

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

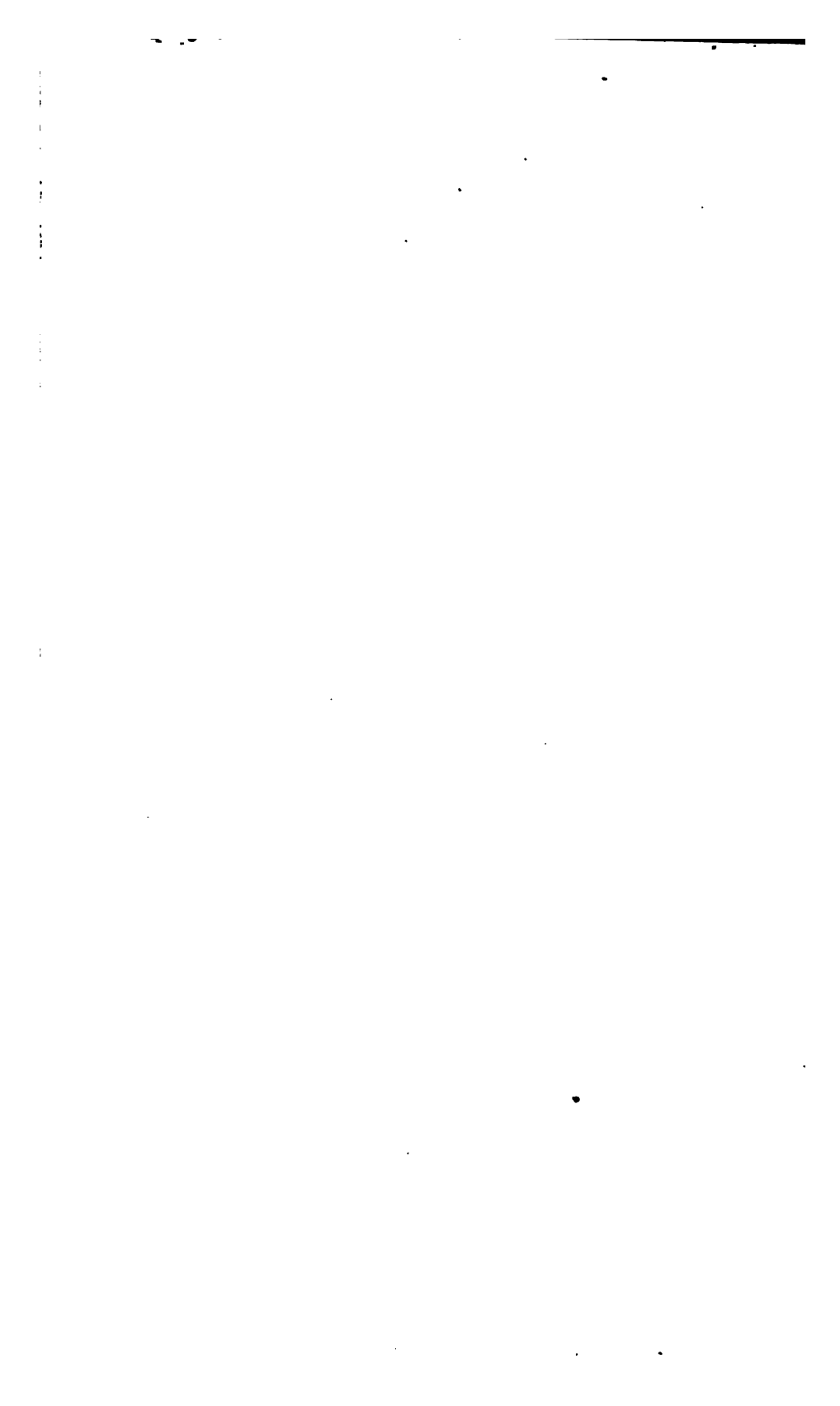
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

أمثال العرب

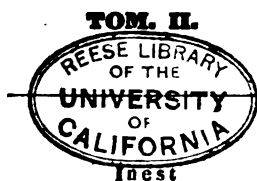
ARABUM PROVERBIA

VOCALIBUS INSTRUXIT, LATINE VERTIT

COMMENTARIO ILLUSTRAVIT

ET SUMTIBUS SUIIS EDIDIT

G. W. Freytag.

A Moidanio collectorum proverbiorum

pars posterior.

Bonnae ad Rhenum,

MDCCCXXXIX.

Venditur apud A. Marcum bibliop. Bonnens.

Bonnar, Typis F. Baaden.

PN6519

A7 F8

1838

V. 2

M. H. N.

Caput XV.

L i t t e r a D h a d.

١ ضَرَبَ أَخْمَاسًا لِأَسَدَاسٍ

1. Ostendit aquisitiones, quae quinto die fiunt propter aquisitiones sexto die.

Quod si vir longum iter suscipere vult, ad sitim ferendam adsuescit camelos, ut per quinque dies aqua carere possint pergens inde ad sex dierum spatium. Vocabulo hoc in proverbio significatio verbi أظهر ostendit tribuenda est, ut sensus sit: أظهر أخماسا لاجل أسداس. De eo proverbium adhibetur, qui unam rem ostendens aliam intendit et astutiam adhibet. Conf. Kam et Dj. s. خمس

٢ ضَرَبَ فِي جَهَّازِهِ

2. Impegit se in utensilia sua.

Proverbium inde derivatum est, quod camelus sella ante ipsum in terram decedente timore percussus et pedem offendens aufugit et non redit. Praepositio في ex omisso عاترا „pedem offendens“ pendet. Proverbium autem de eo dicitur, qui ad rem, quam fugit, postea non redit. conf. Kam

s. *جهر*, ubi legimus, verbum *ضرب* hoc in proverbio significationem verbi *صار* habere. Conf. d. Bertheaui libr. p. 7.

٣ ضَرَبَ عَلَيْهِ جِرْوَتَهُ

3. Adsuevit ad eam rem animam suam.

Vocabulo *جروته* significationem animae hoc in proverbio tribuunt, ut eius sensus sit: *وطن عليه نفسه*
 »Effecit, ut in ea re acquiesceret vel habitaret anima sua.«
 Ebn-Alahrabius dixit, proverbii sensum esse: Patienter rem tulit. conf. Dj. s. *جری*. Simili modo dicunt *لقى عليه*
 »Proiecit super id animam suam.«

٤ ضَعَّتْ عَلَى أَبَالَةٍ

4. Manipulus herbarum aridarum super lignorum fasce.

Loco vocis *أبالة* legitur *ایبالة*. Alii *أبالة* aut cum Teschdido aut sine Teschdido efferri posse dicunt. Proverbii sensus est: calamitas super calamitate. Conf. Dj. s. *أبل*
 conf. de Sacy Chrest. Ar. A. III. p. 196 sq. ed. alt. et Harir. p. v.

٥ ضَرَبَهُ ضَرْبَ غَرَايِبِ الْأَبَلِّ

5. Percussit eum, quemadmodum peregrini cameli percutiuntur.

Peregrini cameli, quum ad aquae receptaculum accedunt, a possessore vehementer repelluntur et percutiuntur; adhibetur igitur de modo, quo iniustus vehementissime repellitur. Legitur quoque sic proverbium: *أضربه ضرب غريبة الأبل*
 »Percute eum, quemadmodum camela peregrina percutitur.«

٦ ضَلَّ دَرِيصٌ نَفَقَهُ

6. Erravit foetus muris in quaerendo foramine suo.

Legitur quoque الدريص cum articulo. In eum dicitur, qui in re sua rectam viam non invenit, ex gr. si quis inter litigandum argumenti obliviscitur. Conf. Kam. et Dj. s. v. درص.

٧ ضَحَّ رَوِيدًا

7. Lente sacrificia!

Proverbium a sacrificando derivatum et in alias res translatum festinationem in rebus interdicat. Conf. Dj. s. ضحى. Samachscharius autem verbo significationem tribuit hanc: »Pascere sine pecus tempore meridiei« id quod praefereendum videtur, ut proverbii sensus sit: Paulatim pascere sine camelos tempore meridiei in itinere, ut advenientes ad locum destinatum satiati sint.«

٨ ضَلَّ حِلْمُ امْرَأَةٍ فَأَيَّنَ عَيْنَاهَا

8. Erravit prudentia feminae et ubi eius oculi (erant).

Id est: Pone, feminae prudentiam abiisse, ubi autem eius oculi erant? Proverbium significat, prudentis consilium longe abesse. Moid. In turbatum dicitur, qui rectum rei modum non invenit.

٩ ضَرَيْتَ فَهِيَ تَخْطِفُ

9. Exercitus est (vultur); abripit igitur.

Legitur quoque تخطف Samachschar. De eo dicitur, qui ex more suo alteri male facit, qua in re naturae instinctum sequitur. Comparatur vir in proverbio cum vulture venando et rapiendo adsuefacto.

١. الضَّجُورُ قَدْ تَحَلَّبُ الْعَلْبَةَ

10. Camela multum vociferans in mulctram mulgetur.

In avarum dicitur, qui rem dare cogitur. Voci ^{علبة} infinitivi modo accusativi casus tributus est, quasi dictum esset: قد تحلب لللبة المعهودة وهي ان تكون ملء العلبة »Mulgetur modo consueto, ita ut mulctra impleatur.« conf. C. XXI, 92.

١١. ضَرَبَ وَجْهَ الْأَمْرِ وَعَيْنَهُ

11. Percussit faciem rei et eius oculum.

De eo dicitur, qui bene tractando rerum statum omnino mutat.

١٢. أَفْخَكَ مِنْ ضَرْطِهِ وَيَضْرُطُ مِنْ ضَحْكِي

12. Rideo de eius crepitu ventris, et is ob meum risum crepitum ventris emittit.

Inter confabulantes quidam crepitum ventris emiserat, id quod in causa erat, cur alter rideret. Quod quum pedens vidisset, in tantum risum erupit, ut crepitum ventris retinere non posset. Ridens tum ista verba dixit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. Meid. De re mira adhibetur. Scharaf-Aldin.

١٣. أَضْرَطَّا فَأَنْتَ الْأَعْلَى

13. Num crepitum ventris emittis et tu superior es?

Solaico ben-Solacah Sahditae (conf. Hamas. 413. 415. 416.) noctu dormienti, vir quidam in eum decumbens dixit: te mihi captivum trade! Solaicus autem caput tollens dixit: »Nox longa est, et lunam lucentem habes« (C. I, 117), quae verba in proverbium venerunt. Alter pugno eum percutiens, repetivit verba dicens: O turpis! Te mihi captivum trade! Solaicus manum protrahens, eum firmiter ad

se attraxit, ut crepitum ventris emitteret. Quem Solaicus audiens ista verba dixit, quae significant, sine causa hominem queri. Samachscharius hunc proverbii sensum esse dixit: يضرب لمن يستكين هو في موضع العز والمنفعة. De eo adhibetur, qui se submittit, dum est in loco potentiae et utilitatis. Scharaf-Aldinus autem haec verba adnotavit: يضرب مثلا للرجل يجتمع له اسباب الغلبة والقهر وهو مغلوب. Proverbium adhibetur de viro, cui sunt omnes causae victoriae et potentiae, dum victus et subactus est.

١٤ ضَرَحَ الشَّمُوسُ نَاجِرًا بِنَاجِرٍ

14. Calcitravit refractarius (equus), dum ipse promptus est, contra promptum.

Proverbii huius explicatio talis est: الضرح الدفع بالرجل. واصله التنحية يضرب لمن مثله يكايد في الشراسة ونصب ناجرا. Vocabulum ضرح significat: pode protrudit, dum primaria significatio removit est. In eum dicitur, qui sui simili insidiatur in malignitate. Accusativi casus autem voci نَجْرًا datus est, quod subiecti conditionem seu statum designat.

١٥ ضَرَطَ ذَلِكَ

15. Crepitus ventris is.

Arabes fabulantur, leonem conspectu asini terrorem concepisse, quod ungulas is robustas, aures longas, magnos dentes et magnum ventrem haberet. Interrogavisse autem leonem, ut rem nosceret, cuinam rei ungulae inservirent et asinum: locis duris, respondisse; tum: cuinam rei dentes? colocynthidi; cuinam aures? muscis. Cuinam denique rei venter, quum interrogasset leo, asinum proverbii verbis respondisse. His autem verbis quum nil boni in asino esse intellexisset, leonem eum lacerasse, dicunt. De viro dicitur, cuius externa forma timorem nobis iniicit

dum ipse omni virtute caret. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: صرط اكثر ذاك »Peditum maxima pars eius est.«

١٦ الصَّبْعُ تَأْكُلُ الْعِظَامَ وَلَا تَدْرِي مَا قَدَرُ أَسْتِهَا

16. Hyaena ossa edit et podicis sui mensuram non noscit.

Hyaena si ossa cum aviditate vorat, ea excernere non potest, quapropter proverbium in eum dicitur, qui in re modum excedit. Verba autem hic poetae versus optime explicat:

فَلَا تَحْسِبِ الْكَلْبَ أَكَلَ الْعِظَامِ فَعِنْدَ الْفَرَّاسِ مَا تَرَحُّمَةٌ

»Ne cani, quod ossa edit, inideas, nam, quum alvum deponit, ei misericordiam non tribuis.«

Versus metrum Motakarib est. c. l. m. p. 281.

١٧ اضْطَرَّةُ السَّبِيلِ إِلَى مَعْطَشَةٍ

17. Torrens eum coegit fugere in locum, ubi sitit.

Bonum, quod possidebat, eum in malum coniecit. In opere Scharaf-Aldini, si vocalibus fides est habenda, معطشة »terra aqua carens« legitur. Sensus non differt.

١٨ أَضِيْ لِيْ أَفْتَحْ لَكَ

18. Accende mihi (lumen) et ego tibi igniarium fricabo.

Auxilium mihi praesta et ego tibi pari modo auxilio ero, ut de pari erga alterum agendi ratione adhibeatur. Alii dicunt sensum esse: Ostendo mihi rem tuam necessariam, ut ei operam dem. Loco vocis اكدح legitur اقدح »operam tibi dabo.« Junusus ben-Habib dixit, quosdam Arabes putare, hoc in proverbio ludribium esse, quod, qui igniarium

possideat, ab alio lucem non petat. Meidanius autem sic proverbium intelligit, ut in voce اضئ (accende mihi lumen) maius quid insit, quam in voce اقدح (igniarius fricabo), quod mihi non item videtur.

١٩ ضَرَبَهُ فَرَكَبَ قُطْرَهُ

19. Percussit eum et tum is latere corporis vetus fuit.

Id est: Percussit eum ita, ut in unum corporis latus decideret. Proverbialiter loquendi modus in verbis ركب, قطر est.

٢٠ ضَعِيفُ الْعَصَا

20. Infirmo baculo praeditus.

Sic pastor appellatur, qui pecori commiseratione ductus parcat. Contrarium sensum habet صلب العصا »Duro baculo praeditus.« Conf. Kam. et Dj. s. عصا

٢١ ضَرَطُ الْبَلَقَاءِ جَالَتْ فِي الرَّسَنِ

21. Peditum (equae) pedibus usque ad femora albis praeditae, quae capistro retenta circumivit.

Ebn-Alahrabi dicit, de re vana, quae non existat, et de eo, qui rem vanam promittat, proverbium adhiberi.

٢٢ ضَرَبَكَ بِالْفِطْيَسِ خَيْرٌ مِنَ الْمَطْرَقَةِ

22. Quod malleo ingente percuteris, melius est, quam quod virgâ percuteris.

Id est: Quando te alius quis subiugat, sit maior quam tu! Sed in Samachscharii opere legimus, sensum esse: In fortiore fiduciam ponas! Tum vertendum: percutis.

۲۳ ضَغَا مِنِّي وَهُوَ ضَغَاءٌ

23. Vociferatus est de me; et hoc est vociferatio.

Vocabulum ضَغَا in cane, vulpe adbibetur, quando ob rem ipsi molestam leviter latrat, tum in omnem hominem, qui rem perficere non potest, transfertur. Proverbium significat, quendam nonnisi clamore vindicare se potuisse.

۲۴ ضُلُّ بْنُ ضُلٍّ

24. Error filius erroris.

In eum dicitur, qui maiorem rei partem corrumpit.

۲۵ ضَرَبَا وَطَعْنَا أَوْ يَمُوتُ الْأَعْمَلُ

25. Percutiendo et confodiendo (operam dabimus) aut moriatur is, cuius fatum magis properat.

De hoste dicitur i. e. Gladio et hasta pugnabimus, donec moriatur ex nobis is cuius fatum magis properat i. e. donec eum occidamus. Conf. C. XXIII, 96. Verba autem Alaghlabo Ihdjlitae tribuuntur. Versus est ad metrum Redjes pertinens. Conf. l. m. p. 230. Samachschar.

۳۱ أَضَلَّكَ مِنْ عَشَرَ ثَمَانِيَا

26. E numero decem octo in errorem induxisti.

In eum dicitur, qui maiorem rei partem corrumpit.

۲۷ ضَرَطُ وَرْدَانَ بِوَادٍ فِي

27. Peditum Wardani in valle deserti.

Warden nomen asini est. De eo dicitur, qui cum alio de re futili litigat.

۲۸ ضَرِطُ الْبَلَقَاءِ وَخَوَاحُ نَعَقُ

28. Peditum (equae) pedibus usque ad femora
albis praeditae, debilis celeriter fugiens.

De superbo, qui strepitum edit, adhibetur. Vocabulum
النعار explicatur vocibus السريع النعار «celeriter fugiens.»
Vocabulum ضرب aut nominativi aut accusativi casus est.
Si nominativum adinittis هذا «hoc» (est peditum) supplen-
dum; sin vero accusativum esse statuts, a verbo ضرب per-
pedit omisso dependet. Proverbii metrum Raml est. c. l.
m. p. 238.

٣٩ الضَرْبُ يُجْلِي عَنْكَ لَا الْوَعِيدُ

29. Percussio te liberat, non minae.

Non te minae liberant a malo, percutiendum tibi est.
Similis ratio est proverbio: الصدق ينبي عنك لا الوعيد
«Sinceritas a te abigit, non minae.» Conf. XIV, 29.

٣٠ ضَاجَّتْ فَرْدَهَا نَوْطًا

30. Multum mugit ob molestiam; adde igitur ei
cophinum parvum !

A camelo aliove animali desumptum in eum transfertur,
qui queritur de re sibi imposita petens, ut molestia minu-
atur; nihilominus eius onus augetur. Conf. 44.

٣١ ضَاقَتْ عَلَيْهِ الْأَرْضُ بِرَحْبِهَا

31. Nimis angusta ei est terra, quamquam am-
pla est.

In eum dicitur, qui obstupefactus nescit, quo se con-
vertat et quid agat.

٣٢ ضَرَمَ شِدَاتَهُ

32. Arsit eius lignum.

Magna fame adfectus fuit. Chalilus hunc intelligendi modum adnotavit. Samachscharius شذاء habet. Huic autem vocabulo fragmentorum ligni significationem tribuendam esse puto.

٣٣ ضَبُّوا لِصَبِيَّكُمْ

33. Puero vestro cibum Dhabibah appellatum parate!

Dicitur quoque ضَبُّ لَاحِيكَ واستبقه »Para fratri tuo cibum Dhabibah et superstitem eum conserva! In codice Lugdun. لصبييتكم »pueris vestris« legitur. Proverbum hortatur homines, ut amicitiam et amorem colant et conservent.

٣٤ ضَرْبٌ ضَرْبَةُ ابْنَةِ أَضْعَدَى وَقَوْمِي

34. Percussit eum percussione filiae: sede et surge!

Id est: percussione eius, cui dicitur: sede et surge! i.e. percussione servae, quae sedet et surgit in servitio domini.

٣٥ ضَبَابُ أَرْضِ حَرَشْهَا الْأَرَاقِمُ

35. Lacertae terrae, cuius venando captae (lacertae) sunt serpentes necantes.

Voci حَرَشُ hoc in proverbio eadem significatio quam voci مَحْرُوشُ tribuitur. Nisi fallor, homines cum lacertis comparantur, quae re vera serpentes multum noxii sunt. In eos dicitur, quibus, quamquam exteriore pulchritudine et dignitate praediti sunt, neque vicinus neque propinquus salutem dicit. His autem verbis scholion significare videtur, omnes eorum propinquitatem fugere, quum periculosissimi sint.

٣٦ ضُرُوعٌ مَّعْرٍ مَا لَهَا أُرْمَتْ

36. Mammae caprarum, quibus reliquiae lactis non sunt.

De eo dicitur, cuius exteriorem virtutis speciem beneficium non sequitur.

٣٧ ضَرَّةٌ جَبَّارٌ رَعَاهَا الْمُنْصَلُ

37. Agmen magnum pecorum potentis, quae gladius pastum eduxit.

In pauperem dicitur, qui in potentis tutelam se recipit et ab eo defenditur.

٣٨ ضَايِفُ اللَّيْثِ قَتِيلُ الْمَحْدِ

38. Hospes leonis est a penuria occisus.

Leonis hospes nemo est, nisi quem penuria occidit. In virum dicitur, qui necessitate coactus vitae periculum non timet.

٣٩ ضَوَارِبُ بُسْتٍ لِعَرَفٍ بِالْيَدِ

39. Calcitrantes (camelae) leniter propulsae sunt ad ulcera in manu.

Vocabulo عَرَقَة ulcus quod in vola manus est significatur. Vir autem, qui ulcere in vola manus adfectus est, mulgere non potest. Sensus proverbii est: Camelae calcitrantes, quae nonnisi cum magna difficultate mulgentur ad eum propulsae sunt, (ut eas mulgeat), cuius volae ulceribus adfectae sunt. De eo dicitur, cui res imposita est, quam perficere nequit.

٤٠ ضَبَّةٌ حَزْنٍ فِي حَوَامِي قَلْعٍ

40. Lacerta terrae durae in lateribus magnae petrae.

Lacerta, quae in tali loco degit, a venatore capi non potest, nam terra effodi nequit. De prudente et cauto adhibetur, qui astutiâ non vincitur.

٢١ ضَيْقُ الْغَرِّ أَسْتَه

41. Eius podicem incursio bellica angustum redidit.

In timidum dicitur, qui in pugna praesens est.

٢٢ ضَرْبَةُ بَيْضَاءَ فِي ظَرْفٍ سَوٍّ

42. Mel album in vase pravo.

In eum dicitur, cuius externa forma prava, interna conditio pulchra est.

٣٤ أَضْرَطَا آخِرَ الْيَوْمِ وَقَدْ زَالَ الظُّهْرُ

43. Num crepitum ventris (emittis) postremo die et meridies iam praeteriit.

Scharaf-Aldinus وقد زال الظهر omisit. Conf. C. I, 142.

٢٢ ضَجَّ قَرْيَةً وَقَرَأَ

44. Multum mugit ob molestiam; auge igitur eius onus!

Conf. prov. 30.

Forma comparativi.

٤٥ أَضْبَطُ مِنْ عَاشِشَةَ بْنِ عَثْمٍ

45. Firmius tenens quam Abjischahus ben-Ahtsm.

Virum illum, e gente Bahnu - Ahbd - Schams ben-Sahd oriundum, ad puteum camelos adduxisse narrant et, quum pauca in eo esset aqua, fratrem implendae urnae causa in eum immisisse. Camelis vehementer urgentibus, factum esse, ut iuvenus camelus in puteum detruderetur. Hunc autem cadentem cauda arrepta retinuisse, et fratre in puteo clamante: o frater mi, mors! dixisse: ad caudam iuveni illa est. Tum iuvenum retraxisse. Hamsahus et Abu-l'Neda nomen Ahjischah efferunt; Almondserius autem عَابِسَةُ Abbisah. Alii habent Ahjischah ben-Ghanam.

٤٦ أَوْعَفُ مِنْ يَدٍ فِي رَحِمٍ وَأَوْضَلُ مِنْ يَدٍ فِي رَحِمٍ

46. Debilior quam manus in utero; magis errans quam manus in utero.

Abu-Ahmruus dixit, proverbium embryonem spectare, cuius manus debilis sit. Alii dicunt, proverbiorum sensum esse: is, qui manum in uterum inmittit, cavet, ne rem laedat. Conf. 54. Conf. XVIII, 210.

٤٧ أَضْيَعُ مِنْ قَمَرِ الشِّتَاءِ

47. Magis amissus (inutilior) quam luna hiemis.

Sic dicitur, quia hiemis tempore homines luna lucente non confabulantur, ut tempore aestatis Arabum mos est.

٤٨ أَضْيَعُ مِنْ غِمْدٍ بَغَيْرِ نَصْلٍ

48. Inutilior, quam vagina sine cuspidē.

Proverbii sensum poeta quidam in versu intexuit dicens:

وَأَنْتَى وَأَسْمَاعِيلُ يَوْمَ وَدَاعِهِ لَكَالْغِمْدِ يَوْمَ الرُّوْعِ فَارَقَهُ النَّصْلُ
وَإِنْ أَغَشَّ قَوْمًا بَعْدَهُمْ أَوْ أَرَزَّهُمْ فَكَالْوَحْشِ يُدْنِيهَا مِنْ لَأَنَسِ الْمَحَلِّ

»Ego et Ismaihlus die valedictionis eramus ut vagina die terroris (pugnae), a qua cuspidis discessit. Et si occurro genti post eos aut adeo eam (gentem), similis ero ferae, quam pabuli penuria homines adire cogit.«

Metrum versuum Thawil est. c. l. m. p. 161.

٤٩ أَضْيَعُ مِنْ تَمِّ سَلَاغٍ

49. Magis perditus, quam sanguis Sallaghi.

Alii cum littera ع viri nomen, qui ad gentem Ahbd-Al-kais pertinet, enunciant. Alterum est proverbium a viro desumptum: دم سلاغ جبار »Sanguis Sallaghi vindicta caret.« Proverbia haec duo Alnadhrus ben-Schomail in libro de proverbiis adnotavit.

٥٠ أَضَلُّ مِنْ مَوْدَةٍ

50. Magis errans, quam puella vivens sepulta.

Hamzahus vocem مودة a radice واد »gravavit« derivavit, rectius vero a radice واد derivatur. Alhaistamus ben-Ahdi dixit, morem sepeliendi puellas vivas inter omnes Arabum gentes frequentem fuisse; paucas postea eum retinuisse, multas reliquisse, ut tempore ante Mohammedem rarus esset, nisi apud gentem Tamim, apud quam invaluisset. Huiusce rei causa talis fuisse narratur: gens Banu-Tamim a rege Alnohmano impositum tributum solvere recusaverat. Miserat igitur ad eam puniendam fratrem suum Alrajjanum cum

cohorte Dausar appellata, qui pecora eorum abegit, et uxores liberosque in captivitatem abduxit. His peractis gens Tamim ad regem legatos misit, qui peterent, ut homines redderentur. Rex decrevit, ut in voluntate captivorum res poneretur. Qui vellent, redirent, nolentes remanerent. Erat autem in eligendo dissensio inter captivos et filia Kaisi ben-Ahzim apud eum, qui eam captivam fecerat, remanere quam ad maritum redire malebat. Quod quum Kaisus ben-Ahzim audiret, se omnes puellas, quae ipsi nascerentur, vivas sepeliturum esse iuravit. Decem filias vivas sepelivit. Qui mos in familia eius retentus in causa erat, cur in Corani libro res vituperaretur. Conf. Sur. 81, 8.

٥١ أَضَلُّ مِنْ سِنَانٍ

51. Magis errans quam Sinanus.

Viri nomen est Sinanus ben-Abi-Haritsah Morrita. Quem quum gens propter beneficia in alios ab ipso collata vehementer vituperasset, camelam Aldjahul appellatam conscendit et in desertum iter direxit. Nunquam eius vestigia reperta sunt, ut nonnulli eum a daemonibus abreptum esse, putarent. Ei autem صالة غطفان »Errabundum animal Ghathfani« cognomen dantes, dicere solebant: لا افعل ذلك حتى يرجع صالة غطفان »Non id faciam donec errabundum animal Ghathfani redeat.« Habuit filium Harimum ben-Sinan liberalitate notum. conf. أجود من هرم et prov. 52.

٥٢ أَضَلُّ مِنْ قَارِظٍ عَنْزَةٍ

52. Magis errans, quam folia Karaths colligens e gente Ahnasah.

Conf. C. I, 371. Nomen viri est Jadscorus ben-Ahnasah. Ebn-Alahrabius historiam narrans dixit: huiusce causa gens Kodhaah ex urbe Mecca emigravit. Chosaimahus ben-Malic ben-Nahd Fathimam filiam Jadscori ben-Ahnasah

amabat, sed impediēbatur, quominus eam in matrimonium duceret. Hic quodam die cum patre puellae foliorum Karaths colligendorum causa exierat. In puteo antiquo mel ab apibus collectum inveniebant, et sorte ducta Jadscore in puteum, ut mel inde colligeret, descendendum erat. Chosaimahus autem eum inde educere recusavit, nisi filiam Fathimam ipsi in matrimonium dedisset. Alter, se isto in statu rem non facturum esse dixit, sed si ipsum eduxisset, iterum petitorio eam dare promisit. Chosaimahus autem cum in puteo relinquens abiit, et quum rediens de socio interrogaretur, dixit, eum alia via incessisse; sed quum illum versus hos recitantem audivissent:

فَتَاةٌ كَأَنَّ فِتَاتَ الْعَبِيرِ بِفِيهَا يُعَلُّ بِهِ الرَّتَجْبِيلُ

فَتَلْتُ أَبَا عَلَى حُبِّهَا قَيْمَنْعَنِ نَيْلَهَا أَوْ يُنِيلُ

»Puella, ac si fragmenta ambari in eius ore cum vino rigata sint. Occidi eius patrem, dum eam amabam; et mihi eam aut recusare aut dare poterat.«¹⁾

eum occidisse virum, putarunt, et se vindicaturi cum occidere volebant. At cognati iuvenem defendebant. Haec erat causa, cur gens Becr et Kodhaah inter se pugnarent, et Tehamam postea relinquerent. Alter quoque est Harimus appellatus, qui folia Karaths colligens periit. Quenam autem huic interitus causa fuerit, nescitur. Conf. Kam. et Dj. s. v. قَرَطْ

٥٣ أَضَلُّ مِنْ ضَبٍّ وَمِنْ وَرَلٍ وَمِنْ وَلَدِ الْبِرْبُوعِ

53. Magis errans, quam lacerta Dhabb appellata; quam lacerta Waral appellata; quam foetus muris campestris.

1) Versuum metrum Motakarib est. C. I. m. r. 281.

Accidit enim, ut illa animalia foramen suum invenire non possint. Conf. C. VI, 196.

هـ أَضَلُّ مِنْ يَدٍ فِي رَحِمٍ

54. Magis errans, quam manus in utero.

Conf. prov. 46. conf. C. IX, 47.

هـ أَضْيَقُ مِنْ ظِلِّ الرَّمْحِ وَمِنْ خُرَّتِ الْأَبْرَةِ وَمِنْ

سَمِّ الْحَيَّاطِ وَمِنْ زَجٍّ وَمِنْ تِسْعِينَ

55. Angustior, quam umbra lanceae; quam foramen acus; quam foramen acus;') quam inferior cuspis lanceae; et quam nonaginta.

Dicitur quoque الأبرة من سم التيسعين. Ante تيسعين omissa est vox عقد »quam numerus denarius nonaginta; hic enim angustissimus numerorum denariorum esse dicitur, ut mihi videtur, quia omnium postremus est.

هـ أَضْيَقُ مِنْ مَبْعَجِ الضَّبِّ

56. Angustior, quam locus in latibulo lacertae, ubi id diffindit et dilatat.

Sic vocabulum مبعج in scholiis explicatum est: هو مستقر الضب في حجرة حيث يبعج أي يشقه ويوسع »Est locus lacertae in latibulo, ubi id diffindit et dilatat.« In codice meo منعج et in scholiis يبعج legitur. Quare fuit in causa, cur in lexico meo مبعج adnotaverim, quod mihi, inspectis aliis codicibus, vitiosum videtur.

1) Burckhardtus p. 105 habet للحياط; id quod minus placet

٥٧ أَضْيَقُ مِنَ التَّخْرُوبِ

57. Angustior, quam vesparum habitaculum.

٥٨ أضعف من بقّة ومِرْ بعوضة ومن فراسة

ومن قارورة

58. Debilior, quam culex; quam culex; quam papilio parvus noctu ad candelas advolitans; quam ampulla.

٥٩ أضعف من بروقة

59. Debilior, quam arbor Barwakah appellata.

Conf. XIII, 140. Ad explicandam proverbii causam Scharaf-Aldinus adnotavit: اذا شجيرة ضعيفة لها ثمر اسود اذا اصابها المطر الغزير هلكت واذا حميت عليها الشمس نبلت «Est arbor parva (frutex fort.) debilis, fructus nigros proferens, quae pluvia abundante rigata perit et solis ardore adfecta flaccida est super loco.» Poetae autem lignum huius arboris frequentius adhibuerunt ad debilitatem significandam. Sic Djerirus in hoc versu:

كَانَ سُيُوفُ التَّيْمِ عِيدَانُ بَرُوقٍ إِذَا نُصِيتَ عَنْهَا لِحْرَبٍ جُفُونُهَا

«Gladii gentis Taim ligno arboris Barwak appellatae similes sunt, quando ad bellum e vagina educuntur.»

Metrum versus Thawil est. Conf. l. m. p. 161.

٦ أَضْيَعُ مِنْ لَحْمٍ عَلَى وَصْمٍ وَمِنْ بَيْضَةِ الْبَلَدِ

وَمِنْ تَرَابٍ فِي مَهَبٍ رِيحٍ وَمِنْ وَصِيَّةٍ

60. Magis periens, quam caro super laniario;
quam ovum struthiocameli (vel tubera terrae);
quam terra in loco, ubi ventus flat; quam
mandatum.

Scharaf-Aldinus postremi proverbii hanc esse causam
adnotavit : لان الموصى اليه لا يهتم بالحاجة اهتمام صاحبها :
»Quoniam is, cui mandatum datum est, de re peragen-
da non tam sollicitus est, quam qui mandatum dedit.«

٦١ أَضْرَطَ مِنْ غَيْرٍ وَمِنْ غَيْرِ وَمِنْ غَوْلٍ

61. Saepius pedens quam asinus; quam capra;
quam daemon.

٦٢ أَضْبَطَ مِنْ ذَرَّةٍ وَمِنْ نَمْلَةٍ وَمِنْ الْأَعْمَى
وَمِنْ صَبِيٍّ

62. Firmius tenens, quam parva formica; quam
formica; quam caecus; quam puer.

٦٣ أَضْوَأُ مِنَ الصُّبْحِ وَمِنْ نَهَارٍ وَمِنْ آتِنِ ذُكَا

63. Clarior, quam Aurora; quam dies; quam
Aurora.

Scharaf-Aldinus habet من النهار.

1) Conf. C. IX, 60. et 50.

Proverbia recentiora.

٦٤ ضَحِكُ الْجَوْزَةِ بَيْنَ حَجَرَيْنِ

64 Risus nucis inter duos lapides.

٦٥ ضَيْقُ الْخُوصَلَةِ

65. Angusta ingluvie praeditus.

De avaro dicitur; sed Burckhardto p 104. in eum dicitur, qui secreta divulgat, dixit enim: »This is said of a person who blabs every secret.« Conf. C. I, p. 425.

٦٦ ضَرَطَتْ فَلَطَمَتْ عَيْنَ زَوْجِهَا

66. Crepitum ventris emisit, et tum faciem mariti sui percussit.

٦٧ ضَعِ الْأُمُورَ تَضَعُكَ مَوْضِعَكَ

67. Sine res suo loco et eae tuo loco te sinent.

Proverbium quoque sic legitur: ضَعِ الْأُمُورَ مَوَاضِعَهَا
يَضَعُكَ مَوْضِعَكَ

٦٨ اضْرِبِ الْبَرِيَّ حَتَّى يَعْتَرِفَ الْسَّقِيمَ

68, Percute sanum, donec aegrotus confiteatur.

٦٩ الضَّرْبُ فِي الْجَنَاحِ وَالسَّبُّ فِي الرِّيحِ

69. Percussio in latere, conviciium in ventis.

٨١ ضَحِكُ الْأَفَاعِي فِي جَرَابِ النَّوْرَةِ

70. Risus viperarum in sacco calcis vivae.

Burckhardtus (p. 104.) narravit, pueros in Aegypto ponere serpentes in sacco cum calce viva, cui aquam adderent, et sonos, quos serpentes ob dolores edcrent, serpentum risum appellare.

Caput XVI.

L i t t e r a T h a.

ا طَوَيْتَهُ عَلَى بِلَالِهِ وَعَلَى بِلَلْتِهِ

1. Complicui eum (utrem) quum madidus esset.

Suffixum ad vocem السقاء utrem referendum est.

Uter, qui complicatur, dum siccus est, rumpitur; sin vero complicatur, dum madidus est, putridus fit et lac corrumpitur. Proverbium indicat, nos ferre virum, in quo vitium sit, quia in eo amor erga nos remanserit. Dixit poeta:

وَلَقَدْ طَوَيْتُكُمْ عَلَى بِلَالَتِكُمْ وَعَلِمْتُ مَا فِيكُمْ مِنَ الْأَثَرَابِ

فَإِذَا الْقَرَابَةُ لَا نَقْرُبُ قَاطِعًا وَإِذَا الْمَوَدَّةُ أَقْرَبُ الْأَنْسَابِ

»Iam vos complicui, dum madidi eratis et vitia vestra mihi nota erant. Propinquitas se segregantem propius non adducit, amor potius est optima generis coniunctio.«

Versuum metrum Camil est. - c. l. m. p. 212. Vario modo proverbium enunciatur. Meidanianus nonnisi duos aut بلاله aut بللته enunciandi modos adnotavit. In Kamusi opere multi adnotati sunt. Conf. lexic. meum.

٢ طَارَتْ بِهِمُ الْعَنْقَاءُ

2. Eos volatu gryps abstulit.

Vocabulo العنقاء «longum collum habens» avis magna fabulosa, quam antiquo tempore vixisse dicunt, designatur. Nomen aut eo inditum esse putant, quod in collo torqui simile album habuisset aut quod longo collo praedita fuisset. Alcabius fabularum narrator sic retulit: In terra aboriginum (اهل الرس) mons erat altus Damch (altus) appellatus. In eo avis omnium maxima, longo collo praedita, pulcherrima et omnibus coloribus ornata sedem habebat et avium carne nutriebatur. Quae quum fame adflicta avibus deficientibus puerum abripuisset et postea puellam, incolae hac de re apud prophetam Henthselahum ben-Zafwan questi sunt. Deum igitur hic invocavit, ut eam fulmine misso perderet. Avis autem illa cognomen مغرب (Moghrib) accepit, quod omnia, quae rapuerat, in regionem longe remotam auferre solebat. Poetae istam avem in carminibus suis saepius respiciunt. Sic Ahntarahus ben-Alachras Thajjita mortem Chalidi ben-Jasid deplorans dixit:

لَقَدْ حَلَقْتُ بِالنَّجْوِ فَتَخَاهُ كَاسِرٌ كَفَتَخَاهُ تَمَخٌ حَلَقْتُ بِالنَّجْوِ
„Iam in aerem abripuit liberalitatem unguibus largis praedita (avis), ossa frangens (i. e. mors), quemadmodum gryps montis Damch adolescentem robustum in aerem abripuit.“⁽¹⁾

De re, quae periit aut evanuit, dicere solent: حَلَقْتُ
„Gryps id in aerem abstulit.“

٣ طَالَ الْأَبْدُ عَلَى لُبْدٍ

1) Metrum est Thawil. Conf. l. m. p. 161. Corrigendus est hic versus in schollis Hariril p. 594, ubi اللود legitur. Scholion falso dixit: „Damch nomen viri est.“ Conf. C. IV, 28.

3. Tempus futurum super aquila Lobad appellato longum fuit.

Diu vixit aquila Lobad, ut vita ipsi molesta esset. Lokmanus ille antiquus ben-Ahd appellatus, sic Arabes fabulantur, eligendi veniam acceperat inter septem vultures et septem stercora cinericiorum in monte difficili accessu pluviae guttis non adfecta, ut ipsi vitae spatium esset durans usque ad mortem ultimi vulturis aut dum stercora illa superessent. Elegit vultures, quorum singuli circiter quingentos annos vivebant, ultimus autem eorum, cui Lobad nomen erat, maius temporis spatium, ut totum vitae Lokmani spatium trium millium et quingentorum annorum fuisset dicatur. Huiusce fabulae mentionem saepius poetae fecerunt.

Dixit Alahscha:

وَأَنْتَ الْإِنْسِي الْهَيْتَ قَيْلًا بِكَاسِهِ وَلَقْمَانِ إِذْ خَيْرْتَ لَقْمَانِ فِي الْعَمْرِ
لِنَفْسِكَ أَنْ تَخْتَارَ سَبْعَةَ أَنْسِي إِذَا مَا مَضَى نَسْرٌ خَلَوْتَ إِلَى نَسْرِ
فَعَمَرَ حَتَّى خَالَ أَنْ نُسُورَهُ خُلِدَ فَهَلْ تَبْقَى الْإِنْفُسُ عَلَى الدَّهْرِ

„Tu is es, qui Kailum!) poculo suo oblectavit, et Lokmanum, quum Lokmano vultures eligere permisisses (dicens:) Tibi concessum est, septem vultures eligere, quando unus periit, alium sumes. Diuturna autem eius vita erat, ut putaret, vultures sempiternos esse. Num vero animae diuturnitate tempus vincunt? *)“

Dixit Alnabegha:

أَخْنَى عَلَيْهَا الْإِنْسِي أَخْنَى عَلَى لَبِدٍ

„Perdidit eam is, qui vulturem Lobad perdidit.“

Dixit Lebidus:

1) Conf. C. III, p. 49.

2) Metrum versuum Thawil est. Conf. l. m. p. 161.

وَلَقَدْ جَرَى لُبْدٌ فَادْرَكَ جَرِيَهُ رَبِيبُ الْمُؤْمِنِينَ وَكَانَ غَيْرَ مُتَّقِلٍ
لَمَّا رَأَى لُبْدُ النَّسُورَ تَطَايَرَتْ رَفَعَ الْقَوَائِمَ كَالْفَقِيرِ الْأَعْوَلِ
مِنْ تَحْتِهِ لَقَمَانٌ يَرْجُو نَهْضَهُ وَلَقَدْ رَأَى لَقَمَانٌ أَنَّ لَا يَأْتِي

„Profecto cucurrit, vultur Lobad et eius cursum mors, onere
haud gravata, assecuta est. Quum vultur Lobad vidis-
set vultures inter se volatu certantes, anteriores pennas
sustulit sicut pauper inermis. Sub eo positus erat Lok-
manus sperans fore, ut in aërem se attolleret et iam vi-
derat Lokmanus, eum haud cunctari.“

Narrant autem, patruelem Lokmani, quum non nisi hic
ultimus vultur superesset, dixisse: o patrue mi, non restat
tibi vitae spatium nisi vitae huiusce spatium; at Lokma-
num respondisse: at hic Lobad est, quo vocabulo aeterni-
tatem in sua lingua significasset. Simili modo in proverbio
dicitur: اتى ابد على لبد »supervenit tempus futurum Lobado«
i. e. Lobadus tandem mortuus est.

٤ أَطْرِي فَأَنْكِ نَاعِلَةً

4. In viae latere incede (o femina), nam tu so-
leas habes!

Verbum *اطر* In lateribus viae (طرة) incessit si-
gnificat. Ebn-Alsiccitius dixit, vocem *اطرى* significare
»gestibus amantis utere!« Abu-Ohbaidus autem dixit,
proverbii sensum esse: »Suscipe rem difficilem, nam tu
eam perficere potes.« Causam proverbii eam fuisse, quod
vir feminae, quae pascens in solo aequali et molli incede-
ret, haec verba dixisset, ut in latere fluvii, ubi terra aspe-
ra esset, incederet. Almobarredus et Ebn-Alsiccitius pu-
tant, in eo aequalem esse allocutionem viri et feminae, du-
orum et plurium. Sunt autem, qui *اطرى* enuncient, quod a
لطر lapis acuminatus derivandum, »incede in lapidibus

acuminatis“ vertendum est. Kamusi auctor et Djeuharius etiam طرى legi adnotaverunt. Abu-Ohbaidahus dixit, in proverbio vocem ناعلة de soleis non proprie intelligendam esse, sed de pedibus duris. Scharaf-Aldinus dixit, ista verba servam camelos pascentem alteri pascenti dixisse.

ه أَطْرُقِي وَمِيشِي

5. Percute (o femina) lanam et lanam cum pilis misce!

Verbum طرى significat: instrumento مطرقة appellato lanam percussit. In eum dicitur, qui in sermone verba vera cum falsis miscet. Abu - Ohbaidahus haec adtulit: الميش ان تخلط صوفا حديثا بنكت صوف عتيق لم تطرقه اى تندفه Verbum ماش significat te miscere lanam novam cum partibus dissolutis lanae veteris, quam instrumento مندة appellato non concussisti. Proverbium in eum dicitur, qui rei ipsum non spectanti operam dat.

Dixit Rubahus:

هَائِل قَدْ أُولِعْتَ بِالْتَرْقِيشِ إِلَى سِرِّ فَاطْرُقِي وَمِيشِي

„O reprehendens! tu operam das, ut ad me secreto nuntios fucatos perferas. Percute lanam et lanam cum pilis misce!“

Vox هائل est pro هائلة. Istam particulam abiicere et vocem abbreviare non licet nisi in nominibus propriis; sed in duabus vocibus صاحبة et عالة ob frequentem usum rem admiserunt. Versuum metrum Sarih est. C. l. m. p. 246. Scharaf-Aldinus et Samachscharius proverbium sic explicarunt: اى اصلحى وافسدنى ولا يكن فعلك كله فسادا Id est: repara et corrumpere! et ne sit agendi ratio tua omnino corrumpens. De corrumpente adhibetur, qui nil reparat.“

٦ أَطْعَمْتَكَ يَدٌ شَبِعَتْ ثُمَّ جَاعَتْ وَلَا أُطْعِمُكَ

يَدٌ جَاعَتْ ثُمَّ شَبِعَتْ

6. Cibet te manus, quae satiata fuit, tum esurivit, et non te cibet manus, quae esurivit, tum satiata fuit.

Dixit Alscharcius: Verbis filio suo bene precata est mater, quum ad victum quaerendum se exiturum esse dixisset.

٧ طَارَ بِاسْتِ فِرْعَوْنِ

7. Avolavit cum podice metuente.

De eo dicitur, qui timens fugâ evadit, postquam parum abfuerat, quin in calamitatem incideret.

٨ طَلَبَ الْأَبْلَقَ الْعُقُوقَ

8. Petiit variegatum praegnantem.

Vocabulum ابلق nonnisi in mare adhibetur, quapropter cum praegnante illa vox coniungi non potest. Proverbium igitur rem absurdam, impossibilem significat. Narrant, virum quendam ad Moahwijjahum venisse, dicentem: Da mihi stipendium; respondisse illum: ,faciam; tum virum dixisse: et filio meo; et quum Moahwijjahus se hoc non facturum esse dixisset, virum addidisse, et familiae meae; tum denique Moahwijjahum hunc versum dixisse:

طَلَبَ الْأَبْلَقَ الْعُقُوقَ فَلَمَّا لَمْ يَنْلَهُ أَرَادَ يَبِصُ الْأَنْوَقَ

„Petiit variegatum praegnantem (rem absurdam) et quum non accepisset illam rem, voluit ovum avis Anuk. (i. e. rem, quae difficilis inventu est.)

Versus metrum Chafif est. C. l. m. p. 262.

٩ أَطْعِمُ أَخَاكَ مِنْ عَقْنَقِلٍ لِلصَّبِّ
إِنَّكَ إِنْ تَمَنَّعَ أَخَاكَ يَغْضَبُ

9. Edendum da fratri tuo e ventriculo lacertae Lybicae; et si non dabis fratri tuo, irascetur.

Vocabulum عَقْنَقِل ventriculum lacertae Lybicae significat, in quo res, quas edit, collectae sunt. Proverbiura in consolatione adhibetur. Conf. prov. 19. Versus est metri Sarih. c. l. m. p. 246. Versus autem in Scharaf-Aldini opere sic legitur:

أَطْعِمُ أَخَاكَ مِنْ عَقَائِلِ الصَّبِّ إِنَّكَ إِنْ لَمْ تَطْعِمْنَهُ يَغْضَبُ

Proverbium, ommissa posteriore parte, sic quoque legitur:

أَطْعِمُ أَخَاكَ مِنْ عَقْنَقِلِ الصَّبِّ

Addit Scharaf-Aldinus, istum ventriculum lacertae abiici, ut proverbium in ludibrio (في الهزء) adhibeatur.

١. أَطْرَقَ أَطْرَاقُ الشُّجَاعِ

10. Siluit modo serpentis.

De viro intelligente et in rebus versuto dicitur. Cecinit poeta Almotalammes appellatus:

وَأَطْرَقَ أَطْرَاقُ الشُّجَاعِ وَلَوْ رَأَى مَسَاغًا لِنَابِيهِ الشُّجَاعُ لَصَمَّأَ

„Et siluit modo serpentis et si locum dentibus suis licitum vidisset serpens, profecto momordisset.“

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161. Scharaf-Aldinus et Samachscharius adnotarunt, proverbium de irato adhiberi.

١١ أَطْرَقَ كَرًا إِنْ النَّعَامَ فِي الْقَرَىٰ

11. Sile te deprimens, o perdix ! nam in pagis struthiocameli sunt.

Sunt, qui dicant, كرا eandem significationem habere, quam كروان; Alchalilus autem, كرا marem avis كروان appellatae esse, contendit. Narravit idem, venatores in venanda ista ave adhibere verba: اطرق كرا انك لن ترى „Sile o perdix, non te videbunt.“ Auditis istis verbis avem corpus ad terram deprimere, ut iniecto panno capi posset. Abul-Haitsamus dixit, avem similem esse anati, et per noctem non dormire. Nomen inditum esse a re naturae suae contraria sc. a dormiendo (كرا). De eo proverbio utuntur, qui sine utilitate loquuntur, ut ei sermo interdicatur. Verba autem in proverbio „in pagis struthiocameli sunt“ significant: timendum tibi est, ne struthiocameli adveniant, et te pedibus conculcent. Sic Meidanus; at vero Scharaf-Al-dinus et Samachscharius proverbium sic explicarunt: Voce كرا marem avis حباري appellatae significari longum collum habentem. Verba autem proverbi venatorem dicere, ut significet, aves maiores et longiore collo praeditas (sc. struthiocamelos) venando captas et a deserto in pagos transportatas esse. Adhiberi proverbium de superbo, dum nobilior se submisit. Dixit poeta:

إِذَا رَأَى كُرْدٌ بَكْرِيَّ بَكَأَ أَطْرَقَ فِي الْبَيْتِ كَاطْرَقِ الْكُرَّ

»Quando me conspiciunt Bæcritæ omnes, plorant, silent in domo se deprimentes modo perdicis.«

Metrum versus et proverbi Redjes est. Conf. l. m. p. 230.

In Kamusi autem opere legimus, proverbium adhiberi de eo, qui verbis lenibus et blandis decipiatur, ut obrui possit. Djeuharius denique, proverbium adhiberi de homine sui admiratione pleno (للمعجب بنفسه), adnotavit.

١٣ أَطْرَقَ كَرًا يُحْلَبُ لَكَ

12. Sile o perdix; tibi mulgebatur. .

In stultum dicitur, quem, ut rem inanem optet, incitas et qui fidem tibi habet.

١٣ طَارَتْ عَصَافِيرُ رَأْسِهِ

13. Avolarunt passerres capitis sui.

De eo dicitur, qui commotus et terrore perculsus est.

١٤ طَيُّورٌ قَبِيْءٌ

14. Volans rediens.

In eum dicitur, qui celeriter irascitur; sed ab ira celeriter recedit. Non est silentio praetereundum, in Kamuso tam Calcuttensi, quam Turcico طيور فيور legi, ita ut in utraque voce littera پاء signum Teschdidi habeat. Videtur igitur hoc in loquendi modo فيور ob homoioteleuton e voce ليوء ortum aut a radice فار efferbuit derivandum esse. Sed hoc sensui proverbii, quem ipse Kamusi auctor adnotavit, aptum non esset.

١٥ طَامِرُ بْنُ طَامِرٍ

15. Abiens filius abientis.

Abu-Ahmruus dixit: i. e. »longinquus filius longinqui« a verbo طمر abiit ad regionem. De eo dicitur, qui, quamquam genere ignoto ortus est, in homines insilit. conf. Djeuhar.

١٦ طَمِعُوا أَنْ يَنَالُوهُ فَأَصَابُوا سَلْعًا وَقَارًا

16. Eum capere cupierunt, et arborem Salah et Kar assecuti sunt.

Sunt nomina duarum arborum amararum. In eum dicitur, qui desiderii sui particeps haud factus est. In Samachcharii opere legitur: ای شجرتی سر فهاکوا بضرب

شر لمن توقع خيرا فاصابه شر
periere. De eo adhibetur, qui bonum exspectans malum
adsequitur.

١٧ الطَّعْنُ يَظَارُ

17. Confossio propensum reddit.

Id est. Quod eum hasta confodis efficit, ut timore
perculsus ad pacem faciendam paratus sit. Samachscharius
et Scharaf-Aldinus dicunt, proverbium de avaro adhiberi,
qui metu perculsus dona det. In Djeuharii codice يَظَارُ
legitur; id quod Firuzabadius vituperavit. In Kamuso au-
tem legitur: الطَّعْنُ ظَارُ قَوْمٍ; id quod idem significat. Conf.
Cap. XVII, 1.

١٨ أَطِيبُ مَضْغَةٍ صَيْحَانِيَّةٍ مُصَلِّبَةٍ

18. Optima res, quae manducatur, est dactylus
Medinensis cum medulla commixtus.

Proverbii verba significant, duas res esse convenientes
et aptas. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus
مُصَلِّبَةٍ «sole coctus» legitur. Proverbium, quod filiae Alchossi¹⁾
ibi adscribitur, significare dixerunt, rem bonam esse ha-
bendam.

١٩ أَطْعِمْ أَخَاكَ مِنْ كُلِّيَّةِ الْأَرَنْبِ

19. Edendum da fratri tuo e rene leporis.

In consolatione adhibetur. Frater tuus a te consolan-
dus est. conf. prov. 9.

٢٠ طَعَنَ فَلَانٌ فَلَانًا الْأَنْجَلِينَ

20. Adflixit quidam alterum infortunio sermonis.

1) Hind filia Alchossi ad gentem Jjad, secundum aliorum opinionem
ad gentem Ahmalekitarum pertinebat.

Sic in scholiis proverbium explicatum est: اى رماه بداهية من الكلام وهو الشجلة وهى عظم البطن وسعته قلت وبروى هذا على وجه التثنية والصواب الاتجليلين على وجه الجمع مثل الاقورين والفكرين والبلغين واشباهها والعرب تجمع اسماء الدواهي على هذا الوجه للتاكيد والتهويل والتعظيم »Id est: adfixit eum calamitate sermonis et hoc est الشجلة, id quod magnitudinem ventris et eius amplitudinem significat. Haec quidem vox modo Dualis effertur; sed rectus est pluralis in enunciando modus, quemadmodum الاقورين, الالفكرين, الالفكرين etc. dicitur; Arabes enim vocibus, quae infortunium designant, pluralis numerum dederunt, ad vim vocabulorum augendam et metum aliis iniiciendum et amplificandam significationem.“ Conf. Kam. s. تجل

٢١ طَارَتْ عَصَا بَنِي فُلَانٍ شِقَاقًا

21. Avolavit baculus gentis cuiusdam, ut schidia fierent.

Gens in varias regiones dispersa fuit. Dixit poeta e gente Asad:

عَصَى الشَّيْلِ مِنْ أَسَدٍ أَرَاهَا قَدْ أَنْصَدَعَتْ كَمَا أَنْصَدَعَ الرَّجَاجُ

»Baculos agminis gentis Asad video diffissos quemadmodum vitrum fractum est.«

Metrum versus Wafir est. Conf. l. m. pag. 204. Proverbii originem in more duorum agasonum camelorum vident, qui, si societate coniuncti sunt et diversis viis incedunt, baculum frangunt, ut singuli singulam baculi partem accipiant. Samachschar.

٢٢ طَرَقَتْهُ أُمُّ الْهَيْمِ وَأَمَّ قَشَعِمَ

22. Noctu ad eum venit mater magni infortunii (mors) et mors.

Duo sunt proverbia. **ام قشعم** et **ام اللهم** mortis cognomina sunt. Arabes quoque ad rem magnam designandam deminutivi forma utuntur, id quod in voce **الهم** factum esse videtur. Quid proprie in cognomine vox **قشعم** significet, vix ausus sim dicere.

٢٣ طَعْنُ اللِّسَانِ كَوَخَزِ السِّنَانِ

23. Confossio linguae levi vulnerationi, quae cus-
pide fit, similis est.

Quoniam vulneratio, sic legitur in scholiis, quae verbis fit, ad cor penetrat, dum confossio carnem et cutem laedit. Quae autem proverbi explicatio verborum significationi haud apta esse videtur. Conveniret potius cum proverbio, quod Samachscharius adnotavit: طعن اللسان انفذ من طعن السنان «Confossio linguae penetrantior est quam confossio cus-
pide facta.»

٢٤ طَرَائِثُ لَا أَرطَى لَهَا

24. Fungi, quibus arbores Artha appellatae non
sunt.

Nomine طرثوث fungi species significatur, qui sub ar-
boribus ارطى appellatis nasci solent; proverbium igitur vi-
rum designat, cui origo non est, ad quam redeat.

٢٥ اطاعَ يَدَا بِالْقَوْدِ فَهُوَ ذَلُولٌ

25. Obsequens fuit manui in ducendo, et tum
commodum iumentum fuit.

Proverbium adhibetur ad significandum virum difficilem,
qui obsequens et submissus iam est.

٢٦ طَالِبُ عُذْرٍ كَمُنْجِحِ

26. Qui excusationem petit, ei similis est, qui voti compos est.

Abu-Ahmruus dixit: Quum homines tibi irascuntur, et excusationem tuam admittunt, in eo, quod petiisti, bono successu gaudes.

٢٧ طَلَبَ أَمْرًا وَلَاتَ أَوَانٌ

27. Petiit rem et tempus non erat.

De eo dicitur, qui rem petit, dum petendi tempus iam praeteriit. Dixit poeta:

طَلَبُوا صَلَاحَنَا وَلَاتَ أَوَانٌ فَاجَبْنَا إِنْ لَيْسَ جِيبٌ بَقَاءُ

„Pacem petierunt et tempus non erat, et respondimus: non est tempus remanendi in vita.“

Ebn-Djinnius dixit, quosdam Arabes post verbum لَات genitivi casum ponere, et rei probandae causa hunc verbum adduxit.

٢٨ طَارَ طَائِرٌ فُلَانٌ

28. Volavit avis cuiusdam.

In levem et inconstantem hominem dicitur. Contrarium sensum habent verba: وَقَعَ طَائِرٌ „Decidit avis eius“ Gravis et constans fuit. Meid. Samachscharius habet طَارَ طَائِرٌ „Volavit eius avis“ et proverbium de fugiente adhiberi dixit.

٢٩ طَاحَتْ بِكَ الْبِطْنَةُ

29. Te abripuit ventris impletio.

De eo dicitur, qui ob divitiarum copiam petulans et insolens est. Eundem sensum habent verba: نَزَتْ بِكَ الْبِطْنَةُ

٣. اَطْلَعَ عَلَيْهِ ذُو الْعَيْنَيْنِ

30. Ei supervenit possessor duorum oculorum.

Id est: homo ei supervenit. Adhibet proverbium is, qui alterum cavere iubet.

٣١ طَمَسَ اللَّهُ كَوَكْبَهُ

31. Delevit Deus eius stellam.

De eo dicitur, cuius splendor et potentia evanuit.

٣٢ طَمَحَ مَرْتَمَهُ

32. Eius nasus elatus est.

Locum dignitatis occupavit, quem occupare non debebat.

٣٣ طَارَ أَنْضَجُهَا

33. Maxime coctus eorum avolavit.

Vir quidam, sic narrant, pullos bubonis ceporat, eosque vivos in cinere extincto, ut assarentur posuerat. Unus eorum fuga evasit; sed vir eum non observavit, antequam volabat. Eum videns proverbii dixit verba. Tum alter prodiit currens, ut unus tantum sub cinere remaneret pipiens. Vir autem dixit: *أصى صويان فالدويرجان أنصج* ('منك'). Abu-Ahmruus haec esse proverbia dicens, qua in re adhiberentur, non addidit.

٣٤ طَاطَ بِحَرَكَ

34. Demitte mare tuum!

Commode agas et ne festines! Irato verba dicuntur.

1) Verborum sensum non intelligo.

٣٥ أَطْلُقْ يَدَيْكَ يَنْفَعَانِكَ يَا رَجُلَ

35 Demitte manus tuas, commodo tibi erunt, o vir!

In proverbio vocabulo اطلق coniugationis primae aut quartae forma tribuitur. In codibus B. P. تنفعك, in codice L. تنفعاك legitur. Utrumque ferripotest. Proverbium nos hortatur, ut beneficia, quibus laudem mercamur, in alios conferamus.

٣٦ طَوَّيْنَهُ عَلَى غَرِّهِ

36. Complicui eum super rupturam suam.

Vocabulum غر vestigium rupturae in panno significat. Dicitur: „اطوه على غره“, „Complica eum super rupturam suam!“ De eo dicitur, in cuius prudentia fiduciam ponimus i. e. Reliqui eum consilium, quod ceperat, non mutans.

٣٧ طَعْمٌ ذِكْرِكَ مَعْسُورٌ بِكَلِّ فَمٍ

37. Gustus commemorationis (gloriae) tuae melle conditus in omni ore (sit)!

Bene loquaris et bene agas!

٣٨ طَالَ طَوَّلُهُ

38. Longa sit aetas tua!

Vocabulum طول Thoul quoque effertur, nec non طيل duplici ratione Thil et Thijal efferendum legitur. Tum quoque طال طياله et طال طواله dicitur. Duplicem sensum verbis inesse putant, aut: longa sit aetas tua aut longa sit absentia tua! Dixit poeta Alkathami appellatus:

إِنَّا مُخَيِّوُكَ فَاسْلَمْ أَيُّهَا الظِّلْدُ وَإِنْ بُلَيْتَ وَإِنْ طَالَتْ بِكَ الطَّيْلُ

„Nos tibi salutem dicimus. Salvus sis, o domus vestigium! etsi paene deletum es, et longa est absentia tua.“

Hoc in versu, cuius metrum Basith est (c. l. m. p. 190), vocem طيل pluralis formam esse, putasse videtur poeta, nam cum eo singularem feminini in verbo طالت coniunxit.

٣٩ طَعَنْتَ فِي حَوْصِ أَمْرِ لَسْتَ مِنْهُ فِي شَيْءٍ

39. Confodisti suturam rei, quae ad te non spectat.

Appono scholion: الحوص الخياطة في الجلد لا يكون في غير ذلك قاله أبو الهيثم ومنه حص عين البازي وحص شق كعبك وقال لاطعن في حوصهم أي لاخرقن ما خاطوه ولغوه من الامر والحوص المصدر ويجوز ان يكون بمعنى الحوص كالقول بمعنى القول والنول بمعنى المنول يضرب لمن تناول من suturam in cute Vocabulum الحوص „Vocabulum significat, non est in alia re. Dixit Abu-l'Haitsamus: inde dicitur: „Consue oculum falconis“ et حص عين البازي „Consue fissuram mammae tuae.“ Dixit quidam: „Prefecto confodam suturam vestram i. e. disrumpam rem quam consuerunt et coniunxerunt.“ Vocabulum حوص infinitivus est et fieri potest, ut eandem significationem quam vocabulum محوص consutum habeat, quemadmodum قول significationem vocis مقول et نول significationem vocis منول habet. De viro dicitur, qui rei partem accepit, qua dignus non est.“ Kamusi auctor dicit, vocabulum حوص duplici modo Hauz et Huz efferri posse, nec non legي حوصي. Ibi proverbio sensus tribuitur hic: Aggressus est rem ad ipsum non spectantem. Non est silentio praetermittendum, pro voce امر rei legi in Samachscharii opere امرى viri.

٤. طَاعَةُ النِّسَاءِ نَدَامَةٌ

40. Obsequium, quod mulieribus praestatur, poenitentia est.

Id est: causa poenitentiae. Proverbium viros monet, ne mulieribus obsequium tribuant. Conf. prov. 86.

٤١ طَوْلُ التَّنَائِي مَسَلَةٌ لِلتَّصَانِي

41. Diuturnitas absentiae mutuae est causa, cur mutuus amor cesset.

Proverbii sensum poeta expressit:

يُسْلَى لِلْيَبِيبَيْنِ طَوْلُ النَّأْيِ بَيْنَهُمَا وَتَلْتَقِي طُرُقُ أُخْرَى فَتَأْتِلِفُ
فَيَجِدُثُ الْوَاصِلُ الْأَدْنَى مَوَدَّتَهُ وَيَصِيرُ الْوَاصِلُ الْأَنَاقَى فَيَنْصَرِفُ

„Absentiae longum tempus duos amantes separat et aliae res novae conveniunt et coniunguntur. Renovat consors propinquus amorem suum, et consors longe remotus ab-rumpit (amorem), tum se convertit (ad alium).“

Versuum metrum Basith est. c. l. m. p. 190.

٤٢ طَالَ مَا مُتَعَ بِالْغِنَى

42. Diu divitiis oblectamur.

Proverbio divitiarum laus inest. Legitur quoque امتع. Gens Banu-Ahmir formae quartae eandem significationem, quam formae quintae tribuit.

٤٣ اِطْمِئِنَّ عَلَى قَدْرِ أَرْضِكَ

43. Tranquillus sis secundum terrae tuae mensuram.

Simili ratione vulgus dicit: مد رجلك على قدر الكساء
„Extende pedem tuum secundum tegumenti tui mensuram.“
Proverbium docet, modum rectum in rebus tenendum esse.

Videre autem licet ex hoc proverbio, quartam verborum quadrilitt. formam modo verborum trilitt., quorum secunda et tertia radicalis eadem est, formari.

٢٤ طَرَاةٌ يُوَلِّعُ فِيهَا الْقَعْدُ

44. Nobilitas longa avorum serie, cui homo ignobilis obtrectare cupit.

Proverbii sensus est: اُولِعَ هَذَا الْقَعْدُ بِالرَّيْثَةِ فِي طَرَاةٍ. Cupit hic ignobilis obtrectare nobilitati huius nobilis eamque diminuere. In eum dicitur proverbium, qui virtutes alius, quarum particeps non est, parvi habet et despicit.

٢٥ طَلَيْتَ عَنْ فَيْقَتِهِ الْعَجَى

45. Prohibuisti a lacte in uberibus collecto infantem matre orbatum.

De eo dicitur, qui erga eum, qui auxilio destitutus resistere non potest, iniustus est.

٢٦ أَطْلُبُ تَطْفَرُ

46. Quaere, invenies!

Proverbium hortatur, ut rem a nobis desideratam et optatam cum studio et diligentia quaeramus. Proverbii sensus versibus Abu-l'Aswadi explicatur:

وَمَا طَلُبُ الْمَعِيشَةِ بِالتَّمَيُّنِ وَلَكِنْ أَلْقِ دَلْوَكُ فِي الدَّلَاءِ

تَجِبُ بِمِلْثِهَا يَوْمًا وَيَوْمًا تَجِبُ بِحِمَاةٍ وَقَلِيلِ مَاءٍ

„Victus optando non quaeritur; sed urnam tuam inter urnas demitte! modo aqua plena adscendet, modo coeno impleta et parum aquae habens.“

Versuum metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

٢٧ أَطْلُبُهُ مِنْ حَيْثُ وَلَيْسَ

47. Quaere id ubi (invenitur) et non (invenitur).

Quocunque modo potes, rem quaere!

٢٨ طَرَفُ الْفَتَى يُخْبِرُ عَنْ لِسَانِهِ

48. Oculus viri, qualis eius lingua sit, indicat.

Loco verborum عن ضميره „qualis sit eius animus“. Sapiens quidam dixit: لا شاهد على غايب: „Nullus testis de absente iustior est, quam oculi testis de corde.“

٢٩ طَرِيقٌ بِحَسَنِ فِيهِ الْعُودُ

49. Via, in qua annosus camelus alacer est.

In scholiis proverbium sic explicatum est: ويرى بحسن فيه الى العود بمعنى الاول بحسن اى ينشط فيه العود لوضوحه ومعنى الثانى يحتاج فيه الى العود لدروسه والعود اهدى في مثله من غيره ويجوز ان يكون العود في معنى الاول بحسن لصعوبته بحسن فيه الى العود „Legitur quoque“ فيكون المعنيان واحدا In priore legendi modo بحسن significat: alacer in eo est camelus annosus, quum manifesta sit. Sensus posterioris legendi modi est: Necessarius est in eo camelus annosus, quum oblitterata sit, nam annosus camelus in tali via melius invenit viam quam iuventus camelus. Admitti quoque potest in priore legendi modo, annosum camelum esse necessarium, quum via difficilis sit, ut uterque sensus unus idemque sit.“ Aliter in Samachschari opere: اى يويسه وعودته من السلامة وبلوغ الوطن فبهفته ذلك على الخنيسن وبهيسج Id est: Ad desperationem adducit eum eiusque anrosam camelam de incolumitate et adventu et id eum, ut suspiria trahat, commovet et eius

desiderium excitat. De re difficili et intricata adhibetur.“
Sed معتام lego.

ه. طًا مُعْرِضًا حَيْثُ شِئْتَ

50. - Calca copiam sui concedentem, ubicunque vis.

Id est: Pèdem ponas ubicunque vis, et non timeas rem, quae in potestate tua posita est. Vocabulum معرض proprie feram latus nobis obvertentem significat, ut petenti iaculandi copia sit. Hoc in proverbio in viam translatum videtur, quae se nobis quasi ultro offert et facilis incessu est, Djeuharius enim proverbium sic explicavit: Pone pedem ubi vis, et ne relinque rem, nam tu eam perficere potes. De viro dicitur, qui rei quam petit, propinquus est, ut eam facile consequatur.

Forma comparativi.

اه أَطْوَلُ مِنْ ظِلِّ الرَّمَحِ

52. Longior quam umbra lanceae.

Hoc e versu Jasidi ben-Althatsrijjah desumptum esse dicunt:

وَيَوْمَ كَطِلَ الرَّمَحِ قَصْرَ طَوْلِهِ ذِمُّ الرِّقِّ عَنَّا وَاصْطِفَاقُ التَّمَرِ

„Quot dies erant ut umbra lanceae, cuius longitudinem nobis brevem reddidit sanguis utris (vinum) et motus chordarum in citharis.“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 161. Homo,

quum multum longus est, cognominatur ظل النعامة „Umbra struthiocameli“; quum crassus est et foedus, ظل الشيطان „Umbra Satanae“, quum vero morbo لقوة appellato laborat, In facie a Satana percussus. „لطيم الشيطان“

٥٢ أَطْوَلَ مِنْ طُنْبِ الْخَرَاءِ

52. Longior, quam funis stolidae.

Legitur quoque من جبل الخراء. Sic dictum est, quoniam stolidi nesciunt mensuram, funem longum faciunt. Mentio stolidae, quam hoc in proverbio fecerunt, similis est mentioni stolidae in verbis: إذا طلع السماك ذهب العكاك ويرد: „Quando sidus Simac oritur, vehemens aestus cessat, et aqua stupidae frigida est.“ Sic dicunt, quoniam stupida aquam frigidam sibi non parat; eius aqua frigida est isto tempore frigido, quamquam ut frigida esset, operam non dedit.

٥٣ أَطْوَلَ مِنْ الصُّبْحِ وَمِنْ الْفَلَقِ

53. Longior quam Aurora; quam lux Aurorae erumpens.

Sic dicitur, quod lux Aurorae longe lateque se diffundit.

٥٤ أَطْوَلَ مِنْ السُّكَاكِ

54. Longior quam aura coeli.

Vocabulo سكاك aura coeli, quae nubibus occurrit, designatur. Inde dicitur: لا افعل ذلك ولو نزوت „Non faciam illud et si in coelum assilire debeam.“ Conf. prov. 85.

٥٥ أَطْوَلَ ذِمَاءً مِنْ الضَّبِّ

55. Magis durans quoad extremae vitae motum,
quam lacerta.

Vocabulo ذَمَاءُ est significatio motus, qui relinquitur in occiso animali, ut quaedam vitae pars reliqua esse in eo videatur. Narrant autem lacertam mactatam, quum iam per noctis spatium membrorum motus quieverit, mane in ignem iniectam rursus moveri, ut in vitam redisse videatur. Conf. Djeuh.

٥٦ أَطْوَلُ ذَمَاءٍ مِنَ الْأَفْعَى

56. Magis durans quoad extremae vitae motum,
quam vipera.

Viperæ occisæ per plures dies motus inesse dicitur.

٥٧ أَطْوَلُ ذَمَاءٍ مِنَ الْحَبِيَّةِ

57. Magis durans quoad extremae vitae motum,
quam serpens.

Sæpius tertia pars corporis a latere caudæ serpentis amputatur, et nisi formicæ eum attingunt, vivit.

٥٨ أَطْوَلُ ذَمَاءٍ مِنَ الْخَنَفَسَاءِ

58. Magis durans quoad extremae vitae motum,
quam scarabæus niger.

Hic sæpius frangitur, et nihilominus incedit.

٥٩ أَطْوَلُ مِنْ قَرَسِخٍ دَيْرِ كَعْبٍ

59. Longior, quam paransangæ Dair-Cahbi.

Utrum Dair-Cahb nomen personæ an, quod verisimilius videtur, loci nomen sit, pro certo affirmare non ausus sim. Proverbium e versu poetæ originem duxit:

ذَهَبْتَ تَمَادِيًا وَذَهَبْتَ طَوْلًا كَأَنَّكَ مِنْ فَرَسِيخٍ ذَيْرٍ كَعَبٍ

„Abiisti moram trahens et abiisti in longum, quasi tu una e parasangis Dair - Cahbi esses.“

Metrum versus Wafir est. Conf. l. m. p. 204.

٦. أَطْوَلَ صُحْبَةً مِنَ الْفَرْقَدَيْنِ

60. Magis durans in societate quam stellae duae Alferkadan appellatae.

Stellae istae in coelo semper coniunctae tanquam sociae conspiciuntur. Proverbium ex versu poetae Hedhremii ben - Ahmir derivatum est:

وَكُلُّ أَخٍ مُفَارِقُهُ أَخُوهُ لَعَمْرُ أَبِيكَ إِلَّا الْفَرْقَدَانِ

„A quolibet fratre fater eius separatur, per vitam patris tui! exceptis stellis Alferkadan appellatis.“

Conf. doct. Bertheaui libr. p. 2. et cel. Ideleri lib: Unters. über die Sternnamen p. 12. 328. Versus metrum Wafir est. C. l. m. p. 204.

٦١. أَطْوَلَ صُحْبَةً مِنَ ابْنَيْ شَمَامٍ

61. Magis durans in societate quam duo filii Schamam.

Schamam (et Schimam enunciatum Dj.) nomen montis est, cuius duo colles illud cognomen habent. Sempiterni autem socii sunt. Dixit poeta:

وَكُلُّ أَخٍ مُفَارِقُهُ أَخُوهُ لَعَمْرُ أَبِيكَ إِلَّا ابْنَيْ شَمَامٍ

„A quolibet fratre frater eius se separat exceptis duobus filiis Schamami.“

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

٦٢. أَطْوَلَ صُحْبَةً مِنْ تَحَلَّتِي حُلْوَانَ

62. Magis durans in societate quam Hulwani duae palmae.

Hulwan nomen oppidi inter Hamadanum Bagdadumque in Iraca siti est. In colle apud illud oppidum sito duae palmae Persarum tempore plantatae stabant. Mothius ben-ljas desiderio puellae, quam vendiderat, commotus hosce versus palmarum illarum mentionem faciens cecinit:

أَسْعِدَانِي يَا تَخَلَّتِي حُلْوَانَ وَتَبَكَّيَا لِي مِنْ رَبِّ عَذَا الزَّمَانِ
وَأَعْلَمَا أَنَّ رَبِّيهِ لَمْ يَزَلْ يَفْرُقُ بَيْنَ الْحَيَاةِ وَالْمَيَاتِ
وَلَعَمْرِي لَوْ نَقَطْنَا حَرَقَ الْفَرْقَةِ أَبْكَأْنَا الَّذِي أَبْكَأْنَا
أَسْعِدَانِي وَآيَقِنَا أَنَّ نَحْسًا سَوْفَ يَلْقَاكُمَا فَتَفْتَرِقَانِ
كَمْ رَمَتْنِي صُرُوفُ هَذِي اللَّيَالِي بِفِرَاقِ الْأَحْبَابِ وَالْحُلَّانِ
غَيْرَ أَنِّي لَمْ تَلَوْ نَفْسِي كَمَا لَأَقِيْتُ مِنْ فَرْقَةِ ابْنَةِ الدِّهْقَانِ
وَبَرَّغَمِي أَصْبَحْتُ لَيْسَ تَرَاهَا أَلْعَيْنِ مَيِّ وَأَصْبَحْتُ لَا تَرَانِي

„Beate me, o palmae duae Hulwani et plorate pro me ob infortunium huius temporis et scitote, infortunium vitam et animal semper separare! Et per vitam meam! si vos ardorem separationis gustavissetis, vos ad lacrymas id, quod me commovit, commovisset. Beate me et certo cognoscite, infelicitatem vobis occurruram esse, ut separemini! Quoties harum noctium vicissitudines separatione amatorum et amicorum me adflixit, sed ex nulla re tantum dolorem concepi, quantum ex separatione filiae praefecti pagi, nam ob iram meam meus oculus eam iam non videt, et ea me non conspicit.“¹⁾

1) Versum metrum Chaff est. c. l. m. p. 262. seqq.

Ob hos autem versus Almanzurus filio suo Almohdio, ne eas amputaret, interdixit. Alraschidus in itinere suo ad oppidum Rei, quum ipsi aestu afflicto ad sedandum sanguinem palmae medulla opus esset, unius harum medulla usus est. Haec autem erat causa, cur arida fieret. Non multo autem post altera quoque periit. conf. quoq. cl. Uylenbroekii specimen geogr. histor. p. 30. 31. text. p. 39 vers.

٦٣ أَطِيرُ مِنْ عُقَابٍ

63. Celerius volans quam aquila.

Mauc in Iraca est, vespera in Arabia felice.

٦٤ أَطِيرُ مِنْ حُبَارَى

64. Celerius volans quam avis Hobara.

Avis haec in regione Bazrae capitur, et ingluvies eius granis viridibus impleta est, quae in terris remotissimis collegit.

٦٥ أَطِيْشُ مِنْ فَرَّاشَةٍ

65. Levior, inconstantior (inconsiderantior), quam papilio ad candelas accensas advolitans.

Sic dicitur, quod nil curans se in flammam iniicit. conf. C. VII, 107.

٦٦ أَطِيْشُ مِنْ ذُبَابٍ

66. Levior, inconstantior (inconsiderantior) quam musca.

Similis huic proverbio ratio esse videtur, quam praecedenti. Legitur in versu poetae:

وَلَا تَنْتِ أَطِيْشُ حِيْنَ تَعْدُو سَادِرًا
رَعِشَ الْجَنَانِ مِنَ الْقُدُوْحِ الْأَفْرَحِ

„Tu profecto levior es, quando curris nil curans tremante corde, quam musca.“

Metrum versus Camil est. c. l. m. p. 212. القُدُوح cognomina sunt, quae muscae dantur. Vocabulum قُدُوح proprie eum significat, qui ignitabulum percutit, quippe musca modo ignitabulum percutientis unum pedem altero fricat. Vocabulum الأقرح maculis distinctum designat. Muscae autem in capite macula est.

٦٧. أَطْيَبُ نَشْرًا مِنْ عَفْرِ

67. Levior (inconsiderantior) quam porcus (vel daemon).

Ebn-Alahrabius dixit, vocabulum عَفْر porcum significare; sed et satanam et daemonem significat.

٦٨. أَطْيَبُ نَشْرًا مِنْ الرَّوْضَةِ

68. Fragrantior quam hortus,

٦٩. أَطْيَبُ نَشْرًا مِنْ الصَّوَارِ

69. Pulchrior odore quam muscus.

٧٠. أَطْمَعُ مِنْ قَالِبِ الصَّخْرَةِ

70. Avidior quam lapidem volvens.

Vir e gente Maahdd in terra Jemen lapidem invenit, in quo caractere scripturae Himjariticae scriptum erat: اقلبي انفعك „Verte me et tibi utilitati ero“ Quum eum vertisset, in altero latere scriptum vidit: رب طمع يهدي الى طمع „Cupido saepe ad dedecus ducit.“ Dolens autem, quod nil sub eo invenisset, caput lapidi impegit, donec cerebrum effunderetur.

٧١ أَطْعَمَ مِنْ أَشْعَبَ

71. Avidior quam Aschahbus.

Aschahbus ben-Djobair, qui Abu-Ahla nec non avidus cognominatus erat (conf. Abulf. Ann. II, p. 632.) cliens Ahbd-Allahi ben-Alsobair et incola urbis Medinae erat. Interrogatus, qualis eius cupiditas fuisset, Abu-Ohbaidahus sic narravit: Venerant ad eum adolescentes ioci causa, erat enim loco deditus, ingeniosus et musicus. Qui quum eum noxa adficerent, ut eos a se removeret, dixit: in domo gentis cuiusdam nuptiae sunt; ad me igitur in istum locum venite, nam vobis maiori commodo erit. Abierunt igitur eum relinquentes. Absentibus adolescentibus dixit: Fortasse quod dixi, verum est. Eos igitur secutus ad istum locum pervenit nil praeter adolescentes inveniens, qui eum noxa adficebant. Abu-Salimo ben-Ahbd-Allah eum interroganti, qualis ipsius cupiditas esset, respondit: Se, quotiescunque conspexisset homines duos de arca ferali clanculum loquentes, putasse, mortuum ipsi testamento rem legasse, et quem virum manum in manicam immittentem videat, eum se putare, ipsi donum daturum esse. Ebn-Abi-l'Sinado autem, qui eum interrogasset, qualis ipsius cupiditas esset, respondisse dicitur: Non est deducta sponsa ad novum maritum, nisi scopis domum meam verri spe adductus fore, ut errore quodam ad me sponsa deducatur. Quodam die quum ad virum transiret discum sibi conficientem, eum rogavit, ut illi disco oram adderet. Viro interroganti: quare? respondit: Fieri potest, ut in hoc disco ad me res portetur. Virum quendam manducantem per maius quam milliaris spatium secutus est, donec, eum resinam علك appellatam manducare, cognovisset.

٧٢ أَطْعَمَ مِنْ طَفِيلَ

72. Avidior quam Thofailus.

Thofail incola Cufae erat aviditate et gulositate notus.
Ab eo is, qui non invitatus ad epulum venit, cognomen
طفيلي accepit. Conf. C. XXVI, 104.

٧٣ أَطْمَعُ مِنْ فَلَحَسٍ

73. Avidior quam Falhasus.
Conf. C. XII, 106.

٧٤ أَطْمَعُ مِنْ قِرِّيَّ

74. Avidior quam avis Kirilla.
Conf. C. VII, 136.

٧٥ أَطْمَعُ مِنْ مَقْمُورٍ

75. Avidior, quam is, qui alearum ludo victus est.
Cupit enim, ut, quae ludo perdiderit, ad eum redeant.

٧٦ أَطْوَعُ مِنْ ثَوَابٍ

76. Obedientior quam Tsawabus.
Viri huius obedientia in proverbii consuetudinem venit.
Cecinit Alachnasus ben-Schehab:

وَكُنْتُ الدَّخْرَ لَسْتُ أَطِيعُ أَنْتَى قَصِرْتُ الْيَوْمَ أَطْوَعُ مِنْ ثَوَابٍ

„Nunquam mulieri obediens fui; sed factus sum obedientior quam Tsawabus.“

Metrum versus Watir est. Conf. l. m. p. 204. Conf.
Kam. v. ثَوَابٍ

٧٧ أَطْوَعُ مِنْ قَوْسٍ وَمِنْ كَلْبٍ

77. Obedientior quam equus; quam canis

٧٨ أَطْبُ مِنْ آبْنِ حَذِيمٍ

78. Melior medicus, quam Ebn-Hidsjamus.

Ebn-Hidsjamus nomen viri erat medicinae scientia clarissimi. Dixit Aus ben-Hadjar:

قَدْ لَكُمْ فِي مَا آتَى قَانِي طَيْبٌ بِمَا أَعْيَى النَّطَاسِي حَذِيْمًا

„Num vos in me fiduciam ponitis in eo, quod in me confertur, nam ego medicus sum in morbis, quos Hidsjamus Nathasita curare non potest.“

٧٩ أَطْعَى مِنَ السَّيْلِ وَمِنَ اللَّيْلِ

79. Exundantior quam fluctus; quam nox.

Nox hoc in proverbio cum fluctibus omnia tegentibus comparatur. Scharaf-Aldinus من السيل تحت الليل „quam fluctus sub nocte“ habet.

٨٠ أَطِيرُ مِنْ جَرَادَةٍ

80. Magis volans quam locusta.

Scharaf-Aldinus habet الجراد من

٨١ أَطْمُرُ مِنْ بَرْغُوْثٍ

81. Magis saliens quam pulex.

Samachscharius اطيش من برغوْث „Inconstantior quam pulex“ habet; quia pulex uno eodemque loco non manet (ut mihi videtur). Conf. prov. 65. 66.

٨٢ أَطْوَلُ مِنْ يَوْمِ الْفِرَاقِ وَمِنْ شَهْرِ الصَّوْمِ وَمِنْ

السَّنَةِ الْجَدْبَةِ

82. Longior quam dies separationis; quam mensis ieiunii; quam annus infertilis.

٨٣ أَطْفَلٌ مِّنْ لَّيْلِ عَلَى نَهَارٍ وَمِنَ شَيْبٍ عَلَى
الشَّبَابِ وَمِنَ ذَبَابٍ

83. Magis ingrediens (ita ut nemo id videat) quam
nox in diem; quam canities in iuventutem;
quam musca.

Scharaf-Aldinus et Samachscharius nec non codex meus
على شباب habent. Vocabulo اطفل importunioris quoque
significatio tribui potest.

٨٤ أَطْيَبُ مِنَ الْحَيَاةِ وَمِنَ الْمَاءِ عَلَى الظَّمَاءِ

84. Melior quam vita; quam aqua sitientibus.

٨٥ أَطْوَلُ مِنَ الدَّهْرِ وَمِنَ اللَّوْحِ

85. Longior quam tempus; quam aura coeli.
Conf. prov. 54.

Proverbia recentiora.

٨٦ طَاعَةُ اللِّسَانِ نَدَامَةٌ

86. Obsequium in linguam est poenitentia.
Id est: est poenitentiae causa. Conf. prev. 40.

٨٧ طَبِيبٌ يَدَاوِي النَّاسَ وَهُوَ مَرِيضٌ

87. Medicus medicatur hominibus et ipse aegrotus est.

Legitur quoque وهو عليل . Conf. Burckhardt. p. 107.

٨٨ طَرِيقُ الْحَاكِي عَلَى أَصْحَابِ النِّعَالِ وَطَرِيقُ الْأَهْلَعِ

عَلَى أَصْحَابِ الْقَلَانِسِ

88. Via nudipedis eis, incedendum est, qui soleas habent et via calvi eis, qui galeros habent.

٨٩ طَبَّلَ بِسِرِّي

89. Tympani sono secretum meum indicavit.

Divulgavit secretum meum.

٩٠ طَوَّلَ اللِّسَانَ يَقْصُرُ الْأَجَلَ

90. Longitudo linguae vitae spatium breve reddit.

٩١ طَوَّاهُ طَى الرَّدَاءِ

91. Complicavit eum, quemadmodum pallium complicatur.

٩٢ طَلَبُ الْعُلَى بِرُكُوبِ الْغُرَرِ

92. Petitio celsitudinis (fit) susceptione rerum praestantissimarum.

Sic quoque auditur: بِرُكُوبِ الْخَطَرِ „susceptiono periculorum.“

٩٣ طَعْمَةُ الْأَسَدِ تُخَمُّ الدِّبِ

93. Esca leonis est indigestio lupi.

Conf. Burekhardti libr. p. 107.

٩٤ طَوَّلٌ بِلَا طَوْلٍ وَلَا طَائِلٍ

94. Longitudo sine merito et sine utilitate.

٩٥ طَاعَةُ الْوَلَاةِ بَقَاءُ الْعِزِّ

95. Obsequium in praefectos est duramentum potentiae.

٩٦ طَوْلُ التَّجَارِبِ زِيَادَةٌ فِي الْعَقْلِ

96. Longitudo experientiarum est augmentum prudentiae.

٩٧ الطَّمَعُ الْكَاذِبُ فَقْرٌ حَاضِرٌ

97. Cupiditas mentiens est paupertas praesens.

Hocce proverbio cupiditas vituperatur. Scharaf-Aldin.

٩٨ الطَّمَعُ الْكَاذِبُ يَدْحُ الرِّقْبَةِ

98. Cupiditas mentiens collum frangit.

Haec verba Chalidus ben-Zafwan dixisse fertur. Vir iste locum altiore sibi exstruxerat, quem pedibus incedens attingere non poterat et in quo nemini nisi ipsi sedendi locus erat. Hoc in loco ob avaritiam solus edere solbat. Accidit autem, ut Arabs in camelo vehens tempore edendi adveniret et manum sumendi causa extenderet. Eodem momento uter vento commotus camelum terruit, ut aufugeret. Arabis deiecti collum fractum est. Quod videns Chalidus ista verba dixit.

٩٩ الطَّيْرُ بِالطَّيْرِ يُصْطَادُ

99. Aves ad aves venandas adhibentur.

Auditur quoque يصاد

١٠٠ الطَّيْرُ عَلَى الْأَفْهَاءِ تَقَعُ

100. Aves super familiares suos decidunt.

١٠١ الطَّبْلُ قَدْ تَعَوَّدَ اللَّطَامَ

101. Tympanum ad palmâ percutiendum adsuefactum est.

Legitur quoque اللطم.

١٠٢ اَطْرَحْ نَهْدَكَ وَكُلْ جَهْدَكَ

102. Proiice invasionem et ede diligentiam tuam.

Quod si proverbium recte intelligo, sensus est: omitte invadere hostes (i. e. res remotas et periculosas) et ede quod diligentia tua comparare potes. Sed dubito de vocis نهد significatione.

١٠٣ اَطْلَعَ الْقِرْدُ فِي الْكَنِيفِ فَقَالَ هَذِهِ الْمِرَاةُ لِهَذَا

الْوَجِيه

103. Inspexit simia in latrinam et dixit: hoc est speculum huic spectabili.

In Meidanii codice Berolin. الوجه facies legitur. In codice Berolinensi, in quo proverbia recentiora collecta sunt, hoc proverbium sic adnotatum est: طلع قرد في مغالبة قال ما لهذا الوجه الا هذه المراية

١٠٤ اَطْرَحْ وَاَفْرَحْ

104. Proiice et laetus esto!

١٠٥ طَغِيلِي وَمَقْتَرِحْ

105. Haud invitatus ad epulum veniens et importune postulans.

De eo dicitur, qui rebus ad ipsum spectantibus occupatus non est.

Caput XVII.

L i t t e r a . T h s a .

١ ضَارُّ قَوْمٍ طَعْنٌ

1. Percussio gentem propensam reddit.

In Kamusi opere الطعن طَارَ قومٌ legitur. Samachscharius cum nostro legendi modo consentit, et dicit, proverbium adhiberi de vili, qui nonnisi per despectum et oppressionem ad consensum commoveatur. Verbum طَارَ significat propensam reddidit (camelam) in alienum pulum. Hoc in proverbio in homines translatum est, qui percussione i. e. metu ad pacem faciendam propensi redduntur. Idem sensus inest verbis يطار الطعن. Conf. Cap. XVI, 17.

٢ ظَلَّتْ عَلَى فِرَاشِهَا تَكْرِي

2. Interdiu in lecto suo dormitat (femina).

De eo dicitur, qui otiosus est et opus non facit.

٣ أَظُنُّ مَاءَكُمْ هَذَا مَاءَ عِنَاقٍ

3. Puto hanc vestram aquam esse aquam amplexus.

Proverbio huic talem fuisse originem narrant. Vir quidam aquam dum hauriebat, in aqua virum in domo sua conspexit, qui uxorem amplectebatur et osculabatur. Arripuit igitur baculum celeriter accurrens. Uxor autem, quae maritum isto modo accurrentem videret, virum istum inter falcem tentorii et utensilia abscondidit. Vir adveniens sinistrorsum et dextrorsum se convertens, quem putabat adesse virum, non vidit. Abiit igitur, se errasse putans. Mulier autem ut suspicionem, quam maritum concepisse sciebat, omnino tolleretur, eum quid esset, interrogavit. Vir autem rem celabat et ad opus faciendum redibat. Tum quum cameli ad aquam redirent et iterum aqua haurienda esset, uxor dixit. Permittas me pro te aquam haurire, tu enim fatigatus es. Maritus in domum ivit. Uxor autem baculo arrepto, quum maritus non animadverteret, accurrit eumque in capite vulneravit. Maritus, Vach tibi! quid tibi est? dixit; et uxor, quid mihi est? respondit, ubinam mulier illa est, quam tu amplexus es? nam ego hisce oculis meis rem vidi, dum ad aquam stabam. Maritus autem, si verum dicis, respondit, haec aqua vestra aqua amplexus est. Quae verba postea in proverbii consuetudinem venerunt, et in astutum adhibentur. Sic Abu-Ahmruus proverbium explicavit. Alius quidam عِنَاق cum vocali Fatha enunciandum legit, et dicit: عِنَاق et عِنَاقَة idem significare quod خِيبة „frustratio.“ Tum vertendum est proverbium: „Puto aquam hanc vestram esse aquam frustrationis seu iufortunii.“

٤ ظَمًا قَامِحٌ خَيْرٌ مِنْ رِيٍّ قَاضٍ

4. Sitis multum adfligens melior est, quam satiatio ignominia adficiens.

Chalilus dixit: voces **قام** et **مقام** vehementem sitim, qua camelus multum afflictus sit, significare, dum alii dicunt, significare sitim, qua adfectus camelus ad aquae receptaculum accedens non bibat. Legitur quoque sic proverbium: **قام** **خير من رى فاصح** «Sitis multum premens melior est, quam satieta ignominia adficiens»; voci enim **قام** eadem significatio quae voci **ممثل** tribuitur. Proverbium contentum animum laudat et paupertatem occultare iubet. Meid. Samachscharius proverbium sic adnotavit: **الظما** **القام** **خير من الرى القاصح** «Sitis vehemens melior est quam satieta cum fastidio aquae coniuncta», et legi quoque **الرى القاصح** dixit. Vitiosum esse loquendi modum **الظما القاصح**. Monere autem proverbium, ut homo honorem suum conservet, etsi honor cum molestiis coniunctus sit, et opprobrium fugiat, etsi vitam commodam adducat. Scharaf-Aldinus denique habet: **الظما القاصح** **خير من الرى القاصح** et eundem proverbii usum, quam Samachscharius adnotavit. Ista autem Samachscharii interpretandi ratio textui Arabico, quem habet, accommodata non esse videtur

٥ الظلم مرتعة وخيم

5. Iniustitiae pratum noxium est.

Iniustitia nobis noxam adfert. Verba proverbii Honaino ben-Cheschram ad gentem Sahd pertinenti adscribuntur, sic enim dixit:

الْبَغْيُ يَصْرَعُ أَهْلَهُ وَالظُّلْمُ مَرْتَعَةٌ وَخِيمٌ

وَلَقَدْ يَكُونُ لَكَ الْبَعِيدُ أَخَا وَيَقْطَعُكَ الْحَبِيمُ

«Insolentia cultores suos prostermit, et iniustitiae pratum noxium est; et remotus tibi frater est et propinquus te relinquit.»

Metrum versuum Camil est. c. l. m. p. 214.

Kaisus ben-Sohair Ahbsita proverbio usus est in versu hoc:

وَلَكِنَّ الْقَتْنَى حَمْدُ بْنُ بَدْرِ بَقَى وَالْبَقَى مَرْتَعُهُ وَخَيْمُهُ

«Sed vir Hamal ben-Badr insolens fuit, et insolentiae pratum noxium est.»

Metrum versus Wafir est. c. l. m. p. 204.

٦ الظُّلُمُ ظَلَمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

6. Iniustitiae die resurrectionis tenebrae sunt.

Proverbium, in quo verborum lusus est, Mohammedi tribuitur.

٧ ظَلَّتِ الْغَنَمُ عَيْبَةً وَاحِدَةً

7. Oves factae sunt agmen miscellum unum.

Ovium grex occurrens alteri et cum illa mixta proverbiali locutione significat, turbas inter gentem ortas esse, ut perturbarentur. Dicitur quoque بَكِيلَةٌ واحدة ظلت الغنم. «Oves factae sunt agmen miscellum unum.» conf. Djeuh.

٨ الطَّبَاءُ عَلَى الْبَقَرِ

8. Dorcades contra vaccas.

Proverbium significat, amicitiam et propinquitatem inter duos viros ruptam esse. Tempore ante Mohammedem verba haec uxori dicta inter Arabes divortii vim habebant. Accusativi casum in voce الطَّبَاءُ o verbo اختبرت elegi aut اختار eleexit omisso pendere statuunt. Voce البقر vaccae mulieres significari dicunt, ut in hisce verbis: جاء يجربقره. «Venit trahens vaccas suas i. e. venit adducens familiam. Meid. At vero Samachscharius, quocum Scharaf-Aldinus consentit, proverbium aliter interpretatus est. Vaccas silvestres, quae uno loco cum dorcadibus simul pascantur significari dixit, et unam partem alteri maxime convenire.

Proverbium autem interdicere, ne quis genti se immisceat, cuius una pars alteri maxime conveniat. Legi quoque: الكلاب على البقرة »canes contra vaccam«, ut sensus sit: Quum canes vaccas silvestres venentur, ita ut una pars alteri conveniat, earum rebus ne te immisceas. Legi denique: الكراب على البقر »Sulcare super vaccis«. Terram nonnisi a bovis sulcari, ut proverbium doceat, omnem rem per instrumentum ipsi conveniens tractandam esse. In hoc vero tertio legendi modo aut nominativi casus modo, qui a grammaticis ابتداء appellatur, aut accusativi, ut verbum suppleatur, admittere licet. In Kamusi autem opere voci الكراب eadem significatio quam voci الكلاب tributa est. conf. Kam. s. v. كلب.

٩ طُنُوا بَنِي آلْطَنَّانَاتِ

9. Opinionem adferre, o filii mulierum, quae loquuntur quod nesciunt.

Meidanus dicit, الطنانة feminam esse, quae res, quas nesciat, proferat. Narrant, viri cuiusdam fratrem absentem fuisse, dum reliqui fratres domi essent. Quum illo absens non reverteretur, tempore quo promisisset, unum eorum verba quae postea in proverbium venerint, dixisse. Opinionem igitur adferentium unum dixisse¹⁾: اظنه لقيه: «Puto, dominum sagittarum multarum (sc. herinaceum) ei occurrisset et eum occidisset», alterum dixisse: اظنه لقيه الذي رمحه في استه فقتله. «Puto, eum occidisset animal, cuius lancea in podice est (sc. murem); tertium vero dixisse: اظنه لقيته جحمة عينين فاكلته. «Puto ardentibus oculis praeditum animal (leporum aut lupum), eum occurrentem vorasse»; quartum denique dixisse:

1) Vocabulo النبالا sagittarum significatio hoc in loco tribuenda videtur.

„Puto eum fluctus coegisse, ut ad collem confugeret, ubi siti perierit.“
Proverbium adhibetur de iudicio, quod nonnisi opinione nititur.

١. ظَنُّ الرَّجُلِ قِطْعَةً مِنْ عَقْلِهِ

10. Opinio viri est pars ingenii (prudentiae) eiusdem.

Alazmāihus dixit: Cauda lumbi vertebra est; uber ventriculi nodus (ابنة) est et opinio viri est pars ingenii (prudentiae) eiusdem. Ohmarus dixit: لا يعيش احد بعقله حتى يعيش بظنه „Non vivit unus per ingenium (prudentiam) suum, donec vivat per opinionem suam.“ Solaimus ben-Ahbd-Almalic dixit: جودة اللسان بلا عقل خدعة وجودة العقل بلا لسان هجنة ولكن بين ذلك Prae-stantia linguae sine ingenio (prudentia) est deceptio et praestantia ingenii (prudentiae) sine lingua est vitium; sed (rectum) est inter illud.“

١١. ظِلُّ سَيْالٍ رِيحٌ حَرُورٌ

11. Umbra arboris Sajal appellatae, cujus ventus fervidus est.

Ad metrum Sarih referri potest. Sajal arboris nomen est ad genus عضاء appellatum pertinentis, quae rosam pulchri odoris profert. In virum dicitur, in quo nil boni est, quamquam pulchrâ formâ gaudet.

١٢. ظَالِعٌ يَعُودُ كَسِيرًا

12. Claudicans visitat eum, qui fractum pedem habet.

Proverbium significat, virum debilem ipso debilliori opem ferre.

١٣ ظُفْرٌ يَكْدُ عَنْ حَكِّ مِثْلِي

13. Ungula eius nimis obtusa est, quam ut similem mei scabat.

Mihi adversatur, sed noxam inferre mihi non potest.

١٤ ظِلَالٌ صَيِّفٌ مَا لَهَا قِطَارٌ

14. Nubes aestatis, cui guttae non sunt.

In eum dicitur, qui quamquam divitias possidet, in alios beneficus non est. Ad metrum Sarih referri potest.

١٥ ظَنَرُ رَوْومٍ خَيْرٌ مِنْ أُمِّ سَوْومٍ

15. Nutrix amans melior est, quam mater taedium capiens.

In defectu amoris et curae proverbium adhibetur.

١٦ ظَاهِرُ الْعِتَابِ خَيْرٌ مِنْ بَاطِنِ الْحَقْدِ

16. Manifesta obiurgatio melior est quam clandestinum odium.

Meidanius loquendi modum confert: يبقي الود مع بقي العتاب „Amor manet quamdiu obiurgatio manet.“

١٧ ظِلُّ السُّلْطَانِ سَرِيعُ الزَّوَالِ

17. Umbra regis citius cessat.

١٨ الظُّفْرُ بِالضَّعِيفِ هَرِيمَةٌ

18. Victoria de debili reportata fuga est.

De eo dicitur, qui debilis habetur.

١٩ ظَنْنُ الْعَاقِلِ خَيْرٌ مِنْ يَقِينِ الْجَاهِلِ

19. Opinio intelligentis melior est quam certitudo ignorantis.

Forma comparativi.

٢. أَظْلَمُ مِنْ حَيَّةٍ

20. Iniustior, quam serpens.

Sic dicitur, quoniam serpens in alius latibulum intrans, cum depellit. Conf. Cap. XVIII, 221. Sed dicitur quoque: *اظلم من حية الوادي* »Iniustior, quam serpens vallis« et huiusce proverbii hanc fuisse causam narrant. Serpens frigore, ut non amplius se moveret, afflictus erat. Vir istum misericordia commotus sub vestibus suis calefecerat. Serpens quum vires suas recepisset, virum momordit. Fabulam hanc libri Fakibat-Alcholafa auctor eleganter descripsit. Conf. editionem meam Bonnae 1832. p. 24

٢١. أَظْلَمُ مِنْ أَفْعَى

21. Iniustior quam vipera.

Dicitur *اتك لتظلمني ظلم الافعى* Tu iniuriâ me adificis modo viperæ. Proverbio huic eadem quæ præcedentis ratio est. Dixit poeta:

وَأَنْتَ كَالْأَفْعَى الَّتِي لَا تَحْتَغِرُ ثُمَّ تَجِي سَائِرَةً فَتَنْجَحِرُ

„Tu viperæ similis es, quæ non fodit; tum non curans venit et in latibulum (alius) intrat.“

Versus metrum Redjes est. c. l. m. p. 230. Ob metrum *تجي* Tadjî enunciandum est.

٢٢. أَظْلَمُ مِنْ وَرَلٍ

22. Iniustior, quam lacerta Waral appellata.

Sic dicitur, quia haec lacertae species, quae tenuiore corpore praedita est, serpentes in spelunca viventes invadit et repente vorat.

٢٣ أَظْلَمُ مِنْ ذَنْبٍ

23. Iniustior quam lupo.

Multa in proverbiiis et versibus ab Arabibus lupi iniustitiae mentio facta est. Proverbiali locutione sic dicunt: „Qui lupum pastorem esse iubet, iniuste agit (erga oves)“ مستودع الذئب اظلم „Qui lupo depositum a servandum tradit, multum iniustus est.“ كافاء مكافاة „Retribuit ei lupi modo.“ Ex pluribus, in quibus lupi iniustitia tractata est, versibus, hos addere placet:

وَأَنْتَ كَذِئْبِ السُّوءِ إِذْ قَالَ مَرَّةً لِعَمْرُوسَةَ وَالذِّئْبُ غَرِثَانُ مَرْمَلٍ
أَنْتَ الَّذِي مِنْ غَيْرِ جُرْمٍ سَبَّيْتَنِي فَقَالَتْ مَتَى ذَا قَالَ ذَا عَامٍ أَوَّلٍ
فَقَالَتْ وَلَيْدَتْ أَلْعَامَ بَدْ رُمْتَ ظَلَمْنَا فَذُونَكَ كَلِّي لَا هُنَالِكَ مَا تَكْذُرُ

و, Et lupo pravo similis es, quum aliquando diceret agno, lupo autem erat famelicus extenuatus: Num tu is es, qui sine crimine mihi conviciatus est? et dixit (agnus), quando hoc? dixit (lupo): anno ante; dixit (agnus): ego hoc anno natus sum; sed tu iniustitiam meam voluisti; cape igitur meque vora, cibus hic non est.“

٢٤ أَظْلَمُ مِنْ تَمْسَاحٍ

24. Iniustior quam crocodilus.

Proverbium hoc in fabula causam habere dicitur. Dicitur quoque: „Retribuit mihi quemadmodum crocodilus retribuit.“ كافاني مكافاة التمساح

٢٥ أَظْلَمُ مِنَ الْجَلَنْدَى

25. Iniustior quam Aldjolanda.

Proverbium hoc apud incolas Ohmani in usu est. Putant autem viri huius mentionem factam esse in Corani (Sur. XVIII, 78.) verbis : وكان وراءهم ملك يأخذ كل سفينة غصبا „Et erat post eos rex, qui omnem navem vi capiebat.“ Multi autem putant, unum Aldjolandam tempore Islamismi ripam Persiae invasisse, alterum, qui naves vi cepisset, in mari Aegyptiaco navigasse. Cecinit poeta Alahscha:

وَجَلَنْدَاءُ فِي عُمَانَ مُقِيمًا ثُمَّ قَيْسًا فِي خَضِرَمَوْتَ الْمَنِيْفِ

„Et Djolandam in Ohmano stationem habentem, tum Kaisum in Hadhramauto alto.“

Metrum versus Chafif est. c. l. m. p. 262.

In Kamuso الْجَلَنْدَاءُ scribendum esse nomen legitur, quod Ohmani rex gessisset; sed duplici modo nomen scribi posse, ab aliis adnotatum est.

٢٦ أَظْلَمُ مِنَ فَلَحَاسِ

26. Iniustior quam Falhasus.

Viri huiusce mentio iam facta est. conf. C. XII, 103.

٢٧ أَظْلَمُ مِنَ صَبِيٍّ

27. Iniustior quam puer.

Sic dicitur, quia puer petit, quod consequi nequit. Dicitur „Deilit ei, quod habere voluit.“ اعطاء حكم الصبي

٢٨ أَظْلَمُ مِنَ كَيْدٍ

28. Obscurior quam nox.

Vox أَظْلَمُ a ظلمة obscuritas derivanda est.

٣٩ أَظْلَمُ مِنَ اللَّيْلِ

29. Iniustior, quam nox.

Sic dicitur, quia nox fures etc. contra probos tegit et abscondit. In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere من ليل legitur.

٣٠ أَظْمَأُ مِنْ حُوتٍ

30. Magis sitiens quam piscis.

Cecinit poeta :

كَانَحُوتٍ لَا يَرُدُّهُ شَيْءٌ يُلْهِمُهُ يُصْبِحُ ظَمَانٌ وَفِي الْبَحْرِ قَمَّةٌ

„Sicut piscis, cuius sitim non exstinguit res, quam deglutit; sitibundus est dum eius os in mari est.“

Metrum versus Redjes est. c. l. m. p. 230.

Contrario autem sensu dicunt: ارُدِّي من الحوت „Magis potu satiatius quam piscis.“ c. Cap. X, 182.

٣١ أَظْمَأُ مِنْ رَمَدٍ

31. Magis sitiens quam arena.

٣٢ - أَظْلُّ مِنَ تَحَجَّرٍ

32. Densiolem umbram faciens quam lapis.

Quoniam prima verbi forma ظل in usu non est, rectius dicendum erat اشد اظلالا.

٣٣ أَظْلَمُ مِنَ الشَّيْبِ

33. Iniustior quam senectus.

Quia homini ante tempus supervenit.

Proverbia recentiora.

٣٤ ظَرِيفٌ فِي جَيْبِهِ غُدَّةٌ

34. Elegans in cuius sinu scrophulae sunt.

De eo dicitur, qui res tractat, quae eum non decent.

٣٥ ظَلَمَ الْأَقَارِبَ أَشَدَّ مَضَضًا مِنْ وَقَعِ السَّيْفِ

35. Iniustitia propinquorum magis adfligit quam gladii ictus.

Caput XVIII.

L i t t e r a A h i n.

اِ عِنْدَ الصَّبَاحِ يَحْمَدُ الْقَوْمَ السُّرَى

1. Tempore matutino nocturnum iter laudat gens.

Proverbii huius, quod de viro, qui spe quietis adductus molestias pertulit, adhibetur et hortatur, ut operam in rebus peragendis cum patientia coniungamus, originem a Chalido ben-Alwalid Almofadhdhelus deducit. Qui quum in provincia Aljemamah versaretur, Abu-Becrus ei mandatum in Iracam proficiscendi miserat. Voluit autem per desertum iter facere. Rasihus Thajjita, quem consilium rogaverat, dixit, eum rem non perfecturum esso, nisi secum aquam sumsisset. Emit igitur centum camelos generosos et siti summo opere adfectos aqua satiavit. Tum iter ingressus est. Post bidui spatium quum timeret, ne et homines et equi siti adfligerentur, et aqua in camelorum ventribus periret, camelos illos mactandos curavit et aqua inde educta homines et equos satiavit. Nocte quarta Rasihus dixit: Videte,

num lotum magnam conspiciatis? Si eam non videtis, per-
eundum nobis erit. Conspecta autem arbore Deo gratias
egerunt. Chalidus autem Rafihum per desertum ducentem
versibus laudavit, quorum postremus est:

عِنْدَ الصَّبَاحِ يَحْمَدُ الْقَوْمَ السَّرَى وَتَنْجَلِي مِنْهُمْ غَيَابَاتِ الْكَرَى

»Matutino tempore gens iter nocturnum laudat, dum remo-
ventur ab iis res, quas propensio in somnum velavit.«

Versus metrum Redjes est. Conf. l. m. p. 230. Conf.
Erpenii prov. C. I, 91. Harir. p. 484.

٢ عِنْدَ جَهَنَّةَ لَجَبِ الْيَقِينِ

2. Apud Djohainahum nuntius certus est.

Heschamus ben-Alcalbi sic narravit: Alachnasus ¹⁾ben-
Cahb e gente Djohainah ob rem quandam quam peregerat,
gentem suam relinquere coactus erat. Fugienti Hozainus
ben-Ahmru ben-Moahwijjah ben-Cilab occurrit. Hic eum
allocutus dixit: »Quisnam tu es? mater tua te orbata sit!
Alter iisdem verbis respondit. Multis inter utrumque ver-
bis factis Alachnasus nomen suum indicans dixit: Profer
nomen tuum, aut ego cor tuum hac cuspidem confodio. Tum
Alhozainus nomen suum dixit, quod alii Alhozainus ben-
Sobaih Alghathfani fuisse contendunt. Quum uterque vi-
deret, alterius in itinere scopum eundem praedandi ac suum
esse, inter se foedus pepigerunt ea conditione, ut quemlibet
gentis suae, uterque praedaretur. Nihilo minus tamen alter
socio fidem non habens occasionem, qua eum obrue-
ret, captabat. Virum obviam venientem quum praedati es-
sent, hic, si praedae partem ipsi reddidissent, se eis prae-
dam indicaturum esse promisit. Indicavit illis vir Lach-
mitam, quem sub arbore edentem invenerunt. Utrumque ut

1) In codice Lugd. الاخش legitur.

cibi participes essent, ille invitavit. Uterque alterius dolum timens uno eodemque momento ab equo desiliit et ad cibum accessit. Cibum potumque quum sumsissem, accidit, ut ob rem ipsi necessario peragendam Alachnasus in latus secedere cogeretur. Rediens Lachmitam in sanguine se volutantem invenit. Quod videns Alachnasus gladium ducens, alter enim quoque gladium evaginatum tenebat, dixit: Vaeh tibi! Tu virum occidisti, cuius cibum et potum sumseramus. Alter autem: Sede, dixit, nam ut tales res perageremus, exivimus. Aliquo tempore post Alhozainus dixit: Num scis, quid *صعلة* et *صعل* sit? Alter respondit: Nunc est tempus edendi et bibendi. Alhozainus autem silens, donec illum oblitum esse, quid istis verbis significaretur, putaret, interrogavit, num ex avibus hariolandi scientiae gnarus esset, et, quum alter diceret, quid est? itorum interrogavit, quid illa aquila ossifraga significaret? Djohainita autem dixit, ubi eam vides? Alter dixit: Haec est, et se extendit et in coelum caput erexit. Huius momenti occasionem captans Djohainita eius iugulum gladio percussit dicens: Ego sum hariolus et iugulans. Tum omnia utensilia secum auferens ad gentem suam iter direxit. Transiens autem ad duas tribus, ad Kais pertinentes, Meradj (in meo codice *مرآح* Merah est) et Anmar appellatas feminam vidit Alhozainum ben-Sobaih commemorantem. Interroganti, quatenam esset? respondit, se Zahrah Alhozaini uxorem esse. Aldjohainita se eum occidisse, dixit. Illa autem, mentitus es, dixit, nam tui similis talem, qualis ille est, occidere non potest, sed nisi gens absens esset, tu hoc dicere non ausus esses. Tum ad gentem suam rediens hosce dixit versus:

وَكَمْ مِنْ ضَيْغِمٍ وَرَدَّ هُمُوسٍ أَيْ شَيْبَلَيْنِ مَسْكُنُهُ الْغُرَيْنِ

1) Quid haec verba hoc in loco significant, non video.

وَكَمْ مِنْ قَارِسٍ لَا تَزْدِرِيهِ إِذَا شَخَصَتْ لِمَوْعِدِهِ الْعَيْنُونَ
 حَلَّتْ بِيَاضِ مَفْرِقِهِ بَعْضُ بِلَاضِخِي فِي الْفَلَاةِ لَهُ سُكُونٌ
 وَانْحَتَتْ عِزُّهُ وَلَهَا عَلَيْهِ بَعِيدُ هُدُوهِ لَيْلَتِهَا رَمِينَ
 نَصْحَرَةً إِذْ تُسَايِلُ مِنْ مَرَاكِحِ وَأَنْمَارٍ وَعِلْمُهُمَا طُنُونٌ
 تُسَايِلُ مَنْ حُصَيْنٍ كُلِّ رَكْبٍ وَعِنْدَ جُهَيْنَةَ لَلْخَبَرِ الْيَقِينُ
 فَمَنْ يَكُ سَائِلًا عَنْهُ فَعِنْدِي لِصَاحِبِهِ الْبَيِّنُ الْمُسْتَبِينُ
 جُهَيْنَةُ مَعَشَرِي وَهُوَ مُلُوكِي إِذَا طَلَبُوا أَلْعَالِي لَمْ يَهُونُوا

„Quot leonibus fulvis praedam diffringentibus, duorum catulorum patribus, quorum habitacula lustra sunt, et quot equitibus, quos tu non despicias, quum oculi in locum, ubi ceciderunt, directi sunt, album capitis verticem ense acuto diffregi, ut die in deserto quies eis esset. Eorum coniuges autem eiulabant die ob eius mortem, haud quiescentes per noctem vociferantes; ut Zachra quum tribum Merah et Anmar interrogaret, quorum scientia nil nisi opinio erat, de Hozaino interrogans omnes equites, dum genti Djohainah nuntius certus erat. Si quis de eo interrogat, scito, apud me socium eius esse explicationem claram. Djohainah gens mea est, et gentis huius viri reges sunt; quum gloriae loca excelsa petunt, non despiciuntur.“

Versuum metrum Wafr est. c. l. m. p. 204.

Alazmāihus et Ebn-Alahrabijs جُهَيْنَةُ Djofainah scribendum esse dixerunt reique probandae causa hunc versum citarunt:

تُسَايِلُ مَنْ أَبِيهَا كُلِّ رَكْبٍ وَعِنْدَ جُهَيْنَةَ لَلْخَبَرِ الْيَقِينُ

„interrogat de patre suo omnes equites, et apud Djofainahum nuntius certus est.“

Metrum versus Wafir est. Conf. l. m. p. 204. In Samachscharii opere جفينة legimus et Djofainahum oenopolii dominum fuisse. Apud quem inter duos ebrios rixa orta tertius pacem compositurus ab uno eorum occisus est. Iudex autem dubitans, uter occisor esset, Djofainahum adduci iussit. Alii denique Hofainah scribunt. Proverbium autem in cognitione rei vera adhibetur.

٣ عَثَرْتُ عَلَى الْغُرْلِ بِأَخْرَةٍ فَلَمْ تَدَعْ بِنَجْدٍ قَرْدَةً

3. Tandem in fila ducere volebat; sed in terra Nedjd lanulam non reliquerat.

Verbum عثر proprie significat offendit ad rem; tum in animum translatum invenit rem subito, subito voluit suscipere. Vocabulum قرد pilorum, lanae, crinium partes, quae deciderunt, significat. Alazmāihus proverbii originem in eo quaerendam esse censet, quod interdum mulier filia trahere omittat, quum lanae aut gossipii deciduas partes colligat. Proverbium significat, nos rem necessariam, quam suo tempore omiserimus, postea peragere velle. Kamusi auctor loco vocis تترك habet عثر; Djeuharius عكرت reversa incidit in rem habet.

٤ عَادَتْ لِعَنْزِهَا لَيْسَ

4. Ad originem suam Lamisa rediit.

Lamis nomen feminae est. Significat proverbium, hominem ad malam agendi consuetudinem rediisse. Conf. prov. 147.

٥ عَبْدٌ صَرِيحٌ أَمَةٌ

5. Servus, cui serva opem fert.

Adhibetur proverbium ad significandum, quendam ab homine ipso viliori et infirmiore auxilium petiisse.

٦ عَبْدٌ غَيْرَكَ حُرٌّ مِثْلَكَ

6. Servus alius quam tuae personae liber est aeque ac tu.

De eo dicitur, qui se aliis praestantiorum esse putat, licet in eo nil praestantiae sit. Conf. Cap. XII, 6.

٧ عَبْدٌ وَخَلَى فِي يَدَيْهِ

7. Servus hic est et pabulum viride in eius manibus est.

Proverbium diverse ab auctoribus adnotatum est: 1) خلا planta viridis, recens. 2) خلى (Passivum secundae forma) Plantis viridibus donatus est, plantas virides possedit. Quem autem legendi modum grammaticus Jacobus reiecit. Conf. Djeuh. s. خلى 3) خلا i. e. وملك نفسه propria ipsi fuit res et se ipsum possedit. 4) خول (chuwvila) divitiis donatus est et factus est opum administrator. 5) خلى ornamenta. Duo priora significant, eum pabulo abundare et divitem factum esse; tertium, eum non amplius servum esse; sed dominum factum; quartum, eum, qui antea aliorum opibus occupatus fuisset, iam suas administrare; quintum, eum opum possessione ornatum esse. In initio proverbii هو is vel هذا hic supplendum est. conf. Samachschar. Meidan. De eo dicitur, qui divitiis potitus est, quibus haud dignus est habendus.

٨ عَبْدٌ مَلَكَ عَبْدًا فَأَوْلَاهُ تَبًا

8. Servus servum possidet et detrimento eum adficiat!

De eo dicitur, qui divitiis, quas possidet, indignus est.

٩ عَبْدٌ أُرْسِلَ فِي سَوْمِهِ

9. Servus qui libere dimissus est, ut arbitrio suo uteretur.

Vocabulum **سوم** nomen esse dicit scholion a **تسويم** (quod idem est quam **اهمال** neglectio) derivatum. Id est dimissus est, ut a te negligeretur et arbitrio suo in opere uteretur. Samachscharius autem voci **سوم** eandem significationem quam voci **لهاب** abitus tribuit. i. e. dimissus est in habitu suo. Hisce autem verbis utuntur contra eum, qui fiduciam et spem in eo positam omnino fallit, non recte et probe in re ipsi commissa agens.

١٠. أَعْطَاهُ بِقُوفٍ رَقَبَتِهِ

10. Dedit illud cum crinibus colli sui (et cum lana colli sui).

In proverbio **قوف** nomen collectivum esse videtur vocis **قوفة**, quod crinem dependentem in scrobe occipitis significat. Dicitur quoque: **نجوت بقوف نفسيك**, „Vix salvus evasisti“ et **اخذه بقوف رقبتك**, „Totam rem cepit.“ Eodem modo vocabulis **طوف** et **طاف** utuntur. Conf. Alb. Schultens. Meidan. prov. 406. Placet addere proverbii explicationem a Scharaf-Aldino et Samachschario prolatam: Vocibus **بقوف** eius (cervicis) cutis vel ut alii contendunt crinis significatur. Aliis autem est res in osse eius ut medulla, aliis pars occipitis antiis opposita. Legitur quoque **بصوف** et **بظوف**, quae vox postremam eius partem designat, ut derivetur a radice **طاف** pro **ظاف**, cuius significatio est „secutus fuit.“ Vox **قوف** quoque a **قاف**, cui significatio verbi **قفا** tribuitur, derivari potest. Sensus proverbii est: **دedit eum cum fune trito** و **كليته**

et totum⁶⁶, ut nil retineatur. Alii autem dicunt, sensum esse: Sui potestatem plenam ei concessit, ut cervicem eius tene-
ret. Quod si hunc proverbii sensum admittis, praepositio
ب superflua est et suffixum ة in voce اعطاء ad virum re-
ferendum est, ut in voce رقتك ad rem. Si prior proverbii
sensus tibi magis arridet, pronomina duo ad rem referas,
praepositioni ب autem significationem praepositionis مع cum
tribuas. Observandum est Scharaf-Aldinum بطوف, ut a
radice طاف pro طفا derivetur, habere. Uterque legendi
modus reperitur. Hic duplex loquendi modus significat,
rem totam nullo pretio accepto datam esse.

اعور عينك والتاجر ۱۱

11. O luscce! (time) oculo tuo et (cave) lapides!

De cautione necessaria adhibetur, luscus enim uno
oculo laeso nil videre potest. Sic proverbium explicandum
est: يا اعور احفظ عينك واحذر الحجر

عنده من المال عائرة عين ۱۲

12. Apud eum divitiae sunt oculum obcaecantes.

Hoc in proverbio participium primae coniugationis si-
gnificationem secundae obcaecans habere dicitur. Sen-
sus autem proverbii talis est: tantae autem sunt divitiae,
ut ob magnam multitudinem, qua oculum impleant, paene
obcaecent. Abu-Hatimus autem verbo عار abeundi signi-
ficationem tribuit, ut proverbii sensus sit: tantae autem eius
sunt divitiae, ut oculus intuitu obstupefactus abeat. Alfer-
râs denique dixit, proverbium triplici modo enuntiari: عائرة
عين et عائرة عينين, et proverbii originem ex-
plicavit dicens: Quum pecorum numerus (mille) perfectus est,
camelo oculum eruere solent, ne perfecto rerum statu cala-
mitas adducatur. Opibus autem obcaecatio adscribitur, quia

in perfecto numero causa est. Conf. Kam. et Dj. s. v. عور
Loco vocis عند in Kam. عليه legitur.

٣١ عَيْنٌ عَرَفَتْ فَدَرَفَتْ

13. Oculus cognovit et tum lacrymas effudit.

De eo dicitur, qui rem videns veram conditionem cognovit. Meid. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de viro, qui malum cognoverit et tristitia adfectus sit.

١٢٤ أَعْيَيْتَنِي بِأُشْرِ فَكَيْفَ بَدْرَدِرْ

14. Fatigasti me dentibus acutis et quomodo dentibus excisis?

Proverbii huius originem talem fuisse tradunt. Viro cuidam uxor exosa erat, dum ea ipsum amabat. Quum uxor puerum peperisset, maritus loco, ubi dentes nascuntur, oscula infanti dedit dicens: „Redi in am locum, ubi dentes tui nascuntur.“ Mulier, ut mariti amorem sibi compararet, dentes sibi in ore fregit. Quod quum vir vidisset, ista verba, quae in proverbii consuetudinem venerunt, dixit indicaturus, uxorem sibi hoc vitio addito oxosiolem factam esse. Abu - Saidus autem dixit, proverbii sensum esse: tu adolescentula, quum dentes tui acuti essent, admonitionem meam non admisisti; quomodo (eam admittes) aetate provecta? Vocabulum دردر locum significat in ore, ubi dentes nascuntur, antequam prodierunt aut postquam deciderunt, ut locus dentibus destitutus sit. conf. Kamus. et Djauh

١٥ أَعْيَيْتَنِي مِنْ شَبِّ إِلَى دُبٍّ وَمِنْ شَبِّ إِلَى دُبٍّ

15. Fatigasti me inde a tempore adolescentiae usque ad senectutem.

Proverbium de homine exoso adhibetur. Vocibus شب
et دُب aut forma verbi passivi tribuitur aut casus genitivi

cum nunnatione. Id est: a tempore, ubi adolescens eras, usque ad tempus, quo scipione utebaris in iucedendo, male semper agebas, ut spes non sit fore, ut te corrigas. Vocem

شب a شَبَّ adolescens fuit, derivari non posse dicunt, quum verbo passivi forma tribui non possit. Derivandum esse a شَبَّ, cui eadem significatio sit, quam verbo اظهر „effecit ut appareret“, ut sensus sit: tempore quo apparuit i. e. natus est. Tum verbo similem rationem, quam nomini habitam esse coniuncta praepositione مِ. Verbo autem دَبَّ, cui nunquam transitivi significatio conveniat, passivi vocales datas esse ob coniunctionem cum verbo شَبَّ. Caeterum voces شب et دَبَّ in prima syllaba vocali Fata adficere licet, ut nomina actionis aut verba activa sint. Legitur quoque sic proverbium: مِ لَدُنْ شَبَّ اِلَى دَبَّ. In Samachscharii libro اعياء fatigavit reperitur.

١٦ عَلَيْهِ مِّنَ اَللّٰهِ لِسَانٌ صَالِحٌ

16. Super eo a Deo lingua proba.

De eo dicitur, qui laude ornatur.

١٧ عَصَّ عَلَى شِبْدَعِهِ

17. Momordit super scorpionem suum.

In eum dicitur, qui de rebus ipsum non spectantibus non loquitur. Meid. Lingua hominis cum scorpione comparatur. Dicitur: سَرَتْ اِلَيْنَا شِبَادِمُهُمْ „Noctu ad nos eorum scorpiones venerunt“, et vituperationes et calumniae intelligendae sunt. Samachscharius dixit, proverbium de homine mansueto, intelligente (حليم) adhiberi.

١٨ عَلَى يَدَيَّ دَارَ الْحَدِيثِ

18. Per manus meas narratio circumivit.

De eo dicitur, qui rei gnarus est. Djabiro ben - Ahbd-Allah Alanzari proverbium hoc tribuitur. Eo usum esse dicunt in traditione المتعة dicta.

١٩ عَلَى يَدَيَّ عَدُوِّ

19. Per manus Ahdli.

Ebn - Alsiccitus dixit: Vir Ahdus ben-Djos ben-Sahd Alahschirah appellatus satellitibus regis Jemanensis Tobbah praeerat. Rex eum, quem occidere volebat, huic viro tradebat, ut postea homines de omni re, cuius conservandae spes non esset, ista verba dicerent. Kamusi auctor Djeuhariusque proverbium sic adnotarunt: وضع على يدي عدل, Manibus Ahdhi traditus est.

٢٠ أَعْطَى مِنْ ظَهْرِ يَدٍ

20. Dedit a tergo manus.

Id est: Primus dedit neque vendendo neque retribuendo. Alazmāihus dixit: أعطيته ملا عن ظهر يد, Opes ei muneri dedi. Meidanus autem loquendi modum a tergo manus sic interpretatus est: Res, quae in interiore manus latere est, ab homine retineri potest, quae autem super exteriori manu latere seu tergo manus est, eam tenere non potest, ut eam capiat, qui vult. Proverbium in eum dicitur, cuius bonum aut beneficia sine molestia accipiuntur.

٢١ عِيْ أَبْسٍ مِنْ شَلَلٍ

21. Difficultas linguae miserior est, quam ariditas manus.

Huiusce proverbii originem talem fuisse narrant. Duo viri, quorum unus lingua impeditus erat, sed dives, alter manum aridum habebat, sed pauper erat, mulierem in matrimonium petebant. Nupsit aridam manum habenti ista verba dicens.

٢٢ عَرَّكَتُ ذَلِكَ جَنْبِي

22. Id latere meo fricui!

Patienter illud tuli et occultavi. Dixit Mohammedes ben-Abi-Sadjjad:

إِنَّمَا أَنْتَ لَمْ تَعْرِكَ جَنْبِيكَ بَعْضَ مَا أَتَاكَ مِنَ الْأَتْنَى وَمَاكَ الْأَبْعَدُ

»Quod si partem eius, quod tibi a propinquo infertur, latere tuo non fricas, longe remoti te petent.«

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

٢٣ عَرَفَ بَطْنِي بَطْنَ تَرْبَةٍ

23. Cognovit venter meus ventrem Torbae.

Vir quidam, qui per temporis spatium absens fuerat, in terram suam rediens vntrem suum isti terrae imposuit, proverbii verba dicens. Vocabulum تربة Torbah regionis nomen est, quae genti Kais erat. In re usurpatur, quam, postquam eius desiderio adfecti eramus, assecuti sumus.

٢٤ عَيْرٌ جَبِيرٌ جَعْرَةٌ

24. Magnâ umbilici herniâ laborans umbilici nodos vituperavit.

Sic proverbium in scholiis explicatum est: Vocabulum جعر pluralis vocabuli جعرة est, quo protuberantia umbilici significatur. Vox جبير deminutivi forma, quae amplificandae significationi interdum inservit, a voce جعر hernia laborans derivanda est. Sed aliis in proverbio جعرة et جبير nomina propria sunt. Legitur quoque جعرة cum vocali Fathae litterae با. Proverbii sensus est: Unus alterum ob vitium, quo ipse vel etiam maiore laborat, vituperat conditionis suae rationem non habens. Verbum autem عير Meidanio idem est quam كفر in fugam coniecit. Dicitur عار الفرس »Fugit equus,« quasi vitiorum alicuius mentionem faciens

ab eo homines depellat. In proverbio autem alterum verbi obiectum, tanquam cognitum, omissum est. Observandum est, in codice Samachscharii verba: «نسى بجير خبره» Oblitus est Bodjairus conditionis suae» statim post proverbium rubro colore distincta legi, ut proverbii pars esse videantur; at vero in Meidanii codicibus ita in scholiis scripta sunt, ut explicandi proverbii gratia addita videantur. Alas-harius grammaticus Bodjair et Bodjarah duorum fratrum antiquo tempore viventium nomina fuisse contendit.

٢٥ عَلَى أُخْتِكَ تُطْرَدِينَ

25. In sorore tua vehens te persequitur.

Equum, qui fugerat, in sorore huius equi vehens persequabatur. In virum dicitur, qui scientia et ingenio, vel ignorantia et stupiditate sibi pari occurrit. conf. C. I, 13; XXV, 25.

٣٦ عَوَّقَنِي نَسَاهَا اللَّهُ تَعَالَى

26. Cognovit me (equa); Deus ei vitam proroget!

Proverbii originem talem fuisse legimus. Viro cui-dam equus ereptus erat. Aliquo tempore post quum equum videret, is vocem audiens et dominum cognoscens alteri obedire noluit. Sic Alazmälhus proverbium interpretatus est. Alii autem dicunt, proverbium Baihaso cognominato Naahmah adscribendum esse. Cognomen ob longa crura eum accepisse. Hamsahus cognominis causam in magna surditate vidit. Conf. C. IV, 1 adnot. Nocte quadam perobscura quum ad uxorem subito veniret et illa نعاما diceret, Baihasus ista verba dixisse fertur. Alii dicunt, gentem incursionem hostilem fecisse. Mane autem mulierem dixisse viro ex incurrentium numero: «خالاتك يا عماء» Materterae tuae, o patruum! et virum ista proverbii verba admirantem protulisse. Sunt, qui hoc in proverbio verba

لألفاء eandem significationem, quam verbo قواما »rebutam eam reddat tribuant. Samachschar. •

٢٧ أَحَبَّ حَيًّا نَعْمَةً

27. Pecora Hajjum admiratione adfecerunt.

Ad virum Hajjum alius quidam rogatum venerat. A quo quum nil accepisset et ista de re questus esset, hoc responsum tulit: Pecora sua iste vir amat et hanc ob causam nil tibi dedit. De avaritia adhibetur. Scharaf-Aldin. Samachschar.

٢٨ الْعَاشِيَّةُ تَهَيِّجُ الْآيَةَ

28. Pabulum vespertinum sumens (camela) instigat nolentem (camelam).

In Djeuharii opere تهييج legitur. Almofadhdhelus retulit: Alsolaicus ben-Alsolacah (conf. C. XV. 13.), cuius nomen erat Alharits ben-Ahmru ben-Said Menat ben-Tammim, cognominatus quoque سليكم القانِب »Solaicus agminum“ homo callidissimus et bonus poeta, regionum optimo gnarus et celeriter currens, ut equus eum assequi non posset, cum sociis quibusdam praedatum exierat. Ad Schaibanitarum gentem vespera nebulosa et pluviosa transiens domum magnam conspexit a caeteris remotam, quae Jasidi ben-Rowaim Schaibanitae erat. Dixit tum sociis: Hoc loco consistite, ut ad illam domum accedam et fortasse bono potiar. Intravit a posteriore domus latere nemine vidente, quum nox obscura esset. Audivit ibi dominum, qui filium camelos eodem momento a prato reducentem compellabat, dicentem: من الليل. »Cur non potius per noctis horam eis pabulum vespertinum praebueret?“ et quum filius: انها ابت العشاء. »li pabulum vespertinum nolbant“, responderet, verba protulit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt.“ Tum camelorum do-

minus vestem excutiens camelos in pratum repulit. Ibi consedit faciem ob frigus veste tegens. Solaius autem virum a domo abeuntem secutus, gladii ictu occidit et camelos ad socios abegit. Proverbium significat, unum, qui alterum opus facientem videat, ad idem faciendum instigari. Scharaf-Aldin. Samachs sch.

٣٩ عَوْدٌ يَقْلَحُ

29. Camelus annosus, cuius in dentibus flavedo tollitur.

In annosum dicitur, qui exercetur et condocetur. Quod facere in annoso difficile et inconveniens est. Conf. Kam. et Dj. s. قَلَح

٣٠ عَوْدٌ يَعْلَمُ الْعَنْجَ

30. Camelus annosus docetur exercitium.

Vocabulo الْعَنْج exercitium in camelis adhibitum significatur. In eo consistit, quod vehens habenam retrahit, ut in pedes posteriores repellatur. Proverbii sensus antecedenti similis est, nam istud عِنْج appellatum exercitium nonnisi in iuvenis adhiberi debet.

٣١ عَرَضَ عَلَى الْأَمْرِ سَوْمَ عَالَةٍ

31. Obtulit mihi rem modo, quo camelis iterum bibentibus potus offertur.

Id est: Ita rem mihi obtulit, ut me non urgeret, sed potius exspectare videretur, me eam non accepturum esse. In Kamu i opere legitur: عَرَضَ عَلَى سَوْمَ عَالَةٍ et verbo vocales passivi datae sunt. Alazmāihus dixit, camelis iterum bibentibus non instanter potum offerri et inde in homines translatum esse. Quum verbo عَرَض significatio verbi «imposuit» insit, nomen actionis سَوْم cum eo coniunxit,

quasi dicens: هرض على الامر فسامنى ما يسام من الابل التى
 «Obtulit mihi rem, et tum mihi imperavit
 id, quod postulat a camelis, qui iterum bibunt, postquam
 priorem potum sumserunt». Legitur quoque الامر سامنى
 سامنى الامر, cui idem sensus est.

٣٣ اَعْطَانِي الْفَلَاءَ غَيْرَ الْوَفَاءِ

32. Dedit mihi rem vilem et non rem completam.

In eum dicitur, qui iniuste agens alteri de iure aliquid
 detrahit.

٣٣ عَرَفَ حَمِيْقًا جَمَلَهُ

33. Multum stupidus camelum suum cognovit.

Id est: Stupidus, etsi prudentia caret, tamen quid
 camelus valeat, scit. Legitur quoque sic proverbium: عَرَفَ
 «Stupidum camelus ipsius cognovit: i. e. ob eius
 stupiditatem, quam camelus cognovit, audax in dominum est.
 Forma deminutivi amplificandae significationi inservit. Pro-
 verbium in nimia cum hominibus consuetudine adhibetur.
 Alii putant proverbium de eo adhiberi, qui homini, quem
 debilem esse putet, iniuriam et noxam inferre cupiat. Conf.
 Meidan. et Kam. At vero Samachecharius, qui عرف حَمِيْقًا
 جَمَلَهُ habet, Homaik viri nomen fuisse dicit, cuius came-
 lus in eum impetum fecerit. Proverbium autem de viro
 adhiberi, qui ob consuetudinem rem parvi habeat.

٣٤ عَجَبًا تَحَدَّثُ أَيُّهَا الْعَوْدُ

34. Rem miram narras, o annose!

Accusativus عَجَبًا modo, quem Arabum grammatici مصدر
 تَحَدَّثُ حديثًا عَجَبًا appellat, positus est, ac si dictum esset:
 «Narras narrationem miram» In eum dicitur, qui aetate
 proventus mentitur. Ad metrum Camil referri potest. c. p. 214.

٣٥ أَعَدَيْتَنِي مِنْ أَعْدَاكَ

35. Tu me infecisti, quis autem te infecit?

Fur virum in camelo vehementem et secum opes ducentem secutus erat. Fure oscitante camelus quoque oscitavit et ista re infectus quum eques quoque oscitaret, ista verba dicens furis praesentiam sensit et ad cursum camelum adegit. Samachscharius proverbium sic adnotavit: أَهْدَيْتَنِي فَمَنْ تَرَى أَعْدَاكَ „Tu me infecisti, et quemnam vides, qui te infecit?“ Proverbium, malum contagio inficere, significat. Dicitur quoque: أَهْدَى مِنَ الشَّوَاهِدِ „Magis inficiens quam oscitatio.“ Conf. XVIII, 222.

٣٦ الْعُنُقُ بَعْدَ النَّوْقِ

36. Capellae post camelas.

In eum dicitur, cuius pulcher status deterior evasit. I. e. Possidebas camelos et nunc capellas possides. Conf. Kam. s. عُنُقِ.

٣٧ الْعَيْبَرُ أَوْقَى لِدَمِهِ

37. Onager sanguinem suum magis custodit.

De eo dicitur, qui multum cavet, onager enim quam maxime cautus est. Proverbium hoc mulieri Sarka Alje-mamah (conf. C. II, 145.) appellatae adscribitur. Viderat e longinquo hostes advenientes, quorum quilibet ramo se tegebat, ut sylva accedere videretur. Cuius de re certiores facti socii quum eius verbis fidem non haberent, et ipsa fugientem onagram eodem tempore conspexisset, dixit: „الْعَيْبَرُ أَوْقَى لِدَمِهِ“, Onager sanguinem suum magis custodit, quam pastor in grege sua.“ Simili ratione dicitur: الْمَاجِنُونَ أَعْرَفُ بِشَانِ نَعْسِهِ مِنَ الْعَاقِلِ بِشَوْنِ النَّاسِ

„Isanus suam ipsius rem melius noscit quam intelligens hominum res.“ Cecinit poeta:

وَكُلُّ أَمْرٍ فِي عَيْشِهِ ثَاقِبٌ أَلْعَقِلِ

„Quilibet vir in rebus vitae suae penetrante ingenio est.“

Hemistichium metri Thawil est. Conf. l. m. pag. 161.

Scharaf-Aldin.

٣٨ عَيْرٌ بَعِيرٌ وَزِيَادَةُ عَشْرَةٍ

38. Princeps pro principe et augmentum decem (Drachmarum).

Abu-Ohbaidahus (noster codex Abu-Ohbaidus) dixit, proverbium hoc Syriae incolis proprium, in aliis regionibus inusitatum fuisse. Quoties Chalifa (princeps) mortuus esset, in locum mortui succedens stipendio decem (drachmas) addebat. Rem praesentem bonam esse, ut homines ea contenti sint et praeteritam oblivioni tradant, proverbium docet. Samaschchar. Huic simillimum est: ان لعب هير Si abit onager; at onager alter in vinculis.“
conf. doct. Bertheaui libr. p. 19. text.

٣٩ عَيْرٌ عَارٌ وَتَدَّةٌ

39. Asinus quem abstulit (perdidit) paxillus suus

Proverbii originem talem fuisse narrant. Vir quidam misericordia ductus asinum suum ad paxillum adligaverat. Quum autem ferae irruerent et a paxillo retentus aufugere non posset, haec viri cura interitus causa erat. Proverbium docet, periculum in loco, ubi securi sumus, oriri posse. Samaschchar. Conf. Cap. XXII, 199.

٤٠ عَيْرٌ رَكَضَتْهُ أُمَةٌ

40. Asinus, quem mater sua ad cursum adegit.

Loco vocis رَكَضَتْهُ legitur رَكَلَتْهُ „pede percussit et ad

cursum eum adegit.“ De eo dicitur, quem adiutor iniuria adfecit.

٢١ عَيْبَرٌ وَحْدَهُ

41. Asinus parvus solus.

Verba de eo adhibentur, qui hominibus se non miscet. Alii dicunt, proverbium significare, virum non nisi suum consilium sequi. Eodem modo dicitur: جَعِيشٌ وَحْدَهُ „Asini pullus parvus solus“ Proverbia vituperando inseriunt. Conf. Kam. Dicitur quoque جَعِيشٌ نَفْسَهُ.

٢٢ عِنْدَ النَّطَاحِ يُغَلَّبُ الْكَبِشُ الْأَجْمُ

42. In feriendo aries cornibus carens vincitur.

Dicitur quoque: „hircus cornibus carens.“ In eum adhibetur, qui ab adversario victus est rebus, quas contra eum comparaverat. Meid. Proverbium hortatur, ut ante infortunii adventum nos contra id armemus. Samachschar. Proverbium ad metrum Redjes referri potest. c. p. 231.

٢٣ عَنَرٌ بِهَا كُلُّ دَاءٍ

43. Caprae omni morbo adfectae.

In eum quadrat, qui multis vitiis laborat. Capris nonaginta novem morbos esse Arabes dicunt, pravam pastorem centesimum habendum esse morbum.

٢٤ عَيْبَى جَعَارٍ

44. Damnum infer, o hyaena!

Proverbium de perditore adhibetur. Samachschar. Abu-Ahmruus grammaticus adnotavit, hyaenae in oves irrumpenti dici:

أَفْرَعْتُ فِي قَرَارِي، كَأَنَّمَا صِرَارِي، أَرَبْتُ يَا جَعَارُ

„Sanguinem effudisti in ovibus meis quasi damnum meum,
o hyaena! intendens.“¹⁾)

Dixit poeta:

فَقُلْتُ لَهَا مَيْثِي جَعَارُ وَأَبْشِرِي بِلَحْمِ أَمْرِي، لَمْ يَشْهَدِ الْيَوْمَ نَاصِرَةٌ

„Et ei dixi, damnum infer, o hyaena! et delectare carne
viri, cuius adiutor hodie non aderat.“²⁾)

Ahhd - Allahus ben - Alsobair de morte fratris sui Mo-
zihb appellati certior factus, quum audivisset, neminem
ex eius adiutoribus adfuisse, istum versum recitavit. Ka-
musi auctor huic proverbio eundem sensum quam prover-
bio تيسى جعار (conf. Cap. III, 93.) tribuit.

٢٥ عَرَضَ عَلَيْهِ خَصَلَتِي الضَّبْعُ

45. Obtulit ei duas hyaenae res.

Duas ei res, in quarum nulla utilitas erat, eligendas
proposuit. Fabulam sequentem Arabes narrant: Quum hy-
aena venando vulpem cepisset, vulpes hyaenam rogavit,
ut ipsi favorem faceret. Respondit hyaena: Eligere potes,
utrum te vorem an occidam. Conf. C. XXII, 236.

٢٦ عَلَى أَهْلِهَا تَجَنَّى بَرَأَقُشُ

46. Contra gentem suam Barakischa iniuste agit
(crimen committit).

Barakisch canis Arabum genti erat. Ista gens quum
fugam cepisset ab hostibus irruentibus, canis balatus in causa
erat, ut hostes locum gentis cognoscerent et eam delerent.
Iunus ben - Habib retulit, Abu - Ahmrūm ben - Alahla di-
xisse: Barakisch nomen uxoris regis cuiusdam fuisse.

1) Ad metrum Monsarh pertinent. c. l. m. p. 256.

2) Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 116.

Qui rex ¹⁾ quum iter suscepisset, eum uxorem suo loco reliquisse regnantem. Fuisse autem locum, in quo si fumum fecissent, hoc militibus conveniendi signum esset. Nocte quadam reginae puellas ludentes fumum igne accenso excitavisse, ut milites convenirent et reginae a consiliariis consilium datum esse, milites ad opus adhibendi, ne illi, si postea fumum viderent, hoc ioci causa factum esse putarent. Regem autem de re certiore factum ista dixisse verba. Rem Alscharkijus ben-Alkathami aliter narravit: Barakisch nomen uxoris Lokmani Ahditae erat. Lokmanus e gente Banu-Dhad oriundus erat, quae camelorum carne non vescabatur. Filius ex uxore Barakisch genitus ad matris gentem perveniens cibo excipiebatur. Rediens mactati cameli os reportavit, cuius gustatam quam optimum invenisset Lokmanus, filium, quid esset, interrogavit. Filius respondit: Cameli os, quem avunculi mei mactarunt. Lokmanus autem dixit: Cameli carnes bonae sunt, quemadmodum video. Istam verba uxor Barakisch audiens dixit: **جملنا واجتمل** „Cameli carnes edendas nobis da, et tu ipse cameli carnes ede!“ ²⁾ quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Quum autem hisce verbis commotus Lokmanus Barakischi gentisque eius camelos carnis vescendae causa trucidaret, et cognati Lokmani eius exemplum imitarentur, verba illa dicebantur, quibus significatur, hominem opus fecisse sibi noxium. Cecinit Hamsabus ben-Bidh:

لَمْ يَكُنْ مِنْ جَنَائِي لِحَقَّتَنِي لَا يَسَارَى وَلَا يَمِينِي جَنَّتَنِي
بَدَّ جَنَافَا أَوْ حَتَّى كَرِيمٍ وَعَسَلَى أَهْلِهَا بَرَاءَتُشْ تَجَنَّبَنِي
„Non propter crimen, quod commiseram, ista calamitas me afflixit, neque sinistra neque dextera manus in me iniusta erat; sed frater generosus id contra me commisit, et contra gentem suam Barakischa crimen commisit.“

1) Kamusi auctor, istum regem Lokmanum Ahditam fuisse adnotavit.

2) In schollis verbum **جَمِيلٌ** a **جَمِيلٌ** omentum liquefactum derivandum esse dicitur. c. Cap. V, 59.

٤٧ عَجَلَتْ الْكَلْبَةُ لَنْ تَلِدَ ذَا عَيْنَيْنِ

47. Canis festinat, ut fetum duobus oculis prae-
ditum pariat.

Canis fetum celerrime enititur, quae causa esse dici-
tur, cur fetus oculi clausi sint. Proverbium igitur de viro
nimium festinante, ut opus non bene perficiat, adhibetur.
In Samachscharii opere عجلت ما عجلت الكلبة etc. »Festinat
modo quo festinat canis« etc. legitur.

٤٨ عَلِقَتْ مَعَالِقَهَا وَصَرَ الْجُنْدُبُ

48. Adhaeret (situla) loco, ubi adhaerere debet,
et strident locustae.

Proverbii sensus est: Res necessario peragenda est;
sed debilis gentis timore percussus est. Meid. Samachscha-
rius dixit, proverbium adhiberi de re bene firmata et in-
stituta وانبراهم الامر في استحکام الامر. Proverbii originem talem
fuisse narrant: Vir quidam ad puteum accedens situlam
suam ad putei situlam adhaeserat. Tum ad putei dominum
tendens se eius vicinum esse dixit. Ille, quam ob rem?
interrogans, quum alter, se situlam suam ad putei situlam
adhaesisse, diceret, vicinitatem non agnovit et alterum ab-
ire iussit. Alter autem se abire non posse ob summum
aestum significaturus verbis istis usus est. Conf. Djeuh.
s. علق et Samachs. Ebn-Alahrabius dixit: Vir quidam
mulierem comam demissam quae habebat, perfecto corpore
praeditam in matrimonium petierat. Matrimonio contracto
ad eam mulier parva et deformis deducebatur. Quam quum
conspiceret, dixit, se aliam in matrimonium petiisse. At
uxor proverbii verbis utebatur significatura, rem peractam
mutari non posse. Quod ad vocem معالق attinet, eam
pluralem esse aut a voce معلق „locus ubi appensum est“
aut a متعلق „locus ubi quid appenditur“ derivari pos-
se putant. Littera ع feminini signum in verbo علقن aut

ad دلو situlam aut ad ارشية »funes« referri potest, ut sensus sit: تعلقن الارشية بمواقع تعلقها Appensi sunt funes in locis, ubi appenduntur.« Proverbio metrum Camil est. p.212.

٤٩ عِنْدَ اللَّهِ لَحْمٌ حُبَارِيَّاتٍ وَعِنْدَ اللَّهِ لَحْمٌ
قَطَا سِمَانٍ

49. Apud Deum sunt carnes otidum et apud Deum sunt carnes avium pinguium Katha appellatarum.

Duo proverbia esse videntur, quae in re adhibentur, quam optamus, sed assequi non possumus.

٥٠ اَلْعُقُوقُ نُكْدٌ مِّنْ كَمٍ يَّتَكَدُّ

50. Inobedientia erga parentes est orbatio eius, qui infantibus orbatus non est.

Contra quem infantes inobedientes sunt, is ab eo non differt, qui infantibus orbatus est. Proverbium liberorum inobedientiam vituperat. Scharaf-Aldin. Samachsich.

١٥ عَشْنٌ وَلَا تَغْتَرَّ

51. Pabulum vespertinum praebe et ne vana spe decipiaris!

Verba haec viro dicebantur, qui noctu camelos in desertum abducere volebat sperans fore, ut ibi pabulum inveniret. Proverbium nos monet, ut cauti simus, neque in re futura et incerta spem ponamus. Rebus, quas in potestate nostra sint, diligenter nobis utendum esse.

٥٢ عِشْ رَجَبًا تَرَجَّبَا

52. Si vivis mensem Redjeb, miraculum videbis.
Conf. C. I p. 261. Narrant, Alharitsum ben-Ahbbad

ben-Kais ben-Tsahlab, quum senex et mente alienatus esset, unam ex uxoribus suis repudio dimisisse. Eam quum in matrimonium duxisset vir quidam, Alharitso sibi occurrenti illum narrasse, quomodo ea in ipsum amorem singularem manifestaret. Alharitsum proverbii verbis respondisse. Proverbii autem verba hunc sensum praebent: Quod si per longi temporis spatium cum ea vitam duxeris, res videbis, quae te admiratione implebunt. Redjeb nomen mensis est. Abu-l'Hasanus Alhusi igitur verba بعد رجب „post mensem Redjeb“ omissa esse putat. Alii dixerunt, Redjeb hoc in proverbio anni significationem habere. Imperativo autem, quemadmodum latine verti, conditionis (si) et consecutionis sensus inest. Samachscharius et hunc legendi modum adnotavit: „عش تر ما لم تر“ Si vivis, videbis id quod non vidisti“. (Conf. prov. 101.) Proverbia nos docent, rerum praesentem statum tempore mutatum iri.

٥٣ عَلَى مَا خَيَّلَتْ وَعَثُ الْقَصِيرِ

53. (Incedo) in re, quam mihi proposui, campis arenosis mollibus!

Scholion proverbium sic explicat: اى لاركن الامر على ما فيه من الهول والقصير الرمل والوعث المكان السهل الكثير الرمل تغيب فيه الاقدام ويشق المشى فيه وقوله على ما خيلت اى على ما شبهت من قولهم فلان يمضى على المخيل اى على غرر من غير يقين والتاء في خيلت للسوعث وهى جمع وعثة وعلى من صلة فعل محذوف اى امضى على ما خيلت i. e. Profecto rem suscipiam, licet terribilis sit. Vox قصير arenam et وعث locum mollem, arenosum, ut pedes immergantur et difficilis sit incesso designat. Verba autem عَلَى مَا خَيَّلَتْ idem significant, quod ما شبهت على, a loquendi modo desumpta: فلان يمضى على المخيل i. e. in via incedit incerti eventus. Pronomen autem ت in voce خيلت referendum est ad vocem روعث quae est pluralis forma a

pluviam vehementem in antrum fugientibus unus ex eorum numero remansit dicens: عسى أن يكون في الغار بأس. „Fortasse in spelunca malum est.“ Intrantes quum aut decedente monte obruti aut ab hostibus supervenientibus occisi essent (sic Alazmāihus), gens quibus ille unus nuntium rei attulisset, dixit: كان هذا أبوسا لا بأسا واحدا. „Hæc erant mala plura, non unum malum erat.“ Istis autem verbis reginam Sabbam, quum e tentorio suo camelos cistas portantes contempleretur, usam esse. Proverbium docet, rem nobis suspicionem mali timendi dare. Kamusi vero auctor Ghewair aquae, quae genti Calb esset, nomen esse dixit, et istam aquam proverbii verba fortasse spectare, dum via magna relicta Kazirus ad istam aquam iter deflexisset. Cum hoc Djeuharius consentit. Alcomaitus proverbium versui inseruit sequenti:

قَالُوا أَسَاءَ بَنُو كَرْزٍ فَقُلْتُ لَهُمْ عَسَى الْغَوِيرُ بِأَبَسٍ وَأَغْوَارُ

„Dixerunt: Gens Banu-Cors male fecit. Tum his dixi: Fieri potest, ut parvum antrum plura mala et speluncas amplectatur.“

Conf. Kam. et Dj. غوير et بأس في

٥٥ عَيْصُكَ مِنْكَ وَإِنْ كَانَ أَشْبَا

55. Loti tui ex te sunt, et si invicem perplexi sunt.

Vocabulum عييص lotorum copiam in uno loco congregatarum designat. Quod arbores perplexae sunt, in eo vitium est, quia radices viribus destituuntur; interdum vero hoc ob multitudinem laudi inservit. Abu-Ohbaidus sequentem proverbii sensum esse statuit: Origine tecum coniuncti sunt propinqui tui, etsi diversam vivendi rationem sequantur. Patientia igitur utaris, eos enim a te remove non potes.

٥٦ عَصَبُهُ عَصَبُ السَّلْمَةِ

56. Constrinxit eum modo, quo arbor Salamah constringitur.

Sunt, qui ^{عَصَبُهُ} imperativi modo „constringe eum“ legant. Arborem spinosam Salamah appellatam quum amputare volunt, eius ramos firmiter constringere solent, ut ad arborem eiusque radicem perveniant. Samachscharius proverbium sic adnotavit: ^{عَصَبُ} ^{فُلَانٍ} ^{عَصَبُ} ^{السَّلْمَةِ}: „Constrictus est quidam modo, quo arbor Salamah constringitur“. Alhadjdjadjus dixisse fertur: ^{لَا} ^{عَصَبْنَكُمْ} ^{عَصَبُ} ^{السَّلْمَةِ}: „Profecto vos constringam modo quo arbor Salamah constringitur“. Djeuh. In avarum dicitur, a quo dona extorquentur.

٥٧ عَثَرْنَا بِشَرِّسِ الدَّهْرِ

57. Offendimus plantas spinosas temporis.

Temporis calamitatibus afflicti sumus.

٥٨ عُشِبٌ وَلَا بَعِيرٌ

58. Herbae et non camelus.

Id est: Hae sunt herbae et non camelus adest, qui eas depascat. In virum dicitur, qui opes multas, quas possidet, neque sibi neque aliis commodo erogat. Samachsch.

٥٩ عَادَ غَيْثٌ عَلَى مَا أَفْسَدَ

59. Reparavit pluvia id quod corruperat.

Voce ^{أَفْسَدَ} corrumpit significant, pluviam raram et nimis paucam fuisse (^{أَمْسَاكٌ}), voce autem ^{عَادَ} (redit), eam herbas novas producere (^{أَحْيَاةٌ}). Hoc vero modo proverbii verba interpretati sunt, quoniam noxa pluviae plagâ orta

eius reditu non reparatur. Alii autem aliter. Dicunt, plu-
viam evertere et corrumpere aquae receptacula, plantis
autem crescentibus noxam illam reparari. De viro adhiberi
proverbium, cuius utilitas maior sit quam noxa. Sed legi-
tur quoque فسد corruptum fuit et خبل, cui voci cor-
rumpendi significatio tribuitur. Sunt denique, qui ما افسد
البرد, id quod frigus corrumpit“ habeant. Quod si hunc le-
gendi modum admittis, proverbium de viro adhibendum est,
qui ab alio orta mala sua virtute reparat. Conf. Meidan.
Samachs. confer. append. prov.

٦. أَعْطَى غَيْضًا مِنْ فَيْضٍ

60. Dedit exiguam quantitatem e copia.

Utraque vox غيض et فيض de pauca et multa aqua
usurpatur. Id est: Paucum dedit, quum multum possideret.
In eum dicitur, qui, quamquam opibus abundat, tamen par-
va dona dat. Conf. Kam. Dj. et C. XIX, 16.

١٦. عَنِيتُهُ تَشْفِي الْجَرَبَ

61. Urina eius (cameli) in sole siccata scabiem
medicat.

Vocabulum عنية urinam cameli in sole sicca-
tam, qua scabiem medicant, significat. In virum
excellentem dicitur, cuius consilio ad calamitates depellen-
das utuntur. Meid. Dj.

٦٢. عَى بِالْأَسْنَفِ

62. Haesitavit in ligando cingulo pectorali.

Vocabulum سنaf antilenam significat, quae cameli po-
ctus prope iugulum cingit, ne sella commoveatur. Huius
proverbii originem ex eo ortam esse narrant, quod vir at-

tonitus nesciverit, quomodo illud cingulum ligaret. De eo dicitur, qui timore vel stupore omnino perculsus, quomodo rem agat, nescit.

٦٣ عَادَ السَّهْمُ إِلَى النَّعَةِ

63. Rediit sagitta ad iaculantes.

Id est: Rediit ius ad eos, quibus debebatur. Quando autem dicunt: عَادَ الرَّمْيُ عَلَى النَّعَةِ, „Rediit iactus contra iaculatores“, horum verborum sensus est: Adflixit in fine iniustitia eum, qui ipsam exercebat. In Samachscharii codice loco vocis عَلَى legitur إِلَى. His quoque verbis fuga hominum in pugna designatur. Conf. Kam. v. نَزَعَ

٦٤ أَعْطَى الْقَوْسَ بَارِيهَا

64 Da arcum dolanti.

Legitur بَارِيهَا nonnisi cum quiescente littera ي. Proverbium desumptum esse dicitur e versu poetæ:

يَا بَارِي الْقَوْسِ بَرِّئَا لَيْسَ تُحْكِمُهُ لَا تُظْلِمُ الْقَوْسَ وَأَعْطِ الْقَوْسَ بَارِيهَا
„O arcum dolans modo, quem non bene perficis! ne arcum corrumpas; sed arcum dolandi gnaro trade!“)

Metrum versus Basith est. c. l. m. p. 190. Sensus autem proverbii est: Auxilio adhibe eos, qui rerum cognitione imbuti sunt.

٦٥ عَصَا الْجَبَانِ أَطْوَلُ

65. Baculus timidi multum longus est.

1) In Meidanii codice loco vocis يَحْكِمُ legitur يَجْسِنُهَا, ut ad arcum suffixum referatur; loco vocis تَظْلِمُ legitur تَفْسِدُ, sed Scharaf-Aldini modus praeferendus est, quod Meidanii verba explicandi speciem habent.

Timidum longum sibi baculum eligere dicunt, ut in percutiendo ab hoste suo remotior sit. Hac igitur in re timoris signum vident. Conf. doct. Bertheau lib. p. 14 text.

٦٦ الْعَبْدُ يَقْرَعُ بِالْعَصَا وَالْحُرُّ تَكْفِيهِ الْمَلَامَةِ

66. Servus baculo percutitur, et in libero vituperium sufficit.

Loco vocis الملامة legitur quoque الاشارة „nutus“. Hisce verbis servi vilitas significatur. Observare mihi liceat, quae Almofadhdhelus adnotaverit de cognomine gentis Banu-Asad عبيد العصا „servi baculi“, ea in codice meo et Berolinensi nonnisi explicando proverbio praecedenti inserviro. In codice Lugdunensi عبد العصا „servi baculi“ tanquam novum proverbium scriptum reperitur. Cognominis causam hanc fuisse, Almofadhdhelus narravit: Filius quidam Moahwijjahi Meccam proficiscens desiderabatur. Cuius rei suscipio quum in virum e gente Banu-Asad Hibal appellatum caderet, Haritsus rei certior factus in regionem Tehamah, sedem gentis Banu-Asad tempore, quo Meccam proficisci solebant, profectus est. Gens Banu-Asad fugam cepit, et Haritsus publice nuntiavit, qui unum e gente Asad in hospitium recepisset, eius sanguinem sine vindicta effundi posse. Hac vero re in summum discrimen adducta gens Hibalum ad Haritsum adduxit. Haritsus huic veniam dedit, caeteros occidi iussit. Erat autem ei uxor Ohzajjah (parvus baculus) appellata ad gentem Cendah, quae pars gentis Wahab ben - Alharits erat, pertinens, quae gentem Banu-Asad avunculorum loco habebat. Huiusce precibus commotus Asaditis libertatem dedit, in cuius rei signum quilibet eorum baculum accepit. Pauci tum temporis erant Asaditae et regionem Tehamam usque ad mortem Alharitsi incolebant. Post gens Cenamah eos ex oppido Mecca expulit. Cognominis autem causa tum nomen mulieris illius

Ohzajjah (parvus baculus) appellatae; tum baculus, quem quilibet acceperat, fuisse dicitur. Kamusi auctor verba *هم حبيد العصا* „ii servi baculi sunt“ significare dixit, eos baculo percuti.

٦٧ ^{٥٤} ^{٥٥} ^{٥٦} ^{٥٧} ^{٥٨} ^{٥٩} ^{٦٠} ^{٦١} ^{٦٢} ^{٦٣} ^{٦٤} ^{٦٥} ^{٦٦} ^{٦٧} ^{٦٨} ^{٦٩} ^{٧٠} ^{٧١} ^{٧٢} ^{٧٣} ^{٧٤} ^{٧٥} ^{٧٦} ^{٧٧} ^{٧٨} ^{٧٩} ^{٨٠} ^{٨١} ^{٨٢} ^{٨٣} ^{٨٤} ^{٨٥} ^{٨٦} ^{٨٧} ^{٨٨} ^{٨٩} ^{٩٠} ^{٩١} ^{٩٢} ^{٩٣} ^{٩٤} ^{٩٥} ^{٩٦} ^{٩٧} ^{٩٨} ^{٩٩} ^{١٠٠} ^{١٠١} ^{١٠٢} ^{١٠٣} ^{١٠٤} ^{١٠٥} ^{١٠٦} ^{١٠٧} ^{١٠٨} ^{١٠٩} ^{١١٠} ^{١١١} ^{١١٢} ^{١١٣} ^{١١٤} ^{١١٥} ^{١١٦} ^{١١٧} ^{١١٨} ^{١١٩} ^{١٢٠} ^{١٢١} ^{١٢٢} ^{١٢٣} ^{١٢٤} ^{١٢٥} ^{١٢٦} ^{١٢٧} ^{١٢٨} ^{١٢٩} ^{١٣٠} ^{١٣١} ^{١٣٢} ^{١٣٣} ^{١٣٤} ^{١٣٥} ^{١٣٦} ^{١٣٧} ^{١٣٨} ^{١٣٩} ^{١٤٠} ^{١٤١} ^{١٤٢} ^{١٤٣} ^{١٤٤} ^{١٤٥} ^{١٤٦} ^{١٤٧} ^{١٤٨} ^{١٤٩} ^{١٥٠} ^{١٥١} ^{١٥٢} ^{١٥٣} ^{١٥٤} ^{١٥٥} ^{١٥٦} ^{١٥٧} ^{١٥٨} ^{١٥٩} ^{١٦٠} ^{١٦١} ^{١٦٢} ^{١٦٣} ^{١٦٤} ^{١٦٥} ^{١٦٦} ^{١٦٧} ^{١٦٨} ^{١٦٩} ^{١٧٠} ^{١٧١} ^{١٧٢} ^{١٧٣} ^{١٧٤} ^{١٧٥} ^{١٧٦} ^{١٧٧} ^{١٧٨} ^{١٧٩} ^{١٨٠} ^{١٨١} ^{١٨٢} ^{١٨٣} ^{١٨٤} ^{١٨٥} ^{١٨٦} ^{١٨٧} ^{١٨٨} ^{١٨٩} ^{١٩٠} ^{١٩١} ^{١٩٢} ^{١٩٣} ^{١٩٤} ^{١٩٥} ^{١٩٦} ^{١٩٧} ^{١٩٨} ^{١٩٩} ^{٢٠٠} ^{٢٠١} ^{٢٠٢} ^{٢٠٣} ^{٢٠٤} ^{٢٠٥} ^{٢٠٦} ^{٢٠٧} ^{٢٠٨} ^{٢٠٩} ^{٢١٠} ^{٢١١} ^{٢١٢} ^{٢١٣} ^{٢١٤} ^{٢١٥} ^{٢١٦} ^{٢١٧} ^{٢١٨} ^{٢١٩} ^{٢٢٠} ^{٢٢١} ^{٢٢٢} ^{٢٢٣} ^{٢٢٤} ^{٢٢٥} ^{٢٢٦} ^{٢٢٧} ^{٢٢٨} ^{٢٢٩} ^{٢٣٠} ^{٢٣١} ^{٢٣٢} ^{٢٣٣} ^{٢٣٤} ^{٢٣٥} ^{٢٣٦} ^{٢٣٧} ^{٢٣٨} ^{٢٣٩} ^{٢٤٠} ^{٢٤١} ^{٢٤٢} ^{٢٤٣} ^{٢٤٤} ^{٢٤٥} ^{٢٤٦} ^{٢٤٧} ^{٢٤٨} ^{٢٤٩} ^{٢٥٠} ^{٢٥١} ^{٢٥٢} ^{٢٥٣} ^{٢٥٤} ^{٢٥٥} ^{٢٥٦} ^{٢٥٧} ^{٢٥٨} ^{٢٥٩} ^{٢٦٠} ^{٢٦١} ^{٢٦٢} ^{٢٦٣} ^{٢٦٤} ^{٢٦٥} ^{٢٦٦} ^{٢٦٧} ^{٢٦٨} ^{٢٦٩} ^{٢٧٠} ^{٢٧١} ^{٢٧٢} ^{٢٧٣} ^{٢٧٤} ^{٢٧٥} ^{٢٧٦} ^{٢٧٧} ^{٢٧٨} ^{٢٧٩} ^{٢٨٠} ^{٢٨١} ^{٢٨٢} ^{٢٨٣} ^{٢٨٤} ^{٢٨٥} ^{٢٨٦} ^{٢٨٧} ^{٢٨٨} ^{٢٨٩} ^{٢٩٠} ^{٢٩١} ^{٢٩٢} ^{٢٩٣} ^{٢٩٤} ^{٢٩٥} ^{٢٩٦} ^{٢٩٧} ^{٢٩٨} ^{٢٩٩} ^{٣٠٠} ^{٣٠١} ^{٣٠٢} ^{٣٠٣} ^{٣٠٤} ^{٣٠٥} ^{٣٠٦} ^{٣٠٧} ^{٣٠٨} ^{٣٠٩} ^{٣١٠} ^{٣١١} ^{٣١٢} ^{٣١٣} ^{٣١٤} ^{٣١٥} ^{٣١٦} ^{٣١٧} ^{٣١٨} ^{٣١٩} ^{٣٢٠} ^{٣٢١} ^{٣٢٢} ^{٣٢٣} ^{٣٢٤} ^{٣٢٥} ^{٣٢٦} ^{٣٢٧} ^{٣٢٨} ^{٣٢٩} ^{٣٣٠} ^{٣٣١} ^{٣٣٢} ^{٣٣٣} ^{٣٣٤} ^{٣٣٥} ^{٣٣٦} ^{٣٣٧} ^{٣٣٨} ^{٣٣٩} ^{٣٤٠} ^{٣٤١} ^{٣٤٢} ^{٣٤٣} ^{٣٤٤} ^{٣٤٥} ^{٣٤٦} ^{٣٤٧} ^{٣٤٨} ^{٣٤٩} ^{٣٥٠} ^{٣٥١} ^{٣٥٢} ^{٣٥٣} ^{٣٥٤} ^{٣٥٥} ^{٣٥٦} ^{٣٥٧} ^{٣٥٨} ^{٣٥٩} ^{٣٦٠} ^{٣٦١} ^{٣٦٢} ^{٣٦٣} ^{٣٦٤} ^{٣٦٥} ^{٣٦٦} ^{٣٦٧} ^{٣٦٨} ^{٣٦٩} ^{٣٧٠} ^{٣٧١} ^{٣٧٢} ^{٣٧٣} ^{٣٧٤} ^{٣٧٥} ^{٣٧٦} ^{٣٧٧} ^{٣٧٨} ^{٣٧٩} ^{٣٨٠} ^{٣٨١} ^{٣٨٢} ^{٣٨٣} ^{٣٨٤} ^{٣٨٥} ^{٣٨٦} ^{٣٨٧} ^{٣٨٨} ^{٣٨٩} ^{٣٩٠} ^{٣٩١} ^{٣٩٢} ^{٣٩٣} ^{٣٩٤} ^{٣٩٥} ^{٣٩٦} ^{٣٩٧} ^{٣٩٨} ^{٣٩٩} ^{٤٠٠} ^{٤٠١} ^{٤٠٢} ^{٤٠٣} ^{٤٠٤} ^{٤٠٥} ^{٤٠٦} ^{٤٠٧} ^{٤٠٨} ^{٤٠٩} ^{٤١٠} ^{٤١١} ^{٤١٢} ^{٤١٣} ^{٤١٤} ^{٤١٥} ^{٤١٦} ^{٤١٧} ^{٤١٨} ^{٤١٩} ^{٤٢٠} ^{٤٢١} ^{٤٢٢} ^{٤٢٣} ^{٤٢٤} ^{٤٢٥} ^{٤٢٦} ^{٤٢٧} ^{٤٢٨} ^{٤٢٩} ^{٤٣٠} ^{٤٣١} ^{٤٣٢} ^{٤٣٣} ^{٤٣٤} ^{٤٣٥} ^{٤٣٦} ^{٤٣٧} ^{٤٣٨} ^{٤٣٩} ^{٤٤٠} ^{٤٤١} ^{٤٤٢} ^{٤٤٣} ^{٤٤٤} ^{٤٤٥} ^{٤٤٦} ^{٤٤٧} ^{٤٤٨} ^{٤٤٩} ^{٤٥٠} ^{٤٥١} ^{٤٥٢} ^{٤٥٣} ^{٤٥٤} ^{٤٥٥} ^{٤٥٦} ^{٤٥٧} ^{٤٥٨} ^{٤٥٩} ^{٤٦٠} ^{٤٦١} ^{٤٦٢} ^{٤٦٣} ^{٤٦٤} ^{٤٦٥} ^{٤٦٦} ^{٤٦٧} ^{٤٦٨} ^{٤٦٩} ^{٤٧٠} ^{٤٧١} ^{٤٧٢} ^{٤٧٣} ^{٤٧٤} ^{٤٧٥} ^{٤٧٦} ^{٤٧٧} ^{٤٧٨} ^{٤٧٩} ^{٤٨٠} ^{٤٨١} ^{٤٨٢} ^{٤٨٣} ^{٤٨٤} ^{٤٨٥} ^{٤٨٦} ^{٤٨٧} ^{٤٨٨} ^{٤٨٩} ^{٤٩٠} ^{٤٩١} ^{٤٩٢} ^{٤٩٣} ^{٤٩٤} ^{٤٩٥} ^{٤٩٦} ^{٤٩٧} ^{٤٩٨} ^{٤٩٩} ^{٥٠٠} ^{٥٠١} ^{٥٠٢} ^{٥٠٣} ^{٥٠٤} ^{٥٠٥} ^{٥٠٦} ^{٥٠٧} ^{٥٠٨} ^{٥٠٩} ^{٥١٠} ^{٥١١} ^{٥١٢} ^{٥١٣} ^{٥١٤} ^{٥١٥} ^{٥١٦} ^{٥١٧} ^{٥١٨} ^{٥١٩} ^{٥٢٠} ^{٥٢١} ^{٥٢٢} ^{٥٢٣} ^{٥٢٤} ^{٥٢٥} ^{٥٢٦} ^{٥٢٧} ^{٥٢٨} ^{٥٢٩} ^{٥٣٠} ^{٥٣١} ^{٥٣٢} ^{٥٣٣} ^{٥٣٤} ^{٥٣٥} ^{٥٣٦} ^{٥٣٧} ^{٥٣٨} ^{٥٣٩} ^{٥٤٠} ^{٥٤١} ^{٥٤٢} ^{٥٤٣} ^{٥٤٤} ^{٥٤٥} ^{٥٤٦} ^{٥٤٧} ^{٥٤٨} ^{٥٤٩} ^{٥٥٠} ^{٥٥١} ^{٥٥٢} ^{٥٥٣} ^{٥٥٤} ^{٥٥٥} ^{٥٥٦} ^{٥٥٧} ^{٥٥٨} ^{٥٥٩} ^{٥٦٠} ^{٥٦١} ^{٥٦٢} ^{٥٦٣} ^{٥٦٤} ^{٥٦٥} ^{٥٦٦} ^{٥٦٧} ^{٥٦٨} ^{٥٦٩} ^{٥٧٠} ^{٥٧١} ^{٥٧٢} ^{٥٧٣} ^{٥٧٤} ^{٥٧٥} ^{٥٧٦} ^{٥٧٧} ^{٥٧٨} ^{٥٧٩} ^{٥٨٠} ^{٥٨١} ^{٥٨٢} ^{٥٨٣} ^{٥٨٤} ^{٥٨٥} ^{٥٨٦} ^{٥٨٧} ^{٥٨٨} ^{٥٨٩} ^{٥٩٠} ^{٥٩١} ^{٥٩٢} ^{٥٩٣} ^{٥٩٤} ^{٥٩٥} ^{٥٩٦} ^{٥٩٧} ^{٥٩٨} ^{٥٩٩} ^{٦٠٠} ^{٦٠١} ^{٦٠٢} ^{٦٠٣} ^{٦٠٤} ^{٦٠٥} ^{٦٠٦} ^{٦٠٧} ^{٦٠٨} ^{٦٠٩} ^{٦١٠} ^{٦١١} ^{٦١٢} ^{٦١٣} ^{٦١٤} ^{٦١٥} ^{٦١٦} ^{٦١٧} ^{٦١٨} ^{٦١٩} ^{٦٢٠} ^{٦٢١} ^{٦٢٢} ^{٦٢٣} ^{٦٢٤} ^{٦٢٥} ^{٦٢٦} ^{٦٢٧} ^{٦٢٨} ^{٦٢٩} ^{٦٣٠} ^{٦٣١} ^{٦٣٢} ^{٦٣٣} ^{٦٣٤} ^{٦٣٥} ^{٦٣٦} ^{٦٣٧} ^{٦٣٨} ^{٦٣٩} ^{٦٤٠} ^{٦٤١} ^{٦٤٢} ^{٦٤٣} ^{٦٤٤} ^{٦٤٥} ^{٦٤٦} ^{٦٤٧} ^{٦٤٨} ^{٦٤٩} ^{٦٥٠} ^{٦٥١} ^{٦٥٢} ^{٦٥٣} ^{٦٥٤} ^{٦٥٥} ^{٦٥٦} ^{٦٥٧} ^{٦٥٨} ^{٦٥٩} ^{٦٦٠} ^{٦٦١} ^{٦٦٢} ^{٦٦٣} ^{٦٦٤} ^{٦٦٥} ^{٦٦٦} ^{٦٦٧} ^{٦٦٨} ^{٦٦٩} ^{٦٧٠} ^{٦٧١} ^{٦٧٢} ^{٦٧٣} ^{٦٧٤} ^{٦٧٥} ^{٦٧٦} ^{٦٧٧} ^{٦٧٨} ^{٦٧٩} ^{٦٨٠} ^{٦٨١} ^{٦٨٢} ^{٦٨٣} ^{٦٨٤} ^{٦٨٥} ^{٦٨٦} ^{٦٨٧} ^{٦٨٨} ^{٦٨٩} ^{٦٩٠} ^{٦٩١} ^{٦٩٢} ^{٦٩٣} ^{٦٩٤} ^{٦٩٥} ^{٦٩٦} ^{٦٩٧} ^{٦٩٨} ^{٦٩٩} ^{٧٠٠} ^{٧٠١} ^{٧٠٢} ^{٧٠٣} ^{٧٠٤} ^{٧٠٥} ^{٧٠٦} ^{٧٠٧} ^{٧٠٨} ^{٧٠٩} ^{٧١٠} ^{٧١١} ^{٧١٢} ^{٧١٣} ^{٧١٤} ^{٧١٥} ^{٧١٦} ^{٧١٧} ^{٧١٨} ^{٧١٩} ^{٧٢٠} ^{٧٢١} ^{٧٢٢} ^{٧٢٣} ^{٧٢٤} ^{٧٢٥} ^{٧٢٦} ^{٧٢٧} ^{٧٢٨} ^{٧٢٩} ^{٧٣٠} ^{٧٣١} ^{٧٣٢} ^{٧٣٣} ^{٧٣٤} ^{٧٣٥} ^{٧٣٦} ^{٧٣٧} ^{٧٣٨} ^{٧٣٩} ^{٧٤٠} ^{٧٤١} ^{٧٤٢} ^{٧٤٣} ^{٧٤٤} ^{٧٤٥} ^{٧٤٦} ^{٧٤٧} ^{٧٤٨} ^{٧٤٩} ^{٧٥٠} ^{٧٥١} ^{٧٥٢} ^{٧٥٣} ^{٧٥٤} ^{٧٥٥} ^{٧٥٦} ^{٧٥٧} ^{٧٥٨} ^{٧٥٩} ^{٧٦٠} ^{٧٦١} ^{٧٦٢} ^{٧٦٣} ^{٧٦٤} ^{٧٦٥} ^{٧٦٦} ^{٧٦٧} ^{٧٦٨} ^{٧٦٩} ^{٧٧٠} ^{٧٧١} ^{٧٧٢} ^{٧٧٣} ^{٧٧٤} ^{٧٧٥} ^{٧٧٦} ^{٧٧٧} ^{٧٧٨} ^{٧٧٩} ^{٧٨٠} ^{٧٨١} ^{٧٨٢} ^{٧٨٣} ^{٧٨٤} ^{٧٨٥} ^{٧٨٦} ^{٧٨٧} ^{٧٨٨} ^{٧٨٩} ^{٧٩٠} ^{٧٩١} ^{٧٩٢} ^{٧٩٣} ^{٧٩٤} ^{٧٩٥} ^{٧٩٦} ^{٧٩٧} ^{٧٩٨} ^{٧٩٩} ^{٨٠٠} ^{٨٠١} ^{٨٠٢} ^{٨٠٣} ^{٨٠٤} ^{٨٠٥} ^{٨٠٦} ^{٨٠٧} ^{٨٠٨} ^{٨٠٩} ^{٨١٠} ^{٨١١} ^{٨١٢} ^{٨١٣} ^{٨١٤} ^{٨١٥} ^{٨١٦} ^{٨١٧} ^{٨١٨} ^{٨١٩} ^{٨٢٠} ^{٨٢١} ^{٨٢٢} ^{٨٢٣} ^{٨٢٤} ^{٨٢٥} ^{٨٢٦} ^{٨٢٧} ^{٨٢٨} ^{٨٢٩} ^{٨٣٠} ^{٨٣١} ^{٨٣٢} ^{٨٣٣} ^{٨٣٤} ^{٨٣٥} ^{٨٣٦} ^{٨٣٧} ^{٨٣٨} ^{٨٣٩} ^{٨٤٠} ^{٨٤١} ^{٨٤٢} ^{٨٤٣} ^{٨٤٤} ^{٨٤٥} ^{٨٤٦} ^{٨٤٧} ^{٨٤٨} ^{٨٤٩} ^{٨٥٠} ^{٨٥١} ^{٨٥٢} ^{٨٥٣} ^{٨٥٤} ^{٨٥٥} ^{٨٥٦} ^{٨٥٧} ^{٨٥٨} ^{٨٥٩} ^{٨٦٠} ^{٨٦١} ^{٨٦٢} ^{٨٦٣} ^{٨٦٤} ^{٨٦٥} ^{٨٦٦} ^{٨٦٧} ^{٨٦٨} ^{٨٦٩} ^{٨٧٠} ^{٨٧١} ^{٨٧٢} ^{٨٧٣} ^{٨٧٤} ^{٨٧٥} ^{٨٧٦} ^{٨٧٧} ^{٨٧٨} ^{٨٧٩} ^{٨٨٠} ^{٨٨١} ^{٨٨٢} ^{٨٨٣} ^{٨٨٤} ^{٨٨٥} ^{٨٨٦} ^{٨٨٧} ^{٨٨٨} ^{٨٨٩} ^{٨٩٠} ^{٨٩١} ^{٨٩٢} ^{٨٩٣} ^{٨٩٤} ^{٨٩٥} ^{٨٩٦} ^{٨٩٧} ^{٨٩٨} ^{٨٩٩} ^{٩٠٠} ^{٩٠١} ^{٩٠٢} ^{٩٠٣} ^{٩٠٤} ^{٩٠٥} ^{٩٠٦} ^{٩٠٧} ^{٩٠٨} ^{٩٠٩} ^{٩١٠} ^{٩١١} ^{٩١٢} ^{٩١٣} ^{٩١٤} ^{٩١٥} ^{٩١٦} ^{٩١٧} ^{٩١٨} ^{٩١٩} ^{٩٢٠} ^{٩٢١} ^{٩٢٢} ^{٩٢٣} ^{٩٢٤} ^{٩٢٥} ^{٩٢٦} ^{٩٢٧} ^{٩٢٨} ^{٩٢٩} ^{٩٣٠} ^{٩٣١} ^{٩٣٢} ^{٩٣٣} ^{٩٣٤} ^{٩٣٥} ^{٩٣٦} ^{٩٣٧} ^{٩٣٨} ^{٩٣٩} ^{٩٤٠} ^{٩٤١} ^{٩٤٢} ^{٩٤٣} ^{٩٤٤} ^{٩٤٥} ^{٩٤٦} ^{٩٤٧} ^{٩٤٨} ^{٩٤٩} ^{٩٥٠} ^{٩٥١} ^{٩٥٢} ^{٩٥٣} ^{٩٥٤} ^{٩٥٥} ^{٩٥٦} ^{٩٥٧} ^{٩٥٨} ^{٩٥٩} ^{٩٦٠} ^{٩٦١} ^{٩٦٢} ^{٩٦٣} ^{٩٦٤} ^{٩٦٥} ^{٩٦٦} ^{٩٦٧} ^{٩٦٨} ^{٩٦٩} ^{٩٧٠} ^{٩٧١} ^{٩٧٢} ^{٩٧٣} ^{٩٧٤} ^{٩٧٥} ^{٩٧٦} ^{٩٧٧} ^{٩٧٨} ^{٩٧٩} ^{٩٨٠} ^{٩٨١} ^{٩٨٢} ^{٩٨٣} ^{٩٨٤} ^{٩٨٥} ^{٩٨٦} ^{٩٨٧} ^{٩٨٨} ^{٩٨٩} ^{٩٩٠} ^{٩٩١} ^{٩٩٢} ^{٩٩٣} ^{٩٩٤} ^{٩٩٥} ^{٩٩٦} ^{٩٩٧} ^{٩٩٨} ^{٩٩٩} ^{١٠٠٠}

67. Apparuit vestis suspecti.

Proverbium hoc scholio explicatur, quod addere placet, quum in interpretando dubium sit: *فلَم* اذا عرض القرقة فلم يدر الرجل من ياخذ ويروى عرض فمن روى *اعرض* (اكان معناه ظهر كقول عمرو بن كلثوم *واعرضت اليمامة واشمخرت* ومن روى *عرض* (كان معناه صار عريضا والملبس المغطى وهو المتهم كانه قال ظهر ثوب المتهم يعنى ما هو فيه واشتمل عليه من التهمة وهذا قريب من قولهم *اعرضت* (القرقة وذلك اذا قيل لك من تتهم فتقول بنى فلان للقبيلة باسرها وهذا قريب من قولهم *اعرضت* الشى اذا جعلته عريضا قال ابو عمرو وكان ابو حاضِر الاسيدى من بنى اسيد بن عمرو بن تميم من اجمل الناس واكملهم منظرا فراه عبد الله بن صفوان بن امية الحمصى يطوف بالبيوت فراه جماله فقال لغلّام له *وبجك ادنى من* الرجل فانى اخاله امرا من قريش العراق فادناه منه وكان عبد الله اعرج فقال ممن الرجل فقال ابو حاضِر انا امرؤ من نزار فقال عبد الله *اعرض ثوب الملبس نزار كثير ايهم انت* قال *امرو* من مضر قال مضر كثير ايهم انت قال احد بنى عمرو بن تميم ثم احد بنى اسيد بن عمرو وانا ابو حاضِر فقال ابن صفوان افة لك عهيرة تياس والعهيرة تصغير العهر وهو الزنا قلت لعله ادخل الهاء فى عهيرة للمبالغة او ارادة القبيلة ونصبه عطلى الذم او اراد يا عهيرة تياس قال ابو عمرو وتزعم العرب ان

1) Verba inclusa in codice Lugd. non sunt.

2) Verba inclusa nonnisi codex Berol. habet.

بنى اسيد تياسوا العرب وقال الفرزدق فى ابى حاصر وبعضهم
يرونها لزياد الاعجم وكان ابو حاصر احد المشهورين بالنزاهة

أَبَا حَاصِرٍ مَا بَالُ بَرْدِيكِ أَصْبَحَا عَلَى ابْنَةِ فَرْجٍ رَدَاءَ وَمِيزَرَا

أَبَا حَاصِرٍ مَنْ يَزْنُ يَظْهَرُ زَنَاقُهُ وَمَنْ يَشْرَبُ الصُّبَّاءَ يُصْبِحُ مُسَكَّرَا

وبنت فرج اسمها حمامة وكان ابو حاصر يتهم بها

»Id dicitur, si suspicio lata est, ut vir nesciat, quem capiat. Et legitur عرض. Lectioni اعرض significatio apparenti

tribuenda est, ut in verbis Ahmrū ben-Celsum: »Apparuit regio Aljemamah et alta fuit.« Sin vero lectionem
admittis, significatio »factus est largus« voci tribuenda est.

Vocabulum الملبس idem est, quam المغطى et is suspectus

est, quasi dixit: »Apparuit vestis suspecti« id est: id quod in ea est et quam complectitur, suspicio. Hoc autem non multum recedit a loquendi modo عرضت القرنة

»Suspicio larga fuit.« (Conf. prov. 90.) nempe, quum interrogatus: De quonam suspicionem habes? respondes: De quibusdam, totam gentem complectens. Et hoc non diversum est a loquendi modo: اعرضت الشىء, Largam feci rem.

Dixit Abu-Ahmrus: Abu-Hadhirus Osaidita ad gentem Osaid ben-Ahmrū ben-Tamim pertinens pulcherrimis hominibus et externo corporis habitu perfectissimis accensebatur. Quem videns Ahbd-Allahus ben-Zafwan ben-Omajjah Aldjomahita, quum in templo sacro Meccae circumiret, et viri pulchritudinem admirans servo dixit. Eheul Adduc mihi istum virum! puto enim eum esse e Koraischitarum in Iraca numero. Adduxit igitur eum. Ahbd-Allahus autem naturâ claudus erat. Interrogavit autem advenientem: Cuiusnam gentis est vir? Dixit Abu-Hadhirus: Ego sum unus gentis Nesar. Dixit Ahbd-Allahus: »Apparuit vestis suspecti.« Nesar nomen est, quod multas gentes complectitur; ad quamnam earum tu pertines? dixit: Ego vir gentis Modhar sum. Dixit alter: Et Modhar gentes multas com-

plectitur; e quamam autem earum tu oriundus es? Dixit: Ego sum unus gentis Banu-Ahmru beu-Tamim, tum unus gentis Banu-Osaid ben-Ahmru et ego sum Abu-Hadhir. Dixit Abu-Zafwan: Phui! O adulterium hircum regens! Vocabulum عهيرة est deminutivi forma a voce عهر derivanda, cui vocabule adulterii significatio est. Dixit: Fortasse litteram s addidit, ut vis significationis augeretur aut gentem designare voluit, et accusativi casum posuit vituperii causa, quod voci inesse voluit, ut esset pro يا عهيرة تياس. „O adulterium hircum regens.“ Dixit Abu-Ahmruus: Arabes contendunt, gentem Banu-Asad esse hircos regentes inter Arabes. Poeta Alferasdakus Abu-Hadhirum versibus, quos alii Sijado Alahdjum adscribunt, designavit. Abu-Hadhiri stuprum divulgatum erat.

O Abu-Hadhire! cur vestes tuae duae striatae sunt matutino tempore super Ebnat-Alfarrudja tanquam pallium et velamen? O Abu-Hadhire, qui adulterium facit, eius adulterium adparet et qui vinum bibit, ebrius fit!')

Nomen feminae cognominatae Bint-Farrudj, erat Hemamah. Adulterii cum ea commissi Abu-Hadhirus suspectus erat“. Kamusi auctor, qui sub radice ليس proverbium hoc adnotavit et triplici modo vocem الملبس²⁾ enunciaripotest dixit, de eo proverbium adhiberi contendit, qui multis suspectus sit. Kamusi autem interpret Turcicus, qui, ut mihi videtur, falso modo proverbium اعرض الثوب الملبس adnotavit, fusius rem explicans dixit, اعرض hoc in proverbio significare صار „Largus factus est“ nempe suspecti vestimentum largum est, ut ad omnes pertineat, qui eum suspectum habeant. Vocabulum ملبس idem quod مغطى „tectus“ signifi-

1) Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

2) الملبس et الملبس الملبس

cat i. e. suspicione circumdatus. At مغلّس ut منبر et مغلّس participii activi sc. tegentis significationem praebent. Sunt autem, qui verbo اعرض significationem verbi ظهر „apparuit“ tribuant, i. e. Suspecti suspicio apparuit. De eo proverbium adhibetur, qui multis suspectus est. Samachscharius dixit, proverbium de eo adhiberi, qui rem haud accurate verbis descripserit; sed vago tantum modo dixerit. c. prov. 90.

٦٨ اَعْلَلَّ تَخَطَّبَ

68. Iterum bibe, pinguis fies!

Si una vice post alteram bibis, pinguis fies. Haec verba, quae camelum spectant, cum otio rem peragendam esse docent, ut bonus successus sit. Meid. Dj. Samachscharius dicit, proverbium significare, quamlibet rem sive bona sit, sive mala, fructum suum ferre. Scharaf-Aldinus autem contendit, proverbium adhiberi de viro avido, qui opes colligat et non satietur.

٦٩ عَنْ صَبُوحٍ تَرْقِيقِ

69. Propter potum matutinum metonymiam adhibes.

Vocabulum رَقَقَ significat „exornavit“ i. e. Exornas sermonem tuum per metonymiam propter potum matutinum. Proverbii huius originem talem fuisse tradunt: Vir quidam Djaban appellatus a quibusdam nocte hospitio exceptus quum cibo et potu vespertino (غَبُوقٍ) satiatus esset, dixit: „Quum potum matutinum mihi praeberitis, quomodo viâ meâ incedam et opus meum perficiam?“ „Illi autem protulerunt proverbii verba significaturi, eum potum matutinum dixisse, ut intelligerent, potum matutinum ei praebundum esse. Verbum autem رَقَقَ, cum praepositione عَنْ coniunctum est, quia verbi كُنِيَ

significationem habet. In eum dicitur proverbium, qui per metonymiam aliam rem indicare vult. In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere اعني legitur, ex quo videro licet, in proverbio interrogationem esse.

٧٠ عَدَا الْقَارِصُ فَحُورَ

70. Transgressum fuit lac acre (fines) et tunc valde acidum fuit.

Vocabulum قارص lac acre, linguam pungens significat. Proverbium in re gravi adhibetur. conf. Dj. In proverbio autem voci القارص aut nominativi aut accusativi casus tribuitur. Quod si nominativi casum admittis, obiectum omissum est, scilicet حده finem suum, sin vero accusativi casum esse statuis, subiectum اللبن lac supplendum erit; i. e. عدا اللبن القارص „Lac transgressum est lac acidum i. e. lactis acidi finem. Dixit poeta Alahdjadj ap-
pellatus:

يَا عُمَرُ بْنُ مَعْمَرٍ لَا مُنْتَظَرٌ بَعْدَ الَّذِي عَدَا الْقَرُوصُ فَحُورَ

„O Ohmare fili Mahmari! non est tempus expectandi, postquam lac pungentis fines transgressum est et acidum factum est.“

Versus metrum Redjes est. c. l. m. p. 230.

٧١ اسْتَعْجَلْتُ قَدِيرَهَا فَأَمْتَلْتُ

71. Acceleravit carnem suam in olla coctam; sed eam in cineres coniecit.

In eum dicitur, qui ob festinationem in re peragenda tantum parte voti potitur. In meo codice vocales primae praeteriti personae adscriptae sunt, ut verti possit: „Rogavi, ut carnem coctam acceleraret; sed carnem in cineres coniecit. In Scharaf-Aldini opere قدورها „ol-

lam suam“ legitur; Samachscharius cum nostro legendi modo consentit. Uterque proverbium sic explicarunt:
 اصله ان امرأة كانت تطبخ قدرا فتناولت قطعة فملتها يوضع
 في الامر يحجل به قبل اوانه قال

وَإِذَا الْعَذَارَى بِالْذُّخَانِ تَقَنَّعَتْ وَاسْتَعْجَلَتْ نَصَبَ الْقُدُورِ فَمَلَّتْ

„Proverbii origo talis erat: Mulier ollam coquebat. Tum segmentum (carnis) sumsit idque cineribus coquendum supposuit. Adhibetur in re, quae ante tempus suum acceleratur. Dixit poeta:

Quando virgines fumo tanquam velo tectae sunt, accelerant ponere ollas, et tum in cineres (carnes) coniiciunt.“ Versus metrum Camil est. c. l. m. p. 212.

٧٢ عَرَفَ النَّخْلُ إِهْلَهُ

- 72. Cognoverunt palmae gentem suam.

Proverbii origo talis fuisse traditur: Gens Ahbd-Al-kais et Schann ben-Afza quum e suis regionibus in meliorem terram Al Bahra in appellatam profecti secum ibi degentes Ijaditas et Asditas coniunxissent, ad palmarum amputatos ramos equos suos alligarunt. Id quod videntes Ijaditae verba dixerunt, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. Significant, rem commissam esse ei, qui eam perficere possit.

٧٣ أَعْطِ أَخَاكَ ثَمَرَةً فَإِنْ أَبَى فُجْمَرَةً

73. Fratri tuo dactylum da; si recusat, prunam.

Metrum Redjes (conf. l. m. p. 231) habens in eum dicitur, qui contemptum honoris dignitati praefert.

٧٤ عَرَفَ فَقْرَهُ بِغِيهِ لَعَلَهُ يُلْهِمُهُ

74. Paupertatem ori eius illini, fortasse haec eum occupabit.

De paupere dicitur, qui in vitiis perseverat, quamquam opibus adjuvatur. Ne igitur ad eum adjuvandum opes eroga, fieri enim potest, ut paupertate sua occupatus et pressus a prava agendi ratione recedere cogatur. Verbum **عمر** hoc in proverbio illiniendi, tegendi significationem habet. Alii autem **أغر** legunt, quod Meidanio præferendum videtur. Dicitur **عُروَت السهم**, „glutine pennas ad sagittam affixi.“ Alasharius dixit, proverbii sensum esse: Sine cum in errore suo perseverare, si eum in viam rectam dirigere non potes. Fortasse in interitum incidet, ut te non amplius adfligat.

٧٥ عِنْدَ النَّوَى يَكْذِبُكَ الصَّادِقُ

75. Apud migrationem verax tibi mentitur.

Almofadhdhelus dixit, viro servum fuisse, qui nunquam mendacium proferret. Alius quidam, se illum servum ad mendacium proferendum impulsurum esse, quum dixisset, uterque pignore dato certabat. Re constituta alter ille dominum rogavit, ut servus apud ipsum pernoctaret. Factum est. Servo carnem pulli cameli (**حوار**) et lac dulce, quod in utrein acidum immiserant, apponebant. Tum postero mane impedimentis sublatis servum ad dominum remittentes, iter ingressi sunt; sed quum servus e conspectu abiisset, substiterunt. Servus a domino interrogatus dixit, illos sibi carnem neque macram neque pinguem cibo dedisse, lac autem neque merum neque affusum oxygalae sibi bibendum obtulisse. Illos autem, quum ipse abiret, castris motis iter suscepisse. Tum aut in itinere fuisse aut castra posuisse. His autem verbis addidit: **وَقِي النَّوَى يَكْذِبُكَ الصَّادِقُ** „et in migratione verax tibi mentitur“ quae postea in proverbium venerunt. Sic dominum, ut caveret, monuit. Adhibetur autem proverbium de eo, qui verax ad mendacium compellitur. Abu-Säihdus dicit, proverbium de eo adhiberi, qui ad extremum eius, quod ipsi notum sit, perveni-

ens nil amplius addat, ne mendacium proferat. Legitur quoque sic proverbium: وفي النوى ما يكذبك: et in migratione est id quod te ad mendacium impellit. Verborum autem sensus est: في نواهم يكذب الصادق ان اخبر ان «Quod attinet ad eorum migrationem, verax mentitur, si nuntiat, se eos tales postremum vidisse.» vid. Erpen. prov. II, 53. Samachscharius dicit, proverbium adhiberi de viro, qui veracitate notus ad mendacium cogatur.

٧٦ عَدُوُّ الرَّجُلِ حُمَقُهُ وَصَدِيقُهُ عَقْلُهُ

76. Viri inimica est ipsius stultitia, et prudentia est amica.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur.

٧٧ عَلَى الشَّرَفِ الْأَقْصَى فَأَبْعَدُ

77. Super summo cacumine, tum peri!

Male precantur hisce verbis. Idem est ac si quis dixerit: اهلك كائنا او مطلا على المكان المرتفع: «Peri, dum es vel immines super loco alto sc. decedens.»

٨ عَيْلٌ مَا هُوَ عَائِلُهُ

78. Victa sit res eum vincens!

Verbis hisce viro bene precantur, cuius verba aut facta admiratione addiciunt. Legitur quoque sic proverbium: عَيْلٌ ما هو عائله «Victa sit res, quae cum vicit et affixit.» Samachschar.

٧٩ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخَيْبَةِ فَمَا الْهَيْبَةُ فَلَا هَيْبَةَ

79. Ne me frustreris, precor! quod ad timorem attinet, nullus est timor.

Verba haec Solaico ben-Solacah adscribuntur, qui timidum se non esse, hisce verbis significavit.

In eum dicitur, qui res sibi arrogat, quas non possidet.

٨٦ عَادَةُ السُّوءِ شَرٌّ مِنَ الْمَغْرَمِ

86. Consuetudo prava peior est quam debitum.

Si virum re adsuefecisti, tum ei rem recusas, maiorem tibi molestiam res parat, quam debitum. Alii causam in eo vident, quod creditor debito soluto contentus sit, consuetudo autem hominem non relinquit. conf. Golii Adag. 77.

٨٧ التَّجَبُّ كُلُّ التَّجَبِّ بَيْنَ جُمَادَى وَرَجَبٍ

87. Res admiranda, omnino res admiranda inter mensem Djumadam et Redjebum.

Verba haec Ahzimus ben-Almokschäihrr Dhabbīta dixit. Eius frater Abidahus amore uxoris Alchonaifisi ben-Cheschrem Schaibanitae captus erat. Chonaifisus vir multum suspiciosus et fortis quum audivisset, Abidahum ad uxorem suam ivisse, sumta lancea equum conscendens Abidaho insidias paravit. In Abidahum, qui votis potitus et versus canens, quibus ipsum Chonaifisum perstringeret, reverteretur, impetum fecit. Abidahus eum videns dixit: Memor sis reverentiae (حرمة) Cheschremi. At ille respondit: Per Cheschremi reverentiam te occidam! Dixit: Moram mihi concede, donec loricam mihi induerim. Sed Chonaifisus respondens: Num armis carens loricam sibi induet? eum occidit. Ahzimus de fratris caede certior factus vestes laceras sumens, gladium cingens, equum conscendit et ad atrium occisoris fine mensis Djumadae posterioris tetendit; voluit enim eum statim occidere, ne mensis Redjeb intercederet, quo hominem occidere nefas erat. Ibi alta voce clamavit: O fili Cheschremi! opem fer viro, qui rem sibi impositam perficere non potest. Interroganti Chonaifiso, quis ille sit, alter respondit: Vir e gente Banu-Dhabbah, cui violenter eripuerat frater meus uxorem, hunc occidit. Ego

solus vindictam sumere non possum. Chonaiſſus igitur sumta lancea cum eo exiit. Ahzimus, quum a gente eius satis longo spatio abesset, propius accedens capite eum truncavit et ista verba dixit, quae in proverbii consuetudinem venerunt.

عَى الصَّمْتِ أَحْسَنُ مِنْ عَى الْكَلَمِ

88. Impeditâ linguâ esse cum silentia melius est quam impeditâ linguâ esse cum sermone.

Simili modo dicitur: السكوت ستر ممدود على العى „Silentium est velum extensum super linguae impotentia et tegumentum super linguae difficultate.“ Proverbii sensus est: Si quis, qui clare et distincte non loquitur, omnino silet, melius hoc habendum est, quam si verba faciens clare et distincte non loquitur. Dixit poeta:

خَدِ جَنَبِيكَ لِإِمَامٍ وَأَمُصْ عَنْهُ بِسَلَامٍ
مَنْ يَذَاهُ الصَّمْتُ خَيْرٌ لَكَ مِنْ ذَاهِ الْكَلَامِ
عِشْ مِنَ النَّاسِ إِنْ أَسْطَعْتَ سَلَامًا بِسَلَامٍ

„Fac, ut iaculans locum laterum tuorum vacuum inveniat et ab eo noxa liberatus eris. Morbo silentii morere! Melius tibi erit, quam morbo sermonis adfligi. Vive incolumis ab hominibus, si incolumitatem acquirere potes!“

Versuum metrum Raml est. c. l. m. p. 239. Tertius versus in codice Berol. tanquam novum proverbium scriptus est.

Narravit Ebn-Auhaus, se cum aliis apud Rabiahum ben-Ahbd-Alrahman consedisſe, qui sermones caederet et Arabem campeſtrem interrogaret: Qualis inter vos eloquentia est? Illum respondiſſe: Breviter et simul recto loqui. Tum alterum sic perrexisse: Quale autem eloquentiae contrarium (عَى) vo-

bis videtur? Arabem respondisse: Talis est vester loquendi modus. Conf. prov. 113.

٨٩ الْعَلْفُوفُ مُوَلَّعٌ بِالْصُوفِ

69. Senex delirus lanae deditus est.

In senem delirum dicitur, qui lusui cuidam deditus est.

٩٠ أَعْرَضَتْ الْقَرْفَةُ

90. Lata facta est suspicio.

Sic quis dicit: سرق ثوبي رجل من العراق أو خراسان „Furatus est vestem meam vir ex Iraca aut Chorasana“ proverbii verba ei dicuntur, suspicio enim regionem amplectitur, ut proverbium in eum dicatur, cuius suspicio in plures cadit. In meo codice vocales additae sunt, ut vertatur: „Suspicionem largam fecisti.“ Quem secutus sum enunciandi modum, is in codice Scharaf-Aldini adnotatus est. Conf. Samachschar. et prov. 67. schol.

٩١ اِعْقِلْ وَتَوَكَّلْ

91. Alliga et fiduciam habe!

Proverbium nos monet, ut prudentia et cautione in rebus utamur. Narrant, virum Mohammedem interrogasse: „Num dimittam camelam meam et confidam?“ Mohammedem respondisse: اعقلها وتوكل „Alliga eam et fiduciam habe!“ In meo codice proverbium hoc post sequens locum habet.

٩٢ عَادَ مُوَخَّرُ الْأَمْرِ إِلَى الْوَزْعَةِ

92. Rediit postrema rei pars ad prohibentes.

Sic proverbium explicatur: الوزعة جمع وازع يعنى اهل „الوزعة جمع وازع“ Vox pluralis est a للهم الذين يكفون اهل الجهد

singulari **دَارِع** derivandus i. e. prudentes, qui ignorantes repellunt.

٩٣ عَدُوَّكَ إِذْ أَنْتَ رُبْعٌ

93. Cursum tuum! (sc. curre) nam pullus camelus es.

Id est: Curre, dum iuvenis es. Accusativus **عَدُوَّكَ** ex omisso imperativo **اَعِدْ** curre! pendet. Monet nos proverbium, ut iusto tempore et perficiendi potestate data rem agamus. Enunciatur quoque **عَدُوَّكَ** „inimicum tuum“, tum imperativus **احْذَر** „cave“ supplendus est i. e. Cave inimicum tuum, dum debilis es.

٩٤ عَيْرَ رَعَى أَنْفَعُ الْكَلَاءِ

94. Asinus, cuius nasus herbas pavit.

Id est: Herbarum odorem percepit et eas quaesivit. In eum dicitur, cui res indicii apparentibus indicatur.

٩٥ عَلَقَتْ بِتَعْلَبَةِ الْعَلُوقُ

95. Tsalabaho mors adhaesit.

Tsalabah viri nomen est. De eo dicitur, qui in rem gravem et perniciosam incidit. Conf. Dj. v. **عَلَقَ**

٩٦ عَنْ ظَهْرِهِ يَحْمِلُ وَقَرًا

96. A dorso suo onus grave solvit.

Suo commodo inservit, quomodo camelus onustus celeriter incedit, ut onus mox a dorso suo deponatur. Nec non voci **يَحْمِلُ** quartae formae vocales tribuunt et significationem **يَضَعُ** deponit ei esse dicunt. In Samachscharii opere **عَنْ ظَهْرِهِ يَحْمِلُ وَقَرًا** est, ut suffixum et pronomen in ver-

bo ad iumentum (دَابَّة) referatur. Idem proverbium de viro, qui se defendat, adhiberi dicit.

٩٧ عَضَ مِرٌّ نَابِيَهُ عَلَى جَنْمِ

97. Momordit super radicem dentis sui.

De eo dicitur, qui diu vivens multa expertus est. Dixit poeta:

الآنَ لَمَّا أَبْيَضَ مَسْرَبَتِي وَعَصَصْتُ مِنْ نَابِي عَلَى جَنْمِ

„Nunc, quum crines in pectore albi sint, et radices dentium meorum momorderim.“

Versus, qui in Hamasa a Bohtario collecta legitur, ad metrum Sarih pertinet. c. l. m. p. 245.

٩٨ عَجَلْ لَابِلَكَ فَكَاهَا

98. Celeriter para camelis tuis prandium!

Monet proverbium, ut celeriter rem agamus non cunctantes.

٩٩ عُوْدِيْ اِلَى مَبَارِكِكْ

99. Redi, o camela! ad locum, ubi procumbere soles.

A camelis fugientibus desumptum proverbium in eum translatum est, qui rem vehementer fugit.

١٠٠ عَادَ فِي حَافَرَتِهِ

100. Rediit in via sua.

In eum dicitur, qui pravam agendi rationem reliquit, tum ad eam rediit. In Firuzabadii Djeuhariique operibus loco vocis في legitur.

اما عَشْ تَرَ مَا لَمْ تَرَ

101. Vive, videbis quod non vidisti.

Cuius vita longa est, is rerum experientiâ docetur.

اما عَمَّ الْعَاجِزِ خُرْجَه

102. Patruus viri debilis eius hippopera est.

Legitur quoque sic proverbium: «Patruus tuus est hippopera tua.» Sic Samachscharius habet. Proverbii huius originem talem fuisse narrarunt. Vir quidam cum patruo suo iter suscipiens nil commeatus secum sumserat, quod in patruo spem poneret. Esuriens autem quum diceret: O patruus mi! cibum mihi da! ille respondit: «عَمَّ خُرْجَه» Patruus tuus hippopera tua est. In eum dicitur, qui ab alio se cibum accepturum esse confidit. Samachscharius dixit, proverbium iubere hominem, suas ipsius opes erogare.

١٠٣ عَلَى هَذَا دَارَ الْقِمِّمِ

103. Super hoc circumversus est urceus.

Proverbii huius originem hanc fuisse narrant. Hariolus, ut in domo furti auctorem cognoscât, inter duos digitos indices posito urceo fascinationibus, quae flando fiunt et incantationibus utitur. Tum si furem se invenisse putat, urceus circumvertitur, (dum hariolus ista verba dicit,) et ad personam furti ipsi suspectam pervenit. Proverbium significat, personam rei notitiam habere vel ad eam rem spectare. Samachscharius sic proverbium explicavit: «هو للجمع الكثير والقِمِّمَانِ مثله يضرب من يسأل عن الشي فيخبر بقِمِّمَانِ علمه قِمِّمَانِ» Haec vox (قِمِّمَانِ) copiam magnam significat, ut Proverbio is utitur, qui rem interrogatus tantum nuntiât, quantum scit.

١٠٤ عَلَّقَ سَوْطَكَ حَيْثُ يَرَاهُ أَهْلَكَ

104. Flagellum tuum ibi suspende, ubi id gens tua videt.

Hoc Mohammedi adscribitur. Proverbii sensus est: Talem te erga gentem tuam gere, ut te metuant.

١٠٥ أُعْطِيَ مَقُولًا وَعَدِمَ مَعْقُولًا

105. Loquendi facultate donatus est, ingenio caret.

In eum dicitur, in cuius verbis, quae multa profert, prudentia non est. Conf. 138.

١٠٦ عَاقُولُ حَدِيثٍ

106. Anfractus narrationis.

Vox عاقول fluvii aut vallis pars curva est, quae res ibi latentes custodit et servat, quapropter proverbium hominem designat, qui rei ipsi narratae non obliviscitur.

١٠٧ أَعْشَارُ أَرْفَضَتْ

107. Segmenta dispergebantur.

Vocabulum أَعْشَارُ partes dissectas mactati animalis significat. Dicitur quoque بَرْمَةُ أَعْشَارٍ »Olla in plures partes fracta«. Proverbium in gentem adhibetur, quae in varias regiones dispersa est.

١٠٨ عِزُّ الرَّجُلِ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ

108. Viri potentia in eo consistit, quod hominibus carere potest.

Verba haec sapienti antiquo tempore viventi adscribuntur.

١٠٩ عَلَى غَرِيبَتِهَا تُحْدَى الْأَيْلُ

109. Propter peregrinam inter eos cameli impelluntur.

In meo codice تَجْرَى »ad cursum adiguntur« legitur. Peregrina camela percutitur, ut currat. Tum quod illa currit, caeteri cameli currunt. Samachscharius dicit, proverbium docere, exemplum severitatis in inobsequentem edendum esse, ut caeteri deterreantur et adhiberi in omni re, quam caeteri uno praecedente imitantes faciant.

١١. عَطْشًا أَخْشَى عَلَى جَانِي كَمَاةٍ لَا قَرَّ

110. Sitim tubera terrae colligenti metuo, non frigus.

In fine veris tubera terrae colliguntur. Mane exiens isto tempore frigore adficitur, post vero sole ardente sitis toleranda est, quae nisi exstinguitur, durat. Proverbium nos monet, ut finis et exitus rei rationem habeamus, neque propter bonum rei initium socordes simus.

١١١. اَعْذِرْ عَجَبُ

111. Excusa, o Ahdjabe!

Ahdjab nomen fratris Scharichi iudicis ¹⁾ erat, qui exercitus commeatui praepositus erat. Ahdjabus fratrem, ut ipsi cibi portionem augeret, rogaverat. Quod quum ille se posse negaret, Ahdjabus malae voluntatis eum accusavit. Tentavit igitur facere; sed quum ab aliis prohibitus esset, fratri ista verba dixit significaturus, rem fieri non posse. Abu-Ahmrus paulo diverso modo rem sic narra-

1) Nec in Samachscharii et Scharaf-Aldini commentario legitur.

vit: Frater Ahdjabo dixerat, se eadem nocte, dum dorsum cultri adhiberet, secantem imitaturum esse. Si gens istius rei nullam rationem haberet, se precibus fratris satisfacere posse; sin vero eam animadverteret, se scire, gentem sibi debitam commeatus portionem conservaturam esse. Quum igitur gens illud tentanti inclamasset, fratri ista verba dixit. Verbis proverbii utitur se excusans manifesta excusatione.

عَيْنَةٌ تَقْرُمُ جِلْدًا أَمَلَسَا ۱۱۲

112. Tinea parva cutem glabram adrodit.

Metrum Redjes est. In virum dicitur, qui vim suam exserere in rem tentat, rem autem perficere non potest. Alahnafus ben-Kais, qui principem Ahlijum ben-Abi-Thaleb rogaverat, ut praefecturam ipsi traderet et hac de causa ab Haritsaho ben Badr absens vituperatus erat, contra Haritsahum haec verba adhibuit. Dixit poeta Almochojjelus:

فَإِنْ تَشْتَمُونَا عَلَى لَوْمِكُمْ فَقَدْ يَقْرُمُ الْعَتُّ مِلْسَ الْأَدَمِ

„Quod si nos, quum ipsi viles sitis, vituperatis, scitote, tineam cutem glabram arrodere.“ (Metrum Motakarib est. est. c. l. n. p. 281.)

Proverbium significat, virum eiusque sermonem contemnendum esse. Djeuharius dicit, proverbium de viro, qui vim suam exserere tentet, sed nil valeat, adhiberi. Samachscharius dicit, proverbium de vili adhiberi, qui nobilis dignitatem diminuere tentet et de eo, qui in re, quam suscepit, nil valeat.

عَى صَامِتٌ خَيْرٌ مِنْ عَى نَاطِقٍ ۱۱۳

113. Linguae difficultate laborans, qui silet, melior est, quam linguae difficultate laborans, qui loquitur.

Enunciatur quoque عَى „linguae difficultas“. Proverbium

ei, qui bene loqui nescit, silentium commendat. Conf. prov. 88.

۱۱۴ اَعْذَرَ مَنْ اَنْذَرَ

114. Excusatus est, qui monuit.

Qui te iussit cavere res, quae tibi superveniunt, is a te excusandus est.

۱۱۵ اَعْمَى يَقْوَدُ شَاجِعَةً

115. Caecus ducit paralyti laborantes.

Debilis debili opem fert. Vocabulum شَاجِعَةً pluralis a شَاجِع derivandus, ut videtur, paralyti laborantes significat; sed Alashario شَاجِع debilis, infirmus est.

۱۱۶ اَلْعِدَّةُ عَطِيَّةٌ

116. Promissum est donum.

Id est: Turpe est, promisso non stare, ut turpe est, donum repetere. Proverbium igitur nos monet, ut promissa perficiamus. Alii dicunt, proverbii sensum esse: Promissum dono aequale est putandum, quemadmodum dicitur: سرور الناس بالامل اكثر من سرورها بالاموال „Gaudium, quod homines ex spe percipiunt, maius est, quam gaudium, quod ex opibus percipiunt.“

۱۱۷ عَلَّةٌ مَا عَلَّةٌ اَوْتَادٍ وَاَحْلَةٍ وَعَمَدٍ اِنْظَلَّةٍ اَبْرَزُوا

لِصِهْرِكُمْ ظَلَّةٌ

117. Praetextus! quomodo est praetextus paxillorum, thecarum et columnarum umbraculi?

Procedite! propinquo vestro est umbraculum.

Mulier in matrimonium viro data erat, sed a suis ad

novum maritum non ducebatur, dicebant enim, ipsis decesse utensilia domus. Mulier igitur illos impellens ista verba dixit, quae praetextum, cur res intermittatur, falsum esse significant.

عَجَلْتُ بِخَارِجَةِ الْعَجُولِ ١١٨

118. Alahdjula in Charidjaho properavit.

Charidjahum mater Alahdjula ante tempus quum peperisset nondum perfecto infantis corpore, istis proverbii verbis significant, rem ante tempus suum properanter actam esse. Est lusus verborum inter عَجُول and عَجَلْتُ.

عَنْ مُهَاجَتِي أَجَاحِش ١١٩

119. A sanguine meo depello.

Eadem ratione dicitur: جَاحِشٌ عَنْ خَيْطِ رَقَبَتِهِ „Repulit a medolla spinae dorsi“ i. e. Vitam suam defendit.

عَلَّقَتْنِي مِنْ هَذَا الْأَمْرِ قَبْرَةٌ ١٢٠

120. Pix mihi propter hanc rem adhaeret.

Id est: Id quod mihi ingratum et molestum est.

عِنْدَ رُووسٍ الْأَيْلِ أَرَابَهَا ١٢١

121. Apud capita camelorum domini eorum sunt.

Proverbium, quod nonnisi in codice Berol. et Pocock. legitur, de eo adhibetur, qui decipit et contra alterum iniustus est. Id est: Apud me est, quo te repellam.

عَنْ الشَّرِّ لَا تُنَاسِيَنَّ ١٢٢

122. A malo (eum repellere) ne intermittas!

Scholion proverbium sic explicat: ويرى لا تنسين يضرب لمن لا يردعه عن الشر زجر زاجر وعن من صلة الزجر لا تنسين „Legitur quoque „كانه قال زجره عن الشر لا تترك Adhibetur de eo, quem a malo increpantis increpatio non repellit. Et praepositio عن e nomine الزجر pendet; quasi dixisset: „زجره عن الشر لا تترك“.

١٢٣ أَعْرِفْ ضَرْطِي بِهَلَالٍ

123. Cognosco crepitum ventris meum per Helalum.

Junusus ben-Habib dixit: Narrant, Rokjah filiam Djoschami ben-Moahwijjah quum Tsomairum (al. Nomairum), Helalum et Suwaahum peperisset, tum autem per temporis spatium non concepisset, adiisse fatidicam in loco Dsul-Chalazah¹⁾ degentem, quae, postquam eam inspexisset eiusque ventrem palpasset, tale responsum dederit: «رب قبایل فرق، ومجالس حلق، وطقن حرق، في بطنك ري، Fortasse gentes agminum et conventus hominum multorum et pilenta agminum in ventre tuo sunt tenue.» Postea mulierem, parvus dolores quum sentiret, ista verba dixisse significaturam, infantem puerum futurum esse, quemadmodum Helalus puer fuisset. Proverbio utuntur, ut rem, de qua alter dubitat, confirment; fieri enim dicunt, ut ex una rei parte altera cogoscatur.

1) Chalazah nomen idoli fuisse dicunt, quod in templo hanc ob causam Dsul-Chalazah appellato a Chasahmktis coleretur. Templum illud modo templi Meccensis Caahbam Jemanensem appellabant. Alii nomen a planta Chalazah ibi crescente deductam esse contendunt.

2) Ex hoc exemplo videre licet, ut apud caeteras gentes sic apud Arabes responsa talia esse rhythmica et ambigua.

١٢٤ اَعِنْ اَخَاكَ وَلَوْ بِالصَّوْتِ

124. Opem fer fratri tuo, et si voce!

Incitat nos proverbium, ut fratri omni modo auxilium feramus.

١٢٥ عَلَى شَصَامَاءَ تَرَى عَيْشَ الشَّقِيِّ

125. In inopia miseri vitam vides.

Miser semper pressus et adflictus est.

١٢٦ عِنْدَ التَّصْرِيحِ، تَرْيَحُ

126. Quum veritas manifesta est, quietem capis.

Quum veritas manifesta est, nil restat dubii in animo tuo et quietus es.

١٢٧ الْاِعْتِرَافُ يَهْدِمُ الْاِقْتِرَافَ

127. Confessio (vitii in merce) lucrum perdit.

١٢٨ عَجَّجَ لَمَّا عَضَّه الطَّعَانُ

128. Clamavit, quum eum funis, quo pilentum adstringitur, premeret.

In eum dicitur, qui clamat, quum officia exequi debet. Similis ratio est proverbio est. C. VIII, 1. Conf C. V, 143.

١٢٩ عَطَوْتُ فِي الْحَمِصِ

129. In depascendis salsis et amaris plantis manu sumpsisti.

In eum dicitur, qui in verbis modum excedit.

١٢. عَارِيَّةٌ كَسَبَتْ أَهْلَهَا ذَمًّا

130. Res mutuo data, quae in causa erat, ut ii, qui eam dedissent, vituperarentur.

Quidam, quum rem mutuo datam repetentes vituperarentur, haec verba dixerunt. In eum dicitur, qui ipsi beneficientem vituperat.

١٣١. عَرَفَتْ لَحْيِلُ فُرْسَانَهَا

131. Equi equites suos noscunt.

In eum dicitur, qui adversarium pugna non aggreditur, quum eius notitiam habeat.

١٣٢. الْعَبْدُ مِنْ لَا عَبْدَ لَهُ

132. Servus est is, cui servus non est.

De eo dicitur, qui opus suum ipse facit, quum neminem habeat, qui id perficiat. Talis vilis est. Samachscharius Scharaf-Aldin.

١٣٣. عِنْدَكَ وَهِيَ فَارَقِعِي

133. Apud te est ruptura; repara eam (o femina!)

In eum dicitur, qui vitiorum suorum immemor alios vituperat.

١٣٤. عَنَاقُ الْأَرْضِ إِنْ ذَنْبِي أَقْتَفِرْ

134. Meles ego sum, si crimen meum investigatum erit.

Nomine عناق animal parvi canis magnitudine et تَد quoque appellatum designatur. Quod quum ungulas contrahat, vestigia nulla in terra relinquare dicitur. Proverbii verbis is utitur, qui crimine liber est, ut sensus sit: Si crimen meum

Vox العتاب aut nominativi aut accusativi casum obtinet. Quod si accusativum admittis, imperativus استعمل adhibere supplendus est. Verba proverbii Ausus ben-Haritsah filium suum Malicum adhortans dixisse fertur. Monet nos proverbium, ne ad malum aliis inferendum properemus.

١٤٢ العِتَابُ خَيْرٌ مِنْ مَكْتُومٍ لِلْقَدِّ

142. Objurgatio melior est, quam odium occultum.

Legitur quoque لَقَدْ مَكْنُونٌ خَيْرٌ مِنْ مَكْنُونٍ id quod eundem sensum praebet. Proverbium sapienti antiquo tempore viventi adscribitur.

١٤٣ أَعْمَرْتُ أَرْضًا لَمْ تَلَسْ حَوْدَانَهَا

143. Cultam dixisti esse terram, cuius bonum olus tu non edisti.

حَوْدَانٌ oleris nomen est boni odoris et gustus. In eum dicitur, qui rem, quam non expertus est, laudat. Metrum proverbii Redjes est. Conf: l. m. p. 231.

١٤٤ الْمَعْتَذِرُ أَعْيَى بِالْقُرَى

144. Excusans se cibum, quo excipitur hospes, pessime parat.

Apud Arabes laudi inservit, quod hospes ante verba cibo excipitur, vituperant vero Arabes, quod si quis verbis et excusatione et tussiendo excipitur. Dicunt, avaro rogato anhelationem et tussim supervenire. Poeta Djerirus sic cecinit:

وَالْتَغْلِبِيُّ إِذَا تَنَحَّنَجَ لِلْقُرَى حَكَّهُ أَسْتَهْ وَتَمَثَّلَ الْأَمْثَلَا

„Tahglebita quum tussiendo vocem oh oh! emittit loco cibi hospiti oblato, anum suum fricat et parabolas usurpat.“)

1) Versus metrum Camil est. c. l. m. 212.

Saidus Alaranib interrogatus de gente Chosaaah dixit:
 فAMES et narrationes“ Praeterea ad rem
 explicandam alius poetae verba citarunt:

وَرَبِّ صَيْفٍ طَرَقَ لَحَى سُرَى صَانَفَ زَادًا وَحَدِيثًا مَا أَشْتَهَى
 إِنْ لَحْدَيْكَ جَانِبٌ مِنَ الْقَرَى

„Saepe hospes nocturno itinere ad gentem veniens com-
 meatum et narrationem, quamdiu cupit, invenit; nam nar-
 ratio est latus cibi hospiti oblati.“ Metrum Redjes est. p. 231.

Observandum est, commeatus ante narrationem men-
 tionem factam esse, ut ordo rei indicetur. Hoc vero pro-
 verbio excusatio in hospitio vituperatur, nam in illa ava-
 ritiae indicium est. Hoc probat sequens proverbium.

۱۴۵ الْمَعْدِرَةُ طَرَفٌ مِنَ الْبَخْلِ

145. Excusatio est latus avaritiae.

Proverbium hoc explicandi causa cum praecedente in co-
 dice Berol. et Pocock, coniunctum est. In meo tamen co-
 dice et in Lugdunense separatum legitur. Nec non in
 operibus Scharaf-Aldini et Samachscharii tanquam pro-
 verbium adnotatum est.

۱۴۶ عَقْرَةُ الْقَدَمِ أَسْلَمٌ مِنَ عَقْرَةِ اللِّسَانِ

146. Caespitatio pedis non tam perniciosa est,
 quam linguae caespitatio.

۱۴۷ عَقْرَةُ الْعِلْمِ النِّسْيَانُ

147. Amuletum sterilitatis in scientia est oblivio.

Vocabulo عَقْرَةُ amuletum designatur, quod mulier, ne
 concipiat, ad hypochondria appendere solet.

١٤٨ عَادَ إِلَى عِكْرِهِ

148. Rediit ad radicem suam.

Conf. prov. 4. quod idem significat. Conf. prov. 162.
Dicitur quoque eodem sensu رَجَعَ إِلَى عِكْرِهِ

١٤٩ عَلَى جَارَتِي عِقْفٌ وَلَيْسَ عَلَى عِقْفٍ

149. Super vicina mea sunt crines et non sunt
super me crines.

Vocabulum عِقْفٌ, quod idem est ac عَقِيْقَةٌ, crinium partem significat, in proverbio autem antiae intelligendae sunt. Verba haec mulier dixit, quae alteram mariti uxorem odio habebat, quod illa a marito multum verberabatur. Proverbii autem sensus est: Illa a marito verberatur, diligitur et in honore habetur. De eo dicitur, qui alteri invidiâ haud digno invidet.

١٥٠ عِتَابٌ وَضِيْنٌ

150. Objurgatio et amor.

Quamdiu unus alterum obiurgat, tamdiu amoris vinculum non ruptum est.

١٥١ عَذَرْتَنِي كُلُّ ذَاتِ أَبِي

151. Excusavit me quaelibet patrem habens.

Quum patrem cum filia sua rem habuisse dicerent, haec verba illa filia protulit significatura, quamlibet filiam rem negaturam esse. In re adhibetur, cuius existentia omnino negatur.

١٥٢ عَمَّكَ أَوَّلُ شَارِبٍ

152. Patruus tuus primus bibentium est.

Id est: Patruus tuus omnium dignissimus est, qui ex

te commodum capiat; ei igitur ante omnes utilis sis. Proverbum significat, cuidam prae caeteris rem peculiariter tribuendam esse.

١٥٣ أَعِنْدِي أَنْتَ أَمْ فِي الْعَكَمِ

153. Utrum apud me es an in vinculo, quo sarcina ligatur?

Verba haec significant, verba tua parum intelligere eum, quem alloqueris. Huic simillimum est: أَعِنْدِي أَنْتَ أَمْ فِي الرِّبْقِ «Utrum apud me es an in laqueis» Scharaf-Aldin.

١٥٤ أَعْضِّ بِهِ الْكَلَالِيْبَ

154. Fac forcipes eum mordere!

Malum ei infer!

١٥٥ عَلَيَّ وَضُرِّ مِنْ ذَا الْأَنَاءِ

155. Super sordibus ex hoc vase.

Praepositio على e verbo اَرْجَى الدهر «Tempus transigam» pendere dicitur. In eum dicitur, qui paucis contentus est.

١٥٦ عَرِّضْ لِلْكَرِيمِ وَلَا تُبَاحِثْ

156. Nutu tantum propone generoso (rem); sed ne dilucide expone!

Dilucide rem tuam generoso exponas necesse non est; simpliciter ei rem proponas.

١٥٧ عَمِلَ بِهِ الْفَاقِرَةُ

157. Res vertebrae frangens eum adfecit.

Vocabulum فَاقَرَتْ res vertebrae frangens cognoscit.

men magni infortunii est. Proverbii sensus est: Maxima calamitate eum adflixit. Similis loquendi modus in Alcor Sur. 75 v. 25 est. Conf. Abulf. Ann. III p. 54.

١٥٨ عَرَضَ مَا وَقَعَ فِيهِ حَمْدٌ وَلَا ذَمٌّ

158. Corpus est, in quod neque malum neque bonum incidit.

In eum dicitur, in quo neque bonum neque malum est.

١٥٩ عَذَابٌ رَعَفَ بِهِ الدَّهْرُ عَلَيْهِ

159. Poena, quod tempus celeri cursu ei adtulit.

In eum dicitur, quem tempus magno malo adflixit.

١٦٠ الْعَوْدُ أَحْمَدُ

160. Iteratio maiore laude digna est.

Vocabulum **احمد** derivari potest aut a **حامد**, ut sit magis laudans aut a **محمود**, ut sit magis laudandus. Si quis beneficium alteri infert, laudem meretur, sin autem beneficia repetit, maiore laude dignus est. Primus, qui haec verba dixerit, Chidaschus ben-Habis Tamimita fuisse dicitur. Hic puellam Rebab appellatam e gente Sadus, quae pars gentis Dsohl erat, in matrimonium petens repulsam passus erat, parentes enim ob puellae pulchritudinem divitem generum petebant. Post aliquot tempus, amore quo in puellam flagrabat, commotus, propius ad amatae habitaculum accessit et versus oecinit, quibus querebatur, quod ipsi viro virtute praedito alius quidam dives vilis praeferretur. Puella, quae eius vocem cognosceret, his versibus commota, ad eum misit rogans, ut postero mane parentes ipsam in matrimonium petens adiret. Puella autem matrem rogaverat, ut ipsa Chidascho nuberetur. Postero mane Chidaschus ad parentes venit et salutans dixit:

العود أحمد والمء يرشد والورد يحمد » *Reditus maiore laude dignus est, et vir in viam rectam dirigitur et aditus ad aquam laudatur*», quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Verborum causam in eo viderunt Samachscharius et Scharaf-Aldinus, quod plerumque experientiâ edoctus ad rem redit. Poetae proverbii verba de beneficiis iterum dandis saepissime adhibuerunt. Sic Alachthalus :

فَقُلْتُ لِسَائِقَيْنَا عَلَيْكَ قَعْدٌ بِنَا إِلَى مِثْلِهَا بِالْأَمْسِ قَالَعُودُ أَحْمَدُ

„Et dixi potum nobis praebenti: Agedum! Reduc nos ad similem ei, quem hesternum die accepimus; nam reditus maiori laude dignus est.¹⁾“

Et Morakkischus :

وَأَحْسَنَ سَعْدٌ فِي الْإِدَى كَانَ بَيْنَنَا فَإِنْ عَادَ بِالْأَخْسَارِ قَالَعُودُ أَحْمَدُ

„Sahdus in nostro mutuo statu pulchre egit. Si iterum pulchre ageret; nam iteratio maiori laudi est.“

Nec non Rubahus:

وَقَدْ كَفَى مِنْ بَدْيِهِ مَا قَدْ بَدَأَ وَلَوْ كُنَى فِي الْعُودِ كُنَى أَحْمَدُ

„Eius initium, quod fecit, sufficit, et si rem repeteret, maiori laude dignus esset.“²⁾

عِنْدَ الْرَّهَانِ تُعَرَّفُ السَّوَابِقُ ٣١

161. In certamine praecedentes (equi) cognoscuntur.

In eum dicitur, qui rem, quam non possidet, sibi arrogat. Ad metrum Redjes referri potest. Conf. p. 231.

عَلَيْكَ وَطَبَّكَ فَلَدَوْه ٣٢

1) Versuum illorum metrum Thawil est. c. I. m. p. 161f.

2) Versus metrum Redjes est. c. I. m. p. 231.

162. Utrem tuum capel tum lac eius ede!

Verbum ادوى significat »rem دواية i. e. superiorem pulmenti seu lactis etc. partem edit.« In codice Lugdun. وطئك legitur. De construendae vocis عليك modo conferas prov. 177. Monet nos proverbium, ne aliorum opibus confidamus.

١٦٣ عَادَ الْأَمْرُ عَلَى نِصَابِهِ

163. Rediit res ad principium suum.

In re adhibetur, cui praepositi sunt, quos res spectat. Conf. prov. 147.

١٦٤ الْعَزِيمَةُ حَزْمٌ وَالْإِخْتِلَاطُ ضَعْفٌ

164. Constans consilium est firmitas animi; perturbatio autem est infirmitas.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Vituperat proverbium perturbationem et incertitudinem in consilio capiendo. Cecinit poeta:

إِذَا كُنْتَ ذَا رَأْيٍ فَكُنْ ذَا عَزِيمَةٍ فَإِنْ فَسَادَ الرَّأْيِ أَنْ تَتَرَدَّدَا

„Quum consilium cepisti, firmus in consilio sis; consilium enim corrumpitur, si incertus haeres.“

Versus metrum Thawil est. Conf. l. m. p. 161.

١٦٥ عَلَى الْخَارِي قَبِطَتَ

165. In hariolum incidisti.

Voce الخارى is designatur, qui ex faciei et membrorum signis futura cognoscit. Proverbii sensus est: Rei peritissimum invenisti. Conf. p. 84.

١٦٦ عَاشَ عَيْشًا ضَارِبًا بِحِجْرَانِ

166. Vixit vitam pectus suum in terram demittentem.

Hic loquendi modus a camelis derivatus est, qui pectore in terram posito quiescunt. Vita commoda et tranquilla cum camela pectus in terram demittente comparatur. Vocabulum حِران interior colli pars in camelo est pectus versus, quae terram, quum decumbit, tangit. Proverbii sensus est: Vixit vitam commodam et tranquillam.

١٦٧ أَعْطِنِي حَظِّي مِنْ شَوَايَةِ الرَّضْفِ

167. Da mihi portionem meam cocti in lapide ardente!

Junusus dixit: Verba haec protulit mulier quaedam multum a marito suo dilecta et honorata cibo et vestitu, ut aliis in invidia esset. Alia quaedam mulier dedecore eam affectura ipsam interrogaverat, quomodo maritus erga ipsam se gereret. Quam optime, respondens, ei agendi rationem narravit. Altera autem dixit: Quaecumque est mariti tui pulchra erga te agendi ratio, quum tibi recusaverit portionem tuam cocti in lapide ardente. Illa quum verborum sensum nesciret, interrogans audivit, optimum cibum esse. Tum verbis istis fidem habens, a marito suo istum cibum petiit. Maritus autem statim cognovit, uxorem deceptam esse, sed rem recusare noluit op'ans, ut, se non nisi amore commotum rem non dedisse, intelligeret; dixit igitur: Summa cum voluptate hanc tibi rem concedo et faciam quidem hac nocte, quum pastores domum venerint. Quum pastores potum vespertinum sibi parassent, uxorem advocari iussit, et lapidem candentem, super quo lac coctum erat, in manibus eius posuit. Mulier autem illam decipiens dixerat, calidum esse in manu quando senties lapidem, ne illum abiice, sed manum alteram et linguam in usum adhibe! Quod consilium quum secuta esset, factum est, ut et manum et linguam laederet. Dolorem istum.

percipiens et poenitentiam manifestans dixit: قد كان عيى Quod loqui non poteram et debilitas mea (silentium meum) a malo me defendebat, quae verba in proverbium venientia caespitantem vituperant, qui cum studio rei incumbit, in qua ei iam satisfactum fuit. Ista autem priora proverbii verba in eum adhibentur, qui ad illam rem se adtollit, in qua ei felicitas (portio bona) non est. Vocabulum شراية الرصف significat lactis portionem, quae in lapidem candentem funditur, cuius pars tantum exigua remanet.

١٦٨ أَعْلَةً وَخَلَا

168. Num praetextus et avaritia?

Mohammedes, quum uxori suae Ahjeschae dixisset: Laxa super me indumentum tuum, أرجى على مرطه et illase menstruis excusasset proverbii verba, dixisse natus est.

١٦٩ أَعْشَبَتْ فَأَنْزِلْ

169. Pabulum invenisti; descende igitur!

Votis tuis potius contentus sis!

١٧٠ الْعُقُوبَةُ الْأَمْرُ حَالَاتِ الْقُدْرَةِ

170. Poena est potestatis vilissima conditio.

Veniam dare peccatis generositas est.

١٧١ الْعَجَلَةُ فُرْصَةُ الْعَجْزَةِ

171. Festinatio est occasio debilium.

Mora laudatur et festinatio vituperatur.

١٧٢ الْعَاقِلُ مَنْ يَرَى مَقَرَّ سَهْمِهِ مِنْ رَمِيهِ قَبْلَ
إِرْسَالِهِ مِنْ فَوْقِهِ

172. Prudens est is, qui locum ubi decedit sagitta videt, antequam illa a crena demittitur.

Eum describit proverbium, qui rerum exitum cognoscit.

١٧٣ الْعَيْنُ أَقْدَمُ مِنَ السِّنِّ

- 173 Oculus prior est, quam dens.

Novum non vincit antiquum.

١٧٤ عِنْدَ الْأَمْتِحَانِ يُكْرَمُ الرَّجُلُ أَوْ يَهَانُ

174. Quum vir tentatur, honoratur aut despicitur.

١٧٥ عِنْدَ النَّازِلَةِ تَعْرِفُ أَخَاكَ

175. In calamitate fratrem tuum cognoscias.

١٧٦ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى أَصْبَعٌ حَسَنٌ

176. Ei a Deo optimo maximo pulcher digitus est.

للراعى على ماشيته أصبع
„Pastori pro pecore suo digitus est“ i. e. pecoris curam habet , Proverbii autem sensus est: Talis eius conditio est, ut Deum eum tuitum esse cognosci possit.

١٧٧ عَلَيْهِ وَاقِيَةٌ كَوَاقِيَةُ الْكِلَابِ

177. Qualis canum custodia est, talis ei custodia est.

Id est: Ut canis catulos suos custodit, sic custoditur. In vilem custoditum et defensum dicitur.

١٧٨ عَلَيْكَ نَفْسُكَ

178. Tuam rem gere!

Post vocem عليك, quae excitandi significationem

habet, ut post **هَدَكَ** et **دَوْنَكَ**, accusativi casum ponere licet, quum verbi **خَذَ** „cape“ locum teneat. Nec non nominativi casus admittitur, ut pronomini vis addatur, quasi diceret: **عَلَيْكَ أَنْتَ نَفْسَكَ** **يَدَا**. Denique genitivi casus poni potest, si nonnisi pronomen **كَ** firmare vis **يَدَا**; **عَلَيْكَ نَفْسَكَ** ut, cum praepositione **عَلَى** cohaereat.

١٧٩ عَقْرَى حَلَقَى

179. Pedes ei incidat (Deus) et gutturis dolore eum adficiat!

Sunt verba, quibus Arabes male precantur, proprie a camelo desumta. Eorum sensus est: Pcreat! Dubitant de proverbii legendi modo; sunt enim, qui **عَقْرًا** **وَحَلَقًا**, ut verbum suppleatur, legendum esse dicant, dum alii contendunt, Mohammedem ipsum ista verba **عَقْرَى** **وَحَلَقَى** protulisse, quae a **عَقِير** et **حَلِيف** tanquam plurales derivari possint. Conf. Kam. et Dj. v. **عَقْر** et **حَلَق**.

١٨٠ عَرَكَهُ عَرَكَ الْأَدِيمِ وَعَرَكَ الرَّحَى يَنْفَالِهَا وَعَرَكَ الصَّنَاعِ أَدِيمًا غَيْرَ مَذْهُونَ

180. Fricuit eum quemadmodum cutis fricatur; quemadmodum mola inferiorem lapidem fricat; quemadmodum opifex cutem non unctam fricat.

١٨١ عَالَى بِهِ كُلَّ مَرَكَبٍ

181. Omne iumentum eum conscendere iussit.

Omnem rem molestam eum subire iussit.

١٨٢ عَسَى غَدٍ لِّغَيْرِكَ

182. Fortasse crastinus dies alii (quam tibi).

Ne usque ad crastinum diem rem tuam differ; fieri enim potest, ut ante crastinum diem moriaris.

١٨٣ عَسَى الْبَارِقَةُ لَا تُخْلَفُ

183. Fortasse nubes fulgurans spem non tollit.

Proverbium adhortatur, ut spem benefactorum non abiciamus.

١٨٤ عَذَرْتُ الْقِرْدَانَ فَمَا بَالُ الْحَكَمِ

184. Excusavi ricinos magnos et quid volunt ricini parvi?

In scholiis nil explicandi proverbii causa legitur praeter hoc: هذا قريب من قولهم استنتت الفصال حتى القرى „Hoc non multum differt a proverbio“ Currunt pulli cameli a matre ablactati et ipsi pulli pustulis laborantes.“ Conf. C. XII, 23. Secutus sum codices Lugdun. et Berolin. In meo غدت, in Pocockiano عادت legitur. Pocockius vertit: Assueti sunt redivui et quid volunt حلم, addens: Num forsán vult sanguinem sugere adsueti sunt maiores, num et minores idem facient.

١٨٥ عَاتَ فِيهِمْ عَيْثَ الْحَيَابِ يَلْتَبَسْنَ بِالْغَنَمِ

185. Grassatus est in iis modo luporum, qui ovibus se immiscet.

In eum dicitur, qui omni modo gentis res perturbat.

١٨٦ أَعْرَبَ عَنْ ضَمِيرِهِ الْفَارِسِيَّ

186. Dilucide (vel arabice) mentem suam Persicam explicavit.

In eum dicitur, qui omnia, quae in animo habet, loquitur.

عِنْدَ فُلَانٍ كَذِبٌ قَلِيلٌ ١٨٧

187. Apud quendam paucum mendacii est.

Verax est, non mentitur. Verbis autem اندیمنتدن significant, eum mendacem esse.

عَلَيْهِ الْعَفَارُ وَالْحَبَارُ وَسُوءُ الْبَدَارِ ١٨٨

188. Contra eum sit terra, interitus et pravitas domus !

Vocibus سوء البدار „Pravitas domus“ interpretes infernum intelligendum esse dicunt. Sensus est: Percas !

عَلَيْهِ الْعَفَاءُ وَالذِّيبُ الْعَوَاءُ ١٨٩

189. Contra eum sit interitus (vel terra) et lupus latrans !

Et haec verba male imprecando inserviunt.

عَرَفْتُ شَوَاكِرَ ذَلِكَ الْأَمْرِ ١٩٠

190. Vias parvas istius rei nosco.

Omne id quod obscurum aut aliis dubium est, ego nosco.

تَجَبُّ مِنْ أَنْ يَجِيَّ مِنْ حَاكِنٍ خَيْرٌ ١٩١

191. Mirum est, quod e planta parva commodum proveniat.

In pumilum dicitur, qui aliis utilitati non est.

١٩٢ أَعَانَكَ الْعَوْنُ قَلِيلًا أَوْ آتَاكَ وَالْعَوْنُ لَا يُعِينُ

الَّا مَا أَشْتَهَاهُ

192. Auxiliator tibi parum auxilii praestitit, aut illud recusavit; nam auxiliator non nisi in eo, quod cupit, auxilium praestat.

Sic scholion proverbium explicavit: قال أبو الهيثم يعني من أعانك من غير أن يكون ولدا أو اخا أو عبدا يهيم ما أمرك ويسعى معك فيما ينفعك كأنما يعينك بقدر ما يجب. Dixit Abu-l'Haitsamus: I. e. qui tibi auxilium fert, dum tibi non est aut filius aut frater aut servus, ut earundem rerum quam tu curam habeat et rebus, quae tibi utilitatem adferant, tecum occupatus sit, is in auxilio tibi ferendo suam ipsius voluntatem desiderium-que sequetur, tum vero a te recedet. In codice Berolin. proverbium post vocem آتَاكَ abruptum est, tum legitur: العون المعين والعون لا يعين الا من اشتهاه قال أبو الهيثم يعني etc.

١٩٣ الْعَجْزُ وَطَى

193. Debilitas est mollis (lenis).

De eo dicitur, qui ignaviae indulget, ut victum sibi non quaerat et laudem sibi non paret, aut qui litem timens rem sibi debitam non postulat.

١٩٤ الْعَجْزُ رَيْبَةٌ

194. Debilitas est dubium.

Qui rem sibi proposuit, viam, qua ad eam perveniat, inveniet; sed qui debilem se esse confitetur, in eius re est dubium. Abu-l'Haitsamus dixit, verissimum hoc esse proverbium.

١٩٥ عَهْدُكَ بِالْفَالِيَّاتِ قَدِيمٌ

195. Diu est, quod caput tuum perscrutantes (feminas pediculorum causa) vidisti.

Pocockius عهدي legisse videtur. In eum quadrat proverbium, cui rei perficiendae occasio, quae nonnisi cum difficultate reparari potest, praeterlapsa est.

١٩٦ عَرْفُطَةٌ يُسْقَى مِنْ الْغَوَاقِ

196. Arbor Ohrfuthah aquosis nubibus irrigatur.

Arbor ista aspera tactu est. Verba de pravo dicunt, qui honore addicitur. Proverbium hoc in codice Berol. post 140 legitur. Ibi تسقى legitur. Pocockius عرفط habet. Utrumque ferri potest. Ad metrum Redjes referri potest. c. p. 231.

١٩٧ عَوْرَاءُ جَاءَتْ وَالْندَى مُقْفَرٌ

197. Obscoenum verbum venit et consessus erat vacuus.

Proverbio metrum Redjes est. Conf. l. m. p. 160. In scholiis sic legitur: العوراء الكلمة الفاحشة والندى والنادى المجلس والمقفر الخالي يضرب لمن يوذى جليسه وتعظمه عليه من Vocabulum عوراء verbum obscoenum significat et vocabulum ندى et ناد consessum designat. المقفر idem est, quod خال vacuus. Adhibetur (proverbium) de eo, qui socio in consessu noxam infert et quem tu contra eum, licet eo dignus non sit, honore addicis.

١٩٨ عَرَجَلَةٌ تَعْتَقِلُ الرِّمَاحَ

198. Pedites lanceas cruribus supponunt.

Vocabulum العرجلة in scholiis vocibus الحرب في الرجالة

pedites in bello explicatur; in Kamuso autem vocibus ليل agmen equorum s. equitum. Nec non designat ovium et caprarum agmen. Haec vox in meo lexice nescio quo casu omissa est. Verbum اعتقل significationem supposuit eques lanceam inter equi latus et crus suum habet. De eo proverbium adhibetur, quirem de se praedicat, quae non est in sua potestate posita.

١٩٩ اَعْتَوَبَةُ بَيْنَ ظَمَاءٍ جُوعٍ

199: Causa obiurgationis inter sitientes famelicos.

Scholion proverbium sic explicavit: يقال بينهم اعتوبة يتعاتبون بها أي اذا تعاتبوا اصلح ما بينهم العتاب يضرب بينهم Dicitur لقوم فقراء الاء يقتخرون ما لا يملكون „اعتوبة يتعاتبون بها Inter eos est causa obiurgationis, ob quam invicem se obiurgant“ i. e. Quum invicem se obiurgant, mutua ipsorum conditio obiurgationem reparat. De hominibus pauperibus, vilibus dicitur, qui res, quas non possident, gloriantur“. Ad metrum Redjes referri potest.

٢٠٠ عَارِيَةُ الْفَرْجِ وَبِتْ مَطْرَحٍ

200. Femina nuda pudenda habens, et cilicium est proiectum.

In eum dicitur, qui tenui victu et sordido amictu contentus est, quamquam meliorem vitae conditionem sibi comparare potest.

٢٠١ عَشِيرَةٌ رَقَعَهَا تَوَسَّعَ

201. Gens cuius Rikahus se dilatavit.

Ex scholiis ad Cap. XXVI, 45. videre licet, vocem رقع, nomen viri esse maligni. Ibidem persona viri verbi توسع subiectum est. Haec vero res, nec non verborum ordo in

nostro proverbio in causa erat, cur a vocalibus, quae in codice Berol. voci توسع, sunt enim ibi vocales feminini secundae formae superscriptae, recederem. A Meidano proverbium hisce verbis explicatum est: يعنى ان افنية العشيرة اوسع واحمل لجناياته يضرب لمن يرجع بجنايته الى العشيرة ويؤذيهم بالقول والفعل i. c. Campos gentis ampliores esse et magis portantes eius crimen. De eo adhibetur, cuius crimen gentem speetat, et qui ei tum verbis tum factis nocet.“

٢٠٦ عَيْنٌ بِذَاتِ الْحَبَقَاتِ تَدْمَعُ

202. Fons in loco Dsat-Alhabakat plorat.

Vocabulum للخبوق nomen oleris est in terra plana et salebrosa crescentis (pulegii). ذَاتِ الْحَبَقَاتِ proprie est „abundans pulegio (terra)“, tum nomen proprium esse videtur. Vocabulum تَدْمَعُ plorat de aqua pauca intelligendum est. Proverbium, cuius metrum Redjes (c. l. m. p. 231) est, de viro opulento adhibetur, qui parum utilis est et nonnisi vilibus opem fert; sequitur enim versus hic:

وَارِدَهَا أَلْبَدْبُ وَكَلْبٌ أَبْقَعُ

„Pervenit ad eam (aquam) lupus et albo nigroque variegatus canis.“

٢٠٣ عَيْشُ الْمَضِرِّ حُلْوٌ مَرِّ مَقَرٍّ

203. Dulcedo vitae viri plures uxores habentis amara, valde amara est.

Proverbium, quod ad metrum Redjes (c. l. m. p. 160) referri potest, in eum dicitur, qui tantum habens, quantum ad vitam sustinendam necessarium est, altiora petit et in res ingratas incidit.

٢.٤ عَيْنُكَ عِبْرَى وَالْفَوَادُ دَدٌ

204. Oculus tuus lacrymatur et animus tuus in lusu est.

In eum dicitur, qui laetus ob aliena mala tristitiam ostendit.

٢.٥ أَعْلَامُ أَرْضٍ جُعِلَتْ بَطَاحًا

205. Montes terrae in valles mutati sunt.

Versus est metri Redjes (c. l. m. p. 161). De nobilibus, qui humiles et viles facti sunt, nec non de eo, qui gratias merens nullam accipit, adhibetur.

٢.٦ عَافِيَكُمْ فِي الْقَدْرِ مَاءٌ أَكْدَرُ

206. Pars redundans, quam in ollae fundo reliquistis, aqua turbida est.

In eum dicitur, qui pro beneficiis ipsi illatis gratias debitas non persolvit; mos enim erat, in olla, quam mutuo acceptam reddebant, iuris partem relinquere.

٢.٧ عَرَاضَةٌ تُورِي الْبَرَادَ الْكَأِيلَ

207. Donum, quod ex ignitabulo pravo ignem elicit.

In eum dicitur, qui pulchro sermone homines decipit. Adhibent quoque proverbium, ut significant, dona favoris conciliandi causa data vim habuisse. Quod adiectivum masculinum cum voce زَنَاد pluralis coniunctum sit, huiusce rei causam Meidanius in eo videt, quod زَنَاد quoque singularis forma sit. Quae vero ex Sohairs versu أَفَالُ مَزْنَم „camelii iuveni partem auris amputatam habentes“, aut Amru-l'Kaisi نَزُولُ الْهَيْمَانِيِّ نَدَى الْعِيَابِ لِلْحَمَلِ Descensus

Jemanensis possessoris cophinorum camelis impositorum“, illustrandi causa adduxit, ea licentia poetica niti videntur. Vox autem زناد, quamquam pluralis forma, tamen de uno ignitabulo adhibita cum masculino coniungi potest.

٢٠٨ عَشْرَ وَالْمَوْتُ شَجَى الْوَرِيدِ

208. Asini ruditum decies imitatus est et mors venam eius iugularem compresserat.

Mors ad eum adpropinquaverat. De eo dicitur, qui moerore afflictus est, quum moeror ei inutilis sit. Ad oppidum accedentes, in quo pestis grassabatur, decies asini vocem imitantes haud interruptim clamare solebant sperantes fore, ut hoc ipsis utilitati esset. Dixit poeta:

أَعْبَرَى لَيْثٌ عَشْرَتُ مِنْ خَيْفَةِ الرَّدَى نَهَيْبَ الْحَمِيرِ أَيْبَى لَجَزُوعٍ

„Per vitam meam! Si ob mortis timorem decies asini ruditum imitor, tum ego timidus sum.“

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

٢٠٩ أَعْلَمُ بِمَنْبِتِ الْقَصِصِ

209. Bene sciens locum, ubi plantae Kaziz proveniunt.

Ad latus plantae قصيص appellatae tubera terrae nasci solent, quem locum nonnisi plantarum gnarus scit. Sensus proverbii est: Locum rerum ipsi necessariarum bene scit. Proverbium hoc nonnisi in codicibus Berol. et Pocock. legitur. In codice meo et L. post prov. 243. eius mentio facta est.

٢١. أَعْلَمُ مِنْ أَيْنَ تُؤْكَلُ الْكَتِفُ

210. Bene sciens a quonam loco in edenda scapula incipiendum sit.

Proverbium nonnisi in codicibus Berol. et Pocock. legitur; sed conferas C. I, 164. Alazmāihus dixit, Arabes inde de imprudente dicere solere: Nescit bene edere carnem scapulae (ita ut ius pingue non defluat). Hamsahus hoc et praecedens proverbium sub forma comparativi adduxit, sed quum sequente praepositione **مِنْ**, quae comparativi formam sequitur, destituta sint, vix illum locum occupare possunt.

Forma comparativi.

٢١١ أَعَزُّ مِنْ كَلَيْبٍ وَأَيْل

211. Potentior, quam Colaibus Wajil.

Nomen viri, tempore suo gentis Rabiah principis et ducis omnium Nisaritarum, Wajil ben-Rabiah ben-Alharis erat. Tantā autem potentiā erat, ut si prato interdixisset, nemo ad id accederet, aut si feram in tutelam recepisset, nemo eam venaretur. In prato aut ad aquae receptaculum, quod ipsi placeret, caniculam mutilatam relinquere solebat, cuius balatu omnes monerentur. Quo autem balatus vox pertingebat, ibi ab aliis non violandum locum esse putabant. Huius caniculae causa Wajilus cognomen كليب Colaib (canicula) accepit. Tanta quoque eius dignitas erat, ut nemo ad aquam nisi iussu eius ipsum praece-

deret, nam in ipsum praecedentem ad puteum aquam hauriens canes ad mordendum instigare solebat; nemo in pabuli copia alium incitaret, ut pabulo nisi ab ipso relicto uteretur, nemo ad ipsum sedentem praeterire auderet, nemo coram ipso alta voce loqueretur, nemo in eius consessu loqui auderet. Colaibo igitur a Djassaso occiso (c. C. XIII, 114.) Mohalhelus hos dixit versus:

نُبِّئْتُ أَنَّ النَّارَ بَعْدَكَ أُوقِدَتْ وَأَسْتَبْتُ بِعَدَاكَ يَا كَلِيبُ الْمَجْلِسِ
وَتَكَلَّمُوا فِي أَمْرِ كَيْدٍ عَظِيمَةٍ لَوْ كُنْتُ شَاحِدَهُمْ بِهَا لَمَرَّ يَنْبِسُوا

„Certior factus sum, ignem te mortuo esse accensum, et te mortuo, o Colaibo! convenientes in consessu se invicem probrosis verbis petiisse, et locutos esse de omni re gravi. Quod si tu praesens fuisses, ne unum quidem verbum protulissent.“ Conf. Hama s. p. ff. sqq. Harir. p. 192.

٢١٢ أَعْبَى مِنْ بَاقِلٍ

212- Maiore cum difficultate loquens, quam Bakilus.

Bakilus e gente Ijad oriundus erat. Abu-Ohbaidus dixit, eum ad gentem Rabiah pertinuisse. Tanta eum sermonis impotentia laborasse narrant, ut interrogatus, quanto dorcas ab ipso emta, quam sub brachio teneret, constaret, manus extenderet et linguam exereret significaturus: undecim drachmis. Dorcadem autem ita dimissam aufugisse, narrant. Hanc ob causam vituperatus hos versus eum dixisse contendunt:

يَلْمُؤُونَ فِي حَقِّهِ بَاقِلًا كَانَ لَلْمَاقَةِ نَمٌ تُخْلِفُ
فَلَا تُكْثِرُوا الْعُدْلَ فِي هَيْبِهِ قَلْبِي أَجْمَدُ بِالْأَمْوَقِ

خُرُوجُ اللِّسَانِ وَقَتْنُ الْبَنَانِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ التَّنْطِيقِ

„Vituperant ob stupiditatem Bakilum, quasi stupiditas a natura non indita sit. Ne ob linguae difficultatem eum multum vituperate, nam profecto linguae difficultas stupido pulchrior est. Exserere linguam et digitos aperire, mihi loquelae praeferendum videtur.

Versus metrum Motakarib est. Conf. l. m. p. 281 sq

٢١٣ أَعُوْذُ مِنَ الزَّوْبَا

213. Potentior, quam Alsabba.

Femina haec ex Amalekitarum gente, cuius mater Graeca esset¹⁾, fuisse dicitur. Mesopotamiae regina erat et inde cum exercitu in Arabum regiones irruptiones faciebat. Duas quoque arces, Marid et Alablak, quae sub ditione Samuelis ben-Ahdija Iudaei erant, invasit. Quum fortiter ei resisterent, dixit: „Adversa-
sata est arx Marid et potens fuit Alablak“, quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Djasimahum occidit.

Conf. Cap. VII, 2.

٢١٤ أَعْيَى مِنْ يَدِي فِي رَحِمِي

214. Magis haesitans, quam manus in utero.

De eo dicitur, qui in re haesitat. Qui in cameli uterum manum immittit, multum cavet, ne eum laedat. Conf. XV, 46 et plur. locis.

1) In Scharaf-Aldini opere legimus, eam Graecam fuisse et matrem ex Amalekitarum gente ortam habuisse. Arabico sermone utens Kinnisrini provinciam Mesopotamiamque sub ditione tenebat et in utraque Euphratis ripa oppida sita possidebat.

٢١٥ أَعْرُ مِنْ الْأَبْلَقِ الْعَقُوقِ

215. Rarior, quam variegatus praegnans.

De re dicitur, quae rarissime invenitur, nam vocabulum ابلق in maribus, عقوق nonnisi in feminis adhibetur, ut ista coniuncta vocabula rem, quae non existit, designent. Almofadhdhelus dixit, proverbium Chalido ben-Malic Al-nahschali adscribendum esse. Rex Aluohmanus quum quosdam e gente Banu-Masin ben-Ahmru ben-Tamim captivos fecisset, quis eorum sponsor esset, interrogavit. Chalidus respondit, se esse sponsorem et quum Alnohmanus itorum interrogasset وبما أحدثوا et earum rerum, quas denuo fecerunt, Chalidus respondit: نعم وإن كان الأبلق «Certe et si res inaudita fuit». Arabes autem fidei, quum rarissime inveniatur, cognomen «الأبلق العقوق» variegati praegnantis dederunt. Conf. XVII, 8. Conf. Harir. p. 411.

٢١٦ أَعْقَرُ مِنْ بَغْلَةٍ وَأَعْقَمُ مِنْ بَغْلَةٍ

216. Sterilior, quam mula.

Duplex est proverbium eundem sensum habens.

٢١٧ أَعْرُ مِنْ بَيْضِ الْأَنُوقِ

217. Rarior, quam ova avis Anuk appellatae.

الخيمة nomen alterum avis رخمة appellatae est. Species est vulturis, qui in montium cacuminibus, aditu difficillimis et ab hominibus remotissimis nidum exstruit. Cecinit poeta Alachthal:

مِنَ الْجَائِزَاتِ لَلْخَوْرِ مَطْلَبُ سِرِّهَا كَيْبِضِ الْأَنْوُقِ أَلَسْتُ كُنْتُ فِي الْوَكْرِ

„Ex dorcadibus nigris oculis praeditis, quarum secretum

quaeritur, ut quaeruntur ova avis Anuk, quae in nidis defensa sunt.“ Versus metrum Thawil est. Conf. l. m. p. 161.

Narrant, virum quendam Moahwijjahum rogasse, ut ipsi donum daret. Quod quum Moahwijjahus se facturum esse promisisset, virum illum filio quoque suo, et Moahwijjaho denegante, genti suae donum postulasse. Tum Moahwijjahum dixisse:

صَلَبَ الْأَبْلَقُ الْعُقُوقَ قَلْبًا لَمْ يَنْلَهُ أَرَادَ بَيْضَ الْأَنْوَقِ

„Petiit variegatum praegnantem et quum eum non accepisset, ova avis Anuk voluit.“

Versus metrum Chafif est. c. l. m. p. 262.

٢١٨ أَغْرَ مِنْ الْغُرَابِ الْأَعْصَمِ

218. Rarior, quam corvus unum pedem album habens.

Corvus nunquam pedem album habet. De re igitur rarissima adhibetur, quam ob causam Ahjischam Mohammedis uxorem inter feminas talis corvi locum tenere dixerunt.

٢١٩ أَغْرَ مِنْ قَنْوَعٍ

219. Potentior, quam contentus.

Proverbium hoc ex versu poetae desumptum est:

وَكُنْتُ أَغْرَ عِزًّا مِنْ قَنْوَعٍ تَرَفَّعَ عَنْ مُضَالِيَةِ الْكُلُوفِ

„Fui potentior, quam contentus, qui nimis superbus est, quam ut fastidiosum roget.“

٢٢٠ أَغْرَ مِنْ الْكِبْرِيتِ الْأَحْمَرِ

220. Rarior, quam sulphur rubrum.

Sulphur rubrum aurum esse contendunt. Alii autem

dicunt, sulphur rubrum non existere, quamquam eius mentio fiat. Cecinit poeta:

عَزَّ الْوَفَاءُ وَلَا وَفَاءَ وَأَنَّهُ لَا عَزَّ وَجَدْنَا مِنَ الْكِبْرِيتِ

„Rara est fides, et non existit, nam rarius invenitur, quam sulphur.“

Versus metrum Camil est. C. l. m. p. 212.

٢٢١ أَعَزُّ مِنْ مَرَوَانَ الْقَرْظِ

221. Potentior, quam Merwanus Alkarats.

Vocabulo القرظ fructus acaciae et folia arboris, quibus coria concinnantur, significant. Merwanus ben-Sinbah Ahbsita isto cognomine Alkarats appellabatur, quia tanta eius potentia erat, ut folia illa Karats appellata hominibus colligere interdiceret. Alii autem dicunt, cognomen cum inde accepisse, quod in regionem Jemanae, quae illius arboris قرظ appellatae patria esset, irruptiones fecisset.

٢٢٢ أَعَزُّ مِنْ حَلِيمَةَ

222. Potentior, quam Halima.

Halima erat filia Alharitsi ben-Abi-Schamr regis Arabum in Syria degentium. Cum hoc alterum proverbium cohaeret: ما يوم حليمه بسر Non est dies Halimae secretum“. (c. C. XXIV, 64) Hic dies inter Arabes proelio celeberrimus erat; occidebatur enim isto die Almondsirus ben-Almondsir ben-Mäissema rex Iracae. Dies ob Halima nomen accepit, quia illa patris sui copias ad pugnam excitaverat. Dicunt, isto die tantam pulveris copiam fuisse, ut sole obscurato stellae apparerent. Inde proverbium ortum: لا ينكح الكواكب ظهرا, Efficiam, ut meridie stellas videas.“

٢٢٣ اَعَزُّ مِنْ اُمِّ قَرْفَةٍ

223. Potentior, quam Omm - Kirfah.

Mulier haec e gente Fesarah oriunda Malico ben - Hodsaisah ben - Badr nupta erat. In eius domo quinquaginta gladii quinquaginta virorum ipsi sacrati suspensi erant.

٢٢٤ اَعَدَى مِنْ الظَّلِيمِ

224. Celerius currens, quam struthiocamelus mas.

٢٢٥ اَعَدَى مِنْ الْحَيَّةِ

225. Iniustior, quam serpens.

Conf. XVII, 20.

٢٢٦ اَعَدَى مِنْ الذَّيْبِ

226. Iniustior, quam lupus.

Vocabulo اعدى triplex significatio tribui potest, iniustior, infestior et celerius currens. conf. XVII, 23.

٢٢٧ اَعَدَى مِنْ الْعَقْرَبِ

227. Iniustior (aut infestior), quam scorpio.

٢٢٨ اَعَدَى مِنْ الْجَرَبِ

228. Contagiosior, quam scabies.

٢٢٩ اَعَدَى مِنْ الثَّوْبَاءِ

229. Contagiosior, quam oscitatio.

Conf. prov. 34.

٢٣. أَعْدَى مِنَ الشَّنْفَرَى

230. Celerius currens, quam Alschanfara.

De hoc viro vide Hamasa 242, 243, 244.

٢٣١. أَعْدَى مِنْ سَلَيْكٍ

231. Celerius currens, quam Solaicus.

Ad explicandum proverbium Abu-Ohbaidahus haec adnotavit: Quum procubitores exercitus gentis Becr ben. Wajel in gentem Tamim incursionem facturi, Solaicum vidissent, dixerunt: Si Solaicus nos conspicit, gentem suam certiores faciet. Miserunt igitur duos equites in celeribus equis vehentes, qui eum caperent. Ille dorcadis similis cursu aufugit. Illi autem eum per totum diem persequentes putarunt, eum fatigatum esse, ut, si cecidisset, eum caperent. Mane eius vestigia invenientes viderunt, eum arboris radicem pede offendisse et assillisse, ut arcus in terram decidens frangeretur. Dixerunt autem: Fortasse hoc initio noctis accidit, post lassus factus erit. Denuo igitur eum sequentes invenerunt eius vestigia multum distantia et viderunt, eum urinam in terram demisisse et vestigia terrae altius impressisse. Qua ex re quum cognoscerent, cum nullo modo fatigatum esse, a persequendo destiterunt. At Solaico gentem suam de hostis adventu certiores facienti propter viae magnam distantiam fides non habebatur. Solaicus ad gentem Banu-Sahd pertinebat, quae pars gentis Tamim erat. Mater eius, a qua nomen accepit, Solacah appellata, nigra erat. Abu-Ohbaidahus eum simul cum Almontaschiro ben-Wahab Bahelita et Aufo ben-Mathr Masenita, qui ob cursum celerem celebres erant, nominavit.

٢٣٢. أَعَفٌّ مِنْ ضَبٍّ

232. Crudelior in prolem, quam lacerta.

Narrant, lacertam multum custodire ova sua, ne a serpente aut maioris speciei lacerta vorarentur. Quum vero pullos ex ovis prodeuntes conspiciat, eam putare, pullos esse animalia in ova irruentia, ut eos in errorem inducta occidat.

٢٣٣ أَعَفَّ مِنْ ذِيْبَةٍ

233. Crudelior in propinquum, quam lupa.

Narrant lupam, quum conspiciat lupum cum ipsa degentem vulneratum et sanguine iufectum, irruere eumque vorare. Cecinit poeta:

فَتَى لَيْسَ لَابْنِ أَلْعَمِ كَالذِّئْبِ إِنْ رَأَى بِصَاحِبِهِ يَوْمًا دَمًا فَهُوَ آكِلُهُ

„Vir, qui erga patrucelelem suum non agit lupi modo, qui quum in socio suo sanguinem vidit, eum vorat.

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 162.

٢٣٤ أَعْطَشُ مِنْ تُعَالَةٍ

234. Magis sitiens, quam vulpes.

Mohammedes ben-Habib voce تُعَالَةٍ vulpem designari dixit, Abu-Alahrabius autem Tsoahlah (تُعَالَة) viri nomen ad gentem Banu-Mudjaschih pertinentis esse putavit. Virum hunc cum Bohaiho ben-Ahbdallah ben-Modjaschih praedatum cxiisse narravit. Summopere fame sitique in deserto afflictos coactos fuisse, ut alter alterius urinam biberet. Aucto autem siti utrumque periisse.

أَعْطَشُ مِنَ النَّقَاقَةِ

235. Magis sitiens, quam coaxans (rana).

Legitur quoque النِّقَاق. Ranae sitis magna tribuitur, quod omnino aqua destituta vivere non potest.

٢٣٥ أَعْطَشُ مِنَ النَّمْلِ

236. Magis sitiens, quam formica.

Sic dicitur, quod formicae in locis aqua carentibus degunt.

٢٣٧ أَعَذَبُ مِنْ مَاءِ الْبَارِقِ

237. Dulcior, quam aqua nubis fulgurantis.

Dicitur quoque ماء الغادية „Dulcior, quam aqua nubis matutinae“ et ماء المفاضل „aqua inter arenarum colles“ et ماء للشرح „aqua glarearum.“ De vocis حشرج significatione non consentiunt, alii voce حصى, alii voce حسى eam explicant. conf. lex. m.

٢٣٨ أَجَلٌ مِنْ نَجَّةٍ إِلَى حَوْضٍ

238. Magis festinans, quam ovis ad aquae receptaculum.

Dicunt ovem aquam videntem inde nullo modo averti posse.

٢٣٩ أَجَلٌ مِنْ مُجَلِّ أَسْعَدَ

239. Magis festinans, quam qui Asahdum ad festinationem impulit.

Conf. X, 184.

٢٤٠ أَعَبْتُ مِنْ قَرْدٍ

240. Magis lusui deditus, quam simia,

Sic dicitur, quoniam simia hominis factum semper imitatur.

٢٤١ أَعَيْتُ مِنْ جَعَارٍ

241. Magis corrumpens, quam hyaena.

٣٤٢ أَعْقَدُ مِنْ ذَنْبِ الصَّبِّ

242. Plures nodos habens, quam cauda lacertae.

Narrant Arabem oppidanum campestri vestimentum dedisse. Campestem oppidano dixisse: لا كافيئك على فعلك „Gratias tibi solvam pro facto tuo eo, ut te doceam, quot nodi in lacertae cauda sint“. Quum oppidanus se nescire respondisset, campestem viginti et unum dixisse.

٣٤٣ أَعْرَبُ رَأْيًا مِنْ حَاقِنِ

243. Remotior a prudente consilio, quam urinae difficultate laborans.

Simile est proverbium: لا رأى لحاقن „Non est prudentia urinae difficultate laboranti.“

٣٤٤ أَعْرَبُ رَأْيًا مِنْ صَارِبِ

244. Remotior a prudente consilio, quam alvo suppressa laborans.

In Scharaf-Aldini opere عقلا loco vocis راي legitur.

٣٤٥ أَعْمَرُ مِنْ قُرَادِ

245. Longiorem vitam habens, quam ricinus camelos infestans.

Arabes ricinum septingentos annos vivere dicunt. Huiusce falsae opinionis causa in eo est, quod ricini eis semper molesti sunt, ut non cessare videantur.

٣٤٦ أَعْمَرُ مِنْ ضَبِّ

246. Longiorem vitam habens, quam lacerta.

Alsidjadjus Alazmāihi auctoritate nixus dixit, lacertae foetum, quum centesimum aetatis annum attigerit, dentes amittere et isto demum tempore nomine lacertae صَبَّ appellari. Rubahus poeta cecinisse dicitur:

لَوْ أَنِّي عَمِرْتُ سِنَّ الْحَسَدِ أَوْ عَمَرْتُ نُوْجَ زَيْنِ الْفَطْحِ

وَالصَّخْرُ مَبْتَلٌ كَطَبِينِ الْوَحْدِ مَيِّتٌ رَهِيْنٌ قَرْمٌ أَوْ قَتْلٌ

„Si mihi vitae anni concessi fuissent, ut foetui lacertae aut Noachi vita tempore Alfithahl, quo saxa humida erant ut lutum, tamen ego decrepitae aetatis aut caedis oppigneratus factus essem.“

Versuum metrum Sarih est. c. l. m. p. 246.

٢٤٧ أَعْمَرُ مِنْ نَسِيرٍ

247. Diutius vivens, quam vultur.

Arabes vultures quingentos annos vivere dicunt. conf, C. VII, 47.

٢٤٨ أَعْمَرُ مِنْ نَصِيرٍ

248. Diutius vivens, quam Nazrus.

Nazrus ben-Dohman, sic tradidit Abu - Ohbaidahus, princeps gentis Ghathfan erat. Quum ad summam senectutem pervenisset, in adolescentem mutatus esse dicitur. Poeta quidam cecinit:

كَتَصَّرَ بَنُ دُهْمَانَ الْهَيْئَةَ عَاشَهَا وَتَسْعِينَ حَوْلًا ثُمَّ قَوْمٌ قَانَصَاتَا

وَعَادَ سَوَادُ الرَّاسِ بَعْدَ بَيَاضِهِ وَرَاجَعَهُ شَرَحُ الشَّبَابِ الَّذِي قَانَا

فَعَاشَ بِخَيْرٍ فِي نَعِيمٍ وَغِبْطَةٍ وَلَكِنَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَا كُلِّ مَاثَا

„Ut Nazrus ben-Dohman, qui centuriam annorum et no-

naginta annos vixit; tum erectus est, et caput album iterum nigrum factum est, ut ad iuventutis, quae transierat, initium reverteretur. Tempus igitur peregit commoditate et bono statu gaudens. Sed posthac mortuus est, ut nil eius remaneret.“

Versuum metrum Thawil est. C. l. m. p. 161. Littera in fine vocabulorum فانصاتا , فاتا , ماتا metri causa addita est.

٣٤٩ أَعْمَرُ مِنْ مُعَاذٍ

249. Diutius vivens, quam Moahdsus.

Proverbium hoc seriore aetate et quidem post Mohammedis tempus ortum est. Moahdsus ben-Muslim Merwanidarum et Abbasidarum tempore vixit. Centesimo et quinquagesimo anno confossus est. Poeta in hunc virum plures versus dixit, quorum priores tres hi sunt:

إِنْ مُعَاذَ بْنَ مُسْلِمٍ رَجُلٌ لَيْسَ لِيَبْقَاتِ عُمُرُهُ أَمَدُ

قَدْ شَابَ رَأْسُ الزَّمَانِ وَاکْتَهَلَ الدَّخْرُ وَأَثْوَابُ عُمُرِهِ جُدْدُ

قَدْ لِمُعَاذٍ إِذَا مَرَّتْ بِهِ قَدْ ضَمَّ مِنْ طَوْلِ عُمُرِهِ الْآبَسُ

„Moahdsus ben-Muslim vir est, cuius vitae tempori finis non est. Temporis caput albuit et aetas canescere incepit, dum ei vitae vestes novae sunt. Dic Moahdso, quum ad eum transis: Aeternitas ob spatium vitae tuae longum territa exclamat.“

Versus metrum Monsarih est. c. l. m. p. 255.

٢٥٠ أَعْقَلُ مِنْ أَبِي نَقْنٍ

250. Ingeniosior, quam Ibn-Tikn.

Unus Ahditarum erat. Lokmanus ben-Ahd camelos, quos ille vendere volebat, furari cupivit, sed ob sum-

mam eius prudentiam nulla furandi occasione potitus est. Dicitur quoque: اعلم من ابن تقن „Doctior, quam Ebn-Tikn.“

٢٥١ أَجْرٌ مِنْ هِلْبَاجَةٍ

251. Debilior, quam fatuus (omnia vitia habens).

Vocabulum هِلْبَاجَة virum nihili, qui in omni vitio est, designat. Multitudo autem vitiorum in causa esse videtur, cur in eo describendo Arabes dissentiant.

٢٥٢ أَجْرٌ مِمَّنْ قَتَلَ الدُّبَّانَ

252. Debilior quam is, quem fumus occidit.

In operibus Scharaf-Aldini et Samachscharii قتل „occidit eum“ legitur. Conf. I, 134. XXIII, 7.

٢٥٣ أَجْرٌ عَنِ الشَّيْءِ مِنَ التَّعْلَبِ عَنِ الْعَنْقُودِ

253. Debilior in re assequenda, quam vulpes, quae uvarum racemum attingere nequit.

Arabes vulpem, quum uvas conspexerit, quas attingere non potuerit, eas acidas esse dixisse, fabulantur. Dixit poeta:

أَيُّهَا الْعَايِبُ سُلْمَى أَنْتَ عِنْدِي كَتَعَالَهُ

رَأَى عَنْقُودًا فَلَمَّا أَبْصَرَ الْعَنْقُودَ طَالَهُ

قَالَ هَذَا حَامِضٌ لَمَّا رَأَى أَنْ لَا يَنَالَهُ

„O tu, qui Sulmam vituperas, vulpi ex mea sententia similes, qui racemum cupivit. Qui quum intellexisset, racemum nimis remotum esse, dixit: Hic acidus est, quum sciret, se eum attingere non posse.

٢٥٤ أَجْرٌ مِنْ مُسْتَطْعِمِ الْعِنَبِ مِنَ الدِّقْلَى

254. Debilior, quam qui uvas e nerio edere vult.

Hoc ex poetae versu desumptum est:

هَيْهَاتَ جِئْتُ إِلَى دِقْلِي نُحَرِّكُهَا مُسْتَطَعِمًا عِنَبًا حَرَكْتَ فَالْتَقِطْ

„Apaga! venisti ad nerium movens id, dum uvas edere cupis. Movisti, carpe igitur!

Versus metrum Basith est. c. l. m. p. 190.

٢٥٥ أَتَجَرُّ مِنْ جَانِي الْعِنَبِ مِنَ الشُّوكِ

255. Debilior, quam qui uvas e rubeto colligit.

Proverbium cum versu sequente cohaerere putant:

إِذَا وَتَرْتَ أَمْرًا فَاحْذَرْ مَدَاوَتَهُ مَنْ يَبْزِعِ الشُّوكَ لَا يَحْصُدُ بِهِ عِنَبًا

„Si virum malevolum tibi reddis, eius inimicitiam cave; nam qui spinas serit, is uvas inde non colliget.“

Hamsahus dixit, poetam proverbium a verbis hisce sapientis derivasse: من يزرع خيرا يحصد غبطة ومن يزرع شرا من يزرع خيرا يحصد ندامة واني يجتني من شوكه عنباً „Qui bonum serit bonum statum inde metet, et qui malum serit, poenitentiam demetet et quomodo a spinis uvae decerpuntur?“

٢٥٦ أَعْطَفَ مِنْ أَمْرِ أَحَدَى وَعِشْرِينَ

256. Propensior, quam mater viginti et unius.

Id est: Quam gallina in pullos propensa est.

٢٥٧ أَعُوْ مِنْ أَسْتِ النَّمْرِ

257. Magis defensus, quam podex pardi.

Dicitur quoque امنع

٢٥٨ أَعُوْ مِنْ أَنْفِ الْأَسَدِ

258. Magis defensus, quam leonis nasus.

٢٥٩ أَعْطَشُ مِنْ قَمْعٍ

259. Magis sitiens, quam infundibulum.

٣٦. أَعْجَلُ مِنْ كَلْبٍ إِلَى وَلُؤْغِهِ

260. Magis festinans, quam canis in cibo sorbendo.

Sic dicunt, quod canis in sorbendo summa cum celeritate linguam movet.

٣١١. أَعْرَضَ مِنَ الدَّهْنَاءِ

261. Amplior, quam locus Aldahna.

Vocabulum الدَّهْنَاءِ aut brevius, omitta Medda aut longius enunciandum nomen proprium deserti in terra Nedjd ditionis gentis Tamim est. Kam. Samachscharius arenae]nomen in terrae gentis Sahd esse contendit, sed Sahditae pars gentis Tamim sunt.¹⁾ Nomen proprium in proverbio significari, Scharaf-Aldinus dixit.

٣١٢. أَعْرَى مِنْ إصْبَعٍ وَمِنْ مِغْرَلٍ وَمِنْ حَبَّةٍ وَمِنْ

الْأَيْمِ وَمِنْ الرَّاحَةِ وَمِنْ أَتْحَجِرِ الْأَسْوَدِ

262. Nudior, quam digitus; quam colus; quam serpens; quam vola manus; quam lapis niger.

Colo nuditas tribuitur, quoniam mulier nendo nil in eo relinquit. Dixit poeta:

1) In pluribus gentibus sunt familiae, quae Sahd nomen gerunt ex gr. Sahd gentis Hodsall, gentis Kais, gentis Becr, gentis Tamim.

وَأَبْلَغُ سَلَامَانَ إِنْ جِئْتَهَا فَلَا يَكُ شَبْهًا لَهَا الْمَغْرُلُ

يَكْبَسِي الْأَنَامَ وَيَعْرِى أَسْتَدَّ وَيَنْسَلُ مِنْ خَلْعِهِ الْأَسْفَلُ

„Perfer nuntium Salamanae, si ad eam venis! Ne colus ei similis sit, qui gentes vestit, dum ipsius podex nudus est, et inferius tegumentum spoliando ei detrahitur.“

Versus metrum Motakarib est. c. l. m. p. 281 sq:

Vocabulum مغرل proprie instrumentum, quo netur, designans, tum de colo tum de fuso adhiberi potest.

Lapis niger est ille lapis in templo Meccano situs in angulo, qui Bazram respicit. Eum Arabes in templo ex ritu circumeuntes osculantur.

٣١٣ اَعْلَفْ مِنْ قَرَادٍ وَمِنْ الْحِنَاءِ

263. Firmius adhaerens, quam ricinus; quam cyprus (quo tingitur manus).

٣١٤ اَعْطَى مِنْ عَقْرَبٍ

264. Magis donans, quam Ahkrabus.

Nonnisi in codice Berolinens. scholion hoc legitur: لم يذكر حصة معنى قوله اعطى من عقرب ويمكن انه يقال انه اسم رجل معطاء او يقال ارادوا هذه العقرب المعروفة واعطى على هذا من العطو الذى هو التناول اى انه اكثر تناولا لاعراض الناس من العقرب الذى (التي) تطير كلما مرت به فلما عقرب الذى يضرب به المثل فيقال اتجر من عقرب وامطل من عقرب فهو ممن لا يضرب به المثل في كثرة العطاء هذا ما Hamsahus proverbii »سنح لى فى معنى هذا المثل والله اعلم Magis donans quam Ahkrabus« sensum non explicavit. Nil obstat, quin vox عقرب viri multum donantis nomen sit aut quin scorpionis omnibus noti signi-

ficationem habeat. Hac significatione admissa, vocabulum *اعطى* a radice cepit, arripuit derivandum est, ut proverbii sensus sit: Magis laedens hominum honores, quam scorpio, qui in omnem rem, ad quam transit, assilire solet. Quod vero attinet ad virum *Abkrab* appellatum, de quo duo proverbia: *اعطى من عقرب* et *اعطى من عقرب* in usum venerunt, eius liberalitas in proverbii consuetudinem non venit. Haec sunt, quae de proverbii sensu sese mihi obtulerunt. Quid rectum sit, Deus optime scit“.

٣٦٥ اَعَدَّ مِنْ اَلْبِيزَانِ

265. Aequior, quam bilanx.

٣٦٦ اَعْتَقَ مِنْ بَرٍّ

266. Antiquior, quam triticum.

Sic dicunt Arabes, quod triticum primum omnium semen, quod in terram homines sparserint, fuisse putant.

٣٦٧ اَعْلَمَ مِنْ دَغَلٍ

267. Doctior, quam Daghfalus.

Daghfal filius Hentselahi ad gentem [Schaiban] pertinens vir genealogiae peritissimus erat. Moahwijjahus ob scientiam eius admiratione adfectus, interrogavit virum: *بلسان سول*, Quomodo scis? Vir sic respondit: *وقلب عقول على ان للعلم افنة واصاعة ونكدا واستجاعة فافتة النسيان واصاعته ان يحدث به غير اهله واستجاعته ان* Per linguam interrogantem et animum intelligentem; sed scientiae est damnum et perditio et impeditio et famis instigatio. Damnum est oblivio, perditio est, quod indignos doces, [famis instigatio, quod sciens avidus est et nunquam satiatur, dene-

gatio est mendacium in ea.“ Poeta Alcomait huiusce viri in versu sequente mentionem fecit:

فَمَا آتَى الْكَتَيْسَ النَّمِرُ فَيُكْمَرُ وَلَا أَنْتُمْ هُنَاكَ بِدَغْفِلِينَا

„Non est inter vos Ebno-l'CaJJisus Namirita, et vos non estis Daghfali“.

Versus metrum Wafr est. c. l. m. p. 204. De viro conf. Hamas. p. 124. l. 2.

٣١٨ أَعْمَرُ مِنْ آتَى لِسَانَ الْحَمْرَةِ

268. Longaeior, quam Ibn-Lisan Alhommarah.

Vir iste ad gentem Becr ben-Wajel pertinens scientia et eloquentia insignis erat. In Scharaf-Aldini et Samach-scharii opere loco vocis أَعْمَرُ legitur „doctior“. Conf. quoque C. XIX, 5 schol.

٣١٩ أَعْلَمُ مِنْ نَعِي

269. Melius sciens, quam is, qui de origine, quam de se praedicat, suspectus est.

٢٧٠ أَعْمَقُ مِنَ الْبَحْرِ

270. Profundior, quam mare.

٢٧١ أَعَزُّ مِنَ التَّرْيَاقِ وَمِنْ آتَى الْخَصِيِّ وَمِنْ مَخِ

الْبَعُوضِ وَمِنْ عُقَابِ الْجَوِّ

271. Rarior quam theriaca; rarior quam filius eunuchi; rarior, quam medulla culicum; Potentior quam aquila aeris.

In opere Scharaf-Aldini legitur: اعز من الترياق الاكبر

„Rarior quam theriaca maior (vel maxima). Neque filii eunuchi neque culicum medulla reperitur. Causa haec est, cur rarissima dicatur. Aquilae aeris autem potentia tribui videtur, quod, quamdiu in aere est, in nullius potestatem venit.

Proverbia recentiora.

٢٧٢ عَزَّ الْمَرْءُ مِنْ اَبْتِغَايِهِ عِزَّ النَّاسِ

272. Viri honor e desiderio eius oritur, quo hominum honorem cupit.

In hoc proverbio multum discrepant codices. Codex Berol. „Credentis Mohammedani honor in eo consistit, quod homines non desiderat.“ Codex P. „Credentis Mohammedani honor in eo consistit, quod ab hominibus remotus est.“ In codice Berol. B. legitur: عز الرجل استغناؤه عن الناس „Potentia viri in eo consistit, quod hominibus carere potest.“

٢٧٣ عَارُ النِّسَاءِ بَاقٍ

273. Dedecus mulierum manet.

٢٧٤ عَيْنُ الْقَلَادَةِ وَرَأْسُ النَّخْتِ وَأَوَّلُ الْجَرِيئَةِ
وَعَيْنُ الْقَصِيدَةِ وَفَكْنَةُ الْمَسْأَلَةِ

274. Oculus collaris; caput throni; initium agminis equitum; versus carminis; punctum quaestionis.

In hisce verbis nonnisi proverbialiter loquendi modis esse videntur, non ipsa proverbia.

٢٧٥ عِنَايَةُ الْقَاضِي خَيْرٌ مِنْ شَاهِدَتِي عَدِلٍ

275. Cura iudicis melior est, quam duo testes iusti.

In codice Berol. proverbiorum recentiorum شَاهِدَيْنِ legitur.

٢٧٦ عَيْنُ الْهَوَى لَا تُصَدِّقُ

276. Oculus amoris verax non est.

In codice proverbiorum recentiorum تصدق legitur Teschdidō non addito et sic in Berol.

٢٧٧ عَلَيْكَ تَائِجَتُهُ فَإِنَّ النَّارَ بِالْكَفِّ

277. Pete tibi paradisum, nam ignis in manu est.

٢٧٨ عُصَاةُ لَوْمٍ فِي قَرَارَةٍ خُبِثَ

278. Succus vilitatis in aqua frigida turpitudinis.

قَرَارَةٌ est aqua frigida, quae ollae affunditur, ne cibus aduratur, nec non pars cibi in ollae fundo adhaerens. Dubito vero, num voci قَرَارَةٌ eadem significatio, quam قَارُورَةٌ ampulla hoc in proverbio potius tribuenda sit.

٢٧٩ عَلَيْهِ الدَّمَارُ وَسُوءُ الدَّارِ

279. Super eo (sit) interitus et pravitas domus (Gehenna)!

„Rarior quam
eunuchi p
cur rarior
videtur
veni'

Conc. prov. 1082. Verba male precando inserviunt.

٢٨. عَلَيْهِ مَا عَلَى الظُّبُلِ يَوْمَ الْعِيدِ

280. Super eo sit, quod est super tympano die festi!

Id est: Verberetur!

٢٨١. عَلَيْهِ مَا عَلَى أَصْحَابِ الْأَسْبَتِ

281. Super eo (sit) idem, quod est super iis, qui Sabbathum venerantur!

Judaei hoc modo significantur. Id est: Dira imprecatio.

٢٨٢. عَلَيْهِ مَا عَلَى أَبِي لَهَبٍ

282. Super eo (sit) idem, quod super Abu-Lohabo est.

Abu - Lohabus Mohammedis inimicissimus persecutor erat; quapropter Mohammedes capite centesimo undecimo Corani, quod aut تَبَّتْ أَوْ لَهَبْ inscriptum est, cum diris devovit.

٢٨٣. عَلَى هَذَا قَتِلَ الْوَلِيدُ

283. Propter hoc Alwalidus occisus est.

Viri nomen est Alwalidus ben-Tharif Alcharedji. De re magna dicitur, quam indignus petit.

٢٨٤. عُدْرٌ لَمْ يَتَوَلَّ الْحَقَّ نَسَاجَةٌ

284. Excusatio, cui faciendae veritas non praefuit.

٢٨٥. عُقُولُ الرِّجَالِ تَحْتَ أَسِنَّةِ أَقْلَامِهَا

285. Ingenium virorum sub cuspidibus pennarum est.

٢٨٦ عَلَى حَسَبِ التَّكَبُّرِ فِي الْوِلَايَةِ يَكُونُ التَّنَدُّلُ

فِي الْعَزْلِ

286. Ut superbia in praefectura erat, sic despectus adempta provincia erit.

٢٨٧ عَلَيْكَ مِنَ الْأَمَالِ مَا يَعُولُكَ وَلَا تَعُولُهُ

287. Super te ex opibus tantum, quantum te alit et non tu alis.

Tantas opes tibi compares, quantae ad te alendum sufficiunt, non quantae molestae tibi sunt.

٢٨٨ الْعَادَةُ تَوَامُ الطَّبِيعَةِ

288. Consuetudo est naturae frater cum ea natus.

٢٨٩ الْعَزْلُ طَلَاقُ الرِّجَالِ وَحَيْضُ الْعُمَالِ

289. Remotio a munere est virorum repudium et menstrua praefectorum.

Dixit poeta:

وَقَالُوا الْعَزْلُ لِلْعُمَالِ حَيْضٌ لِحَاءِ النَّهْرِ مِنْ حَيْضِ بَغِيضٍ

»Dixerunt: Remotio a munere praefectis est menstruus sanguis. Dedecore addiciat eum Deus per odiosum menstruum sanguinem!«

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

٣٩. الْعَادَةُ طَبِيعَةٌ خَامِسَةٌ

290. Consuetudo est quinta natura.

٣٩١. الْعِرْقُ نَزَاعٌ

291. Natura similis est camelo mansionem suam desideranti.

Nisi fallor, natura, quod semper ad primam suam conditionem redit, cum camelo comparatur, qui desiderio consueti loci adfectus est. Pocockius vertit: „Natura attractiva est“ et explicandi gratia addidit: sc. natura originis primae ad se trahit frequentes posteros, ut sc. referant genitores suos, ut illud Senecae: Generosa in ortus semina exsurgunt suos.

٣٩٢. الْعَرُوفِي نَوَاصِي الْحَيْلِ

292, Honor in antiis equorum (est).

٣٩٣. الْعِفَّةُ جَيْشٌ لَا يَهْرَمُ

293. Castitas vitae est exercitus, qui in fugam non convertitur.

٣٩٤. الْعِرْقُ يَسْرِي إِلَى النَّائِمِ

294. Natura ad dormientem noctu venit.

٣٩٥. الْعَقْلُ يَهَابُ مَا لَا يَهَابُ السَّيْفُ

295. Ingenium magis venerantur (timent), quam ensem venerantur.

٢٩٦ الْأَعْمَى يَجْرُؤُ فَوْقَ السَّطْحِ وَيَحْسِبُ النَّاسَ

لَا يَرُونَهُ

296. Caecus super tecto cacat et ipsum homines non videre putat.

٢٩٧ الْعَجِيزَةُ أَحَدُ الْوَجْهَيْنِ

297. Podex est altera facies.

٢٩٨ عَادَةٌ تَرْضَعُ بِرُوحِهَا تَنْزَعُ

298. Consuetudo, quam sugens matrem accepit, nonnisi cum vita removetur.

Conf. Proverb. Salom. C. XXII, 6.

Caput XIX.

L i t t e r a G h a i n.

١ غَرَّةٌ بَيْنَ عَيْنَيْ ذِي رَحِمٍ

1. Macula alba inter oculos uterini.

Sic proverbium in scholio explicatum est: Id est: Non latet amor et sinceritas tua, quemadmodum tibi non latet amor uterini tui, dum eum observas, hic enim adspicit oculo claro, dum inimicus a latere adspicit. Hinc simile est, quod Cap. V, 10. legimus. Proverbii autem verba sunt pro „غرته غرة ذى رحم“, Macula eius alba in fronte est macula alba uterini.“

٢ غَضَبَ الْخَيْلِ عَلَى اللَّحْمِ

2. Irascitur, quemadmodum equi habenis irascuntur.

In eum dicitur, qui ira inutili ardet. Accusativus غضب ex omisso verbo غضب pendet i. e. غضب الخيل على اللحم

„Irascitur irā equorum.“ In Samachscharii codice legitur
اللاجم الدلاص „firmis habenis.“

٣ غَلَبَتْ جُلَّتْهَا حَوَاشِيَهَا

3. Vicerunt magni cameli parvos camelos.

Suffixum ھا ad camelos ابل-referendum est. In eum
dicitur, cuius res magna evasit, postquam parva fuerat.

٤ غَشِمَشِمُ يَغْشَى الشَّجَرَ

4. Torrens (est), qui arbores obruit.

Vocabulum غشمش proprie audacem tum hoc in
proverbio torrentem, qui arbores evellit designat, ut
سيل suppleatur. In camelum furem transfertur. Pro-
verbium in virum dicitur, qui non curat, quid iniuste per-
agat. Supplendum autem est هذا hic vel هو is est tor-
rens etc.

٥ غَرَّانُ قَارِبُكُوا لَهُ

5. Esuriens (est); cibum igitur Rabicah ei parate!

Rabicah cibi species est, qui vario modo paratur. Ebn-
Doraidus قاربكوا legit i. e. parate cibum Bacil, qui lacte
schisto et butyro illi addito paratur. Proverbium docere
videtur, ante omnia rei quam maxime necessariae satisfac-
ciendum esse. Narrant, Ebn-Lisan Alhommarah esurien-
tem et sitientem ad suos intrasse et, quum ei puer recens
natus adferretur, dixisse: Per Deum! Nescio, num eum
edam an bibam? Uxorem eius ista verba audientem dixisse
illa, quae post in proverbii consuetudinem venerint. Cibo
autem et potu satiatum eum dixisse: كيف الطلا واهه. „Quomodo
infans et mater se habet?“ Quae quoque verba in prover-
bium venientia significant, curam viri abiisse, ut ad aliam
rem animum adplicare posset. Conf. C. XXII, 197.

٦ غَرَوْ كَوَّلَغَ الدَّثَبِ

6. Impetus hostilis, ut sorbitio lupi.

Vocabulum **وَلَغَ** sorbitionem ferarum, dum lingua repetitis vicibus lambunt, significat. Comparatione igitur, impetum hostilem una vice post alteram factum et haud interruptum esse, indicant.

٧ غَدَّةٌ كَغَدَّةِ الْبَعِيرِ وَمَوْتُ فِي بَيْتِ سَلُولِيَّةٍ

7. Carbunculus pestilentialis ut carbunculus cameli et mors in domo feminae Saluliticae.

Proverbii causam talem fuisse narrant. Ahmirus ben-Althofail et cum eo Arbadus ben-Kais, qui frater germanus una matre natus Lebidi ben-Rabiah Ahmeritae erat, ad Mohammedem accesserat. Ahmruius autem Arbado imperaverat, ut tempore, quo ipse cum Mohammede sermonem haberet, eundem a tergo veniens occideret. Arbadus rem peracturus, quum gladium e vagina extrahere vellet, non potuit. Mohammedes autem, qui Ahmirum Arbado signa facientem videret, se circumvertens pone se Arbadum conspiciens dixit: **اللهم اكفنيهما بما شئت**: „O Deus! Serva me ab his duobus per id, quod vis!“ Demisit igitur Deus die sereno fulmen, quo Arbadus combureretur. Ahmirus igitur fugam capiens dixit: „O Mohammedes! invocasti Dominum tuum et iste Arbadum occidit. Per Deum! Ego implebo terram contra te equis glabris et iuvenibus imberbibus. Mohammedes autem haec audiens dixit: **يمنعك الله**: „Deus te et filios Kailae (i. e. gentes Aus et Chesredj) impedibit, quominus id faciatis!“ Ahmirus tum e domo feminae Saluliticae¹⁾, ubi pernoctaverat, mane exiens in genu suo ortum carbunculum pestilentialem conspexit, quo ut in eam rediret, coactus ista verba dixit, quae postea in proverbium venerunt. Vocibus **غَدَّةٌ**

1) Gens Salul apud Arabes multum contempta erat.

et موت duplex in proverbio casus tribui potest aut nominativi aut accusativi. Si nominativi casum esse statuis, غدتى غدة et موتى supplendum est, ut sit pro غدتى غدة موتى موت, Carbunculus meus est carbunculus ... et mors mea est mors Sin accusativum admittis, verbum supplendum est ... اغد غدة واموت موتا Laboro carbunculo ... et morior morte Proverbium duas res malas designat, quarum una altera peior est.

٨ غَمَرَاتٌ تُمْ يَنْجَلِينَ

8. Aquarum gurgites, tum recedunt.

Vocabulum غمره magnam aquae molem significat, qua res teguntur, tum in infortunia transfertur, quibus homines obruuntur. Ante غمرات supplendum est هذ «haec res sunt aquarum gurgites.» Legitur quoque الغمرات, ut هي supplendum sit, «haec sunt gurgites aquarum.» Potest quoque verbum post الغمرات suppleri ex gr. الغمرات تظلم, «Gurgites aquarum (infortunia) iniuria addiciunt i. e. laedunt. Proverbium, quod de rebus magnis, gravibus, in quibus ferendis patientia utendum est, adhibetur, Alaghlabo Ihdjlitac adscribitur.

٩ غَنِيَتِ الشُّوْكَةُ عَنِ التَّنْقِيحِ

9. Non opus est aculeis spinas privari.

Proverbium ei dicitur, qui virum docendo intelligentem reddere studet, cui id opus non est.

١٠ أَغْيَرَةٌ وَجَبْنَا

10. Num zelotypiam et ignaviam (coniungis)?

Proverbii, quod duo mala coniuncta esse significat, originem talem fuisse dicunt. Viro ignavo, qui quum pu-

guaretur, domi manserat, et uxorem eminus conspicientem dimicantes ob zelotypiam, qua laborabat, verberaverat, uxor ista dixit verba. Accusativus ex omisso verbo pendet, ut sic enuntiandum sit: اتغار غيرة وتجبى جنبنا „Num zelotypia laboras et ignavia adfectus es?“ aut اتجمع غيرة „Num zelotypiam et ignaviam in te coniungis?“ وجبنا Zelotypiam in aliis locis Arabes laudi habent, quum in ea studium defendendi iuris sui videant.

۱۱ غَرْنِي بُرْدَاكِ مِنْ خَدَافِلِي

11. Vestes tuae duae effecerunt, ut vestimenta trita mea non curarem.

Vocabulum خدافل „vestimenta trita“ singulari caret. Nonnulli غدافلي enunciant; sed خدافلي rectior enunciandi modus est. Vir quidam a muliere vestes duas mutuo accipiens suas tritas abiecit et mulieri, quae vestas suas repeteret, ista dixit verba. Proverbium in eum dicitur, qui alius opes cupiens suas perdidit.

۱۲ غَتَّكَ خَيْرٌ مِنْ سَمِينِ غَيْرِكَ

12. Emaciatus tuus melior est, quam pinguis alius.

Almofadhdhelus dixit, horum verborum auctorem Mahnum ben-Ahthijjah Almodshidjitam] esse. Erat inter gentem Modshidj aliamque gentem bellum vehemens. Impetu in istam gentem facto Mahnus ad virum in terram prostratum, ab ipso auxilium petentem transiit. Mahnus precibus illius viri hisce verbis: على كفييت البلاء „Te ab infortunio defendam“, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt, respondit. Aliquo tempore post accidit, ut ista gens gentem Modshidj in fugam coniceret et plures, inter quos Mahnus esset, eiusque frater Rauk appellatus, qui infirmus

et stupidus haberetur, captivos faceret. Mahnus illum virum, quem liberaverat, conspiciens rogavit, ut beneficii praeteriti haud immemor esset hisce versibus utens:

يَا خَيْرَ جَارٍ بِيَدٍ أَوْلَيْتَهَا أَنِّي مُنْجِيكَ
قَدْ مِنْ جَزَاءٍ عِنْدَكَ الْيَوْمَ لِيَنَّ رَدَّ عَوَابِيكَ
مِنْ بَعْدٍ مَا نَأْتَتْكَ بِأَلَكُم لَدَى الْحَرْبِ غَوَاشِيكَ

„O optime remunerator! Propter beneficium in te collatum eum, qui te liberavit, libera! Num hodie remuneratio apud te est viro, qui noxam tibi inlatam avertit, posteaquam vulnere in bello morbo adfectus eras“¹⁾

Vir, qui frater principis illius gentis erat, statim a fratre petiit, ut captivum ipsi daret. Libertate eum donavit et alterum captivum, quem liberum quoque dimitteret, sibi eligere iussit. Fratrem suum, istum stupidum et debilem nullam principis et poetae gentis suae, qui inter captivos erat, rationem habens sibi elegit, et hac de causa ab aliis, quod principem gentis suae neglexisset, vituperatus, ista proverbii verba protulit.

الْغَبَطُ خَيْرٌ مِنَ الْهَبَطِ ١٣.

13 Elatio melior est, quam deiectio.

Traditione ad nos delata Mohammedis verba sunt: اللهم غبطا لا هبطا, quorum sensus esse dicitur: „O Deus! elationem non deiectionem (te rogamus).“

عَلَّ قَمَلٍ ١٤

14. Pediculosum vinculum cervicis.

Proverbium hoc de muliere prava, quae aliis multum molesta est, adhibent. Alazmäihus dixit, Arabes captivum

1) Versus sunt hypercatalectici, quos, quamquam pede مستعلن et metro Redjes similes sunt, tamen ad metrum Camil referre debemus. c. p. 215.

vincire solitos esse vinculo pilis tecto. Si diu tali vinculo homo vinciebatur, pediculi interdum orti captivum multum cruciabant, ut tali vinculo omnis res, qua homo vexaretur, significare solerent.

١٥ غَيْضٌ مِنْ فَيْضٍ

15. Parum de multo.

Vocabulum غَيْض diminutionem, decrementum, (et de aqua), فَيْض autem copiam magnam (et de aqua) significat. Simili ratione dicitur: بِرِصٍ مِنْ عَد „Parum de aqua perenni.“ conf. II, 44 et XVIII, 60 et Kam.

٢١ غُلَّ يَدَا مُطْلَقَهَا وَاسْتَرْقَ رَقَبَةً مُعْتَقَهَا

16. Vinctam manum habet is, qui dimissus est e vinculis et in servitutem redactus est is, qui libertate donatus est.

In eum dicitur, qui beneficiis in ipsum collatis in servitutem redigitur.

١٧ غَلَرَّ وَهْيَةً لَا تَرَقُّعُ

17. Rupturam reliquit, quae non reparatur.

De magno infortunio et crimine, quod reparari non potest adhibetur.

١٨ غَضَبَانُ لَمْ تُوْتَمَّ لَهُ الْبَكِيلَةُ

18. Iratus, cui cibus Bacilah opsonio non datus fuit.

Proverbium, cui metrum Sarih est (c. l. m. p. 246), Djeuharius tanquam versum citavit. Conf. Djeuh. s. بِكَل: Vocabulum بَكِيلَة (Bacilah) cibus est, paratus ex lacte schisto (اَقْط) cum farina mixto, qui haud coctus cum

butyro editur. Similis est proverbii ratio, quam quinto huius capituli.

١٩ الغَمَجُ أَرَوَى وَالرَّشِيفُ أَشْرَبُ

19. Qui cum vehementia bibit, is citius sitim explet, qui paulatim sugendo bibit, is plus bibit.

Sic proverbium in scholiis explicatum est: الغَمَجُ الشرب الشديد والرشيف القليل قال أبو عمرو أي أنك إذا أقبلت ترشف قليلا قليلا أو شك أن يهاجم عليك من ينازعك فاحتكر لنفسه Vocabulum غمَج significat vehementer bibere, رشيف parum bibere. Dixit Abu-Ahmrus: Id est: Quum ad aquam accedens paulatim paulatim bibis, fieri potest, ut is, qui tibi adversetur, in te irruat; retine igitur et conserva tibi commeatum. Proverbium monet, ut rem prudenter et caute aggrediamur.

٢٠ غَلَبْتَهُمْ إِنِّي خُلِقْتُ نُشْبَةً

20. Vici eos; ego vir rei omnino deditus a Deo creatus sum.

His verbis proverbium explicatum est: يضرب لمن طلب: Adhibetur de eo, qui rem petit et rei insistit, donec desiderio potiatur. Ad metrum Redjes referri potest.

٢١ اسْتَغَاثَ مِنْ جُوعٍ بِمَا أَمَاتَهُ

21. Contra famem in auxilium petiit, quod eum occidit.

In eum dicitur, qui id auxilio petiit, quod ipsi pernicii erat.

٢٢ غَدَا غَدُهَا إِنْ لَمْ يَعْقُبْنِي عَاقِبٌ

- 22 Cras est crastinus dies eius (facti), si impediens me non impediverit.

Suffixum **ها** ad factum (فعلته) referendum est. Id est : Cras istam rem perficiam, si nil me impedit.

٢٣ اِغْفِرُوا هَذَا الْأَمْرَ بِغُفْرَتِهِ

23. Tegite hanc rem tegumento suo!
Modo ipsi conveniente rem tractate!

٢٤ الْغَضَبُ غَوْلٌ لِلْحِلْمِ

24. Ira est daemon mansuetudinis (intelligentiae).

Ira mansuetudinem (intelligentiam) perdit. Dicere solent: **الغضب** **ايه غول اغول من الغضب**, „Quis daemon magis obruit inopinantem, quam ira?“ Omnis autem res, quae hominem subito irruens perdit, eius daemon seu Ghul appellatur.

٢٥ غَلَقَ الرَّهْنُ بِمَا فِيهِ

25. Pignus cum eo, pro quo datum erat, cessit.

Verbum **غلق** proprie significat, pignori datam rem reposci non posse, quum sub ista conditione, ut nisi intra certum tempus redimeretur, reposci non posset, data esset. Quam vero consuetudinem Islamiticae religionis leges abolerunt. De eo proverbium dicitur, qui in rem incidit, e qua non egreditur.

٢٦ غَنْظُكَ غَنْظَ جَرَادَةِ الْعَبَّارِ

26. Moerore te adfecerunt simili moerori ob locustam Alahjjari.

Abu-Ohbaidahus dixit: Hoc significat, virum, qui ob summum moerorem morti propinquus esset, liberatum esse. Proverbii originem talem fuisse narrant. Alahjjarus vir dentes fractos habens quum frigida nocte locustas invenisset, earum copiam in ignem coniecit, ut assarentur. Ex iis, quas in os sibi iniecisset, una avolavit. Vir hanc ob causam magna ira exarsit. Illa autem res apud Arabes proverbii locum obtinuit. Adduxit Albajarius versus Masruhi Calbitae, quibus Djeririum poetam perstrinxerat:

وَلَقَدْ رَأَيْتَ قَوَارِسًا مِنْ قَوْمِنَا غَنَطُوا غَنَطَ جَرَادَةِ الْعِيَارِ

وَلَقَدْ رَأَيْتَ مَكَانَهُمْ فَكَرِفْتَهُمْ كَكَرَافَةِ الْخَنَزِيرِ لِلْإِبْعَارِ

„Profecto tu vidisti e gente nostra equites, qui moerore te adfecerunt, qualis moeror ob locustam Alahjjari erat; et profecto eorum locum vidisti, et tum eos aegre tulisti, quemadmodum sus aegre fert, quod aquam bullientem praeperant (ad mactandum).“

Adhibetur autem proverbium in eo, qui timidus se submittit. Sunt quoque, qui dicant Djeradah (locustam) nomen equi Alahjjari fuisse, qui in pugnae angustiam unde exitus non esset, incidisset. Proverbium hemistichium metri Camil est. c. l. m. p. 213.

٢٧ غَنَى حَتَّى غَرَفَ الْبَحْرَ بِدَلَوَيْنِ

27. Dives est, ita ut mare duobus situlis hauriat.

De eo dicitur, qui ob conditionem bonam elegantiam nimiam ostendens, se iactavit.

٢٨ الْغَرَّةُ تَجْلِبُ الْبَحْرَ

28. Lactis paucitas lactis copiam adducit.

Meidanius dixit, vocem غرة nomen esse a tertia verbi forma غار derivandum. Quod si camelae lac paucum est,

sperare licet, fore ut augeatur. De eo adhibetur, cuius
quum dona pauca sint, futura esse multa sperant.

۴۹ غَاظُ آبْنِ بَاط

29. Gathus filius Bathi.

Sic proverbium in scholiis explicatur: في يقال غاط في الشيء يغيط ويغوط اذا دخل فيه يقال هذا رمل تغوط فيه الاقدام اي تغوص وباط مثل قاص من بطا يبطو اذا اتسع futurum غاط في الشيء: Dicitur, ومنه الباطية لهذا الاناء هذا رمل i. e. intravit in rem. يغيط et يغوط Haec est arena, in quam pedes intrant i. e. submerguntur. Et vocabulum باط (Bathin) ut قاص Kadhin (iudex) enuntiandum derivari potest a بطا futurum "amplus est". Inde nomen باطية ortum est, quo vas appellatur. Proverbium rem perturbatam significat, in qua rectum non cognoscitur. Proverbium quoque adhibet is, qui alterum in narrando res miscentem et turbantem mendacii arguere vult.

٣٠ غَرِيَّتَ بِالْأَسْوَدِ وَفِي الْبَيْضِ الْكَثْرُ

30. Deditus es nigris et in albis est multitudo.

In eum dicitur, qui semper rei ob propensum in eam animum deditus est eam nunquam relinquens.

۳۱ غَذِيْمَةٌ بِالظُّفْرِ لَيْسَتْ تُقَطَّعُ

31. **Planta Ghadsm est, quae e terra unguibus non
evellitur.**

**Planta Ghadsm in segetibus crescens evellitur et ab-
iicitur. Supplendum autem est ante vocem غَذِيَّةٌ, terra
plantae غَذْمٌ ferax“ vocabulum غَذْمٌ. I. e. haec est plan-
ta etc., quae unguibus non evellitur“. Proverbium desi-**

gnat malum grave, quod depelli non potest, ita ut malum cum illa planta, quae difficile evellitur, comparatum sit.

٣٢ غَمَامُ أَرْضِ جَادٍ آخِرِينَ

32. Nubes terrae benefica fuit erga postremos (multum dissitos).

In eum dicitur, qui propinquos negligens in peregrinos beneficia confert.

٣٣ الْغُرَابُ أَعْرَفُ بِالتَّمْرِ

33. Corvus dactylos optime novit.

Optimos dactylos corvus sibi eligit. Inde proverbiali modo dicunt: وجد تمرة الغراب, „Invenit dactylum corvi.“ i. e. rem praestantem invenit.

٣٤ غَيْبَةُ غِيَابَةٍ

34. Occultet eum res ipsum tegens!

Vox غِيَابٍ id designat, quo res tecta est, ut conspici non possit, tum in sepulcrum transfertur. Id est: Sepeliatur! Verbis hisce dira imprecantur.

٣٥ غَايَةُ الرَّهْدِ قِصْرُ الْأَمَلِ وَحُسْنُ الْعَمَلِ

35. Extremitas (seu finis) devotionis est spei brevitatis et pulchritudo agendi rationis.

٣٦ غُرَيْلٌ فَقَدَ طَلًا

36. Dorcas parva desideravit pullum recens natum.

Id est: Molliter educatus vitam suam delicatam desideravit. In eum dicitur, qui molliter educatus aerumnas, in quam incidit, patienter non fert.

٣٧ - غَبَرَ شَهْرَيْنِ ثُمَّ جَاءَ بِكَلْبَيْنِ

37. Cunctatus est absens duos menses, tum duos canes apportavit.

In eum dicitur, qui diu cunctans rem pravam apportat. Huic simile proverbium est: صَامَ حَوْلًا ثُمَّ شَرِبَ بُولًا «Jejunavit annum, tum bibit urinam.»

٣٨ - أَغْلَظَ الْمَوَاطِي لِحْصًا عَلَى الصَّفَا

38. Durissimus locus, in quo inceditur, glarea super petra est.

الموَاطي est loco verborum الحِصَا. De .re dicitur, in quam introire, et inde exire difficile est. In codice Lugdunensi scholion praecedentis proverbii et hoc ipsum proverbium desunt, ut verba يصْرَبُ لِلْأَمْرِ بِتَعَذُّرِ الدَّخُولِ فِيهِ cum praecedente proverbio coniuncta sint. والْخُرُوجِ مِنْهُ

Forma comparativi.

٣٩ - أَغْنَى^{١٥٤} عَنِ الشَّيْءِ مِنَ الْإِفْرَعِ عَنِ الْمُشْطِ

39. Minus indigens re, quam calvus pectine indiget.

Hoc desumptum esse dicunt e versu Saihdi ben - Ahbd-
Alrahman ben-Hassan:

قَدْ كُنْتُ أَغْنَىٰ بَنِي غَنَىٰ عَنْكُمْ كَمَا أَغْنَىٰ الرِّجَالُ عَنْ الْبِشَاطِ الْأَقْرَعِ
»Iam inter omnes ego vobis potissimum carere potui,
quemadmodum calvus pectinibus non indiget.“

٤. أَغْنَىٰ عَنكَ مِنَ النَّفَقَةِ عَنِ الْكَفَّةِ

40. Eo minus indigens, quam animal Toffah
stramine.

Animal illud quale sit definire non ausus sim. Non-
nisi carne vescitur, stramine igitur omnino carere potest.
Dicitur quoque: الـنفقة الى الـرفقة „Ego te me-
lius carere possum, quam animal Toffah stramine.“ A-
liud proverbium est: استغنيت الـنفقة عن الـرفقة „Animal Tof-
fah stramine carere potest.“ Conf. Kam. s. v. نف.

٤١. أَغْرَمَ الدُّبَّاءُ فِي الْمَاءِ

41. Magis decipiens, quam cucurbita in aqua.

Alterum huic simile proverbium est: لا يغرنك الدنيا
»Ne te decipiat cucurbita, et si in aqua
est.“ Hamsahus dixit, se horum proverbiorum sensum
nescire. Dixit autem Meidanius, prius proverbium a poste-
riore derivatum esse. Arabs campester coctam cucurbitam
capiens quum os suum laesisset, dixit: »Ne cucurbita et
si in aqua est, te decipiat! Inde illud alterum proverbium
derivatum est.

٤٢. أَغْرَمَ مِنَ سَرَابٍ

42. Magis decipiens, quam vapor meridiei tem-
pore in deserto.

Iter facientes vaporem in deserto aquam esse, quum
aquae speciem habeat, putant. Alterum est proverbium:

«Ut vapor meridianus,
qui decipit videntem, et fallit sperantem.»

٤٣ أَغَرَّ مِنَ الْأَمَانِي

43. Magis decipiens, quam spes.

Proverbium ex hisce poetæ verbis desumptum esse dicunt:

إِنَّ الْأَمَانِي غُرَّرَ وَالذَّهْرَ عُرِفَ وَنُكِرَ
مَنْ سَابَقَ الذَّهْرَ عَثَرَ

»Desideria sunt deceptiones et tempus est donum et abnegatio. Qui cum tempore cursu certat, is pedem offendit.«

Versuum metrum Redjes est. Conf. l. m. p. 231.

٤٤ أَغَرَّ مِنْ ظَبِّي مُقْمِرٍ

44: Magis socors, quam dorcas luna splendente.

Dieunt pullum dorcadis noctu non cavere, ut a feris voretur. Alii dicunt, dorcadem facilius venando capi posse luna lucente, quam nocte obscura, quia luna lucente cernere non possit. Vocem اغر aut غار socors fuit aut ab اغتر deceptus fuit derivandam esse putant. conf. Cap. XXV, 117.

٤٥ أَغْدَرُ مِنْ غَدِيرٍ

45. Magis decipiens, quam aquae receptaculum.

Hamsahus dixit, proverbium hoc cohaerere cum Aleomaiti versu:

مِنْ غَدِيرٍ نَبَزَ الْأَوَّلُونَ بِأَنْ لَقَبُوا الْغَدِيرَ الْغَدِيرَ

„Propter eius perfidiam conviciati sunt veteres eo, quod ei cognomen receptaculi aquae dederunt.“

Proverbii metrum Motakarib est. c. l. m. p. 281.

٢٤٩ أَغْدَرُ مِنْ كُنَاةِ الْغَدْرِ

46. Perfidiores, quam qui cognomine perfidiae utebantur.

Meidanius scholio sequente proverbium explicavit:

هم بنو سعد تميم وكانوا يسمون الغدر فيما بينهم اذا راموا استعماله بكنية هم وضعوها له وهي كيسان قال النمر بن تولب

اِذَا كُنْتُ فِي سَعْدٍ وَاتُّكَّ مِنْهُمْ غَرِيْبًا فَلَا يَغْرُرْك خَالُكَ مِنْ سَعْدٍ
اِذَا مَا دَعَا كَيْسَانَ كَانَتْ كُهُولُهُمْ اِلَى الْغَدْرِ اَدْنَى مِنْ شَبَابِهِم اَلرَّدِّ

„Ii sunt Banu-Sahd, qui ad gentem Tamim pertinent. Appellabant autem perfidiam inter ipsos, quam ea uti volebant, cognomine, quod ei imposuerant, nempe كيسان. Dixit poeta Alnamir ben-Taulab:

„Quum in gente Sahd, dum mater tua ad eam pertinet, peregrinus es, ne avunculus tuus e gente Sahd socordem te reddat! Quotiescunque كيسان vocant, eorum senes propius ad perfidiam accedunt, quam adolescentes eorum imberbes.“

Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

Grammaticus Abu-l'Nada haec de cognominis causa retulit: اصل هذا ان بنى زارة خرج بعير لكسرى يطلب بها اليمن فحدثت سعد انفسها باخذها فقال بعض شيوخهم اتغدرون بالبن عمكم وهو فيها فاجابه بعضهم الغدر في بعض Huiusce causa in eo posita erat, quod gens Banu Sorarah camelorum agmen, a Cosroe in Arabiam felicem missum eduxerat. Gens Ba-

nu-Sahd quum de illo capiendo inter se sermones faceret, senex quidam eorum dixit: Num erga patruelem vestrum, qui in eo est, perfide agere vultis? Quidam respondit: „Perfidia quibusdam locis astutior est.“ Haec ob verba vocem كيسان signum, quo se distinguerent, fecerunt, Scharaf-Aldin. Samachschar. Silentio praetermittendum non est, et in codice Lugd. et in opere Samachscharii كنانة الغدر „pharetra perfidiae“ loco verborum كنانة الغدر in pro-verbio legi.

١٤٧ أغوى من غوغاء الجراد

47. Magis errans, quam confusum locustarum parvarum agmen

Vocabulum غوغاء locustas fluctuantes inter se antequam volant, significat. Dixit Abu-Ohbaidahus, voce غوغاء significari animalia culicibus similia, sed non mordentia, et non nocentia. Aliis autem sunt locustae acetate iis succedentes, quae دبا appellantur.

٤٨ أغزل من عنكبوت وأغزل من سرفة

48. Melius filia ducens, quam aranea; quam animalculum Sorfah appellatum.

Conf. XIV, 86.

٤٩ أغزل من أمري القيس

49. Magis excellens carmine amatorio, quam Amru-l'Kaisus.

De hoc celeberrimo poeta conf. Amru-l'Kaisi Moall. ed Hengstenberg. Bonnae 1823. p. 5. Huiusce poetae Diwanum Parisii nuper edidit vir ill. de Slane conf. Pocock. Tograti p. 133.

٥٠ أغزل من فرعل

50. Magis attonitus, quam hyaenae pullus.

Dicitur **الكلب** „Attonitus subatitit canis, territus voce dorcadis, quam secutus erat“. Hoc pullus hyaenae praedam sequens fortasse facit, ut inde proverbium desumptum esse videatur. Alii **فرمل** Forohl viri antiquo tempore viventis nomen fuisse putant.

اه **أَعْدَرُ مِنْ قَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ**

51. Perfidior, quam Kaisus ben-Ahzim.

Abu-Ohbaidahus dixit, virum hunc fuisse perfidissimum. Viri nomen erat Kaisus ben-Ahzim ben-Sinan ben-Chaled ben-Minkar Tamimita Alhalim (mansuetus). Cognomen erat **البدع**, id est: inquinatus merda humana. Narrant eum vicini sui, mercatoris, quem ligavisset, merces sumsisse, vinum bibisse, donec ebrius esset et ipsam carnem sumere incepisset¹⁾ **جعل يتناول النجم** hunc versum dicentem:

وَتَاجِرٍ فَاجِرٍ جَاءَ آتَاهُ بِهِ كَأَنَّ عُنْتُونَهُ أَذْنَابُ أَجْمَالٍ

„Quoties mercatorem impium Deus adduxit, cuius barba caudis camelorum similis erat.“

Versus metrum Basith est. Conf. l. m. p. 190. Tributo gentis Banu-Minkar colligendo praepositus quum: de morte Mohammedis certior factus esset, tributum collectum inter gentem suam distribuit, hos versus recitans:

أَلَا أُبَلِّغَا عَنِّي فُرَيْشًا رِسَالَةً إِذَا مَا أَتَتْهُمْ مُهْدِيَاتُ الْوُدَايِمِ

حَبِوْتُ بِمَا جَمَعْتَهُ آلَ مِنْقَرٍ وَأَيَّاسُتَ مِنْهَا كُلَّ أَطْلَسٍ طَامِعِ

„Eheu! Genti Koraisch de me nuntium perferte, quotiescunque adducta deposita iis adferuntur. Tributum a me collectum genti Minkar dono dedi, et omni lupo avido eius spem eripui.“

Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

Tum a religione Mohammedica deficiens prophetissae

1) Scharaf Aldinus **اللحم** habet.

Sadjahae filiae Ohkfaniae ditus (مولى) factus est. Scharaf-Aldin.

٥٢ أَغْدَرُ مِنْ عَتِيْبَةِ بْنِ الْحَارِثِ

52. Perfidior, quam Ohtaibahus ben-Alharits.

Quum Onaisus ben-Merdas Solamita cum agmine gentis Banu-Solaim ad eum tanquam hospitem venisset, eorum opibus potitus viros in vincula coniecit, ut se ex captivitate redimere cogerentur. Quapropter Ahbbasus ben-Merdas frater Onaisi sequentes versus dixit:

كَثُرَ الْفَنَاءُ فَمَا سَمِعْتُ بِغَادِرٍ كَعَتِيْبَةِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ شَهَابٍ
جَلَلَتْ حَنْظَلَةُ الدَّنَاءَةِ كُلُّهَا وَدَنَسَتْ آخِرَهُ هَذِهِ الْأَحْقَابُ

„Multae sunt noxae; sed non audivi perfidum fuisse, quem-admodum Ohtaibahus ben-Alharits ben-Schahab erat. Gentem Hentselah vilitate omni operuisti et tu postremus horum temporum contaminatus es.“

Versuum metrum Camil est. c. l. m. p. 212.

٥٣ أَعْلَى فِدَاءٍ مِنْ حَاجِبِ بْنِ زُرَّارَةَ وَأَعْلَى فِدَاءٍ
مِنْ بِسْطَامِ بْنِ قَيْسٍ

53. Cariore pretio redemptus, quam Hadjibus ben-Sorarah; et cariore pretio redemptus, quam Bisthamus ben-Kais.

Conf. Cap. I, 146. adnot. 1. Abu - Ohbaidahus dixit, eos fuisse, qui maximo pretio in foro Ohcats redimerentur. Qui minimum dicunt, ducentos camelos pretium fuisse, qui summum, quadringentos. In codice Berolinensi additur: Adnotavit Abu-l'Neda, dici quoque: „أعلى فداء من الأشعث بن قيس الكندي“ Ma-

iori pretio redemptus, quam Alaschahtus ben-Kais Cendita“
Hic vir quum gentem Mudshidj invadens captivus factus
esset, se pretio duorum millium camelorum et mille aliarum
opum redemit. Dixit poeta:

فَكَانَ فِدَاؤُهُ أَلْفَى بَعِيرٍ وَأَلْفًا مِنْ طَرِيقَاتٍ وَتَلَدٍ

„Pretium redemptionis eius erant duo millia camelorum et
mille ex opibus recentibus et antiquis.“

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 209.

Bisthamus ille ab Ohtaibaho ben-Alharits captivus factus,
(sic Scharaf-Aldinus adnotavit), quadringentis camelis
et triginta equis redemptus est. Saidus ben-Sorarah autem,
Abu-Ahcraschah cognominatus et propter magna superci-
lia حَاجِبُ cognomen gerens a Dsu-l'Rokaibaho et a fra-
tribus e gente Ahbs Alsahdaman appellatis captivus factus
duo millia camelorum et mille captivos, qui dimittebantur,
tanquam libertatis pretium dedit. Dixit Bahelita:

حَتَّى أَفْتَدَوْا حَاجِبًا مِنَّا وَقَدْ جَعَلَتْ سُمْرُ الْقَيُّودِ بِسَاقِي حَاجِبٍ أَثَرًا
بِأَلْفِ عَبْدٍ وَأَلْفَى رَايِمٍ جَعَلُوا أَوْلَادَهُنَّ لَنَا مِنْ لَوْمِهِمْ جُزْرًا

„Donec ex captivitate redemerunt Hadjibum a nobis, et
iam cruribus Hadjibi fusca vineula vestigia impresserant,
datis mille servis et duobus millibus pullos amantium
camelarum, quarum pullos ob vilitatem suam mactandos no-
bis dederant.“

Versuum metrum Basith est. c. l. m. p. 190.

هَ أَكَلُمُ مِنْ تَيْسِ بَنِي حِمَانَ

54. Libidinosior, quam hircus gentis Banu-
Himman.¹⁾

1) Familia Banu-Himman ad gentem Tamim pertinebat. Auctor
familiae erat Ahbd-Alohssa ben-Cahb. Cognomen Himman acce-
pit eo, quod labia nigro colore tingeat (حمر).

Narrant hircum illum septuaginta capras inivisse, postquam eius venae in collo incisae fuissent, eosque hanc rem sibi gloriae duxisse. Narrant Malicum ben-Masmah Alahnafo, dum genti Rabiah maiorem, quam genti Modhar gloriam tribueret, jocando dixisse: Stultus gentis Becr ben-Wajel (Habannakah) celebrior est, quam princeps gentis Tamim (Alahnaf) et statim Alahnafum respondisse: Hircus gentis Banu-Himman celebrior est, quam princeps gentis Becr ben-Wajel (Malic ben-Masmah). Dixit poeta:

وَأَنهَى بَنِي حِمَّانَ عَسْبُ عَتُودِهِمْ عَنِ الْمَجْدِ حَتَّى أَحْرَزَتْهُ الْأَكَاكِرُ

„Gentem Banu-Himman hirci sui initus ita oblectavit, ut laudis obliviscentes ipsi nobilissimi eum custodirent.“

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

Conf. C: XXI, 137 et III, 152 sqq. XXI, 136.

٥٥ أَغْيَرُ مِنْ دِيكَ وَمِنْ عَقِيْدٍ وَمِنْ جَمَلٍ وَمِنْ الْقَحْدِ

55. Magis zelotypus, quam gallus; quam Ohkailus; quam camelus; quam admissarius.

Ohkailus ben-Ohlfah in proverbio dictus est.

٥٦ أَغْرَبُ مِنْ غُرَابٍ

56. Nigrior, quam corvus.

٥٧ أَغْوَصُ مِنْ قِرْنَى

57. Magis se in aquam immergens, quam avis Kirilla.

Conf. C. VI, 203, XVI, 74.

٥٨ أَغْنَجُ مِنْ مَفْنَقَةٍ

58. Pluribus gestibus amatorijs utens, quam molli-ter educata.

Legitur quoque مقنعة „calanticâ induta“

٥٩ أَغْلَظُ مِنْ حَبْلِ الْجَسْرِ

59. Crassior, quam pontis funis.

Codices in legendo proverbio non consentiunt. Codex meus habet جمل; codex Berol. حمل, codex Lugdun. حبل. Hunc codicis Lugdun. legendi modum, et Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus consentientibus, praeferendum esse putavi.

٦٠ أَغْشَمُ مِنَ السَّيْلِ

60. Impetuosius proruens, quam torrens.

٦١ أَغْدَرُ مِنَ الدَّقَبِ

61. Perfidior, quam lupo.

Conf. Cap. VII, 126. In codice Berol., Pocock., Scharaf-Aldini Samachschariique operibus ذيب legitur.

٦٢ أَكَلَمُ مِنَ خَوَاتِ

62. Libidinosior, quam Chawwatus.

Hic est Chawwatus ben-Djobair, cuius mentio iam praeteriit.

٧٣ أَكَلَمُ مِنْ هَجْرَسٍ وَمِنْ ضَبَّوْنَ

63. Libidinosior, quam simius; quam felis mas.

Proverbia recentiora.

٦٤ غَيْرَةُ الْمَرْأَةِ مِفْتَاحُ طَلَاقِهَا

64. Zelotypia uxoris clavis repudii est.

٦٥ غَدَاوَةٌ مَرْهُونٌ بِعَشَائِهِ

65. Cibus matutinus eius oppigneratus est ob cibum vespertinum.

De paupere dicitur.

٦٦ غُرَابٌ نُوحٍ

66. Corvus Noae.

٦٧ غَضَبُ الْعَشَّاقِ كَمَطَرِ الرَّيِّحِ

67. Ira amantium similis est veris pluviae.

Pluvia veris cito cessat.

٦٨ غَضَبُ الْجَاهِلِ فِي قَوْلِهِ وَغَضَبُ الْعَقِيلِ فِي فِعْلِهِ

68. Ira stulti in verbis et ira prudentis in factis.

٦٩ غَبَارُ الْعَمَلِ خَيْرٌ مِنْ زَعْفَرَانِ الْعُطْلَةِ

69. Pulvis operis melior est, quam crocus otii.

٧٠ غَاصٌ غَوْصَةً فَجَاءَ بِرَوْتَةٍ

70. Immersit se in aquam, et limum reportavit.
Magnas molestias sine utilitate perpeusus est.

٧٠ غَابَ حَوْلَيْنِ فَجَاءَ بِخَفَى حَنِينٍ

71. Absens erat per duos annos et Honaini ocre.
as reportavit.

E diuturna absentia nil commodi cepit. Conf. Cap.
VII, 121.

٧١ غَشَّ الْقُلُوبَ يَظْهَرُ فِي فَلَتَاتِ الْأَلْسِنِ وَصَفَحَاتِ
الْوُجُوهِ

72. Odium animorum in incursu inopinato lingua-
rum et in tabulis facierum adparet.

Posterior proverbii pars in codice Berol., qui prover-
bia recentiora continet, omissa est.

٧٢ غُلُولُ الْكُتُبِ مِنْ ضَعْفِ الْمُرُوءَةِ

73. Perfidia (odium) librorum (oritur) ex infirmi-
tate virtutis viri.

٧٣ غِنَى الْمَرْءِ فِي الْغُرْبَةِ وَطَنٌ وَفَقْرُهُ فِي الْوَطَنِ
غُرْبَةٌ

74. Opulentia viri in peregrinatione est domici-
lium et eius paupertas in domicilio est pere-
grinatio.

٧٥ غَبْنُ الصَّدِيقِ نَذَالَةٌ

75. Fraus amici turpitude est.

٧٦ الْغِيَرَةُ مِنَ الْإِيمَانِ

76. Zelotypia pars fidei Mohammedicae est.

٧٧ الْغَزْوُ أَدْرُ لِقَاحٍ وَأَحَدُ الْمَسْلَاحِ

77. Incursio in terram hostilem efficit, ut camelae, quae mulgentur, plus lactis emittant et arma acutiora sint.

٧٨ الْغَايِبُ حَظُّهُ مَعَهُ

78. Absens argumentum suum secum habet.

٧٩ الْغِنَاءُ رَقِيَّةُ الْبَرَاءِ

79. Opulentia est incantamentum scortationis.

٨٠ الْغَلْطُ يَرْجَعُ

80. Error redit.

٨١ الْغُرَبَاءُ بِرْدُ الْأَفَاقِ

81. Peregrini regionum legati (vel tabellarii, cursores) sunt.

٨٢ الْغُرَثَانُ لَا يَمَعُكَ

82. Famelicus moram solvendi non prorogat.

In codice Berol. vocales passivi sunt. In codice meo, quocum codex Lugd. consentit, proverbium hoc scholio explicatur: *مثل يضرب للملح في طلب الشيء* «Proverbium est, quod adhibetur de viro, qui rem petens instanter urget.» At vero in codice Berol. non nisi *ای میطل*, i. e. moram concedit, sequitur. Tum legitur tanquam novum proverbium *غريمه لا ينام* «Debitor eius non dormit», quae verba scholio *مثل يضرب للملح في طلب الشيء* «proverbium, quod adhibetur de viro, qui rem petens instanter urget» explicata sunt. Quamquam in hoc Pocockii codex consensisse videtur, dubitare tamen licet, num verba *غريمه لا ينام* ad proverbium pertinent an potius praecedentis proverbii causa appositae sint, fieri enim potuit, ut scriba errore ductus, quod ipsi *ای میطل* novum proverbium videretur, vocem *غريمه لا ينام* praecedentis proverbii explicandi gratia adscriberet. Quid verum sit, affirmare non ausus sim.

۸۳ غَضِبُهُ عَلَى طَرَفِ أَنْفِهِ

38. Ira eius super nasi extremitate est.

De eo dicitur, qui pronus ad iram est.

Caput XX.

L i t t e r a F a.

ا فِي بَطْنِ زُهْمَانَ زَادَهُ

1. In ventre Sohmani ipsius alimentum est.

Abu-l'Haitsamus et Ebn - Doraidus Sohman; Abu-l'Neda et Ebn - Alahrabius Sahman canis nomen fuisse retulerunt. De eo dicitur, qui res ipsi necessarias possidet. Abu-Ahmruus autem proverbii originem hanc fuisse narravit: Vir quidam camelum mactatum quum dissecaret, cani suo Sohman appellato portionem dedit. Canis autem quum iterum veniret, vir ista verba dixit, quae in virum dicuntur, qui rem accepit et iterum petit. Placet autem addere Samachscharii scholion, in quo proverbium prolixius explicatum est: زُهْمَانُ بِالْفَتْحِ اسْمُ رَجُلٍ أَتَى قَرْيَةً قَدِ احْسَرُوا جُزُورًا فَاسْتَطْعَمَهُمْ مِنْهَا فَاطْعَمُوهُ ثُمَّ هَادُوهُمْ فَقَالُوا ذَلِكَ ارَادُوا اِنَّكَ قَدْ زِدْتِ مِنْهَا السَّاعَةَ وَذَلِكَ فِي بَطْنِكَ يَضْرِبُ لِكُلِّ مَنْ اخَذَ حَظَّهُ مِنَ الشَّيْءِ ثُمَّ جَاءَ بَعْدَ يَطْلُبُهُ وَيُرْوَى بِالضَّمِّ مِنْ قَوْلِكَ رَجُلٌ زُهْمَانٌ وَزُهْمَانِي وَهُوَ الشَّبْعَانُ يَضْرِبُ لِمَنْ يَدْعَى

لِ طَعَامٍ وَهُوَ شِيعَانٌ وَقِيلَ هُوَ مِنْ زَهْمِ الرَّجُلِ إِذَا تَخَمَّ يَضْرِبُ
لِمَنْ مَعَهُ مَدَّتُهُ الَّتِي يَعْتَصِدُ بِهَا كَالْمَتَخِمِ السَّدَى تَغْنِيهِ تَخْمَتُهُ
وَامْتَلَاوَهُ مِنْ تَكْلَفٍ كَفَايَةِ الزَّادِ وَقِيلَ زَهْمَانُ اسْمُ كَلْبٍ وَمَعْنَاهُ
أَنْ زَادَهُ فِي بَطْنِ كَلْبٍ فَهُوَ مَفْقُودُ الزَّادِ وَكَانَ أَصْلُهُ أَنْ رَجُلًا عَادَ
لِنَفْسِهِ زَادًا فَغَفَلَ عِنْدَهُ فَأَكَلَهُ كَلْبٌ يَضْرِبُ لِمَنْ لَا نَصِيبَ لَهُ
„Vocabulum زَهْمَانُ cum vocali Fatha enunciandum viri nomen
est, ad homines, qui camelum mactaverant, venientis et rogan-
tis, ut ipsi inde cibum darent. Eum cibarunt; sed iterum ve-
nienti proverbii verba dixerunt significaturi, cum modo ci-
bum accepisse, qui in ventre ipsius esset. Proverbium de
omni viro adhibetur, qui portionem rei ipsi destinata[m] ac-
cepit et tum eandem postulat. Nec non vocabulum زَهْمَانُ
cum vocali Dhamma effertur, quemadmodum dicitur رَجُلٌ
زَهْمَانٌ et رَجُلٌ زَهْمَانِيٌّ i. e. vir satius. Proverbium de
viro, qui satius ad cibum invitatur, adhibent. Dicunt,
vocem زَهْمَانُ a verbo زَهِمَ „indigestione stomachi labora-
vit“ derivandam esse. Proverbium de viro adhibetur, quo-
cum res ipsi necessariae, quibus nitatur, sunt, quemadmo-
dum indigestione laborans, cuius conditio sc. cibo inuoluti
in causa est, cur cibo carere possit. Alii dixerunt, vo-
cem زَهْمَانُ canis nomen esse, ut proverbii sensus sit: Ci-
bus eius in ventre canis est, dum ipse cibo destitutus est.
Huiusce proverbii originem sic narrarunt: Vir quidam sibi
cibum paraverat, quem ab ipso non custoditum canis con-
sumsit. Proverbium igitur de eo dicitur, cui portio non
est.“

٢ فِي الصَّيْفِ ضَيَّعَتِ اللَّبَنَ

2. Aestatis tempore lac amisisti.

Legitur in Scharaf - Aldini et Samachscharii opere
proverbium omisso praepositione فِي, ut voci accusativi ca-
sus sit. Sermo ad Dachtenusam filiam Lokaithi ben-So-
rarah directus est. Femina ista seni Ahmruo ben-Ahmru

ben-Ohdas nupta maritum odio habebat. Repudio igitur dimissa et iuveni pulchro nupta quum victus inopia laboraret, ad pristinum maritum lac petens misit. Ille autem istis proverbii verbis utens lac recusavit. Quae quum mulier audiret, mariti sui humerum manu percutions dixit: هذا خيار ومذقة „Hoc est bonum et lac aqua mixtum i. e. hic maritus cum lactis inopia melior est quam Ahmruus. In Samachscharii opere هذا ومذقة خير legitur. Mariti illius pristini responsum in proverbii usum veniens de eo adhibetur, qui rem petiit, quam suo vitio amiserat. Aestatis autem tempore quum illa maritum, ut ipsam repudio dimitteret, rogavisset, maritus aestatis tempore lac eam amisisse dicit. Mulieris quoque verba proverbii loco in eum dicuntur, qui magnum non assecutus paucio contentus est. In Kamusi opere legimus, proverbii originis ratione habita, verbo feminini vocales semper tribuendas esse, etsi sint, qui aut de uno aut de pluribus proverbium adhiberi posse putent. Maritus autem, qui feminam repudio dimiserat, ibi Musirus appellatur. Praeter hanc alteram proverbii originem Kamusi auctor hoc adnotavit: Alaswadus ben-Hormos mulierem Alahnud appellatam, foedam adspectu in matrimonium duxerat, et corde in pulchram inclinato repudio eam dimiserat. Postea vero facti poenitentia commotus quum nuntium mitteret, ut eam in gratiam reconciliaret, his versibus mulier respondiisse narratur:

أَتَرَكْتَنِي حَتَّى إِذَا عَلِمْتُ أَيْبُصُ كَالشَّطْنِ
أَنْشَأَتْ تَطْلُبُ وَضَلْنَا فِي الصَّيْفِ ضَيْعَةَ الْبَنِّ

»Num me deseruisti, donec, quum ego tanquam funis amore cum albo coniunctus essem, coniunctionem nostram petere incepisti? Aestatis tempore lac perditisti.«

Versuum metrum Camil est. c. l. m. p. 216.

٣ فَرَّقَ بَيْنَ مَعْدٍ تَحَابَّ

3. Separa gentem Maahd et se invicem amabunt.

Alazmāihus dixit: Saepe fit, ut propinqui, qui separati sint, se ament, et coniuncti se invicem odio persequantur. Ohmarus chalifa Abu-Musae Alaschahri scripsisse narratur: „Impera propinquis, ut se invicem visitatum veniant et vicini non sint“. In proverbio تحاب pro تحاب scriptum est. Vocalis Dhamma, quae litterae ت in codice Berol. inscripta est, falsa mihi videtur.

٤ في رأسه خطّة

4. In capite eius magna res est.

De eo dicitur, qui rem necessariam in animo habet, quam peragere sibi proposuit. Vulgus dicit: في رأسه خطبة. »In capite eius sermo habendus est«. Conf. Abulf. An. T. III p. 112.

٥ في رأسه نعة

5. In capite eius musca caerulea est.

Vocabulo نعة musca caerulea significatur, quae in asini nares introire solet. Proverbium hocce de inquieto et inconstante adhibetur.

٦ في وجه المال تعرف امرته

6. In facie pecorum eius incrementum cognoscitur.

De eo dicitur, ex cuius pulchra exteriori forma eius interna pulchritudo bonaque administratio cognoscitur. De enuncianda voce امرّة non consentiunt. Djeuharius litterae ۛ Djesm dedit, et sic in carminibus legitur; Asharius vero

nec non Abu-Saidus aliquo grammatici litterae م signum Teschdidi imponendum esse censuerunt.

٧ قَتَلَ فِي ذِرْوَتِهِ

7. Fricuit eius summum gibbum.

In Samachscharii opere: فَرِيعُوتُهُ وَغَارِبُهُ „Fricuit eius gibbum eiusque collum“ legitur. In Kamuso Djeubarii opere legitur. مَا زَالَ يَقْتُلُ مِنْ فُلَانٍ فِي الذَّرْوَةِ وَالْغَارِبِ „Non cessavit fricare cuiusdam gibbum et collum“ i. e. Non cessavit quendam blanditiis decipere. Hocce pro-
verbium a camelo, cuius gibbus fricatur, ut se submittat, desumptum in hominem translatum est, qui lenibus verbis et adulatione decipitur. Praepositio فِي cum verbo قَتَلَ coniuncta est, ut sensus restringeretur, nam non totus gibbus, sed pars eius fricatur. Dicere voluit: قَتَلَ فَرِيعُوتَهُ „Fricuit partem eius, quod in gibbo eius erat“.

٨ أَفْلَتَ فُلَانٌ جَرِيعَةً الذَّقْنِ

8. Salvus evasit quidam cum sorbitione parva menti.

Vix e periculo mortis salvus evasit. Proverbium in scholiis sic explicatum est: أَفْلَتَ يَكُونُ لَا زَمًا وَمَتَعْدِيًا وَهُوَ هَهُنَا لَا زَمَ وَنَصَبَ جَرِيعَةً عَلَى الْخَالِ كَأَنَّهُ قَالَ أَفْلَتَ قَائِظًا جَرِيعَةً وَهِيَ تَصْغِيرُ جَرِيعَةٍ وَهِيَ كُنَايَةٌ عَمَّا بَقِيَ مِنْ رُوحِهِ يَبْرِيدُ أَنْ نَفْسُهُ صَارَتْ فِي فَيْهِ وَقَرِيبًا مِنْهُ كَقُرْبِ الْجَرِيعَةِ مِنَ الذَّقْنِ „Verbum أَفْلَتَ significationem intransitivam et transitivam habet. Hoc in proverbio ei intransitivi significatio tribuenda est. Vox جَرِيعَةٍ accusativi casum obtinuit ratione eius, quod Arabum grammatici حَالٌ statum appellarunt; quasi dixisset جَرِيعَةً „projiciens parvam sorbitionem“. Vox جَرِيعَةٍ autem est diminutivi forma a voce جَرِيعَةٍ derivanda, qua per metonymiam pars restans spiritus vitae designatur. Dicere vult, animam in eius ore fuisse et ei propinquam, quemadmodum mento sorbitio propinqua est.“ Dicitur quo-

que: *جريعة الذن* et *أفلت* *جريعة* Mortis periculo se eripuit cum parva menti sorbitione. Sic quoque Samascharius et Scharaf-Aldinus. Abu-Saidus autem in verbis *جريعة الذن* *أفلتني* vocem *أفلتني* duplici modo explicari posse contendit, uno, quo transitivi significationem accipit »me eripuit« altero, quo est pro *أفلت مني* »Ex me ereptus est« Sic in versu Amru-l'Kaisi:

وَأَفْلَتَهُنَّ عِلْبَاءُ جَرِيضًا وَلَوْ أَدْرَكْتَهُ صِفَرُ آلِطَابُ

»Ereptus est ex iis magnus nervus (dux), extremum vitae spiritum ducens, et si eum assecuti essent, utres vacui fuissent (i. e. mortuus esset)«

Vox *أفلتتهن* est pro *أفلت منهن*. Suffixum ad equites (خيل) referendum est. Versus metrum Walir est. Conf. l. m. p. 204. Mohalhelus proverbium versui sequenti inseruit dicens:

مَلْنَا عَلَى وَآيِلٍ وَأَفْلَتْنَا أَخُو عِدِّي جَرِيْعَةَ الدَّخَنِ

„Defleximus contra Wajilum et frater Ahdiiji e nostra potestate sorbitione parva menti liberatus est.“

Versus metrum Monsarih est. Cf. l. m. p. 255. Conf. doct. Bertheau lib. p. 17. text. et Kam. Djeuh. v. جرع.

٩ أَفْلَتَ وَلَهُ حَصَاصٌ

9. Salvus evasit et ei crepitus ventris erat.

Adhibetur in timidum, qui fuga se eripuit. Sunt verba Mohammedis traditione ad nos delata, qui dixit, Satanam crepitum ventris, ut asini crepitum, dum emittat, abire temporis praecum annuntiationem audientem. Sunt autem, qui voci *حصاص* celeris cursus significationem tribuant. conf. Kam.

١٠ أَفْلَتَ وَأَخَصَّ الذَّنْبُ

10. Salvus evasit et cauda pilos amiserat.

Vix salvus evasit. Proverbii originem hanc fuisse narrant. Vir quidam arrepta cauda camelum quum teneret, camelus relictis in manu tenentis pilis aufugit. Scharaf-Aldinus Mohwijjahum ben-Abi-Sofijan proverbii auctorem esse dixit. Dixit haec verba, quum legatum, quem ad imperatorem Graecorum misisset, salvum conspiceret. Conf. doct. Bertheau lib. p. 16. text. et Kam. حص.

۱۱ فَاَهَا لِفِيكَ

11. Os eius ori tuo!

Male precando inserviunt verba. Abu-Ohbaidus dixit, proverbii sensum esse: »Ponat in ore tuo Deus terram« quemadmodum dicatur: بِفِيكَ الْحَجَر. In ore tuo lapis sit et بِفِيكَ الْاَثْلَب »In ore tuo sint terra et lapides. Horum verborum sensum esse: Tibi sit frustratio. Alius quidam dixit, فَاَهَا os eius metonymiam esse, qua terrasignificaretur, quum os terrae humus esset, qua aqua imbibetur. Sunt autem, qui dicant, ore eius significari os infortunii, ut sensus proverbii sit: Deus os infortunii ori tuo immittat! qua frustratio significaretur. Verbum جَعَلَ supplendum est.

۱۲ اَفْوَاهُهَا مَجَاسِهَا

12. Ora eorum (camelorum) sunt loci, ubi palpantur.

In camelis, quod pulchro modo pabulum consumunt, indicio est, eos pingues esse, ut hoc videnti eos palpare non opus sit. Abu-Saidus sic retulit proverbium: اَحْنَاكُهَا مَجَاسِهَا »Palata eorum sunt loci ubi palpantur.« Sensus proverbii est. Ex exteriori habitu interior rei conditio cognoscitur.

١٣ فِي الْخَيْرِ لَهُ قَدَمٌ

13. In bono ei pes.

Caeteros in bono praevertit. Cecinit Hassanus ben-Tsabet Alanzari:

لَنَا الْقَدَمُ الْأَوَّلَى إِلَيْكَ وَخَلْفَنَا لِإِلْتِنَا فِي مِلَّةِ إِلَهٍ تَابِعُ

»Nobis est pes primus ad te et primos nostros in religione Dei post venientes sequuntur.«

Metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

١٤ أَفْضَيْتُ إِلَيْهِ بِشُقُورِي

14. In campum apertum prodii ad eum cum rebus necessariis meis.

Secreta mea ei dixi. Djenharius adnotavit, simili ratione dici: »افضيت اليه بحجري وبحجري« In campum prodii ad eum cum nodis in corpore et nodis in ventre“ i. e. Vitia mea tam externa quam interna ei patefecer. Vox شقور tam cum vocali Fatha quam cum vocali Dhamma enunciat. Conf. C. VII, 17.

١٥ فِي أَسْتِهَا مَا لَا يَرَى

15. In podice eius (feminae) est, quod non cernitur.

De deformi corporis formâ praedito dicitur, cuius interna conditio peior est, quam externa. Proverbium quoque in eum dicitur, qui se scire rem putat, quae eum latet.

١٦ أَفْتَحْ صُرَّكَ تَعْلَمْ عَجْرَكَ

16. Aperi crumenas tuas, cognosces vitia tua.

Vocabulum عَجْرُ nodum significat in baculo aliave

re. Proverbii sensus est: Ad te ipsum redi et bonum tuum a malo tuo discerne!

١٧ الفَحْلُ يَحْمِي شَوْلَهُ مَعْقُولًا

17. Camelus, dum ligatus est, defendit camelas suas.

Camelum indoles generosa ad defendendas camelas impellit, etsi vinculo ligatus est. Vocabulum شول eas camelas proprie designat, quae omni lacte carent aut post partum septimum vel octavum mensem agentes. In virum generosum, qui omnimodo familiam suam contra mala defendit, transfertur. Ad metrum Sarih pertinet. p. 246.

١٨ فَلَمْ رَ بَضَّ الْغَيْرِ اَذَنَ

18. Quamnam ob causam onager decubuit?

Verba haec Amru-l'-Kaiso poetae adscribuntur. Quum ille ab imperatore Graecorum vestem venenatam accepisset, exiens onagram decumbentem, quem invenit, malo omni sibi duxit. Cuius rei solatium ipsi ferre studentibus ista dixit verba significaturus, se moriturum esse. Proverbium de re adhibetur, cui insunt indicia contraria aliorum sermoni. conf. Amru-l'-Kaisi Moallaka p. 8. edit. cl. Hengstenberg.

١٩ فِي بَيْتِهِ يُوتَى الْحَكَمَ

19. In domo sua ad iudicem veniendum est.

Proverbium hoc Arabes lacertae adscribunt. Fabulantur, vulpem lepori dactylum, quem is cepisset, eripuisse et edisse. Utrumque ad lacertam venisse, ut ea iudicium ferret. Leporem dixisse: O pater parvae lacertae! Lacertam respondisse: سبيعا دعوت, „Audientem vocasti“. Dixisse lepus: „Venimus ad te litigantes“. Respondisse illam: عادلا حكمتما, „Iustum vobis iudicem constituistis“. Dixisse lepori: Exi

igitur ad nos! Respondisse illam: **في بيته يوتى الحكم** „In domo sua ad iudicem veniendum est.“ Dixisse leporem: Inveni dactylum. Respondisse lacertam: **حلوة فكليلها** „Dulcis est, ede igitur cum!“ Dixisse alterum: Eripuit eum vulpes. Respondisse lacertam: **لنفسه بغى الخير** „Sibi expetivit bonum.“ Alterum dixisse: Colaphum ei infixi. Lacertam respondisse: **بحقك اخذت** „Ius tuum adhibuisti.“ Dixisse alterum: Et colaphos mihi infixit Respondisse lacertam: **حر انتصر** „Generosus se vindicavit.“ Dixisse alterum: Iudica igitur inter nos! Respondisse lacertam: **حدث حديثين امرأة فان ابنت فاربعة** „Mulieri bis rem dicas, et si nolit, tum quater.“ Conf. Cap. VI, 6. Lacertae autem responsa omnia in proverbii consuetudinem venerunt. Djeuharius proverbium s. v. **حكم** adnotavit. Ad metrum Redjes referri potest. p. 231.

٢٠ في الاعتبار غنى عن الاختبار

20. Qui exempla videt, doceri eum opus non est.

٢١ أفنيتن فاقة فاقة إذ أنت بيضاء رقاقة

21. Perdidisti eas (opes) unam partem post alteram, quando eras alba et mollis.

Verbis hisce Arabs quidam uxori suae, eam opes paulatim in adolescentia perdidisse obiecit. Proverbium de eo adhibetur, qui opes suas dilapidavit. Suffixum **من** ad **اموال** „opes“ referendum est.

٢٢ في الجزيرة تشترك العشيرة

22. In insula gens societate iuncta est.

Proverbio hoc ad mutuum nobis solatium ferendum incitatur.

29. In omni arbore ignis est, sed multum ignis arbores March et Ahfar continent.

Proverbio utuntur significaturi, unam rem alteri praefendam esse. Abu-Sijadus dixit, fieri interdum, ut, quum March appellatae arbores densae et perplexae sint, vento flante ignis excitetur, quo tota sylva comburatur.

Dixit poeta Alahscha:

نَادَكَ خَيْرُ زَنَادِ الْمَلُوكِ خَالِطٍ فِيهِمْ مَرْخًا عَفَارًا
وَلَوْ بَتَّ تَقْدَحُ فِي ظُلْمَةٍ حَصَاةٍ يَنْبَغُ لِأَوْرِيَّتِ نَارًا

„Ignitabulum tuum est optimum regum ignitabulum, quia in eo lignum arboris March et Ahfar coniunctum est. Et si nocte obscura glarea cum ligno arboris Nabah ad accendendum usus esses, ignem eliciuisses.“

Versuum metrum Motakarib est. Conf. l. m. p. 281. Prioris versus posterius hemistichium mancum est; quapropter in manuscriptis varii legendi modi, qui corrigendo orti esse videntur, reperimus. E ligno arboris Nabah ignis elici non potest, sed sagittis conficiendis inservit. In posteriore versu proverbium est: لو اقتدح بالنبع لأورى نارا „Si ligno arboris Nabah tanquam ignitabulo usus esses, ignem eliciuisset“, quod de viro ingenioso adhibetur. Superior ignitabuli pars e ligno arboris Ahfar, inferior e ligno arboris March appellatae confici solet. Conf. Kam. et Dj. s. v. مجد et مرخ.

٣٠. فِي نَظْمِ سَيْفِكَ مَا تَوَى يَا لَقِيمِ

30. In dispositione gladii est id, quod vides, o Lokaim!

Narrant Lokmanum ben-Ahd vehementissimae hiemis tempore iumentum; quod nullam unquam vocem ederet, sellâ instruxisse et gentes suae viros, ut cum ipso praeda-

tum proficiscerentur, advocasse; sed hominem eum secutum esse. Quum sororis filius Lokaimus appellatus adolevisset, hunc sibi tale iumentum, quale Lokmanus haberet, comparasse, et quum Lokmanus socios invitasset, se eum secuturum esse, dixisse. Incursione hostili facta utrumque camelos in suam potestatem redegissee, et cum his ad suos rediisse. Tum eos convenisse, ut Lokaimus camelos ad pabulum vespertinum educeret, Lokmanus vero mactati cameli carnes assaret. Lokmanum autem, ut Lokaimum, quem odio haberet, redeuntem ad cibum sumendum perderet, foveam igne impletam et supra tectam parasse in loco Schardj appellato, cuius spinas ibi crescentes resecuisset. Lokaimum advenientem, quum in loco, ubi spinas esse sciret, spinas non videret, dixisse: اشبه شرجا لو ان اسيمرا „Similis esset locus Schardj loco Schardj, si spinae adessent,“ (de quo proverbio conf. C. XIII, 31.) et quum in illam foveam igne impletam et tectam camela incidens fugam cepisset, Lokaimum has Lokmani insidias evitasse. Nec non Lokmanum in suo gladio ita ut gladii acies tegetetur, carnes et iecur et gibbum disposuisse ea causa adductum, ut Lokaimum illa capturum gladio trucidaret; at Lokaimum quum et illum dolum animadvertisset, dixisse: في نظم سيفك ما ترى يا لقيم „In dispositione gladii tui est id quod vides, o Lokaimé!“ Quum autem Lokmanus societatem in camelorum possessione nollet, ut dividerentur, proposuisse Lokaimum. Lokmanum dixisse, se camelos dividi non probaturum esse nisi ligatum, se igitur eum rogare, ut ipsum ligaret. Quum igitur exceptis circiter decem camelis divisi essent, avida facta anima, ita ut anhelitum ex imo pectore duceret, quo vinculi lora rumperentur, Lokmanum dixisse: الغادرة والمتغادرة والافيل النادرة „Retromanens a grege, et cum aliis retromanens a grege et camelus anniculus rarus“; quae verba in proverbium venerunt, i. e. omnes divide! Lokaimum autem dixisse: قبح الله „Deus animam turpem ab omni bono remo-

veat! Prius autem illud proverbium in dolo ac perfidia adhibetur, posterius in avaritia et summa diligentia, qua in tractando negotio quis utitur.

٣١ قَالُوا السَّهْمُ بَيْنِي وَبَيْنَهُ

31. Crena sagittae inter me et eum rupta fuit.

Rerum conditio, quibus coniuncti eramus, corrupta fuit.

٣٢ الْفَرَارُ بِقَرَابِ أَكْبَسَ

32. Fugiens cum vagina ensis astutior.

Dixit Almofadhdhelus, proverbium hoc Djabiro ben-Amru Masenitae adscribendum esse. Hic vir die quodam in via vestigia duorum virorum videns, quum hariolus esset, dixit: ارى اثر رجلين شديدا كلبهما عزيزا سلبهما والفرار بقراب اكيس „Video vestigia duorum virorum, quorum malitia vehemens est, quorum raptus potens est et fugiens cum vagina gladii astutior est.“ Sic autem proverbium intelligendum est: ذو الفرار بقراب اذ فاته السيف اكيس ممن يغيت القراب ايضا „Fugiens cum gladii vagina, quum gladium amisit, astutior est, quam ille, qui vaginam quoque amisit. C. Dj. s. قرب Samachscharius dixit, proverbium hortari ad celerem fugam in re periculosa. Scharaf-Aldinus autem proverbii sensum talem esse descripsit: Fuga nostra, dum saluti propiores sumus, magis convenit, quam quod, dum manemus, in rem ingratam incurrimus; voci enim قرب eandem significationem, quam voci قريب tribui dixit. Tum proverbium vertendum est: Fuga, dum propinqui sumus (saluti), astutior est.

٣٣ فِي ذَنْبِ الْكَلْبِ يَطْلُبُ الْإِهَالَةَ

33. In cauda canis adipem quaerit.

De eo dicitur, qui beneficia a vile petit.

٣٤ أَفْعَلُ ذَاكَ آثَرًا مَّا

34. Faciam id primum ante omnia.

Dicitur quoque: افعله اثر لى اثير eodem sensu. Alaz-māihus proverbii sensum esse dixit: افعل ذلك عازما عليه „Faciam id, dum mihi id facere proposui.“

٣٥ فَرَقًا أَنْفَعُ مِنْ حُبِّ

35. Quod te timent, utilius est, quam quod te amant.

Hadjdjadjus haec verba Alghadhbanu ben-Alkabahtsara') Schaibanitae dixisse fertur. Quum Ahbd-Allahus ben-Al-djarud et incolae oppidi Bazrae Alhadjdjadjum imperio privassent et praedati essent, ille dixit: يا اهل العراق تعشوا „O incolae Iracae! vesperā edite hoedum, priusquam matutino tempore vos edet!“ Quum autem Alhadjdjadjus Ahbd-Allahum ben-Djarud occidisset, Alghadhbanum eiusque adiutores cepit et in vincula coniecit. Tum Ahbd-Almalicum ben-Merwan de caede Ebn-Aldjarudi certiore fecit. Ahbd-Almalicus autem mittens Ahbd-Alrahmanum ben-Masuhd Fesaritam, omnes e vinculis dimittere caeterisque timentibus securitatem concedere, Hadjdjadjum iussit. Hac de causa Hadjdjadjus Alghadhbanum e carcere ad ipsum adduci iussit, et advenientem ita allocutus est. „Tu pinguis es! Respondit ille: Chalifae hospes pinguis sit oportet. Tum ille: Num tu Iracae incolis dixisti? „O incolae

١) Codex meus et Berolin. القبعثرى, codex Lugdun. القبعرى habet.

Iracael vesperà edite haedum, priusquam matutino tempore vos edet.“ Respondit hic: Neque profuit sermo ei, qui dixit neque nocuit ei, in quem dictus fuit. Denique Haddjadjus dixit: اوفرًا خير من حب »Nonne timor melior est, quam amor« i. e. Profecto! quod te timent melius est, quam quod te amant.« Accusativus فَرًا ex omisso verbo pendet.« Proverbium autem simile est sequenti: »Timor melior est quam misericordia“.

٣٦ الفَرَعُ أَوَّلُ النَّتَاجِ

36. Qui Diis mactatur pullus, geniturae initium est.

Vocabulo فَرَع pullum camelae primum, qui Diis mactabatur, significabant. De rerum initio igitur proverbium adhibent.

٣٧ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى سَرَجِي وَبَيْتِي

37. In via Dei est sella mea et mulus meus.

Mikdamus ben-Ahthif Ihdjilita a Cosroe rege Persarum, ad quem venerat, abiens mulum sellâ instructum dono acceperat. Qui quum periisset et sella fracta esset, se consolans hunc dixit versum:

نَفَقَ الْبَغْلُ وَأَدْنَى سَرَجْنَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ سَرَجِي وَبَيْتِي

»Periit mulus et periit sella nostra. In via Dei est sella mea et mulus meus.“

Versui metrum Raml est p. 238 sq. Adhibetur igitur proverbium in consolando de iactura et damno, quod nobis tempus intulit.

٣٨ فِيحِي فَيَاحِ

38. Multum dispersa sis, o incursio hostilis!

Verbo genus feminini datum est, quia voci فَيَاح significationis vocis غَارِ, quae est generis feminini, tribuenda est.

٣٩ فَتَى وَلَا كَمَالِكِ

39. Hic iuvenis est, et non ut Malicus.

Verba haec Motammemus ben-Nowairah in fratrem suum Malicum ben-Nowairah dixit, quum hic propter defectum a religione occisus esset. conf. Hamas p. ٣٧١.

Anto هو is hic volens est فَاذ supplendum est قَتَى.

٤٠ فَضْلُ الْقَوْلِ عَلَى الْفِعْلِ دَنَاءَةٌ

40. Augmentum verborum super facto vilitas est.

Si quis in se describendo plura loquitur, quam fecit, vilitatis indicium est. Huic contrarium est: فضل الفعل على القول مكرمة. Quod plus facit, quam loquitur, generositati tribuendum est. Samachscharius ista duo proverbia in unum coniunxit.

٤١ فَشَاشَ فُشِيهِ مِنْ أَسْتِهِ إِلَى فِيهِ

41. O mulier ventum emittens, exprime ei ventum e podice suo in os!

Age contra eum quemadmodum vis, nam se defendere non potest. Sic Meidanius; at vero Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de irato, qui simul impotens sit. Id est: Iram eius amove, quemadmodum ventum ex utre exprimis.

٤٢ اِفْتَدِ مَخْنُوقُ

42. Te libera, o strangulate!

De quolibet molestiâ afflicto dicitur, qui hisce verbis, ut e periculo se liberet, excitatur. Sic quoque legunt Samachscharius et Scharaf-Aldinus. Legitur quoque sic proverbium: افتدى مَخْنُوقٌ „Se liberavit strangulatus.“

٤٣ فِي حُسْنِ مَسِّ أَبْصَرَ أَنَّ أَمْرَهُ مَكْسُوسٌ

43. In pulchritudine contactus vidit, rem suam esse iniustitiam.

De viro dicitur, qui gentem, quam ipsi iniuriam inlaturam esse cognovit, relinquit.

٤٤ أَفْرَعُ فِيمَا سَاعَنِي وَصَعَدَ

44. Decidit in eo, quod mihi displicuit et se ex tulit.

Omnimodo mihi noxam ut inferret, operam dedit.

٤٥ فِي عَيْصِهِ مَا يَنْبُتُ الْعُودُ

45. Quod in arboreto denso eius crescit, lignum Aloes est.

Si arboreti nobilis natura est, lignum ibi crescens nobile est; vile arboretum lignum vile producit. Ramo radicis natura est.

٤٦ فِي الْأَرْضِ لِلْحَرِّ الْكَرِيمِ مَنَادِحُ

46. In terra nobili generoso loca ampla sunt.

Nobilis generosus uni regioni addictus non est, tota terra ei patet. Ad metrum Camil referri potest. c. p. 212.

٤٧ أَفَاقِي فَذَرَقَ

47. Convaluit et tum finum excrevit.

De eo dicitur, qui antea moerore pressus curis liberatus fuit.

٤٨ فِي أَمَالٍ أَشْرَاكَ وَإِنْ شَخَّ رَبُّهُ

48. In opibus sunt participes et si earum possessor avarus est.

Infortunia et haeres avaro tandem opes eripiunt.

٤٩ فِي النَّصَحِ لَسَعُ الْعَقَارِبِ

49. In morito fido scorpionum morsus est.

Verba haec Ohbaido ben-Dharijah Namiritae adscribuntur. Hic virum, qui principi obtrectabat audiens inter alia haec verba dixit. Conf. prov. 116.

٥٠ الْإِفْرَاطُ فِي الْآنَسِ مَكْسِبَةٌ لِقِرْنَاءِ السُّوءِ

50. Nimium in hominum consuetudine lucrum sociis malis est.

Verba haec Actsamus ben-Zaifi dixit. In Samach-scharii et Scharaf-Aldini operibus sic legitur proverbium: „Nimium in consortio acquirit (nobis) socios pravos.“

٥١ فِي الْطَّمَعِ الْمَذَلَّةُ لِلرِّقَابِ

51. In cupiditate collis vilitas est.

Proverbio simile est illud alterum: الناس غل الطامع „Vilia reddit colla hominum numella cupiditatum“. I. e.: Cupiditates vinculum sunt, quo homo maximo dedecore afficitur.

٥٢ أَفْرَحَ قَيْضٌ بَيِّضَهَا الْمُنْقَاضُ

52. Pullos emisit cortex ovi sui rupti.

Res eius manifesta fuit, ut pullus ex ovo prodit. Dixit Abu-l'Haitsamus, proverbium post mortem Sijadi ben-Abi-Sofjan adhibitum esse. Simile est proverbium: أَفْرَحَ الْقَوْمُ بَيِّضَهُمْ „Gens ex ovis suis pullos [excluserit.“ Suffixum هـ ad gallinam referendum videtur.

٥٣ أَفْسَدَ النَّاسُ الْأَحْمَرَانِ

53. Res duae rubrae homines corrumpunt.

Res duae rubrae sunt caro et vinum. Sed pro الاحمران quoque الاحامرة rubrae dicunt. Vocabulum hoc odoramentum خلوق appellatum et crocum simul complectitur.*)

٥٤ فِي اللَّهِ تَعَالَى عِوَضٌ عَنْ كُلِّ ذَاتٍ

54. In Deo optimo maximo est supplementum omnis rei, quae nobis elapsa est.

Verba haec Ohmarus ben-Ahhd-Alahsis dixisse fertur.

٥٥ فِي التَّجَارِبِ عِلْمٌ مُسْتَأْنَفٌ

55. In experiētiis nova scientia est.

٥٦ فِي الْعَوَاقِبِ شَافٍ أَوْ مُرِيحٌ

1) Djeuharius nonnisi odoramentum خلوق appellatum adnotavit.

56. In eventibus est medicans aut placans.

Id est : In consideratione eventuum.

٥٧ فَعَلْتُ ذَلِكْ عَمَدَ عَيْنٍ

57. Feci id diligenter et data opera.

Dicitur quoque proverbiali modo : فعلته عمدا على عين , quod eundem sensum praebet. Verba عمدا على عين proprie significant proposito oculi. I.e. dum oculus in rem intentus erat.

٥٨ فِي آسَتِ الْمَغْبُونِ عُوْدٌ

58. In podice decepti lignum est.

In deceptum dicitur. I. e. Deceptus ei similis est , qui foedissimae libidinis vitio laborat, conf. Cap. VII, 119.

٥٩ فُقُّ بِلَحْمٍ حِرْبَاءٌ لَا بِلَحْمٍ تَرَبَاءٌ

59. Singulti agone mortis cum carne chamaeleonis et non cum carne terrae.

Hoc in proverbio intelligendo quum dubium remaneat, quod ipso scholio non removetur, integrum scholion addere placet: الحرباء جنس من العطاء معروف والترباء التراب وفق من فاق بنفسه يفوق فووقا اذا اشرفت نفسه على الخروج ويقال فاق من فواق حلب الناقة يقال تفوق الفصيل وفاق اذا شرب ما في صرع امه واصل هذا ان رجلا نظر الى اخر ينظر الى ابله وهي تفوق فخاف ان يعين ابله فتسقط فتتخثر فقال فاق بلحم حرباء اي احتلب لحم الحرباء لا لحوم الابل واراد بلحم ترباء لهما يسقط على السراب ويقال التربء الارض نفسها Vocabulum حرباء speciem notam lacertae (chamaeleonem) significat et ترباء idem est quod تراب terra. Vox فاق derivanda est a

فاق بنفسه, cuius futurum يفوق, nomen actionis فووق est et significat, hominis animam in eo esse, ut e corpore exeat. Alii dicunt, vocem فاق derivandam esse a فواق, quod, lac camelae in ubera post tempus mulgendi redire, significat. Dicitur الفصيل فاق et تغوق, „Pullus camelinus omne lac in ubera rediens ebibit.“ Proverbii autem originem hanc fuisse tradunt: Vir quidam alium vidit camelas suas pullis lac propinantes observantem et timens, ne cameli maligno oculo adfecti caderent et mactarentur, dixit: فاق بلحم i. e. mulge (احتلب) carnem chamaeleonis, non carnes camelorū. Vocibus لحم ترءاء significare vult carnem in terram decidentem. Alii dicunt, vocem ترءاء terram ipsam designare.“

٦. اُنْفَلَقَتْ يَيْضَةُ بَنِي فُلَانٍ عَنْ هَذَا الرَّأْيِ

60. Ruptum fuit ovum cuiusdam gentis, ut hoc consilium adpareret.

Consilium cum avium pullis ex ovīs ruptis prodeuntibus comparatum est. De hominibus dicitur, qui unum idemque consilium ceperunt. conf. prov. 69.

٦١. فَارَقَهُ فِرَاقًا كَصَدْعِ الرَّجَاجَةِ

61. Se separavit ab eo modo, quo vitrum ruptum est.

Se ita separavit, ut nunquam iterum coniungi posset, quemadmodum vitrum ruptum non coniungitur.

٧٢. فِي الْعَافِيَةِ خَلْفَ مِنَ الرَّاقِيَةِ

62. Sanitas loco incantatoris est.

Qui sanus est, incantatore et medico non eget. Sunt, qui راقية, formam infinitivi (incantatio), ut راقية et راقية esse dicant.

٦٣ فَعَلْنَا كَذَا وَالذَّهْرُ إِذْ ذَاكَ مُسَجَلٌ

63. Id fecimus et tempus tunc libere demissum erat.

Proverbii sensus est, unum alterum non timuisse. In Kamusi opere legitur فعلنا كذا loco verborum فعلنا.

٦٤ فَرَارَةٌ تَسْفَهُتُ قَرَارَةً

64. Agnus ad se trahit oves.

Proverbium similem proverbio C. XXV, 16. sensum offert. In ovibus observare licet, unam alteram sequi, ut si una in locum praecedat, tota grex sequatur. De grandaevo adhibetur, quem parvus ad stultitiam animique levitatem impellit. c. C. XXI, 44. et Abulf. T. II p 72.

٦٥ اِفْعَلْ هَذَا وَخَلَاكَ نَمٌ

65. Fac hoc et vituperium ad te praeteribit (te non tanget).

Alsiccius dixit: Dicendum non est „Crimen ad te praeteribit.“ Alferra autem dixit, utrumque (خلاك لئب et خلاك نَم) apud Arabes in usu esse. Verba proverbii Kazirus Lachmita Ahmrue ben-Ahdi dixisso fertur; sed in illa historia (conf. Tom. I. p. 428.) prior proverbii pars diversa a nostro est. In Kamusi opere proverbii verbum خلاك pro خلا منك esse legimus. In meo codice vox خلاك cum Teschdido litterae ج scripta est, id quod non probandum videtur, quippe quum ut in versu Ebn-Rewahahi, sic in Kamusi opere prima forma reperiatur:

فَشَانِكَ قَاتَعِي وَخَلَاكَ نَمٌ وَلَا أَرْجِعْ إِلَى أَقْلِي وَرَامِي

„Rem tuam (o femina) perage! tum iucunda vita utere!

et tu a vituperio libera eris et ego ad meam gentem meum-
que consilium non redibo.“

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

Adhibetur autem proverbium in excusatione eius, qui non
cunctans rem necessariam petit. Ad proverbii sensum
proxime accessit Ohrwahas ben-Alward in versibus
hisce:

وَمَنْ يَكُ مِثْلِي ذَا هَيْهَالٍ وَتَقْتِرَا مِنْ آلِيَالٍ يَطْرَحُ نَفْسَهُ كُلَّ مَطْرَحٍ
لِيَبْلُغَ عُكْرًا أَوْ يَمُنَالَ رَغِيْبَةً وَبَلُغَ نَفْسٍ عُذْرًا مِثْلُ مَنْجَحٍ

„Qui mei similis familiam numerosam habet, et opibus de-
stitutus est, is se ipsum in omne periculum mittit, ut
excusationem adferat aut desiderio potiatur, nam qui pro
se excusationem adfert, ei, qui rem ad felicem eventum
perduxit, similis est.“⁽¹⁾

Sapiens quidam dixit: انى لاسعى فى الحاجة وانسى منها
Ego rei, لايس وذلك للاعذار ولئلا ارجع على نفسى بلوم
necessariae operam do, etsi consequendi spem abjecerim,
ut excusationem adferam et ipse a vituperio liberatus sim.“

٦٦ أفرخ روعك

66. Pullos excludat animus tuus!

Abu-l'Haitsamus dixit, rectum vocis روع, enunciandi
modum esse cum Dhamma, licet omnes cum Fatha enun-
ciaverint vocem et vocalem Fatham formae nominis acti-
onis propriam esse contendit. Id est: Curis liber sis, ut
animus tuus tranquillus sit. Curae cum pullis, qui ex ovo exclu-
duntur, comparatae sunt, ut animus iis vacuus sit. Et verti potest
Pullos exclusit animus tuus Conf. C. XXI. 31. Cf.
XXV, 20 Schol. et doct. Berth. libr. pag. 19. Ab aliis voci

1) Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

أَفْرَحَ imperativi vocales tribuuntur. A curis liberes animum tuum!“ Haririus rhythmī causa, ut mihi videtur, dixit: لِيَفْرَحَ كَرِيمُ (p. 114), cuius rei causa in eo video, quod nonnulli voci رَوْعِ timoris significationem tribuerint. Alii Moah-wijjahum, alii Mohammedem ipsum proverbii auctorem esse putarunt. A proverbii usu paulum deflexit poeta Dsu-l'Rommah appellatus in hoc versu:

وَلَّى يَمُدُّ أَنْهَرَامَا وَسَطَهَا زَعْلًا جَذَلَانْ قَدْ أَفْرَحْتَ عَنْ رَوْعِهِ الْكَرْبُ
„Abiit extendens fugā eius medium alacer, laetus, nam
moerores eius cor reliquerant.“

Versus metrum Basith est. C. l. m. p. 190. Voces أَفْرَحَ رَوْعِهِ مِنْ رَوْعِهِ الْكَرْبُ inversae sunt pro أَفْرَحَ رَوْعِهِ الْكَرْبُ conf. Samachschar. Scharaf-Aldin.

٦٧ أَفْرَعَ بِالطَّبِيِّ وَفِي الْمَعْرَى دَثَرٌ

67. Mactavit dorcadem et multae ei sunt caprae.

Proverbio metrum Redjes esse videtur. Verbum أَفْرَعَ proprie significat: camelae pullum aut ovis agnum diis in honorem mactavit. Proprius igitur proverbii sensus est: Dorcadem Diis mactavit, quamquam multas capras possidebat. De eo dicitur, qui, quamquam multos cognatos habet, tamen ab aliis auxilium petit. Praepositio ب in voce بِالطَّبِيِّ superflua est.

٦٨ أَفْرَطَ لِلَّهِمِ حَبِينَا أَقْصَعَا

68. Praemisit ad sitientes camelos hydrope laborantem, protuberans pectus et depressum dorsum habentem.

Proverbio metrum Redjes est. Misit ad rem difficilem peragendam virum debilem. Vocabulum حَبِينِ deminutiv

forma est, a **أَحْبَن** hydropisi laborans derivanda. Proverbium de eo dicitur, qui virum debilem in auxilium vocat.

٣٩ فَصِيلُ ذَاتِ الرِّبَنِ لَا يُخَيِّلُ

69. Pullus camelae calcitrantis est; ferae specie non terretur.

Vocabulo **ذات الرِّبَنِ** camelam significant, quae et mulgentem et pullum sugentem pede percutit. Arabes, si camela in pullum amore propensa non erat, induti pelle ferae ferae speciem prae se ferentes ad istum pullum, ut camela terreretur, manibus pedibusque adrepere solebant. Quae res saepius in causa orat, ut camela pullum, quem antea neglexisset, amaret. Sed quum res in tali camela, quae pullum sugentem pede percutere soleat, inutilis sit, proverbium ortum est, quod in eo adhibetur, qui natura alienus ab hominum bona consuetudine, amoris ipsi manifestati signis propitius non redditur.

v. أَفْرَحُ الْقَوْمِ بِيَضَّتِهِمْ

70. Gens ex ovo suo pullos exclusit.

Id est: Secretum suum ostendit conf. prov. 50.

vi فِي دُونِ هَذَا مَا تُنْكِرُ الْمَرْأَةُ صَاحِبَهَا

71. In hoc mutato statu est causa, cur mulier dominum suum non noscat.

Verba haec puellae e gente Mosainah adscribuntur, Alhacimus ben-Zachr Tsakefta solus quum esset, in loco Amarah appellato duas sororas tum pulchritudine tum morum elegantia insignes viderat eisque vestibis datis benefecerat. Sequenti autem anno cum familia Meccam iter facientem una puellarum ita interrogavit, ut eum igno-

rare videretur. Quapropter vir dixit: Tu talis es. Puella autem admiratione adfecta, per patrem et matrem meam te libero, quomodo me cognovisti, quum tu mihi ignotus sis, interrogavit, et quum nomen suum vir indicasset, illa respondit: رأيتك عاما أول شابا سوقة وأراك العام شيخا مالكا وفي دون هذا ما تنكر المرأة صاحبها «Vidi te anno praeterlapso tanquam adolescentem e vulgo, et te video hoc anno tanquam senem regem et in hoc mutato statu est causa, cur mulier dominum suum non noscat.»

٧٢ فَاتَّكَ وَأَنْقَعُ بِي

72. Audax, fiduciam ponens in copiosa rigatione.

Narrant mulierem, cui lactis abundantia esset, laceffundere coepisse, ut eam maritus, cur non potius ipsi lac bibendum dedisset, interrogaret, tum eam respondisse illis proverbii verbis, quae in perditorem adhibentur, qui opulentia nititur.

٧٣ فَصِصَصَ حِمَارَهَا لَا يَقْمُصُ

73. Medica herba, cuius asinus tolutim non incedit.

De eo dicitur, qui beneficia in indignos confert.

٧٤ فَقَدْ الْأَخْوَانُ غُرَبَةً

74. Defectus fratrum peregrinitas est.

Qui fratres et adjutores non habet, in patria peregrinus est.

٨٤ فَلَمْ خُلِقَتْ إِنْ لَمْ تَخْدَعْ الرِّجَالَ

75. Quamnam ob causam procreata est (barba) si viros non decipio.

Apud verbum خلقت vox اللحية barba supplenda est. Proverbium hoc in deceptione et dolo viri fraudulentum addibetur.

Forma comparativi.

٧٦ أَفْطَسُ مِنْ أَبِي الْمَدَّاقِ

76. Pauperior, quam Ebn-Almodsalakus.

Nomen hoc cum littera 3 Ds et 3 D scriptum errepitur. Vir ad gentem Banu-Ahbd-Schems ben-Sahd ben-Said Manath pertinens tam pauper erat, ut unius diei alimentum non haberet. Pater eius et proavi pauperrimi erant. Cecinit poeta:

فَأَنْتَ أَفْطَسُ مِنْ أَبِي الْمَدَّاقِ وَنَفْعُهَا كَرَا جَى النَّدَى وَالْعَرَفُ عِنْدَ الْمَدَّاقِ

„Tu, quum a gente Tamim utilitatem speras, ei similis es, qui liberalitatem et beneficentiam ab Almodsalako sperat.

Versus metrum Thawil est. C. l. m. p. 161.

٧٧ أَفْقَرُ مِنَ الْعَرِيَانِ

77. Pauperior, quam Alohrjanus.

Alohrjanus ben-Sahalah a. l. gentem Thai pertinens poeta erat. Almofadhdhelus narravit, eum aliquamdiu abiisse, opes ut quaereret, sed pauperiorem factum esse. Quidam errore ductus proverbium sic protulit: افقر من العريان „Pauperior quam famelicus“

٧٨ أَفْسَدَ مِنَ الْجَرَادِ

78. Magis corrumpens, quam locusta.

Locustae plantas et arbores corrumpunt. Rarius est, quod comparativi forma a quartae coniugationis significatione transitiva derivetur.

٧٩ أَفْسَدَ مِنْ أَرْضَةٍ بَلْحَبْلَى

79. Magis corrumpens, quam teredo gentis Banu-l'Hobla

Hamsahus dixit, gentem Banu-l'Hobla esse Anzaritarum (Medinensium Mohammedem adiuvantium) partem sc. familiam Ebn-Abi ben-Saluli fuisse.

٨٠ أَفْسَدَ مِنَ السُّوسِ فِي الصُّوفِ فِي الصَّيْفِ

80. Magis corrumpens, quam tineae in lana tempore aestatis.

Dicitur quoque: „أفسد من السوس في الصوف“ Magis corrumpens, quam tineae in lana.

٨١ أَفْسَدَ مِنَ الضَّبْعِ

81. Magis corrumpens, quam hyaena.

Hyaena in ovium gregem irrumpens multas oves dilacerat. Qui autem lacerandi et corrumpendi modus in causa erat, cur annum sterilem cum hyaena compararent dicentes: „اكلتنا الضبع“, Edit nos hyaena“, ut sensus sit: Perdidit nos annus sterilis. Ebn-Alahrabius autem dixit, hyaena non significari annum sterilem, sed potius gentis infirmitatem anno sterili, ut hyacnae et lupi eam vorarent. Cecinit poeta:

أَبَا خُرَاشَةَ إِمَّا كُنْتُ ذَا نَفَرٍ فَإِنَّ قَوْمِي لَمْ تَأْكُلْهُمْ الصَّبْعُ

„O Abu-Choraschahe! si tua familia paucos tantum complectitur; at vero gentem meam hyaena non voravit.“

Metrum versus Basith est. c. l. m. p. 190.

٨٢ أَفْسَدُ مِنْ بَيْضَةِ الْبَلَدِ

82. Corruptior, quam ovum struthiocameli relictum.

Ovum, quod in deserto struthiocamelus reliquit, si ad id non redit, corrumpitur.

٨٣ أَفْسَى مِنْ ظَرَبَانَ

83. Magis pedens, quam animal Thsariban appellatum.

Animal hoc ad proverbium 25 descriptum est.

٨٤ أَفْسَى مِنْ خُنْفَسَاءَ

84. Magis pedens, quam scarabaeus.

Sic dicitur, quia in manu eum tangentis pedit.

٨٥ أَفْسَى مِنْ نَمِيسَ

85. Magis pedens, quam ichneumon.

Multum pedere hoc animal dicitur. Sunt, qui dicant nomen scarabaei maris (ذكر الخنافس) esse.

٨٦ أَفْحَشُ مِنْ فَالِيَةِ الْأَفَاعِي

86. Turpior, quam animal pediculos viperarum quaerens.

Et dicitur : *الحش من فاسية الاثافي* Turpior, quam pedens viperarum«. *الاثافي فاسية الاثافي* et *فالية الاثافي* cognomina sunt animalis scarabaeo similis. In codicibus Scharaf-Aldini et Samachscharii legitur : *الحش من فاسية* omissa voce *الاثافي*. Abu-l'Dokaischus *الاثافي فالية* nomen dominae scarabaeorum (*سيده الخنافس*) punctis notatae esse contendit.

٨٧ أَفْحَشُ مِنْ كَلْبٍ

87. Turpior, quam canis.

Sic dicitur, quia canis homines adlatrat.

٨٨ أَفْرَغُ مِنْ يَدِ تَفْتُ الْيَرْمَعِ

88. Otiosior, quam manus, quae molles lapides fricando comminuit.

Sic dicitur, quod otiosus et meditatione defixus strias in terra ducere et lapides molles contere solet. Vocabulo *يرمع* lapis mollis significatur. Inde proverbialis locutio orta est: *تركته يفت اليرمع* Reliqui eum fricando comminuentem lapidem mollem.« i. e. vehementer tristem et curis occupatum.

٧٩ أَفْرَغُ مِنْ حِجَامٍ سَابَاطِ

89. Minus occupatus, quam chirurgus Sabathi.

Sabath nomen loci in provincia Almadajin sub Persarum ditione erat. Narrant, virum illum militibus transeuntibus ea conditione, ut redeuntes Danekum unum ei solverent, cucurbitas imposuisse. Praeterlapsis autem una et duabus hebdomadibus, quo tempore nemo operis causa ad eum accessisset, ne ob otium vituperaretur, matrem suam ad eum processisse, cui tot vicibus cucurbitas imposuisset, ut omni sanguine exhausta subito moreretur. Cecinit poeta:

مَطْبَاحُهُ قَفْرٌ وَطَبَاحُهُ أَفْرَغُ مِنْ حِجَامٍ سَابَاطِ

„Culina eius desertum est eiusque coquus minus occupatus est, quam chirurgus Sabathi“

Versus metrum Sarih est. c. l. m. p. 244.

Alii autem dicunt, virum illum Cosroi iter facienticucurbitas imposuisse, et tantum operis pretium ab eo accepisse, ut nunquam ad opus faciendum rediret. Conf. Harir. ٥٥٧, ٥٩٣. Kam. s. سبط

٩. أَفْرَسٌ مِنْ سِمِّ الْفُورَسَانِ

90. Melior eques, quam equitum venenum.

Venenum equitum cognomen est Ohtaibahi ben-Alharrits ben-Schehab gentis Tamim equitis, qui quoque صياد rits ben-Schehab gentis Tamim equitis, qui quoque الفوارس „Venator equitum“ cognominabatur. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus proverbium من صياد افرس من صياد الفوارس adnotatum legitur. Narrant, Arabes dixisse: Si a coelo dactyli decidissent, nemo eos collegisset, nisi Ohtaibahus propter alacritatem suam.

٩١. أَفْرَسٌ مِنْ مَلَاعِبِ الْأَسِنَّةِ

91. Melior eques, quam colludens cuspidibus.

Colludens cuspidibus cognomen Ahmiri ben-Malic ben-Djahfar ben-Cilab equitis gentis Kais erat. In cognominis causa non consentiunt. Sunt, qui dicant, Dh'rarum ben-Ahmru, quem pluries postravisset, dixisse: من انت يا فتى „Quis tu es, o iuvenis? tu cuspidibus colludere videris? Alii dicunt, cognominis causam in versibus esse, quibus Ausus ben-Hodjar fratrem eius Thofailum ben-Malic, qui die pugnae يوم السويان appellatae ei opem non tulisset, castigaverit:

لَعَمْرُكَ مَا آسَى طَفِيلُ بْنُ مَالِكٍ بَنِي أُمِّهِ إِذْ ثَابَتَ لَطِيلُ تَدْعِي
وَدَّعَ إِخْوَانُ الصَّفَاءِ يَفْرُزِلُ يَمُّ كَبْرِجِ الْوَلِيدِ الْقَزْعِ

فِرَارًا وَأَسْلَمْتَ ابْنَ أُمِّكَ عَامِرًا يَلَابِبُ أَطْرَافِ الْوُشَيْحِ الْزَعَزَعِ

„Per vitam tuam! Thofailus ben-Malic fratres suos non adiuvit, quum equites congregati essent gloriantes de genere in proelio. Et probis valedixit in elegante equo, qui transit sicut sagitta longior agilis pueri, fugâ et deservisti fratrem tuum Ahmirum colludentem cuspidibus hastae trementis.“

Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

Conf. Abulf. Ann. T. I. p. 100. Praeter hunc virum Abbd-Allah ben-Alhozain Harctsita et Aus ben-Malic Djarmita cognomen illud habebant.

٩٢ أَفْرَسُ مِنْ عَامِرٍ

92. Melior eques, quam Ahmirus.

Erat filius Althofaili et filius fratris viri Ahmiri ben-Malic. conf. prov. 91. Vir hic arte equestri, aliisque virtutibus suo tempore celeberrimus erat. In operibus Scharaf-Aldini et Samachscharii, nec non in quibusdam Meidani exemplaribus proverbium sic legitur: أَفْرَسٌ مِنْ عَامِرِ بْنِ الطَّفِيلِ.

٩٣ أَفْرَسُ مِنْ بَسْطَامٍ

93. Melior eques, quam Bisthamus.

In operibus Scharaf-Aldini et Samachscharii أَفْرَسٌ مِنْ بَسْطَامٍ legitur. Filius Kaisi cognomen Abu-l'Zahba goren et ad gentem Schaiban pertinens eques gentis Becri erat.

٩٤ أَفْتَكُ مِنَ الْبَرَاصِ

94. Audacius irruens, quam Albarradhus.

Albarradhus filius Kaisi ad gentem Cenana pertine-

bat. Vir hic vafer et audax familiam suam multa iniuria afflixerat, ut eum relegarent. Meccam perveniens cum familia Harb ben-Omajjah foedus et societatem inivit. Tum ex provincia Iidjasi in regionem Iracae tendens ad aulam Nohmani ben-Almondsir pervenit ibique mansit. Alnohmanus autem quotannis ad nundinas Ohcatsi agmen camelorum cum aromatibus et pannis pretiosis mercaturae causa mittere solebat. Die quodam, quum Albarradhus et Alrahhalus (sic enim cognominabatur, quia frequenter ad reges veniebat Ohrwabus ben-Ohtbah ben-Djafar ben-Cilab) apud regem praesentes essent, hic dixit: Quisnam camelorum agmen Ohcatsum ducet? Barradhus respondit, se id per gentem Cenamah ducturum esse. At rex dixit, se virum velle, qui camelos per gentes Cananah et Kais duceret. Tum Ohrwabus dixit: Vir iste vafer et relegatus regis camelos ducere non potest, ego eos per gentem absinthii et abrotoni regionis Nedjd et Tehamac ducturus sum. Consistente rege iter cum camelis ingressus est. At Albarradhus viri vestigia secutus, quum Ohrwabus in medio gentis suae ad Fadaci latus esset et camelorum agmen decubuisset, sumpsit sagittas, quae sortibus inserviebant, ut sagittarum iactu de Ohrwahi caede sortiretur. Ohrwabus ad virum haec molientem transiens, quid ageret, interrogavit. Quum, se sortes de caede eius interrogare respondisset, Ohrwabus, eum tali rei perpetrandae imparem esse dixit. Albarradhus his verbis ira incensus gladii ictum ei inflixit, quo occideretur, tum camelorum agmen abduxit. Haec autem res in causa erat, cur inter gentem Chindif et Kais bellum Alfidjar. (conf. Hamasa p. ٣٥١, et C. XXIX, 4.) appellatum oriretur. Istud Albarradhi factum proverbii causa erat. Abu-Tammamus ad gentem Thai pertinens poeta illius facti mentionem fecit in versibus sequentibus:

وَالْفَتَى مَنْ تَعَرَّفَتْهُ أَلَلِيَّابِي وَالْقِيَابِي كَأَحْيِيَةِ النَّصْنَصَايِ
كُلُّ يَوْمٍ لَهُ بِصُرْفِ أَلَلِيَّابِي فَتَكَّةٌ مِثْلُ فَتَكَةِ الْبَرَايِ

„Et iuvenis, quem noctes et deserta cognoverunt, similis serpenti confestim morsu necanti, cui quovis die in vicissitudine noctium audax irruptio similis irruptioni Albarradhi est.“

Versuum metrum Chaff est. c. l. m. p. 262.

٩٥ أَقْتَنُكَ مِنَ الْحَجَّافِ

95. Audaciore impetu irruens, quam Alhadjdjafus.

Viri nomen est Alhadjdjafus ben-Hocaim Solamita. Eius patruelis Ohmairus ben-Hobab Solamita tempore belli civilis inter gentem Kais et Calb propter partes Sobairiticæ et Merwaniticæ in Syria gesti ab agmine Taghlebitarum quodam incursu hostili occisus erat. Bello finito ad Ahbd-Almalicum ben-Merwan chalifam seu imperatorem Hadjdjafus venit et Alachthalo ibi praesenti, qui eum secum veniente versu allocutus erat:

أَلَا سَأَلِ الْحَجَّافَ قَدْ هُوَ ثَائِرٌ يَقْتُلُ أَصِيبَتٍ مِنْ سُلَيْمٍ وَحَامِرٍ

„Interroga Alhadjdjafum, num ulturus sit caesos e gente Solaim et Ahmir“ (Metrum Thawil est. p. 161.) sic respondit:

بَلَى سَوْفَ أَبْكِيهِمْ بِكُلِّ مَهْنَدٍ وَأَبْكِي عَمِيرًا بِالرَّمَاكِ لِلْقَوَاظِرِ

„Imo! deplorabo eos per omnem gladium Indicum et deplorabo Ohmairum per lanceas vibratas.“ Metrum Thawil p. 161. Tum dixit: Non putavi te ista audacia, et si fuisset captivus, contra me usurum esse. Alachthalo, qui ob ista verba timore percussus tremeret, Ahbd-Almalicus, se ei defensorem futurum esse promisit. Alachthalus imperatori respondit, se non dubitare, quin vigilans ipsi defensor futurus sit, sed quomodo idem dormiens facere possit. At vero Alhadjdjafus abiit vestes suas humitrahens, ut Ahbd-Almalicus diceret: In eius occipite perfidia est. Tum Alhadjdjafus gente sua congregata Alruzafam pervenit et inde

contra Taghlebitas profectus est. In via quadringentos, ad aquam Albischr appellatam quingentos occidit. Alachthas huius rei certior factus imperatorem hoc versu allocutus est:

لَقَدْ أَوْنَعَ الْحَجَّافُ بِالْبِشْرِ رَفْعَةً إِلَى اللَّهِ مِنْهَا الْمُشْتَكَى وَالْمَعُولُ

„Iam ad aquam Albischr Alhadjdjafus gentem meam clade adfecit, de qua cum Deo querendum et in eo fiducia ponenda est.“ Metrum Thawil est. p. 161.

Hadjdjafi autem sanguinem quum imperator devovisset, ad imperatorem Graccum confugit et inde post septem annorum spatium mortuo Abd-Almalico, quum ab eius successore Alvalido ben-Ahbd-Almalic securitatis promissum accepisset, rediit.

٩٦ أَفْتَكُ مِنَ الْحَرْثِ بْنِ ظَالِمٍ

96. Audaciore impetu irruens, quam Alharitsus ben - Thsalim.

Proverbium eo ortum esse dicunt, quod Chaledum ben-Djafar ben-Cilab, qui sub tutela Alaswadi ben-Almondsir regis esset, impetu facto occidisset. Regi, qui fugientem assequi non posset, consilium dederant capiendarum puellarum e gente Balijj, (quae pars gentis Kodbah erat), quas summo in amore haberet. Rex consilium secutus eas cum camelis abduxit. Sed Alharitsus rei certior factus a fuga rediit et locum, ubi pascerentur, quaesivit. Unam autem camelam earum Allaffah appellatam, lactis abundantem, quae a duobus viris mulgeretur, conspiciens viris dixit: Recedite ab ea et quum ad sinistrum cameli latus stans eius vocem noscens crepitum ventris emitterot, dixit: أَسْتَ الْبَايْنِ أَعْلَمُ
„Podex stantis ad sinistrum camelae latus magis gnarus est.“ (De hoc proverb. vid. C. XII, 17.) et puellas et pecora liberavit. Tum supellectilem sellae Senani ben-

Abi- Haritsah sumens ad sororem suam Selmam filiam Thsalemi, quae apud Senanum erat et filium regis Schorahbilum ben- Alaswad adoptaverat, venit et illi mariti signum sc. sellae suppellectilem ostendens rogavit, ut ad filium a patre missus accedere sibi liceret. Quum sororem permisisset, Alharitsus filium occidit. Haec autem res proverbii causa erat.

٩٧ أَفْتَكُ مِنْ عَمْرِ بْنِ كَلْتُومٍ

97. Audacior impetu irruens, quam Ahmruus ben- Celtsum.

Causa hujus proverbii est, quod regem Ahmruum ben-Hind in domo regia sua inter Hiram et Euphratem subito invasit, velum rupit et tapetes spoliavit et tum in desertum suum in Syria incolumis rediit nemine ex Taghlebitis vulnerato. conf. Ahmru b. Celth. Moall. p. 3. sq. ed. clar. Kosegarten.

٩٨ أَفْصَحَ مِنَ الْعَضِيِّينَ

98. Disertior, quam duo viri Alidhdhan cognominati.

Hi duo viri erant Said ben- Harits Namirita et Daghfal ben - Hentsalah Dsohlita, qui uterque maxime gnarus erat et dierum pugna celebrium et dictorum auctorum. Dixit poeta:

أَحَادِيثُ عَنْ أَبْنَاءِ عَادٍ وَجُرْهُمِ يَتَوَرَّقُوا الْغَضَّانَ زَيْدٌ وَتَغْفَلُ

„Nuntii de filiis Ahdi et Djorhomi, quos perscrutantur duo viro Idh cognominati Saidus et Daghfalus.“

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

٩٩ أَقِيلُ مِنَ الرَّأْيِ الدَّيْبِيِّ

- 99 Imprudentior, quam consilium elapsa occasione datum.

١٠٠ أَفْسَدُ مِنَ الْأَرْضَةِ وَمِنَ الْجَرْدِ

100. Magis corrumpens, quam teredo; quam glis.
Loco vocis الجرد in meo codice الجراد locusta legitur,
sed de hoc proverbio conf. prov. 77.

١٠١ أَفْسَىٰ مِنِّي عَبْدِي

101. Saepius pedens, quam vir ad gentem
Ahbd - Kais pertinens.

Proverbium hoc cum proverbio, quod C. VII, 98 legitur, cohaerere videtur, familia enim Mahw ad gentem Ahbd - Alkais pertinebat. Codex meus habet انشى, codex Berolin. افنى. Cum codice Lugd. et Pocockiano Scharaf-Aldinus et Samachscharius consentiunt.

١٠٢ أَفْرَغُ مِنْ فُؤَادِ أُمِّ مُوسَىٰ

102. Vacuior (curis), quam animus matris Mosis.
Hoc ex Corani verbis واصبح فؤاد ام موسى فارغا „Et
erat animus matris Mosis curis vacuus“ conf. Sur. XXVIII, 9.

١٠٣ أَفْسَقُ مِنَ غُرَابٍ

103. Improbior, quam corvus.

Explicandi hujus proverbii causa nil additum est.

١٠٤ أَفْوَةٌ مِّنْ جَرِيرٍ

104. Maiore orc praeditus, quam Djerirus.

Non dubito, quin poetae nomen sit satyris celebris.

١٥٠ أَفْخَرُ مِنْ حَارِثِ بْنِ حِلَّةٍ

105. Magis se jactans, quam Haritsus ben-Hillisah.

Hoc ad Haretsi carmen Moallaka inscriptum respicere videtur conf. v. 22 sqq. edit. cl. Vullersi Bonn. 1827.

Post hoc proverbium in scholio codicis Berol. proverbium tale legitur: „افلس من زح“, Pauperior quam is, qui nucem pueris ludo inservientem praeparat.“ Scholion, quod additum est, sic sonat: قال الطبري زح مولدة عندهم وهو الذي ينقح للصبيان في لعبهم بالجوز حتى تتدحرج الجوزة الى الحفرة Dixit Thabarita: Vocabulum recentioris temporis vocabulum ex eorum (grammaticorum) sententia est. Eum designat vox, qui pueris in ludo nucis, quem ludunt, omedullat¹⁾ (nucem), ut in foveam volutando nux incidat. Is autem propter hanc rem donum accipit et questum inde facit.“ Sed dubito de vocis ينقح significatione. Loco vocis يرسى, quod in codice legitur, ex coniectura يرشى posui.

Proverbia recentiora.

١٠٦ فِي سَعَةِ الْأَخْلَاقِ كُنُوزُ الْأَرْزَاقِ

106. In amplitudine naturarum sunt thesauri rerum ad vitam necessariarum.

1) Fortasse ينقح „inflat“ loco vocis يرسى legendum.

١٠٧. فِي بَعْضِ الْقُلُوبِ عَيْنٌ

107. In quibusdam animis fontes (vel oculi) sunt.

١٠٨. فِي فَمِي مَاءٌ وَهَلْ يَنْطَفِئُ مَنْ فِي فَمِي مَاءٌ

108. In ore meo aqua est et num loquitur, qui in ore suo aquam habet?

١٠٩. فِي رَأْسِهِ خُبُوطٌ

109. In capite eius fila sunt.

١١٠. فِي كَفِّهِ مِنْ رُقَى ابْلِيسَ مُفْتَاَحٌ

110. In eius manu incantamentorum diaboli clavis est.

١١١. فِي شَمِّكَ الْبَسْكَ شُغْلٌ عَنْ مَذَاقَتِهِ

111. Dum musci odorem percipis, eius gustum explorare non opus est.

١١٢. فَرَّ مِنَ الْقَطْرَةِ وَقَعَدَ تَحْتَ الْمِرْزَابِ

112. Fugit guttam et sedit sub canali aquae.

In Burckhardtii libro p. 139. legitur: فر من المطر قعد
„Fugit pluviam, sedit.“

١١٣. فَرَّ مِنَ الْمَوْتِ وَفِي الْمَوْتِ وَقَعَ

113. Mortem fugit et in mortem incidit.

١١٤ فَرَّ أَخَوَاهُ اللَّهُ خَيْرٌ مِنْ قَتْلِ رَحْمَةِ اللَّهِ

114. Fugit, ignominia eum Deus adficiat! melius est, quam (dicere): Occisus est, misericordia Deus eum beet!

Burckhardtius p. 143 adnotavit, proverbium adhiberi ad deridendum militem timidum. "Sed si verborum rationem habemus, proverbium quoque in excusanda fuga turpi adhiberi posse videtur.

١١٥ فَوْقَ كُلِّ طَامَةِ طَامَةٌ

115. Super omni infortunio est infortunium.
Conf. Djenh. s. طمر

١١٦ فَالْوَدَجُ لِلْجَسْرِ وَالْوَدَجُ السُّوقِ

116. Edulium Faludedj pontis et edulium Faludedj fori.

Edulium illud ex amylo, aqua et melle conficitur. Videtur tale edulium in ponte aut foro vaenum expositum pravum fuisse, quapropter proverbium in hominem externam speciem sine internis virtutibus habentem adhibetur.

١١٧ فِي نَصِيحَةِ حِمَى الْعَقْرِبِ

117. In eius sincero consilio aculeus scorpionis est.

١١٨ فَمَ يَسْبَحُ وَيَدُ تَذَبُّحِ

118. Os, quod laudat Deum et manus, quae mactat.

Hypocrisin designat conf. Buckhardt. libr. p. 138.

١١٩ فَرَشْتُ لَهُ دِخْلَةَ أَمْرِي

119. Expandi ei internam rei meae conditionem.

١٢٠ قَوْتُ الْحَاجَةِ خَيْرٌ مِنْ طَلِبِهَا إِلَى عَيْرِ أَهْلِهَا

120. Quod re necessaria potiri non possumus, melius est, quam quod eam ab iis petimus, a quibus eam petere non debemus.

١٢١ فِي تَقَلُّبِ الْأَحْوَالِ عِلْمُ جَوَاهِرِ الرِّجَالِ

121. In rerum vicissitudinibus scientia naturarum virorum est.

١٢٢ فَازَ بِخَصْلِ النَّاصِلِ

122. Potitus est jactu felici sagittae, cuius cuspis exciderat.

Sagitta, quae cuspide caret, praedam non vulnerat, quapropter proverbium in frustratum adhibetur.

١٢٣ الْفُضُولُ عِلَاوَةُ الْكِفَايَةِ

123. Abundantia est additamentum eius, quod satis est.

١٢٤ الْإِفْلَاسُ بِحَرَقَةٍ

124. Paupertas est protectio.

١٢٥ أَفْرِشْ كُهُ بِنَفْحَةٍ

125. Expande ei cum flatu!

Videtur significare: Adjuva eum parum!

١٢٦ الْقَضْلُ لِلْمَبْتَدِي وَإِنْ أَحْسَنَ الْمُقْتَدِي

126. Praestantia est incipienti et si pulchre rem agit imitans.

Codex meus et Lugdunensis المعتدى habent. Et in Burckhardtii libro p. 143 المقْتَدِي legitur. Similis est loquendi modus: „Antecessori meritum est. الفصل للمتقدم

١٢٧ الْفُرْصُ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ

127. Occasiones sicut nubes transeunt.

Non redeunt occasiones elapsae.

١٢٨ الْفِتْنَةُ يَنْبُوعُ الْأَحْزَانِ

128. Bellum civile tristitiae fons est.

١٢٩ الْفَاحِشَةُ عِنْدَهُ أَبُو ذَرٍّ

129. Palumbes torquatus apud eum Abu-Dsarr est.

Abu-Dsarr cognomen viri Djondabi ben-Djenadah appellati erat. Proverbium significare videtur, virum res omnia dissimiles discernere non posse.

١٣٠. الْفِطَامُ شَدِيدَةٌ

130. Ablactatio est res difficilis (dura.)

Codex Berolin. شديد habet. Proverbium hoc etiam
sic legitur: الفطامة صعبة على الكبير „Ablactatio magno
(aetate provento) difficilis est.“

Caput XXI.

L i t t e r a K a f.

١ قَطَعَتْ جَهِيْرَةً قَوْلَ كُلِّ خَطِيْبٍ

1. Djahisa verba cuiuslibet oratoris abruptit.

Narrant, gentem congregatam fuisse, ut de pace inter duas gentes ob caedem factam componenda sermo esset. Quare quum occupati essent, venisse servam nomine Djahisa nuntiantem, occisorem ab amico occisi necatum esse. Hanc rem audientes dixisse illa verba, quae proverbii loco de eo adhibentur, qui negotium hominum abruptit stupidis, quae profert, verbis. Samachscharius adnotavit, proverbium adhiberi de re, quae praeterita confici non posse putetur. Proverbium hemistichium posterius metri Camil est. p. 213.

٢ قَوِّرِي وَالْطَّيْفِي

2. Excide et leniter age!

Verborum causam, quae vir uxori suae dixerit, hanc fuisse narrant: Amator ab uxore, ut ipsi e marito podicis pelle!), duas corrigias excideret, petierat. Primum id quidem gravius ducens uxor amatorem suum vituperabat; sed, quum a petendo non desisteret ille, precibus satisfaciendi occasionem quaesivit. Diu de re dubitans tandem penem pueri sui parvi nervo, quem absconderat, ligavit, ut ille urinam emittere non posset. Puer plorans a patre audiebatur et quum pater, quid esset, uxorem rogaret, haec marito dixit, puerum difficultatibus urinae laborare et remedium huiuscerei futurum esse, quod ei segmentum longum e pelle podicis mariti excideretur. Primum quidem maritus rem denegans, tandem, quum puer maioribus doloribus cruciaretur, precibus cedens uxori ista proverbii verba dixit. Proverbium autem in virum indocutum imperitum, ut caveat, adhibetur.

٣ قِيلَ لِحُبْلَى مَا تَشْتَهِيْنَ فَقَالَتْ أَتَنْمِرُ وَوَاَهَا لِيَّ

3 Dicebatur gravidæ: Quid cupis? et dicebat: Dactylos; et heu mihi!

Id est: Cupio omnem rem, cuius mentio cum dactylis mihi fit et illa mihi placet. Voce **واها**, nobis placere rem significamus. Proverbium in eum dicitur, qui rem quamlibet, cuius mentio fit, cupit.

٤ قَبْلَ الْنَفَاسِ كُنْتُ مُصَفَّرَةً

4. Ante puerperium flava fuisti.

De avaro dicitur, qui quum opibus abundet, in inopia avaritiæ excusationem quaerit.

٥ قَبْلَ الْبُكَاءِ كَانَ وَجْهَكَ عَابِسًا

1) ان تقد له شراكيس من شرح است زوجها
vocabulary شرح nil nisi saccum testiculorum (scrotum) designare potest, licet in lexicis talis significatio non legatur.

6. Ante fletum vultus tuus austerus erat.

De eo dicitur, qui natura austerus est. Dicitur quoque in avarum, qui, quum in opulentia avarum se gesserit, in temporis angustia avaritiao excusatione utitur. In Samach-scharii opere proverbium sic logitur: قَبْلَ الْهَيْكَا كُنْتَ مَابِسَةً „Ante fletum eras (o femina) austera.“

٦ قَدْ تَجَدَّتْهُ الْأُمُورُ

6. Res dentibus genuinis eum instruxerunt.

Proprie est: Annosum cum reddiderunt et tum experientia cum edocuerunt, ut sapiens, expertus fieret.

٧ أَتَصَدُّ بِدَرْعِكَ

7 Intende cum potestate tua!

Vocabulum لِرْع extensio manus aut brachium tum potestatem designat. Verborum igitur sensus est: Virium tuarum rationem habeas, neque plus, quam possis, perficere velis! Ei verba dicuntur, qui plus minatur, quam quod perficere potest.

٨ اِنْقَطَعَ السَّلَا فِي الْبَطْنِ

8. Rupta fuit cutis, qua foetus involutus est, in ventre.

Significat proverbium, rem ad extremum finem pervenisse. conf. Kam. Dj.

٩ قَلْبَ الْأَمْرِ ظَهَرَ لِبَطْنِ

9. Convertit rem a dorso in ventrem.

Omnimodo convertit rem, ut eam penitus cognosceret. Significat, virum rem bene et cum prudentia tractasse.

١٠ قَدَحَ فِي سَاقِهِ

10. Vituperavit eius originem.

Vocabulum ساق proprie truncum arboris significans in hominis originem translatus est. In eum dicitur, qui res socio ingratas agit. In Kamusi opere legitur: اتقى الله „Ne occide eum et ne in turbas eum iniice!“ explicatum est. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: قد قدح في ساقه

۱۱. قَرَعَ لَهُ ظَنْبُوهُ

11. Percussit ei (rei) os tibiae suum.

Diligentia et studio usus fuit et non lassus fuit. Sic in versu Selamahi ben]- Djendal:

إِنَّا إِذَا مَا أَتَانَا صَارَخَ قَرَعَ كَانِ الصَّرَاحُ لَنَا قَرَعَ الظَّنَابِيبِ
Nobis, quotiescunque ad nos veniebat clamans, timidus, clamor erat percussio os tibiae. i. e. clamore eius tanquam percussione ossis tibiae ad auxilium ferendum instigabamur“. Metrum Basith est. p. 190. Conf. Dj. s. ظنب et Hamas p. v. Conf. quoque lexic. m. s. ظنب. In Samascharii opere in proverbio loco vocis له legitur للامر.

۱۲. قَدْ شَمَرَتْ عَنْ سَاقِهَا فَشَمَرِي

12. Iam illa (calamitas) tibiam denudavit, denudatur igitur tibiam (o anima)!

Proverbio metrum Redjes est. Conf. l. m. p. 130. Id est: Quum calamitas lacinia sublata parata sit ad te invadendum, tu (o anima) ad resistendum parata sis! In priore proverbii parte الدافعية, in posteriore نفس supplendum est. Conf. el Hamakeri Wakid p. 158.

۱۳. قَبْلَ الضَّرَاطِ اسْتَحْصَافُ الْأَلْيَتَيْنِ

13. Ante crepitum ventris clunium compressio est.

Id est: Antequam res accidit, instrumenta parantur.

١٤ قَرَبُ الْوَصَادِ وَطُولُ السَّوَادِ

14. Propinquitas pulvinaris et longitudo sermonis in aurem.

De re adhibetur, quae virum ad rem ipsi ingratam impellit. Filiae Alchossi quum diceretur: Quanam est causa, cur amori operam dederis? Tu gentis tuae princeps! hisce proverbii verbis respondit. Quidam dixit in explicando, addendum fuisse: «حب السفاد» et amor coitus conf. Abulfed. Anal. Tom. III, 208.

١٥ قَدْ يَبْلُغُ الْقُطُوفُ الْوَسَاعَ

15. Iam pervenit propinquis passibus incedens ad eum, qui amplis passibus incedit.

Vocabulum قُطُوف in iumento propinquis passibus incedente adhibetur et huic contrariam significationem vocabulum وَسَاع habet. Proverbium adhibent, ut virum, qui non nisi rerum ipsi necessariarum parte politus est, contentum reddant.

١٦ قَدْ يَبْلُغُ الْخَضِرُ بِالْقَضِمِ

16. Iam pervenitur ad esum toto ore per esum cum dentium extremitatibus.

Qui cibum edit adhibitis dentium extremitatibus, (quod fit, quum cibus paucus et talis est, ut multum in os ingeri non possit), non minus satiatur, quam qui toto ore edit. Legitur quoque sic: قَدْ يَدْرِكُ الْخَضِرُ بِالْقَضِمِ aut

ينال الحضم بالقضم. Sensus non multum variatur. conf. Samachsch. Poeta proverbium versui inseruit:

تَبْلَغْ بِأَخْلَاقِ الثِّيَابِ جَدِيدَهَا وَبِالْقَضْمِ حَتَّى تُنْذِرَكَ لِقَضْمِ الْقَضْمِ

„Contentus esto tritis vestibus, dum novas assequeris et esu adhibitis dentium extremitatibus, donec per esum extremis dentibus ad esum toto ore pervenias.“

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161. Proverbii autem sensus est: Leniter agendo ad longe remotum finem tandem pervenimus. conf. Kam. Djeuhar. v. قَضْمِ

٢٧ قَدْ أَسْتَنَوَقَ الْجَدْلَ

17. Iam camelus camelae similis factus est.

Sunt, qui proverbium Tharafaho ben - Alahhd adscribant. Narrant, poetam Almosajjebum ben - Ahlas apud regem versibus camelum ita descripsisse, ut camelae similis esset. Hanc autem causam fuisse, cur Tharafahus ista verba dixerit. Alii dicunt, poetam Almotalammesum versus in gente Kais ben - Tsahlebah dixisse, dum Tharafahus in propinquo cum pueris lusui deditus esset, et quum Almotalammesus isto modo camelum descripsisset, Tharafahum ista verba dixisse. Versus vide apud Reisk. prolog. ad Tharafam p. 144. et cl. Vullersi Moallak-Tharaf. p. 3. Abu-Ohbaidus dixit, proverbium significare, res permixtas et confusas esse.

١٨ قُدُّوهُ بِي بَارَكَا

18. Ducite eum, dum in genua procumbit, mecum!

Narrant, mulierem camelum in genua procumbentem conscendisse, et quum ei iumentum conscendere placeret, ista verba dixisse, quae proverbii loco de eo dicuntur, qui mollioris vitae consuetudinem haud nactus, molli vita utitur.

١٩ قَرِبَ أَحْجَارٍ مِّنَ الرَّيْهِ وَلاَ تَقُلْ لَهُ سَا

19. Prope accedere sine asinum ad foveam, in qua aqua restagnat et ne ei Sa dic!

Sa vox est, qua asinus increpatur vel ad aquam vocatur. In virum dicitur, qui rei, quam suscepit, gnarus est. Id est: Committe ei rem, et ne eum ob factum vituperes, quum eum recte agere videas.

٢٠ أَقْلَبْ قَلَابَ

20. Verte o convertens!

De vocis قَلَابِ significatione dubito. Forma est similis formae جَعَار; sed in lexicis vocabulum non explicatur. In virum dicitur, qui vitium, quod commisit, reparat eo, ut id a significatione et ratione sua devertat. In codice Bero-linensi et Pocockiano proverbium post proverbium 135 insertum [est. Ohmari chalifae tribuitur; sed grammaticus Abu- l'Neda auctorem proverbii Ahdijum ben-Djenab fratrem Sohairi appellavit. Scharaf-Aldinus hanc explicati-onem adtulit: يضرب للفصيح الذى يقلب لسانه فيضعه حيث شاء وقيل يضرب لمن تفرط منه سقطه فيتلافى بها بقلبها الى غير معناها واصله ان زهير بن جناب الكلبي وفد على بعض الملوك ومعه اخوه عدى وكان عدى احمق فلما دخل شكى الملك الى زهير علة نالت امه فقال عدى ايها الملك اطلب لها كمره حارة فغضب الملك وامر بقتله فقال زهير ايها الملك انما اراد الكماة فانا نسخنها وتندأوى بها في بلادنا فاسترد الملك فرد فقال زهير انك اردت الكماة فقال اقلب قلاب انما اردت كمره الرجال فعرف حقيقته واطمنه خلا سبيله „De homine diserto adhibetur, qui linguam suam vertit, ut eam ubi velit, ponat. Alii dicunt, id adhiberi de viro, qui in sermone vitium, quod commiserit, mutato vocis sensu re-

paret. Proverbii originem talem fuisse narrant. Sohairus ben-Djenab Calbita regem, quem Nohmanum ben-Almondsir fuisse dicunt, adierat secum ducens fratrem suum Ahdium virum stupidum. Apud Sohairum quum rex matris suae morbum questus esset, Ahdus dixit: O rex, quaere ei penis caput (كمره) calidum! Quibus de verbis iratus rex eum occidi iussit. At Sohairus dixit: O rex: Is tuber terrae (كماء) significare voluit, quod in nostra regione calefactum medicamento loco adhibemus. Tum rex imperavit, ut reduceretur et tum reducto dixit: Sohairus contendit, te tuber terrae dicere voluisse. At ille dixit: اقلب قلبا ,,Verto convertens“ Ego virorum penem significare volui. Tum eius stupiditatem cognovit eumque, quemadmodum puto, libere dimisit. conf. Samachs ch.

٢١ قَدْ يَضْرُطُ الْعَيْرُ وَالْمَكْوَاةُ فِي النَّارِ

21. Iam pedit asinus et instrumentum, quo uritur, in igne est.

Verba haec Ohrfuthahus ben-Ahrfadjah princeps gentis Hissan (هيسان) dixit. Eodem tempore, quo ille gentis Hissan princeps erat, Alhozainus ben - Nobait Ohclita gentis Ohcl (عكل) principatum tenebat. Utraque autem gens mutuis incursionibus se invicem vexabat, ita tamen ut gens Ohcl omnes, quos faceret, captivos occideret, gens Hissan omnes captivos dato pretio libere dimitteret. Vir autem gentis Hissan quum in camelo adveniens captivos dimittendi consuetudinem vidisset, multum homines vituperavit simul certiores eos faciens, quosdam e Gente Ohcl exiisse, ut camelos quaererent. Hos igitur captivos factos, quum magnum pretium solvere non possent, capito truncarunt. Gens autem Ohcl rei certior facta in fines gentis Hissan incursionis faciendae consilium cepit. Illi autem moniti in occursum iverunt. Vehementer pugnatum est. Multis vulneratis et

uno viro gentis Hissan occiso, gens Ohel in fugam, duobus captivis relictis, se convertit. Ohrfuthahus autem captivis dixit: Quisnam vestrum praestantior est, ut eum pro altero occidam; fortasse alter redimetur. Quum autem quilibet, alterum se praestantiores esse dixisset, Ohrfuthahus ambos occidi iussit. Quum alter occisus esset, alter crepitum ventris emisit, quae res in causa erat, cur Ohrfuthahus ista verba proferret. Proverbium in virum dicitur, qui rei multum curae impendens timorem concepit, antequam res accidit. Abu-Ohbaidus dixit: Quando avarus rem dono dedit timore rei gravioris ductus, dicere solent: Iam asinus crepitum ventris emittit. Sunt autem, qui proverbii auctorem fuisse dicant Mosafirumben-Abi Ahmru ben-Omajjah. Vir iste Ahtabahi filiae eum non reiicientis amore flagrabat. Puella autem ei dixerat: Parentes me tibi in matrimonium non dabunt, quod pauper es. Fortasse autem itinere ad regem facto opes tibi comparabis. Hiram igitur his verbis commotus profectus est. Accidit autem, ut tempore, quo ibi commoraretur, quidam Meccā adveniret, et inter alia, Abu-Sofijanum Hindam in matrimonium duxisse narraret. Inde summa tristitia adfectus in morbum incidit. Alnohmanus eum uri iussit. Quum igitur medicus instrumenta in igne posuisset et unum eorum ei applicasset, rem videns unus ex Alnohmani asinis¹⁾ crepitum ventris emisit. Mosafirius hoc audiens ista verba dixit. Alii dicunt, medicum ventris crepitum emisisse.

٣٢ قَبْلَ عَيْرٍ وَمَا جَرَى

22: Ante asinum et quod cucurrit.

Id est: Ante omnia. Dicitur: اول ذات et لقيتہ اول وھلۃ „Ante omnia (primum) ei occurri.“ Sed in explicanda voce عیر interpretes non consentiunt. Dixit Abu-Ohbaidus: Quando vir nuntium rei

1) Verti quoque potest: Unus e barbaris Alnohmani.

adduxit, antequam id necesse iudicatum erat aut mentio rei factum erat, dicitur: **فعل كذا وكذا قبل عير وما جرى** „Fecit hoc ante asinum et quod eucurrit.“ Dicunt, onagrum dictum esse, quia maiore cautione, quam caetera animalia, quae retr capiantur, utatur. Onager quoque caetera animalia celeritate cursus superat, ut eius celeritas in proverbii consuetudinem venerit. Dixit Alazmāihus, sensum eius esse: Priusquam onager currit. Alius quidam dicit, vocabulo effigiem in oculo i. e. **لعبة** (pupillam oculi) significari, ut id, quo moveatur, nictus s. intuitus sit. Oculi motum eius cursum esse, ut proverbii sensus sit: Priusquam nictat seu adspicit homo. In Samachscharii opere **عير** loco vocis **عين** in textu legitur. Eiusdem vero explicandi rationem, quum diversa sit, verbotenus adnotare placet: **أى قبل أنسان العين وجريه** وهو حركته للنظر يضرب للمبكر يعنى انه بكر قبل انتباه العيون وقيل هو حمار الوحش وهو اول غاد للمرى أى بكر قبل الحمار ولهابه الى المرى ويجوز ان يكون ما موصولة بمعنى السدى ويكون المعنى قبل حمار الوحش وقبل ما جرى من سائر الحيوان وقيل يضرب مثلا للمبكر بلا استخبار ولا ذكر لما اخبر به وقيل جاء قبل عير وما جرى يريدون السرعة أى قبل لحظة العين „Id est: Ante pupillam oculi eiusque cursum, quo eius motus adspiciendi causa significatur. Adhibetur de mane veniente i. e. de eo, qui, antequam oculi evigilant, venit. Alii dicunt, onagrum significari, qui ante omnes ad pratum mane veniat i. e. mane venit ante asinum ad pratum venientem. Licet quoque voci **ما** significationem pronominis الذى qui tribuere, ut sensus sit: Ante onagrum et ante caetera animalia, quae currunt. Sunt, qui proverbium adhiberi dicant de nuntiante antequam interrogatus sit, nondum eius, quod nuntiavisset, mentione facta. Dicitur: **جاء** „Venit ante pupillam oculi et quod eucurrit“ quibus verbis celeritas significatur i. e. ante nictum

osuli.“ Poeta Alschammachus proverbium versui inserens dixit:

وَتَعْدُو الْقَبْصَى قَبْلَ عَيْرٍ وَمَا جَرَى وَلَمْ تَدْرِ مَا بَالِي وَلَمْ أَدْرِ مَا تَأْتَا

„Currit cursu celeri ante asinum et quod cucurrit et nescivit, quinam animus meus esset, et nescivi, quid ei esset.“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 161. Legitur quoque القَبْصَى.

٢٣ قَدْ حِيلَ بَيْنَ الْعَيْرِ وَالنَّوَانِ

23. Iam impeditus fuit onager ab impetu.

In Samachscharii libro قد omisum est. Verba haec, quae hemistichium metri Camil (p. 213.) sunt, Zachrus ben-Ahmru frater Alchansae (conf. Hamas. f. ٨٨ sqq.) dixit. Narra- vit Tsahlabus: Zachrus ben-Ahmru incursionem in regionem gentis Banu-Asad ben-Chosaimah faciens omnes eius camelos ceperat. Gens ipsa in auxilium vocata cum praedatoribus, quos secuta erat, in loco Dsat-Atsal appellato concurrat. Isto in proelio Zachrus ab Abu-Tsauro Asadita lanceae ictu in latere vulneratus, sed non statim occisus diuturno morbo ex vulnere contabuit. Per auni spatium aegrotus, quum inde familia multam molestiam perciperet, uxorem suam, quae, quomodo maritus sese haberet, a muliere inter- rogata esset, audivit dicentem: لا حسی فیوچی ولا مہیت „Neque vivus est, ut speretur, neque mortuus, ut plangatur. (Conf. Cap. XXIII, 437.) Iam ex eo summam molestiam percepimus.“ Alii referunt, virum quendam uxorem Zachri, quae ex mariti morbo tae- diam cepisset, interrogasse: تباع الكفل „Num podex ven- ditur? (erat enim pulchra et magnis coxis praedita mulier) eamque respondisse: نعمر عما قليل „Certe!“ Brevi tem- pore.“ (I. e. matrimonium mecum ineundum erit mortuo

marito). Quae verba quum Zachrus audiret, iuravit, se, si vires haberet, eam antea in mortem praemissurum esse, et intranti uxori dixit: Da mihi gladium meum, ut videam, num manus mea eum tollere valeat. Rei autem perficiendae impar hos dixit versus:

أَرَى أُمَّ صَاحِبٍ لَا تَمَلُّ عِيَادَتِي وَمَلَّتْ سُلَيْمَى مَضْجَعِي وَمَكَانِي
 قُلْتُ أَمْرِي سَاوَى بِأُمِّ حَلِيلَةٍ فَلَا عَاشَ إِلَّا فِي شَقَا وَهَوَانٍ
 أَقْمَرُ بِأُمِّ الْحَزْمِ نَوَّاسْتَطِيعُهُ وَقَدْ حِيدَ بَيْنَ أَعْيَبِ وَالنَّزَوَانِ
 وَمَا كُنْتُ أَخْشَى أَنْ أَكُونَ جِنَازَةً عَلَيْكَ وَمَنْ يَغْتَرُّ بِالْحَدَثَانِ
 فَلَنَوُتُ خَيْرٌ مِنْ حَيَاةٍ كَانَتْهَا مَعْرِسٌ يَغْسُوبُ بِرَأْسِ سِنَانٍ
 لَعَبْرَى لَقَدْ أَتْبَهَتْ مَنْ كَانَ نَائِمًا وَأَسْنَعَتْ مَنْ كَانَتْ لَهُ أَذْنَانِ

„Video matrem Zachri, quae taedio me visitandi non capitur, dum Solaima lecti mei et loci mei fastidiosa est. Quis autem vir putavit, aequalem esse uxorem matri? Is non vivet nisi vitam miseram et despectam. Cogito rem propositi, si eam perficere possim; sed onager ab impetu iam impeditus fuit (i. e. Non possum gladio occidere uxorem, quum vires mihi desint.) Non autem timebam, ne aegrotus tibi molestus essem; sed quis in fortunae casibus vana spe decipitur? Et profecto mors melior est, quam vita, quae tanquam pullum parvum cameli vendit principem pro cuspidis summa parte. (In vulnus suum, quo ei pereundum est, alludere videtur.) Per vitam meam! Tu (o uxor) excitasti dormientem et verba dixisti, quae aures habens audit.“

Non multum post vitam exspirans ad latus montis Ahsib in propinquo oppidi Medinae sepultus est.

٢٤ قَرَارَةٌ تَسْفَهُتُ قَرَارًا

24. Ovis ad stultitiam instigat oves.

Quod si in aquam aut lutum incidit ovis, ceterae eam sequi solent. Conf. Cap. XX, 63. In virum adhibetur, cui stulte loquenti adsentiunt homines. Almondserius dixit, legendum esse قَرَارٌ, ut proverbium significet, agnum ad matrem fugientem oves sequi.

٢٥ الْقَرْدَانُ حَتَّى الْحَلَمِ

25. Ricini et adeo ricini parvi.

De eo dicitur, qui quamquam infimi ordinis homo est, ut tacere debeat, loquitur.

٢٦ الْقَرْنَبِيُّ فِي عَيْنِ أُمِّهَا حَسَنَةٌ

26. Scarabaeus in oculis matris suae pulcher est.

Vocabulo قرنبى insectum scarabaeo simile longis pedibus praeditum punctis in dorso notatum significatur. Conf. Dj.

٢٧ قِيلَ لِلشَّقِيِّ هَلُمَّ إِلَى السَّعَادَةِ قَالَ حَسْبِيَ مَا أَنَا فِيهِ

27. Dicebatur misero: Accede ad felicitatem! Dixit: Status meus mihi sufficit.

De eo dicitur, qui sorte misera contentus bonum relinquit et sincerum consilium non admittit.

٢٨ قَدْ يُدْفَعُ الشَّرُّ بِمِثْلِهِ إِذَا أَعْيَاكَ غَيْرُهُ

28. Malum malo repellitur, quando aliud (remedium) non habes.

Cum proverbio congruum sensum poeta Alfidus expressit versibus, qui pag. 11. Hamasae leguntur.

٣٩ قَدْ قَلِينَا صَغِيرُكُمْ

29. Odimus sibilum vestrum.

Proverbii huius originem talem fuisse narrant. Mulier quaedam amatorem habens sibilu eius adventum cognoscebat, et tum erecto extra tentorium ano ei facultatem sui fruendi dabat. Quod quum filius eius intellexisset, consueto tempore amatoris sibilum imitans clavo ardente matris anum ussit. Quae res erat in causa, cur mulier postea sibilanti amatori ista verba diceret.

٣٠ اِنْقَضَبَتْ قُوًى مِنْ قَاوِيَةٍ

30. Pullus avis ex ovo prodiit.

Huic proverbio idem sensus est quam proverbio C. II, 48. adnotato.

٣١ قَدْ أَفْرَخَ رُوعَةٌ

31. Iam animus eius pullos exclusit.

Curis et metu animus eius liber est. Dixit Alasharius, omnes, quos novi, lexicographi vocababulum رُع, cum vocali Fatha enunciant praetor Abu-l'Haitsamum, id quod mihi Almondsirius narravit. Conf. XX, 66. Si vertis: „Pullos exclusit metus tuus“, sensus esse videtur hic: I t pullos ex ovo sic metus ex animo abiit, ut animus metu liber esset.

٣٣ قَوْبٌ طَبٌّ

32. Propinqua est scientia.

Et legitur proverbium: قَرِبَ طَبَا. Voci autem طَبَا accusativi casus est eodem modo, quo vocem نَعَم accusativus sequitur. Proverbii originem sic describunt: Vir puellam in matrimonium duxerat. In eo, ut eam iniret, interrogavit: Num virgo an laesa es? Mulier proverbii verbis respondens indicare volebat, virum rem statim experturum esse. Eodem sensu dicunt: اَنْتَ عَلَى الْمَجْرَبِ „Tu in eo es, ut rem experiaris.

٣٣ قَدْ صَرَّحَتْ بِجِلْدَانِ

33. Iam manifesta fuit in regione Djilsan.

Djilsan nomen regionis est propinquae Thajifo omnino aequabilis, ut omnis in ea res conspiciatur, quapropter proverbium de re omnino clara et manifesta dicitur. Conf. C. XII, 130.

٣٤ قَدْ بَيَّنَّ الصُّبْحُ لِيذَى عَيْنَيْنِ

34. Iam clara facta est Aurora duos oculos habenti.

De re ab omni parte distincta et clara dicitur. Verbum تَبَيَّنَ hoc in proverbio significationem formae habet.

٣٥ قَدْ سَيْلَ بِهِ وَهَوَّ لَا يَدْرِي

35. Iam a torrente abreptus est, et ipse nescit.

Eodem sensu dicitur: قَدْ سَالَ بِهِ السَّيْلُ وَهَوَّ لَا يَدْرِي „Torrens eum abripuit et ipse nescit.“ De eo dicitur, qui inopinato in calamitatem incidit.

٣٦ اَقْدَحْ بِحَقْلِي فِي مَرْخٍ ثُمَّ شَدَّ بَعْدَ اَوْ اَرْخِ

36 Percute cum ligno arboris Difla lignum arboris March (ignis eliciendi causa); tum post firmiter liga aut laxa!

Legitur quoque اَقْدَحْ بَعْفَارٍ اَوْ مَرْخٍ ثُمَّ شَدَّ اَنْ شَتَّ اَوْ اَرْخِ „Percute cum ligno arboris Ahfar vel March; tum firmiter liga, si vis aut laxa! „Etiam sic legitur اَرْخِ بِيَدِيكَ „Laxa manus tuas et laxus esto, nam ignitabulum ex ligno arboris March confectum est“ i. e. si ex eo ignem excutere vis, lente agas, nam illud lignum quam citissime ignem accendit. Almasenius dixit, ignitabulo aptissimum esse lignum arboris March, tum lignum arboris Ahfar, denique lignum arboris Difla. Alahmarus dixit: Proverbium hoc dicitur, quando virum turpem contra turpem incitas, et statim inter eos malum oritur. Ebn-Alahrabius autem dixit, adhiberi proverbium de generoso, quem ab aliis precibus non oporteat incitari, ut beneficia conferat.

٣٧ الْقَيْدُ وَالرَّتْعَةُ

37. Vinculum et cibi abundantia.

Ahmruus ben-Alzahik ben-Chowailid ben-Naufal ben-Ahmru ben-Cilab a gente Schabir ben-Hamdan captivus factus erat. Ibi bene habitus ex emaciato pinguis factus est. Postea fuga e vinculis liberatus quum a suis interrogatus esset de causa conditionis suae, ista dixit verba, quae in proverbii consuetudinem venerunt. Vir in proverbio cum camelo comparatus est, qui vinctus in prato libere pascitur et quod vult, consumit. De homine curis libero et commode vivente proverbium adhibetur. Scharaf-Aldin. Conf. Kam.

٣٨ قَدْ أَنْصَفَ الْقَارَةَ مِنْ رَامَاهَا

38. Iam iuste egit erga gentem Karah, qui cum ea sagittarum iactu certavit.

Gens Karah orta ex familiis duorum filiorum Alhuni ben-Chosaimah, Ahdhal et Aldisch appellatorum, ante Mohammedem sagittarii celebres erant, postea Arabiam felicem habitabant. Nomen inde accepisse dicuntur, quod, quum Alschodachus' eos inter gentem Banu-Cananah distribuere vellet, congregabantur. Narrant, duos viros, quorum unus Karahita esset, occurrisset. Karahitam alteri proposuisse, ut aut lucta aut cursu aut sagittarum iactu certarent, et alterum sagittarum iactum elegisset. Dixisse autem Karahitam: Iuste egisti erga me! et hos protulisse versus:

قَدْ أَنْصَفَ الْقَارَةَ مِنْ رَامَاهَا إِذَا مَا فَيَّةً نَلْقَا نَرُّهُ أَوْ لَا عَلَى أَخْرَاهَا

„Erga gentem Karah iuste egit, qui cum ipsa sagittarum iactu certat. Quotiescunque agmini occurrimus, primos eorum super postremos retrudimus.“

Metrum versuum Sarih est. c. l. m. p. 246.

Tum Karahitam alteri cor sagitta diffidisse. Ebn-Wafidus dixit, proverbii verba dicta esse in bello, quod inter gentem Koraisch et gentem Becr ben-Ahbd-Menaf ben-Cenannah gestum esset. Gens Karah cum Koraischitis erat. Cum his, qui sagittarii erant, altera hostium pars in pugna sagittarum iactu certabat. Dicere autem solebant Arabes „Ili iuste egerunt erga eos“, si opere et arte, quam tractabant, illis pares erant.

٣٩ قَبْلَ الْرِمَاءِ تُمْلَأُ الْكَنَائِسُ

1) Nomen الشِدَاخ vario modo aut Alschodach aut Alschoddach aut Alschaddach enunciat. Unus eorum erat, qui inter gentem Kodhaah et Kozajj de templo Caahbah iudicium ferebant.

39. Ante certamen iactus pharetræ implentur.

Poeta Rubahus dixit: قبل رماء يملأ للغير: „Anteiactus certamen pharetra impletur.“ Horum verborum metrum aut Redjes (conf. p. 230) aut Sarih est, conf. p. 246. Proverbiū autem sensus est: Anto rem ipsam praeparatio fit. Conf. prov. 41.

٤. قَلْبَ لَهُ ظَهَرَ الْمَجْنِ

40. Obvertit ei dorsum clypei.

De eo dicitur, qui ex amico inimicus factus est. Haririus proverbio usus est. Conf. p. 230, 454. In opere Samachscharii sic legitur: قلبت له ظهر المجن.

٤١. قَبْلَ الرَّمِي يَرَأِشُ السَّهْمُ

41. Ante iactum sagitta pennis instruitur.

Conf. prov. 39 Parandum est instrumentum ante usum.

٤٢. قَدْ رَكِبَ رَدْعَهُ

42. Iam sanguine suo vectus est.

Sic scholion: Dicitur: بد رجع من زعفران اودم „In eo est sordes et vestigium croci aut sanguinis“. De occiso autem dicitur: ركب رده „Suo sanguine vectus est,“ quando in faciem super sanguine prosternitur. Alii dicunt verborum ركب رده [sensum esse: Intravit collum suum in ventrem suum, desumptum a verbis ارتدع السهم „Rediit, intravit cuspis sagittae in radicem suam.“

٤٣. قَدْ أَلْقَى عَصَاهُ

43. Iam baculum suum proiecit.

Quievit finito itinere aut opere. Dixit poeta Djerir appellatus :

فَلَمَّا اتَّقَى الْحَيَّانَ الْغَيْبِ أَلْعَصَا وَمَاتَ الْهَوَى لَمَّا أُصِيبَتْ مَقَاتِلُهُ

„Quum gentes ambae occurrissent, baculus abjectus est et periit amor, quum eius loca mortem adferentia laesa essent.“¹

Narrant, Abu-l'Ahbbaso Alsaffah, quum imperator salutatus orationem solitam habere vellet, e manu excidisse baculum, eumque, cui mali ominis res videretur, hunc dixisse verum :

فَالْقَتَّ عَصَايَا وَاسْتَقَرَّتْ بِهَا النَّوَى كَمَا قَرَّ عَيْنَا بِالْأَبَابِ الْمَسَافِرِ

„Proiecit baculum suum et suo loco substitit, quemadmodum iter faciens reditu lactatur.“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 162.

٤٤ فَشَرْتُ لَدُ الْعَصَا

44. Decorticavi ei baculum.

In sincero amore adhibetur. I. e. detexi ei intimas animi mei cogitationes. Et dicitur: العَصَا: العَصَا, Decortica baculum i. e. Palam inimicitiam ostende! In Samachscharii opere العَصَا: العَصَا, Decorticavit ei baculum“ legitur. conf. C. XXVIII, 157.

٤٥ قَتَلُ مَا نَفْسٍ مُّخْبِرَهَا

45. Occisio animae est electio eius.

Conf. prov. 63 Althāus ben-Muzibb narravit, duos viros communes opes habuisse. In duas partes quum unus eas dividisset, alteri cum dixisse: Elige! Alterum modo hanc modo illam portionem adspicientem utramque bonam esse putasse.

¹) Amor comparatur cum animali, quod vulneribus mortem adferentibus laesum est. Metrum Thawil est p. 162.

Quod quum alter videret, ista cum verba dixisse, ut significaret, se permittentem, ut alter eligeret, eius animam occidisse, quippe quum alter tanta cupiditate esset, ut utramque portionem habere vellet, neque aut unam aut alteram eligere posset. Vox ما superflua est. Legitur quoque sic proverbium: قَتَلَ نَفْسًا بِخَيْرِهَا „Occidit animam electio sua“ i. e. Quando ei, a quo rem tibi necessariam petis, arbitrium (imperium) tribuisti, te sibi praeferat: اَيُّ اِنَّا جَعَلْتُ لِلْكَمْرِ اِلَىٰ مِنْ تَسَالَهُ لِلْحَاجَةِ حَمَلٌ لَكَ عَلَىٰ نَفْسِهِ

٤٦ قَدْ عَلَقَتْ دَلْوُكَ دَلْوًا أُخْرَىٰ

46. Situlae tuae altera situla adhaesit.

Proverbii huius originem fuisse dicunt, quod situla aquam haurientis quum in puteum domitteretur, cum altera situla eodem tempore demissa cohaereret, ut prior aquam haurire non posset. Proverbium significat, virum rem sibi necessariam acturum ab altero, qui idem perficere studeret, quominus rem suam ageret, impeditum fuisse. In Samascharii codice قَدْ عَلَقَتْ دَلْوُكَ دَلْوًا أُخْرَىٰ legitur.

٤٧ قَدْ نَهَيْتَكَ عَنْ شَرْبَةِ بِالْوَشْلِ

47. Iam tibi interdixi, ne aquam paucam biberes.

Id est: Interdixi tibi, ne precibus vilem adires.

٤٨ قَلَّ خَيْسُهُ

48. Paucum sit eius lac!

Abu-Ahmruus dixit, vocabulum خَيْس lac significare. Dicitur quoque: „Lac eius Deus paucum reddat!“ In Kamusi opere legitur: اَقْلَ اللّٰهُ خَيْسَهُ

٤٩ قَدْ قِيلَ ذَلِكَ لَنْ حَقًّا وَإِنْ كَذِبًا

49. Id iam dictum fuit, sive verum sit sive falsum.

Verba haec, quae versus metri Basith (p. 190) hemistichium sunt, dixisse narrant Alnohmanum ben-Almondsir Lachmitam Rabiho ben-Sijad Ahbsitae, qui eius compotor et amicus esset. Quodam tempore Ahmirus ملاعب الاسنة (colluser cuspidum) cognominatus, Auhfus ben-Alahwaz, Soharius ben Malic, Lebidus ben-Rabiah, Schammasus Fesarita et Kallabahus Asadita ad regem Alnohmanum iter fecerant. Lebidum autem, quia omnium minimus natu erat, apud camelos reliquerant. Rex eos honore adfecit, donec Rabiahus, qui auctoritate apud regem multum valebat, eos calumniatus erat. Summa igitur tristitia adfecti ad camelos redierunt totam rem Lebidum celaturi, quippe cuius mater e gente Ahbs oriunda, apud Rabiahum parentibus orbata educata esset. Sed Lebidus eorum tristitiam videns, precibus urgere eos non destitit, donec ei tristitiae causam patefecissent. Lebidus haec audiens, si ipsum ad regem duxissent, promisit, se regis animum ab Rabiho omnino alienaturum esse. Relicto igitur Kallabaho Asadita apud camelos, cum Lebido ad regem reversi sunt. Introducti Alnohmanum invenerunt cum Rabiho cibum matutinum fumentem. Lebidus, loquendi venia data, Rabiahi podicem lepra adfectum versibus describens regi tantum fastidium movit, ut statim cibo abstineret Rabiahum interrogans: Num tu talis es? Ille respondit: Non, per Deam Allat! Hic filius turpis (feminae) mentitus est. Sed dixit Alnohmanus: Cibi iam me fastidium cepit. Hac de causa Rabiahus iratus surrexit, et versibus regem laccessivit. Dixit autem, se non prius abiturum esse, donec rex miserit, qui inspectione illum mentitum esse cognosceret. Rex autem respondens hos dixit versus:

شَرَدَ يَرْحَلُكَ عَنِّي حَيْثُ شِئْتَ وَلَا تُكْثِرْ عَلَيَّ وَتَعْ عَنْكَ الْبَاطِلَا
لَقَدْ رُمِيتَ بِدَاهِ لَسْتُ غَاسِلُهُ مَا جَاوَرَ الْبَيْتِ يَوْمًا أَهْلُ إِبِلِيلَا
قَدْ قِيلَ ذَلِكَ إِنَّ حَقًّا وَإِنْ كَذِبًا فَمَا أَعْتَدَارُكَ مِنْ شَيْءٍ إِنْ قِيلَا

„Abeas a me cum iumento tuo, quo vis, neque multa mihi verba facias; sed omittas illas nugas! Iam tibi morbus objectus est, quem tu non abluis, quamdiu gens illi Nilum incolit. Iam dictum fuit id, sive verum sit sive falsum. Quomodo autem te de re excusare potes, quum dicta est.“

Pluribus res narratur a do Sacyo conf. Notice sur le poete Lebid p. 114 sqq.

هـ. قَدْ اتَّخَذَ الْبَاطِلَ دَعَا

50. Vanum sibi tanquam silvam densam elegit.

Id est: Vanum sibi tanquam locum, quo effugeret, elegit. In eum dicitur, qui rebus vanis se omnino dedit.

اهـ قَدْ أَحْرِمُ لَوْ أُعْزِمُ

51. Providus et constans ego sum, si consilium ceperim.

Scholion proverbii verba sic explicavit: اى ان عزمت الراى فامضيته فانا حارم وان تركت الصواب وانا اراه وصيغت العزم لم ينفعنى حزمى كما قال سعد بن ناشب المازنى انا هم القى بين عيني عزمه ونكب عن ذكر العواقب جانباً
„Id est: Si consilium capio, tum id exsequor, nam ego providus sum; sed si rectum facere omitto, dum id video, et consilium capere negligo, providentia mea nil mihi prodest, quemadmodum Sahdus beu-Naschib Masinita dixit: „Quum cura sollicitus est, ante oculos consilium suum

ponit, et latus a finis commemoratione deflectit.“ Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161. et Hamas. p. ٣٢.

ه٥ قَدْ بَلَغَ مِنْهُ الْبَلَاغِينَ

52. Summa calamitate eum afflixit.

Vocabulum بلغ in proverbio significationem vocis مبلغ habere videtur, ut sensus sit: بلغ منه كل مبلغ „Ad summum terminum eius pervenit.“ Pluralis autem summam calamitatem designat. Conf. Kam. s. v. بلغ .

ه٥٣ قَدْ أَلْنَا وَآيَلْ عَلَيْنَا

53. Iam nos reximus et alius nos rexit.

Narrant, proverbium hoc Sijadum in sermone publico habito dixisse. De viro experientia edocto adhibetur. Samachschar.

ه٥٤ قَدْ حَمَى الْوَطِيسَ

54. Iam fervefacti sunt lapides rotundi.

Alazmāihus aliique dixerunt, vocabulo وطيس significari lapides rotundos, in quibus, quum fervefacti sint, nemo pedem ponat. De ro gravi duraque proverbium adhibetur. Alii vocabulo وطيس fornacis significationem tribuerunt, et bellum vehemens et grave esse, proverbium significare dixerunt. Conf. Kam.

ه٥٥ قَدْ تَقَطَّعُ الدَّوِيَّةَ النَّابُ

55. Iam camelus annosus desertum peragrat.

De sene dicitur, cui vires restant.

٥٦ أَقْتُلُونِي وَمَالِكَا

56. Me occidite et Malicum!

Verba haec Ahbd-Allahus ben-Alsobair dixisse fertur. Manibus collo iniectis quum Ahbd-Allahus ben Alsobair cum Alaschtaro Alhanafi, cui Malicus nomen erat, pugnaret et uterque in terram procideret, Ahbd-Allahus istis verbis suos advocavit. De eo adhibetur proverbium, qui omni modo, esti ipse noxa adficiatur, alteri nocere vult.

٥٧ قَدْ كَانَ ذَلِكَ مَرَّةً فَأَلْبَوْمَ لَا

57. Fuit illud una vice; sed hodie non (est).

Verba haec Fathimae filiae Morri, feminae Chotsahmiticæ, tribuuntur. Eorum causam sic narrant: Ahbd-Almothalibus cum filio suo Ahbd-Allaho, ut eum cum Amina filia Wababi ben-Ahbd-Manaf ben-Sohrah ben-Cilab matrimonio iungeret, advenerat. Ahbd-Allahus ad Fathimam, Meccæ degentem, quæ librorum studio eo pervenisset, ut in iuvenis facie prophetici muneris indicia cognosceret, transiit. Fathima istius honoris cupida ab eo postulavit, ut centum camelorum pretio dato rem cum ipsa haberet. Iuvenis autem rem facere recusans abiit; at post matrimonio cum Amina inito cupidino camelorum commotus rediit. Tum illa rem nolens ista verba dixit, quæ in poenitentia criminis proverbii loco adhibentur.

٥٨ قَصِيرَةٌ عَنْ طَوِيلَةٍ

58. Brevis pro longa.

Abu-Alahrabius dixit, brevem dactylum, longam significare palmam. In abbreviando sermone proverbium adhibetur.

٥٩ نَقَمَ اللَّهُ تَعَالَى عَصَبَهُ

59. Prehendat (contrahat) Deus eius nervos!

Ebn-Alahrabius aliique dixerunt, verborum sensum esse: Congregat Deus unam eius partem cum altera et contrahat eius nervos, ut loquendi modus derivatus sit a voce نَقَمَ, qua exercitus in omnibus regionibus collectus, ut magnus sit, designatur. Kamusi auctor dixit, sensum esse: Colligat et contrahat eum vel cum in ricinorum parvorum potestatem tradat! Exsecrationi verba haec insequuntur, et quidem, ut Samachscharius dicit, contra iratum.

٦٠ الْقَوْمُ طَبُونٌ

60. Gens solertes sunt.

Alter proverbii legendi modus est: الْقَوْمُ مَا أَطْبُونُ „Gens multum gnari, solertes sunt.“ Vox ما hoc in proverbio superflua est.

٦١ الْقَوْلُ مَا قَالَتْ حَدَامٌ

61. Verbum (verum) est, quod Hadsami dixit.

In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere proverbium sic explicatum est: Bello orto inter Alrajjanum, cuius filia Hadsami erat, et Ahthisum ben-Ihladj ben-Dsi-l'Djenah, uterque vulneribus afflictus e pugna ad exercitum rediit. Alrajjanus, qui pugnando impari se sentiret, noctu et postero mane fugae se dedit. Quod videns Ahthisus equites eos insequi iussit. Qui adpropinquantes ad locum, ubi Alrajjani socii quieti indulgebant, aves Katha appellatas excitarunt. Quas quum versus locum castrorum volantes femina illa Hadsami adpellata conspexisset, socios suos de hostium adventu monuit. Socii monitum neglexe-

runt praeter Daimasum ben-Thsalim Alanzari, qui hoc versu recitato :

إِذَا قَالَتْ حَدَامِي فَصَدَّقُوا فَإِنَّ الْقَوْلَ مَا قَالَتْ حَدَامِي

„Quando Hadsami loquitur, veracem eam habete, nam verba vera sunt, quae Hadsami locuta est.“¹⁾

ut castra moverent, suos commovit. Haec erat salutis causa. Dixit Ebn-Alcalbius: Proverbii auctor est Lodjaimus ben-Zahb, cuius uxor Hadsami erat. Haec quum de nocturno impetu suos commonefecisset, maritus ipsam hoc versu laudavit. Proverbio viri verbis fidem habendam esse declarant. conf. Meid. schol.

٦٢ قَدْ أَسْمَعْتَ لَوْ نَادَيْتَ حَيًّا

62. Iam effecisses, ut audiretur, si vivum allocutus esses.

In eum dicitur, qui adhortationem neque admittens neque intelligens cum mortuo comparari potest.

٦٣ قَاتِلْ نَفْسٍ مُّخَيَّلَهَا

63: Occisor animae est id, quod ei videtur.

Dicitur بمضى فلان على المخيل »Quidam perseverat in re, quam sibi imaginatus est i. e. in re incerta et dubia et re, quam sibi imaginatus est. بمضى فلان على ما خيلت. Femininum autem referendum est ad nomen الحطة res, ut sit loco verborum فلان بمضى. Quidam perseverat in re (conditione), quam sibi imaginatus est. «Hic vero proverbialis loquendi modus adhibetur de homine, qui rem, quae non existit, cupit. Legitur quoque sic proverbium: قاتل نفس مخيلتها. „Occisor animae est eius arrogantia.“ Hoc autem proverbio superbia vituperatur. Conf. prov. 47. et Kam.

1) Metrum versus Wafir est, c. l. m. p. 204.

٣٤ قَبْلَكَ مَا جَاءَ الْخَبْرُ

64. Ante te nuntius advenit.

Vir quidam radicem laeocypitii comederat, quae causa erat, cur foetentibus ventis familiae suae molestiam exhiberet. Postero mane, quum apud de cibo sumto certiores faceret, ista verba, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt, protulerunt. De eo proverbium adhibetur, qui rem, quam nosis, tibi nuntiat. Conf. Reisk. Miscell. med. pag. 21.

٣٥ قَبْلَ حَسَاسِ الْأَيْسَارِ

65. Antequam prunis carnes imponunt aleatores.

Adhibetur ad festinationem in re significandam, quippe quum aleatores ludo finito carnes celeriter coquere et ad cibum parare soleant. Quapropter dicitur: لاَ تَعْلَمَنَّ كَذَا قَبْلَ حَسَاسِ الْأَيْسَارِ. "Profecto hoc faciam, antequam aleatores carnes assandas prunis imponunt i. e. quam celerrime.

٣٦ قُرْنِ الْخِمَانِ بِالْحَيَاءِ وَقُرْنِ الْخَيْبَةِ بِالْهَيْبَةِ

66. Coniuncta est repulsa cum pudore et frustratio cum timore.

Duo sunt proverbia, quae in Samachscharii opere vario colore distincta in codicibus Meid. scribenda coniuncta sunt, ita, ut unum esse videatur. Simili ratione dicunt: الْحَيَاءُ وَالْهَيْبَةُ, "Pudor prohibet victum quotidianum" (dum precibus non utimur. c. C. VI, 238) et الْخَيْبَةُ وَالْخِمَانُ, "Timor frustratio est."

٣٧ قُرْبَهُ حَتَّى أَمْكَنَهُ

67. Ricinis eum liberavit, donec eum in potestatem redigeret (capistro iniecto).

A camelis desumptum proverbium in homines translatum est. Sensus est: Beneficiis eum decepit, ut in potestatem suam eum redigeret.

٦٨ قَيْدَ الْإِيمَانِ الْفَتَكَ

68. Vinxit religio Mohammedica caedem inopinatam.

Proverbium hoc Mohammedi Arabum prophetae adscribitur. Sensus est. Impedivit religio Mohammedica, quominus alter alterum inopinato impetu aut dolo occideret.

٦٩ قَدْ أَصْبَحُوا فِي مَخْضِرٍ وَطَبِ خَائِرِ

69. Mane occupati erant agitando utre lactis crassi.

Id est: Re vana, futili occupati erant, nam e lacte crasso butyrum elici non potest.

٧٠ أَقْلِلْ طَعَامَكَ تَحْمَدَ مَنَامَكَ

70. Cibum paucum sume, ut somnum tuum laudabilem esse invenias!

In Samachscharii et Scharaf-Aldini opere legitur:
اقلل طعاما تحمد مناما

٧١ قَدْ أَخْطَأَ نَوْءٌ

71. A recto declinavit eius sidus ad occasum se vergens.

Vocabulum نوء sidus significat ad occasum vergens,

dum in Oriente alterum ei oppositum oritur. Pluviam illo tempore expectant Arabes. Hoc igitur proverbium significat, spe virum deiectum esse. Conf. Abulf. Ann. Tom. II. p. 156.

٧٢ أَقْشَعَتْ مِنْهُ الدَّوَابُّ

72. Propendula eius coma erecta stetit.

Legitur quoque أَقْشَعَتْ مِنْهُ الدَّوَابُّ et أَقْشَعَتْ مِنْهُ شَوَاتِدُ i. e. Erecta stetit eius cutis capitis. Alia denique lectio est الدَّوَابُّ i. e. crines in capitis vertice. Et hi et illi propenduli crines nonnisi in summo terrore eriguntur, quapropter proverbium in timidum adhibent. Conf. Scharaf-Aldin. et Samachech.

٧٣ أَقْصَنَدَ شُعُوبٌ

73. Propinqua ei mors erat.

In summo periculo erat.

٧٤ أَقْصَرَ لَمَّا أَبْصَرَ

74 Destitit, quum vidisset

Abstinit petendo, quum malum finem vidisset. Meid. De poenitentia adhiberi verba, quae Actsamus ben-Zaifi dixerit, ScharafAldinus retulit.

٧٥ قِيلَ لِلشَّحْمِ أَيْنَ تَذْهَبُ قَالَ أَتَوِمُّ الْمَعْرَجَ

75. Dictum fuit adipi: Quo abis? dixit: Curvum rectum reddo.

Id est: Pinguedo vitia occultat. In vilem, qui dives est et in honore habetur, dicitur.

٨٦ قَدْ هَلَكَ الْقَيْدُ وَأَوْدَى الْإِفْتَاَحُ

76. Iam periit vinculum, et clavis periit.

In rem dicitur, quae perdita reparari nequit, siquidem quando vinculum periit, clavis aperiendo non amplius inservire potest.

٧٧ الْأَنْقَبَاضُ عَنِ النَّاسِ مَكْسِبَةٌ لِلْعَدَاوَةِ وَافْرَاطُ
الْأَنْسِ مَكْسِبَةٌ لِقُرْنَاءِ السُّوءِ

77. Qui ab hominum consuetudine abstinet, is inimicitiam sibi comparat; qui hominum consuetudini nimium indulget, is pravos socios sibi parat.

Verba haec Aetsamo ben-Zaifi tribuuntur. Proverbium monet nos, ut mediam semper in rebus viam teneamus. Dixit poeta:

إِنْ كُنْتَ مُنْبَسِطًا سَمِيتَ مَسْخَرَةً أَوْ كُنْتَ مُنْقَبِضًا قَالُوا بِهِ تَهْلُ
وَأَنْ تُعَاشِرَهُمْ قَالُوا لِهَيْبَتِنَا وَإِنْ أَجَانِبَهُمْ قَالُوا بِهِ مَلَلٌ

Quod si audax lingua sum, appellor ludibrium, aut sum modestus, dicunt: In eo est tarditas; et si familiariter cum iis versor, dicunt: Propter verecundiam erga nos; sin vero eos evito, dicunt: In eo est fastidium.

Metrum versuum Basith est. c. l. m. p. 190.

٧٨ اقْصِدِي تَصِيدِي

78. Intende, venaberis.

Qui quaerit, invenit. Proverbio ad quaerendum incitatur:

٧٩ قَتَلَ أَرْضًا عَالِمَهَا

79. Occidit terram gnarus eius.

Propria verbi قَتَلَ significatio esse dicitur, „vilem reddidit“, quemadmodum dicunt: قَتَلَ الْخَمْرُ vile reddidit vinum aquâ admixtâ. Proverbii autem sensum hunc esse statuunt: „Virum scientia praeditum terram subigere posse, ut in proverbio scientiae laus sit.

٨٠ قَتَلْتُ أَرْضَ جَاهِلَهَا

80. Occidit terra ignarum eius.

De eo dicitur, qui rem tractandam suscipit, cuius omnino ignarus est. Contrarium praecedentis proverbii est. In scholiis sic legimus: يضرب لمن يبشر أمرا لا علم له به: أما قولهم قتل فلان فلانا فهو من القتال وهو الجسم فكانه De eo adhibetur, qui suscipit rem, cuius omnino ignarus est; sed in eorum loquendi modo قَتَلَ فلان فلانا „Occidit quidem quendam“ verbum قَتَلَ a nomine قتال corpus derivatum est, quemadmodum dicitur بَطَنَهُ „eius ventrem laesit.“ Nec vero silentio praetermittendum est, in codice Berolin. verba قَتَلَ فلان فلانا „occidit quidam quendam“ tanquam novum proverbium rubro colore distincta esse. Nec non Samachscharius hoc cum praecedente proverbio in unum contraxit. Idem auctor proverbia sic explicavit: Gnarus vias terrae nescit eamque peragrans non perit, dum ignarus ob ignorantiam suam perit. Observavit quoque esse, qui verbum cum Teschdido scribant et cum loquendi modo قَتَلَ رجل مقْتَل „vir experientia edoctus et subactus“ cohaerere putent.

٨١ قَدْ تَرَهَّيَا الْقَوْمَ

81. Iam vacillavit gens.

Re perturbata si homines consilium capere nesciunt, proverbii verbis utuntur. Proverbium hoc omitta particula قد Pocockius in capite tertio ante proverbium 78 inseruit.

٨٢ قَدْ يُوتَى عَلَى يَدَى الْحَرِيسِ

82. Iam avidulus perit.

De viro dicitur, qui propter aviditatem in interitum irruit. Sic Meidanus. Samachscharius autem dixit, proverbium adhiberi de calamitatibus, quas avidus, etsi saluti operam det, cavere non posset.

٨٣ قَدْ كَادَ يَشْرُقُ بِالرِّيقِ

83. Paen saliva suffocatus est.

Vix e periculo mortis evasit. Tum quoque in eum dicitur, qui propter summum timorem vix verba proferre potest. Sic Samachseh. conf. doct. Bertheau lib. p. 16.

٨٤ قَدْ يُؤْخَذُ الْجَارُ بِدَنْبِ الْجَارِ

84. Iam punitur vicinus ob crimen vicini.

Proverbium, quod tempore post Mohammedem ortum et ex versibus Alhacamii desumptum est, aut metrum Redjes aut metrum Sarih habet. Conf. l. m. p. 230 et 246.

٨٥ قَوْلُ الْحَقِّ لَمْ يَدَعْ لِي صَدِيقًا

85. Verbum veritatis amicum mihi non relinquit.

Verba hæc Abu-Disarro adscribuntur.

٨٦ قَدْ يُمْتَطَى الصَّعْبُ بَعْدَ مَا رَمَحَ

86. Conscenditur equus difficilis, postquam calcitravit.

Proverbium hoc simillimum ei est, quod C. XV, 10 legitur.

٨٧ قَامَةً تَنْمِي وَعَقْلٌ يَجْرِي

87. Statura corporis crescit et ingenium decrescit.

In eum dicitur, qui in pulchra corporis statura virtutibus internis caret. Dixit Abu-Nochailahus:')

مَا زَالَ مُدٌّ كَانَ عَلَى أَسْبَ الْذَّهْرِ ذَا حَيْثُ يَنْمِي وَعَقْلٌ يَجْرِي

„Non cessavit ex tempore antiquo stultus crescere, dum eius ingenium decrescebat“.

Metrum Sarih est. c. l. m. p. 246.

٨٨ قَدْ يُدْرِكُ اللَّبِطِيُّ مِنْ حَظِّهِ

88. Iam potitur cunctans parte portionis suae.

Huiusce proverbii sensus contrarius est proverbio, quod C. I, 158. legitur.

٨٩ قَرْنُ الظَّهْرِ لِلْمَرْءِ شَاغِلٌ

1) Duo erant viri cognomen hoc gerentes unus ad gentem Ohel (عكل), alter ad gentem Sahd pertinens, uterque carminum specie Redjes notus.

89. Tergi adversarius virum occupat.

Vocibus قرن الظهر „tergi adversarius“ is designatur, qui in bello a tergo viri venit.

٩. قَدْ كُنْتُ قَبْلَكَ مَقْرُورًا

90. Iam fui ante te frigore adfecta.

Narrant, hyaenam e loco longinquo vidisse ignem et ad eum se convertentem modo ad ignem calefacti se gessisse, dum proverbii verba proferret. In eum dicitur proverbium, qui re lactatur, e qua nil boni percipit.

٩١. قَدْ رَكَبَ السَّيْلُ الدَّرَجَ

91. Iam torrens viâ processit.

De eo dicitur, qui firmo cum proposito rem aggreditur. Legitur quoque sic: „Iam scit torrens viam“ i. e. Modum scit, quo ei procedendum est.

٩٢. قَدْ طَرَقَتْ بَبْكَرَهَا أَمْ طَبَقَ

92. Iam difficulter pariendo foetu suo primo infortunium laboravit.

Verbum طرق significat: Cum summa difficultate peperit, ut non leviter prodiret foetus. Vocabulum أم طَبَقَ foetum primogenitum significat, بَبْكَر foetudinis et tum infortunii cognomen est. Proverbium significat, ex infortunii periculo fugam non esse. Qui autem primam verbi formam admittunt, ii noctu veniendi significationem ei tribuunt. I. e. Infortunium noctu rem adtulit in consuetam, graviissimam.

٩٣. قِيلَ لِلْبَغْلِ مَنْ أَبُوكَ قَالَ الْفَرَسُ خَالِي

93. Dictum fuit mulo: Quis pater tuus est? Dixit:
Equus avunculus meus est.

In cum dicitur, qui permiscendo inter se res turbat.

٩٣ قَدْ عَرَّفْتَنِي سِيرَتِي وَأَطَّتْ

94. Iam agendi modus me novit et propitius fuit.
De eo adhibetur, qui in nos propitius et misericors est.

٩٥ قَدْ فَكَّ وَفَرَجَ

95. Iam pendula mandibula praeditus erat et distantibus maxillis.

Proverbium hoc senem decrepitem designat. Verbo فَرَج aut prima (media Kesre) aut secunda in proverbio forma tribuuntur, sensu proverbii immutato. Conf. Djeuh
٢ فَكَ

٩٦ قَدْ رَفَعَ بَيْنَهُمْ حَرْبٌ دَاهِسٌ وَالْغَبْرَاءُ

96. Iam incidit inter eos bellum Dahis et Alghabra appellatum

Verbis hisce significant, gentem in malum incidisse, quod longum tempus duraret, bellum enim Dahis et Alghabra appellatum per circiter quadraginta annos a gente Ahbs contra gentem Fcsarah et Dsobjan gerebatur. Dixit Almosadhdhelus: Dahis equi nomen erat Kaisi ben-Hadsimah Ahbsitae et Alghabra nomen equae erat Hodsaisfahi ben-Badr Fesaritae. Tempore autem ante Mohammedem Hodsaisfahus princeps Maahdditarum erat. Belli illius gravissimi, quod per multos annos horum equorum causa inter Ahbsitas et Fesaritas gerebatur causa haec erat: Vir quidam e gente Ahbs Kirwaschus ben-Honajj appel-

latus cum Hamlo ben-Badr fratre Hodsai fahi de equis Dahis et Alghabra, dum ille Dahisum praestantiorē, hic Alghabram praestantiorē esso contenderet, ita ut uterque decem camelos pignoris loco daret, certamen inierat. Hanc vero ob rem quum Kirwaschus cum Kaiso colloqueretur, hic malum eventum praevidens rem dissuasit; at, quum ille rem necessariam factam esse diceret, ad Hamlum ben-Badr se contulit dicens, se pro socio pignus depositurum esse. At Hamlus ben-Badr fastu elatus, se, nisi illos decem camelos adduxisset, pignus depositurum esse, negavit et quum hac de causa iratus Kaisus viginti camelos esse dixisset et Hamlus, imo triginta, dicere perrexisset, dum unus semper augetur alterius numerum, a Kaiso usque ad centum numerus auctus est. Deponebatur autem illud constitutum pignus apud Ghallakum aut Ghallaki filium, virum e gente Banu-Tsahlebah ben-Sahd. Kaisus Hamlo eligendi ius in tribus rebus constituendis concessit, ita ut, si alter primum diceret, alteri duae res constituendae essent Hamlus dicendi initium concessit Kaiso et hic, ut spatium cursus centum sagittarum iactibus definiretur, constituit. Hamlus tempus et locum (مضمار), ubi ad cursum praeparabantur et terminum loci (ميطان), ubi ad cursus certamen emittebantur, elegit. Tum cursus spatium constituebatur. Erat finis cursus fovea in colle a naturā facta, ubi aqua pluvialis restagnabat, Dsat-Olizard appellata, initium cursus a loco, cui nomen non est, faciendum erat. Equus autem, qui primus ad illam foveam bibendi causa, siti enim antea adfecti erant, accesserat, victoriam reportasse putabatur. Hamlus autem cibum Hais (حيس) appellatum cum situlis in collis angustis (postea شعب الحيس eadem de causa appellatis) sociis latentibus miserat, ea conditione ut, si Dahis appellatus equus alterum cursu praecessisset, illum a scopo

1) Per quadraginta dierum spatium meliore pabulo aliti in hippodrome exercebantur, ut si pingues facti essent, graciles et ad cursum apti fierent.

repellerent. Quum vero equi dimissi apparerent, Hamlus dixit: Te vici o Kaisus; Kaisus autem respondit: بعد اطلاع ايناس „Post apparationem (est) cognitio conf. C. II, 110 conf C. X, 11. Quum equi in terra dura current, Hamlus iterum dixit: Te vici o Kaisus! et Kaisus respondit: Lente! iam currunt in terra dura (conf. X, 11). Quum vero equi in fine cursus essent, Dahisus alterum praecessit, qua de causa Kaisus dixit: جرى المذكيات غلاب „Cursus equorum robustorum victoriae certamen est“ Conf C. V, 1. Tempore autem, quo equus apud illos in angustiis collis latentes viros adveniebat, unus eorum Sohairs appellatus prosiliit et equum Dahis ab illa fovea cursus scopo repulit. Hanc rem vituperans Kaisus ben-Sohair hos dixit versus:

كَمَا لَا قَيْتُ مِنْ حَمْدِ بْنِ بَدْرِ وَأَخَوْتِهِ عَلَى ذَاتِ الْأَمَادِ
فَمَنْ قَتَرُوا عَلَى بَغِيرِ قَتْرِ وَرَدُّوا دُونَ غَايَتِهِ جَوَانِي

„Quomodo mihi factum est a Hamlo ben-Badr eiusque fratribus ad locum Dsat-Olizad. Illi gloriam super me expetiverunt sine gloriae causa, et equum meum generosum a scopo repulerunt“.

Tum Kaisus a Chodsaifahō victoriae pretium postulavit. At Chodsaifahus dixit: Te decepi. Dixit autem Kaisus: تركي الخداع „Is reliquit deceptionem, qui a centum sagittae iactum spatio cursum incipit“ (c. C. III, 5). Is autem, apud quem certaminis pignus depositum erat Hodsaifahō dixit: Kaisus vicit, num igitur iubes me ei certaminis pignus tradere. Tsahlabita, quum Chodsaifahus annueret, ei certaminis pignus tradidit. Postea autem Ahrcāns ben-Ohmairah et patruelis eius e gente Fcsarah in causa erant, cur Chodsaifahum facti poeniteret, et mitteret filium suum Abu-Kirfahum, qui victoriae pretium a Kaiso reposceret. Abu-Kirfahō, qui Kaisum domi non invenit, eius uxor dixit: De Kaisi absentia tibi gaudeo. Filius

rediens patri ista verba dixit. Nihilominus tamen remissus a Kaiso occisus est. Re peracta homines caedis pretium pro occiso Chodsaifah filio centum gravidas camelas ad Chodsaifahum adduxerunt. Chodsaifahus pretium accipiens camelos familiaribus suis tradidit, ut ibi foetus eniterentur. Tum Malicus ben-Sohair, qui Kaisi frater erat, cum femina e gente Fesarah matrimonium iniens in loco Allokathah, qui propinquus Alhadjiro erat, commorabatur. Huiusce rei certior factus Hodsaihah filii sui occisi ulciscendi causa istum virum occidit. In istam caedem dixit Ahntarahus:

لِلَّهِ عَيْنَا مَنْ رَأَى مِثْلَ مَالِكٍ عَقِيرَةَ قَوْمٍ إِنْ جَرَى فَرْسَانِ
فَلَيْتَهُمَا لَمْ يَجْرِيَا بِصَفِّ غُلَّةٍ وَلَيْتَهُمَا لَمْ يُرْسَلَا لِرَهْبانِ

„Oh! per Deum! quis unquam sicut Malicus ciulatum vidit gentis, si duo equi currunt. Utinam ii non cucurrissent per dimidium sagittae iactus, et utinam ii ad cursus certamen non fuissent omissi“!

Hoc ob factum gens Banu-Djasimah ad Hodsaihahum venerunt, ut nomine familiae Malici ben-Sohair illas camelas, quae tanquam caedis pretium datae essent, reposcerent. Chodsaifahus consilium Sinani ben-Abi Haritsah Masinitae sequens non nisi matres, pullos natos retinens, reddere volebat. Tum gens Banu-Ahbs et cum iis foederata gens Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfan ad locum Dsu-l'Moraikeb contra Fesaritas, quorum princeps tunc temporis Hodsaihahus ben-Badr erat, profectae sunt. Occidit isto die Arthathus, unus e familia Banu-Machsum, quae ad gentem Banu-Ahbs pertinebat, Auhfum ben-Badr, Antharahus autem Dhamdhamum aliosque. In hoc proelium Ahntarahus dixit:

وَلَقَدْ خَشِيتُ بَلَّنْ أَمُوتَ وَلَمْ تَكُنْ لِلْخَرْبِ دَائِرَةً عَلَى آبَائِي ضَمَضِمِ

1) Loquendi modus *لِلَّهِ عَيْنَا*, nisi fallor, admirationem exprimit similem verbis *دره* *لِلَّهِ*. Versuum metrum Thawil est conf. l. m. p. 162.

أَتَيْتِي مِرْصِي وَلَمْ أَشْتِمَهُمَا وَالنَّادِرَيْنِ إِذَا لَمْ أَلْقَهُمَا نِمِي

أَنْ يَقْعَلَا فَلَقَدْ تَرَكْتُ أَبَاهُمَا جُزَرَ السِّبَاعِ وَكَيْلَ نَسْرِ قَشْعِمِ

„Iam timueram, ne morerer, dum bellum non fuisset adversum filiis duobus Dhamdhami, qui honorem meum laedebant a me non laesi et, licet eis non obviam veneram, sanguinem meum vovebant. Ne illud facerent (timebam); sed iam reliqui (in proelii campo) eorum patrem tanquam ferarum escam omnisque vulturis annosi“.¹

et tum

وَلَقَدْ عَلِمْتُ إِذَا أَلْتَقَيْتُ فُرْسَانَنَا يَلُوحِي الْمُرَيْقِبُ أَنَّ ظَنِّكَ أَحْمَقُ

„Et iam scivisti, quum equites nostri ad arenas tenues Almoraikibi occurrissent, opinionem tuam esse falsam“.

Gens autem Banu-Dsobjan ista clade adflicta duce Hodsaisfaho ben Badr copiis collectis contra gentem Banu-Ahbs eiusque socios Babu-Ahbd-Allah ben Ghathfan, quorum princeps Alrabiahus ben-Sijad erat, profecta est. In valle Dsu-Hosan appellata utraque pars occurrit. Fugatos Ahbsitas persequentes Dsobjanitae ad locum Almoghaikah (aliis Ghikah ويقال بغيقة) appellatum adsecuti sunt. Ibi, nisi talionis pretium solvissent, hostes delendos esse dixerunt. Rabiahus ben-Sijad pugnandum esse duxit, Kaisus autem liberorum pignore dato hostium animos placare suasit. Convenit pacto, ut liberi Sobaiho ben-Ahmru Tsaghebitae traderentur. Post Sobaihi mortem ab eius filio Malico Hodsaisfahus, eius avunculus, obtinuit, ut sibi liberi traderentur. Traditos ad aquam Aljahmorijjah, quae in valle Bathn-Nachl erat, adduxit. Ibi familias occisorum convocavit et singulos adolescentes pignori datos sibi tanquam sagittae scopum posuit. Singulum quemque autem patrem vocare

1) Conf. Antaras Moall. ed. Willmet. p. 47 sq, text. Versuum metrum Camil est. c. l. m. p. 212.

iussit. Tum omnes sagittis petivit et occidit. Contra eos autem, qui eodem die sagittarum iactu non occisi erant, postero mane crudele factum iteravit, donec omnes deleti essent. Harum rerum irā accensi Ahbsitae eos in isto loco versantes oppresserunt. Duodecim viri occidebantur, inter quos Malicus et Iasidus Sobaihi filii et Ahracijus ben-Ahmira erant. Tum congregatis copiis ad latus loci Alhabah (الهابنة) appellati, qui in superiore parte vallis Dau-Hosan erat, die fervido usque ad meridiem pugnatum est. Solis aestus pugnautes separavit. Hodsai-fahus, cuius interiora femora in equitando summo calore laesa erant, ut balneo membra refrigerarentur, cum sociis in puteum, qui apud locum Alhabah erat, descenderat. Kaisus eorum statum divinans cum sociis advenit. Isto die Hodsai-fahus, Malicus ben-Badr, Alharitsus ben-Auhf ben-Badr, et Ham-lus ben Badr occisi sunt. In Hodsai-faho autem ut exemplum statuerent, eius testiculos amputatos ei in os ingesserunt, eius autem linguam in podicem indiderunt. Gens autem Ghathfan caedem Hodsai-fahi aegre ferens omnibus copiis collectis Ahbsitas invadere statuit. Gens Ahbs videns, se tantis copiis resistere non posse, in regionem Iemamah migrandi consilium cepit, ibi enim habebat avunculos gentem Ahblah, quae filia Alduli filii Honaifahae, matris Rewahahi erat. Venerunt igitur ad Ketadahum ben-Maslamah. Ibi quum parvum temporis spatium commorata esset gens, ob verba, quae Kaisus praesente Ketadaho de cranio protulisset, Ketadahus timorem concipiens, eam abire iussit. Castra igitur moventes in regionem Hodjr ad gentem Banu-Sahd ben-Said Menat ben-Tamim profecti sunt. Sed gens Banu-Sahd Aldjaunum regem Hodjri spe praedae, ut gentem Ahbs inopinato impetu cum copiis suis opprimeret, excitavit. Quam rem quum rex se peracturum esse promississet, quidam ex Sahditis cognatam, quae viro ex Ahbsitis nupta erat, de re certiore fecit, et haec Kaisum monuit. Kaisus initio noctis, ut feminae gentis et robustiora pecora, relictis ignibus inter viliora impedimenta, proficiscerentur, imperavit. Equites autem ad locum Alfaruk appellatum, qui

spatio dimidiū diei a loco Suk-Hodjir remotus erat, disposuit, ut persequentes regis copias et Sahditas pugna retinerent. Pugnabatur, donec feminae Ahbsitarum itinere longo abiissent. Sic e periculo liberati ad gentem Banu-Dhabbah pervenerunt. Contenderunt autem, Malicum ben-Beor ben-Sahd et Ahbsum duos esse fratres ex eadem matre natos. Gens autem Banu-Dhabbah, quae antea quam congregata erat, a gente Tamim semper adfligebatur, cum Ahbsitis incursionem in regionem gentis Banu-Hentselah fecit. Inde quum vir gentis Ahbs feminam ad gentem Banu-Hentselah pertinentem secum abduceret, vir quidam e gente Dhabbah, illam feminam solis ardore summopere afflictam, ut linguam exereret videns, Ahbsitam, ut eam leniter tractaret, rogavit. Ahbsita autem interrogans alterum, num misericordia eius adfectus esset, quum alter Certe! respondisset, cuspidem lanceae in eius anum direxit, ut mulier gentem Banu-Hentselah in auxilium vocaret. Dhabbita autem hanc ob rem Ahbsitam occidit. Quae res in causa erat, cur et inde abirent in Syriam profecturi. Sed a gente Banu-Ahmīr legatis missis ad foedus cum ipsis faciendum invitabantur. Foedus igitur cum Moahwijjahō ben-Schoel pepigerunt. Sed versibus satyricis Ahbd-Allahi ben-Hammam poetae gentis Banu-Ahbd - Allah ben - Ghathfan, secundum alios Alnabeghahi Dsobjanitae commoti et inde abierunt et ad gentem Banu-Djahfar ben-Cilab pervenerunt. Cum his degebant usque ad diem pugnae a loco Aldjebelah appellatae. Causa separationis haec erat: Vir quidam e gente Banu-Ahbs occiderat Ebn-Aldjaunum, quem Auhfus ben-Alahwaz libertate donaverat. Hanc ob caedem iratus Auhfus gentem Banu-Djahfar, ut Ahbsitas opprimeret, incitabat. Quod audientes Ahbsitae cum Rabiāho ben-Korthūmo e gente Banu-Abi-Beor ben-Cilab foedus fecerunt.

Tempore autem, quo Ahbsitae apud gentem Banu-Ahmīr degebant, Dsobjanitae in illam gentem die Schahwah (شعواء) appellato alioque die incursionem fecerant. Isto die Thalhaus ben-Sinan Kirwaschum ben-Honajj captivum fecit. Interrogatus, quis esset, se Tsaurum ben-Ahzim

Albaccai esse dixit, sed mulier e gente Ahbs oriunda, quae advenientem Kirwaschum cognovisset, marito suo rem patefecit. Maritus Choraimum ben-Sinan fratrem Thalbahii certiore fecit. Kirwaschus se a muliere e gente Ahbs oriunda cognitum esse audiens dixit: *رب شر حملته عسبية*, „Saepe mulier ad gentem Ahbs pertinens malum tulit“, quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Kirwaschus autem Hizno traditus occidebatur. Degebant autem Ahbsitae cum gente Banu-Ahmir usque ad tempus, quo gens Banu-Ahmir in gentem Banu-Dsobjan incursionem fecit. Isto enim tempore frater Hanbadhi Dhabbabitae a viro Dsobjanita captivus factus erat. Hic tempore nundinarum Ohcatsi Iudaeo oenopolae, uni ex incolis Taimae in custodiam traditus erat Iudaeus domum revertens captivum, quem inter uxores suas invenerat, castravit, quae res mortis causa erat. Rem audiens Hinbizus gentem Banu-Ahbs adiit, dicens, gentem Ghathfan fratrem suum occidisse, se igitur ab Ahbsitis caedis mulctam petere. Kaisus respondit: Manus mea cum manu vestra est contra gentem Ghathfan, sed Iudaeus captivum cum uxore sua invenit. Hinbizus autem dixit: Et si ventus eum occidisset, profecto! vobis mulcta danda esset. Haec audiens Kaisus dixit genti suae: Date mulctam et ad gentem vestram ite, nam mors inter gentem Ghathfan melior est, quam vita inter gentem Banu-Ahmir. Tandem utraque pars continuis proeliis fatigata ad pacem propensa erat. In loco Kathan (قطن) duo filii Bagidhi Ahbs et Dsobjan pacis componendae causa convenerunt. Ibi quum Hozainus ben-Dhamdham patris necem ulturus, ut iuramento suo satisfaceret, Baihanum occidisset, non multum aberat, quin tota res irrita fieret; Ahbsitae enim dixerunt, se non esse pacem facturos, quamdiu mare lanam irrigaret. Sed tandem, postquam Charidjahus ben-Sinan filium suum ad fratrem occisi duxerat et ducentos camelos¹ pro filio occiso ei solvere promiserat,

1) Centum solvebat; diminuebat dimidio pretium religio Islamitica.

pax, cui componendae praepositi erant Auhfus et Mahkalus filii Sohahi ben-Ahmru e gente Thahlebah, composita est.

٩٧. قَدْ وَنَى طَرْفَا

97. Iam debiles sunt eius duae extremitates.

Vocabulo الطرفان duae extremitates penem et linguam aut os et anum designant. Verbis hisce debilem, rei perficiendae impariem designant. Cecinit poeta Alne-djaschi appellatus:

وَإِنْ فَلَانَا وَالْإِمَارَةُ كَالَّذِي وَنَى طَرْفَا بَعْدَ مَا كَانَ أَجْدَحَا

„Quidam et principatus ei similes sunt, cuius duae extremitates debiles sunt, postquam mutilatae erant“.

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 162.

٩٨. قَتَلْتُ سَيُورَةَ مِنْ أَدْيِيكَ

98. Resecta sunt eius lora ex corio tuo.

Dixit Abu-F'Haitsamus, lora, quae ex coriis duobus resecta sunt, inter se differunt, ex uno corio resecta diversa esse non possunt. Dixit poeta:

وَقَتَلْتُ مِنْ أَدْيِيهِمْ سَيُورِي

„Et resecta sunt ex corio eorum mea lora“.

Hemistichium metri Waflr est. p. 204. Proverbium de duabus rebus aequalibus adhibetur.

٩٩. أَقَرَّ صَامِتٌ

99. Confessus est tacens.

De eo dicitur, qui interrogatus tacet, is enim tacendo

rem confirmare videtur. Simili ratione dicitur: سكوتها رضاها
„Silentium eius (feminae) est eius consensus“.

١٠٠. الْقَرُّ فِي بَطُونِ الْأَيْلِ

100. Frigus in ventribus camelorum est.

Dicunt الْقَرُّ frigus esse, pro الْقَرْ هُجَابٌ abitus frigoris, quia veris tempore, quo camelae parere solent, simul cum partu frigus abit.

١٠١. قَرْجَةٌ يَصْدِي بِهَا الْقَرْحُ

101. Puteus recens fossus, ad quem fodiens silit.

Vocabulo قَرْجَةٌ puteus recens, in quo aqua apparet significatur. In eum dicitur, qui in colligendis opibus se fatigans earum fructum non percipit.

١٠٢. قُرُونٌ بُدْنٌ مَا لَهَا عَقَاءٌ

102. Cornua ibicum annosorum, quibus cuspides non sunt.

١٠٣. قَدْ ضَاقَ عَنْ شَحْمَتِهِ الصِّفَاقُ

103. Iam peritonaeum eius nimis angustum est, quam ut adipem eius capiat.

De eo dicitur, qui tantas divitias habet, ut eas bene tenere et tueri non possit; nec non eum proverbium significat, qui arcana occultare non potest.

١٠٤. قَمَقَامَةٌ حَكَّتْ بِجَنْبِ الْبَازِلِ

104. Parvus ricinus scabit latus cameli nonum annum agentis (i. e. robusti).

In debilem, vilem dicitur, qui fortem, potentem laedit.

١٠٤ أَقْرَفَ عَيْنًا وَالنَّجَارُ مَذْهَبٌ

105. Ignobili stirpe patris est quoad substantiam, dum radix (seu origo) deaurata est.

Verbo اقرف equum aut hominem genere ignobili, sc. ex patre vili, licet mater Arabicae originis esset, natum esse significant. In eum dicitur, qui generosa stirpe oriundus verbis et factis turpem se esse ostendit.

١٠٥ قَرْمٌ مُعَرَّى لِلْجَنْبِ مِنْ سِدَادٍ

106. Admissarius nobilis, cuius latera libera sunt a funibus contortis.

Vocabulum: قمر admissarium nobilem, qui geniturae causa comparatus est, significat. Huius latera et dorsum ab ulceribus libera sunt, ut funes contorti, quibus ulcera sanandi causa obturantur, non opus sint. Proverbium virum generosum vitiorum expertem designat.

١٠٦ الْأَقْوَسُ الْأَحْبَى مِنْ وَرَائِكَ

107. Incurvum dorsum habens, per terram prorepens pone te est.

Proverbium hoc a venatore, qui dorso incurvo per terram prorepens ferae insidiatur, derivatum esse videtur. Dicitur in virum, qui rem tractat, quae mala ei minatur. Ut caveat proverbii verbis monetur.

١٠٧ قَدْ جَانَبَ الرُّوحَ وَأَهْوَى لِلْجَرَلِ

108. Iam evitavit pratum, et ad loca lapidosa tendit.

In eum dicitur, qui bonum relinquens malum eligit. Similis ratio proverbio est: „تجنب روضة واحال يعدو“ „Evitavit pratum et currens advenit“ conf. III, 10. 35.

١٠٩ اَقْبِلُوا ذَوِي الْهَيْئَاتِ عَثَرَاتِهِمْ

109. Remittite virtute praeditis leviora peccata!

Loco verborum ذَوِي الْهَيْئَاتِ praediti formis, qui virtute praediti esse dicuntur, legitur ذَوِي الْهِنَاتِ possessores rerum parvarum i. e. ii, quorum peccata aut pauca aut leviora sunt.

١١٠ اِسْتَقْدَمْتُ رِحَالَتَكَ

110. Praecessit sella tua.

Vocabulo رحالة, sella corio confecta ligno carens, qua in celeri cursu utuntur, significatur. Proverbium in hominem dicitur, qui socio malum inferre festinat. Conf. Dj. s. قدم. Samachscharius dixit, proverbium ab eo desumptum esse, quod sella non bene ligata vacillaret et praecederet, et adhiberi de eo, qui terminum suum transgrederetur. In Scharaf-Aldini opere استقدمت رحالته legitur. Idem dixit, proverbium adhiberi de viro, qui alterum contumeliis et pravo sermone laedere properet. Comparari viri sermonem cum sella non bene ligata, qua dorsum vulneraretur. Legitur quoque استقدمت رحالته „Praecessit eius iumentum“.

١١١ قَدْ تُوذِيَنِ النَّارَ فَكَيْفَ أَصْلَى بِهَا

111. Iam ignis mihi nocet; et quomodo eius fervorem sustineo.

Proverbium significat, rem nobis ingratam esse, ut eam videre aut tolerare nolumus.

١١٢ قَالَتْ الْغَلَّةُ لَا أَكُونُ وَحْدِي

112. Dixit corruptio corii in deprendendo: Non sum sola.

Proverbium in scholiis sic explicatum est: الغل الفساد الاديمر واصله ان الضائنة ينتف صوفها وهي حمة فانا دبغوا جلدها لم يصلحه الدبغ لانه قد نغل ما حواليه يضره للرجل يقال فيه خصلة سوء اى لا تنفرد هذه الخصلة بل تقترب Vocabulum نغل significat corruptionem pellis. Huiusce proverbii origo est, quod ovibus, dum vivae sunt, lana evellitur, nam, quum corium concinnatur, corarius lanam, partibus circumstantibus corruptis, aptare non potest. De viro adhibetur, in quo indoles prava est. I. e. Ista indoles sola non est, sed cum ea indoles aliae coniunctae sunt.

١١٣ قَدْ بَلَغَ الشِّطَاطُ الْوَرَكَيْنِ

113. Iam pervenit lignum parvum per ansas traiectum ad coxas.

Vocabulo شطاط lignum parvum designatur, quod per duorum saccorum ansas traicitur, ut eo nexi sint in iumentum dorso. Adhibetur igitur proverbium in re, quae ultra fines suos transgressa est. conf. C. II. 9. V, 50.

١١٤ قَدْ أَوْضَعْتَ مِنْذُ سَاعَةٍ

114. Iam ad celerem gressum incitasti inde a momento.

De eo dicitur, qui dum rem perficere differebat, non amplius in perficiendo cunctatus est.

١١٥ قَدْ تَخْرُجُ الْخَمْرُ مِنَ الضَّيْنِ

115. Iam prodit vinum ex cado.

Interdum ex avaro donum elicitur.

١١٦ قَدْ يُمْكِنُ الْهَرُّ بَعْدَ مَا رَمَحَ

116. Iam subigitur equuleus, postquam calcitravit.

De eo dicitur, qui obedit, postquam refractarius fuerat.

١١٧ قُضِيَ الْمَتَمِّي الْخَبِيَّةُ

117. Extremum optantis est frustratio.

In eum dicitur, qui absurdam et impossibilem rem optat.

١١٨ قَرِينُكَ سَهْمُكَ يُخْطِئُ وَيَصِيبُ

118. Socius tuus est sagitta tua, quae scopum modo non ferit, modo ferit.

Proverbium nos monet, ut amicis non nihil concedamus, siquidem sagittis nostris similes sint.

١١٩ أَقْبَحُ هَزِيلَيْنِ الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ

119. Turpis esse puta duos emaciatos, equum et mulierem!

Narrant Ahmruum ben-Allaits copias, quibus stipendia distribuerentur, lustrasse. Videns equitem equum emaciatum habentem dixit: Hi pecuniam meam accipientes po-

dices uxorum suarum pinguefaciunt. Eques quidam autem dixit: Si princeps uxoris meae podicem vidisset, profecto! podicem iumenti mei pinguem esse putasset. Tum ridens princeps donum ei dari iussit dicens: Eo pinguefac equum et uxorem! Hoc in loco codex L. proverbium 20 inseruit; sed neque hoc neque antecedens suo loco est.

Forma comparativi.

١٣. أَقْصَفُ مِنْ بَرَوَقَةٍ

120. Debilior, quam planta Barwakah appellata.

Nomen plantae debilis est, cuius rami facillime franguntur. Scharaf-Aldinus et Samachscharius, nec non codex Lugdun. habent مِنْ بَرَوَقَةٍ. Dixit poeta Djourir:

كَأَنَّ سُيُوفَ الْتَيْمِ مِمَّنْ بَرَوَقٍ إِذَا نُصِيتَ عَنْهَا لِحْرَبٍ جُفُونُهَا

„Quasi gladii gentis Altai sunt ligna Barwaka, quando ad bellum e vaginis extrahuntur.“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 162. conf. prov. أَصْعَفُ مِنْ بَرَوَقَةٍ

١٢١ أَقْوَدُ مِنْ ظِلْمَةٍ

121. Magis lenocinium exercens, quam Thailmah.
Mulier ista ad gentem Hodsail pertinebat. conf. Kam.

١٢٢ أَقْوَى مِنْ نَمَلَةٍ

122. Robustior, quam formica.

Sic dicitur, quia formica pro corporis parvâ staturâ magna onera portat.

١٢٣ أَقْصَرُ مِنْ غَيْبِ الْحِمَارِ وَأَقْصَرُ مِنْ ظَاهِرَةِ الْفَرَسِ

123. Brevior, quam adaequatio asini alternis diebus; brevior, quam adaequatio equi quovis die.

Dicitur quoque : „Brevior, quam sitis asini“. Asinus sitim diutius ferro non potest, quam uno die praetermisso; equo autem quovis die potus praebendus est. Hisce autem diversis nominibus diversi gradus sitis et potus praebendi appellantur. Quovis die si potus praebetur ظاهرة, alternis diebus (seu tertio die) غيب, quarto die ربع, tum خمس, tum سدس, tum سبع, tum ثمن, tum تسع, denique decimo die عشر appellatur. Arabes autem, die quinto si potus praebendus camelis est, hanc sitim اشام الاطماء, infelicissimam sitim, appellarunt, quod aestatis tempore per maius temporis spatium sitis a camelis ferri non potest.

١٢٤ أَقْضَى مِنَ الدِّرْهِمِ

124. Negotium melius perficiens, quam drachma.

In meo codice درهم, in Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus الدرهم legitur et sic in codice B. et L. Hoc proverbium ex poetae versu desumptum esse dicunt:

لَمْ يَسِرْ ذُوا لِجَاجَةٍ فِي جَاجَةٍ أَقْصَى مِنْ الدَّرْهِمِ فِي كَيْفٍ

„Non cunctati sunt ob rem necessariam in re neccessaria magis negotium perficientes, quam drachma in eius manu“.

Versus metrum Redjes est. c. l. m. p: 230.

١٢٥ أَقْطَعُ مِنْ حَلَمٍ وَأَقْدُ مِنْ شَفْرَةٍ

125. Magis amputans, quam falcula; magis secans, quam scalprum sutorium.

Et illud prius proverbium ex versu poetae derivatum esse censent:

أَقْدُ لِنُعْمَاكَ مِنْ شَفْرَةٍ وَأَقْطَعُ فِي كُفْرِي عَالِيْنَ حَلَمٍ

„Gratiam tuam magis dissecans, quam scalprum sutorium et in ingratitudine sua magis secans, quam falcula.

Metrum versus Motakarib est. c. l. m. p. 281.

١٣٦ أَقْوَدُ مِنْ مِهْرٍ

126. Ductilior, quam equuleus.

Comparativi forma اقود a significatione passiva derivanda est. Proverbium autem inde ortum esse dicitur, quod equuleus, quum ducitur, praecurrit. Scharaf-Aldinus autem dixit, proverbiu sensum esse: „Difficilior ductu, quam equuleus“.

١٣٧ أَقْوَدُ مِنْ ظُلْمَةٍ

127. Melior leno, quam tenebrae.

Sic dictum est, quia tenebrae omnes res occultant.
Arabes dicere solent: كل ظلام وارى لقيته حتى
لقيته حتى يقول اخوك امر الذئب „Ei occurri ea condi-
tione, ut omnes personas tenebrae occultarent et ei occurri,
ut diceret: Num frater tuus (est) an lupus? Conf. prov. 121.

١٢٨ أَقْوَدُ مِنْ لَيْلٍ

128. Melior leno, quam nox.

Hoc ex poetae versu derivatum est:

لَا تَلْقُ إِلَّا بَلِيْلًا مَنْ تَوَاصَلَهُ فَالْشَّمْسُ نَمَامَةٌ وَاللَّيْلُ قَوَادٌ

„Ne obviam veni nisi nocte ei, quodam te coniungere
cupis, nam sol delator est, at nox bonus leo“

Metrum versus Basith est. conf. l. m. p. 190.

١٢٩ أَفَحَرُّ مِنْ مَعْبَاةٍ

129. Spurcior, quam pannus, quo mulier men-
struum sanguinem excipit.

Conf. Cap. XXVII, 127.

١٣٠ أَفْقَطُ مِنْ تَيْسِ الْبَيْعِ

130. Saepius insiliens coitus ergo, quam hircus
Albajjahi.

Conf. Cap. III, 153.

١٣١ أَفْقَطُ مِنْ تَيْسِ بَنِي حِمَّانٍ

131. Saepius insiliens coitus ergo, quam hircus
gentis Banu-Himman.

Conf. prov. C. XIX, 54. اظلم من قيس بنى حمان

١٣٢ لقوش من المكجوين

132. Plus lucrantes (mercaturam exercentes), quam fracturas ossium reparantes.

Qui cognomen المجدون Fracturas ossium reparantes ducebant, Abu-Ohbaidahus, quatuor viros fuisse dixit: nempe filios Ahbd-Menafi ben-Kozajj, Haschimum, Ahbd-Schamsum, Naufelum et Almothallebum, per quos, quotiescunque Koraischitis stella occidit, Deus eorum fracturam reparavit. Hac autem de causa illud cognomen acceperunt. Saepius enim quum reges adirent, ab his clientelâ pro Koraischitis donabantur. Haschimus a regibus Syriae donatus est, ut in Syriam et confinia Graeciae proficisci possent, Ahbd-Schemsus ab Abyssiniae rege clientelâ donatus est, ut in Abyssiniam iter facerent, Naufelus autem a rege Persarum, ut in Persidem et Iracem migrarent, denique Almothallebus a regibus Himjaritarum, ut in Arabiam felicem se conferrent.

١٣٣ اقري من زاد الركب

133. Saepius hospitio excipiens, quam viri cognominati commeatus iter facientium.

Ebn-Alahrabiùs contendit, hoc Koraischitis proprium proverbium fuisse. Tres inter Koraischitas viri, Mosafir ben-Abu-Ahmru ben-Omajjah, Abu-Omajjah ben-Almoghirah et Alaswad ben-Almothalleb ben-Asad ben-Ahbd-Alussa illud cognomen acceperunt, quod, illis simul cum aliis iter facientibus, aliorum nemo commeatum secum portabat.

١٣٤ اقري من حاسي الذهب

134. Saepius hospitio excipiens, quam aurum sorbens.

Aurum sorbens cognomen erat viri Koraischitae Ahbd-
Allahi ben-Djadahn Taimitae. Cognomen autem illud ac-
cepisse dicitur, quod poculis aureis uteretur.

١٣٥ أَقْرَى مِنْ غَيْثِ الضَّرِيكِ

135. Saepius hospitio excipiens, quam vir cogno-
minatus pluvia pauperis.

Proverbium hoc genti Rabiah proprium erat. Cognomen
autem illud gerebat Ketadahus ben-Maslamah Hanifita.

١٣٦ أَقْرَى مِنْ مَطَاعِيمِ الرِّيحِ

136. Saepius hospitio excipiens, quam viri, qui
ventò flante homines cibabant.

Viros, qui cognomen مطاعيم الرِّيح „Vento flante
cibantes“ gerebant, quatuor fuisse, quorum unus patruus
Abu-Mihdjani Altsakafita esset, Ebn-Alahrabius dixit.
Abul'Neda autem dixit: Isti viri erant Genanahus ben-Ahbd-
Ialil Tsakefta, patruus Ebn-Mihdjani et Lebidus ben-Ra-
biah eiusque pater. Quando ventus Eurys (صبا) flabat,
quo tempore pabuli inopia magna esse solebat, viri isti
cibare homines solebant.

١٣٧ أَقْرَى مِنْ أَرْماقِ الْمُقْوِينَ

137. Saepius hospitio excipiens, quam viri, qui
extremi vitae spiritus pauperum cognomina-
bantur.

Abu-l'Takhsanus dixit, tres illos viros fuisse Caahbum,
Hatenum et Harenum.

١٣٨ أَقْرَى مِنْ أَكْلِ الْخَبْرِ

- 138 Saepius hospitio excipiens, quam vir panem edens cognominatus.

Proverbium genti Tamim proprium erat. Ahbd-Allahus ben-Habib Ahnbarita illud cognomen gerebat. Unus e gente Banu-Samrah suo tempore gentis Banu-l'Ahnbar principatum tenebat. Ista gens gloriari dicere solebat: E nostrorum numero est panem edens et is, qui aves in tutelam recepit i. e. Tsaurus ben-Schahmah Ahnbarita. Dactylos non amans illud cognomen accepit.

١٣٨ أَقَلُّ مِنْ وَاحِدٍ وَمِنْ أَوْحَدٍ وَمِنْ تَبْنَةٍ فِي
لَبْنَةٍ وَمِنْ لَا شَيْءٍ فِي الْعَدَدِ وَفِي اللَّفْظِ
مِنْ لَا

139. Paucior quam unus; quam unicus; quam particula straminis in latere; quam nihil in numero; et quam non in verbo.

١٣٩ أَنْصَرُ مِنْ حَبَّةٍ وَمِنْ أَنْمَلَةٍ وَمِنْ فِثْرِ الضَّبِّ
وَمِنْ إِبْهَامِ الضَّبِّ وَمِنْ إِبْهَامِ الْخَبَارِ وَمِنْ
إِبْهَامِ الْقَطَاةِ وَمِنْ زُبِّ نَمَلَةٍ

140. Brevior, quam granum unum; quam extremitas digiti pulposa; quam intervallum inter lacertae ungulas; quam pollex lacertae;

quam pollex avis Katha; quam membrum virile formicae.

١٤١ أَقْطَفَ مِنْ نَمَلَةٍ وَمِنْ ذَرَّةٍ وَمِنْ قَرِيحٍ الذَّرَّةُ
وَمِنْ حَلَمَةٍ وَمِنْ أَرْنَبٍ

141. Magis scabens (carpens), quam formica; quam parva formica; quam parvus fetus formicae parvae; quam parvus ricinus; quam lepus.

Dubito, num voci اقطف in omnibus proverbii eadem significatio tribuenda sit. In lepore esse potest: „propinquiore gressu incedens“, quemadmodum Scharaf-Aldinus vocem explicat. Leporem, quum pedes anteriores breves habeat, celeriter ascendere dicit, ut eam fugientem nonnisi canes anterioribus pedibus brevibus, id quod laudi in canibus habetur, cursu assequantur. In caeteris autem proverbii scabendi significatio magis convenire videtur, siquidem „اقطع من اللحم“ Magis amputans, quam parvus ricinus“ dicatur.

١٤٢ أَقْبَحُ أَثَرًا مِنَ الْخَدَتَانِ وَمِنْ قَوْلٍ بِلا فِعْلٍ
وَمِنْ مَنْ عَلَى نَيْلٍ وَمِنْ تَيْبٍ بِلا فَضْلٍ وَمِنْ
زَوَالِ النِّعَمَةِ وَمِنْ الْغُولِ وَمِنْ السِّحْرِ وَمِنْ
خَنْزِيرٍ وَمِنْ قُرْدٍ

142. Foedior (turpior) vestigio, quam excrementa alvi¹⁾; quam verbum sine facto; quam exprobratio beneficii; quam superbia sine excellentia; quam finis opulentiae; quam daemon; quam praestigiae; quam sur; quam simia.

١٤٣ أَقْسَى مِنْ صَخْرَةٍ وَمِنْ أَتَجَرٍ

143. Durior quam petra; quam lapis.

١٤٤ أَقْرَبُ مِنَ الْبَغْتِ وَمِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ وَمِنْ عَصَا الْأَعْرَجِ

144. Propinquior, quam resurrectio²⁾; quam arteria colli; quam baculus claudi

Sic dicitur, quia claudus baculum non deponit aut abiicit.

١٤٥ أَقْطَعُ مِنَ الْبَيْنِ

145. Magis resecans, quam separatio.

١٤٦ أَقْصَدُ مِنَ الْيَدِ إِلَى الْقَمِ

146. Magis directus, quam manus ad rem.

١٤٧ أَقْتُلُ مِنَ السُّمِّ

1) Haec mihi voci الحَدَثَانِ videtur significatio tribuenda.

2) Legitur quoque من البغت „quam res inopinata.“

147. Magis necans, quam venenum.

١٤٨ أَقْفَرُ مِنَ أَيْقِ الْعَرَاكِ وَمِنْ بَرِيَّةِ خُسَافٍ

148. Vastior, quam Abrako-f'Ahstaf; quam desertum Chosafi.

Scharaf-Aldiaus dixit, Abrako-f'Assaf nomen arcae esse in ditione gentis Asad, Sarwade propinqua, a daemonibus habitatae. Kamusi autem auctor, nomen aquae esse dixit in regione gentis Asad. Esse in via inter Hammanat-f'Darradj et Bathn-Alnachl, a quo loco ad locum Altharf et inde Medinam via ducat. Aquam illam isto in deserto vasto sitam esse necesse est. Chosaf nomen deserti in Syria inter Sawadjir et Bales longitudine sex parasangarum esse, Abu-f'Neda tradidit. Auctor Kamusi dicit, desertum esse inter Syriam et Hidjasi provinciam.

١٤٩ أَقَدَمُ مِنَ الْبَرِّ

149. Antiquior, quam triticum.

Triticum primum semen, quod terrae traderetur, fuisse putant. Scharaf-Aldin.

١٥٠ أَقْبَحُ مِنْ جَهْمَةِ قَفْرَةٍ

150. Foedior, quam mulier austerum vultum habens et emaciata.

Proverbia recentiora.

١٥١ قُلِ النَّارَ وَكُوْ عَلَى الْوَالِدَةِ

151. Dic rem singularem et si esset contra matrem.

١٥٢ قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابَةِ

152. Vincite scientiam scripturá!

١٥٣ قَيِّدُوا نِعَمَ اللَّهِ تَعَالَى بِالشُّكْرِ

153. Vincite beneficia Dei optimi maximi gratiis!

١٥٤ قَبْلَ السَّحَابِ أَصَابَنِي الْوُكُفُ

154. Ante nubem stillicidium me adfecit.

١٥٥ قَبْرِ الْعَاقِ خَيْرٌ مِنْهُ

155. Sepulcrum inobsequentis erga parentes melior ipso est.

١٥٦ قَدْ يَخْرُجُ مِنَ الصَّدْفَةِ غَيْرُ الدُّرَّةِ

156. Iam prodit e concha alia res, quam unio.

١٥٧ قَدْ يَقْدِمُ الْعَيْرُ مِنْ دُخْرِ عَلَى الْأَسَدِ

157. Iam asinus terrore impulsus contra leonem procedit.

١٥٨ قَدْ يَهْرُلُ الْمَهْرُ الَّذِي هُوَ فَاةٌ

158. Iam mater est equuleus, qui alacer est.

١٥٩ قَدْ خَلَعَ عِذَارَهُ وَرَكِبَ رَأْسَهُ

159. Iam exuit fraeni lorum genas cingens et vectus est capite suo.

In Djeuharii opere verbis خلع عذاره significatio „seducere studuit“ tributa est; sed mihi potius „obedientiam exuit“ significare videtur. Posterior proverbii pars significat: Suam voluntatem secutus est.

١٦٠ قَدْ عَبَرَ مُوسَى الْبَحْرَ

160. Iam transiit Moses mare.

Hoc dicitur, si quis summas gratias persolvit; sed silentio praeterendum non est, in codice Barol. et Poc. legi „si quis ad summam ebrietatem parvenit“.

١٦١ قَدْ جَعَلَ أَحَدِي أَتْنِيهِ بَسْتَانًا وَالْأُخْرَى

مَيْدَانًا

161. Iam unam aurem suam hortum fecit, alterum campum (circum, Meidan).

De eo dicitur, qui adhortationes non admittit.

١٦١ قَدْ تَعَوَّدَ خُبَرَ السَّفَرَةِ

162. Iam adsuefactus est panis commeatus itineris.

Experientia edoctus est.

١٦٢ قَدْ نَامَ مَعَ الصُّوفِيَّةِ وَنَامَ تَحْتَ حَصْرِ الْجَامِعِ

وَضَرَبَ بِالْجِرَابِ وَجَدَ الْمَحْرَابِ

163. Iam dormivit cum Sophis et dormivit sub storeis templi magni et percussit scorteo sacco faciem loci in templo Mihrab appellati.

Mihrab in templo locus est, ubi stat antistes et Meccam versus respiciens in precibus faciendis praeest. In codice Berol. legimus proverbium hocce praecedenti simile esse; sed fortasse tria proverbia sunt.

١٦٣ قَدْ صَارَ مِنْ سَقَطِ الْجَنْدِ

164. Iam viliori parti supellectilis exercitus accensendus est.

In iuvenem imberbem, qui barbatus evasit, dicitur.

١٦٤ قَدْ جَعَلَ أَحَدُنِي يَدِيهِ سَطَا وَمَلَأَ الْآخَرِي

سَلَا

165. Iam fecit unam manum tectum et alteram merda implevit.

In impudicum dicitur.

۱۳۳ قَدْ أَفْلَحَ السَّائِكَةُ الصُّمُوتُ

166. Iam prosperum fuit tacenti silentium.

۱۳۷ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ شَرِيفَةٌ وَلَسْتُ مِنْ رِجَالِ آلِ

يَا سَيِّنَ

167. Dic: Is Deus unicus, generosus est et tu non eris e numero virorum, qui in capite Corani يس inscripto describuntur.

In capite يس inscripto, tricesimo sexto, improbi et increduli descripti sunt. In codicibus Meidanii proverbium hoc vario modo scriptum legitur. Cod. Lugd. قل هو الله; cod. Berol. الله احد شريفة وليست من رجال يا سيين cod. meus قل هو الله احد شريفة ولست من رجال ياسين cod. Pocock. قل هو الله احد شريفة وليس من رجال ال يا سيين. Practuli قل هو الله احد شريفة وليس من رجال يس in voce لست codicem Berol., nam cacterorum aut ليس aut legendi modum non intelligo. Vocabulum ياسين duae litterae يا et سيين sunt, quibus vox يس composita est, شريفة loco vocis شريف positum esse puto.

۱۳۸ قُطِعَتِ الْقَافِلَةُ وَكَانَتْ خَيْرَةً

168. Oppressa est a praedonibus iter facientium cohors, quae fuit optima.

۱۳۹ قَلَّةُ الْعِيَالِ أَحَدُ الْيَسَارَيْنِ

169. Parvus numerus familiae est una opulenti-
arum duarum

Id est: Una opulencia in eo consistit, ut divitias
habeat, altera, ut parvus sit familiae numerus.

قَدَّرَ ثُمَّ أَقْطَعَ ١٧٠

170. Defini, tum amputa!

قَدْ بَرَّ فَسَنَ ١٧١

171. Iam convaluit, tum acuit.

Dubito, me ista verba recte vertisse. Fortasse *vesi*
سن eadem significatio, quam اسن „annosus fuit“ tri-
buenda est; sed codices Berolinensis et Pocockianus ha-
bent قلم براسين „Calamus scriptorius biceps“. Utrum re-
ctum sit, dicere non ausus sim, quippe quum inter recentio-
ris aevi proverbia in libris neque unum neque alterum
reperiatur. De sufficiente proverbii verba dicuntur.

قَدِّمَ خَيْرَكَ ثُمَّ أَيْرَكَ ١٧١

172. Praemitte bonum tuum, tum veretrum tuum!

قَدْ ضَلَّ مَنْ كَانَتْ الْعَمِيَانُ تَهْدِيهِ ١٧٣

173. Iam erravit is, quem caeci ducebant.

I. e. in via, ubi non facile errari potest.

قَدْ تَبَلَّى الْمَلِيحَةُ بِالْطَّلَاقِ ١٧٤

174. Pulchra interdum repudio adfligitur.

قَدْ يَتَوَقَّى السَّيْفَ وَهُوَ مَغْمَدٌ ١٧٥

175. Iam timetur gladius, etsi in vagina reconditus est.

قَدْ يُسْتَرَّتْ الْجَفْنُ وَالسَّيْفُ قَاطِعٌ ١٧٦

176. Iam efficitur, ut vagina attrita sit, quum gladius secans est.

قَلَمُهُ لَا يَرَعُفُ إِلَّا بِالْشَّرِّ ١٧٧

177. Calamus eius scriptorius nonnisi malum emittit.

Sic quoque Burchardius in libro: Arabic proverbs p. 158.

قَدْ اسْتَقْلَعَ الْعُودُ فَاقْلَعَهُ ١٧٨

178. Ligni evellendi tempus adest; id igitur evelle!

Vox استقلع significat: Optat ut evellatur, evellendi tempus adest.

الْقَصَابُ لَا يَهْوِلُهُ كَثْرَةُ الْغَنَمِ ١٧٩

179. Lanium ovium multitudo non terret.

In codice Berol. B. كثرة الاغنام legitur.

الْقَاصُّ لَا يُحِبُّ الْقَاصَّ ١٨٠

180. Narrator non amat narratorem.

الْقُلُوبُ تُجَارِي الْقُلُوبَ ١٨١

181. Animi animis retribuunt.

١٨١ الْقَلْبُ طَلِيعَةُ الْجَسَدِ

182. Animus est corporis excubias agens exercitus.

Id est: Animus corpus custodit, tanquam excubias agens exercitus.

١٨٢ الْقَلَمُ أَحَدُ الْكَاتِبِينَ

183. Calamus est unus duorum scribarum.

١٨٣ الْفِتْنَةُ يَنْبُوعُ الْإِخْرَانِ

184. Bellum civile fons tristitiae est.

Loco vocis الْفِتْنَةُ codex Lugd. الْقَنِيَّةُ „res, quae acquiritur“ habet.

١٨٤ الْقَبِيحُ حَارِسُ الْمَرْأَةِ

185. Turpitude est custos mulieris.

١٨٥ الْأَقْدَامُ عَلَى الْكِرَامِ مَنْدَمَةٌ

186. Audacia contra nobiles est res poenitentiae.

Loco vocis مَنْدَمَةٌ codex Berol. مَذْمَةٌ „res vituperio digna“ habet.

١٨٦ الْقَوْمُ أَخْيَافٌ كَقَرَعِ الْحَرِيفِ وَأَبِلِ الصَّدَقَةِ

187. Gens diversi generis homines sunt, ut parvi cameli autumnni et cameli decimarum.

Quemadmodum illi diversi sunt, sic gentes.

١٧٨ اَقْطَعَهَا مِنْ حَيْثُ رَكَتْ

188. Amputa illam, ubi tenuis est!

Vulgus dicit رَكَتْ. Codex Pocock. habet اَقْلَعَهَا
„Evelle eam“.

١٨٩ قَدْ نَرَاكَ فَلَسْتَ بِشَيْءٍ

189. Iam te videmus et tu nihili es.

De falso gloriante dicitur.

Caput XXI.

L i t t e r a C a f.

١ كَانْ كُرَاعًا فَصَارَ ذِرَاعًا

1. Fuit pars tibiae tenuior et factum est brachium.

Vocabulum كُرَاع partem tenuiorem tibiae in ovibus et bobus significat. Proverbium de eo dicitur, qui ex vili potens factus est. Narrant Abu-Musam Alaschabri hoc proverbio de quadam gente usum esse.

٢ كَانْ عَنَرًا فَاسْتَتَبَسَ

2. Fuit capra et factus est hircus.

Idem est sensus, quam praecedenti. In Kamusi opere كَانْ عَنَرًا فَاسْتَتَبَسَ „Capra hircus event“ legitur.

٣ كَانْ حِمَارًا فَاسْتَاتَنَ

3. Fuit asinus et mutatus est in asinam.

Sensus est praecedentibus contrarius. Sic in Samascharii libro. In Meidanii autem scholiis legitur: Hoc autem revera non fit; sed sensus est, eum fuisse robustum et petiisse, ut debilis esset vel debilem et petiisse, ut robustus esset. Verbi autem استأتى significatio est: „Petiit, ut asina esset“.

٤ كَانَ جُرْحًا فَبَرَأَ

4. Fuit vulnus et tum sanatum est.

Narrant, quendam amicum ipsi carissimum, quem morte amisisset, summa tristitia adfectum luxisse, tum vero a lugendo abstinuisse, ut alii mirantes, quaenam causa esset, eum interrogarent. Eum proverbii verba dicisse.

٥ كَانَتْ بَيْضَةً الدِّيكِ

5. Fuit ovum galli.

Rem semel tantum accidentem significat. Proverbium Baschseharus versui inseruit dicens:

قَدْ زُرْتَنِي زُورَةً فِي الدَّهْرِ وَاحِدَةً ثِنْتِي وَلَا تَجْعَلِيهَا بَيْضَةً الدِّيكِ

„Iam una vice per temporis longum spatium me visitasti.

Repete et ne eam (visitationem) ovum galli fac!“

٦ كَانَتْ وَقْوَةً فِي حَجَرٍ

6. Fuit fissura in lapide.

Calamitas (nam supplendum est المصيبة calamitas) fuit fissura in petra. In virum dicitur, qui calamitatem fortiter fert, ut eius vestigia multa non remaneant.

٧ كَانَتْ لِقْوَةً لَأَقَتْ قَبِيْسًا

7. Fuit camela celeriter concipiens, quae admissario bono occurrit.

Vocabulum قَبِيْس eum admissarium significat, qui statim camelas praegnantem reddit. Proverbium celerem fratrum consensum in amore spectat. Legitur *صَالِحَت* eiusdem significationis loco vocis لَأَقَتْ, qui legendi modus in Firuzabadii Djeuhariique opere reperitur conf. s. r. قَبِيْس et لَقَى.

٨ كَانَمَا قَدْ سَيَرَا الْآنَ

8. Est ac si lorum eius nunc resectum esset.

Id est: Est ac si eius adolescentia hoc momento incepisset. De eo dicitur, cuius adolescentia per longum temporis spatium non mutatur.

٩ كَانَمَا أَنْشَطَ مِنْ عِقَالٍ

9. Est ac si liberatus esset vinculo pedis et brachii.

انْشُوطَا est nodus facile solvendus. Inde verbum أَنْشَط derivatur, cuius significatio est: Fecit talem nodum et tum solvit. Vocabulum autem عِقَال significat vinculum, quo pes cameli ad brachium adligatur. Proverbium a camelo desumptum, qui illo viuculo celeriter soluto libere abire potest, in virum translatus est, qui e periculo liberatus celeriter surgit. conf. Dj. s. نَشَط.

١٠ كُلُّ شَيْءٍ مَهْدٌ مَا خَلَا النِّسَاءَ وَذَكَرَهُنَّ

10. Omnis res levis est praeter uxores et earum mentionem.

Legitur **مه** et **مها**, quae voces rem nullius momenti significant. Meidanus posteriorem vocem usus frequentioris esse observavit. Proverbii sensus est: Omnem rem perferre potest vir praeter mentionem, quae uxorum suarum fit. Meidanus in proverbio pulchri significationem quoque admittit. Kamusi auctor **باطل** significationem voci tribui posse contendit i. e. omnis res vana, futilis est, aut propositi **قصد** i. e. omnis res propositum est etc. Silentio praetereundum non est, in codice Lugdun. **مه** et **مها** esse, in codice Berol. **مه** et **مها**, ut uterque enunciandi modus ferri posse videatur.

كُلُّ ذَاتِ صِدَارٍ خَالَةٌ ॥

11. Omnis mulier indusio curto tecta matertera est.

Proverbium hoc in zelotypum adhibetur, qui ob zelotypiam omnes feminas, quas videt, in numero materterarum suarum habet. Adscribitur autem proverbium Hammam ben-Morrah Schaibanitae, qui in gentem Banu-Asad incursionem fecerat. Cuius quum mater Asaditicae originis esset, mulieres ei dixerunt: Num isto modo erga materteras tuas agis? At verbis istis respondit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. In codice Berolin. haec addita sunt verba: قلت ويجوز أن تكون الخالة بمعنى المختالة يقال رجل خال أى مختال يعنى كل امرأة وجدت صدرا تلبسه Dixi: Licet voci خالة significationem vocis superbus, ut proverbii sensus sit: Omnis mulier, quae indusium curtum invenit, quo se tegit, superba est. Verba autem haec

a scriba cogitante de proverbio: كل ذات نيل مختال (conf. prov. 23.) addita esse videntur.

١٢ كُلُّ ضَبٍّ عِنْدَهُ مِرْدَاةٌ

12. Apud quamlibet lacertam lapis est, quo iacitur.

In tribus codicibus et in Samachscharii opere مِرْدَاةٌ, in nostro solo مِرْدَاةٌ legitur. Narrant lacertam non facile invenire posse latibulum suum, ut signi causa in propinquo latibuli lapis semper inveniatur. Proverbium autem monet nos, ne contra calamitates securi simus, quippe quum cuilibet infortunium accidere possit. De eo autem dicitur, qui periculis se exponit.

١٣ كُلُّ أَمْرٍ سَيَعُودُ مَرِيًّا

13. Omnis vir tandem fiet vir parvus.

Quilibet vir tandem temporis malis afflictus debilitabitur.

١٤ كُلُّ ذَاتٍ بَعْدَ سَتِّيمٍ

14. Omnis mulier maritum habens tandem marito orbata erit.

Haec verba Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Dixit poeta (Amru-p'Kais. Confer. Samachschar.):

اَلْأَظْمَرُ إِنِّي فَالِكُ فَتَيِّبُنِي وَلَا تُجْزِمْنِي كُلَّ الْيَسَاءِ تَتِيمٌ

„O Fathimah! ego periturus sum, sed intelligens (prudens) sis et ne tristitia addiciaris, nam omnis mulier marito orbata erit“.

Metrum Thawil est. p. 163.

١٥ كُلُّ شَاةٍ بِرِجْلِهَا سَتْنَانُ

15. Omnis ovis ad pedem suum suspendetur.

Id est: Omnis peccans ob crimen suum punitur. Alazmāihus dixit, senium esse, non decere puniri alium, quam peccatorem. Abu-Ohbaidus dixit, proverbium hoc inter homines frequens esse. Samachscharius adnotavit, alibi تَنَاط بِرِجْلِهَا legi. Proverbium Waciho ben-Salamah Ajaditae, qui post Djorhomum templo Meccano praeerat, adscribit. Istum Wacihum in arcem, quem Meccae aedificasse narrant, adscendentem dixisse, se cum Deo colloquium habere. Rhythmicè locutus divinavit. Morte appropinquante inter alia ista proverbi verba suis dixit. Conf. Abulf. Ann. T. II p. 540.

١٦ كُلُّ أَرْبٍ نَفُورٌ

16. Omnis camelus multis pilis sub mento praeditus fugax est.

Huiusce rei causa in eo cernitur, quod vento pilos eius movente ad cursum instigatur. Proverbium, quod in timidi vitio adhibetur, Sohairus ben-Djadsimah fratri suo Osaido, qui hirsutus et simul timidus esset, dixisse fertur, quod Osaidus timore percussus, Chalidi ben-Djahfar ben-Cilab, qui cum sociis vindictam sumturus adveniret, fratri camelis suis picem illinenti adventum nuntiaret. Talis autem camelus Said-Alchailus in versu mentionem fecit dicens:

فَخَادَ عَنِ الظِّلْعَانِ أَبُو أَثَالٍ كَمَا خَادَ الْأَرْبُ عَنِ الظِّلَالِ

„Abu-Otsalus a confossione deflexit, quemadmodum hirsutus (camelus) ab umbris deflexit“. Metrum est Wafr p. 204.

١٧ كُلُّ أَمْرٍ سِيرَى وَقَعَةٍ

17. Cuiusvis viri iam cernetur casus.

Expectandum esse ab hoste impetum, proverbium decet.

١٨ كَلَامٌ كَالْعَسَلِ وَفَعْلٌ كَالْأَسَلِ

18. Sermo similis est melli, factum simile spinæ.

Proverbium, diversum esse sermonem et factum, significat.

١٩ كَمْ غُصَّةٍ سَوَّغَتْ رِيْقَهَا عِنْدَكَ

19. Quoties, ut saliva, qua suffocabaris, leniter tibi per gulam descenderet, effeci!

In summo moerore et angore saliva in gutture vir suffocari potest. Proverbii igitur sensus est: Quoties moerorem tuum lenivi, ut adhibeatur in querelis viri de filiorum aut amicorum inobedientia et adverso animo.

٢٠ الْكَمَى لَا يَنْفَعُ إِلَّا مُنْضَجٌ

20. Ustio inutilis est, nisi sufficiens.

منصج proprie ea est, qua matura et bene cocta fit caro. Proverbium adhibetur, ut ostendatur, rem bene et firmiter agendam esse.

٢١ كَالْعَاطِفِ عَلَى الْعَاقِ

21. Similis est camelæ propensæ in mordentem pullum.

Camela in pullum propensa, etsi is papillas mordeat, tamen sugentem non repellit. Proverbium igitur in eum dicitur, qui ipsum non amanti et ipsi male facienti benefacit.

۳۳ كُنْتَ تَبْكِي مِنَ الْأَثْرِ الْعَالِي فَقَدْ لَاقَيْتَ
أُخْذَرْدَا

22. Iam plorabas vestigium deletum (in cute),
et iam incidisti in vibicem

In eum dicitur, qui, dum de re parva queritur, in magnum
malum incidit.

۳۴ كُلُّ ذَاتٍ ذَيْلٍ تَخْتَالُ

23. Omnis femina syrma trahens superba est.

Id est: Omnis dives superbus est.

۳۵ كُلُّ أَمْرٍ فِي شَانِهِ سَاعٍ

24. Quilibet vir in suo negotio currit.

Id est: Quivis vir in suo negotio perficiendo diligen-
tiam adhibet.

۲۵ كُلُّ أَمْرٍ فِي يَيْتِهِ صَبِيٌّ

25. Quivis vir in domo sua puer est.

Id est: Verecundiam deponens ioco indulget. Adhibe-
tur proverbium ad pulchrum cum hominibus versandi mo-
dum commendandum. In scholiis codicis mei et Lugd.
sic legitur: قيل كان زيد بن ثابت من أفكه الناس في أهله
Dixerunt, Saidum, كالصبي فإذا التمس ما عنده وجد رجلا
ben-Tsabet iocosissimum fuisse et puero similem inter gen-
tem suam; sed si peteretur id, quod possideret, eum reper-
tum esse virum. In codice Berolinensi sic legitur:
قيل كان زيد بن ثابت من أفكه الناس في أهله وازمتهم إذا

جلس مع الناس وقال عمر رضى الله عنه ينبغي للرجل ان يكون في اهله كالصبي فلذا التمس ما عنده وجد رجلا „Dicunt, Saidum ben-Tsabet iocosissimum fuisse inter gentem suam et gravissimum, quando cum aliis sederet. Dixit Ohmarus, cui Deus faveat: Virum decet esse inter suos puero similem; sed si petitur, quod possidet, virum se ostendat“. A Samachschario quoque ista verba Ohmaro tribuuntur. Ad metrum Sarih referri potest p. 246.

٣٦ كُلُّ فَتَاةٍ بِأَبِيهَا مُعْجَبَةٌ

26. Omnis puella patris sui admiratione plena est.

Proverbium, quod ad metrum Redjes referri potest (p. 231.), significat, virum gentis suae amore et admiratione impletum esse. A nonnullis verba haec Alahdjahae filiae Ahlkamahi Sahditae adscribuntur, quae ista dixisse fertur, quum socia patrem suum laudaret. Ab aliis verba fatidicae tribuuntur. Quatuor puellae inter se dissentientes, qualis vir optimus esse debeat, ut litem dirimerent, fatidicam adierant. Cui quum quaelibet virum optimum sic descripsisset, ut patris descriptionem esse fatidica intelligeret, verba sequentia eam narrant dixisse: كل واحدة منكن بابيها معجبة: „Unaquaeque vestrum patris sui admiratione plena est“. Paulo aliter Samachscharius rem retulit.

٢٧ كُلُّ مُجْرٍ فِي الْخَلَاءِ يُسَرُّ

27. Omnis, qui in loco, ubi solus est, equum ad cursum adigit, laetatur.

Alter proverbii legendi modus est كل مجر بخلاء مجيد: „Omnis, qui in loco, ubi solus est, equum ad cursum adigit, equum celerem habet“. Narrant, virum equum suum, cui nomen الايهل esset, in loco, ubi solus esset, ad cur-

sum atque legisse et quotiescunque avis praetervolantem aut turbinem videret, equus sub iis ad cursum emisisset, ita ut eius celeritatem admiraretur. Qui autem equus quum in cursus certamine victus esset, possessorem eius ista verba dixisset. Tertius autem huiusve proverbii legendi modus est hic: كل مجر بخلاء سابق: „Omnis, qui in loco, ubi solus est, equum ad cursum mittit, praecedit (vincit)“.

٢٨ كُلُّ فَضْلٍ مِنْ أَبِي كَعْبٍ دَرَكٌ

28. Omne beneficium ab Abu-Cahbo collatum lactis copia est.

Ei dicitur, qui a villi et avaro, quem donum rogaverat, parum accipiens queritur. Ista autem verba significant, eum, a quo petierit, vilem esse, ut si paucum dederit, hoc multum haberi debeat. Abu-Cahb muli cognomen est, quod in avarum et vilem translatum esse videtur. Ad nostrum Raml proverbium referri potest (p. 237)

٢٩ كُلُّ كَلْبٍ يَبَايَهُ نَبَاحٌ

29. Omnis canis ad portam suam latrat.

Idem sensus est, quam prov. 27.

٣٠ كُلُّ الصَّيْدِ فِي حَوْفِ الْفَرَّاءِ

30. Omnis praeda in ventre onagri est.

Conf. Harir. f. ٥. Tres viri venatum exierant. Unus leporem, alter dorcadem, tertius onagrum ceperat. Duo priores sua praeda laetati contra tertium quum gloriati essent, ille proverbii verba dixit significaturus, suam optimam esse praedam, quippe quum onages omnium, quae capiantur, praeda maxima sit. De eo dicitur, qui sociis praestat, ut multorum loco sit. Proverbio hoc Mohammedem usum esse narrant.

٣١ كُلُّ نَجَّارٍ اِبْدٍ نِجَارُهَا

31. Omnis camelorum origo eorum origo est.

Vir quidam, qui incursione facta aliorum camelos rapere solebat, a pluribus raptos camelos vaenum quum exposuisset, interrogatus, cuiusnam originis essent, respondit:

يَسْأَلُنِي اَتَبَاعُهُ اَمَّنْ ذَارُهَا لَا تَسْأَلُونِي وَاسْأَلُوا مَا ذَارُهَا

كُلُّ نِجَّارٍ اِبْدٍ نِجَارُهَا

„Emituri me rogant: Ubi eorum domus est? Ne me rogetis (hoc)! Rogetis, quale sit eorum signum inustum. Omnis camelorum origo eorum origo est“.

Metrum est Redjes p. 230 sqq. Samachscharius alios versus adnotavit. In eum dicitur, cuius naturae indoles diversae sunt. Kamusi auctor dixit, proverbium de eo dici, qui semper consilium mutet.

٣٢ كُلُّ لِحْدَاءٍ يَحْتَدِي لِحَايَ الْوَقْعِ

32. Omnem calceum induit nudipes attritas pedum plantas habens.

Hoc ex poetae versu originem duxit:

يَا كَيْتَ لِي نَعْلَيْنِ مِنْ جِلْدِ الصَّبْعِ وَشُرْكََا مِنْ نَفَرِهَا لَا تَنْقَطِعْ

كُلُّ لِحْدَاءٍ يَحْتَدِي لِحَايَ الْوَقْعِ

„O si mihi essent duae solae ex cute hyaenae et corrigia e vulva eius, quae non abrumpuntur. Omnem enim calceum induit nudipes attritas pedum plantas habens“.

Proverbium autem significat, necessitatem nos cogere, ut rem, qua potiri possimus, arripiamus. Metr. Redjes p. 231.

٣٣ كُلِّي طَعَامَ سَرَقٍ وَنَامِي

33. Ede (o femina) cibum furti et dormi!

Familia, quae camelum mactaverat, ancillae tantum carnis edendum dederat, ut satiata esset. Ista autem ancilla, quae avida et furto addicta esset, adipem, quam dominus lanceae cuspidi imposuerat, furata assandam prunis imposuit. Dominus odorem percipiens, quid esset, interrogavit. Ancilla respondit: „Res, quam adipem putat esse dominus, magni nervi in collo humor est“. Tum dominus ista proverbii verba protulit, quae de avido dicuntur, qui ob aviditatem in res turpes incidit. Dicitur quoque proverbium in suspectum.

٣٤ كُلُّ شَيْءٍ أَخْطَأَ الْأَنْفَ جَلَدٌ

34. Omnis res, quae nasum non ferit, levis est.

Vir alterius, quem prostraverat, nasum amputare volebat, sed faciem vulnerans, rem perficere non poterat. Quod quum vir quidam narraret, isti proverbii verba dixit significaturus, rem esse levem et facilem censendam.

٣٥ كُلُّ جِدَّةٍ سَتَبْلِيهَا عِدَّةٌ

35. Omnem rem novam iam atteret numerus (dierum et noctium.)

Dies omnem statum mutant, ut res nova vetus fiat.

٣٦ كُلُّكُمْ لِيَحْتَلِبَ صَعُودًا

36. Omnis vestrum mulgeat camelam, quae abortum passa anni praeteriti pullum amat.

Hisce verbis adolescens, cui talis camela erat, erga alios, quibus non erat, gloriatus est. Samachscharius autem adnotavit, vocabulo **مَعْوَد** camelam significari, quae pullo suo mortuo in anni praeteriti pullum propensa sit, ut eo adducto largius lac emittat. Talis camelae lac optimum esse dicunt. Adhibetur igitur in eum, qui de re gloriatur. In Samachscharii opere **فليحتلب** legitur.

٣٧ كَبَرُ عَمْرٍو عَنِ الطَّوْقِ

37. Ahmruius torqui nimis magnus est.

Proverbium hoc Djadsimaho Alabrasch adscribitur. Eius originem Almofadhthalus sic narravit: Djadsimahus Hirae rex in servitium suum regum filios adhibebat. Inter regis ministros Ahdijus ben-Nazr, pulchritudine insignis erat, ut a Rikascha regis sorore amaretur. Ea autem adolescenti, ut ab ebrio rege ipsam in matrimonium peteret, suavit. Id quum nocte quadam adolescens fecisset, et rex se consentire dixisset, postero mane pulchris vestibus ornatus adolescens ad regem venit, et ab eo interrogatus, quanam ornatus causa esset, dixit, se Rikascham a rege in matrimonium accepisse. Rex autem dixit, non feci et manum in terra ponens caput et faciem suam percussit. Tum Rikascham sic allocuta est.:

حَتَّىٰ يَمُوتَ وَأَنْتِ غَيْرُ كَذُوبٍ أَبَحَّرَ زَلَّيْتُ أَمْ بِهِجِينَ

أَمْ يَعْبِدُ وَأَنْتِ أَهْلُ لِعَبْدٍ أَمْ يَدُونِ وَأَنْتِ أَهْلُ لِدُونِ

„Dic mihi, et tu non mentiris, num cum nobili an cum ignobili scortata sis, aut cum homine inferioris ordinis et tu digna es homine inferioris ordinis“.

Metrum Chafif est. p. 262.

Respondit illa: Minime, tu me in matrimonium dedisti viro aequali, generoso, regio loco orto. Djadsimahus haec

audions vultum in terram deiecit. At Abdijus, quum tali modo se gerere regem videret, perculsus timore ad gentem suam fugit et ibi mortem occubuit. Rikascha autem filium peperit. A rege hic, Ahmrus appellatus, vehementi amore amabatur, ipsi enim filius non erat. Puer quum aetatis octavum annum attigisset, quodam die cum regis ministris tuberum terrae colligendorum causa exiit et dum reliqui optima quaeque edebant, ipso nullum edens omnia regi attulit dicens:

هَذَا جَنَائِي وَخِيَارُهُ فِيهِ إِذْ كُنْتُ جَانٍ يَدُهُ إِلَى فِيهِ

„Haec est pars mea collecta et optima (tubera) in eo sunt, siquidem omnis colligens manum suam versus os direxit“.

Metrum Sarih est. p. 245.

Quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Postea puer isto in campo errans diu frustra quaesitus est. Tandem Malicus et Ohkailus filii Faridji e gente Balkain, qui cum donis ad regem proficiscebantur, in quadam valle regionis Alscmawae¹ crines longos et ungues habentem eum invenerunt. Interrogatus, quisnam esset, respondit, se filium feminae Tanuchiticae esse. Viri cum negligentes, ancillam cibum adferre iusserunt. Quod quum puer audiret, dixit ancillae: Cibum mihi adfer! Fecit, sed quum postea potum peteret, dixit: لا تطعم العبد „Servo partem cruris edendam ne des, cupit enim habere brachium“.²

Quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Viri puerum ad regem duxerunt, qui agnoscens eum amplexus et osculatus est. Viris rex dixit: Quod petitis, vobis concessum est. Ut regis compotores essent, regarunt et istum locum per quadraginta annos usque ad mortem tene-

1) السماوة est locus inter Cufam et Syriam Kam.

2) الذراع est in anteriore parte super parte, quae كراع appellatur.

bant.¹ Puerum autem ad matrem misit rex. Haec balneo lavandum eum curavit, vestibus suis vestivit et torque ornavit. Rex torque[m] videns ista proverbii verba dixit, quae mihi significare videntur, statu mutato rem non amplius convenientem esse. In Samachscharii opere الطويق parva torques legi videtur. Idem quoque duplicem legendi modum adnotavit aut جل عمرو عن شرب عمرو عن الطوق. Sensus non differt.

٣٨ كَالْفَاخِرَةِ بِحَدَجٍ رَبَّتَهَا

38. Sicut illa, quae dominae suae sellam gloriatur

Chalilus dixit, vocabulum حدج rem significare, qua mulieres veherentur et a sella رحل et a pilento هودج diversam. De eo proverbium dicitur, qui rem, in qua ipsi gloriandi causa non est, gloriatur. Proverbium hoc poetae saepius in usum suum converterunt. Sic Alachthalus:

أَجْبِرْ إِنَّكَ وَالَّذِي تَسْمُو لَهُ كَأَسِيفَةٍ فَخَرْتُ بِحَدَجٍ حَصَانٍ

„O Djerire! Tu et is, per quem elatus es, similes estis servae, quae sellam nobilis feminae gloriatur“:

Metrum Camil est conf. p. 216.

Et Althirimmahus:

كَفَخَرِ الْأَمَاءُ الرَّاكِبَاتِ عَشِيَّةً بِرَغْمِ حَدَجٍ لَحَّى لَمَّا اسْتَقَلَّتْ

„Quemadmodum servae vespera advenientes cum fastu gloriantur sellas tribus, quum ablatae sint“.

Metrum Thawil est. p. 162.

1) Horum virorum consortium in proverbii consuetudinem venit, ut dicatur: هما كندمانى مجذيمة.

٣٩ كَيْفَ بَغْلَامٍ أَعْيَانِي أَبُوهُ

39. Quid mihi est cum adolescente, cuius pater mihi auxilium ferre non potuit.

Quomodo mihi filius prodesse potest, cuius pater eo praestantior mihi prodesse non potuit. Dixit poeta:

تَرْجُو الْوَلِيدَ وَقَدْ أَعْيَاكَ وَالِدُهُ وَمَا رَجَاؤُكَ بَعْدَ الْوَالِدِ الْوَلَدُ

„In filio spem ponis et eius pater te iam fefellit; quam autem spem post patrem in filio ponere potes?

Metrum Basith. est p. 190.

٣٠ أَكْذِبِ النَّفْسَ إِذَا حَدَّثَتْهَا

40: Mentire animae, quando cum ea verba facis!

Id est: No animae tuae te de felici eventu desperare dicas, nam hoc ab opere te retinebit. Bascharus Almorahhats interrogatus, qui optimus Arabum versus esset, respondit, difficile esse dictu, qui caeteris omnibus praestet, pulchrum vero esse versum Lebidi:

وَأَكْذِبِ النَّفْسَ إِذَا حَدَّثَتْهَا إِنْ صِدَقَ النَّفْسَ يَزُرِي بِالْأَمَلِ

„Mentire animae, quando cum ea verba facis, etenim veracitas spem suspectam reddere studet“. Proverbio, quod est versus hemistichium, metrum Raml est. p. 237. Ad audaciam in rebus peragendis hortatur. Samachsich.

٤١ كَدَمْتَ غَيْرَ مَكَّمِ

41. Momordisti locum non mordendum.

In eum dicitur, qui rem in loco, ubi quaerenda non est, quaerit.

٤٢ كَطَالِبِ الْقَرْنِ جِدَعَتْ أُذُنُهُ

42 Instar cornu quaerentis, cuius auris amputata fuit.

Arabes dicunt, struthiocamelos abiisse, ut cornu quaerent. Amputatas autem eis esse aures, ut hanc ob causam cognomen **مصلم** **الأذنين** „Excisas aures habens“ acciperent. Dixit poeta:

مِثْلَ النَّعَامَةِ كَانَتْ وَهِيَ سَائِمَةٌ أَذْنَاءَ حَتَّى ذَهَبَا لَلْجَبْنِ وَلَلْجَبْنِ
جَاءَتْ لِتَشْرَى قَرْنًا أَوْ تَعْوِضَهُ وَالْذَهْرُ فِيهِ رِبَاحُ الْبَيْعِ وَالْغَبْنُ
فَقِيلَ أَتُنَاكِ صُمْرُ ثُمَّتِ أَصْطَلَمَتْ إِلَى الصَّمَاخِ فَلَا قَرْنَ وَلَا أُذُنَ

„Sicut struthiocamelus, qui dum libere incedebat, auribus praeditus erat, donec eum timiditas et insania affligeret. Venit enim emturus cornu aut permutaturus et in tempore est lucrum mercaturae et deceptio. Dicebatur autem ei: Aures tuae sunt surdae; tum usque ad meatum auris excidebantur ita ut neque cornu neque aures haberes“

Metrum Basith est. p. 190.

Alii asino hoc accidisse dicunt. Sic in versu poetae:

كَيْمِثْلِ حِمَارٍ كَانَ لِلْقَرْنِ طَالِبًا قَاتِبٌ بِلَا أُذُنٍ وَلَيْسَ لَهُ قَرْنٌ

„Sicut asinus, qui cornu quaerebat. Tum rediit sine auribus et cornu non habens“

Metrum Thawil est. p. 162.

In eum dicitur proverbium, qui rem petit, quae in causa est, cur in interitum irruat.

٤٣ كَفَا مُطَلَّقَةً تَفْتُ الْيَرْمَعِ

43. Volae manus mulieris repudio dimissae, quae lapidem mollem fricat.

In virum dicitur, qui re ipsi accidente adfectus multum clamat, sed ex clamore nullam utilitatem capit. Dicitur quoque de tristi: تركته يفت اليرمع „Reliqui eum lapides molles fricantem“. Dixit poeta:

كَفَى مُطْلَقَةً تَفْتُ أَلْيَمَعًا

„Manus repudio dimissae, quae lapides molles fricat“.

Metrum hemistichii Camil est. p. 212.

٢٤ كَيْفَ تَوَقَّى ظَهْرَ مَا أَنْتَ رَاكِبُهُ

44. Quomodo caves dorsum eius, quo tu veheris?

Vox تَوَقَّى pro تتوقى est. De eo dicitur, qui rem cavet, quam effugere non potest. In tempus transfertur, quo tanquam iumento vehimur; sed ita, ut nos ipsos invitos ad mortem ducat. Samachscharius ex versibus sequentibus Almotalammesi derivatum esse putat proverbium:

عَصَانِي فَلَمْ يَلَفْ الرِّشَادَ وَأَنْمَا تَبَيَّنَ مِنْ أَمْرِ الْغَوِيِّ عَوَاقِبُهُ
فَأَصْبَحَ نَحْمُولًا عَلَى ظَهْرِ آتٍ يَمُجُّ نَجِيعٌ لِلْخَوِيفِ مِنْهُ نَسْرَائِبُهُ

فَلَمَّا نُجِلَّلُهَا يُعَالَوْكَ فَوْقَهَا وَكَيْفَ تَوَقَّى ظَهْرَ مَا أَنْتَ رَاكِبُهُ

„Mihi adversatus est et tum rectam viam non invenit. Et ex re errantis finis eius apparuit. Tum portatus est super dorso feretri, dum ossa pectoris sanguinem ventris eius eiciebant. Et si id (feretrum) gloriâ ornamus, super id ad te adscendent, et quomodo dorsum eius, quo veheris, caves?“ Versuum metrum Thawil est et idem omissa prima syllaba proverbio tribuendum.

٤٥ كَمُعَلِّمَةٍ أُمِّهَا الْبُضَاعَ

45. Sicut docens (puella) matrem suam coitum.

In enim dicitur, qui alterum ipso doctiorem docere vult. In Samachscharii opere معلمة legitur. Haririus (p. ٣١٤) pro-
verbium in usum suum convertit. In cod. B. legitur الرضاع
lactendum dare infanti.

٤٦ كَانَ جَوَادًا فَخْصِي

46. Fuit generosus equus et castratus est.

Dicitur كان جوادا فخصاه الزمان, Fuit equus generosus
et tempus eum castravit. De viro robusto dicitur, qui
debilis evasit.

٤٧ كَالْأَشْقَرِ إِنْ تَقَدَّمَ يُحْرَ وَإِنْ تَأَخَّرَ عُقِرَ

47. Sicut equus rufus, si praecedit, in iugulo lae-
ditur; sin autem retromanet, in pedum ten-
dinibus vulneratur.

In Samachscharii opere proverbium sic legitur: كالأشقر
ان يتقدم ينحر وان يتأخر يعقر. Arabes in equo rufo malum
omen videre solebant. Proverbii autem originem in verbis
Lokaithi ben-Sorarah, quae die Djebelah (جبله) equo rufo
vehens dicebat: O اشقر ان تتقدم تنحر وان تتأخر تعقر
rufe! Si praecedis, in iugulo te vulnerabunt, sin vero recedis,
in pedum tendinibus te vulnerabunt. Arabes dicere
solebant, rufos equos esse celeres; spadices autem esse
duros. Lokaithi autem verbis hic sensus inest: Ne ista
celeritate, quae naturae tuae propria est, in hostem prae-
curre, aut fugam cape; sed firmiter sta tuo loco! Narrant

duos viros rufos, fures e gente Djerhom, qui cum Ebn-Alaschahatso essent, ad Alhadjdjadjum, Hamido praesente introductos esse et Alhadjdjadjum eos videntem Hamidum interrogasse, num in eorum conditionem versus dicere posset. Hamidum¹ hos metri Redjes versus dixisse:

تَمَّا رَأَى الْعَبْدَانِ لَصًا جَرُّهُمَا صَوَاعِفَ الْحِجَابِ يَمُطِّرُنْ أَيْدِمَا
وَبَلَا أَحَابِيْنَ وَسَخَا دَيْمًا فَاصْبَحَا وَالْحَرْبُ نَفْسِي فُحِمَا
بِمَوْقِفِ الْأَشْقَرِ إِنْ تَقَدَّمَا بَأَشْرَ مِنْهُوَضِ الْإِسْنَانِ لَهْدِمَا
وَالسَّيْفُ مِنْ وَرَامِهِ إِنْ أُحْجِمَا

„Quum duo servi, fures e gente Djerhom, fulmina Alhadjdjadji vidissent pluviam sanguinis demittentia, imbrem per temporis spatium, pluviam fortem continuam, fuerunt, dum bellum pericula divulgat, loco equi fulvi, qui si praecedit, cum hastis erectis cuspidibus secantibus concreditur, et post quem gladius est, si prae metu recedit“.

Proverbii causam, quemadmodum dixi, in verbis Lo-kaithi quaerenda est; sed eo liberior utuntur Arabes.

٤٨ أَكْرَمْتَ فَارْتَبِطَ

48. Generosum (equum) invenisti; (eum) igitur alliga!

Legitur quoque فارتبط, id quod in Samacharii opere reperitur et eundem sensum praebet. Proverbium monet nos, ut rem pretiosam, qua potiti simus, nobis

1) Est Hamid et Homaid nomen. Cognomen habuisse videtur الأرقط.

conservemus. In Scharaf-Aldini opere استكرممت فاعتبط „Generosum (equum) invenisti, laetus igitur sis!“ legimus.

٤٩ كَانَتْ عَلَيْهِمْ كَرَاغِيَةُ الْبَكْرِ

49. Fuit (res) contra eos sicut mugitus cameli iuveni.

Dicitur quoque: كراغية السقب, sicut mugitus foetus camellae.“ In proverbio mugitus cameli iuveni gentis Tsamud significatur, quum Kodarus ben-Salif camelae prophetae Zalehi tendines in pedibus amputasset. Camelus iuvenis montem adscendens mugit. Tum poenas illius facti dabant. Quapropter in re, quae malo omni alteri est, sapientia a poetis adhibetur. Sic in versibus sequentibus:

وَلَمَّا رَأَى الرَّحْمَنُ أَنَّ لَيْسَ فِيهِمْ رَشِيدٌ وَلَا نَبِيَّ أَخَاهُ عَنِ الْغَدْرِ
أَمَالَ عَلَيْهِمْ تَغْلِبُ ابْنَةِ وَائِلٍ فَكَانُوا عَلَيْهِمْ مِثْلَ رَاغِيَةِ الْبَكْرِ

„Quum misericors (Deus) vidisset, non esse inter eos probum et fratri suo perfidiam interdicentem, contra eos gentem Taghlob filiam Wajili deflectere sivit. Ii autem contra eos erant sicut mugitus iuveni cameli“.

Metrum Thawil est. p. 160 Dixit poeta Aldjahdi:

رَأَيْتَ الْبَكْرَ بَكْرَ بَنِي تَمُودٍ وَأَنْتَ أَرَاكَ بَكْرَ الْأَشْعَرِيِّينَ

„Vidisti camelum iuvenem, camelum iuvenem gentis Tsamud et quod ad te attinet, video te esse camelum iuvenem Alaschahritarum. Metrum Wafir est p. 204.

٥١ أَكْرَمُ تَجَرِ النَّاجِيَّاتِ تَجْرَهُ

1) Alaschahr cognomen Naiti ben-Obad erat, a quo gens Iemanensis originem duxit.

50. Optima origo camelarum velocium est ipsius origo.

In eum dicitur, qui nobili genere ortus est.

اد كَالْمُهَجَّرِ فِي الْعِنَةِ

51. Sicut barriens camelus in stabulo.

Vocabulo عِنَة stabulum (caula) arboribus exstructum significatur. Saepe admissarius, ut ab initu cohibeatur, ibi adligatur. Is hanc ob causam معنى (pro معنی) appellatur. A camelo in stabulo multum mugiente et mugitu nil proficiente in virum translatus est, cuius neque verba neque facta vim habent.

ه كَفَضِ ابْنِ الْمُخَاصِ عَلَى الْفَصِيلِ

52. Sicut praestantia est pulli cameli, cuius mater concepit, qua pullum ablactatum vincit.

Nulla vel admodum parva inter utrūque differentia est. Ablactatus (فصیل) appellatur pullus, quando aquam bibit et arboris folia edit, quando autem admissarius in camelis tempore, quo شول appellantur, immittitur, camela eiusque pullus ابن مَخَاصِ appellatur. Duos viros virtute paene aequali excellere, proverbium significat.

ه كَفَى بِرُغَائِهَا مُنَادِيَا

53. Mugitus eius aequat vocantem.

Abu-Ohbaidus dixit, proverbium hoc notissimum significare, rem necessariam perfectam esse, antequam petita sit. In eum quoque dicitur, qui tibi tempore, quo eius auxilio egres, praesto non est, inde excusationem petens, quod

rem nesciverit. In eum denique dicitur, qui ante portam stans intrandi veniam non rogat, monenti dicens: Dominus stantem me videt, ut si ipsi placeat, intrandi veniam mihi dare possit. Samachscharius proverbii originem talem fuisse scripsit: Viri cuiusdam camelam in propinquo gentis mugisse. Quem autem virum quum gens ista hospitio non exciperet, et apud ipsam vituperantem eo, quod adventum nescivissent, se excusaret, virum ista verba dixisse. Monere autem proverbium, ut non petentis desiderio satisfaciamus.

٥٤ كَلَّا زَعَمْتَ الْغَيْرُ لَا تُقَاتِلْ

54. Non est, quemadmodum dixisti: Commeatum portantes cameli non pugnant.

Sic scholion: يضرب للرجل قد كان امن ان يكون عنده „In virum dicitur, cui iam fides habebatur, quod apud eum res esset; tum vero opinionioni de eo conceptae omnino contrarium apparuit“. Samachscharius dixit, proverbium in iis reperiri, quae de Sabba (الزبا) tradita essent. conf. C. VII, 9.

٥٥ كَاتِحَادِي وَلَيْسَ لَهُ بَعِيرٌ

55. Sicut praecinens agaso, cui camelus non est.

De eo dicitur, qui rem, quam non possidet, gloriatur. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de viro, qui scientiam, quam non possideat, sibi arrogot. Eundem sensum habent verba: „عاط بغير انواط“, Capiens et non sunt res suspensae“. Conf. C. XVIII, 85.

٥٦ الْكَلَابَ عَلَى الْبَقَرِ

56. Canes contra boves (mitte!)

Hocce proverbio homines contra homines incitant ratione nulla habita. Accusativus in voce الكلاب c verbo omisso ارسل „dimitte“ pendet. Altera in proverbio lectio est الكراب „sulcare terram boum est“. Hocce proverbium virum eiusque opus relinquendum esse significat.

كَأَثَوْرٍ يُضْرَبُ مِمَّا عَافَتْ الْبَقَرُ ٥٧

57. Sicut taurus, qui percutitur, quia vaccae potum aversantur.

Arabes, quando vaccae ad aquam adductae aut quia aqua turbida erat aut ipsae siti carebant, non bibebant, taurum percutere solebant, ut vaccas ad aquam propelleret. Cecinit Nahschalus ben-Harri:

أَتَتْرُكُ دَارِيَّ وَبَنِي عَدِيٍّ وَتَغْرَمُ عَابِمِرُّ وَهُمْ بُرَاءُ
كَذَاكَ أَثَوْرٌ يُضْرَبُ بِالْهَرَادِي إِذَا مَا عَافَتْ الْبَقَرُ الظِّمَاءُ

„Num relinquetur gens Darim et Banu-Ahdi et punietur gens Ahmir, quae insons est? Sic taurus fustibus verberatur, quando vaccae sitientes aquam fastidiunt“.

Metrum Wafir. est p. 204.

Dixit Insus ben-Modric:

إِنِّي وَقَتْلِي سُلَيْكَا ثُمَّ أَقْبَلُهُ كَأَثَوْرٍ يُضْرَبُ مِمَّا عَافَتْ الْبَقَرُ

„Quod ego Solaicum occidi eiusque caedem expio, in eo similis sum tauro, qui percutitur, quod vaccae aquam aversantur“. Metrum Basith est. p. 190.

I. e. Necesse erat, ut Solaicum occiderem. Quum autem eum occidissem, eius caedes mihi expianda erat. „Proverbium significat, ob alius peccata a viro poenas

exigi. Sunt autem, qui dicant, vocabulum ثور in proverbio nomen musci aquatici esse, qui percutiendo ab aquae superficie removeatur, quum vaccae aquam aversentur.

٥٨ كُلُّ شَاةٍ بِرِجْلِهَا مُعَلَّقَةٌ

58. Omnis ovis pede suo suspensa est.

Conf. prov. 15. Dixit Alcalbius: Verba haec Waciho ben-Salamah ben-Sohair ben-Ijad, qui templo sacro in oppido Mecca post Djorhomum praepositus erat, tribuenda sunt. Arcem in inferiore oppidi parte, in loco, ubi postea sartorum forum (سوق الخياطين) esset, eum exstruxisse narrant et in ea posuisse ancillam, cui nomen esset Haswarah, quapropter illa Haswarah Meccae appellata esset. In ista arce scalam habebat, in quam adscendens se cum Deo colloqui dicebat. Quum autem multa bona verba proferret, docti Arabes eum Dei amicum fuisse contendebant. Morte autem ipsi appropinquante genti Ijad congregatae dixit: Audite testamentum meum: الكلام كلامتان والأمر بعد البيان من رشد فاتبعوه ومن غوى فافضوه وكل شاة برجلها معلقة „Sermo duplex est et res post expositionem (cognoscitur). Qui rectè incedit viâ, eum sequamini, qui errat, eum relinquantis; omnis autem ovis pede suo suspensa est“. Quae postrema verba in proverbii consuetudinem venientia idem quod prov. 15 mihi videntur significare. Bisohrus ben-Alhadjir Ijadita s/c cecinit:

وَحَسَنَ أَيَّامَ عِبَادِ آلَاءِهِ وَرَهْطَ مُنَاجِيهِ فِي سَلَمٍ

وَحَسَنَ وَلَا حِجَابَ الْعَتِيفِ زَمَانَ انْتِخَاعِ عَلِيٍّ جُرْعَمٍ

„Nos sumus gens Ijad, Dei ministri et stirps eius, qui cum eo (Deo) in scala colloquebatur, et nos sumus prac-

fecti veli domus antiquae, tempore, quo morbus Nochah gentem Djorhom oppressit“.

Metrum Motakarib est. p. 281.

٥٩ كَاتَحُرُوفِ أَيْنَمَا مَالٌ أَتَقَى الْأَرْضَ بِصُوفٍ

59. Instar agni, quem, ubicunque inclinatur, lana a terra custodit.

De eo dicitur, quem omnis res, qua nititur, sustinet. Samachscharins hunc proverbii legendi modum adnotavit: „Instar agni, qui super lana se volvit“. De eo dicitur, qui a calamitate incolumis est“.

٦. كَالْكَبِشِ بِحِمْلٍ شَقَرَةً وَزَنَادًا

60. Ut aries, qui cultrum magnum et ignitabulum portat.

Virum se interitui exponere, significat. Proverbii originem talem fuisse narrant. Cosroes ben-Kobad regno Hiraë et terrarum, quas Arabes in confiniis Persiae incolebant, Ahmruum ben-Hind praefecerat. Hic summa cum severitate regnum tenebat. Quodam anno, quum homines ob sterilitatem summa inopia affligerentur, rex hominum obedientiam tentaturus arietem saginatum appenso cultro magno et ignitabulo libero dimisit, ut videret, num quis inopia commotus eum mactare auderet. Neminem adhuc eius mactandi cupido invaserat, quum ad gentem Banu-Ieschcor transiret. Vir quidam Ahlbaus ben-Arkam Ieschcorita dixit: Ego arietem hunc capiam et edam. His de verbis a sociis vituperatus animum non abiecit. Senex haec audiens dixit: انك لا تعدم الصار ولكن تعدم النافع „Tu noxius eris; sed non eris utilis“, quae verba in proverbii consuetudinem vagerunt. Alius quidam ei dixit:

انك كايين كقدار علي امر, „Tu es ut lanio super dentibus molaribus“, quae quoque verba in proverbium venerunt. Vir nihilo minus tamen arietem se mactaturum esse dixit, tum autem regem se aditurum et criminis culpam se confessurum esse. Re peracta quum regi se arietem mactasse confiteretur, hic, se eum occisurum esse, dixit. Vir autem dixit: „مليک شی حکمه“, Possessor rei iudicium de ea tulit“, quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Attamen vero rex, quum vir carmen in rem condidisset, quo regem laudaret, eum libere dimisit.

٦١ كَمَجِيرٍ أَمِّ عَامِرٍ

61. Sicut hyaenam in tutelam recipiens.

Venatores hyaenam ita compulerant, ut in Arabis cuiusdam tentorium confugeret. Arabs exiens venatores, quid vellent, interrogavit. Illi, se praedam in tentorium propulsam capere velle, responderunt. At Arabs, quamdiu ense manu tenere possum, ad eam non pervenietis, dixit. Venatores quum abiissent, Arabs hyaenae et lac et aquam apposuit. Quod lambens recreatus in somnum incidentis Arabis ventrem fidit eiusque sanguinem bibit. Non multo post patruelis adveniens, quum Arabem occisum videret, neque autem hyaenam in tentorio inveniret, sumto arcu et pharetra eam persecutus occidit. Tum hos cecinit versus:

وَمَنْ يَصْنَعُ الْمَعْرُوفَ فِي غَيْرِ أَهْلِهِ يُلاقِ الَّذِي لَا قِيَّاسَ لَهُ
أَذَامَ لَهَا حِينَ اسْتَجَارَتْ بِقُرْبِهِ لَهَا مَحْضُ الْبَنَانِ الْإِلْقَاحِ الدَّرَائِبِ
وَأَسْمَنَهَا حَتَّى إِذَا مَا تَكَامَلَتْ فَرَّقَهُ بِأَنْيَابِ تَهَا وَأَطْلَافِ
فَقُلْ لِلَّذِي الْمَعْرُوفُ هَذَا جَزَاءُ مَنْ بَدَا يَصْنَعُ الْمَعْرُوفَ فِي غَيْرِ شَاكِرٍ

„Qui beneficium in indignos confert, ei accidit idem, quod viro accidit, qui hyaenam in tutelam receperat. Apposuit ei, quum in propinquitatis tutelam se recepisset,

ci (inquam) purum lac camelorum multum lac reddentium et pinguefecit eam, ut, quum omnino restituta esset, dentibus et nuguibus eum funderet. Dic igitur benefactoribus: Haec est remuneratio eius, qui beneficium apud ingratum collocavit“. Metrum Thawil est. p. 162.

٦٢ كَرِهَتْ الْخَنَازِيرُ لِلْحَمِيمِ الْمَوْغِرِ

62. Oderunt porci bullientem aquam.

Narrant Christianos solere in aquam fervidam injicere porcos, ut bene cocti sint, quod verbum *أوغر* significare dicunt. Dixit poeta:

وَلَقَدْ رَأَيْتُ مَكَانَهُمْ فَكَرِهْتُهُمْ كَرَاهَةً الْخَنَازِيرِ لِلْأَيْغَارِ

„Iam vidi eorum locum et tum eos odi, quemadmodum porcus odit in aquam fervidam injici“.

Metrum Camil est p. 213. Ebn-Doraidus dicit, porcos, ut depilentur, vivos in aquam fervidam injici. Samachscharius, qui *الماء المَوْغِرِ* habet, proverbium de fuga timidi adhiberi dicit.

٦٣ كَلْبٌ عَسَّ خَيْرٌ مِنْ كَلْبٍ رَبَضَ

63. Canis, qui noctu obit, melior est, quam canis, qui cubat.

Sed legitur quoque: *كَلْبٌ عَسَّ خَيْرٌ مِنْ كَلْبٍ رَبَضَ* „melior, quam leo, qui cubat“ aut *كَلْبٌ عَسَّ خَيْرٌ مِنْ كَلْبٍ رَبَضَ* „melior, quam leo, qui latet“. Samachscharius habet: *كَلْبٌ عَسَّ خَيْرٌ مِنْ كَلْبٍ رَبَضَ* „melior, quam leo, qui latet“. Legitur quoque: *كَلْبٌ عَسَّ خَيْرٌ مِنْ كَلْبٍ رَبَضَ* „melior, quam leo, qui latet“. Vulgus dicit: *كَلْبٌ عَسَّ خَيْرٌ مِنْ كَلْبٍ رَبَضَ* „melior, quam leo, qui latet“. Adhibetur

proverbium de debili lucrum faciente, qui praeferendus est robusto, qui piger est.

٦٤ كَذَاكَ النَّجَارُ يَخْتَلِفُ

64. Sic origo diversa est.

Vulpes, sicnafrant, qui, ut biberet, situlam unam conscendens in puteum descenderat, hyaenae insipienti dixit: Descende et bibe! Illa igitur situlam alteram conscendens demittebatur, dum situla, in qua vulpes erat, adscendebat. Hyaena autem, vulpem adscendentem videns, interrogavit: Quo abis? Vulpes proverbii verbis respondit. Abu-Mohammedes Aldimarti sic proverbium retulit: كذلك التجار تختلف „Sic mercatores diversi sunt“. Sic Samachacharius proverbium adnotavit et in re promissis non stantes significari dixit: Conf. Abulf. An. I, 98.

٦٥ كَالْأَقْمَرِ إِنْ يُقْتَلُ يَنْقَمُ وَإِنْ يَتْرَكَ يَلْقَمُ

65. Sicut serpens colore nigro et albo distinctus, si occiditur, vindicatur; si relinquitur, deglutit (mordet).

Meidanius explicandi proverbii causa addidit, ante Mohammedem Arabes putasse, daemonis mortem vindicari, ut interdum occisor moreretur, interdum delirio adfligeretur. Daemones autem serpentum formam induere, Arabes putabant, quapropter serpentis nomen جان etiam daemonem designat. Ad Ohmarum, sic tradunt, vir venit os fractum qui habebat, petens, ut vindicta permitteretur. Quod quum Ohmarus concedere nollet, vir dixit: هو كالأقمر إن يقتل إن يترك يلقم „Is sicut serpens colore nigro et albo distinctus est, si occiditur, vindicatur; si relinquitur, de-

glutit.“ Tum Ohmarus dixit: Is ita est, se ipsum significans. Rem ab utraque parte ingratham esse proverbium significat.

٦٦ كَيْفَ أَعَاوِدُكَ وَهَذَا أَثَرُ فَأْسِكَ

66. Quomodo ad te reverti possum? Hoc vestigium securis tuae est.

Proverbii huius inter Arabes notissimi, quod in virum, qui fidem datam fallit, dicitur, originem sic narrant: Duo fratres sterilitate regionis, quam incolebant, multum affligebantur. In propinquo vallis erat pabulo abundans, sed a serpente, qui omnem ibi degentem occidebat, defensa. Frater unus inopia pressus ibi, fratre altero desuadente, camelos suos pascebat et serpentis morsu necabatur. Frater alter fratris necem ulturus vallem intravit et serpentem quaesivit. Hunc serpens sic allocutus esse dicitur: Nonne vides, me fratrem tuum occidis; sed si pacem mecum facere vis, tibi huius vallis usum concedam et quotidie nummum aureum dabo.¹ Pace composita viri status in meliorem statum mutabatur. Tandem autem de fratris morte cogitans serpentem occidere statuit, et ut rem perficeret, securim oxacuit. Sed in percutiendo aberrans et petram feriens, ut vestigium remaneret, serpens incolomis in latibulum introgressus est. Tum vir, quem facti poeniteret, foedus ut redintegraret, serpentem rogavit. At ille verbis, quae in proverbii consuetudinem venerunt respondit. Nabeghahus Dsohjanita istam rem versibus descripsit sequentibus:

وَإِنِّي لَأَتَّقِي مِنْ دَوَىِّ الْغَيِّ مِنْهُمْ وَمَا أَصْبَحْتُ تَشْكُو مِنْ الشَّجْوِ سَاهِرَةً

1) Arabes credebant, serpentes thesauros custodire.

كَمَا لَقِيتْ ذَاتَ الصَّغَامِ خَلِيلَهَا وَكَانَتْ تَدِيهِ أَلْمَالُ غَبَا وَظَاهِرًا
 فَلَمَّا رَأَى أَنْ قَمَرِ اللَّهِ مَانَهُ وَأَقْبَلَ مَوْجُودًا وَسَدَّ مَقَادِرَهُ
 أَكَبَّ عَلَى قَائِسٍ يَحْدُ غُرَابَهَا مُدْكِرَةً مَتْنِ أَنْعَادِلٍ بَاتِرَةٍ
 فَهَامَ لَهَا مِنْ فَوْقِ جَاغِرٍ مُشِيدٍ لِيَقْتُلَهَا أَوْ يَحْطِي أُنْكَفَ بَادِرَةٍ
 فَلَمَّا وَقَّاهَا اللَّهُ ضَرْبَةَ نَاسِهِ وَلَلْبَرِّ هَمٌّ لَا تَغْمِضُ نَاطِرَةٍ
 فَقَالَ تَعَالَى تَجْعَلِ اللَّهَ بَيْنَنَا عَلَى مَا لَنَا أَوْ تَنْجِرِي فِي آخِرَةٍ
 فَقَالَتْ يَمِينَ اللَّهِ أَفْعَلْ إِنِّي رَأَيْتُكَ مَشُومًا يَمِينَكَ فَاجِرَةٍ
 أَبِي بِي قَبْرِ لَا يَزَالُ مُقَابِلِي وَصَبْرَةٍ قَائِسٍ فَوْقَ رَأْسِي فَاقِرَةٍ

„Mihi profecto ex errantibus inter eos accidit (et mane non querebatur moerorem vigilans), simile ei, quod accidit petram habitanti (serpenti) ex amico suo, cui datis opibus uno die intermisso et quotidie mortem expiabat. Et quum is vidisset, Deum opes augere, rem confirmare et paupertatem tollere, securim sumsit aciem acuens, chalybe confectam, firmum lignonem diffundentem. Tum stetit ei insidians super foramine alte extructo, ut eum necaret, nisi manus properans erraret. Quum autem Dens a percutiente securi eum custodivisset, nam iustitiae est oculus, qui palpebras non contrahit, videns, dixit: Adscende, ut Deus nostram rem dirimat, aut mihi retribuatur. Et dixit: Num iusiurandum Dei faciam, quum te conspexerim infaustum, iusiurandum tuum impium? Per patrem meum! Mihi est sepulchrum, quod non cessat ex adverso mihi esse et percutiens securis super capite meo vertebrae frangens“.

Metrum Thawil est. p. 162.

٦٧ كُلُّ شَيْءٍ يُحِبُّ وَلَدَهُ حَتَّى لَلْبَارِئِ

67. Omne animal pullum amat et ipsa otis.

In meo codice loco vocis! لا legitur حتى, id quod probandum non est. Ex omnibus animalibus otidem dixit, quod eius stultitia in proverbium venit. Dixit, otidem, licet sit avis stultissima, tamen pullum amare cumque volatum docere. Dixit poeta:

وَكُلُّ شَيْءٍ قَدْ يُحِبُّ وَلَدَهُ حَتَّى لَلْبَارِئِ يَطِيرُ عِنْدَهُ

„Omne animal pullum suum amat, et ipsa avis otis, quae apud eum volat.“

Versus metrum Redjes est. c. l. m. p. 231.

٦٨ كَانَّ عَلَى رُؤْسِهِمُ الطَّيْرُ

68. Quasi super capitibus eorum aves sint.

De quietis, placidis dicitur. Proverbialem hunc loquendi modum poetae in usum suum saepius adhibuerunt. Sic Dsul-Rommah:

فَظَلْتُ تُصَادِبُهَا وَظَلَمْتُ كَانَهَا عَلَى رُؤْسِهَا سَرَبٌ مِنَ الطَّيْرِ فَوْحُ

„Die ei obviam venit et die sic se gerebat, ut super capitibus eius agmon quiescentium avium esse videretur.“

Metrum Thawil est. p. 162.

٦٩ كَانَهُمْ كَانُوا غُرَابًا وَاقِعًا

69. Quasi essent corvus decedens.

Corvus, quando decedit in terram, mox avolare solet. In rom dicitur, quae celeriter absolvitur.

٧. كَلَفْتَنِي بَيْضَ السَّمَايِمِ

70. Mandasti mihi ova avis Sammah.

Vocabulum سامة Pl. سمايم avis nomen est hirundini similis, cuius ova nemo assequi potest. Sed legitur quoque: سمامسم „ova formicarum rubrarum“ et سمامسم, si Kamusi auctoritatem sequeris, nomen avis est.

٧١. كَلَفْتَنِي مَخَّ الْبَعُوضِ

71. Mandasti mihi medullam culicum.

Rem difficilem designat.

٧٢. كَسِيرٌ وَعَوِيرٌ وَكُلٌّ غَيْرُ خَيْرٍ

72. Fractum habens lumbum et monocus, omnes pravi sunt.

Verba haec dixisse fertur Amamah filia Noschbahi ben-Morrah, quam vir monocus e gente Ghathfan, Chalfus ben-Rewahah appellatus in matrimonium duxerat. Quinque filios quum peperisset, tam immorrigera in maritum evasit, ut eam repudio dimitteret. Post vir quidam e gente Banu-Solaim, Haritsahus ben-Morrah appellatus, lumbum fractum habens, ut claudicaret, repudiatam a patre et fratre, quibus in itinere occurrerat, in matrimonium sibi petiit, et quum dona pulchra offerret, accepit. Mulier autem rem audiens ista verba dixit, quae in proverbium venientia significant, rem ab utraque parte pravam et vituperandam esse. Forma كَسِيرٌ deminutivum est a كَسِيرٌ pro كَسِيرٌ. Supplendum autem est زَوْجَايَ mariti mei duo sunt. Dixit poeta:

لَيَدْخُلَنَّ مِنْ يَشَاءَ بِلا حِجَابٍ وَكُلُّهُمْ كَسِيرٌ أَوْ عَوِيرٌ

وَبَقِيَ مِنْ دَرَاهِ الْهَابِ وَحْدِي كَأَنِّي خَصِيَّةٌ وَسَوَاءٌ أَيْرٌ

„Num intrat, qui vult, sine velo, et omnes ii sunt aut lumbum fractum habentes aut monoculi, et ego solus post portam relinquor, quasi testiculus ego sim et caeteri retrum sint“. Metrum Wasir est. p. 204.

Samachscharius autem, qui عَوِيرٌ وكَسِيرٌ habet, adnotavit, esse, qui وكَسِيرٌ عَوِيرٌ duorum scopulorum navigantibus periculosorum nomen esse, putent. De duabus rebus ingratum proverbium adhiberi.

٧٣ كَانَ مِثْلَ الذَّبْحَةِ عَلَى النَّعْرِ

73. Fuit sicut dolor morbi Dsobbalı appellati in gutture.

Vocabulo ذَبْحَةٌ dolor in gutturo significatur. Quod s, quis virum sibi amicum esse putaverat, tum autem eius perfidiam cognoscens cum alio rem queritur, hic proverbii verbis respondere potest. Illi morbo similis est, quo homo extra non liberatur et, ex quo internum damnum patitur. Samachscharius autem hunc comparandi modum esse dixit: Istam inimicitiam apparuisse modo, quo ille morbus appareat nisi quod ipsi adflicto occulta fuisset.

٧٤ كَانَ ذَلِكَ زَمَنَ الْفِطْحِ

74. Fuit id tempore Fithahl.

In tempore, quod فِطْحٌ (Fithahl) appellatur, interpretes non consentiunt. Sunt qui dicant, tempus esse, post quod homines non creati sint, quo lapides molles essent, alii de nique Noae tempus esse contendunt. Cecinit poeta Alahdjadjadj appellatus:

وَقَدْ أَنَا زَيْنُ الْفَيْطَحِلِ وَالصَّخْرُ مُبْتَلٌ كَطَيْنِ الْوَحْدِ

كُنْتُ زَهِينٌ قَرِيمٌ أَوْ قَتِيلٌ

„Etsi ad nos venisset tempus Alfithahli, et petra mollis esset ut lutum molle, fuisset oppigneratus senectutis decrepitae aut caedis“. Metrum Sarih est p. 246.

Alius quidam Rubaho poetae sequentes versus tribuit:

لَوْ أَنِّي أُوتِيتُ عِلْمَ الْخَيْدِ عِلْمَ سُلَيْمَانَ كَلَامِ التَّنْبِلِ

أَوْ أَنِّي عَمَرْتُ عُمَرَ الْجَسَدِ أَوْ عُمَرَ نُوحٍ زَيْنِ الْفَيْطَحِلِ

وَالصَّخْرُ مُبْتَلٌ كَطَيْنِ الْوَحْدِ كُنْتُ زَهِينٌ قَرِيمٌ أَوْ قَتِيلٌ

„Si mihi concessa fuisset scientia Alhocli, scientia Salamonis, qua formicarum sermonem intelligeret aut si laertae vita mihi data esset aut Noae vita tempore Alfithahli, quo petra ut lutum molle mollis esset, senectutis decrepitae aut caedis oppigneratus fuisset“.

Metrum Redjes est p. 231. Proverbium, rem antiquo tempore exstitisse, dicit. Samachscharius autem de fertili et bono tempore proverbium adhiberi dixit.

كَأَنَّمَا الْقَمَّةُ الْحَجَرِ ٧٥

75. Est, ac si lapidem deglutiendum ei dedisset.

De eo dicitur, qui loquens ab altero respondente ad silentium redigitur. Samach.

كَلَّا حَانِبِي هَرَشِي لَهْنٍ طَرِيقِ ٧٦

76. Utrique lateri clivi Harschae via est.

Nomen هَرَشِي (Harscha) clivo prope ad locum Aldjahfa sito in terra Tehamah, unde mare conspicitur, datum erat.

In utroque eius latere duae viae erant, quae Meccam ducebant. Peregrinatores in istis incedere solebant.

Dixit poeta:

خَذِي أَنْفَ قَرَشِي أَوْ قَفَا فَأَنْدَ كِلَا جَانِبِي قَرَشِي لَهْنُ طَرِيقِ

„Cape nasum Harschae aut eius occiput, nam utrique lateri Harschac via est“. Metrum Thawil est. p. 153.

De re dicitur, ad quam duabus viis facile perveniri potest.

٧٧ كَانِ ذَلِكَ كَسِيلٌ أَمْصُوحَةٌ

77. Fuit id ut extractio rei Omzucha appellatae.

Vocabulo امصوحة (Omzucha) res appellatur, quae extrahitur ex herba Tsomam (تسام) appellata. Prodit inde alba res similis tenui ramo, quemadmodum papyrus herba (بردية) extrahitur.

٧٨ كَانَهُ النَّكْعَةُ حَمْرَةً

78. Quasi fructus plantae Thortsuts rubedine sit.

Chalilus dixit, plantam Thortsuts similem esse gossypio in longum excrescentem, tenuem ad rubrum colorem vergentem. Medici ea in concinnando stomacho utuntur. Duae species, una amara altera dulcis, reperiuntur. Conf. Lexic. meum.

٧٩ كَانُوا مُخْلِينَ فَلَاقُوا حَمْضًا

79. Depascebant (cameli) plantas dulces et (per-taesi) ad plantas salsas accesserunt.

Plantae dulces خلة, plantae salsae حمض appellatur. Quando cameli plantas salsas depascunt, mox ardenti siti adficiuntur, ut pascere desinant. A camelis in homines translatus proverbium significat, virum, salutem qui ne-

gligeret, in res adversas incidisse, ut inimici gaudium inde perciperent.

٨٠ كَثُرَ اللَّحْبَةُ وَقَلَّ الرَّعَاءُ

80. Multi sunt mulgentes et pauci sunt pastores.

In pastores dicitur, qui mulgent et pastus defectum non curant.

٨١ كَمَنَّ الْكَيْثُ عَلَى الْعَرْجَةِ

81. Ut beneficium, quod pluvia in plantam Abr-fadj confert.

Arida illa planta, quum pluvia decedit, statim revirescit, ut celeriter ex illa pluvia utilitatem percipiat. Omnibus clarum esse beneficium, ut nemo non commodum videat, proverbium significat.

٨٢ كَالْقَابِضِ عَلَى أَمَاءَ

82. Sicut manu arripiens aquam.

Hominem designat, cuius spes rei consequendae fallitur. Proverbiali hoc loquendi modo poetae saepius usi sunt. Sic in versu sequente:

فَصَبَحْتُ مِنْ لَيْلَى الْغَدَاةِ كَقَابِضٍ عَلَى أَمَاءَ لَا يَدْرِي بِمَا هُوَ قَابِضٌ

„Hodie mane a Laila mihi accidit, id quod accidit ei, qui manu aquam arripit dum nescit quod capit“.

Metrum Thawil p. 162.

٨٣ كَأَنَّهَا نَارُ اللَّجْبَابِ

83. Quasi sit ignis cicindelae.

Vocabulum **حَبَابِ** insectum alis rubris praeditum est, quod noctu volans scintillae simile est. Dicitur **نَارُ الْحَبَابِ** et **نَارِ ابِي الْحَبَابِ**. Dixit Alkathamita:

أَلَا إِنَّمَا بَيْرَانُ قَيْسٍ إِذَا شَتَّوْا لِضَارِقٍ لَيْدٍ مِثْلُ نَارِ الْحَبَابِ

„Eheu! ignes gentis Kais hiberno tempore noctu adveni-
enti similes sunt igni cicindelae.“ Metrum Thawil p. 162.

Id est: Parvi sunt ignes, quod avaritiae signum est. Alazmāihus dixit, tempore ante Mohammedem vixisse virum Hobahib appellatum tantā avaritiā, ut si quis ignem ex eius lucerna accendere vellet, eam exstingueret.

٨٤ كَالْمُسْتَعِيثِ مِنَ الْمَرْمَضِ بِالنَّارِ

84. Sicut is, qui contra terram sole torridam ignem in auxilium petit.

Proverbium significat, duas malefaciendi proprietates contra virum congregatas esse. Duae illae proprietates sunt terra sole torrida et ignis.

٨٥ كَالْقَابِيسِ الْعَاجِلَانِ

85. Sicut ignem capiens festinans.

De eo dicitur, qui festinat in re necessaria petenda.

٨٦ كَالْمُسْتَرِّ بِالْغُرُصِ

86. Sicut is, qui se scopo sagittariorum tegit.

Hisce verbis utitur is, cui alter terrorem incutere vult minandc, se timidum non esse declarans, nam qui scopo sagittariorum se tegit, similis est ei, qui non tegitur, quod ibi sagittis feritur.

٨٧ كَالْتَمَرِغِ فِي نَمِ الْقَتِيلِ

87. Sicut is, qui in sanguine occisi se volutat.

In eum dicitur, qui malo, a quo remotus est, dum propius accedit, propter incuriam se exponit.

٨٨ كَالْحَيَوِ عَنْ الرِّبَةِ

88. Sicut deflectens (fera) a fovea venatoris.

De viro dici'ur, qui a re, cuius noxam timet, deflectit. Meid. de viro, qui rem, quam scit, cavet. Samachsah.

٨٩ كَالسَّاقِطِ بَيْنَ الْفَرَّاشَيْنِ

89. Sicut decidens inter duo strata.

Vocabulum فرش, stratum, quod lecto inservit, significat. De eo dicitur proverbium, qui inter duas res incertus haeret, ut neque in una neque in altera sit.

٩٠ كَمَشَ ذَلَالَهُ

90. Succinxit laciniam vestis infimam suam.

De eo dicitur, qui in re diligentiam adhibet. In legenda voce كمش in codicibus dubium est. Reiskius كمش legendum esse putavit.

٩١ كَلَابِيسِ ثَوْبَي زَوْرٍ

91. Sicut is, qui duas vestes mendacii induit.

Proverbium hoc scholio explicatum est: قال الاصمعي انه الرجل يلبس ثياب اهل الزهد يريه بذلك الناس ويظن من

التخشع أكثر مما في قلبه وفي الحديث المتشبع بما لا يملك
كلايس ثوبى زور وهو الرجل يتكثر بما ليس عنده
كالرجل يرى أنه شبعان وليس كذلك
Dixit Alazmāihus: Eum virum esse, qui induit vestes
devotorum, ut ipsum ita vestitum homines cognoscant, et
maiores submissionem, quam in animo habet, ostendit. In
traditione autem est: Is qui se satiatum esse dicit rebus,
quas non possidet, ei similis est, qui duas vestes mendacii
induit. Is autem vir, qui de rebus, quas non possidet,
multa verba facit, similis viro est, qui se satiatum esse ostendit, dum satiatum non est“.

٩٢ كَذَابِغَةً وَقَدْ حَلِمَ الْأَدِيمُ

92. Sicut pellem concinnans, quae vermibus corrupta est.

In rem omnino corruptam dicitur. Meid. De re dicitur, quam tractare incipit vir, postquam eam corruperat. Samach. Proverbium hoc ad Moahwijjahum scripsisse refertur Alvalidus ben-Alahkabah in versu sequente:

فَأَنْتَ وَالْكِتَابُ إِلَى عَلِيٍّ كَذَابِغَةً وَقَدْ حَلِمَ الْأَدِيمُ

„Tu et epistola ad Ahlijum missa estis similes concinnanti corium, dum pellis vermibus corrupta est“. Metrum Wafir est. p. 204.

Dixit Almofadhdhelus, proverbium hoc esse Chalido ben-Moahwijjah, qui ad gentem Banu-Ahbd-Schams ben-Sahd pertineret, dicenti:

قَدْ عَلِمْتُ أَحْسَابَنَا تَمِيمٌ فِي الْحَرْبِ حِينَ حَلِمَ الْأَدِيمُ

„Nobilitatem maiorum nostrorum gens Tamim cognovit in bello, quum pellis vermibus corrupta esset“.

Metrum Sarih est p. 246.

٩٣ كَانَمَا أَفْرَغَ عَلَيْهِ ذُنُوبًا

93. Quasi evacuasset super eum situlam.

Sic dicitur, quando unus alterum verbis ad silentium redegit. In Samachscharii opere legitur „ذُنُوبًا من ماء“ „Situlam aquâ plenam“.

٩٤ كَلَفْتُ نَفْسِي فِي الْوَصُولِ إِلَى عِلْقِ الْقَرْبَةِ

94. Tua causa sudorem utris toleravi.

Loco vocis علق legitur عرق Sic in Samachscharii opere reperitur et علق pro عرق dictum esse statuunt. Utres ancillae portare solent. Qui igitur utrem portat et inter portandum sudore manat, ut ad alium perveniat, laborem ingratum et difficilem eius causa suscepit. Sic autem proverbium circumscribendum est: كلفت نفسي في الوصول إلى علق القربة „Imposui animae meae, ut at te pervenirem, sudorem utris. Conf. C. V, 56. Samachscharius hoc scholion habet: يراد ماؤها أي سافرت فاحتجت إلى حمل الماء وقيل معناه انصبت نفسي لاجلك حتى عرقت كما تعرق القربة وعرقتها نضح مائها وقيل هو بمعنى علقها وهو معلن يحمل به أي تجشمت لك القربة يريد المسافرة يضرب في تحمل المشاق لاجل صاحبه ويرى جشمت الياء „Significatur eius (utris) aqua i. e. iter feci, et tum necesse erat portare aquam. Et dicunt, sensum eius esse: Fatigavi me tua causa, ita ut sudarem, quemadmodum uter sudat. Sudor autem eius (utris) est aqua eius exstillans. Dicunt quoque, vocem علق significationem vocis ملان habere, quae rem designet, cuius ope portetur i. e.

1) De hac voce dubito.

utrem portandum in me suscepi, qua re iter significatur. Adhibetur de molestiis ob socium susceptis. Referunt quoque legendi modum: جشمت اليك

٩٥ كُلُّ أَدَاةٍ لِّخَبْرٍ عِنْدِي غَيْرَةٌ

95. Omnia instrumenta panis apud me sunt praeter illum (panem).

Proverbii huius, quod defectum rei significat, originem talem fuisse narrant. Homines ad hospitem venerant. Postquam discubuerant, mappam ille expandit, super illa molam posuit, eamque non iniectis granis circumvertit. Quam rem videntes quum interrogarent, quid ageret, illis verbis respondit.

٩٦ أَكُلْتُ شَوَائِكُمْ هَذَا جُوفَانٌ

96. Num omnis assata haec caro vestra onagri veretrum est?

Proverbii, quod plures res pravas gradu inter se aequales esse, significat, originem sic tradiderunt: Tres viri unus Fesarita, alter Ahbsita, tertius ad gentem Ahbd-Allah ben-Ghathfan pertinens onagrum venati erant. Quem quum ad cibum praepararent, Fesarita ob rem ipsi necessariam exire coactus erat. Convenerunt igitur inter se duo, ut veretrum dissecarent et sub carne assata occultarent. Ahbdita autem rutabulo movens ignem bonas partes sibi socioque elegit, Fesaritae autem veretri segmenta porrexil. Illic manducando bonum non esse sentiens, aliud postulavit, et quum semper idem accepisset. verba, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt, dixit.

٩٧ كَسُورَ الْعَبْدِ مِنْ لَحْمِ الْخَوَارِ

97. Ut reliqua pars servi e carne pulli camelini.

In rem dicitur, quam omnino non assequimur. Meid. Samachscharius dixit, proverbium de paupere, vili adhiberi. Narrant servum cameli pullum mactasse et totum ediasse, ut nullam eius partem relinqueret.

٩٨ كَفَّتْ إِلَى وَثِيَّةٍ

98. Olla parva usque ad magnam ollam.

In virum dicitur, qui calamitate alterum adficit; tum addita parva eam auget. Samachscharius adnotavit, legi quoque: وَاثِيَّةٌ, ampla. Tum, quod praeterea addidit, silentio praetermittendum non est: وقيل الكفت بالفتح الرجل السريع في طلب الولد والوثيبة (والوثية ١.) المرأة العاقلة (يضرب) في سرعة الاتفاق وذلك ان الرجل اذا كان بهذه الصفة واصاب امرأة عاقلة فمن الاحقاد ورجا كياسة الولد وافقهها سريعا „Et dicunt, vocem الكفت cum Fatha enunciandam designare celcrem in petendo filio, vocem الوثيبة designare intelligentem feminam, ut proverbium in celeri consensu adhibeatur. Vir enim ita constitutus, si feminam intelligentem invenit, ut, ne stultos filios paritura sit, non timeat, intelligentem prolem sperans celeriter cum ea consentit“. Conf. Djeuh. s. كفت

٩٩ كِلَاهُمَا وَتَمَرًا

99. Ambo haec et dactyli.

Verba haec Ahmrui, filio Homrani Djahditae ex uxore Zaduf appellata nato adscribuntur. Quum patris sui camelos pastum duxisset, ad eum, coram quo cremor lactis, dactyli et cameli gibbus stabat, vir fame et siti adfectus accessit rogans, ut ipsi partem cremoris et gibbi

edendum daret. Ahuruus istis verbis respondit. Ante nominativum كلاهما supplendum est لك tibi erunt ambo haec“. Accusativus وتمرا ab omisso verbo اريدك addam tibi“ dependet. Sunt autem, qui كليهما legant, ut اطعمك „edendum tibi dabo“ suppleatur. Alii aliter rem explicant; sed sensus idem est. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de viro, qui inter duas res eligendi potestate concessa utramque petat. Conf. C. XXVII, 135.

١٠. كَمْسْتَبْضِعُ التَّمَرَ إِلَى هَاجَرٍ

100. Sicut is, qui dactylos Hadjarum vendendos portat.

Locus iste quum dactylis abundet, qui illud facit, luero gaudere non potest. Simili ratione dicitur كَمْسْتَبْضِعُ „Sicut is, qui dactylos ad incolas Chaibari vendendos ducit“. Dixit poeta Alnabeghahus Djahdita:

وَإِنْ أَمَرَا أَهْدَى إِلَيْكَ قَصِيدَةً كَمْسْتَبْضِعُ تَمْرًا إِلَى أَهْلِ خَيْبَرٍ

„Vir, qui tibi carmen dono mittit, is similis est ei, qui ad incolas Chaibari dactylos vendendos portat“.

Metrum Thawil est. p. 162.

١١. كُلُّ خَاطِبٍ عَلَى لِسَانِهَا تَمْرَةٌ

101. Super omnis personae in matrimonium petentis linguâ dactylus est.

In codice Berolin. لسانه legitur, sed suffixum feminini ferri potest, siquidem feminae pro viris quoque in matrimonium petere solebant. Sensus est: Qui rem sibi necessariam petit, dulcia et lenia verba profert.

١٠٢. كُلُّ الْبَدَاءِ إِذَا فَادَيْتُ يَحْدِلْنِي إِلَّا فِدَايَ إِذَا
فَادَيْتُ يَا مَالِي

102. Omnis vocatio, quum advoco, me auxilio destituit, praeter vocationem meam, quum voco: O opes meae!

Verba Ohaihani sunt. In opibus solis fiduciam ponendam esse censet, hi enim versus sequuntur:

إِسْتَفْنِ أَوْمَتٌ وَلَا يَغُرَّكَ ذُو نَشَبٍ مِنْ آبْنِ عَمَرٍ وَلَا عِمٍّ وَلَا خَالٍ
إِنِّي أَقِيمُ عَلَى الزُّورِ أَعْمَرًا إِنْ لَلْبَيْبِ إِلَى الْأَخْوَانِ ذُو الْمَالِ

„Dives esto aut morere et ne decipiat te dives sive patruelis sive patruus sive avunculus sit. Ego cum diligentia Alsauram (opum nomen) colam, nam fratribus dilectus est opes possidens. Metrum Basith. est p. 190.

١٠٣. كَسْفًا وَامْسَاكًا

103. Austeritatem et avaritiam?

Accusativus e verbo omisso اتجمع „Num colligis“, i.e. simul ostendis, pendet, aut idem verbum اكسف et تمسك et supplendum est. Proverbium in austum, qui simul avarus est, dicitur. Conf. Kam. Dj v. كسف

١٠٤. كُلُّ الطَّعَامِ تَشْتَهِي رَبِيعَةَ الْخُرْسِ وَالْأَعْدَارِ
وَالنَّقِيعَةَ

104. Omnem cibum cupis, o Rabiahe! cibum ob mu-

lieris partum, cibum ob circumcisionem et cibum ob adventum ex itinere paratum.

In eum proverbium dicitur, qui cibi vehementer avidus est. Meid. Samachs. Metrum Sarih est. p. 246.

مَا أَكْثَرَ مِنَ الصَّدِيقِ فَإِنَّكَ عَلَى الْعَدُوِّ قَادِرٌ

105. Multos tibi amicos para, nam hostes in potestate tua erunt!

Verbis hisce et aliis Abdjarus ben-Djabir Ihdjlita filium suum Hadjdjarum, qui Christianus fidem Mohammedicam amplecti volebat, ut rem suam prudenter ageret, admonuit.

١٠٦ كَمَا خَلَتْ قَدْرُ بَنِي سَدُوسٍ

106. Sicut praeteriit ahenum gentis Banu-Sadus.

Ahenum gentis Banu-Sadus amplum erat, ut duo animalia mactata (جنور) caperet. Isto aheno Althommus ben-Ahjjasch princeps gentis in cibandis hominibus uti solebat, posteo nemo. Accidit autem, ut ad istam gentem vir e gente Banu-Ahmir oriundus Milhabus ben-Schehab appellatus transiret, et hospitio non exciperetur. Iratus igitur hosce versus metro Redjes dixit:

يَا صَاحِبَ رَحِلٍ صَائِمَاتِ الْغَيْسِ وَابْكُ عَلَى الطَّيْمِ وَحَبْرِ الْقُوسِ
فَقَدْ خَلَتْ قَدْرُ بَنِي سَدُوسٍ وَضُنْ فِيهَا بِقَرَى خَسِيسِ
وَسَادَهُمْ أَتَكَدُ ذُو ثِيَّوسِ قَبَجَةُ الْتَلْبِيكِ مِنْ رُفِيسِ
لَيْسَ بِمَحْمُودٍ وَلَا مَرْغُوسِ فَمَا تَبَالِي كُنْتُ فِي سَدُوسِ
أَوْ كُنْتُ فِي قَوْمٍ مِنَ الْمُجُوسِ أَوْ فِي فَلَا فُقَرٍ مِنَ الْأَنْبِيسِ

„O socie mi! proficisci iube camelas graciles flavas, cheu tibi! propter Althommum et claustrum magistrum. Iam praeteriit ahenum gentis Banu-Sadus et vili tantum hospitio in eo excipiebantur. Princeps gentis est durus, hircorum possessor. Rex (deus) talem principem turpitudine affligat! Non est laudandus et non benedictus, nam quid curas, utrum in gente Sadus verseris an inter Magos aut in desertis ab hominibus vacuis“.

Quod quum suis, ipsum de gente Banu Sadus et aheni interrogantibus narrasset, eius verba in proverbium venerunt. Proverbium de omni re, quae praeteriit et cuius status omnino mutatus est, adhibetur.

١٠٧ كُذِّمْتُ بِأَمْرِي فِي مَا يَرْمِي بِهِ

107. In omni viro res est, qua petitur (seu contumelia adficitur).

Nemo vitius liber est. Eadem ratio est proverbio C. I, 65.

١٠٨ كُذِّمْتُ بِأَمْرِي مُصْبِحًا فِي أَهْلِي

108. Omnis vir mane visitatur in gente sua.

Altera lectio est „in mansione sua“, in „in mansione sua“. Cuilibet viro res inopinato superveniunt“.

١٠٩ كُذِّمْتُ بِجَرِّ النَّارِ إِلَى قُصَّةٍ

109. Quilibet ad panem suum ignem attrahit (ut bene coquatur).

Quilibet bonum sibi comparare vult.

١١٠ كُذِّمْتُ حَرْبًا إِذَا أَكْرَهَ صَدِّ

110. Omnis clavus ferreae loricae, quando cum vi impingitur, sonum edit.

De viro dicitur, qui noxa laesus queritur.

كَعَارِمَةٍ إِذَا لَمْ تَجِدْ عَارِمًا ۝

111. Instar sugentis feminae, quando sugentem (infantem) non invenit.

Mulier, quando sugentem non invenit infantem, qui lac ei exsugat, ipsa lac sibi exsugit, ne tumor in mammis oriatur. Proverbium autem significat, nos, si alium non inveniamus, rem nostram peragere debere.

كُلُّ فَحْلٍ يَمِدِّي وَكُلُّ أَنْثَى تَقْدِي ۝

112. Omnis admissarius seminis effluvium patitur et omnis femina album humorem ex utero eiicit.

Verbum قَدِي in ove adhibetur, قَدِي autem idem est in feminis, quam مَدِي in maribus. In proverbio distantia inter marem et feminam describitur. Conf. Kam. et Dj.

كَمَا تَدِينُ تُدَانُ ۝

113. Ut pensas, sic tibi pensabitur.

Ut aliis facis, sic alii tibi facient. Conf. prov. 184 conf. Dj s. دِينَ

كَلَّا زَعَمْتَ أَنَّهُ خَصِرٌ ۝

114. Non est, quemadmodum dixisti, eum a frigore laesum esse.

Viri duo equiti hiemis tempore occurrerunt et impetum in eum facturi frigore adfectum nil mali ipsis illaturum esse putarunt. Sed quum illi irruissent eques impetu facto unum eorum confodit. Hic autem confossus proverbii verba dixit, quibus opinionis diversitas significatur. Conf. prov. 54. Samachscharius dixit, hisce verbis unum alterum vituperare, quod deceptus ipsum in calamitatem coniecerit.

١١٥ كَيْفَ تُبْصِرُ الْقَدَى فِي عَيْنِ أَخِيكَ وَتَدَعُ
لِلْجَدَعِ الْمَعْتَرِضِ فِي غَيْبِكَ

115. Quomodo festucam in fratris tui oculo vides et tignum transversum in oculo tuo non vides?

Parvum vitium in aliis vides, vitia tua magna non vides. In Samachscharii opere loco vocis عينك legitur حلقك „guttare tuo“. conf. Math. VII, 3. Luc. VI, 41.

١١٦ أَكْثَرَ مِنَ الْجَمْقَى فَأَوْرَدَ الْمَاءَ

116. Multos stultos acquisivit et tum ad aquam adduxit.

In eum dicitur, qui sibi adiutorem stultum comparavit.

١١٧ كَيْفَ لِي بِأَنْ أُحْمَدَ وَلَا أُرْزَأَ شَيْئًا

117 Quomodo mihi accidet, ut laudem acquiram, et nil opum perdam?

Id est: Laude non ornatur is, cuius opes non diminuantur. I. e. Qui in alios beneficia non confert, is laudem non meretur. Cecinit Abu-Ferasus:

وَكَيْفَ يَنَالُ الْحَمْدَ وَالْوَفْرَ وَافِرٌ

„Et quomodo laudem assequitur, dum divitiae copiosae sunt.
Metrum hemistichii Thawil est. conf. p. 162.

كَالْمُشْتَرَى الْقَاصِعَاءِ بِالْيَرْبُوعِ ١١٨

118. Sicut is, qui emit latibulum muris pro mure.

De eo dicitur, qui vestigium rei ipsi praeferendum esse habet.

أَكَّتْ أَظْفَارُكَ إِلَيَّ ١١٩

119. Ad solum durum pevenerunt ungues tui in me directi.

Viro, qui pari ipsi fortitudine, ut eum vincere nequeat, occurrit, proverbium dicitur. conf. Abulf. Annal. I, 118.

كُفَيْتُ الدَّعْوَةَ ١٢٠

120. Votis pro me factis supersedere potes.

Improbis ad monachum Christianum veniens in precibus faciendis, ieiunio caeterisque piis operibus eandem, quam ille agendi rationem sequebatur. Aliquo tempore post quum monacho crucem auream furto abstulisset, abeundi veniam petiit et impetravit. Monachus commeatum itineris dans in valedicendo pro illo vota fecit dicens: صَبِّحْ الصَّلْبَ „Cruces tecum sint!“ At ille proverbii verbis respondit, nam furto ablatam crucem secum portabat. In eum dicitur, qui optat alteri rem, quam is possidet.

إِكْتَحَ لِي أَكْتَحَ لَكَ ١٢١

121. Operam da mihi, operam dabo tibi.

Quod si meis rebus prodesse studes, rebus tuis prodesse studebo.

كُنْ وَصِيَّ نَفْسِكَ ١٢٢

122. Esto curator tui ipsius!

أَكْثَرُ الظُّنُونِ مِيُون ١٢٣

123. Maior opinionum pars mendacia sunt.

In mendacio et falsis opinionibus adhibetur, conf. Djeuh. s. radice مِين

أَلْكَمَرُ أَشْبَاهُ الْكَمَرِ ١٢٤

124. Glans penis glandi similis est.

In rebus similibus adhibetur.

كُلُّ دَنِيٍّ دُونَهُ دَنِيٌّ ١٢٥

125. Quod attinet ad quemlibet propinquum (amicum), praeter eum est propinquus.

Proverbii sensus esse videtur: Quilibet propinquus seu amicus unicus non est; sed praeter eum est alius.

كَرِيمٌ وَلَا يُبَاغَةُ ١٢٦

126. Nobilis est et ne quis gloria cum eo contendat!

Littera ي, quae voci يَبَاغُ addita est, a grammaticis Arabicis Ha silentii, quod in enunciando non auditur,

appellata est. Saepius additur litterae Elif et vocali Fathae in fine vocis, ut eius enuntiatio, sic enim censeo, longior fiat.

۱۲۷ كُنْ وَسَطًا وَأَمِّشْ جَانِبًا

127. Esto medius et incede ad latus!

Proverbio huic idem sensus est, quam proverbio Cap. VII, 51.

۱۲۸ كَصَفِيحَةٍ أَلْسِنٍ تَشْحَدُ وَلَا تَقْطَعُ

128. Ut lamen cotis, quod acuit et non secat.

In hominem dicitur, qui alios bonos mores docet et ipse non bene se gerit.

۱۲۹ كَدُودَةٍ أَلْقَرٍ

129. Ut bombyx.

De eo dicitur, qui aliorum causa se fatigat. Cecinit Abu-l'Fatahus:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ أَلْمَرَ طَوَّلَ حَيَاتِهِ مَعْنَى بِأَمْرِ مَا يَزَالُ يُعَاجِزُهُ
كَدُودٌ كَدُودٍ أَلْقَرٍ يَنْسُجُ دَائِبًا وَيَهْلِكُ غَمًّا وَسَطًا مَا هُوَ نَاسِجُهُ

„Nonne vides, virum, quamdiu eius vita durat, esse afflictum re, quam semper tractat molestiam perferens sicut bombyx, qui semper texit et perit tristitia in medio eius, quod texit.“ Metrum Thavil est. p. 162.

۱۳۰ كَذُبَالَةٍ السِّرَاجِ تُضِيءُ مَا حَوْلَهَا وَتُحْرِقُ نَفْسَهَا

130. Ut ellychnium lucernae, quod res circum illustrat, at ipsum comburitur.

١٣١ كَفَّارَةُ الْمَسْكِ يُؤْخَذُ حَشْوُهَا وَيُنْبَدُ جِرْمُهَا

131. Ut vesicula musci, cuius interior pars sumitur, sed involucrum abiicitur.

De viro dicitur, cuius interior pars pulchrior exteriori est.

١٣٢ كَالْبَاحِثِ عَنِ الْمَدِينَةِ

132. Ut cultrum quaerens.

Legitur الشفرة „cultrum magnum“. Narrant, virum praedam attigisse, sed non habuisse instrumentum, quo eam mactaret. Quum autem ista praeda ungulis terram effoderet, eum incidisse in cultrum, quo in mactando animali uteretur. Adhibetur igitur proverbium de eo, qui rem ipsi perniciosam quaerit.

١٣٣ كَالْحَمْرِ يُشْتَهَى شَرْبُهَا وَيَكْرَهُ صَدَاعُهَا

133. Ut vinum, cuius potatio cupitur et cuius cephalaea recusatur.

De viro dicitur, cuius propinquitas cupitur et cuius malum timetur.

١٣٤ كَالْمَصْطَادَةِ بِاسْتِهَا

134. Ut praedam capiens femina podice suo.

Narrant mulierem cepisse pedibus contractis lacertam, quae inter pedes intrasset. Proverbio utuntur, ut significant, hominem modo haud consueto et facile rem assecutum esse.

١٣٥ كَمُبْتَغَى الصَّيْدِ فِي عَرِيْسَةِ الْأَسَدِ

135. Ut quaerens praedam in leonis lustris.

De homine rem absurdam et periculosam petente dicitur. Samachscharius dixit hoc e versu Thirimmahi desumptum esse:

يَا نَيْيَ السَّهْلَ وَالْجَبَالَ مُوعِدُكُمْ كَمَبْتَعِي الصَّيْدِ فِي عَرِيْسَةِ الْأَسَدِ

„O Thajjita campi et montium! Minitans vester ei similis est, qui in leonis lustris praedam quaerit.“

Metrum versus Basith est. c. l. m. p. 190. De eo dicitur, qui rem petit, cuius causa in interitum irruit.

١٣٥ كَذَى الْعَرَّ يَكُوْى غَيْرُهُ وَهُوَ رَاتِعٌ

136. Ut camelus ulceribus adfectus, qui libere pascitur, dum alius uritur.

Abu-Ohbaidahus dixit, hanc rem non fieri. Alius quidam autem dicit, quum nonnulli in grege cameli in labiis ulceribus adfecti sint, sanum camelum ante illorum oculos uri, ut sanandi causa sit. Significat proverbium, insontem pro eo, qui crimen commiscit, poena adfici. Dixit Alnabeghahus:

حَمَلْتُ عَلَى نَفْبِهِ وَتَرَكْتُهُ كَذَى الْعَرَّ يَكُوْى غَيْرُهُ وَهُوَ رَاتِعٌ

„Mihi imposuisti eius crimen et me reliquisti, ut camelus ulceribus in labio adfectus libere pascitur, dum alius uritur.“

Samachscharius adnotavit legi quoque العَرَّ cum Fatha scabiem. Versus proverbiique metrum Thawil est. C. l. m. p. 162.

١٣٦ كُلُّ أَمْرٍ بِطَوَالِ الْعَيْشِ مَكْذُوبٌ

137. Quilibet vir quoad longitudinem vitae suae ad mendacium impellitur.

Dimidium versus metri Basith est. c. l. p. 190. In Samachscharii opere بطول legimus. Id est: Qui vitam suam

duraturam esse dicit, is spo fallitur. Mulier Hajub (حيوب) appellata fratris mortem deplorans dixit:

كُلَّ أَمْرِهِ بِطَوَالِ الْعَيْشِ مَكْدُوبٌ وَكُلَّ مَنْ غَلَبَ الْأَيَّامُ مَغْلُوبٌ

„Omnis vir quoad longitudinem vitae suae ad mendacium impellitur et omnis vir, quem dies vincunt, victus est.“

Hic versus, cuius metrum Basith est (p. 190), nonnisi in codice Berolin. legitur. Voces غلب من mihi esse videntur pro غلبه من.

١٣٨ كَالْتَارِي بَيْنَ الْقَرَيْنَيْنِ

138. Ut irruens inter duos coniunctos (camelos).

Qui inter duos coniunctos camelos intrat, pedibus eorum percutitur. Virum designat, qui in rem sibi haud necessariam irruens magnam noxam concipit.

١٣٩ كَالْمَحْتَاصِ عَلَى عُرْضِ السَّرَابِ

139. Ut is, qui nullo respectu vaporem meridianum tanquam aquae receptaculum adit.

Eum significat, qui rem absurdam et impossibilem petit. In scholiis formae احتاص eadem significatio, quam primae et secundae „aquae receptaculum construxit“ tributa est.

١٤٠ كَرَكِبَتِي الْبَعِيرِ

140. Ut duo cameli genua.

De duabus rebus aequalibus adhibetur. Meid. Legitur quoque: كَرَكِبَتِي الْبَعِيرِ „ut genua caprae“ quae simul, quando camelus in terram decumbit, terram tangunt.

١٤١ كَقَرَىٰ رَشَىٰ

141. Ut duo equi certaminis.

De duobus sibi oppositis, qui de victoria certant, proverbium adhiberi Meisanius adnotavit. Samascharius autem, proverbium de duobus praestantia aequalibus adhiberi, dixit.

١٤٢ كُنْ حُلْمًا كُنْ

142. Sis somnium!

Vir quidam lanceam inter oculos uxoris suae dormientis deposuerat. Quam quum e somno expergefacta conspiceret, terrorem concipiens et oculos claudens ista verba protulit, quae in hominem ex re terrorem concipientem dicuntur. Vox كُنْ repetita vox كُنْ cum pronomine s coniuncta esse videtur.

١٤٣ كَادَ الْغَرُوسُ يَكُونُ مَلِكًا

143. Parum abest, quin sponsus rex sit.

Tanto tum sibi tum familiae in honore sponsus est.

١٤٤ كَالَتْ الشَّمْسُ تَكُونُ صَلَاءً

144. Parum abest, quin sol ignis sit.

Magnam utilitatem designat, quae sol pauperibus adfert, quum ignis locum apud eos teneat. Samascharius صلاعا aestum solis habet.

١٤٥ أَكْبَرًا وَأَمْعَارًا

145. Num superbiam et inopiam (coniungis)?

Accusativus ex omisso verbo تَجْمَعُ coniungis pendet. Vocem كَبْرًا Meidanus voce عَجَبًا explicavit; at vero Samachscharius vocibus ارتِفَاعِ السِّنِّ „senectutem.“

١٤٦ كَفَى قَوْمًا بِصَاحِبِهِمْ خَيْرًا

146. Optime noscit gens socium suum.

Alcesäius قومَ habet et sic Samachscharius. Almar-sukijjus autem dixit, dicendum fuisse كَفَى بِقَوْمِي خَيْرًا. بصاحبهم. Alius quidam dixit, subiectum verbi كَفَى omis-sum esse, ut sic explicandum esset: كَفَى قَوْمًا عَلَيْهِمْ خَيْرًا. بصاحبهم. Alcesäii autem legendi modus sic explicandus est: اِكْتَفَى قَوْمٌ كَفَى قَوْمٌ بِهِمْ خَيْرًا بصاحبهم. E versu sequente poetae do-snumtum esse proverbium Samachscharius adnotavit:

إِذَا لَقِيتَ قَوْمِي فَاسْأَلِيهِمْ كَفَى قَوْمًا بِصَاحِبِهِمْ خَيْرًا

„Quando genti meae tu (o femina) occurris, eam interro-ga, optime enim noscit gens socium suum!“ Metrum Wafir est. p. 204. Proverbium docet, ei, qui hominis conditionem cognoscere velit, ad familiam gentemque eius se convertat, necesse esse.

١٤٧ كُلُّ أَمْرٍ يَعْدُو بِمَا أَسْتَعَدَّ

147. Quilibet vir cum eo, quod paravit, currit.

Proverbium instigat, ut res nobis necessarias compa-remus.

١٤٨ كُلُّ شَيْءٍ يَنْفَعُ الْمَكَاتِبَ إِلَّا الْجَنْفَ

148. Omnis res excepta strangulatione utilitati est servo, qui sibi ipsi pretium, quo liber-tatem emeret, imposuit.

Servus, qui sibi pretium, quo libertatem emeret, impo-sucrat, mulierem in matrimonium petiit. Illa autem se ex-

cusans dixit, se nil praeter se ipsam possidere. At servus, quum se ipsam tradidisset, ista verba dixit, quae proverbii locum occupantia in lucro tam parvo quam magno adhibentur.

١٤٩ كَذَّبَتْكَ أُمُّ عَرَمِكَ

149. Nates tuae te mendacem esse arguerunt.

In eum dicitur, qui minatur.

١٥٠ كَالْكَلْبِ يَهْرَسُ مُوَلَّغَةً

150. Ut canis, qui in eum, qui potum ei praebet, irritatus irruit.

In proverbio مَوْلَغَةً est pro مَبْمُولَغَةً abiecta praepositione. De eo dicitur, qui virum ipsi beneficientem vituperat.

١٥١ كُنْ مُرِيْبًا وَاعْتَرِبْ

151. Si suspectus es, procul abi!

Qui crimen commisit, ei procul abeundum est, ne in aliorum potestatem veniat.

١٥٢ كُنْ بَرِيْبًا وَاقْتَرِبْ

152. Si a crimine liber es, propinquus esto!

Præcedenti proverbio contrarium sensum offert.

١٥٣ كُلُّ يَأْتِي مَا هُوَ لَهُ

153 Quilibet ad id, quod ei est, venit.

Id est: Quilibet operi suo similis est, id quod in bonam et malam accipitur partem. In codice Berolinensi post له additur اهل dignus.

كُلُّ صَعْلُوكِ جَوَادٌ ١٥٤

154. Omnis pauper generosus est.

Qui parum possidet, hoc non magni habet, ita ut erga alios paucis suis beneficis esse soleat.

كَفَى بِأَمَارَاتِ الطَّرِيقِ لَهُمْ حَشْمًا ١٥٥

155. Via saepius facta eorum iram provocare debet.

Voces امارات الطريق „signa viae seu in via pedibus facta vestigia“ significant, multum ultro citroque quendam ivisse. Proverbii originem talem fuisse narrant: Vir, qui contra gentem iniuste egerat, mane et vespera ad eos transire solebat; quod videns alius, ad iniuriam vindicandam eos impulsurus, istis verbis usus est.

كَلَّا وَلَكِنْ لَا أُعْطَاهُ ١٥٦

156. Minime! sed illud non dedit.

Vir quidam filium ex alia uxore natum male se corpore habentem videns, uxorem rogavit, quaenam huius rei causa esset. Uxor respondit, eum adipem pro cibo ipsi oblatam recusare. Filius autem id audiens proverbii verba dixit, quibus uxorem mendacii arguit.

كَأَلَمْخَتْنِقَةٍ عَلَى آخِرِ طَحِينِهَا ١٥٧

157. Sicut femina, quae (angore) suffocabatur ad postremam farinae partem molendam.

Mulier frumenti magnam massam molebat. Quum maiorem eius partem in farinam moluisset, axe molae fracto

ipsa maximo taedio adfecta est. Proverbium igitur significat, hominem priore parte operis absoluta, posteriorem ad finem perducere non posse.

كُلُّ مَبْدُولٍ مَمْلُولٍ ١٥٨

158. Omne quod nobis donatur, tandem fastidio nos implet.

Rei, quam attingere non possumus, cupidiores sumus.

كَالْغُرَابِ وَالذَّيْبِ ١٥٩

159. Ut corvus et lupus.

Duos viros in una re consentientes esse significat, nam, quando in gregem lupus irrumpit, corvus, ut reliquiis lupi vescatur, sequitur. Sed ab altera parte inter eos est dissensio, nam corvus in praeda capienda lupum non adiuvat:

يُوَاسِي الْغُرَابَ الذَّيْبُ فِيمَا يَصِيدُهُ وَمَا صَادَهُ الْغُرَابُ فِي سَعَفِ النَّخْلِ

„Adiuvat corvum lupus in eo, quod venando capit, et quod corvi capiunt, in ramis palmarum (sc. dactyli) est.

Metrum Thawil est. c. l. m. p. 162.

كَارَهَا حَجَّ يَبْطَرُ ١٦٠

160. Invito immisso specillo vulnus exploravit veterinarius.

Nonnullis بيطر Baithar viri nomen est, a quo ars veterinaria et veterinarius nomen fortasse accepit; alii nomen ابطر fidit derivant. Proverbium a iumento, cuius detractantis vulnus veterinarius specillo explorat, derivatum in hominem translatum est, qui in alterum contra eius voluntatem beneficia confert.

١٦١ كَالْعَلَاوَةِ بَيْنَ الْفُودَيْنِ

161. Ut sarcinula inter duo onera in iumentum lateribus.

Virum designat, qui in bello sociis utilitati non est.

١٦٢ كَالْمَشْتَرَى عُقُوبَةَ بَنِي كَاهِلٍ

162. Sicut emens punitionem gentis Banu-Cahil.

Vir, qui a praefecto punitionem gentis Banu-Cahil, quae ipsum non spectabat, emerat, ab ista gente occisus est, quapropter proverbium eum, qui re ipsum non spectante occupatus est, designat.

١٦٣ كَالَّذِي تَوَبَّى زِيَّةَ فَاصْطِيدَ

163. Sicut is, qui in fovea, quam capiendi leonis ergo foderat, ipse captus est.

Proverbium aut ex poetae versu desumptum aut inversum mutatum est:

كَالَّذِي تَتَرَبَّى زِيَّةً فَاصْطِيدَا

„Sicut is, qui foveam in loco elato capiendi leonis causa foderat; tum captus est.“⁽¹⁾

Virum designat, cui res, quam virum adiens ipse petierat, eripitur.

١٦٤ كَالْمُرْدَادِ مِنَ الرَّمْحِ

[1] كَالَّذِي est pro كَالَّذِي. Metrum Sarh est. conf. p. 246. conf. Dj.s.

164. Sicut auctus lanceâ.

Meidanius scholion hoc adiunxit: هو الرجل يطعن فيستحي أن يفر فيدخل في الرمح يمشي إلى صاحبه يضرب لمن Is vir est, qui lanceâ confoditur; tum pudet cum fugae, quapropter in lanceam se immittit, dum versus alterum procedit. Proverbium de eo adhibetur, qui rem tractat, qua ignominia afficitur; sed aliis rem dubiam reddit. Ingenuè confiteor, me de proverbii sensu dubitare et quaenam praepositionis من vis in proverbio sit, non videre. Vox quoque كالمزداد, quam a radice زاد (med. ي) derivavi, aut a زان (med. و) aut a زان (med. Hamza) derivari potest. Nec non in scholiis verba فيدخل في الرمح, et intrat in lanceam, obscura mihi sunt, ut, quae pro certo adferam, non habeam.

١٦٥ كَيْفَ تَرَى ابْنَ أَنْسَكْ

165 Quomodo vides filium familiaritatis tuae?

Id est: Qualis tibi videor. Haec verba vir socio suo dicit. Dixit Abu'l'Haitsamus: Dixit haec verba vir se ipsum laudans animae suae i. e. sibi.

١٦٦ كَيْفَ تَرَى ابْنَ صَفْوِكَ

166. Quomodo vides filium sinceritatis tuae?

Idem est sensus, quam praecedenti proverbio.

١٦٧ أَكْتُبُ شَرِيحًا فَارِسًا مُسْتَمِيمًا

167. Inscribe in codicem militum Schoraihum, qui est eques morti se exponens!

Schoraihus nomen militis erat, qui verba haec lustra-

turo exercitum dixit, non desistens, donec alter eum inscripsisset. Proverbium igitur in eum dicitur, qui petendo insistit, donec desideratam rem accipiat.

كَالسَّيْلِ تَحْتَ الِتَمَنِ ١٦٨

168. Sicut aquae fluxus sub fimeto.

Eum significat, qui inimicitiam animo occultat.

كُلُّ قَائِبٍ مِنْ قُوَّةٍ ١٦٩

169. Omnis pullus ex ovo

Omnis res originem habet.

كَفَى بِالشَّكِّ جَهْلًا ١٧٠

170. Dubium ignorantiae locum tenet.

Abu-Ohbaidahus dixit, si quis de veritate, num veritas sit, dubitet, ignorantiae hoc tribuendum esse.

كِحْمَارِي الْعِبَادِي ١٧١

171. Ut asini duo Ihabditae.

Gens Ihabd Hiram incolebant et Christianierant. Narrant Ihabditam, qui duos asinos possideret, interrogatum, uter eorum peior esset, respondisse: هَذَا ثُمَّ هَذَا hic tum hic, quibus verbis significaret, neutrum praeferendum esse. Proverbium duas res tam pravas, ut neutra praeferenda sit, significat. Conf. Djeuh. s. عبد. Cecinit poeta:

رَجَسَانِ مَا تَهْمَا فِي النَّاسِ مِنْ مَثَلٍ إِلَّا حِمَارَا الْعِبَادِي الَّذِي وَصِفَا
مُجْرَحَانِ أَكَلَى تَدْمَى نُحُورُهُمَا قَدْ لَزِمَا عَرَقَ الْإِنْسَاعِ وَالْأَكْفَا

„Duæ sordes, inter homines eis similes non sunt, nisi duo asini Ihabditæ, qui descripti sunt, rénes vulneratos

habentes, sanguinem e iugulis emittentes, lororum et ci-
tellarum sudore semper adflicti.“

Metrum Basith est. p. 190. In Samachscharii opere legi-
mus, homines istos e diversis gentibus originem ducentes ob
regum famulitium, quo occupati fuissent, istud nomen العباد
servi accepisse, aut ab eo, quod ipsis proprium signum,
quo unus alterum cognosceret, verba نحن عباد الله „Nos
servi Dei sumus“ essent.¹⁾

١٧٢ كَلَّا الْبَدَلَيْنِ مُوتَشَبٌ بِهَيْمٍ

172. Omnes duo succedanii sunt generis mixti,
unicolores.

In duas res aequales dicitur. In meo codice et Lug-
dun. lego, proverbium dici in res duas استويا في الشي
re aequales, in codice Berolin. استويا في الشر aequales
in malo, et sic Reiskius e coniectura legendum esse putavit

١٧٣ كُلُّ نَهْيٍ يُحَسِّنِي إِلَّا لِلْجَرِينِ فَإِنَّهُ يُرْوِبِنِي

173. Omne stagnum mihi aquam sorbendam
dat praeter magnum fluvium, nam hic aqua
me satiat.

De eo dicitur, qui maiora beneficia in nos confert, quam
alius.

١٧٤ كُلُّ صَمْتٍ لَا فِكْرَةَ فِيهِ فَهُوَ سَهْوٌ

274. Omne silentium, quod cogitatione caret,
incuria est.

Id est: Incuria, in qua nil boni est.

١٧٥ كَثْرَةُ الْعَنَابِ تُورِثُ الْبَغْضَاءَ

1) Esso autem videntur, qui nomen istius gentis alter enunciant.

175. Multitudo obiurgationis odium gignit.

١٧٦ أَكْثَرُ مَصَارِعِ الْعُقُولِ تَحْتَ بُرُوقِ انْتِطَاعِ

176 Saepissime mentes a fulminibus cupiditatum prosternuntur.

١٧٧ الْكُفْرُ مَحَبَّةٌ لِنَفْسِ الْمُنْعِمِ

177. Ingratitudo animum beneficientis corrumpit.

Scilicet contra eum, cui benefecit.

١٧٨ الْكَلَامُ ذِكْرٌ وَالْجَوَابُ انْتَى وَلَا بُدَّ مِنَ النَّتَاجِ

عِنْدَ الْأَزْدَوَاجِ

178. Sermo mas est et responsum femina, e quorum coniunctione foetus gignatur necesse est.

١٧٩ كُلُّ أَنَاةٍ يَرْشَحُ بِمَا فِيهِ

179. Omne vas rem, qua impletum est, exsudat.

Legitur quoque يَنْصَحُ cum eadem significatione. Sic quoque Samachscharius, qui dixit proverbium significare, quemlibet aut bonam aut pravam naturam agendo ostendere Conf. C. XXIII, 130.

١٨٠ كَفَى بِالْمُشْرِفِيَّةِ رَاعِضًا

180. Gladii Maschrefitici optimi monitores sunt.

Gladii Maschrefitici optimi sunt. Nomen a Mascharef (مشارف) vicis in Syria sitis acceperunt. Similis ratio est verbis Ohtsmanni: ما يزرع السلطان أكثر مما يزرع القران, Quod rex prohibet plus est, quam id, quod lex prohibet.

كِرَاكِبِ اثْنَيْنِ ١٨١

181. Ut duobus iumentis vehens (eodem tempore).

Res fieri non potest. Proverbium adhibetur de eo, qui duas res aggreditur, quarum uni perficiendae par non est.

كَادَ النَّعَامُ يَظِيرُ ١٨٢ •

182. Prope est, ut struthiocamelus volet.

Rei eventum expectatum, quippe quum indicia appareant, propinquum esse proverbium significat.

كُلُّ غَانِيَةٍ هِنْدُ ١٨٣

183. Omnis puella Hinda est.

Significat proverbium, homines aequales esse quoad internam corruptionem.

كَالْجَرَادِ لَا يُبْقَى وَلَا يَذُرُ ١٨٤

184. Sicut locusta, non relinquit.

Locusta avolans nil post se relinquit rebus omnibus consumtis. Proverbium rei gravitatem et gentis interitum designat.

كَمَا تَنْرَعُ تَحْصِدُ ١٨٥

185. Ut seris sic metes.

Hortatur proverbium, ut bene agamus. cf. prov. 112. et Galat. IV, 7. Et sic apud nos dicitur.

كَلَّمَحْطُورٍ فِي الطَّوْلِ ١٨٦

186. Ut (camelus) in caula retentus et fune in pede uno ligatus.

In hominem transfertur, qui opibus aliisve rebus parum tantum frui potest.

١٨٧ كَالْمَرْبُوطِ وَالْمَرْغَى خَصِيبٌ

187. Ut alligatus, dum pratum herbis abundat.

Proverbium sensu non multum a praecedente differt.

١٨٨ كُنْتُ مَرَّةً نَشْبَةً قَصَرْتُ الْيَوْمَ عَقَبَةً

188. Fui aliquando res infixa et nunc factus sum vicis.

Dicunt, *نَشْبَةً* esse pro *نَشْبَةً* „Possessor adhaesionis“

i. e. adhaerens; alii autem *نَشْبَةً* pro *نَشْبَةً* „affixus“ dictum esse contendunt. I. e. Homini affixus eram, qui ex me damnum percipiebat; nunc vero in eius vicem succedens ex ipso damnum percipio. Legitur quoque in proverbio *فَقَدْ أَعْقَبْتُ* I. e.: „Et ab eo recessi.“ In eum dicitur, qui, postquam potens fuerat, vilis fit. Conf. Kam. s. v. *نَشِبَ*.

١٨٩ كَذَبَ الْعَيْرُ وَإِنْ كَانَ بَرَحٌ

189. Mentitus est onager, etsi a latere sinistro venit.

Proverbium hoc, quod in re difficili, quam consequi posse sperant, adhibent, e versibus sequentibus Abu-Duadi desumptum est:

قُلْتُ لَمَّا نَصَلْنَا مِنْ قُنْيَةٍ كَذَبَ الْعَيْرُ وَإِنْ كَانَ بَرَحٌ
وَتَرَى خَلْفَهُمَا إِنْ مَضَعَا مِنْ غُبَارٍ سَابِغَ قَوْسٍ فَرَحٌ

„Dixi, quum ambo (canis et onager) ex montis cacumine prodissent: Mentitus est, onager, et si a latere sinistro venit. Et vides post eos, quando per terram abeunt, epulvere elato Iri similem rem.“

Metrum Basith est. conf. p. 193.

Verbum كَذِب in scholiis sic explicatum est: اى فتر I. e. „Languidus est i. e. petendi facultatem dat (iaculatori), etsi a latere sinistro advenit.“ Mihi autem mentiendi significatio verbo tribuenda videtur, quia onager a latere sinistro veniens, in quo latere maxima iaculandi facultas est, iaculatori dicere videtur: Tu me sagitta non petes. In hoc igitur poetae mentitus esse videtur onager.

١٩. كَلَّا يَبْجَعُ مِنْهُ كَبِدُ الْمَصْرَمِ

190. Pabulum, ex quo pauperis iecur dolore afficitur.

Pauper divitis abundantiam videns tristitiâ afficitur. Proverbii igitur verbis magna pabuli abundantia et viri opulentia describitur. In codice Lugd. يتجع legitur.

١٩١. كَلَّا حَابِسٌ فِيهِ كَمْرَسِلٌ

191. Pabulum in quo alligans et libere dimittens aequales sunt.

Tanta est pabuli copia, ut nil intersit, num iumentum adligetur an libere dimittatur.

١٩٢. كَلَّا لَا يَكْنُمُ الْبَغِيضَ

192. Pabulum, quod is exosum non celat.

Pabuli magnam copiam designat proverbium.

١٩٣ كَعَيْنِ الْكَلْبِ النَّاعِيسِ

193. Ut oculus canis dormitantis.

Rem absconditam, cuius parva tantum pars apparet, significat, quia dormitans canis oculum non omnino claudit, ut parva eius pars appareat. Hanc comparisonem poeta respexisse videtur in versu sequente:

يَكُونُ بِهَا نَلِيدُ الْقَوْمِ تَجْمَرُ كَعَيْنِ الْكَلْبِ فِي قُبَى قِبَاعِ

„Est in eo (deserto) index (viae) genti stella similis oculo canis inter parvas parum fulgentes, occultas.“

Metrum Wafir est. p. 204.

١٩٤ كَرَهَا تَرَكَبُ الْإِبِلِ السَّفَرِ

194. Invite incedunt cameli in itinere.

Virum, qui invite rem tractat, designat.

١٩٥ كَارَهَا يَطْحَنُ كَيْسَانَ

195. Invite molit Caisanus.

De eo dicitur, cui res ipsi ingrata imponitur.

١٩٦ كَالْبَغْدِ مَا شُدَّ فِي الْأَمْهَارِ

196. Ut mulus, quum inter equuleos ligatus esset.

In eum dicitur, qui adversario suo similis non est. Versus est, cui praecedit hic:

يَجْمِي ذِمَارُ مَقْرَفِ خَوَارِ

„Defendit dignitatem ignobilis et debilis.“

In codice Lugdun. vocalis Dhamma voci شد addita est.

Metrum Sarih est. conf. l. m. p. 245.

١٩٧ كَانَهُ قَاعِدٌ عَلَى الرَّصِيفِ

197. Quasi super lapide candente sederet.

Proverbium virum, qui ad festinandum impellit, designat.

١٩٨ كَيْفَ الْطَّلَا وَامَّةٌ

198. Quomodo infans eiusque mater (se habet)?

De eo dicitur, qui curis liber rei suae vacat. Conf. Cap. XIX, 5, ubi res explicata est. Conf. Kam. et Djeuh. s. v. رِبَكْ.

١٩٩ كَفَافِي عَيْنِهِ عَمْدًا

199. Sicut is, qui consulto oculum suum eruit.

De viro dicitur, qui errorem commisit et semet periculo exposuit. Codex Berolin. عَيْنِيَّهٖ habet et sic in versu Ferasdaki legitur. Hoc scholion in Meidanii codice reperitur: وروى عن أبى شفق ربيعة الفرزدق قال اتتني النوار فقالت كلم هذا الرجل ان يطلقني قلت وما تريدان الى ذلك قالت كلمه قال فأتيت الفرزدق فقلت يا ابا فراس ان النوار تطلب الطلاق فقال ما تطيب نفسي حتى اشهد الحسن فأتني الحسن فقال يا ابا سعيد اشهد ان النوار طالق ثلاثا قال قد شهدنا قال فلما صار في بعض الطريق قال صلقتك قالت نعم قال كلا قالت اذن يخزيك الله عز وجل يشهد عليك الحسن وخلقتك فترجم فقال

نَدِمْتُ نَدَامَةً الْكَسْعِيِّ لَمَّا غَدَتُ بِنِي مُطْلَقَةً نَوَارُ

وَكَاثَتْ جَنَّتِي فَخَرَجْتُ مِنْهَا كَاثَمَ حِينَ أَخْرَجَهُ الْبَصْرَاُ

فَكُنْتُ كَفَافِي عَيْنِيَّهٖ عَمْدًا فَأَصْبَحَ مَا يُصْبِي لَهُ النَّهَارُ

وَوَرَّأَتْنِي مَلَكَتْ يَدِي وَقَلْبِي لَكَانَ عَلَى لِقْدَرِ الْقِيَارِ

وَمَا طَلَّقْتُهَا شَبَعًا وَلَكِنْ رَأَيْتُ الدَّهْرَ يَأْخُذُ مَا يُعَارِ

„Refertur auctore Abu-Schafkalo, qui poetae Alferasdaki relator (رأوية) erat, dicente: Venit ad me Alnawara dicens: Loquere cum hoc viro, ut repudio me dimittat! Dixi autem ego: Quamnam ob causam hoc vis? Dixit illa: Loquere! Ivi igitur ad Alferasdakum et dixi: O Abu-Feraso! Alnawara repudium petit. Dixit ille: Alhasani!) testimonio hac in re mihi utendum est. Petiit igitur Alhasanum et eum ita allocutus est: O Abu-Saihide! Testis sis, Alnawaram repudio absoluto dimissam esse. Dixit ille: Testis sum. Dixit (relator): Quum ille (Ferasdakus) quadam via esset, dixit: Num repudio te dimisi? Respondit illa: Certe! At illo dixit: Minime! Tum illa dixit: Si ita est, Deus te ignominia adficiat, testis est contra te Alhasanus et eius coetus et tu lapidaberis. Tum cecinit ille:

Poenitentiam ago sicut Cosäihtä, quum a me Alnawara repudio dimissa esset; erat enim paradisus meus, ex quo exivi sicut Adamus, quum eum Aldhirarus expulisset eique similis eram, qui oculos suos data opera eruit, ita ut dies ei clarus non sit. Quod si vero manus et cordis mei potestatem habuissem, fato contra me electio fuisset (mortem lubenter subiissem). Et non ob satietatem eam dimisi, sed putavi, tempus sumere id, quod mutuo detur“.

1) Est Hasanus Bazrensis.

2) In codice Lugd. legitur **وخليفته** et eius successor, in codice Berol. **خلقته**.

3) In lexico meo ex Reiskii adnotationibus ad exemplar Golii adnotavi, **الضراء** nomen angeli esse, qui Adamum e paradiso expulerit, id quod in **الضرار** corrigendum est, Reiskius enim ex hoc versu significationem hausisse videtur.

٢٠٠ كَالْكَلْبِ عَارَهُ ظَفَرُهُ

200. Ut canis, quem ungula sua abstulit.

Id est: Perdidit eum. Idem sensus est proverbio, quod vide C. XVIII, 39.

٢٠١ كَوْمٌ لِلْإِلَامِ أَعْبَرَ الضَّوَايِنَا

201. Brevis forfex per anni spatium oves intonsas reliquit.

Metrum Redjes est. Conf. p. 231. De viro adhibetur, qui quum propter debilitatem suam aliis malum non intulerit, huiusce rei causa se laudat. Meidanus dicit, adjectivum pluralis numeri interdum coniungi cum nomine singularis, quia pluralis adjectivum sequatur et vocem *اعبر* feminini signum non accepisse, quamvis pluralis praecesserit, quia hic pluralis cum singularis forma consentiat. Mihi videtur esse licentia, quam poetae sibi interdum permissam esse putarunt.

٢٠٢ كَمْ لَكَ مِنْ خُبَاسَةٍ لَا تَقْسَمُ

202. Quot tibi praedae sunt, quae non distribuuntur.

Virum ex multis opibus congregatis, quas in suum usum non adhibeat, nullum commodum capere, significat.

٢٠٣ كُدَادَةٌ تُعْبَى صَلِيبَ الْأَصْبَعِ

203. Pars cibi in olla residua, quae durum digitum fatigat.

Vocabulum *كُدَادَةٌ* cibi partem ollae fundo adhaerentem, quae digitis duris inde avelli non potest, significat. Virum gravem, qui nulla re commovetur et virum avarum, e quo

nonnisi magna cum molestia beneficia extorquentur, significat.

٢.٤ كُلُّ لَيَالِيَةٍ لَنَا خَنَادِسُ

204. Omnes eius noctes nobis sunt caliginosae.

In virum dicitur, a quo nonnisi res ingratae prodeunt, quibus nos adficit.

٢.٥ كَلَّا النَّسِيمِينَ حُرُورٌ حَرْجَفُ

205. Utraque lenis aura ventus fervidus, frigidus est.

Vocabulo نسيم venti lenis aura significatur; duali autem et matutinus et vespertinus ventus indicatur. Virum describit proverbium, a quo, bonum quum sperares, malo adficiebaris.

٢.٦ كَالْحَانَةِ فِي أُخْرَى الْأَبْلِ

206. Ut camela desiderio adfecta in camelis postremis.

Illam camelam significat, quae, quum in postremis sit, in primis esse cupit. De eo dicitur, qui de viro ipsius nullam rationem habente gloriatur.

٢.٧ الْكَذِبُ دَاءٌ وَالصِّدْقُ شِفَاءٌ

207. Mendacium morbus est, veritas autem remedium

Id est: Morbus, quo ille adficitur, cui dictum est, nam impedit mendacium, quominus res clare videat.

٢.٨ كَالْمَهْوَرَةِ أَحَدَى خَدْمَتَيْهَا

208. Sicut ea, quae doti accepit unum duorum compedum suorum.

Vocabulum خدْمَ lorum, quo talus cameli ligatur, significat, tum in compedes, quibus Arabum mulieres utuntur, illa lora translata sunt. Mulier quaedam dotem suam a marito postulans, quum is unum compedem, pedibus eius detractum, ei reddidisset, hunc dotis loco accepit, quapropter hanc stultitiam significat proverbium. Simili ratione dicitur: كَالْمَهْوَرَةِ مِنْ مَالِ أَبِيهَا et كَالْمَهْوَرَةِ مِنْ نَعْرِ أَبِيهَا. Conf. Cap. VI; 160, 161, 162.

٢٠٩ كَيْفَ يَعْقُّ وَالِدًا مِنْ قَدْ وَكَدَّ

209. Quomodo inobsequens erit in parentem is, cui filius est?

Metrum proverbi Redjes est. Conf. p. 231. Talis dolore, qui ex filii inobedientia patri oritur, nescit et hanc ob causam inobsequens non erit.

Forma comparativi.

٢١. أَكْذَبُ مِنَ الْأَخِيذِ الصَّحَّانِ

210. Magis mentiens, quam captus, qui potum matutinum sumserat.

Narrant virum, potu matutino sumto, gentem suam relinquentem in copias istam gentem invasuras incidisse et interrogatum, ubi gens esset, respondisse, se, qui in deserto pernoctaverit, gentis suae castra non nosse. Momento autem, quo inter se disputaverint, eum urinam retinere non potuisse. Hac autem de causa quum illis in suspicionem mendacii veniens lancea confossus esset, lacte statim prorumpente mendacium hostes cognovisse et non multo post castra invenisse.

Alferräus grammaticus inter infinitiva sua adtulit اَكْذَبَ Magis mentiens, quam cruditas pulli, qui potum matutinum sumsit; „من اخذ الصبح“; verbum enim اخذ significat, multum fuisse lactis potum, dum pullus matris omne lac exsugeret. Hac autem de causa pullus cruditate laborat; sed ista stomachi cruditas fames ei videtur, ut iterum lac desideret. Sic igitur stomachi cruditati mendacium tribuitur. Sed alii rem aliter explicant.

٢١١ اَكْذَبُ مِنْ اَسِيرِ السِّندِ

211. Magis mentiens, quam captivus Sindus.

Sic dicitur, quod, si Sindorum vilis quidam captivus sit, is se regis filium esse dicit. conf. prov. 240.

٢١٢ اَكْذَبُ مِنْ يَلَمَعِ

212. Magis mentiens, quam vapor meridianus.

Vapor iste e longinquo aqua esse videtur. Alii dicunt vocabulo يَلَمَعِ lapidem splendentem significari, ut aqua esse videatur.

٢١٣ اَكْذَبُ مِنْ اَلْيَهْيَرِ

213. Magis mentiens, quam vapor meridianus.

Conf. proverb. praecedens et Kamus s. v. يَهْيَر

٢١٤ أَكْذَبُ مِنَ الشَّيْخِ الْغَرِيبِ

214. Magis mentiens, quam senex peregrinus.

Senex septuaginta annos natus inter peregrinos uxorem ducturus se quadragenarium esse dicit.

٢١٥ أَكْذَبُ مِنْ مُجْرِبٍ

215. Magis mentiens, quam camelos scabiosos habens.

Duplicem causam proverbii admittere possumus. Aut timens, ne ab ipso petatur pix, se picem non habere dicit aut timens, ne ab aquae receptaculo cameli repellantur, sibi non esse camelos scabie infectos, iurat. Hanc vero ob causam dicere solent: لا الهية لمجرب, „Non est iuramentum ei, qui scabiosos habet camelos“ conf. C. XXIII, 387.

٢١٦ أَكْذَبُ مِنَ السَّائِئَةِ

216. Magis mentiens, quam femina butyrum coquendo purgans.

Talem feminam, quod malignum oculum timeat, dicere narrant: قد اُحْتَرَقَ قَدْ ارْتَجَى, „Iam corruptum est non bene purgatum, iam adustum est“, quae verba eius mendacium appellant.

٢١٧ أَكْذَبُ مِنْ دَبٍّ وَدَرَجٍ

217. Magis mentiens, quam qui repsit et qui gradatim incessit.

Id est: Magis mentiens, quam senes et parvuli. Alii autem dicunt, sensum esse, mendacissimum vivorum et mortuorum. conf. Kam. s. v. دَب

٢١٨ أَكْذَبُ مِنْ فَاحِشَةٍ

218 Magis mentiens, quam palumbes.

Dicunt, palumbem voces الرطب „Hoc tempus est dactylorum maturorum“ proferre tempore, quo palma flores non emisit, ut eius verbis mendacium insit. Sic dixit poeta:

أَكْذَبُ مِنْ فَاحِشَةٍ تَقُولُ وَسَطَ الْكَرْبِ

وَالْطَّلْعُ لَمَّا يَطْلُعُ هَذَا أَوَانُ الرُّطْبِ

„Magis mentiens quam palumbes, quae inter palmae ramos dicit, dum flores non emissi sunt: „Hoc tempus est dactylorum maturorum“. Metrum Redjes est. c. p. 231.

٢١٩ أَكْذَبُ مِنَ الصَّنْعِ

219. Magis mentiens, quam artifex.

Proverbio huic similis sensus, quam proverbio ده درين. Proverbio huic similis sensus, quam proverbio *de derin* *conf. C. VIII, 18.* Quemadmodum faber semper, se mox abiturum esse, dicit, ut opus faciat, sic artifex.

٢٢٠ أَكْذَبُ مِنْ حَجِينَةٍ

220. Magis mentiens, quam Hodjainahus.

Hodjainahus omnium Arabum mendacissimus fuisse dicitur. Fortasse idem est, de quo حجينه من „*Stupidior, quam Hodjainahus*“ dicitur. *conf. C. VI, 156.*

٢٢١ أَكْذَبُ مِنَ الْمُهَلَّبِ

221. Magis mentiens, quam Almohallabus

Significatur Ebn-Abi-Zofrah et in Scharaf-Aldini et Samachscharii opere legitur اكنذب من المهلب بن ابي صفره. Abu'Iekthesanus narravit, homines, quum ille narraret,

dixisse: قد راح يكذب „Iam vespera mentitur“, ipsum autem mentientem vituperasse.

٢٢٢ أَكْفَرُ مِنْ حِمَارٍ

222. Magis incredulus (impius), quam Himarus.

Himarus ben-Mowailih ad gentem Ahd pertinebat. Al-scharkijus dixit, viri huiusce nomen fuisse Himar ben-Malic ben-Nazr et cum ad gentem Asd (أسد) pertinuisse. Virum hunc, qui religioni Mohammedis addictus vallem fertilissimam possideret, quum filii eius venando occupati fulmine occisi essent, a religione defecisse dicentem, se Deum, qui talia filiis suis fecisset, non culturum esse et subditos ad impietatem coegisse, dum repugnantes occideret. Deum autem isto viro occiso vallem vastasse.

٢٢٣ أَكْبَرُ مِنْ عَجُوزِ بَنِي إِسْرَآئِيلَ

223. Grandaevior, quam anus Israelitarum.

Nomen mulieris istius Sarih filia Iosair ben-Iacob¹⁾ fuisse narrant. Ducentos et viginti annos vixisse fertur, ita ut septuaginta annorum vitae spatio peracto semper iuventus ei rediret. Cum Iosepho ea in carcere fuisse narratur. Meid. Scharaf-Aldin.

٢٢٤ أَكْسَبُ مِنْ نَمْلَةٍ وَذَرَّةٍ وَقَارَةٍ وَذَنْبٍ

224. Quaestui magis deditus, quam formica; quam formica parva; quam glis; quam lupo.

Haec animalia omnium quaestui maxime dedita esse Arabes contendunt. In Scharaf-Aldini libro من النمل et فار legitur.

1) Sarah filia Uschir filii Iacobi Scharaf-Aldin. Scharih filia Aschrae filii Iacobi Samachschi.

٢٢٥ اَكْسَى مِنْ بَصَلَةٍ

225. Magis vestitus, quam cepa.

Cepa multis pelliculis oblecta est. De eo dicitur, qui multas vestes induit. Observandum est, comparativi اكسى formam a voce كسى „tegens“, ita tamen ut sensum tecti obtinuerit, derivatam esse, id quod rarius fieri solet. In Scharaf-Aldini libro البصل legitur.

٢٢٦ اَكْفَرُ مِنْ هَرْمَزٍ

226. Incredulior (impior), quam Hormosus.

Quum Chaledus ben-Alwalidus Mosailimahum vicisset, in regiones Bazrae profectus est. Ibi Hormoso cum magnis copiis ad locum Cathsimah dictum occurrit. Nemo autem religioni Islamiticae infestior erat quam Hormosus, ut eius impietas in proverbii consuetudinem veniret. Chaledus eum ad pugnam cum ipso provocavit et occidit. Hoc tempore Abu-Becri gestum est. Occisi pileus pretium centum milium drachmarum habebat.

٢٢٧ اَكْذَبُ اُحْدُوْتَةٍ مِنْ اَسِيْرٍ

227. Magis mentiens in narrando, quam captivus.

Hoc ex poetae versu desumptum esse dicunt:

وَاَكْذَبُ اُحْدُوْتَةٍ مِنْ اَسِيْرٍ وَاَرَوْغُ يَوْمًا مِنَ الثَّغْلَبِ

„Magis mentiens in narrando quam captivus, et astutior die quodam quam vulpes“. Metrum Motakarib est. p. 281.

٢٢٨ اَكْذَبُ مِنْ صَبِيٍّ

228. Magis mentiens, quam puer.

Sic dicitur, quod puer iudicio carens omnia, quae in mentem veniunt, loquitur.

٢٢٩ أَكْذَبُ مِنْ قَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ

229. Magis mentiens, quam Kaisus ben-Ahzim.

Hoc ex versu Said-Alchaili desumptum est:

وَكُنْتُ بِفَرَارٍ إِذَا لَجِلْتُ أَتَجَمْتُ وَلَسْتُ بِكَذَّابٍ كَقَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ
„Non sum fugiens, quando equites recedunt, et non sum
mentiens ut Kaisus ben-Ahzim“. Metrum Thawil est.
p. 162.

٢٣٠ أَكْسَبُ مِنْ فَهْدٍ

230. Magis quaestum faciens, quam lupus cervarius.

Proverbium inde ortum esse dicunt, quod plures lupi cervarii aetate debilitati unum iuvenum habeant, qui praedam ipsis ad vitam necessariam capiat.

٢٣١ أَكْبَسُ مِنْ قِشَّةٍ

231. Astutior, quam pullus simiae.

Proverbium hoc de parvis praecipue adhibetur.

٢٣٢ أَكْمَدُ مِنَ الْخَبَّارِ

232. Tristior, quam otis.

Aliud est proverbium *أكمد الخباري* „Mor-
tuus est quidam tristitia otidis“. conf. C. XXIV, 60. Hu-
iusce proverbii causam talem esse dicunt. Avem illam

viginti plumas una vice abiicere et caetera nonnisi unam post alteram abiicere alia in eius locum enata. Caeteras quoque aves terrore perculsas omnes avolare, otidem suo loco manere et ex ea re tristitia adfectam mori. In Scharaf-Aldini opere من حبارى legitur.

٢٣٣ أَكْبَرُ مِنْ لَبَدٍ

233. Annosior, quam Lobad.

Hic Lokmani Ahditae postremus et quidem septimus vultur est, a quo plura proverbia originem duxerunt ex. gr. اتى ابد اخنى عليه الذئب „Aevum Lobadum occidit“ „اخنى على لبد Perdidi eum idem, quod Lobadum perdidit sc. tempus.“

٢٣٤ أَكْثَرُ مِنْ تَفَارِيقِ الْعَصَا

234. Plures, quam dissectae partes baculi.

Conf. C. I, 145. C. II, 162.

٢٣٥ أَكْفَرُ مِنْ نَاشِرَةِ

235. Ingratior, quam Naschirahus.

Narrant, matrem Naschirahum vivum sepelire voluisse, quum eum educare non posset, sed quominus faceret, impeditam fuisse a Hammamo ben Morrah ben-Dsohl ben-Schaiban, qui eum educaret. Hunc autem benefactorem suum ut occideret, Naschirahum operam dedisse. Meid. Scharaf-Aldinus autem sic narravit: Colaibo ben-Rabiah Taghlebita a Djassaso ben-Morrah Schaibanita occiso et hanc ob causam inter gentem Becr et Taghleb bello orto Naschirahus Hammamum, quum Djassasi frater esset, nil ab eo timentem occidit et ad gentem Taghleb se contulit. Quapropter poeta in eum dixit:

لَقَدْ عَيْلٌ أَلَيْتَ طَعْنُ نَاشِرَةٌ أَنَا شِرْ لَا زَالَتْ يَمِينُكَ أَشِرَةٌ

„Iam percussio Naschirahi orphanos egenos reddidit! 0

Naschirahe! dextera tua semper amputata sit!“

Metrum versus Thawil est. p. 162.

٢٣٦ أَكْرَمَ مِنَ الْعَذِيقِ الْمَرْجَبِ

236. Honoratior, quam palma dactylis abundans fulcita.

Palma, quae dactylis onusta est, honoratur. Hamsahus dixit, maiorem Arabum partem sine articulo من عذيق dicere.

٢٣٧ أَكْرَهُ مِنْ خَصَلَتِي الْضُبُعِ

237. Odiosior, quam duae res hyaenae.

Res duae hyaenae sunt duae res ingratae eligenti. Narrant enim Arabes, vulpem rogasse hyaenam, a qua venando capta esset, ut in ipsam gratiam conferret et hyaenam respondisse, se ei veniam eligendi inter res duas dare. Vulpes, quum, quatenam illae res essent, interrogasset, responsum tulit: Aut vorari aut dilacerari. Conf. XVIII, 45.

٢٣٨ أَكْمَنُ مِنْ عَيْثَ

238. Latentior, quam scarabaeus.

Dicunt, vocabulo عَيْث scarabaeum significari, qui portas veteres tundens non conspiciatur, donec portam perforaverit. Sed in meo codice quum غَيْث legatur, hanc significationem sub غَيْث in lexico meo adnotavi. Hic secutus sum legendi modum codicum Lugd. et Berol.

٢٣٩ أَكْمَنُ مِنْ جَنْجَدٍ

239. Latentior, quam scarabaeus (Djodjdjod).

Djodjdjod scarabaei nomen est, qui in desertis ab oc-
casu solis usque ad Auroram sonum edit, sed non apparet.

٣٤. أَكْثَبُ مِنْ أَخِيذِ الدَّيْلِمِ وَمِنْ مُسَيْلِمَةَ

240 Magis mentiens, quam captivus Dilemita;¹)
quam Mosailimahus.²)

٣٤١ أَكْثَرُ مِنَ الدَّبَا وَمِنَ النَّمْلِ وَمِنَ الْغَوَّاءِ
وَمِنَ الرَّمْلِ

241. Copiosior, quam locustae exiguae; quam for-
micae; quam locustae; quam arena.

٣٤٢ أَكْثَرُ مِنَ الْأَرْضِ

242. Magis abscondens, quam terra.

٣٤٣ أَكْرَمُ مِنَ الْأَسَدِ

243. Generosior, quam leo.

Sic dicitur, quod leo satiat animalia ad ipsum tran-
seuntia non lacerat.

٣٤٤ أَكْرَمُ مِنَ الْعَلَقَمِ

1) Eadem proverbi causa est quam prov. 210.

2) Mosailimah nomen viri, qui prophetam se confessus est in regione
Iemamae. Tempore Abu- Becri occisus est. Abulfed An. T. I. p.
210 sqq.

244. Odiosior, quam colocynthis.

٢٤٥ أَكْرَمُ مِنْ أُسِيرَى عَنْوَةٍ

245. Generosior, quam duo captivi gentis Alnasab.
Erant Hatim Thai et Cahb ben-Mahmah.

Proverbia recentiora.

٢٤٦ كُلُّ شَيْءٍ وَتَمَنَةٌ

246. Omnis res et eius pretium.

٢٤٧ كُلُّ بُؤْسٍ وَنَعِيمٍ زَائِدٌ

247. Omnis adversitas et voluptas cessat.
Proverbium hoc in meo codice non legitur.

٢٤٨ كُلُّ مَمْنُوعٍ مَتَّبُوعٌ

248. Omne prohibitum desideratum est.

٢٤٩ كُلُّ مَا قَرَّتْ بِهِ الْعَيْنُ صَالِحٌ

249. Omne, quo tranquillus et contentus fit
homo, probum est.

٢٥٠ كُلُّ زَائِدٍ نَاقِصٌ

250. Omne auctum diminuitur.

٢٥١ كُذِّ هَمٌّ إِلَى فَرْحٍ

251. Omnis moeror ad gaudium ducit.

In codice Berolinensi B. legitur كَذِ هَمٌّ يَفْضِي إِلَى فَرْحٍ.

٢٥٢ كُذِّ أَمْرِي مُحْتَضِبٌ فِي حَبْلِهِ

252. Omnis vir ligna colligit in funem suum.

Id est. Omnis vir suo commodo inservit.

٢٥٣ كُذِّ غَرِيبٍ لِلْغَرِيبِ نَسِيبٍ

253. Omnis peregrinus peregrino cognatus est.

٣٥٤ كُذِّ مَا هُوَ آتٍ قَرِيبٌ

254. Omne id quod venit, propinquum est.

In codice Berol. B. كَذِ اتٍ هُوَ قَرِيبٍ legitur.

٢٥٥ كُذِّ رَأْسٍ بِهِ صَدَاعٌ

255. Omni capiti cephalaea est.

٢٥٦ كَلَّمَا كَثُرَ الْجَرَادُ طَابَ لِقَاطُهُ

256. Quotiescunque multae sunt locustae, collectio earum bona est.

٢٥٧ كَلَّمَا كَثُرَ الدَّبَابُ هَانَ قَتْلُهُ

257. Quotiescunque locustae multae sunt, facilis est occisio earum.

In codice meo et Lugdun. الدَّبَابُ, sed in codice Berol. et Pocock. nec non in codice Berol. B. المَذَابُ muscae legitur.

٢٥٨ كُلْ وَاشْبَعْ ثُمَّ أَرْفَعْ

258. Ede et satia te, tum remove et tolle!

٢٥٩ كُلْ فِي بَعْضِ بَطْنِكَ وَتَعَفْ

259. Ede in ventris tui parte et sanum te servabis!

Id est: Ventrem tuum non omnino imple!

٣٠ كُلْ كَثِيرَ عَدُوِّ لِلطَّبِيعَةِ

260. Omne multum naturae inimicus est

Deest in codice Berol. et Pocockiano.

٣١ كَثْرَةُ الشَّكِّ مِنْ صِدْقِ الْحَامَةِ عَلَى الْيَقِينِ

261. Multa dubitatio oritur ex sinceritate, quae certum custodimus.

٣٢ كَمْ مِنْ صَدِيقٍ أَكْسَبْتَنِيهِ الْعَبْرَةَ وَسَلَبْتَنِيهِ
الْحَبْرَةَ

262. Quot amicos lacryma mihi acquisivit et notitia eripuit.

Lacrymae meae misericordiam et amicitiam hominum mihi acquisiverunt; sed quum ipsis mea calamitas nota esset, a me recesserunt.

٣٣ كَانَ لِسَانُهُ مُحْرَقٌ لِأَعْبِ أَوْ سَيْفٌ ضَارِبٌ

263. Ac si eius lingua gladius ligneus ludens aut ensis secans esset.

Vocabulum *مخراق* strophium convolutum, quo in ludo *خطيرة* appellato ad percutiendum utuntur, significat, tum quoque de gladio ligneo adhibetur.

٣١٤ كِدِ الْبَقْدَ مِنْ حَيْثُ يُوتَى بِهِ

264. Ede olus, unde tibi adfertur.

٣١٥ كَفَّ بِأَخْبِ خَيْرٍ مِنْ كُرِّ عِلْمٍ

265. Manipulus fortunae melior est, quam magnum onus scientiae.

Vocabulum *كر* speciem mensurae aridorum significat circiter quantum sex asini portare valent. conf. lex. meum. Silentio praetereundum non est, in Pocockiano et codice Berol. B. *من كنز علم*, „quam thesaurus scientiae“ legi.

٣١٦ كَيْفَ تُوقِيكَ وَجَفَّ الْقَلَمُ

266. Quomodo te defendis, dum calamus siccus est.

Id est: Dum res finita est et mutari non potest.

٣١٧ كَفَى أَمْرُهُ فَضْلًا أَنْ تُعَدَّ مَعَايِبُهُ

267. Viri meritum probat, quod eius vitia enumerantur.

٣١٨ كَعْبَةُ اللَّهِ تَعَالَى لَا تُكْسَى لِأَعْوَزَ

268. Templum Dei per pauperem non vestitur.

Templum Meccae quotannis ab imperatore Egypti vestiebatur, quae res sumtuosa erat. conf. De Sacy Chrest. Arabe. T. I, p. 257. ed pr.

٣٦٩ كَالْكَعْبَةِ تَزَارُ وَلَا تَزُورُ

269. Ut templum Dei visitaris et non visitas.

In codice meo تَزَارُ وَلَا تَزُورُ, in codice Berolin. تَزَارُ وَلَا تَزُورُ, in codice Lugd. visitaris et non rogaris ut visites, in codice Lugd. visitaris et non visitas et non rogaris, ut visites legitur.

٢٧٠ كُلُّ إِنْسَانٍ وَهْمُهُ وَمِيمُونٌ وَدَنَّهُ

270. Omnis homo et eius moeror et fortunatus et eius cadus.

In Burckhardti libro p. 166 et in codice Berol. B. nil nisi كل انسان وهمه legitur.

٢٧١ كُتِبَ الْوُكَلَاءُ سَفَاتِجُ الْأَهْمُومِ

271. Litterae (codices) administratorum syngraphae bonae (acceptae) sollicitudinum sunt.

Id est: Litterae, quibus administratorum munus nobis traditur, eae syngraphis bonis sollicitudinum similes sunt, quia cum isto munere curae coniunctae sunt.

٢٧٢ كُلُّكُمْ طَالِبٌ صَيِّدٌ

272. Omnes vos praedam petitis.

Sequitur للمراى „de hypocrita.“ Vox للمراى in meo codice ita scripta est, ut pars proverbii esse videatur, in codice Berol. litterae | signum Hamza superscriptum est, ut loci videndi, faciei significatio ei tributa videatur. Attamen vero quum in codice meo et Lugd. littera | signum Meddae habeat, in manuscripto autem

Pocockiano ista vox desideretur, explicandi proverbii causa eam additam esse putavi.

٢٧٣ كَنَّ الشَّمْسُ تَطْلُعُ مِنْ جِرْمِهِ

273. Est ac si sol ex eius corpore oriatur

De superbo dicitur. In codice Berol. sic proverbium legitur: كان الشمس تطلع من حر امه

٢٧٤ كَانَ سِنْدَانًا فَصَارَ مِطْرَقَةً

274. Fuit incus et factus est malleus fabri ferrarii.

In vilem dicitur, qui potens evasit. In Burckhardti libro proverbium vitiose sic legitur: كان سندال فصار مطرقة.

٢٧٥ كَمَا طَارَ قَصْوًا جَنَاحُهُ

275. Memento, quo volavit, eius alam praeciderunt,

Viri praefecturam non durasse significat. In codice Berol. B. loco vocis كما legitur كلما quotiescunque.

٢٧٦ كَشَّحَانُ بِخَلِّ وَزَيْتٍ

276. Leno ob acetum et oleum.

In codice Lugd. كشحان legitur.

٢٧٧ كَالْمَرْأَةِ التَّكَلَّى وَالْحَيَّةِ عَلَى الْمَقْلَى

277. Ut mulier prole orba et serpens super sartagine.

In separatione et moerore adhibetur. Loco vocis الحية serpens manuscriptum Pocock. الحبة granum habet.

٢٧٨ كَلَامُهُ رِيحٌ فِي قَفْصٍ

278. Sermo eius est ventus in cavea.

Id est: Inutilis est. conf. C. X, 213.

كُنْ يَهُودِيًّا تَامًّا وَلَا فَلَا تَلْعَبْ بِالتَّوْرَةِ ٢٧٩

279. Esto Iudaeu sperfectus, si non, lege ne Iudas!

De hoc proverbio conferas Burckhardti librum p. 166.

كُتِبَتْ لَهُ طَرَادَةٌ ٢٨٠

280. Scriptae ei fuerunt litterae lectores abigentes.

Id est: litteras commendaticias, quae ei nil profuerunt.

كَالضَّرِيعِ لَا يُسَمِّنُ وَلَا يُغْنِي مِنَ جُوعٍ ٢٨١

281. Ut mammosa, quae neque pinguefacit neque sitim exstinguit.

كَهَيَّزَةٍ تَأْكُلُ أَوْلَادَهَا ٢٨٢

282. Ut felis, quae pullos suos vorat.

Verba haec Alsajjidus Alhimjarita in Ajischam dixisse fertur.

كَلَامُ اللَّيْلِ يَمَحُوهُ النَّهَارُ ٢٨٣

283. Sermonem noctis dies delet.

Hemistichium versus metri Wafir (p. 204) est. Quibus verbis Harun-Alraschidus usus esse dicitur, quum puera femina ipsi noctis tempore data promissa mane non impleret. Simili modo in urbe Cairo dicunt: **كَلَامُ** Sermo noctis „الليل مدهون بزبدة يطلع عليه النهار ويسيح butyro unctus die lucente diffluit“ conf. Burckhardt. p. 216.

٢٨٤ كَانَتْ وَجْهَهُ مَغْسُولٌ بِمِرْقَةِ الذَّنْبِ

284. Quasi eius facies lavata esset iusculo lupi
(al. peccati).

In codice Lugd. et Berol. الذَّنْبِ peccati legitur. In codice Paris. punctum diacriticum deest. In meo codice الذَّنْبِ lupi legitur. Pocockius putavit, proverbium cum, qui pudore careat, designare.

٢٨٥ كَانَهُ سَهْمٌ زَالِجٌ

285. Quasi sagitta celeris esset.

In scholiis codicis mei et Lugd. sic explicatum est: „fulmen-rapiens“; at vero in codice Berol. legitur او بَرَقَ خَاطِفٌ, aut fulmen rapiens, ut ad proverbium pertineat. Non male. In celeriter incedentem adhibetur. Legitur quoque سَهْمٌ زَالِجٌ.

٢٨٦ كَانَهُ حِكَايَةً خَلْفَ الْأَزَارِ

286. Quasi is narratio pone velamen esset.

In foedum, turpem dicitur.

٢٨٧ كَانَتْ وَقَعَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ

287. Quasi in ventrem matris suae incidisset.

Id est: Rebus prosperis et commoditate vitae usus est.

٢٨٨ كَانَتْ أَبْكَرُ نَتْفٍ سِبَالَةٍ

288. Ut ore foetens, cuius barba in superiore labio evulsa est.

In hominem tetricum dicitur.

كَالْبَخْرَاءِ عِنْدَ صَدِيقِهَا ٢٨٩

289 Ut ore foetens femina apud amicum suum.

Silentium tenentem significat.

كُرْدِي يَسْخَرُ جُنْدِي ٢٩٠

290. Curdus natione irridet militem.

Sic dicunt significaturi, virum se solertem gessisse contra virum ipso solertiore.

كُنْ عَالِمًا تَجَاهِلِ نَاطِقًا كَعَي ٢٩١

291. Esto doctus ut ignarus, loquens ut blaesus.

كَلَمْنَاهُ فَصَارَ نَدِيمًا ٢٩٢

292. Cum eo locuti sumus et factus est sodalis.

كَالذِّئْبِ إِذَا طَلِبَ هَرَبَ وَإِنْ تَمَكَّنَ وَتَبَّ ٢٩٣

293. Ut lupus, qui fugit, quando petitur, et insilit, quando ei possibile est.

كَذَنْبِ الْخِمَارِ ٢٩٤

294. Ut cauda asini.

Rem, quae neque crescit neque minuitur, significat. In Burckhardti libro (q. 167) sic legitur: كَذَنْبِ الْخِمَارِ لا يزيد ولا ينقص „Ut cauda asini, qui neque crescit, neque diminuitur“. Pars scholii cum proverbio ibi coniuncta est.

٣٩٥ كَالْأَبْرَةِ تَكْسُو النَّاسَ وَأَسْتَهَا عَارِيَةً

295. Ut acus, quae, dum homines vestit, nudo podice est.

In Burckhardti libro (p. 167) proverbium sic legitur: „Ut acus, quae vestit homines, dum ipsa nuda est“.

٣٩٦ كَالْعَصْفُورِ إِنْ أَرْسَلْتَهُ ذَاتَ وَإِنْ قَبَضْتَ عَلَيْهِ مَاتَ

296. Ut passer, qui, si eum dimiseris, abit, sin autem prehenderis, moritur.

٣٩٧ كَلِمَةُ حُكْمٍ مِنْ جَوْفِ خَرَبٍ

297. Verbum iudicii ex ventre vastato.

De sensu proverbii dubito. Reiskius جوف خرب ven-
trem vacuum esse putavit.

٣٩٨ كَالْكَمَاءِ لَا أَصْلَ ثَابِتٍ وَلَا فَرْعَ نَابِتٍ

298. Ut tuber terrae cui neque radix firma neque ramus crescens est.

٣٩٩ كَصَاحِبِ الْفِيلِ يُرَكِّبُ بَدَانِقَ وَيُنْزِلُ بِدَرَهَمٍ

299. Ut dominus elephantis, qui pro pretio Daneki vehi permittit, pro drachma descendere sinit.

Danekus sexta Drachmae pars est.

٣٠٠ كُنْ ذَكُورًا إِذَا كُنْتَ كَذُوبًا

300. Sis recordans, quum mendax es.

Si mentiris, ne obliviscere verba tua. In codice Berol.
B. loco vocis **إِذَا** quum legitur **أَنْ** si.

٣٠١ كَثْرَةُ الضَّحِكِ تُذْهِبُ أَهْيَبَةَ

301. Multitudo risus verecundiam tollit.

٣٠٢ كَفَى يَأْمُوتَ نَائًا وَاعْتَرَابًا

302. Mors est perfectus discessus et peregrinatio.

٣٠٣ كَلْبٌ مُبْطِنٌ بِخَنْزِيرٍ

303. Canis ventrem collapsum habens pro sue.

٣٠٤ كَثِيرُ الرَّعْفَانِ

304. Multus croci.

In eum dicitur, qui rem molestam suscipit.

٣٠٥ كَبَتَ اللَّهُ تَعَالَى كُلَّ عَدُوٍّ لَكَ إِلَّا نَفْسَكَ

305. Prosternat Deus omnem tibi inimicum prae-
ter animam tuam!

٣٠٦ كَمْ فِي ضَمِيرِ الْغَيْبِ مِنْ سِرٍّ مُحَاجَّبٍ

306. Quot in mente occulti sunt secreta occulta!

Loco vocis ضمير Pocockius legit ضمير, id quod vitio-
sum est. Vertit autem: „Quot sunt in eo, quod continet
tempus absens, secreta obiecta“.

٣٠٧ كَلَامٌ لَيِّنٌ وَظَلَمٌ بَيِّنٌ

307. Sermo lenis et iniustitia manifesta.

٣٠٨ كَأَنَّمَا فُقِيَءٌ فِي وَجْهِهِ الرِّمَانُ

308. Quasi in eius facie malum punicum ruptum esset.

Loco vocis الرمان malum Punicum in duobus codd. الرمان tempus legitur. Rubram faciem significare proverbium, putavit Pocockius. Sed fieri quoque potest, ut indicet, cum propter acrem corticis succum oculos contrahere et austerum vultum ostendere.

٣٠٩ كَأَنَّمَا زَوَى بَيْنَ عَيْنَيْهِ عَلَى الْحَاجِمِ

309. Quasi id, quod inter suos oculos contra me collegit, cucurbitularum instrumenta sint.

Proverbium pars versus poetae Alahscha appellati est, qui apud Djeuharium sic sonat:

يَزِيدُ يَغْضُ الْطَّرْفَ ذُوْنِي كَأَنَّمَا زَوَى بَيْنَ عَيْنَيْهِ عَلَى الْحَاجِمِ

Jasidus demittit visum me non adspiciens, quasi id, quod inter oculos suos collegit, cucurbitularum instrumenta sint“. Metrum Thawil est. p. 162.

Qui versus in causa est, cur mei et codicis Lugd. lectionem في عينيه reiecerim. Pocockius de corrugato fronte proverbium intelligit.

٣١٠ كَمْ مِنْ يَدٍ صَنَاعٍ فِي الْكَسْبِ خَرَقَاءٍ فِي الْأَنْفَاقِ

310. Quot manus in quaestu agiles, in erogando stupidae!

In Burckhardti libro p. 168. sic legitur: كم من يد ضعاقا الكسب خرقاء في الانفاق. Vox ضعاقا falsa est. Nec non voci خرقاء falsam significationem liberalis tribuit.

٣١١ كَمْ حَاسِدٍ اَعْيَاهُ مَنِيْ غَيْرِ حَرْقِ الْاَرَمِ

311. Quot invidi contra me nil aliud potuerunt, quam stridere dentibus !

٣١٢ اَلْكَيْسُ نِصْفُ الْعَيْشِ

312. Intelligentia dimidium vitae est.

٣١٣ اَلْكَبَرُ قَايِدُ الْبُغْضِ

313. Superbia est odii dux.

٣١٤ اَلْكَدْرُ مِنْ رَأْسِ الْعَيْنِ

314. Spurcities est ex Ras-Alaihno.

Ras-Alaihn vel Ras-Aihn nomen oppidi in Mesopotamia siti est. Et sic in codice Berol. B. legitur.

٣١٥ اَلْكَيْدُ اَبْلَغُ مِنَ الْاَيْدِ

315. Astutia efficacior est, quam robur.

٣١٦ اَلْكِلَابُ تُشَبَّعُ خُبْرًا

316. Canes pane satiantur.

In eum dicitur, qui tibi beneficii loco escam dat.

٣١٧ اَلْكَفَالَةُ نَدَامَةٌ

317. Sponsio est poenitentia.

٣١٨ الْكَرَمُ فِطْنَةٌ وَالْكُومُ تَغَاوُلٌ

318. Generositas est intelligentia (prudencia) et vilitas est socordia (negligencia).

٣١٩ الْكُنَى مَنبَهَةٌ وَالْأَسَامَى مَنَقَصَةٌ

319. Cognomina hominis dignitatem ostendunt, nomina defectus (detrimendum) sunt.

Cognominibus aliquem appellare honori ducebant Arabes. conf. libr. meum Select. ex hist. Haleb. p. 38 sq. version. nec non Chrestom. meam novam p. 40 l. 6 et l. 11.

٣٢٠ الْكَرِيمُ لَا يُحْلِمُهُ التَّجَارِبُ

320. Nobilem experientia intelligentem non reddit. Naturā enim intelligens est.

٣٢١ الْكَافِرُ مُوقَى الْمُؤْمِنِ مُلْقَى

321. Impius (non Mohammedanus) custoditur, pio (Mohammedano) obviam venit.

٣٢٢ الْكَافِرُ مَرْزُوقٌ

322. Impius victum quotidianum accipit.

٣٢٣ الْكَلْبُ لَا يَنْبَحُ مَن فِي دَارِهِ

323. Canis non allatrat eum, qui in domo sua est.

In codice meo من omisum est. Et apud Burckhardtum p. 168. „الكلب ما ينبح في داره“, „Canis in domo sua non latrat“ legitur.

٣٣٤ اُكْتُبْ مَا وَعَدَكَ عَلَى الْجَمَدِ

324. Scribe id, quod tibi promisit, super glacie.

In codice meo على الجمل „super camelo“ legitur. In Pocockiano على الجمد est.

٣٣٥ اُكْسِرْ عُوْدًا عَلَى أَنْفِكَ

325. Frange (o femina) lignum super naso tuo!

Verbis hisce in eum utuntur, quem vi cogere et dolo circumvenire volunt.

٣٣٦ كَالرَّجَحِيِّ إِنْ جَاعَ سَرَقَ وَإِنْ شَبِعَ زَنَى

326. Ut Aethiops, qui famelicus furatur, satius stuprum facit.

Omnino perditum hominem designat. In Burckhardtii libro p. 169. sic legitur كل عبد ان جاع سرق وان شبع فسف „Omnis servus famelicus furatur, satius scortatur.

٣٣٧ كَأَنَّهُ سِنُورُ عَبْدِ اللَّهِ

327. Ac si felis Ahbd-Allahi esset.

In eum dicitur, qui aetate crescens crescit ignorantia et vitiis Dj.

كَسِنُورِ عَبْدِ اللَّهِ بَيْعَ يَدْرِهَمٍ صَغِيرًا فَلَمَّا شَبَّ بَيْعَ بِقِيرَاطٍ

„Ut felis Ahbd-Allahi, quae parva drachmae pretio vendita erat, adulta siliquae pretio venundata est.“ Metrum Thawil est. p. 162.

٣٣٨ كَأَخْصِي يَفْتَخِرُ بِرَبِّ مَوْلَاهُ

328. Ut castratus, qui domini sui penem gloriatur.

Caput XXIII.

L i t t e r a L a m.

١. لَوْ ذَاتُ سَوَارٍ لَطَمْتَنِي

1. Si femina armillâ ornata alapam mihi duxisset,
(ferendum esset).

Mulier nobilis verba dixisse fertur. Dj. Kam. s. v. لطم. Verba sunt transponenda, coniunctio enim لو verbum requirit. Supplendum est لَهَا عَلَى, „profecto lenius id ducerem“. Mulier armillâ ornata ingenuam, nobilem designat, quippe quum ancillae armillis rarissime utantur. In virum nobilem, qui a vili ipsi inlatam ignominiam ferre non potest, proverbium dicunt. Conf. prov. 204. Legitur quoque ذَاتُ قَلْبٍ.

٢. لَوْ خَيْرَتٌ لَأَخْتَرْتُ

2. Si eligere potuissem, profecto elegerissem!

Baihasi sunt verba conf. C. IV, 1. In Samachscharii opere proverbium sic adnotatum est: لو خيرك الاقوم „Quod si gens eligendi potestatem tibi dedisset, tu elegeris!”

De viro dicitur, qui aliam rem, quam sibi proposuerat, assecutus est.

٣ لَوْ نُهِيتَ الْأَوَّلَى لَأَنْتَهَيْتَ الثَّانِيَةَ

3. Si tibi prior (colaphus) interdictus fuisset, a posteriore te abstinuisses!

Insi ben-Abi-l'Hodjair Ijaditae verba sunt. Eorum causa C. IX, 24 narrata est. Loco vocis الثانية in Samachscharii codice الاخرى legitur. Legitur quoque الاخرة. Proverbium adhiberi de prava consuetudine, quam quis ceperit, Samachscharius dixit.

٤ لَوْ تَرَكْتَ الْقَطَا لَيَلَا كَنَامَ

4. Si relictæ fuissent aves Kathae noctu, profecto dormivissent.

Sic narrant: Ahmrus ben-Mamah quum contra homines ad gentem Morad pertinentes castra posuisset, istam gentem nocturno impetu cum invasuram aves Katha suo loco abegisse. Quas quam noctu volantes eius uxor vidisset, eam, maritum suum ut moneret, ista verba protulisse. Adhibentur in eum, qui contra voluntatem suam, ut rem ipsi ingratam peragat, cogitur. Almofadhdhelus dixit, ista verba a muliere Hadsami appellata, quae filia Alrajani esset, originem duxisse. conf. C. XXI, 61. Alrajjanus cum quatuordecim gentibus Jemanensibus contra Ahthisum ben-Challadj et gentes Chotsahm, Himjar, Djohfijj et Hamdan quum acriter pugnasset, noctu cum suis fuga se subduxit. Ahthisus, qui

campum ab hostibus relictum esse videret, equites ad persequendum misit. Hi hostium castris appropinquantibus noctu aves Kathae appellatas e loco suo abegerunt. Hadsami filia Alrajani illas volantes quum videret ad gentem suam prodiiit dicens:

أَلَا يَا قَوْمَنَا ارْجِعُوا وَسِيرُوا فَلَوْ تَرَكْتُمُ الْقَطَا لَيْلًا لَنَامَا

„Eheu! O gens nostra conscendite iumenta et abite! Nam si relictæ fuissent aves Katha, noctu profecto dormivissent!“

Versus metrum Wafir est. p. 204.

Vidit igitur in avium volatu advenientium hostium indicium. Conf. C. XXI, 61 et prov. 125.

ه لَوْ لَكَ عَوِيْتُ لَمْ أَعُوْهُ

5. Si tibi latrassem, non latrassem.

Littera ء in fine vocis اعوه aut illa littera ء est, quam Arabes interdum in fine vocis addunt a grammaticis litteram silentii (السكت) vocatam, aut pronomen est, quod locum infinitivi عواء l'atratus tenet. Proverbii sensus est: De te sollicitus non eram, nonnisi mei ipsius curam habui. Narrant, virum, qui in deserto, ut sui adventus indicium genti faceret, latrasset, lupum advenientem quod videret, ista verba dixisse. De eo adhibetur proverbium, qui bonum quaerens in malum incidit.

٦ لَوْ كُنْتُ مِنَّا حَدَوْنَاكَ

6. Si tu e nobis fuisses, tibi calceum induissemus.

Morrahus ben-Dsohl in pede canceris morbo laborans filios suos pedem amputare iussit. Omnes facere recusabant praeter Hammamum ben-Morraha. Pater autem pedem amputatum videns ista dixit verba, quibus talis sensus inest: „Si tu sanus fuisses, te in honore habuissemus.“ De

viro adhibetur, cui ob pravam ipsius indolem honor dene-
gatur.

٧ لَوْ كَانَ ذَا حِيلَةٍ لَتَحَوَّلَ

7. Si prudentiâ praeditus fuisset, se convertisset.

Vir in domo sedens ignem accenderat, e quo tantus
fumus ortus est, ut occideretur. Uxor eius dixit: اى فتى
قتله الدخان „Qualis vir erat ille, quem fumus occidit!“
Quae verba quum saepius repeteret, audiens verba dixit,
quae in proverbii consuetudinem venerunt. Vocabulo تحول
duplex significatio tribui potest, aut in latus se convertit
aut remedium petiit (طلب حيلة). Conf. I, 134. XVIII, 252.

٨ لَوْ لَا الْوَامُ لَهْلَكَ الْاَنَامُ

8. Si non fuisset consensus, gentes periissent.

Abu-Ohbaidus dixit, proverbii sensum esso: Si ho-
mines societate et mutua consuetudine non consensissent,
gentes periisse. Abu-Ohbaidahus autem sic proverbium
refert: لولا الوام لهلك الالنام „Si non fuisset gloriatio, periissent
viles“, ita ut verbo وام gloriandi vel de gloria cer-
tandi significatio tribuatur, nam viles decorum et pulchrum
non perficiunt naturae suae indole commoti, sed gloriantes
et imitantes generosos. Legitur quoque: الالنام لهلك الالنام
„Si pacis conciliatio non fuisset, gentes periissent“; nec
non الالنام „consensus“.

٩ لَكِنْ بِشَعْفَيْنِ أَنْتِ جَدُودٌ

9. Sed in montibus Schahfain camela parum la-
ctis habens eras.

Ohrwahas ben-Alward puellam, quam in duobus montibus Schahfain, in regione Alghaur sitis, invenerat, domi educandam curavit. Illa bene nutrita et ventrosa petulans evasit et die quodam cum puellis ludens et in manibus pedibusque incedens dixit: „Mulgeto me, nam ego mammosa sum“. Id quod Ohrwahas audiens ista pro-verbii verba dixit, quae significant, quendam miseria, qua antea affligeretur, remota petulantem factum esse. conf. Kam. s. v. شَعَفَ.

١. لَمْ أَذْكَرِ الْبَقْلَ بِأَسْمَائِهَا

10. Non apellavi olus nominibus suis.

Iunus ben-Habib narravit, gentem virum quendam in iudicium vocasse, quod contumeliam diceret, virum autem se defendentem praefecto dixisse, se eos tanto honore habuisse, ut olus non appellasset suo nomine, et oleris Basbas appellati mentionem non fecisset. Appellabatur enim ista gens Banu-Basbasah, quod nomen ancillae nigrae, facinoris turpis accusatae, erat. Vir autem iste apud praefectum istius plantae mentionem faciens verbis implicatis et non claris eiusdem gentis originem turpem indicavit, at a praefecto culpa liberatus est. De eo adhibetur, qui implicatis et non claris verbis, sed aegnimatis modo loquitur. In codice Lugd. pro البقل legitur البغل mulus.

١١. أَلْقَى عَلَيْهِ شَرَّاشِرَةً

11. Corpus suum super id proiecit.

Varias tribuunt significationes vocis شرَّاشِرَة; sed proverbii sensus est: Totum se amore ductus ei dedit. Dixit Balahmus ben-Kais:

وَقَدْ يَكْرَهُ الْإِنْسَانُ مَا فِيهِ رُشْدُهُ وَيَلْقَى عَلَى غَيْرِ لُصَوَابٍ شَرَّاشِرَةً

„Homo id, in quo agendi recta ipsi ratio est, aversatur, sed rebus non rectis totum se tradit“. Metrum Thawil est. c. l. m. p. 162.

١٢ أَلْقَى عَلَيْهِ بَعَاةٌ

12. Supellectilem suam super id proiecit.

Totum se ei tradidit. Conf. Kam. Dj. s. بع

١٣ أَلْقَى عَلَيْهِ أَجْرَامَهُ وَأَجْرَانَهُ

13. Corpus suum super id proiecit.

In scholiis legitur وهو الذي لا يريد أن يدهه i. e. amorem suum, quem non vult deponere propter necessitatem suam“. Sed proverbio idem mihi sensus esse videtur, quam praecedenti, ut أجرام أو corporis partes aut suppellex pastoris significationem habeat. At أجْرَانَهُ alterum legendi modum indicat sensu non diverso, ut proverbium efferatur: ألقى عليه أجْرَانَهُ aut أجْرَامَهُ. Scholiastes autem de amore, quo rem aut personam amplectimur, proverbium intelligendum esse censuit

١٤ لَقِيْنَتْهُ أَوَّلَ عَايِنَةٍ

14. Occurri ei primo omnium.

Primus ille fuit, cui occurri. Nec non dicitur: أول عاينة عينيْن (adn. عاينة) et اول عين (et quoque عاينة) „Primum ante omnia“. Vox autem عاينة adiectivi loco habenda est, ut aut نفس anima aut حدقة „nigrum oculi“ suppleatur.

١٥ لَا رَيْبَكَ لَهَا بَاصِرًا

15. Efficiam, ut rem clare videas.

Hoc in proverbio vocabulo لَمَح intuitus (نظر) et
visu praeditus (ذو بصر) significationem tribuit i. e.
„intuitu acri“. Chalilus autem dixit, sensum esse: لا رينه
„Efficiam, ut videat rem timore im-
plentem i. e. gravem. Vocabulum لامع idem est, quod
„splendens“, quasi dixisset: لامع امرأ واضحا
„Efficiam, ut videat rem manifestam“, quam repellere non potest. Abu-
Saidus vero dixit, لامعاً idem esse ac صادقاً verus,
sincerus“ Verbis hisce minans utitur. conf. Kam. et Dj.
s. لَمَح.

٣١ لَيْسَ لِعَيْنٍ مَا رَأَتْ وَلَكِنْ لِيَدٍ مَا أَخَذَتْ

16. Non est oculo, quod vidit, sed est manui,
quod cepit.

Proverbii originem talem fuisse narrant. Vir quidam
rem proiectam, quam viderat, non cepit; sed quum alter
post eum veniens eam caperet, dixit, se eam prius vidisse.
Iudex, ad quem res delata erat, indicium tulit, quod postea
in proverbii consuetudinem venit.

١٧ لَيْسَ لِمَا قَرَّتْ بِهِ الْعَيْنُ ثَمَنٌ

17. Non est ei, quo laetus fit, pretium.

Dixit poeta:

مَا لِمَا قَرَّتْ بِهِ الْعَيْنَانِ مِنْ هُنَا ثَمَنٌ

„Non est ei, ex quo animus recreatur, inde pretium:

Metrum Raml est. conf. p. 239. Id est:

Nulla omnino voluptas ex eo capi potest.

١٨ لَبَسْتُ عَلَى ذَلِكَ أُذُنِي

18. Aurem meam ista in re texi.

Id est: Tacui tanquam socors, quasi nil audivissem. Duplici modo vocem لہست cum vocali Kesre aut Fatha litterae پ efferre licet. In Samachscharii opere عليه loco verborum على ذلك legitur.

١٩ لَأَنْشِقَنَّكَ نَشُوقًا مَعْطَسًا

19. Profecto! naribus tuis medicamentum, quod tibi sternutamentum excitat, indam.

Te domare volo.

٢. لَأَلْحِقَنَّ حَوَاقِنَكَ بِذَوَاقِنِكَ

20. Coniungam mentum tuum cum gutture.

Dixit Abu-Ohbaidus, in vocabulo حاقنة explicando interpretes non consentire Dixit Abu-Ahmruus, isto vocabulo scrobem inter claviculam (ترقوة) et tendinem oervicis, ut dualis sit حاقنة-ان, vocabulo autem ناقنة „extremitatem gutturis“ significari. Quum haec Abu-Ohbaidus Alazmāihō dixisset, illum respondisse: Hanc vocabuli ناقنة significationem esse; sed vocabuli حاقنة significationem neminem certis limitibus circumscripsisse. Abu-Saidus dixit, vocabulum حواقي eas partes corporis significare, per quas cibus in ventrem intret et ذواقي esse inferiores ventris partes. Dixit Abu-l'Haitsamus, vocabulum حاقنة depressam partem claviculae et gutturis significare et ناقنة scrobem menti esse, ut proverbii sensus sit: Cogitantem te reddam, quia cogitans faciem in terram demittat et monti inferior pars locum حاقنة appellatum tangat. Samachscharius hoc scholion adtulit: الحاقنة المري والذاقنة المعدة وقيل الحاقنة المعدة والذاقنة الذقن ويروى لالزقن حواقيك بلواقنك وهي أسفل الحاقنة حاقنة oeso-
Vocabulum حاقنة

phagum et ذائقه stomachum designat. Alii dicunt, حاقنه stomachum esse et ذائقه mentum. Legitur quoque sic proverbium: لا لرقن حواقنك بلواقنك et vox لواقن inferiores ventris partes designat. Sic Abu-Saidus in rarioribus suis proverbium retulit. “ Verbis istis minans et vim alteri illaturus utitur.

٢١. لَوْ وَجَدْتُ إِلَىٰ ذَٰلِكَ فَآ كَرِشٍ لَّفَعَلْتُهُ

21. Si invenissem ad illud os ventriculi, profecto fecissem !

Si res possibilis fuisset, eam perfecissem. Proverbii huius originem Alazmäihus sic narravit: Quidam ovem in ventriculo coquere volebat; sed ventriculi os nimis angustum erat, quum ut quaedam ossa immitterentur, et coquus, cui, ut illa inderet, imperaverat, dixit: ان وجدت الى ذلك فا كرش, Si invenio ad illud os ventriculi. Legitur quoque in proverbio: فا سبيل لاتيته, ostium viae, profecto ad id venissem et باب كرش et لو كان اليه فو كرش et ادنى في كرش et فو سبيل et sensus non multum diversus est.

٢٢. لَقَيْتُهُ أَوَّلَ ذَاتِ يَدَيْنِ

22. Occurri ei ante omnes.

Verba proverbii sic explicanda sunt: لقيته اول نفس, Occurri ei primae animae duabus manibus praeditae i. e. homini.

٢٣. لَأَطَّانَ فَلَانًا بِأَخْمَصِ رِجْلِي

23. Conculcabo quendam inferiore parte pedis mei.

Id est: Modo vehementissimo, ut vehementer affligatur.

٣٤ لَا بُلْغَ مِنْكَ سَخْنِ الْقَدَمَيْنِ

24. Te pedum calore adfligam!

Id est: Efficiam, ut res, qua pedes tui calefant, tibi superveniat. Dixit poeta Alcomait:

وَيَبْلُغُ سَخْنُهَا الْأَقْدَامَ مِنْكُمْ إِذَا ارْتَأَنَ هَيْجَتَا إِيَّانَا

„Et calor eius ad vestros pedes pervenit, quum duo feci exstructos ignes excitant“. Sed Samachscharius اريبيا aestus. habet. Codex Berol. corruptus est. Metrum Wafir est. c. p. 204.

٢٥ لَيْسَ عَلَى أُمِّكَ بِالْذَّهْنَاءِ تُدِلُّ

25. Erga matrem tuam in deserto iocosum et lascivum te non geres.

De eo dicitur, qui alieno loco iocosum et lascivum se gerit.

٣١ لِمَ وَلِمَ عَصَيْتُ أُمِّي الْكَلِمَةَ

26. Quamnam ob causam et quamnam ob causam matri meae verbo inobsequens fui?

Verba sunt hominis, quem inobedientiae erga sincerum amicum poenitet.

٢٧ لِأَلْحِقَنَّ قَطُوفَهَا بِالْمَعْنَانِ

27. Efficiam, ut parvos gressus faciens (equus) celeriter incedentem attingat.

Vocabulo معنق equus significatur, qui incedit modo appellato i. e. collo protenso et amplo passu. Verbis

his utitur vir prudentia et potestate praeditus, qui efficere potest, ut posterior negotii pars priorem attingat.

٢٨ الْقَوْحُ الرَّبْعِيَّةُ مَلَأَ وَطْعَامُ

28. Camela lacte abundans, quae veris tempore peperit, opibus adnumeranda et cibus est.

Abu-Ohbaidus dicit proverbio significari celeritatem, qua rebus necessariis satisfaciat.

٢٩ لِكُلِّ أَنَاثٍ فِي بَعِيرِهِمْ خَيْرٌ

29. Omnibus hominibus camelorum suorum notitia est.

Rem quam possident, homines optime noscunt. Samachecharius legi equorum suorum“ adnotans dixit, verba ista dixisse Ahmruum ben-Alahlba den-Alhaitsum Sadusitam, ad quem trita veste indutum, foedum adspectu, monoculum venientes, ob sermonem pulchrum, quo eos alloqueretur, admiratione adficerentur. Eum significare voluisse, suos ipsi principatum non tradituros fuisse, nisi eius notitiam habuissent. Proverbium significat, gentem suarum rerum meliorem, quam alios notitiam habere.

٣٠ لَقَدْ كُنْتُ وَمَا يُقَادُ بِي الْبَعِيرُ

30. Iam fui talis, ut camelus, quo veherer, non duceretur.

Saahdum ben-Said Menat Alfisr cognominatum pro-verbii auctorem esse dicunt. Alfisr pater gentis Tamimitarum est. Uxorem duxerat feminam e gente Taghleb. Filii eius erant Zahzaah ben-Ahmir et Hobairah ben-Sahd. Grandaevus, ut ipse camelum, quo veheretur, regere non posset, ista verba dixit Zahzaaho camelum ducenti.

Horum verborum Almochabbelus in versu mentionem fecit dicens:

كَمَا قَالَ سَعْدٌ إِذْ يَقُولُ بِهِ آيَةً كَبُرَتْ لِحَبْتِي أَلَا رَبِّ مَعْصُومَةٌ

„Quomodo dixit Sahdus, quum filius eum duceret: Grandaeus sum; lepores igitur a me remove, o Zahzaahe!“

Metrum versus Thawil est. q. 162.

Simili modo se descripsit grandaeus hisce versibus:

أَصْبَحْتُ لَا أَحْمِلُ السِّلَاحَ وَلَا أَمْلِكُ رَأْسَ الْبَعِيرِ إِذْ نَفَرًا

وَالدَّثْبُ أَخْشَاءُ إِنْ مَرَرْتُ بِهِ وَحْدِي وَأَخْشَى السَّرِيحَ وَالْمَطَرَا

بِنْ بَعْدِ مَا قُوَّةٌ أُصِيبُ بِهَا أَصْبَحْتُ شَيْخًا أَعَالِمُ الْكَبَرَا

„Nunc iam arma non gero et caput cameli retinere non possum, quando fugit; lupum ego metuo, si ad eum solus transeo, nec non ventos et pluviam metuo, postea quam tanto robore eram, ut res perficerentur, senex factus sum, qui grandaeuitate occupatur.“

Metrum Monsarih est p. 255. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: قَدْ لَا يَقَادُ فِي الْبَعِيرِ

٣١ لَاضْرِبْنَهُ ضَرْبَ أَوَابِي الْحَمْرِ

31. Profecto! percutiam eum modo, quo asini procedere nolentes percutiuntur.

Id est: Vehementissime. Minantis verba sunt.

٣٢ لَعَنَ اللَّهُ مَعْرَى خَيْرَهَا خُطَا

32. Maledicat Deus capris, quarum optima Choththah est!

خطا (Choththah) caprae pessimae nomen erat. Versum hunc Alazmäihus recitavit:

يَا قَوْمِ مَنْ يَجْلِبُ شَاةَ مَيْتَةٍ فَدَّ حَلَبَتْ خُطَّةُ جَنَبًا مُسَفَّتَةً

„O gens mea! quis ovem mortuam (quiescentem) mulget?
capra Choithah in multris pice obductis mulsata est“.

Metrum est Redjes. p. 241.

Loco verborum الله لعن legitur quoque الله. In
eum dicitur, cui minima virtus est et haec quidem igno-
bilis. conf. Kam. et Dj s. خط.

٣٣ لَقَدْ كُنْتُ وَمَا أَخَشَى بِالذَّيْبِ

33. Tempus fuit, quo ex lupo timorem non con-
ciperem (nunc iam dictum est: Cave lupum
lupum!)

Alazmāihus dixit, virum ita aetate confectum fuisse,
ut dicendo: Lupum, lupum! ei terrorem incuterent. Legi-
tur quoque: بما لا أخشى بالذئب (in codice Berol. بما)
quod sic explicarunt: ان كنت كبيرت الآن حتى صرت أخشى
„Quod si nunc grandaevus sum et dicendo: Lupum, lupum! terror mihi
incutitur, hoc est pro eo (loco eius) quod, dum iuvenis
eram, e lupo timorem non concipiebam.“ A quibusdam pro-
verbium Kabbatso ben-Alaschiam Cinanitae tribuitur, cui
grandaevo illis verbis timorem incutere voluerant. In
Samachscharii opere proverbium sic legitur: قد لا أخشى
بالذئب.

٣٤ لَيْسَتْ لَهُ جِلْدَ الْنَمْرِ

34. Ei pellem pardi indui.

Abu-Ohbaidus dixit, proverbium significare, virum ini-
micitiam contra alium palam ostendisse. Narrant Moah-
wijjahum mortis tempore filio suo Iasido dixisse: تشمر كل

Te omni modo expeditum ostende, et contra Ebn-Alsobairum pardi cutem induel“ In Samachscharii opere „لبس له“ „Ei induit“ legitur.

٣٥ لَقَدْ ذَلَّ مَنْ بَالَتْ عَلَيْهِ الثَّعَالِبُ

35. Iam vilis est, in quem vulpes minxerunt.

Narrant, virum quum in idolum, quod coleret, vulpem mingentem vidisset, dixisse:

أَرَبُّ يَبُولُ الثَّعْلَبَانِ بِرَأْسِهِ لَقَدْ ذَلَّ مَنْ بَالَتْ عَلَيْهِ الثَّعَالِبُ

„Num dominus est, in cuius caput vulpes mingit; iam vilis factus est is, in quem vulpes minxerunt“. Metrum Thawil est. p. 162. conf. lexic. m. s. v. ثعلب.

٣٦ لَيْسَ قَطَا مِثْلَ قُطَيِّ

36. Non est aequalis avis Katha parvae avi Katha.

Alazmäihus dixit, proverbium significare, analogiam non bonam esse. Dixit Abu-Ahmruus ben-Alaslat:

لَيْسَ قَطَا مِثْلَ قُطَيِّ وَلَا أَلْمَعِيُّ فِي الْأَقْوَامِ كَالرَّاجِي

„Non est avis Katha aequalis avi parvae Katha et non est pastum ductum pecus in gentibus aequale pastori“.

Metrum Sarih est. p. 245.

٣٧ لَا قَيْتَ أَخِيكَ

37. Pico viridi occurras!

Sunt verba, quibus iter facturo mala precantur. conf. C. XIII, 127.

٣٨ لَيْسَ هَذَا بِعُشِكَ فَادْرَجِي

38. Hic nidus tuus non est; abcas igitur!

Haec res ad te non spectat; illam igitur omittas! In eum dicitur, qui supra dignitatem suam se extollit.

٣٩ لَوْ كَانَ دِرَاءَ لَمْ تَيِّدْ

39. Si invasio repentina fuisset, liberatus non esses.

Iunusus dixit sensum esse hunc: Si res, quemadmodum dixisti, fuisset, liberatus non esses, sed res erat minoris momenti. Vocabulum دراء repulsionem significat et omnis res repellenda دراء appellatur, ut دراء الاعادى „hostium malum“ inde originem duxerit. De eo, cuius verba suspecta sunt, proverbium adhibetur.

٤٠ لَمْ يَفْتْ مَنْ لَمْ يَمُتْ

40. Non praeteriit, qui mortuus non est.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi tribuuntur i. e. Qui mortuus est, is re vera abiit, evanuit.

٤١ لَيْسَ بِأَوَّلٍ مَنْ غَرَّ السَّرَابُ

41. Non est primus, quem vapor meridianus de cepit,

Proverbium ex eo ortum esse dicunt, quod vir vaporem meridianum aquam esse putans et secum aquam non portans in itinere perierit.

٤٢ لَقِيتَهُ قَبْلَ كُلِّ صَبِيحٍ وَنَفَرٍ

42. Occurri ei ante omnem clamorem et dispersionem.

Id est: Ante ortum Aurorae, priusquam clamor audiretur et homines dispergerentur; vocabulo enim نفر hoc in proverbio eadem significatio quam voci تفرق dispersio tribuitur. In Samachscharii opere كل omisum est. Dicitur quoque: غصب من غير صيغ ولا نفر, Nullam ob causam iratus fuit conf. Dj. et Kam.

٤٣ لَقَيْتَهُ صَكَّةَ عَمَى

43. Occurri ei tempore summi aestus.

Dicitur quoque اَتَيْتَهُ صَكَّةَ عَمَى Dj. Allihjanus dicit, verbis صَكَّةَ عَمَى summum aestum, qui tantus sit, ut homo obcaecari possit, significari. Dicit Alferräus, tempus summi meridiei significari, alii autem, vocabulum عَمَى ardorem ipsum designare, putant. Sunt denique, qui dicant, Ohmajjum fuisse virum gentis Ahdwan, qui de itinere sacro Meccam faciendo sententiam dicere soleret. Tempore autem quodam, quo ipse in itinere Meccam faciendo cum peregrinantium turba esset, eum dixisse. „Qui ex vobis hac hora crastini diei Meccam non pervenerit, is peregrinationem suam hoc anno non perficiet“. Quae verba homines audientes summo meridie in itinere pergentes iumenta propulsasse, donec Meccam intraverint“. Hanc fuisse proverbii originem. Quod si hunc explicandi modum admittis, verborum proprius sensus est“. Occurri ei percussione Ohmajji. Samachscharius retulit esse, qui Ohmmam Amalekita fuisse dicant. Iste quum meridiei tempore in gentem quandam subito irrupisset, tempus illud ab isto viro nomen accepisse. Alii dicunt, vocem esse diminutivum vocis اعمى, quo dorcas significetur, quia vehementia caloris ita dorcadem adficiat, ut in latibulo oculos in terram figens cacca esse videatur. Legitur quoque صَكَّةَ حَمَى, ut pluralis sit vocabuli حَامٍ. conf. quoque Harir. p. 190. et Kam.

٤٤ لِكُلِّ صَبَاحٍ صَبُوحٌ

44. Omni tempori matutino potus matutinus est.

Id est: Omne tempus rem, quae expectari in eo potest, nobis adfert.

٤٥ لَقِيْتُهُ ذَاتَ الْعَوِيْمِ

45. Occurri ei pluribus annis.

De tempore praecedente adhibetur. Dicitur ذَات لقيه في الأعوام: Scholion verba ذَات الْعَوِيْمِ sic explicavit: في الأعوام: Pluribus vicibus in annis. Vox عَوِيْمِ autem est deminutivum vocis عام annus. Samachscharius.

٤٦ لَيْسَ الْخَبْرُ كَالْعَايِنَةِ

46. Non est nuntius aequalis inspectioni.

In Samachscharii opere كالعيان legitur. Almofadhdhelus dixit, traditionem maiorum Mohammedi tanquam primo auctori haec verba tribuere, nec non verba مات Mortuus est morte nasi sui ' i. e. morte naturali et يا خيل الله اركبى O equites Dei vehamini!

٤٨ لَنْ يَهْلِكَ أَمْرٌ عَرَفَ قَدْرَهُ

47. Non peribit vir, qui, quantum valuerit, cognovit.

In Samachscharii opere لم يهلك non periit" legitur. Dixit Almofadhdhelus: Verba haec Actsamo ben-Zaifi tribuuntur, quae ante mortem ad gentem Thai, cuius iudex erat, scripsit. Numero sunt triginta quinque dicta, quae

omnia in proverbiorum consuetudinem venerunt. Haec sunt:
 اوصيكم بتقوى الله تعالى وصلة الرحم، واياكم ونكاح الحمقاء
 فان نكاحها غرر وولدها ضياع، وعليكم بالخيل فاكرموها فانها
 حصون العرب، ولا تضعوا رقاب الابل في غير حقها فان فيها ثمن
 الكريمة ورقو الدم وبالمائنها يتحف الكبير ويغدى الصغير ولو
 ان الابل كلفت الطحن لطحننت، ولن يهلك امرء عرف قدره،
 والعلم عدم العقل لا عدم المال، ولمجل خير من الف رجل،
 ومن عتب على الدهم طالت معتته، ومن رضي بالقسم طابت
 معيشته، وافق الراى الهوى، والعادة املاك، والحاجة مع المحبة
 خير من المفضية مع انغى، والدنيا دول فما كان لك اتاك على
 ضعفك وما كان عليك لم تدفعه بقوتك، والحسد دام ليس له
 دواء، والشامة تعقب، ومن ير يومًا ير به، وقبل الرماء تملأ الكنايين،
 الندامة مع السفاهة دعامة العقل، للعلم خير الامور، مغبة الصبر
 بقاء المودة، من يزر غيا يزدد حياء، التفرير مفتاح اليوس، من
 التوانى والحجز نتجت الهلكة، لكل شي ضرارة فصر لسانك بالخير،
 عى الصمت احسن من عى المنطق، للزمر حفظ ما كلفت وترك
 ما كفيت، كثير النصيح بهاجم على كثير الظنة، من الخف فى
 المسألة ثقل، من سال فوق قدره استحق للحرمان، الرفق يمن
 والحرق شوم، خير انسقاء ما وافق الحاجة، خير العفو ما كان بعد القدرة،
 „Commendo Vobis Dei timorem et propinquorum coniun-
 ctionem! Cavete, ne fatuas in matrimonium ducatis, nam
 earum matrimonium est res incerti eventus et periculus
 earumque filii sunt causa interitus! Equis operam date eos-
 que honorate, sunt enim Arabum arces! Ne camelorum
 colla in re ipsis non conveniente deprimatis, sunt enim
 pretium ingenuae (quae in matrimonium petitur) et sangui-
 nis (caedis) iaculum, et hac earum magnus dono accipit
 et parvus eo nutritur et si molendi negotium eis mandares,
 profecto molerent. Non peribit vir, qui scit, quantum valeat.
 Defectus verus est defectus ingenii, non opum defectus.
 Unus vir saepe mille viris praestat. Qui tempus objurgat,
 eius obiurgatio longa est. Qui portione contentus est,
 eius vita bona est. Consilii corruptela cupidò est. Con-
 suetudo potior est. Inopia cum amore melior est, quam

odium cum opulentia. Mundo vicissitudines sunt. Res quae tibi commoda est, etsi debilis es, tibi continget et quae contra te est, eam cum robore tuo non repelles. Invidia morbus est, cui remedium non est. Gaudium ob aliorum calamitates punitur. Qui diem videt, eo conspicitur. Ante iactum pharetræ implentur. Poenitentia cum ignorantia est fulcrum ingenii. Mansuetudo est rerum optima. Finis patientiae est amoris continuatio. Qui raro visitat, amore crescit. Semet periculo exponero clavis calamitatis est. Ex cunctatione et debilitate interitus provenit. Cuilibet rei aduſſcri possumus, linguam igitur tuam bene aduſſac! Difficultas linguae cum silentio pulchrior est, quam difficultas linguae cum sermone. Prudentia est custodia eius, quod tibi imperatum est et relictio eius, a quo liber es. Multa admonitio multam suspicionem producit. Qui in rogando perseverat, molestus est. Qui altiora petit, quam pro dignitate sua, dignus est, qui repulsam ferat. Lenitas est felicitas, asperitas est infelicitas. Optima liberalitas ea est, quae egestati conveniens est. Optima venia ea est, quae post puniendi potestatem datur.“ Reiskius, qui in adnotationibus ad Abulf. Ann. T. II. p. 730 sq. haec verba exscripsit, Actamum octavo fugae anno diem supremum obiisse addidit.

٤٨ اللَّيْلُ وَالْهَضَلَةُ الْوَادِي

48. Noctem et depressiora vallis loca (cave)!

Duas res cavendas designat; noctu enim aut in vallis locis depressioribus facile obrui potest vir. Accusativus e verbo احذرک „cavere te iubeo“ pendet. Nec non nominativi casus in utraque voce admitti potest, ut حذران „cavenda“ (sunt) suppleatur. conf. C. I, 374.

٤٩ اللَّيْلُ أَعْوَرُ

49. Nox caeca est.

Nocti tribuitur id, quod hominibus noctu accidit. Quum nil videant, caeci esse videntur. Simili ratione النهار مبصر „Dies videns est“ dicitur.

ه لَمْ أَرْ كَالْيَوْمِ فِي الْحَرِيمَةِ

50. Non vidi sicut hodie frustrationem.

Narrant, virum in valle in leonem incidisse seque caprum montanum eum esse putans, in eum coniecisse. Leo terrore subito percussus quum fugeret, et vir errorem suum non cognoscens ob spem praedae capiendae frustratam ista verba diceret, patruelis, quem secum habebat, dixit: لَمْ أَرْ كَالْيَوْمِ واقية „Non vidi sicut hodie conservationem“ De eo dicitur proverbium, qui tristitia afficitur, quod ipsum res, in qua nil boni est, fugit.

ه لَقِيتُهُ بَيْنَ سَمْعِ الْأَرْضِ وَبَصَرِهَا

51. Occurri ei inter auditum et visum terrae.

Abu-Ohbaidus dixit, sensum esse: Inter longitudinem terrae et latitudinem. Quacum interpretandi ratione Meidanus non consentiens dixit, sensum esse: In loco vacuo, in quo nemo praeter terram audiat aut videat, ita ut terrae tanquam personae et aures et oculi adscribantur.

ه لَقِيتُهُ بِوَحْشٍ أَصَمَتَ

52. Occurri ei in deserto omnino silente.

Id est: Ubi nemo erat, omnino vacuo. Legitur quoque „in terra silente“, بلدة أصمت

ه التَّقَى الثَّرَيَانِ

53. Concurrerunt duo humores.

Dixit Abu-Ohbaidus, vocabulo ثرى terram humidam significari. Pluvia multa decedente humor in interiores terrae partes penetrat, ut duo illi humores occurrentes celeriter coniungantur. Proverbium igitur celerem duorum virorum aut rerum consensum designat. conf. Kam. Dj. s. v. ثرى

هـ لَرِ فَلَانٌ بِحَجَرِهِ

54. Coniunctus fuit quidam cum lapide suo.

Id est: Coniunctus fuit cum adversario suo, quibus verbis similis ratio est, quam his: رَمَى فَلَانٌ حَجَرَهُ „Iactus fuit quidam lapide suo“.

هـ اَللّٰهُ اَعْلَمُ مَا حَطَّهَا مِنْ رَأْسٍ يَسُومُ

55. Deus optime scit, quid a cacumine montis lasum eam dejecerit.

Proverbii huius, quod in animi proposito adhibetur, originem sic describunt: Vir quidam, qui sacrificium ovis Deo voverat, transiens ad montem lasum a pastore ovem emit ea conditione, ut eam pro ipso Deo mactaret. At vero pastor eam pro se ipso obtulit. Quam rem quum ei filius narraret, vir ista verba dixit significaturus, Deum animi propositum nosse. Loco verborum ما حطها „quid eam (ovem) deiecerit“, legitur quoque من حطها „quis eam deiecerit.“

هـ اَللَّيْلُ يُوَارِي حَضَنًا

56. Nox montem Hadhanum abscondit.

Id est: Nox omnes res et ipsum montem magnum Hadhanum appellatum abscondit.

هـ لَيْسَ سَلَامَانُ كَعَهْدَانِ

57. Non est Salaman ut sponsio.

Id est: Non est modo, quo spondidisti. De re dicitur, cuius pristinus status mutatus est. Salamano aut Salamani loci nomen est.

٥٨ لَيْتَكَ مِنْ وَرَاءَ حَوْضِ الثَّعْلَبِ

58. Utinam sis pone Haudh-Althsalab !

Voces حَوْضِ الثَّعْلَبِ „cisterna vulpis“ nomen vallis sunt, quae apud Schikkam Ohmani¹⁾ sita est. Sensus est: Utinam longe a me remotus esses!

٥٩ لَسْتُ بِخَلَاةٍ بِنَجَاةٍ

56. Non sum herba in loco elatiore.

Non sum is, qui se defendere non potest, ut iniuria adficiatur.

٦٠ لَيْتَ حَظِّي مِنَ الْعُشْبِ خُوصَةً

60. Utinam portio mea ex herbis folium palmae esset!

Vocabulo خُوصَةً folium palmae, folium palmae pumilae ac silvestris, folium nucis Indicae aliarumque arborum, quae ad palmarum speciem pertinent, designatur. De eo dicitur, qui multum tibi promittit et parum non cito conficit.

٦١ لَتَجِدَنِي بِقَرْنِ الْكَلَاءِ

1) In Kamuso legitur: Locus pone Ohman.

61. Profecto tu me invenies apud cornu pabuli!

Voces الرأية „cornu pabuli“ verbis قرن الكلا منتهى explicitatae sunt. In Kamuso autem sic legitur: قرن الكلاء خيره أو آخره أو أنفه الذي لم يوطأ „Cornu pabuli est optimum eius aut pestremum aut primum eius, quod conculcatum non est“. Proverbii sensus est: Ubi me quaeres, ibi me invenies.

٩٢ لَأَقْلَعَنَّكَ قَلْعَ الصَّمْغَةِ

62. Profecto! te evellam modo frusti gummis!

Haec verba Hadjdadjus ben-Ioseph Inso ben-Malic dixit. Id est: Summa cum vehementia i. e. Te perdam.

٩٣ لَطْمَةً لَطْمٍ لَتَنْتَقِشَ

63. Percussit cum palma modo spinam evellentis (cameli).

Id est: Vehementer et perpetuo, quia camelus, quum pedi spina infixæ est, ut eam evellat, perpetuo terram pedè vehementer percutit. conf. Djeuh. a. v. قَشِ

٩٤ كَيْسَ لَهَا رَاعٍ وَلَكِنَّ حَلْبَةً

64. Non est ei pastor, sed mulgentes (ei sunt).

De viro dicitur, qui tot negotiis oneratur, ut pereundum ei sit, quippe quum nemo eius curam gerat. Legitur quoque الرعاء „pastores“.

٩٥ أَلْقَتْ مَرَاثِيهَا بِذِي رَمْرَمٍ

65. Ancoras suas iecerunt in loco, ubi pabulam vernum erat.

Vocabulum *مرمر* speciem arboris et herbas vernas significat. A camelis, qui in tali loco pabulo abundant desumptum proverbium in homines tranquillos laetosque translatum est.

٦١. لَوْ بَغَيْرِ الْمَاءِ غَضِصْتُ

66. Si alia re, quam aqua praefocatus essem.

In virum dicitur, qui alteri in ipso fiduciam ponenti interitum adfert, quemadmodum, qui aquâ suffocationem depulsurus, ipsa aquâ suffocatur. Sic in versu Abdijji ben-Said:

لَوْ بَغَيْرِ الْمَاءِ حَلَقِي شَرِقُ كُنْتُ كَالْغَضَّانِ بِالْمَاءِ أَعْتَصَارِي

„Si alia re, quam aquâ in gutture meo suffocatus fuisssem, similis suffocaturus fuisssem, qui aqua suffocationem depellit“. Metrum est. Raml. p. 237.

٦٧. لَتَجِدَنَّ نَبْطَهُ قَرِيبًا

67. Tu profecto invenies, eius e terra prorumpentem aquam esse propinquam!

Proverbium a puteo desumptum, virum sua aliis facile pertire, significat.

٢٨. اَلْتَقَّتْ حَلَقَتَا الْبِطَانِ

68. Duo annuli cinguli sub ventre cameli inter se contigerunt.

Quando isti annuli inter se contingunt, cingulum firmissime contractum est. Significat, rem ad extremum pervenisse.

٣٩. لَيْسَ الْهَنَاءُ بِالْحَسَنِ

69. Unctio cameli in toto corpore non est aequalis unctioni in partibus.

Legitur quoque **الهناء**. Vocabulo **دس** unctio cameli pice liquida significatur, quae nonnisi in partibus corporis, quae **مساءر** appellantur (i. e. inferiores femorum partes et inguina), fit. In eum dicitur, qui rem non diligenter et cum studio petit.

Conf. Dj. s. v. **دس**

v. **لَوْ كُنْتُ أَنْفَخُ فِي فَحْمٍ**

70. Si in carbones inflassem.

Verba **قد عملت** «Iam fecissem» supplenda sunt i. e. Rem fecissem, si utilis mihi fuisset. Dixit poeta:

إِنْ تَمِيمًا مَعْشَرٌ ذُووْكَرَّمٍ قَدْ قَاتَلُوا لَوْ يَنْفَخُونَ فِي فَحْمٍ

«Gens Tamim est coetus generosus. Iam dimicassent, si in carbones inflasse:nt. Metrum Redjes est. p. 231.

Samachscharius habet **قد نفخت لو أنفخ في فحم**. Vulgus autem dixit: **انما ينفخ في رماد**: «In cinerem inflat».

v. **لَوْ كَانَ عِنْدَهُ كَنْزُ النَّطْفِ مَا عَدَى**

71. Si fuisset apud eum thesaurus Alnathfi, non irruisset.

Alnathf ben-Alchaibari ad gentem Banu-Iarbh pertinens tanta paupertate erat, ut aquam in humeris suis portaret. conf. C. XXVII, 165. et a stillante aqua istud cognomen **النطف** accepit. Qui quum in thesauros, qui a Badsano ex Arabia felici ad Cosroem missi essent, irruens per totum diem praedatus esset, tam dives evasit, ut eius divitiae in proverbii locum apud Arabes venirent. Apud Samachscharium sic prover-

bium legitur: كان عنده كنز النطف „Apud eum thesaurus Alnathi erat“.

٧٢ لَمْ أَجِدْ لِشَفَرَتِي مَحْرًا

72. Non inveni cultro meo locum secandi.

Excusationi proverbium inservit in rerum necessariorum difficultate. Quod intendi, perficere non potui.

٧٣ لِكُلِّ صَارِمٍ نَبْوَةٌ لِكُلِّ جَوَادٍ كَبْوَةٌ

73. Omni secanti obtusio, omni equo generoso lapsus est.

In codice Lugd. tanquam duo proverbia scripta sunt.

٧٤ لِكُلِّ عَالِمٍ قَفْوَةٌ

74. Omni docto est error.

٧٥ لِكُلِّ دَاخِلٍ دَهْشَةٌ

75. Omni intranti est stupor.

٧٦ لَا طَعْنٌ فِي حَوْصِهِمْ

76. Profecto suturam eorum perrumpam!

Id est: Perdam quod tractarunt. Minitantis verba sunt. In Kamuso لا طعن في حوصك legitur. In Samachscharii opere legitur حوصهم „receptaculum aquae eorum.“

٧٧ لَيْتَ الْقَيْسِ كُلُّهَا أَرْجُلًا

77. Utinam arcus omnes pedes essent!

Pes arcus eius inferius cornu est, oppositam superiori, quod يد manus appellatur. Inferius autem cornu crassius

est. Neque autem crassitie par esse potest cornu inferius superiori, ita ut proverbium rem optatam absurdam esse indicet. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi, si quis optet, ut homines bonis et praestantia inter se sint aequales. Quod vero post لَيْت accusativus legitur, id dialecto gentis Tamim proprium est.

٧٨ لَيْسَ بَعْدَ الْأَسَارِ إِلَّا الْقَتْلُ

78. Non est post captivitatem nisi caedes.

Proverbium Tamimitae cuidam adscribitur dicenti ista verba die Almoschakkar. Conf. C. XXIX, 60. Almoschakkar arcis nomen erat in regione Bahrain sitae. Cosroes arcis praefecto imperaverat, ut Tamimitas, qui peccatum commiserant, in arcem alliceret et occideret. Singuli donorum spe adducti introibant; sed quum nemo rediret, unus remanentium ista verba dixit, quibus proverbi loco significant, viro, qui mala a socio perpetiatur, peiora timenda esse.

٧٩ لَيْسَ بَعْدَ السَّلْبِ إِلَّا الْأَسَارُ

79. Non est post spoliationem armorum nisi captivitas.

Verba haec dixit Himjarijus ben-Ahbadah die Almoschakkar, quum gentem suam depositis armis in arcem Hadjari ad Haudsahum ben-Ahli et Almocahberum Dhabbitam intromissam videret, nemo autem rediret. Portae tum custodiam eques catenam, qua porta clausa erat, manu tenens habebat. Hac catena simul cum equitis manu ab isto viro amputata et porta aperta occisi conspiciebantur. Hoc videns gens Tamim irruebat. Haudsahum autem cognoscons gentem ipsius sanguinem vovisse, Almocahberum centum vires ex praestantissimis dimittere iussit. Ipse autem cum equitibus fuga salutem petiit. Fugientes

Sahdus et quinque gentes coniunctae (الرباب) persecuti sunt et nonnullos occiderunt. Isto autem die quatuor millia hominum occidebantur. In virum dicitur, qui primum dolose agit, tum rem perturbat, ut socium suum decipiat. يضرب للرجل يمكر مكرًا متقدما ثم خلط ليخدع صاحبه.

٨٠ كَيْسٌ فِي جَفِيرٍ غَيْرِ زَنْدَيْنِ

80. Non sunt in pharetra eius nisi duo ignitabula.

De eo dicitur, apud quem nil boni est. conf. C. XI, 4.

٨١ كَيْسٌ مَدَّ لَوْ إِلَّا بِالرِّشَاءِ

81. Non est situla nisi per funem.

Id est: Situla, quae fune caret, ad aquam hauriendam inutilis est. Proverbium significat, virum non per se, sed cum propinquis coniunctum potentem esse.

٨٢ كَيْسٌ هَذَا مِنْ كَيْسِكَ

82. Non est haec astutia tua.

Proverbium significat, virum rem agere, cuius auctor ipse non sit. Narrant Ahmrūm, petente Moahwījjaho, iuramentum obsequii Iasido in imperio successuro praestare noluisse et Moahwījjahum isto tempore, ut faceret, non amplius ursisse. Postea autem morientem Moahwījjahum Iasido consilium dedisse, ut ab Ahmrūo in sepulcrum Moahwījjahi introducto, ducto gladio ad eius portam stans iuramentum illud denegatum postularet, et iterum recusaturum statim interimeret. Quod quum Iasidus fecisset, Ahmrūus iuramentum praestans dixit: ما هذا من كَيْسِكَ ولكن من كَيْسِ الموضوع في اللحد Non haec est astutia tua; sed astutia in sepulcri latere depositi est.

٨٣ أَلِّسَانُ مَرْكَبٌ ذَلُولٌ

83. Lingua est iumentum obsequens.

Id est: Linguā proferre potest homo tam bonum quam malum.

٨٤ اللَّهُ لَكَ كَمَا يُلْهِى لَكَ

84. Ita iniice in eius molam, prout in tuam iniicit!

Id est: Prout erga te agit, ita erga eum agas!

٨٥ لَيْسَ لِمُخْتَالٍ فِي حُسْنِ الثَّنَاءِ نَصِيبٌ

85. Non est superbo pulchrae laudis portio.

Proverbio hoc superbia vituperatur.

٨٦ لِحِجِّ مَالٍ وَجِئْتَ الرَّجَمَ

86. Intra, o Malice! Intres in sepulcrum.

Quum Sahdus ben-Said fratri suo Malico ben-Said, qui stupidus esset, ut mulierum conditionem non nosset, uxorem dedisset, et hic in eius cubiculum intrare nollet, Sahdus eum istis verbis excitavit. conf. Berth. 9.

٨٧ لَاَعْرِفَنَّكَ بَعْدَ الْمَوْتِ تَنْدُبُنِي

وَفِي حَيَاتِي مَا زَوَّدْتَنِي زَادِي

87. Scio te mortuum me defleturum esse, et vivo mihi alimentum non dedisti.

Metrum versus Basith est. conf. p. 190. Abu-Ohbaidus adnotavit, proverbium dici de viro mortuum deflente, cui viventi defuisset in officiis praestandis. Proverbium in codice Berol. et Pocock. hoc loco non legitur, sed post pro-

verbiūm 480 in codice Berol., quod لا اعرذك „Non te nosco“ incipit.

٨٨ لَيْسَ عِتَابُ الْمَرْءِ لِلْمَرْءِ نَافِعًا
إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلْمَرْءِ لُبٌّ يَعَاتِبُهُ

88. Obiurgatio viri inutilis est viro, quem ipsius animus non obiurgat.

Monet proverbium, ne eum obiurgemus, qui obiurgationem non admittit. Versus metrum Thawil est. p. 162.

٨٩ لَمْ أَجْعَلْهَا بِظَهَرٍ

89. Non posui eam (rem) in tergo.

Id est: Rem, quam mihi peragendam imposuisti, semper ante oculos habebam, ut eius non obliviscerer.

٩٠ لَا كَوْبِنَهْ كِبَىَّ اَلْمَتْلُومِ

90. Uram eum ustione cunctabundi.

In scholiis vox متلوم hisce verbis explicata est: المتلوم Vocabulum eum designat, qui morbum sequitur, donec eius locum sciat“. Id est: Vehementissime te uram. Minantis sunt verba.

٩١ لَقَدْ حَمَلْتُكَ غَيْرَ مَحْمَلِكِ

91. Aliam quam tuam sellam tibi portandam imposui.

Vocabulum حمل sellam significat, cui imponuntur onera portanda. In hominem translati proverbii sensus est: Sustuli te supra dignitatem tuam. In virum dicitur, qui beneficiis in eum collatis indignus est.

٩٢ لَوْ سُئِلْتَ الْعَارِيَةُ أَيَّ تَذَهِّبِينَ أَقَالْتَ أَكْسِبُ
أَهْلِي ذِمًّا

92. Si res commodata interrogata fuisset: Quo abis? profecto dixisset: Efficio, ut, qui me dedit, vituperium acquirat.

Verba Actsami ben Zaifi sunt. Homines mutuo petenti dantes benefaciunt; sed repetentes mutuo datum ab eo non gratiam, sed vituperium acquirunt. Proverbium ingrati hominis animum designat.

٩٣ لَا ضَمَنَكَ ضَمَّ الشَّنَاتِرِ

93. Profecto te contraham modo digitorum!

Meidanus in scholiis dixit, شَنَاة Iemanensibus proprium vocabulum digitos significare. At vero aliis inaurium significatio Iemanensibus propria esse videtur, unde rex quidam „possessor inaurium“ cognomen acceperit.

٩٤ لَوْ لَا عَتَقَهُ لَقَدْ بَلَى

94. Nisi eius praestantia fuisset, profecto attritus fuisset!

Nisi tanto robore et praestantia fuisset, illa onera ipsi portanda imposita ferre non potuisset.

٩٥ لَيَتَنَّنِي وَفَلَانًا يَفْعَلُ بِنَا كَذَا حَتَّى يَمُوتَ الْأَعْجَلُ

95. Utinam mihi quidam id faciat, donecis, cuius fatum magis properat, moriatur!

Proverbii huius posterior pars ex versu desumpta est, quem Alaghlabus Ihdjilila dixit:

صَرَبًا وَطَعْنَا أَوْ يَمُوتُ الْأَعْجَلُ

„Percutiendo et confodiendo aut moriatur is, cuius fatum magis properat“. Conf. C. XV, 25.

٩٦ لَيْسَ عَلَيْكَ نَسَاجَةٌ وَاسْحَبْ وَجْرَ

96. Tibi illa (vestis) texenda non est, humi trahe igitur et verre!

Tu in ista re perficienda diligentia non uteris, et hanc ob causam eam perdis.

٩٧ اَلْقِ دَلَّوكَ فِي الدَّلَاءِ

97. Proiice situlam inter situlas!

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium monere, ut lucro operam demus. Dixit poeta:

وَلَيْسَ الْبَرْقُ عَنْ طَلَبِ حَيْثُ وَلَكِنْ اَلْقِ دَلَّوكَ فِي الدَّلَاءِ
تَجِيءُ بِمِلْثَها طَوْرًا وَطَوْرًا تَجِيءُ بِحَمَاءٍ وَقَلِيلِ مَاءِ

„Et non sunt res ad vitam necessariae sine petitione avida, sed proiice situlam tuam inter situlas; modo aqua impletam extrahes, modo coeno et paucâ aquâ impletam extrahes“. Metrum Wafir est. c. p. 204.

٩٨ لَقِيتُ مِنْهُ عَرَقَ الْجَبِينِ

98. Frontis sudor ex eo mihi contigit.

In eius re perficienda tam fatigatus eram, ut frons mea sudaret. De opere molesto quoque dicitur: عَرَقَ الْقَرِيَةَ „Sudor utris aquarii“ conf. Abulf. II, p. 773.

٩٩ لَيْسَ لِشَبْعَةٍ خَيْرٌ مِنْ صَفْرَةٍ تَحْفَرُهَا

99. Non est satietati pleno ventre bonum ex fame, quae eam depellit.

١٠٠ لَيْسَ لِلْبِطْنَةِ خَيْرٌ مِنْ خَمَصَةٍ تَتَّبِعُهَا

100. Non est satietati pleno ventre bonum ex fame, quae eam sequitur.

Verborum sensus esse videtur: *Fortuna, quam sequens infortunium omnino delet, commodo nobis non est.*

١٠١ لَيْسَ الْكُرَى عَنْ الْتَشَافِ

101. Sitis non expletur, quia omnem potum ebibit homo.

Id est: *Etsi non omnem aquam, quam vas continet, ebibit homo, tamen sitis expleri potest. Proverbium continentiam commendat, ut pauco et re nobis sufficiente contenti simus.*

١٠٢ لِهَذَا كُنْتُ أَحْسَبُكَ الْجَرَعَ

102. Hanc ob rem iusculum tibi sorbendum dedi.

Vocabulo جرعة sorbitio et res, quae sorbetur, significatur. Loco vocis الجرع legitur المجمع, lac, in quo dactyli macerantur. Id est: *Hanc ob causam te educavi, ut a me aut malum depelleres, aut mihi commodum adferres. Alazmäihus dixit, virum quendam equo suo lac bibendum dedisse, et ista verba dixisse, quum equum ad persequendum aut fugiendum adhibere vellet. Dixit poeta metro Redjes usus:*

يُمَثِّلُهَا كُنْتُ أَحْسَبُهَا الْحَسَى

„Ob similem rem ei sorbendum dedi“.

١٠٣ لَيْسَ كُلُّ حِينٍ أَحْلَبَ فَاشْرَبَ

103. Non omne tempus mulgere et tum bibere permittit.

Id est: Non omne tempus in opere peragendo te adiuvat, prudenter igitur agas, neque sine modo et mensura opes eroges. Adhibetur proverbium in omni re, quae nos impedit, quominus divitiis aliisque rebus fruamur. Dixit Abu-Ohbaidus: Proverbium dixisse fertur Saidus ben-Djobair in traditione, de qua interrogatus erat. Althabarius dixit, verbis proverbi eum uti, qui primam operis sui partem firmiter instituat timens, ne postremam eius partem perficere non possit.

١.٤ لَتَحْلِبَنَّ مَصْرًا

104. Profecto eam mulgebis extremis digitis (omne lac emulgens!)

Haec verba in minitantiem dirigimus significaturi, eum nonnisi summa cum molestia a nobis rem obtinere posse. Suffixum **هـ** ad camelam referendum in rem translatum est. In Scharaf-Aldini opere sic legitur: اما والله لتحلبنها مصرا.

١.٥ لَمْ تَحْلَبْ وَلَمْ تُنَّارْ

105. Non mulsa fuit et diminutione lactis non adfecta fuit.

Id est: Non mulsa et diminutione lactis adfecta non fuit. In eum dicitur, qui suas aut alius opes perdidit. Samachscharius واودى اللبن «et periit lac» partem proverbi esse adnotavit et dixit, proverbium adhiberi de eo, qui opes perdens modum perdendi nesciat.

١.٦ لَلَّهِ دَرَّةٌ

106. Deo lactis eius copia!

Lactis copia in omne bonum et donum translatum est, ut in omni re admiratione digna adhibeatur. Abulf. II, 420.

لَيْسَ الشَّحْمُ بِاللَّحْمِ وَلَكِنْ مِنْ قَوَاصِدِ ١٠٧

107. Adeps non est caro, sed carnis latera sunt.

In duos viros, qui quodammodo similes, sed re vera diversi sunt, dicitur.

لَمْ يَضَعْ مِنْ مَالِكَ مَا وَعَظَكَ ١٠٨

108. Non periiit opum pars, quae te monuit.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Dixit Almobarredus: Opum tuarum pars amissa te docet, cavendum esse, ne et altera pars amittatur, ut in ista parte amissa ob illam admonitionem re vera iactura non sit.

لِفُلَّانٍ نُحْدٌ وَلِفُلَّانٍ سَوَادٌ ١٠٩

109. Cuidam est collyrium et cuidam est nigredo.

Duo sunt proverbialia significantia, quendam opulentum esse. Voce نُحْدٌ collyrium, cui color niger esse solet, voce سَوَادٌ nigredinem designant. Utraque vox multitudinem significat, nigredo enim impedit, quominus numero res definiantur, quippe quum nigredo in causa sit, cur rerum veram conditionem non accurate cognoscamus. Hoc dixit Abu-Ohbaidus.

لَيْسَ أَخُو الشَّرِّ مِنْ تَوَقَّاهُ ١١٠

110. Non est malo afflictus, qui id cavet.

Si in malum incidisti, ne ab eo securum te habeas, donec eo libereris.

لَعَا لَكَ عَالِيَا ١١١

111. Deus tibi propitius sit!

Loco verborum لعل لك dicitur لعل لك. Verbis hisce caespitanti bene praecantur.

Dixit poeta Almohadjden ben-Hasn Alharitsi appellatus:

لَنَا فُخْمَةٌ زَوْرَاءُ أَحْمَتُ بِلَانِنَا مَتَى يَرْهَا الشَّوْىُ يَلْحَجُ بِي وَقَدْ
وَأَمَّا حُنَا يَنْهَرُنْهُمْ نَهْرُ فُخْمَةٍ يَقْلُنَ لِمَنْ أَدْرَكْنَ تَعَسًا وَلَا لَعَلَّ

»Nobis est crassum (ahenum), profundum, quod terras nostras calefacit. Quando ovium possessor id videt, pronuntiat confusus: Per me! et Num? Et lanceae nostrae vulnere amplo sicut crassa (lancea) eos confodiunt, iis, quos assequuntur, dicentes: Pereas! et ne surgas!

Metrum Thawil est. p. 462.

لَعَلَّ لَهُ عَذْرَاءُ وَأَنْتَ تَلُومُ ۱۱۲

112. Fortasse ei excusatio est, et tu vituperas.

In eum dicitur, qui vituperat eum, cui excusatio est, quae vituperanti ignota est. Monet igitur proverbium, ne antequam totam rem perspexerimus, alios vituperemus.

لَقِيتُ مِنْهُ الْأَقْوَرِينَ وَالْفَتَكِرِينَ وَالْبَرْحِينَ ۱۱۳

113. Mala magna ab eo perpressus sum.

Triplex proverbium est, ut eodem sensu لَقِيتُ مِنْهُ لَقِيتُ مِنْهُ الْأَقْوَرِينَ et لَقِيتُ مِنْهُ الْبَرْحِينَ et لَقِيتُ مِنْهُ الْفَتَكِرِينَ dica- tur¹⁾, nam omnia ista verba multa et magna mala significant. Dixit poeta:

وَمَنْ يُطِيعُ الْبَتْسَاءَ يُلَاقِ مِنْهَا إِذَا أَعْمَزَنَّ فِيهِ الْأَقْوَرِينَ

»Qui mulieribus obedit, is, si ei obtrectant, magna ab iis

1) In Samachscharii opere legitur: لَقِيتُ الْأَمْرِينَ الْبَرْحِينَ.

mala perpetitur« Metrum Waṣīr est. c. l. m. p. 204.
conf. Kam. Djeuh.

١١٤ لَمْ يَحْرَمَ مِنْ فُصْدَ لَا

114. Cui sanguis in intestinas immissus et coctus
pro cibo appositus fuit, is non omni cibo
destitutus est.

In summa cibi inopia Arabes venae sectione cameli
emissum sanguinem in intestinis coquere et hospitibus
apponere solebant. Dicitur quoque in passivo فُصِدَ, media
vocali omīssa, et فُزِدَ littera mutata. Proverbio pauco con-
tentum animum significant. Samachscharius hanc proverbii
causam adnotavit. Duo viri apud Arabem campestem
pernoctaverant. Quum alter alterum de modo, quo hospi-
tio exceptus fuisset, interrogavisset et alter se sanguine
in intestinis cocto exceptum esse dixisset, alter ille ista
proverbii verba dixit.

١١٥ لَا مَدَنَ غَضَنَكَ

115. Profecto rugas tuas extendam!

Id est: Molestiam et aerumnum tuam ita augebo, ut
rugae tuae longae fiant. Legitur quoque لَا مَدَنَ عَصَبَكَ
«Nervos tuos extendam» sensu non mutato.

١١٦ لَتَجِدَنَّ فُلَانًا أَلْوَىٰ بَعِيدَ الْمُسْتَمِرِّ

116. Profecto tu quendam invenies vehementem
in litigando et longius procedentem in per-
severando.

Proverbium sequente scholio explicatum est: أَلْوَىٰ أَيْ
شَدِيدُ الْخُصُومَةِ وَاسْتَمَرَّ اسْتَحْكَمَ بِمَعْنَى الْمُسْتَمِرِّ فِي الْخُصُومَةِ لَا يَسَامُ

المراس انشد ابو عبيد وجدتنى الوى بعيد المستمر
 اى بعيد شاو المستمر ويجوز ان يريد بعيد المذهب يقال
 مر واستمر اى ذهب وقوله الوى اى التوى على خصى
 بالحنة وقبله اذا تجاوزت وما بى من خَزَرٍ ثم كسرت الطرف
 من غير عَوْرٍ وجدتنى الوى بعيد المستمر احمل ما
 حملت من خير وشر وكان المفضل يذكر ان المثل للنعمان
 ابن المنذر قاله فى خالد بن معاوية السعدى وتازعه رجل
 عنده فوصفه النعمان بهذه الصفة فذهبت مثلاً
 استمر Vox est vehemens in litigando et
 idem est quam firmatus fuit“، ut sensus sit,
 firmus in litigando, qui rei tractandae taedium non capit.
 وجدتنى الوى Abu-Ohbaidus sequentem versum adtulit:
 longinquus finis i. e. بعيد شاو المستمر i. e. بعيد المستمر
 firmi“ (cuius constantia sero cessat). Admitti quoque po-
 test, eum voluisse remotum in via, nam verbum et
 significationem verbi ذهب abiit habet. Et vox الوى
 significat: „Me converto contra adversarium, difficilis sum
 in litigando“. Ante illum (versum) legitur: Quando palpe-
 bras contrahit et non in me est naturâ palpebrarum con-
 tractio, tum ego contractis palpebris adspicio et luscus ego
 non sum et invenis me vehementem in litigando et longius
 procedentem in perseverando. Fero quod mihi impositum
 est, sive bonum sit sive malum“. Almofadhdhelus dixit, Al-
 nohmanum ben-Almondsir verbis proverbii Chaledum ben-
 Moahwijjah Sahditam, quocum coram ipso disputaverat vir,
 descripsisse. Postea verba in proverbii consuetudinem ve-
 nisse. In Samachscharii opere لتجدنه legitur.

لَأَقِيَمَنَّ قَدَّكَ ١١٨

117, Profecto efficiam, ut vitia tua recta sint.

Legitur quoque حدلك „curvitas tua“, haec enim vox

curvitatem et declinationem in uno humero significat. Sic Samachscharius proverbium adnotavit. Vox كذل declinationem a recto et iniustitiam significat. At vero si lectionem صعرى admittis, obliquitatis in uno faciei latere significatio proverbio convenit.

لِكُلِّ سَاقِطَةٍ لَأَقْطَةُ ١١٨

118. Omni verbo inconsiderate dicto colligens est.

Alazmāihus alique adnotarunt, vocem ساقطة verbum esse, quo homo inconsiderate prolato erret. Tale autem verbum ab audiente ad alios deferri. Littera s in voce لاقطة, ut vis vocabuli augeatur aut ut praecedenti voci consona sit, addita est. Sunt, qui dicant, proverbii sensum esse: Omni inconsiderate dicto auris est, siquidem auris verba colligat.

أَلْتَلَبَّدُ أَخْفَى لِلْوَيْدِ ١١٩

119. Nox incidens malum abscondit

Quod vis peragere, noctu perage, nox enim secretum tuum tegit. Verba haec Sarijjaho ben-Ohwaimir ben-Abi-Ahdi Ohkailitac adscribuntur. Taubahus ben-Alhomajjir, gentibus Banu-Chafadhah et Banu-Auhf litigantibus apud Hammamum ben-Motharref Ohkailitam, quem Merwanus ben-Alhacim gentis Banu-Ahmir decimis praeposuerat, a Tsauro ben-Abi-Simahh Ohkailita in facie vulneratus erat. Hammamus Taubaho, ut se vindicaret, permisit; sed ille facere recusavit dicens, hoc nonnisi cum Hammami consensu factum esse et in alius praesentia Tsauro haec ausurum non fuisse. Postea Taubahus certior factus, Tsauro cum sociis ad aquam, quam possidebant, Djarim vel Djoraim appellatam iter facere, cum sociis secutus est. Quum autem Taubahus eos apud Sarijjahum, qui unus

gentis Banu-Ahmir et amicitiae vinculo cum Taubaho coniunctus esset, versari audivisset, donec inde egressi essent, expectare constituit. At Sarijjahus mane iter ingressurus detinuit, dicens: ادعوا الليل فإنه اخفى للويل ولست امن عليكم توبة Obscura nocte iter ingrediamini, nam ea malum incidens abscondit; vobis enim Taubahum metuo. Nihilominus tamen nocte obscura Taubahus insecutus Tsauro occidit. In codice Berol. B. sic legitur: الليل ساتر كل ويل

١٢٠ لَيْسَ الْفَنَاحُ بِشَرِّ الزَّمَرَةِ

120. Non est flans pessimus canentium organo (quod ore inflatur).

Qui in bello alios excitat ad pugnam, pugnatoribus posthabendus non est. conf. 123.

١٢١ لَقِيَ مَا يَلْقَى الْمُتَنَوِّفُ بَارِكًا

121. Accidit ei, quod accidit (camelo) decumbenti, cui pili evelluntur.

Decumbens camelus depilari solet, proverbium igitur significat, virum calamitate et noxa adflictum esse.

١٢٢ لَيْسَتْ بِرَيْشَاءَ وَلَا عَمَشَاءَ

122. Est neque longas ciliis habens, neque infirmis oculis cum lacrymarum fluxu laborans (femina).

Rom mediam inter eximiam et pravam designat.

١٢٣ لَيْسَ لِلْحَاثِ بِأَرْوَحَ

123. Non est ad opus faciendum instigans otiosior (quam is, qui tractat opus.)

Samachscharius dicit, proverbio significari, aequalem esse eum, qui indicet bonum faciendum, ei, qui ipse id peragat. Conf. prov. 120.

١٣٤ لَقِيَ أَتَتْ الْكَلْبَةَ

124. Occurrit podici caniculae.

Podex caniculae rem gravem et infortunium significat. Narrant, regem quendam Edessae (الرها) extinctis ignibus imperasse, ut homines ignem ad podicem caniculae mortuae accenderent. Hanc autem ob causam homines emigrasse.

١٣٥ لَوْ تَرَكَ الْأَضْبُ بِأَعْدَاءِ الْوَادِي

125. Si relictæ esset lacerta in lateribus vallis.

Proverbio huic similis ratio est, quam proverb. 4.

١٣٦ لَمْ يَعْذَمْ مِنْهُ خَابِطٌ وَرَقًا

126. Non destitutus est foliis eius baculo percutiens.

Vocabulum خابط eum significat, qui baculo arborem percutit, ut folia, quae camelis pabulo sint, decidant. Ab arbore in hominem translatus proverbium docet, hominem tam liberalem et generosum esse, ut roganti nil recuset.

١٣٧ لِكُلِّ ذِي عَمُودٍ نَوَى

127. Omni, qui in habitaculo est, discessus est.

Proverbii sensus est: Omni congregationi separatio

est vel omni viro res necessaria est, quam petit. Quod si posteriorem hunc explicandi modum admittis, vocabulo نوى propositi, intentionis significatio tribuenda est.

١٢٨ لَيْتَ حَظِّي مِنْ أَبِي كَرَبٍ أَنْ يَسُدَّ عَنِّي خَيْرُهُ خَبَلُهُ

128. Utinum ex Abu-Carbo mihi obtingeret, ut bonum eius membrorum infirmitatem eius a me depelleret.

Narrant, tempore, quo calamitas genti supervenisset, quendam vetulae dixisse: Bono animo sis, nam hic Abu-Carbus nobis propinquus est, et eam istis verbis respondisse. Abu-Carbus autem regum Iemanensium unus erat, qui Tobbah cognominabantur. Samachscharius narravit, Malicum ben-Idjlan, qui Abu-Carbum Medinam ut veniret, instigasset, dixisse: جئتكم بعز الابد "Adduxi ad vos potentiam perpetuam". Quae verba quum vetula audivisset, ista proverbii verba eam pronuntiasse significaturam, cuiusdam bono non compensari malum.

١٢٩ لَوَى مُغْلٌ أَصْبَعَهُ

129. Pellem detrahens digitum suum nimis vehementer torsit.

Quae res in causa est, cur pars carnis pelli adhaereat. Proverbium in hominem dicitur, qui opes suas dilapidat. Loco vocis مغل legitur quoque مصل i. e. ob summam tristitiam suam (لشدة أسفد)

١٣٠ لَتَحْمِلُ عَصَةً جَنَاهَا

130. Profecto arbor Ihdhah fructus suos fert.

Arbor عَصَا et عَصَا arboris spinosae species est conf.

lexic. meum. Huic proverbio similis ratio est, quam verbis اناء يمشح بما فيه »Omne vas exsudat quod in eo est«. Conf. C. XX I, 179.

١٣١ لَأَفْقَرُ مِنَّا يَهْدَى غَمَامُ أَرْضِنَا

131. Ad pauperiorem quam nos adducitur nubes terrae nostrae.

Portio nostra ad alium pervenit. Legitur quoque يَهْدَى perducimus i. e. alios nobis praeferimus.

١٣٢ لَكَ مَا أَبْكِي وَلَا عَبْرَةٌ لِي

132. Tua causa ploro et mihi non est causa lacrymarum.

Tua causa molestias perfero et non est causa in me, cur hoc faciam. Proverbio utuntur, ut significant, unum pro altero molestias ferre.

١٣٣ لَيْسَ لِمَلُولٍ صَدِيقٌ

133. Non est fastidioso amicus.

In codice B. male legitur لملوك »regibus«, nam sic versus poetae:

أَنْتَكَ وَاللَّهِ لَكُدُو مَلَّةٌ يَطْرُفُكَ الْآدَنَى عَنِ الْآبَعَدِ

»Tu, per Deum! pertaesus es, avertit te propinquus a remoto. Metrum versus Sarih est. p. 243.

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium sapientis Abu-Hasimi esse, qui inter alia dixerit: لَيْسَ لِمَلُولٍ صَدِيقٌ وَلَا لِحَسودٍ غَنَى »Fastidioso non est amicus, invidio non est contentus animus et observatio exitus rerum fecundat mentes«.

لَيْسَ لِشَرِّهِ غِنَى ١٣٤

134. Avido divitiae non sunt.

Sic dicitur, quod is, nunquam contentus, tanquam pauper semper petit.

لَيْسَ لِمَتَّعَلِّفِ كَالْمَتَّانِقِ ١٣٥

135. Non est is, qui parvo contentus est, ei similis, qui edit quod lubet.

Vocabulum متعلق eum significat, cui res ad vitam sustinendam necessariae, quae paucae sunt, sufficiunt, متانى autem is est, qui divitiis gaudet, ut quod placeat, sibi eligere possit. Conf. Kam. s. v. علق.

لَيْسَ مِنَ الْعَدَلِ سُرْعَةُ الْعَدَلِ ١٣٦

136. Non est iustitiae celeritas reprehensionis.

Iustitia postulat, ut excusatio audiatur.

لَيْسَ بِصَلَادٍ الْقَدَحِ ١٣٧

137. Non est is, cuius ignitabulum ignem non emittit.

Omnes res, quas suscipit, ad finem perducit.

لَوْ كَرِهْتَنِي يَدِي مَا صَحَبْتَنِي ١٣٨

138. Si manus mea a me abhorruisset, mecum se non coniunxisset.

Dixit poeta:

لَا أَبْتَغِي وَصْلَ مَنْ لَا يَبْتَغِي صَلَاتِي وَلَا الْيَمِينَ لَنْ لَا يَبْتَغِي لِيْنِي

وَأَلِّهِ تَوْكَمَ قَتَّ كَقِي مُصَاحَبَتِي لَقُلْتُ لِلْكَفِّ بَيْنِي إِذْ كَرَفْتِي

„Non desidero coniunctionem eius, qui mecum coniungi non vult, et non sum lenis erga eum, qui lenitatem meam non cupit. Per Deum! si manus mea a mea societate abhorruisset, profecto manui dixissem: Separa te, quum a me abhorreas! Metrum Basith est. p. 190.

١٣٩ لَقَيْتُهُ طَحْرَةً بَحْرَةً

139. Occurri ei in campo aperto, amplo.

Id est: Quum solus esset nulla re inter nos intercedente. Voces autem طَحْرَةً بَحْرَةً (enunciantur ut خمسة عشرة), quibus interdum حَرَّةٌ additur, quoad significationem propriam clarac non sunt. Vocabulum طَحْرَةً ad طَحْرَاءَ campum apertum referendum esse dicunt, طَحْرَةً autem cohaerere cum طَحْرَةً, quod findendi et amplitudinis significationem habeat, unde mari, quod terram findat, nomen inditum sit. Legitur quoque طَحْرَةً بَحْرَةً conf. Kam. Dj s. v. طَحْرَةً.

١٤٠ لَقَيْتُهُ بَعِيدَاتٍ بَيْنَ

140. Occurri ei post spatia temporis intermissa.

Proverbialis locutio, quae adhibetur, quum vir temporis spatiis intercedentibus alteri occurrit. Abu-Said.

١٤١ لَا شَأْنَ خَيْرِهِمْ شَأْنَهُمْ

141. Profecto in capite percutiam eorum rem!

I. e. Eorum rem perdam. Minantis sunt verba. Samach-scharius sic verba explicavit: „لَا تَقْصِدَنَّ قَصِيدَهُمْ“, Propositum eorum sequar!“ Dicitur quoque: „لَا شَأْنَ خَيْرِهِمْ“, Eis rem nuntiabo. Kam.“

١٤٢ لَأَجْبِيَنَّكَ إِلَى قَرَّ قَرَارَكَ

142. Efficiam, ut ad locum mansionis tuae confugas.

Id est: Ad locum, quo dignus es. Alazmāihus dixit. قَرَّ idem esse ac مستقر mansio, firma sedes et قَرَّ esse infinitivum verbi قَرَّ substituit, mansit. Alii dicunt, sepulcrum significari. Samachscharius sic explicavit "ad pessimum et infimum statum tuum". Minantis verba sunt.

١٤٣ لَأَمْرٍ بَا جَدَعَ قَصِيرٍ أَنْفَهُ

143. Ob quandam rem Kazirus nasum suum amputavit.

Nomen viri in Haririi opere (c. p. 284.) Kozair enunciat; in Kamusi vero opere Kazir legitur. Verba haec Alsaba regina dixit, quum Kazirum nasum amputatum habentem conspiceret. conf. C. VII, 9.

١٤٤ لَأَمْرٍ مَا يَسُودُ مِنْ يَسُودَ

144. Ob quandam rem princeps factus est, qui principatum tenet-

Id est: Qui gentis suae principatum tenet, ei dignitas et meritum non deest. Dixit poeta:

عَزَمْتُ عَلَى إِقَامَةِ بَنِي صَلَاحٍ لَأَمْرٍ مَا يَسُودُ مِنْ يَسُودَ

„Proposui mihi stabilire virum status boni, nam ob quandam rem princeps factus est, qui principatum tenet.“

Metrum Wafir est. p. 204. Sed in Samachscharii codice legitur لَأَمْرٍ مَا يَسُودُ مَا يَسُودَ.

١٤٥ لِلْسُّوقِ دِرَّةٌ وَغَرَارِ

145. Foro est copia lactis aut paucitas lactis.

Aut mercatura friget aut multa est. Dicitur enim سوق غارة et سوق دارا, id quod a camela lacte abundante et parum lactis habente derivatum in mercaturam translatum est.

لَكِنْ حَمْرَةٌ لَا بَوَاكِي لَهَا ١٣٩

146. Sed quod ad Hamsahum attinet, ei deflentes non sunt.

Quum post pugnam Ohodensem Medinae mulieres mortuos suos deflerent, Sahdus ben-Maahds et Osaidus ben-Alhodhair uxoribus suis imperaverunt, ut mortem patrum prophetarum Hamsahi deflerent. Quarum ploratum, erant enim ad portam templi Mohammedis stantes, quum Mohammedes audivisset, prodiens dixit: Redite, Deus vobis misericordiam donet, nam vos ipsae tristes estis, sed quod ad Hamsahum attinet, ei deflentes non sunt. In eum dicitur, de cuius re nemo sollicitus est.

لَكِنْ خِلَالِي قَدْ سَقَطَ ١٤٧

147. Quod ad lignum meum attinet, iam decidit.

Narrant, inter senem anumque simul in camelo vehementes lignum sellae infixum fuisse, quo tenerentur. Senem autem anum interrogasse: Num lignum tuum firmum est, et quum illa: Certe! respondisset, eum dixisse: Meum autem iam decidit, et lignum suum quum evulsisset, decidentem mortuum esse. De homine proverbium dicitur, qui per suam culpam in interitum irruit.

لَعَلَّنِي مُضِلٌّ كَعَامِرٍ ١٤٨

148. Fortasse ego in errorem inducens sicut Ahmir.

Narrant, duos adolescentes cum Almostaughtiro ben-Rabiah consedissee. Unum eorum alteri, cui nomen Ahmir esset, dixisse: Ego ad uxorem Almostaughtiri eo, si autem ipse surgit domum rediturus, voce tua mihi signum fac! Almostaughtirum autem intentione cognita eum, quominus clamaret, impedivisse, et in suam domum duxisse.

Quum ibi nil mali vidisset, in huius domum cum ipso eum perrexisset, ubi adolescentem illum apud uxorem inveniret. Dixisse tum Almostaughtirum ista proverbii verba, quae in eum adhibentur, qui te decipere cupit, quomodo alium decepit. In codice Paris. et Berol. *مصلک*, „Te in errorem inducens“ legitur.

لَمْ تَجَّ فَحَجَّ ١٤٩

149. Institit et tum litigando vicit.

Sensus est: Quidam cum adversario litigans quum perseveraret et adversarium urgeret, eo pervenit, ut litigando eum vinceret. Alii autem verbis hunc sensum tribuunt: Vir quidam, qui iter facturum domo exierat, in isto itinere, licet peregrinationis sacrae intentionem non haberet, Moccam perveniens peregrinationis ritum absolvit, ut diceretur: Perseveravit in itinere faciendo, et ipsum peregrinationis sacrae ritum absolvit. Dixit Abu-Ohbaidus proverbium significare, virum perseverando ad rem pervenisse, quam sibi non proposuisset. Idem dixit, proverbium de difficultate naturae hominis et pertinacia adhiberi. At vero Samachscharius dixit, proverbium de eo adhiberi, qui semper petendo rem assequatur.

لَمْ تَفَانِي فَهَانِي ١٥٠

150. Te (o mulier) non fugit (res), adfer igitur!

Id est: Rem, quam petis, assequi potes, rem igitur tuam age! Narrant virum, qui absens a suis fuisset,

uxorem ita allocutam esse in reditu: Si tu apud nos praesens fuisses, tibi narravissomus res, quae nobis acciderunt, et virum isti proverbii verbis respondisse.

١٥١ لَوْ تَرَكْنَا لِلْجَرَاءِ مَا صَلَّ

151. Si clavus loricae relictus (non percussus) esset, non sonuisset.

De eo dicitur, qui iniuriam accipiens clamat. Proverbia No. 151 — 156 in codicibus Berol. et Pocock. post No. 178 leguntur.

١٥٢ لَكِنْ عِدَاءُ لَا أُمُّ لَكُ

152. Sed quod ad Ihdauin attinet, ei mater non est.

Ihdauis عِدَاءُ vel, ut legitur, عدى Ihdan servi nomen est. De eo dicitur, cuius de re nemo sollicitus est.

١٥٣ لَوْى عِنْدَ ذِرَاعَةٍ

153. Detorsit ab eo brachium suum.

Id est: Rebellis fuit eiue non obedivit.

١٥٤ لَوْ كَانَ فِي غَضْرَاءٍ لَمْ يَنْشَفْ

154. Si fuisset (puteus) in terra bona, non periisset (aqua tua).

Vocabulum غَضْرَاءُ terram bonam et tenacem significat, et hoc in proverbio evanuit (in terra) aqua significationem habet. Dicitur autem انبسط بئر في غَضْرَاءٍ, Effecit, ut puteus in terra bona ad scaturiginem perveniret“ i. e. ubi terra tenax erat, ut aqua non evanesceret. Proverbii autem sensus est: Si beneficium tuum in nobilem contulisses, non periisset, nam gratus fuisset.

١٥٥ لُبُّ الْمَرْأَةِ إِلَى حُمُقٍ

155. Animus mulieris ad stultitiam (inclinat).

Proverbio hoc in excusanda mulieris zelotypia utuntur.

١٥٦ لَقِيَتْهَا بِأَصْبَارِهَا

156. Occurri ei cum lateribus suis.

In Samachscharii codice لَقِيَتْهَا legitur. Suffixum ى ad اخذ انشى negotium referendum est. Dicitur ,,Cepit rem cum lateribus suis“ i. e. totam. In re ingrata proverbium adhibetur.

١٥٧ لَقِيْتَهُ فِي الْفَرَطِ

157. Occurri ei post temporis spatium.

Id est: Post spatium duorum dierum vel trium vel plurium, sed in pluribus, quam quindecim non adhibetur. Dixit hoc Alahmarus. conf. Dj. Hocce proverbium in codice meo non legitur. In Samachscharii codice duo proverbia contracta sunt et sic legitur لَقِيْتَهُ عَنْ هَجَرٍ فِي الْفَرَطِ

١٥٨ لَقِيْتَهُ عَنْ هَجَرٍ

158. Occurri ei post annum.

Id est: Post longam separationem, sed verba عَنْ هَجَرٍ vario modo explicantur vid. lex. meum et Kam.

١٥٩ لِكُلِّ زَعَمٍ خَصْمٌ

159. Omni opinioni est adversarius.

Sed dicunt زَعَمٌ esse pro زَعَمٌ ,,opinionem proferens“. De homine dicitur, qui rem sibi arrogat, quae ei non est.

١٦. لَاضْرِبَنَّكَ غَيْبُ الْحِمَارِ وَظَاهِرَةُ الْفَرَسِ

160 Profecto! te percutiam tempore, quo asinus et tempore, quo equus bibit.

Id est: Quovis tempore, nullo intermisso, asinus enim secundo die uno intermisso, equus autem quovis die bibit.

١٧. لَمْ يَجِدْ لِمِسْحَاتِهِ طِينًا

161. Non invenit instrumento suo, quo abatergit, odoramentum.

Reiskius طِينًا lutum legendum esse putavit. Proverbio huic similis ratio est, quam proverbio 72. Proverbium significat, virum rei optatae participem factum non esse.

١٨. لَنْ يَعْذَرَ الْمَشَاوِرُ مَرْشَدًا

162. Consilium roganti in viam rectam ducens non deerit.

Proverbium hortatur, ut aliorum consilium adhibeamus.

١٩. لَيْسَ لِلتَّيْمِ مِثْلُ الْهَوَانِ

163. Vili nil convenit nisi despectus.

Si erga vilem mansuetudine tua uteris, audax fit; sed si eum depressisti et parvi fecisti, te metuit.

٢٠. لَقِيْتَهُ نَقَابًا

164 Occurri ei subito.

Aliis est: Non tempore aut loco promisso. conf. Kam.

٢١. لَقِيْتَهُ كِفَاحًا

165. Occurri ei adverso vultu.

Id est: Vultu in eum directo.

لَقِيْتَهُ صَفَاحًا ١٦٦

166. Occurri ei e propinquo.

Vox **صَفَاح** derivatum est a voce **صَفَح** latus rei, quod latus rei propinquitatem indicat, quasi dixisset, occurri ei et latus faciei meae versus latus faciei eius directum erat. Conf. Hamas ٨٠٢

لَقِيْتَهُ صَفَابًا ١٦٧

167. Occurri ei e propinquitate.

Vox **صَقَاب** a voce **صَقَب** propinquitatis derivanda est.

لَمْ يَبْرُدْ بِيَدِي مِنْهُ شَيْءٌ ١٦٨

168. Non mansit in manu mea ex eo res.

Voci **بَرَد** hoc in proverbio manendi et firmitatis significatio tribuenda est. Cum hoc loquendi modus **بَرَد** firmum est ius meum cohaeret.

لِكُلِّ مَقَامٍ مَقَالٌ ١٦٩

169. Omni loco sermo est.

Proverbium hoc quoque in nostro codice post No. 149. legitur. Proverbii sensus est: Sermoni conveniens locus est. Ebn-Alahrabius hunc versum adnotavit:

تَحْتَنُّ عَلَى هَذَاكَ الْمَلِيكِ قَلَنْ لِكُلِّ مَقَامٍ مَقَالًا

„Erga me misericors sis! rex (Deus) te ducat! nam omni loco sermo est“. i. e. Benigne age erga me, ut te laudare possim. Metrum est Motakarib c. l. m. p. 281.

لَوْ قُلْتُ تَمَّةَ قَالَ جَمْرَةٌ lv.

170. Si dixissem: Dactylus, dixisset: Pruna.

Adhibetur in cupiditatum diversitate.

لِحَاجَةٍ نَيْكَ الْأَصْمَرُ lvi.

171. Ob necessitatem est fututio non desiderati.

Sed in codice Berol. „لِجَاجَةٍ“ Pertinacia fututionis non desiderati“ legitur. الْأَصْمَرُ is est, qui, quum omnino inutilis sit, non cupitur. Proverbium in eum dicitur, qui rei tam deditus est, ut inde prohiberi nequeat.

لَيْسَ أَجْالًا كَمِثْلِ الدَّمَسِ lvii.

172. Non est aperta inimicitia aequalis occultationi,

Discrimen inter clarum, manifestum et occultum designat proverbium.

كَيْتَ لَنَا مِنْ فَارِسَيْنِ فَارِسًا lviii.

173. Utinam nobis esset e duobus equitibus unus!

Describit proverbium, quod metrum Redjes habet (p. 231), paucio contentum animum.

لَقَبْتُهُ سَرَاةَ النَّهَارِ lvi.

174. Occurri ei alto die.

Loquendi modus سُرَاةُ النَّهَارِ alto die desumptus esse dicitur a verbis سُرَاةُ الظَّهْرِ, quae altissimam dorsii partem designant.

لَقَيْتُهُ أُدِيمَ الضَّحَى ١٧٥

175. Occurri ei medio die.

Vocabulo ضَحَى diei pars, qua sol splendet, significatur. Aliis أُدِيمَ الضَّحَى „Medium eius partis, aliis initium est.

لَقَيْتُهُ رَادَ الضَّحَى ١٧٦

176. Occurri ei altissimo diei tempore.

Conf. Kam.

لَيْنٌ جَدَّ لَجْدَ لَبُولَيْنَهُ لَمِيسَ ١٧٧

177. Profecto! si seria agit, podicem ei obvertet.

Id est: Fugam capiet. لَمِيسَ nomen podicis esse dicunt. Sed num Lamiso an Lomaiso enuncietur, dubito. Dixit Wajilus ben-Zarim Aljeschcori:

قُلْنَا ابْنُ دَلْمَاءِ الَّذِي جَاءَ نَحْنُ فُخْصِيَّةً رَمَلْنَا هَا أَمْسَ بِالْأَمْرِ

فَقَرَّ وَوَلَّانَا لَمِيسَ وَفَوْقَهَا رَشَاشٌ كَتَوَلَّيْعَ الْإِكْسَاءِ الْمُرْقَمِ

„Filii fuscae (Ebn-Dalma), qui venerat a scopo aberrans, testiculos heri sanguine inquinavimus, fugit enim nobis podicem obvertens, qui conspersus erat sicut longis striis variegatum vestimentum“. Metrum Thawil est. c. p. 168.

لِسَانٌ مِّنْ رُّطْبٍ وَبَدٌّ مِّنْ خَشَبٍ ١٧٨

178. Lingua ex dactylis maturis et manus ex ligno.

De mendace dicitur, cuius facta dictis non respondent.

١٧٩ لَكَ مَا بَتِ اِبْرَدَهَا

179. Tibi quod pernoctavi, eius iucundissima est.

In vertendo proverbio vocalium, quae in codice Parisiensi et Lugdunensi superscriptae erant, rationem habui. In codice Pocock. et Berol. لك ما legitur. Meidanii scholion hoc est: فسئل برجل ضيف فقرأه فاستطاب قراءه واعجب به فقال لقد اطبعت قال لك ما بت ابردها أى لك اعددت هذه الكرامة «A viro hospes laute exceptus erat, ut ei excipiendi modus vehementer placeret. Dixit igitur: Bene fecisti! Alter autem dixit: لك ما بت ابردها i. e. Tibi paravi hunc honorem». Codex autem Berol. plus habet: وكل مستطاب: ,,Omne autem محبوب عندهم بارد وعيش بارد أى ناعم عيش بارد quod iis placet, بارد frigidum appellatur ab iis et عيش بارد vita frigida est grata (vita).»

١٨٠ أَلْقَى عَلَيْهِ لَطَاتَهُ

180. Projecit super eum onera sua.

Abu-l'Sambus dixit, hunc loquendi modum perpetuam cum altero coniunctionem, ut alter ab altero non separetur, significare. Abu-Ahmrus autem dixit, verba significare, eum onera sua alterum portare iussisse, dum voci لَطَاةٌ frontis significatio inesset et diceretur بلطاته et ألقى عليه لطاته

١٨١ لَأَفْشَنَكَ فَشَّ الْوُطْبِ

181, Ex te sicut ex utre ventum exprimam!

I. e. Iram tuam deprimam. Sic dicitur, quod iratus ira tanquam vento quasi inflatus est. conf. Djeuh. v. فش

١٨٢ لَوْ كُنَ مِنْهُ وَعَلَى لَتَرَكْتُهُ

182. Si ex eo effugium fuisset, profecto id reliquisset!

١٨٣ لَيْسَ لَوْ أَنْ يُكْرَهُ الْخَلَاظُ

183. Hoc non est tempus, quo ab opere suscipiendo abhorreatur.

Opus aggredere!

١٨٤ لَا جِمْنَكَ لِحَامٍ مُعَذِّبٍ

184. Profecto te instruem habena cohibente!

Id est: Omnino ab ista re te retinebo.

١٨٥ لِلْبَاطِلِ جَوْلَةٌ ثُمَّ يَضْمَحِلُّ

185. Vano est circuitus, tum evanescit.

Vanum non diu manet, sed mox abit.

١٨٦ لَيْسَتْ النَّاحِيَةُ الشَّكْلَى كَالْمُسْتَأْجَرَةِ

186. Non est plangens mulier filio orbata similis ei, quae mercede conducta est (ut plangat).

Hocce proverbio vulgus uti solet.

١٨٧ لِكُلِّ قَوْمٍ كَلْبٌ فَلَنْ تَكُونَ كَلْبُ أَصْحَابِكَ

187. Omni genti canis est, et canis sociorum tuorum tu non eris.

In codice Lugd. *لَنْ تَكُونَ*, in Berol. *لَا تَكُونَ*, in meo *لَنْ تَكُونَ* legitur, in Pocock. *لَا تَكُنْ* «ne sis» esse videtur.

Verbis hisce Lokmanus filium suum iter ingredientem adhortatus est.

١٨٨ لَمَّا أَشْتَدَّ سَاعِدُهُ رَمَانِي

188. Quum brachium eius robustum esset, me sagitta petivit.

Proverbium significat, eum, cui tu benefeceris, in te ingratum esse. Dixit poeta:

فِيَا عَجَبًا لِمَنْ رَزَيْتَ طِفْلًا أَلْقِمُهُ بِأَطْرَافِ التَّيْمَانِ

أَعْلِمَهُ الرِّمَایَةَ كُلَّ یَوْمٍ فَلَمَّا أَشْتَدَّ سَاعِدُهُ رَمَانِي

أَعْلِمَهُ الرِّوَايَةَ كُلَّ یَوْمٍ فَلَمَّا قَالَ قَافِيَةَ حَبَابَانِي

أَعْلِمَهُ الْفُتُوَّةَ كُلَّ یَوْمٍ فَلَمَّا طَرَّ شَارِبُهُ جَفَانِي

„O rem admirandam! Quem educavi infantem extremis digitis in os cibum ingerens et quem iaculandi artem quovis die docebam, is, quum eius brachium robustum esset, me petivit; quem aliorum poetarum versus quovis die docebam, is, quum versum facere posset, me satyra perstrinxit; quem quovis die viri vitutem docebam, is quum barba in labio pullulasset, me iniuste tractavit“

Metrum Wafir est. p. 204.

١٨٩ لَيْسَ لِلْأُمُورِ بِصَاحِبٍ مَنْ لَمْ يَنْظُرْ فِي الْعَوَاقِبِ

189, Qui de rerum fine non cogitat, earum dominus non est.

Verba haec Dhamrahus ben-Dhamrah Alnohmano ben-Almondsir, quum eum res interrogasset, dixit. Verborum autem similis ratio est, quam his: النظر في العواقب تلقیح: „De fine rerum cogitatio fecundat mentes“ conf. prov. 133. Dixit Abu-Ohbaidus, proverbii verba Alzahbo ben-Ahmru Alhindi adscribenda esse.

١٩. لِكُلِّ حَيْشٍ عَوَّةٌ وَعَرَامٌ

190 Omni exercitui est mali illatio et noxa.

I. e. Ex omni exercitu corruptio et malum oritur alia.

١٩١. لَيْسَ لِلْحَاسِدِ إِلَّا مَا حَسَدَ

191 Non est invidia nisi invidia.

Id est: In invidia invido nulla utilitas est.

١٩٢. لَمْ أَجِدْ لَكَ مَخْتَلًا

192. Te decipiendi opportunitatem non inveni.

Quum te decipiendi opportunitatem non invenirem, palam te aggressus sum, ut quod vellem, assequer. Huic eadem fere ratio est, quam verbis: لم أجِدْ مَخْتَلًا. „Palam aggredior, si decipiendi opportunitatem non invenio“. Conf. C. XXIV, 285.

١٩٣. لِكُلِّ جَائِبٍ جَوْزَةٌ ثُمَّ يُوْذَنُ

193 Cuilibet ad aquam accedenti et vase, quo hauriat, destituto unus aquae potus est, tum repellitur.

De eo dicitur, qui diu apud hospitem commoratur.

١٩٤. لَيْنٌ اَلْتَّقَى رُوْعِي وَرُوْعَكَ لَتَنْدَمَنَّ

194. Profecto! si cor meum et cor tuum occurrunt, poenitebis.

Fortiorem me invenies, ut malum tuum depellere possim. Verba haec minanti dicuntur.

لَا يَشْبَعُ وَاحِدٌ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَجُوعَ اثْنَانِ ١٩٥

195. Profecto! quod unus satiatur, melius est, quam quod duo esuriunt.

لَيْسَ الْمُرْكُوكُ بِأَنْيَابِيهِنَّ ١٩٦

196. Non est parvis gressibus incedens inter crudas carum habendus.

Arabs quidam pullos avis Mocca appellatae ceperat. Omnes sub cinere fervido, ut assarentur, posuit et assatos edit. Unus autem vivus prodiit et fuga se eripere voluit. At vir sequens eum arripuit et edit et socio, eum crudum esse dicenti istis proverbii verbis respondit. Proverbium significat, homines in malo inter se aequales esse.

أَلْقَى عَلَى الشَّيْءِ أَرْوَاقَهُ ١٩٧

197. Proiecit super rem vela sua.

Rem vehementer amavit eiusque avidus fuit. Simili modo dicitur: „القي عليه شرارته“, Animam suam vel corpus suum super eum proiecit i. e. Se ei totum tradidit. conf. prov. 11. et lex. m. s. v. روق

أَلْقَى عَلَيْهِ عِبَالَتَهُ وَأَوْقَهُ ١٩٨

198. Proiecit super eum onus suum et onus (pondus) suum.

Duplex mihi proverbium esse videtur, ut tum القى عليه dicatur. Proverbii sensus est: Rem ingratham ei imposuit, molestiam ei creavit.

الْقَمُّ تُورِثُ النَّقْمَ ١٩٩

199. Buccae vindictas pariunt.

Proverbium docet, dona, quae iudici dentur corrumpendi causa, perniciose ipsi esse. Deus rem punit, aut qui donum dedit, iudicio aliter lato, quam expectaverat, se de indice vindicat.

٢٠٠ لِكُلِّ عَدِ طَعَامٌ

200. Omni tempori matutino cibus est.

Fiduciam in Deo ponendam esse proverbium docet.

٢٠١ لِكُلِّ ذَهْرٍ رِجَالٌ

201. Omni tempori viri sunt.

Verba haec a quodam sic prolata sunt: لكل مقام مقال, „Omni loco est sermo et omni tempori sunt viri. conf. prov. 150.

٢٠٢ لِكُلِّ جَنْبٍ مَضْرَعٌ

202. Omni lateri est locus prosternendi.

Id est: Omni vivo est mors.

٢٠٣ لِكُلِّ عُودٍ عُصَاةٌ

203. Omni ligno est succus.

Id est: Omni rei apparenti est interna conditio naturae apta.

٢٠٤ لَوِّهُ الْقَتَبُ

204. Clitella ei firmiter adhaesit.

Id est: Eum pressit, laesit: In eum dicitur, cui argumentum necessario adferendum est. Inde dicitur: فلان لزاز „Quidam adversarium in litigando vehementer urget“.

٢٥ لَوْ غَيْرَ ذَاتِ سِوَارٍ لَطَمْتَنِي

205. Si alia, quam armillâ ornata colaphum mihi duxisset.

Hoc modo Alazmâihus proverbium retulit. conf. prov.

1. Hatimus Thajjita (sic narrant) quum transiret mense sacro ad gentem Ahnsah, suo cognomine Abu-Saffanah advocatus captivum, ita ut se ipsum vinculis traderet, redemit. Captivus autem Hatimus camelum, quem mulier ut e vena sanguinem extraheret, adduxerat, iugulavit. Mulier hac de causa irata quum ei colaphos duceret, Hatimus ista proverbii verba dixit indicaturus, se, nisi talis ista mulier fuisset, a mulieribus vindicaturum esse. Quum autem cognitus esset, magno pretio e captivitate se redemit.

٢٦ لَقِيتُهُ عِدَادَ الثَّرِيَا

206. Occurri ei modo Pleiadum.

Id est: Semel per mensem, quod luna semel per mensem in Pleiadum statione est. Vocabulo عِدَاد autem dolor aliave res, quae certo temporis spatto ad hominem redit, significatur. conf. Kam. Dj. s. v. عِد

٢٧ لَقَدْ بُلِيتَ بَغَيْرِ أَعْوَلٍ

207. Profecto! Iam adflactus es per alium, quam inermem!

Parem tibi invenisti. Hic vero loquendi modus non multum differt ab illo: رَمِيتَ حَجَرِ الْأَرْضِ „Petitus es lapide terrae“. conf. C. X, 6.

٢٨ لَمْ يُشْطِطْ مِنْ أَنْتَقَمْ

208. Aequitatem non deseruit, qui se vindicavit.

Hoc Mohammedis verbis in Çorano Sur. XLII, 29. consentaneum est.

٢٠٩ لَمْ يَخْبَأْ لِلدَّهْرِ شَيْءٌ إِلَّا أَكَلَهُ

209. Nulla res temporis occultata fuit, quin ederet. Id est: Tempus omnes res perdit.

٢١٠ لَكَ الْعَتَبَى وَلَا أَعُودُ

210. Te contentum reddam et non redibo.

Vocem عَتَبَى nomen esse dicunt derivatum a forma verbi عَتَبَ, quae significat iram (alicuius) sedavit, ut عَتَبَى actio hominis sit, qua alterius ira sedatur. Post vocem أَعُودُ (redibo) supplendum est: مَا يَسْخَطُكَ ad id, quod iram tuam excitat. In codice Lugd. ista verba cum praecedentibus ita coniuncta sunt, ut pars proverbii esse videantur. Proverbii autem verbis poenitens et se excusans utitur.

٢١١ لِكُلِّ قَضَاءٍ جَالِبٌ وَكُلِّ بَرٍّ حَالِبٌ

211. Omni fato est adducens et omni lactis copiae est mulgens.

٢١٢ لَقَدْ تَنَوَّقَى فِي مَكْرُوهِهِ الْقَدَرُ

212. Profecto! Fatum in eius calamitatem animum intendit!

Sunt, qui تَنَوَّقَى non probent, sed تَانَقَ dicendum esse putent. De eo dicunt proverbium, cui omni modo malum inferre cupiunt homines.

٢١٣ لَقَدْ اسْتَبَطَنْتُمْ بِأَشْهَبِ بَازِلٍ

213. Profecto! iam camelum album novennem abscondidistis!

Re gravi, manifesta tentati et afflicti estis. Verba haec Alahbbasus ben-Ahbd-Almothaleb incolis Meccae dixit. Praepositio ب pleonastice posita est.

لَكَ الْعَتَبَى بَأْن لَا رَضِيَتْ ٢١٣

214. Contentum te reddam per id, quo contentus non eris.

Hisce verbis is utitur, qui alterum contra ipsum iratum contentum reddere non vult. Facit igitur contrarium eius, quod alter desiderat. Praepositionem ب autem hisce verbis explicandam putant: «اعتابي اياك بقولى لا رضىت» Contentum te reddam verbis meis: Ne contentus sis! i. e. nunquam. Bichri versus proverbium optime dilucidat:

غَضِبَتْ تَمِيمٌ بَأْن يُقْتَلْ عَامِرٌ يَوْمَ النَّسَارِ فَاعْتَبُوا بِالصَّيْلِمِ

„Irata erat gens Tamim, quod gens Ahmair die Annisar occisa erat; sed gladio contenti redditi sunt“. Metrum Camil est p. 212.

Ahmruus ben-Abi-Rabiah sic dixit:

أَيُّهَا الْعَبَاتِبُ فِيهَا غَضِيَتْ لَنْ تُطَاعَ الدَّقْرُ حَتَّى تَمُوتَا

إِنْ تَكُنْ أَصَبَحْتَ فِينَا مُفِيضًا فَلَكَ الْعَتَبَى بَأْن لَا رَضِيَتْ

„O obiurgans! in eo (negotio) obsequium tibi praestatum non fuit. Nunquam tibi obsequium praestabitur, donec moriaris. Si inter nos distincte loqueris, contentum te reddent per id, quo contentus non eris“. Metrum versuum Madid est. c. l. m. p. 178. et doct. Berth. libr. p. 10.

أَلْقَى الْكَلَامَ عَلَى رُسَيْلَاتِهِ ٢١٥

215. Proiecit sermonem super commodas suas camelas.

Vox رسلات, duplici modo derivatur. Aut est diminutivum vocis رسله (raslat), dicitur enim رسله ناقة "commode incedens camelam aut est diminutivum vocis رسله (rislat), qua segnitie, cunctatio significatur. Verba autem proverbii delirantem et negligentem in sermone designant. conf. Kam. s. v. رسل,

٢١٦ لَوْ لَا جِلَادِي غَنِمَ تِلَادِي

216. Nisi me asperum praeberissem, opes haereditate acceptae mihi ereptae fuissent.

Nisi alios repulissem, opes meae mihi eripuissem.

٢١٧ لَيْسَتْ حَفْصَةُ مِنْ رِجَالِ أُمِّ عَاصِمٍ

217. Non est Hafazaha ex viris Omm-Ahzima.

Proverbium hoc Medinae incolis proprium erat. Quodam die Ohmarus princeps in foro noctis (سوق الليل) transiens anum conspexit, quae lac, quod vendebat, aqua corruptura ab adolescentula prope eam stante impediabatur. Ohmarus, quoniam illa adolescentula esset, anum interrogans audivit, eius filiam esse et Ahzimo, ut eam in matrimonium duceret, imperavit. Ex ea duae filiae Omm-Ahzima et Hafazaha natae sunt. Omm-Ahzimam, quae propter bonam indolem et mores suaves cognatis dilecta erat, Ahbd-Alahsisus, ben-Merwan in matrimonium duxit. Ex ea Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis natus est. Mortua Omm-Ahzima cinaedus (مخنث), clientium gentis Merwan unus, de Hafazaha interrogatus dixit proverbii verba, ut significaret, maiores praeferendos esse posteris.

٢١٩ لَيْسَ الْقَدَامِي كَالْحَوَالِي

218. Non sunt pennae anteriores alae aequales pennis in ala tectis.

Unam rem alteri praeferendam esse proverbium docet.

Dixit poeta Rubah:

خُلِقْتُ مِنْ جَنَاحِكَ الْغَدَابِ مِنَ الْقَدَامِي لَا مِنْ الْخَوَافِ

„Ex ala tua nigra creatus sum ex anterioribus pennis, non est posterioribus“, Metrum est Sarih. c. p. 246.

Et alius quidam dixit:

لَيْسَ قَدَامِي النَّسْرِ بِأَخَوَائِي وَلَا تَوَالِي الْخَيْلِ كَالْهَوَائِي

„Non sunt pennae anteriores vulturis ut posteriores et non equi sequentes ut equi ducentes (praecedentes).“

Metrum Sarih est. c. p. 246.

٢١٩ لِيَغْلِبَنَّ خَلْقِي جَدِيدَكَ

219. Profecto! Vincet tritum meum novum tuum!

Id est: Senectus mea iuventutem tuam (in concubitu).

Haec autem verba senex uxori suae adolescentulae, quae ei ministrare aegre ferret, in versu dixit:

قَلَّمَ خُبِّي وَدَعَى تَغْرِيدَكَ لِيَغْلِبَنَّ خَلْقِي جَدِيدَكَ

„Accede! Curre celeriter et omitte modulationem tuam!

Profecto! Tritum meum novum tuum vincet.“ Metrum

Redjes aut Sarih est. c. p. 231. et p, 246.

٢٢٠ لِحَفْنِي فَضْلَ حِافِدِ

220. Operuit me redundante parte amiculi sui extimi.

De eo dicitur, qui partem redundantem commeatus et donorum tibi dat. In Samachscharii opere legitur: لِحَفْنِي

„Operuit me parte redundante operimenti sui“ Dixit Djerirus poeta:

تَمْ قَدْ تَزَلْتُ بِكُمْ صَيْفًا فَتَلَحَّفْنِي فَضَلَّ الْإِلْحَافِ وَفَضَّلَ الْقَوْمُ يَلْتَحِفُ

„Quotics apud vos tanquam hospes versatus sum! Et tu me parte redundante operimenti tegis et pars redundans gentis operitur“. Metrum Basith est. c. p. 190.

لَأَضَعَنَّ عَنْكَ دَيْنِي ٢٢١

221. Profecto! Debitum meum a te deponam!

Hisce verbis is utitur, qui alteri se eum relicturum esse minitatur. Grammaticus Altsahlab versus hos citavit:

أَبَا بَشْنُ رَنْفُ أَلْمَاءِ لَا يُطْعِمِينَهُ وَلِنَمَاءِ رَنْوُ يَتَّقِي وَنَقْوُعُ

وَأَنْ غَلَبَتْكَ أَلْنَفْسُ إِلَّا وَرُودُهُ فَدَيْنِي إِنَّنِ يَا بَشْنُ عَنْكَ وَصِيعُ

„O Batsna! Ne turbidam aquam bibendam da, aqua enim turbida et stagnans cavetur. Quod si vero animus tuus te impellit, ut ad illam aquam eas, tum, profecto! debitum meum, o Batsna! a te depositum est“.

Metrum Thawil est. p. 163.

لَوْ كُوبِتُ عَلَى دَاكُ لَمْ أَكْرَهُ ٢٢٢

222. Si ob morbum ferro ustus essem, non abhorruissem.

Id est: Si propter peccatum vituperatus essem, iram non conciperem.

لَيْسَ أَمِيرُ الْقَوْمِ بِالْحَبِّ لِلدِّعِ ٢٢٣

223. Princeps gentis non est perfidus deceptor.

Gentis principem socios non decipere docet. Loco vocis امير legitur quoque امين „Is cui fides habetur.“

لَقِيَ فُلَانٌ وَيَسَا ٢٢٤

224. Quidam desiderio occurrit.

Quidam, quod cupivit, invenit.

٢٢٥ لَسْتُ بِعَمِكَ وَلَا خَالِكَ وَلَكِنِّي بِعَلِّكَ

225. Non sum patruus tuus aut avunculus, sed maritus tuus sum.

Narrant, uxorem marito novo dixisse: O patruus mi! Benigne agas i. e. me abstineas; illum autem proverbii verbis respondisse.

٢٢٦ لَمْ يَجْرِ سَالِكُ الْقَصْدِ وَلَمْ يَعْمَرْ قَاصِدُ الْحَقِّ

226. Non declinavit (a via), qui recta (via) incedit, et caecus non fuit, qui veritatem sequitur.

Qui recta via incedit, eum a via declinare non opus est.

٢٢٧ لَوَّى عَنْهُ عَذَارَةٌ

227. Detorsit ab eo genam suam.

Id est: Rebollavit, postquam obediens fuerat.

٢٢٨ لَلْحَقِّ لَحْسٌ بِالْأَسِّ

228. Coniunge malum cum radice sua!

Id est: Effice, ut malum adficiat eos, qui id meruerunt. Voces **حس** et **أس** Alasharius cum vocali Fatha, Djeuharius autem cum vocali Kesre enunciandas esse censuit. Proverbii sensus est: Malum ad auctorem suum refer!

٢٢٩ لَيْسَ لِي حَشْفَةٌ وَلَا خِدْرَةٌ

229. Non est mihi aridus dactylus aut decidens nondum maturus dactylus.

Vocabulum حشفة aridum et خدره decidentem, priusquam maturus est, dactylum significat. Proverbium significat, rem stabilem et firmam non esse. Sed voci خدره humidi significatio opposita arido tribui potest, dicitur enim خدر يوم „dies humidus“ et ليلة خدره „nox humida“.

٢٣٠. لَئِنْ أَفْتَحَيْتُ عَلَيْكَ فَإِنِّي أَرَاكَ يَتَخَوَّمُ زَنْدَكَ

230. Profecto! Si in te niterer, tuum ignitabulum ignem non emittere viderem.

Significat, in homine nil boni esse sicut in ignitabulo rupto.

٢٣١. لَقِيَ هِنْدَ الْأَحَامِيسِ

231. Incidit in Hind-Alahamis.

Dixit Sinam ben-Djabir:

وَدِدْتُ لِمَا أَتَى الْهِنْدَ مِنَ الْوَيْ بِيَوْمِ عُبَيْدٍ زُرْتُ هِنْدَ الْأَحَامِيسِ

„Opto ob vehementem in Hindam amorem, ut in terra deserta Hind-Alahamis (mortem) inveniam.“

Metrum Thawil est. c. p. 162.

Aliis autem vocibus Hind-Alahamis calamitas significatur. Sic in sequente poetae versu:

طَلَبْتُ بِنَا حَتَّى إِذَا مَا لَقِيتُنَا لَقِيتَ بِنَا يَا عَمْرُو هِنْدَ الْأَحَامِيسِ

„Nos cupisti, donec, quotiescunque nobis occurreres, Ahmrue! per nos in calamitates incideres.“

Metrum Thawil est. p. 163.

٢٣٢. لَا قَنُونَكَ قَنَاوَتَكَ

232. Profecto! Quemadmodum meruisti, tibi rependam!

لَا تُجِيرُكَ حَجِيرَتُكَ ٢٣٣

233. Profecto! Iusculum tuum tibi parabo!

Vocabulum **حَجِيرَة** iusculum significat ex farina paratum cum butyro. Id est: Ex meritis tuis tibi rependam!

لَا قِيمَ صَعْرَكَ ٢٣٤

234. Profecto! Obliquitatem tuam colli (aut faciei) rectam faciam!

Abu-Ohbaicus dixit, vocabulum **صَعْر** inclinationem colli in unum latus significare, nec non in faciei obliquitate adhiberi.

لَقَيْتَهُ أَدْنَى ظَلَمٍ ٢٣٥

235. Occurri ei primo ante omnes.

Abu-Ahmarus contendit, **ظلم** hoc in proverbio idem esse, quam **ظلم** umbra et **شخص** persona. Alii dicunt, significationem vocis **ظلم** a **ظلام** „obscuritas“ derivandam esse, quasi dixisset: Occurri ei tanquam primo, qui personam suam alios texit, ut eos videre non possem. Samachscharius denique verbis explicat: **اقرب ظالم** „propinquiorem iniustum“, quia iniustitia homines occupet. Dicitur quoque: **ظلم** - **لَقَيْتَهُ أَدْنَى** conf. Kam. s. v. **ظلم**.

لَيْسَ عَلَى الشَّرْقِ طَخَاءٌ يَحْجُبُ ٢٣٦

236. Non est super sole nubes, quae tegit.

De re nemini occulta, sed omnibus clara, perspicua adhibetur.

لَيَوْمِهَا تَجْرِي مَهَاةً بِالْعَنَقِ ٢٣٧

237. Diei suo currit vacca silvestris celeri cursu.

Proverbium significat, virum re, quam antea consecutus non sit, potitum esse. Meidanus autem [proverbium sic explicari posse dixit: Dies eius dies mortis significare potest, ut ل praepositionis إلى locum teneat i. e. ad diem suum. Proverbii igitur sensus est: Vacca silvestris ad diem, quo peritura est, cum celeritate currit.

٣٣٨ لَيْسَ بِطِيٍّ مِنْ بَنِي أُمِّ الْفَرَسِ

238. Non est segnis ex filiis Omm-Alfarasae.

Omm-Alfars nomen equae erat, e [qua nonnisi equi generosi nati sunt. In generosos dicitur i. e. E generosis generosi nascuntur.

٣٣٩ لَسْتُ بِالشَّقِيِّ وَلَا الضَّيْقِيِّ حِرًّا

239. Non est res mea molestior quam tua, et non est pudendum meum angustius tuo.

Duae parvae puellae duobus viris in matrimonium datae erant. Minor natu suis dicebat: Tentorium separatum nobis figite, ut a virorum conspectu remotae simus. Maior natu autem, ne properes, dicebat. Expectandum nobis est, donec adultae simus. At quum nihilominus minor natu urgeret, maior natu ista verba dixit, quae in proverbium venientia de eo adhibentur, qui probum viri consilium non admittit. Dicitur igitur, quod si te non pudet, mihi non est pudoris causa. Sic autem proverbii verba explicant: لست بالشقي امرأ ولا حري بالضيق من حرك

٣٤٠ كُنْ يَقْلَعُ لَجْدُ النَّكَدِ إِلَّا بَجْدِ ذِي الْأَيْدِ فِي

كُلِّ عَامٍ تَلِدُ

240. Non removetur sors mae iniqua, nisi cum sorte eius, qui servam habet quovis anno parientem.

Si serva quovis anno parit, domino servire non potest, ut spes in ea posita frustrata sit. Adhibent igitur proverbium in eum, cuius status in peius semper ruit.

٢٤٠ لَوْ كَانَ بِجَسَدِي بَرَصٌ مَا كَتَمْتَهُ

241. Si in corpore meo lepra fuisset, eam non occultassem.

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium vulgi esse. Samach-scharius dixit, proverbium significare, virum amico suum rem revelare, quam alii occultet.

٢٤١ لَوْ كُنْتُ عَنْ نَفْسِي رَاضِيًا لَقَلْبْتُكُمْ

242. Si me contentus fuisset, vos odio habuissem.

Verba haec Motharrepo ben-Alschadhir vel alii cuidam sapienti adscribuntur. Verba significant, eum alios opprobrio non affecisse ob peccatum, quod ipse commiserit.

٢٤٢ لِلْيَدَيْنِ وَلِلْفَمِ

243. Super manus et os.

Quum quis gaudium ex alterius lapsu concipit, proverbium adhibetur. Verba Ohmarus Arabum princeps, quum ebrius mense Ramadhano ad eum adductus esset, dixisse fertur. Praepositio ل in proverbio locum praepositionis على habet, ut sensus sit: اسقطه الله على اليد والفم „Proiciat eum Deus super manus et os!“ Virum illum Ohmarus castigari iussit.

٢٤٤ لَيْسَ لِرَجُلٍ لِدَغٍ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ عَذْرٌ

244. Non est viro, qui bis e latibulo morsus fuit, excusatio.

Verba haec Alharitso ben - Djassas, qui ad gentem Kais den-Tsahlabah pertinebat, facundia inter Becritas clare adscribuntur. Dixit ea in oratione, quam occiso Iasido ben-Mohalleb habuit. Post laudem Dei praemissam dixit: أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الْفِتْنَةَ تَقْبَلُ بِشِبْهِهِ وَتَدْبِرُ بَيَّانَ وَلَيْسَ لِرَجُلٍ لِدَغٍ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ عَذْرٌ فَاتَّقُوا عَصَائِبَ تَأْتِيكُمْ مِنْ O homines! Discordia procedit ob dubium, et recedit per clarum sermonem et non est viro, qui e latibulo bis morsus est, excusatio. Cavete autem cohortes, quae ad vos e Syriae regione veniunt, similes situlis, quarum lora rupta sunt! Tum e suggestu descendit. Verba autem illa ab hominibus asservata in proverbiorum consuetudinem venerunt. conf. prov. 286.

٥٤٥ لَسْتُ مِنْ غَيْسَانِي

245. Tu non es generis mei.

Loco vocis غَيْسَانِي legitur غَيْسَانِي sensu non mutato. conf. Kam. s. v. غَيْسَانِي

٢٤٦ لَبِّدُوا بِالْأَرْضِ تَحْسَبُوا جَرَانِي

246. Adhaerete terrae, ut radices arborum esse putetis!

Ludibrii causa verba haec fugientibus dicuntur. Verbis quoque haece ad coniunctionem homines incitantur.

٢٤٧ لَنْ يَزَالَ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا تَبَايَنُوا فَإِذَا تَسَاوَوْا هَلَكُوا

247. Non cessabunt homines bono frui, quamdiu distincti sunt; sed quando aequales inter se sunt, peribunt.

Quamdiu homines gradu et dignitate inter se distincti sunt, unus alteri obediet.

٢٤٨ لَكِنْ عَلَى بَلَدَحَ قَوْمَ عَجَفَى

248. Sed in loco Baldah est gens ematiata.

At metrum Sarih (p. 246), verba haec, quae Baihasi sunt (conf. C. IV, 1.), referri possunt. Significare vult, inopiam eorum ipsi copiae praesentis laetitiam depellere. Proverbium indicat, virum ob propinquorum infortunium tristitia adfici.

٢٤٩ لَكِنْ بِالْأَثَلَاتِ لَحْمٌ لَا يُظَلَّلُ

249. Sed ad tamarices caro non obumbratur.

Sunt quoque Baihasi verba conf. C: IV, 1. Djeuharius (s. v. أَثَل), Baihasum carnem fratrum suorum occisorum significare voluisse, scripsit.

٢٥٠ لَيْتَنُ فَعَلْتَ هَذَا لِيَكُونَنَّ بَلَدَةٌ مَا بَيْنِي وَبَيْنَكَ

250. Profecto! Si hoc facis, locus inter me et te vacuus sit!

Altera lectio loco vocis بلدة est „abscissio“. Vox autem بلدة variam explicationem patitur. Aut est locus in fronte inter duo cilia pilis carens aut locus in coelo, in quo statio lunae est, stellis vacuus. Verbis igitur proverbii vir utitur, qui amicitiae vinculum, si alter culpae noxius est, rumpere vult.

٢٥١ لَيْسَ عَبْدٌ بِأَخٍ لَكَ

251. Servus loco fratris tibi non est.

Verba ad Hosainum referuntur. conf. C. I, 357. XXIII, 434.

٢٥٢ التَّقَى الْبَطَانُ وَالْحَقَب

252. Convenerunt cingulum sub ventre et funis apud praeputium.

Hoc non fit, nisi si nodi vacillant et soluti sunt. De eo dicitur, cui interitus imminet. Similis ratio est verbis: „Cingulum mammarum locum transivit“ (C. V, 50.), quae in re gravi et ardua adhibentur.

٢٥٣ لَقِيْتَهُ أَوَّلَ وَهْلَةٍ

253. Occurri ei ante omnes.

Vocabulum وَهْلَةٍ est forma فعلة a verbo وهل „opinatus fuit, dubitanter novit“ c. الى p., ita ut primus esset, in quem opinio incideret. Alii timoris significationem admittunt. Sic dixit Abu-Saidus, eum primum esse, in quem incidat quis, et terrorem concipere conspicientem. conf. lex. m.

٢٥٤ لَقِيْتَهُ أَوَّلَ صَوْكٍ وَبَوْكٍ

254. Occurri ei primo quiescenti et se moventi.

Id est: Primo omnium. Vocabulum صوك quietem, لي بوك motum in proverbio significat, ut sit pro لي بوك et ذي صوك „se movens et quietus“. Dicitur quoque ما به صوك „Non est in eo motus“. conf. Kam. s. v. صوك et بوك

٢٥٥ لَقِيْتَهُ أَدْنَىٰ دَنِيٍّ

255. Occurri ei propinquissimo propinquorum.

Id est: Ante omnes.

٢٥٦ لَمْ يَنْتَعِلْ بِقَبَالِ خَدِمِ

256. Non alligavit soleas loro facile rumpendo.

In virum haud debilem et infirmum dicitur. Dixit poeta Alahscha :

أَخُو الْحَرْبِ لَا ضِرْعُ وَاحِنٌ وَلَمْ يَنْتَعِلْ بِقَبَالِ خَدِمِ

„Bellicosus, non debilis et infirmus, et non alligavit soleas loro facile rumpendo“. Metrum Motakarib est. c. p. 281.

٢٥٧ لِيَ الشَّرُّ أَقَمَ سَوَادَكَ

257. Mihi malum (sit)! Erige personam tuam!

His verbis, ut bono animo et fortis sit, unus alterum hortatur. Verba ليك الشَّرُّ sunt pro لا لك ليك الشَّرُّ مقدرًا. „Sit malum a Deo decretum mihi, non tibi!“

٢٥٨ التَّلَمَّ جَوْحِ وَالْأَسَاةُ غَيْبِ

258. Consolidatum fuit vulnus, et medici absentes erant.

Proverbium significat, virum re ipsi necessaria potitum esse a nemine adiutum.

٢٥٩ لَيْسَ بِرِيَّ وَأَنْدَ تَغْمَرِ

259. Non est expletio perfecta potu, sed est potus modicus.

Proverbium monet nos, ut paucis contenti simus.

٣٠. لَوْ لَمْ يَتْرِكِ الْعَاقِلُ الْكَذِبَ إِلَّا بِتُرُوَّةٍ لَّكَانَ حَقِيقًا بِذَلِكَ فَكَيْفَ وَفِيهِ أَمَانٌ وَالْعَارُ

260. Quod si prudens mendacium evitasset non nisi ob virtutem viri, hoc eo dignum fuisset; sed multo magis vitandum est, quum et crimen et opprobrium in eo sit.

Verba cuiusdam sapientis sunt.

٣١. أَلْقَى حَبْلَهُ عَلَى غَارِبِهِ

261. Proiecit funem suum super gibbi verticem eius.

Funis (habenu) super cameli gibbum proiicitur, ut libere pascatur. Scholio magis consentaneus est legendi modus in codice Berol. „الف“, „Proiice“, scholium enim dicit, proverbium continere consilium ei datum, cuius consortium ab alio non ametur. I. e. Sine eum abire, quo velit.

٣٢. لَوْ لَا لَحَسَّ مَا بَالَيْتُ بِالْحَسِّ

262. Quod si baculo prunae super me non ad-moverentur, occultationem non curarem.

Verba pani, qui sub cinere coquitur, tribuuntur. Hisce verbis calamitatibus iterum iterumque afflictus utitur.

٣٣. لَوْ خَفَّتْ خَصَاهُمْ وَلَكِنَّهَا كَالْمَرَادِ

263. Si leves fuissent testiculi eorum (abiissent); sed erant similes perae viatoriae.

Altera pars, quae coniunctionem لو si sequi debet, omissa est, ut sic proverbium explicandum sit: لو خفت خصاهم لظعنوا ولكنها اتقلتهم فاقاموا حتى هلكوا „Si leves fuissent eorum testiculi, profecti essent; sed molesti pondere iis erant, ideoque manserunt, donec pe-

rirent». De eo dicitur, quem impedimenta a proposito suo retinent.

٣١٤ لَحْظٌ أَصْدَقُ مِنْ لَفْظٍ

264. Intuitus veracior est, quam vox.

In oculis et amor et odium apparet, ut verbis, si oculi non confirment dicta, fides habenda non sit. c. pr. 554.

٣١٥ اَللّٰهُمَّ هَوِّرَا لَا اَيَّا

265. O Deus! Opinionem, non misericordiam!

O Deus! Fac, ut alii me felicem esse opinentur, non mei miseratione moveantur.

٣١٦ لَيْسَ يَلَامُ هَارِبٌ عَنْ حَتْفِهِ

266. Non vituperatur, qui mortem suam fugit.

Proverbio hoc timiditas excusatur.

٣١٧ لَوْ اَقْتَدَحَ بِالنَّبْعِ لَأَوْرَى نَارًا

267. Si ligno arboris Nabh tanquam igniario usus fuisset, profecto! ignem extudisset.

Arbor نبع Nabh appellata, quae in montium cacuminibus crescit, ignitabulo apta non est. Proverbium igitur virum ingenii acumine praeditum designat. Conf. Kam. s. v. نبع.

٣١٨ لَا يَنْ إِذَا عَزَّكَ مِنْ تَحَاشٍ

268. Lenem te praebe, quum te. diguitate vincit is, erga quem asper es.

Huic proverbium اذا عزك اخوك فنه Quum frater

taus honore te vincit, submissum te geras! simile est Proverbium hoc duobus locis (No. 457) in codice meo et Lugdun. legitur.

٢٦٩ لَا مَحْبَاءَ لِعِطْرِ بَعْدَ عَرُوسٍ

260. Non est locus, ubi aroma occultatur, post Ahrusum.

Alter proverbii legendi modus est: لَا عِطْرٍ بَعْدَ عَرُوسٍ „Non est aroma post Ahrusum“. Almofadhdhelus narravit, feminam ad gentem Aladsrah (العذرة) pertinentem, cui nomen Asma filia Ahbd-Allahi esset, verba haec dixisse. Cui quum maritus Ahrusus appellatus morte ereptus esset, alteri Naufelo appellato nupsit, viro ore foetenti, avaro et vili animo praedito. Qui quum aromatis squalum proiectum apud uxorem suam conspexisset, dixit: Ad te aroma tuum sume! Illa autem respondit: لَا عِطْرٍ بَعْدَ عَرُوسٍ „Non est aroma post Ahrusum.“ Alii autem sic proverbium explicant. Vir uxorem non bene olentem in matrimonium duxerat. Tum eam deductam ad ipsum interrogavit: Ubi aroma est? Respondit illa: Id occultavi. Dixit tum maritus لَا مَحْبَاءَ لِعِطْرِ بَعْدَ عَرُوسٍ „Non est locus, ubi aroma occultetur, post sponsam“. Proverbium autem de eo dicitur, in cuius honorem et gaudium omnes res pretiosae exhauriuntur, ut in futuri temporis usum non recondantur.

٢٧٠ لَا تَبْدُلْ فِي قَلِيبٍ قَدْ شَرِبْتَ مِنْهُ

270. Ne mingas in puteum, e quo bibisti!

Ei dicitur, qui male de eo loquitur, qui ipsi benefecit

٢٧١ لَا آتِيكَ حَتَّى يُوْبَّ الْقَارِطَانِ

271. Non ad te veniam, donec fructum Karaths colligentes duo redeant.

Vocabulo قَرْطُ fructus acaciae (سِنَط), aliis folia arboris سلم appellatae, quibus coria depsebant, significantur. In Arabia felice frequentes illae arbores erant. Viri illi duo ad gentem Ahusah pertinentes nunquam redibant. Ebn-Alahrabius dixit, unum illorum vivorum nomen Ebn-Ahn-san gessisse.

٢٧٢ لَا آتِيكَ حَتَّى يُوَوِّبَ الْمَنَاحِلُ

272. Non ad te veniam, donec Almonachchalus redeat.

Almonachchalus poeta erat, qui exiens domum nunquam rediit. Viri autem, cuius in hoc Abu-l'Aswadi Aldoali versu:

أَلَيْتُ لَا أَغْدُو إِلَى رَبِّ لَقَاحَةٍ أُسَاوِمُهُ حَتَّى يُوَوِّبَ الْمَنَاحِلُ

„Iuravi, me mane non venturum esse ad dominum camelae lactariae, ut liciter, donec Almotsallemus redeat!“

mentio facta est, ab haereticis occisus est, et nemini eius locus notus erat, donec occisor eum dixisset.

٢٧٣ لَا آتِيكَ هُبَيْرَةُ بْنُ سَعْدٍ

273. Non ad te veniam, donec Hobairahus ben-Sahd adsit.

Hobairahus iste amissus nunquam reperiebatur. Id est: Nunquam ad te veniam.

٢٧٤ لَا آتِيكَ مَعْرَى الْفَرِّ

2) Metrum Thawil est. c. l. m. p. 160. sqq.

274. Non ad te veniam, donec caprae Alfisri congregantur.

Alfisir cognomen Sahdi ben - Said Manat ben - Tamim (conf. Ebn-Cotaib. p. 95) erat. Vir hic ad nundinas capras adduxerat et eas cunctis offerens dixit: **من اخذ منها**, Qui ex eis unam cepit, eam possideat; sed duae (فزر) non capiuntur. Haec cognominis causa erat. Caprae autem istae in varias et longe dissitas regiones dispersae nunquam congregabantur. Conf. Kam. et Dj. s. فزر.

٢٧٥ لَا تَرْضَى شَانِيَةَ إِلَّا بِجَزَرَةٍ

275. Odiens non contenta est nisi perdendo.

Ea, quae odium fovet, eum quem odit, perdere cupit. Proverbium, quod proprie in femina adhibebatur, postea in virum translatum est.

٢٧٦ لَا تَعْدَمُ الْحَسَنَاءُ ذَامًا

276. Admodum pulchra vitio non caret.

Proverbii huius causam talem fuisse narrant: Hobba filia Malici ben - Ahmru Ahdwanitica eximia pulchritudine a rege Ghassani in matrimonium ducta erat. Mater puellae sequentibus ipsam puellis imperaverat, ut, antequam ad novum maritum intruderetur, eam odoribus imbuerent. Illae autem rem facere ob festinationem neglexerunt. Rex post primam noctem interrogatus, quomodo uxor ei placeret, optime! respondit, nisi quod odorem parvum mihi ingratum percepi. Uxor autem pone velum regis verba audiens ista dixit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. Poeta proverbii verba versui inseruit:

وَقَدْ قَالَتْ قَتِيلَةٌ إِذَا رَأَتْهُ وَإِذَا لَا تَعْدَمُ الْحَسَنَاءُ ذَامًا

„Iam Katilaha, quum me videret, mihi dixit: Et ecce! pulchra vitio non caret“. Metrum Wafir est p. 204.

٢٧٧ لَا تَحْمَدُ أُمَّةَ عَامَ أَشْتَرَاهَا وَلَا حَرَّةَ عَامَ بَنَاهَا

277. Ne laudes servam anno, quo eam emisti et liberam anno, quo in matrimonium ducta est.

Loco vocis هَدَاهَا legitur بَنَاهَا eodem fere sensu. In Samachscharii opere لَا تَحْمَدُنْ legimus. Causa proverbii in eo est, quod initio, quamquam bonae non sunt, tamen bonae videri cupiunt. De eo dicitur, qui nondum bene cognitus laudatur. Dixit poeta:

لَا تَحْمَدُنْ أُمَّةً حَتَّى تُجَرِّبَهُ وَلَا تَلْمِزُهُ مِنْ غَيْرِ تَجَرِّبِ
فَإِنْ حَمَدَكَ مَنْ لَمْ تَبْلُهُ صَلَفٌ وَإِنْ لَمَزَكَ بَعْدَ لَحْمَدٍ تَكْذِيبٌ

„Ne virum lauda, antequam eum expertus es et ne eum vitupera sine experientia, nam laus tua eius, quem non probasti, falsa est et vituperatio tua post laudem est accusatio mendacii“. Metrum Basith est. c. p. 190.

Monet proverbium, ne rem experientia longa nobis nondum probatam laudemus.

٢٧٨ لَا تَعْدَمُ صَنَاعَ نَلَّةٍ

278. Industria mulier lanâ non caret.

Mulier solers, industria, si opere uno caret, alterum ob solertiam suam aggreditur. Meid. De solerte adhibetur Samachscharii.

٢٧٩ لَا تَعْطِينِي وَتَعْطِطِي

279. Ne me admoneas, et tu curvus es.

Djeuharius dixit, vocem تَعْطِطِي cum vocali Fatha literae ت ab Abu-Ohbaido enunciata esse, se autem pu-

tare, eam cum littera Dhamma enunciandam esse. Verbum autem *عظمت* sagittam esse incurvatam significat. In eum dicitur, qui ipse vitiis laborans alium, ut se corrigat, monet. Similem sensum poeta versu expressit:

لَا تَنْتَهَ عَنْ خُلْفٍ وَتَأْتِي مِثْلَهُ عَارٌ عَلَيْكَ إِذَا فَعَلْتَ عَظِيمٌ

„Ne agendi rationem interdicās, quam tu eandem habes; magnum tibi erit dedecus, quum facis“.

Metrum Camil est. l. p. 212.

٢٨ لَا يَدْرِي أَسْعَدَ اللَّهُ أَكْثَرَ أَمْ جُدَامُ

280. Nescit, num gens Sahd-Allah numerosior sit an gens Djodsam.

Alazmäihus dixit, magnam esse differentiam inter istas duas gentes, quam nemo non sciat. Djabirus ben-Ahbd Allah Ahmirita doctissimorum Arabum unus dixit, proverbium hoc Hamsaho ben-Aldhillil Albelewī adscribendum esse, qui ista verba Ruho ben-Sinbah Chodsamitae in versu dixerit:

لَقَدْ أَقْحَمْتَ حَتَّى نَسِيتَ تَدْرِي أَسْعَدَ اللَّهُ أَكْثَرَ أَمْ جُدَامُ

„Iam inconsulte rem aggressus es, ut nescires, num gens Sahd-Allah numerosior esset an Djodsam.“ Metrum versus Wafir est. p. 204. In Samachscharii opere ما يدري legitur

٢٨ لَا يَدْرِي أَيُّ طَرْفَيْهِ أَطْوَلُ

281. Nescit, utra duarum extremitatum suarum longior sit.

Dixit Alazmäihus: Proverbii sensus est: Nescit, num patris an matris suae familia nobilior sit. Alius quidam autem dixit, hominis medium umbilicum esse, partem autem inferiorem hominis longiorem esse superiore. Maior autem

hominum pars quum hanc rem non nesciat, proverbium summam hominis ignorantiam indicare. Ebn-Alahrabius dixit, extremitates duas viri esse penem et linguam.

٢٨٢ لَا تَعْدَمُ مِنْ أَبْنِ عَمِّكَ نَصْرًا

282. Auxilio patruelis tui destitutus non eris.

Cognatus tuus, etsi inimicus tuus est, tamen contra alium auxilium tibi feret. Samachscharius ناصرا auxilia-
torem habet, qui est alter legendi modus.

٢٨٣ لَا يَمْلِكُ مَوْلَى مَوْلَى نَصْرًا

283. Cognatus ab auxilio cognato ferendo se non abstinebit.

Almofadhdhelus dixit, Alnohmani ben-Almondsir verba esse. Causam hanc fuisse: Alahjjarus ben-Ahbd - Allah Dhabbita Dhiraro ben-Ahmru propinquo suo inimicus erat. Quapropter quum Marhabus Iarbuihta cum Dhiraro ben-Ahmru litem haberet et Alahjjarus Dhirarum adiuuaret, Alnohmanus Alahjjaro dixit: Num tu haec contra Abu-Merhabum pro Dhiraro, cui inimicus es, profers? Alahjjarus respondit: Is fratris mei carnem edit, et ego hoc non feram! Ad quae Alnohmanus proverbii verba dixit, quae sic explicanda sunt: لَا يَمْلِكُ مَوْلَى تَرَكَ نَصْرًا وَادْخَارَ نَصْرًا لِمَوْلَا. Proverbium significat, propinquum propinquo auxilium la-
turum esse, etsi inter utrumque inimicitia intercedat.

٢٨٤ لَا أَفْعَلُ مَا أَبَسَّ عَبْدٌ بِنَاقَتِهِ

284. Non faciam, quamdiu servus camelae suae Bas Bas dicit.

بس بس voces sunt, quibus inter mulgendum utuntur.

ut camela tranquilla sit. Proverbii autem sensus est:
Nunquam id faciam.

٢٨٥ لَا تَفْشِ سِرَّكَ إِلَى أُمَّةٍ وَلَا تَبْدُلْ عَلَى أَكْمَةٍ

285. Cum serva secretum tuum ne communica
et ne super colle terrae minge !

Haec verba Actsami ben-Zaifi sunt. Id est: Ut in
colle terrae mingere non soles, sic cum serva secretum
tuum ne communica! Sed in Djeuharii opere sub v. ٢٨٥
sic legitur: „Ne cum serva
ioceris et ne super colle mingas“, id quod ob proverbii
homoioteleuton non minus placet. conf. pr. 286.

٢٨٦ لَا تُفَاكِهَنَّ أُمَّةً

286. Ne cum serva ioceris!

Abu-Ohbaidus dixit, proverbio isto vulgum uti.

٢٧٨ لَا يُلْسَعُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جَاحِرٍ مَرَّتَيْنِ

287. Non bis mordetur credens (Mohammedanus)
e latibulo.

Meidanius scholio sequente proverbium explicavit:
قِيلَ هَذَا كَنَائَةً عَمَّا يُوَثَّمُ أَيُّ أَنَّ الشَّرْعَ يَمْنَعُ الْمُؤْمِنَ
مِنَ الْأَصْرَارِ فَلَا يَأْتِي مَا يَسْتَوْجِبُ بِهِ تَضَاعُفَ الْعُقُوبَةِ يَضْرِبُ لِمَنْ
أَصِيبَ وَنَكَبَ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى يَقَالُ هَذَا مِنْ قَوْلِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ
السَّلَامُ لَا تَلْقَى عِزَّةَ الشَّاعِرِ أَسْرَهُ يَوْمَ بَدْرٍ ثُمَّ مِنْ عَلَيْهِ وَأَتَاءَ
يَوْمٍ أَحَدٍ فَاسْرَهُ فَقَالَ مَنْ عَلَيَّ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ هَذَا الْقَوْلُ
„Dicunt metonymiam
esse, qua id, quod ad crimen eum instiget, significetur.
Lex enim Mohammedanum vetat perseverare (in peccando);
fugit igitur res, ob quas duplicem poenam meretur. De

eo proverbium adhibetur, qui iterum affligitur et malo afficitur. Dicunt, auctorem proverbii prophetam esse, cui Deus faveat! et eum verba Abu-Ohssaho poetae dixisse, cui primum in proelio Bedrense captivo condonavert, tum iterum in proelio Ohodense captivo et veniam roganti ista verba dixerit. Id est: Si credens (Mohammedanus) fuisses, non iterum contra nos pugnasses“. conf. prov. 244.

٢٨ لَا جَدَّ إِلَّا مَا أَفْعَصَ عَنْكَ مَا تَكْرَهُ

288. Non est fortuna nisi quod a te res tibi ingratas repellit.

Dicitur ضربہ فاعصه „Percussit eum et eum suo loco occidit“. Tum scholion hisce verbis proverbium explicat: يقول جدك للقيقى ما دفع عنك المكروه وهو ان يقتل عدوك يقول جدك للقيقى ما دفع عنك المكروه وهو ان يقتل عدوك „Fortuna vera tua est ea, quae rem ingratam a te depellit et hoc est, quod inimicum tuum occidit te non curante. Verba haec dixit Moahwijahus, quum Ahbd-Alrahmanus ben-Chalid ben-Alvalid, cuius partes ne homines secuturi essent, timuerat, a medico veneno dato sublatus esset.

٢٨٩ لَا أَطْلُبُ أَثَرًا بَعْدَ عَيْنٍ

289. Non quaero vestigium post rem ipsam.

Meidanius dixit, se proverbium cum historia (littera ث) iam adtulisse et repetitionis causam esse, quod Abu-Ohbaidus id hoc modo, quo vero sensus non matetur, adtulerit. conf. C. III, 44.

٢٩ لَا يَضُرُّ السَّحَابَ نَبَاحُ الْكِلَابِ

290. Nubi canum latratus non nocet.

De homine dicitur, qui alteri re ipsi haud noxia nocere cupit. Legitur quoque هل يضر „Num nocet?“

٢٩١ لَا تَكْرَهُ سُخْطَ مَنْ رِضَاهُ الْجَوْرُ

291. Ne aegre feras iram eius, quem iniuria contentum reddit.

Ne irae iniusti rationem habeas, nam Dei favor eam sequitur.

٢٩٢ لَا أَمْرَ لِمَعْصِيَةٍ

292. Imperium ei non est, cui obedientia non praestatur.

Cui in imperio non obediunt, is ei aequalis est, cui imperium non est.

Huic similis sensus est, quam proverbio: لَا رَأْيَ لِمَنْ لَا يُطَاعُ «Non est consilium ei, cui non obeditur». conf. prov. 436.

٢٩٣ لَا تَقْعَنَّ الْبَحْرَ إِلَّا سَابِحًا

293. Ne in mare te dimitte, nisi quum natas.

De eo dicitur, qui rem suscipit, quam non bene tractat.

٢٩٤ لَا يَرَى لِعُوقِي غَيًّا

294. Erranti errorem non videt.

De eo dicitur, qui errorem non admittens aliis eum exornat, ut eum committant.

٢٩٥ لَا تَلْمُ أَخَاكَ وَأَحْمَدَ رَبًّا عَافَاكَ

295. Ne fratrem tuum vitupera et lauda dominum, qui tibi condonavit!

٢٩٦ لَا تُوكِ سِقَاءَكَ بِأَنْشُوطَةٍ

296. Ne religa utrem tuum nodo facile solvendo!
 Cautionem in rebus proverbium commendat Meid.
 Monet, ut bene et firmiter res instituamus. Samachsch.
 Ibi legitur سقاء ,utrem“.

٢٩٧ لَا تَمْسُكْ مَا لَا يَسْتَمْسُكَ

297. Ne prehende, quod prehendi non vult.
 Ne beneficium in indignum conferas.

٢٩٨ لَا تَغْرُ إِلَّا بِغُلَامٍ قَدْ غَرَا

298. Ne incursionem fac nisi cum iuvene, qui
 incursionem iam fecit!
 Adhibe difficili in re virum fortem et experientia edoctum!

٢٩٩ لَا آتِيكَ مَا حَمَلَتْ عَيْنِي الْمَاءَ

299. Non ad te veniam, quamdiu oculus meus
 aquam portat.
 Legitur quoque وسقت i. e. congegissit, collegit.

٣٠٠ لَا يُسْمِعُ أَذْنَا خَمْشَا

300. Ut auris sonum lenem audiat, non permittit.
 In Kamuso Calcutt. sic scriptum est: لَا يُسْمِعُ فُلَانٌ
 الْأَذْنَا جَمْشَا. Cilabita sic proverbium adnotavit:
 لَا تَسْمِعُ الْإِنْسَانَ جَمْشَا loco vocis خَمْشَا rectior
 (al. الالسن). Lectio جَمْشَا loco vocis خَمْشَا
 videtur. In eum dicitur, qui admonitionem non admittit.

٣٠١ لَا أُحِبُّ رِثْمَانَ أَنْفٍ وَأَمْنَعُ الْضَرْعَ

301. Non amo adfectu nasi et mammam recuso.

Proverbium a camela desumptum, quae tanquam amans caput in pullum dirigit, eum autem a mammis repellit. In codice Samachscharii legitur: وابغض الصرع „et odio habeo mammam“ Similem sensum poeta versu protulit:

أَمْ كَيْفَ يَنْفَعُ مَا تُعْطَى الْعُلُوقُ بِهِ رُثْمَانٌ أَنْفٍ إِذَا مَا ضَنَّ بِاللَّبَنِ

„Aut quomodo utile est id, quod dat camela in eum propensa adfectu nasi, quotiescunque lac prohibetur“.

Metrum Basith est. c. p. 190.

Verum et sincerum amorem proverbium describit.

٣. لَا تُبْطِرْ صَاحِبَكَ ذَرْعَهُ

302. Ne attonitum reddas socium tuum quoad brachium!

Id est: Ne socio tuo imponas id, quod portare non valet. Accusativi casus in voce ذَرْعُهُ est species appositivi (بدل) vocis صَاحِبِكَ, quasi dixisset auctor, لَا تُبْطِرْ „Ne attonitum reddas brachium socii tui!“ Conf. Kam. s. v. بَطَرَ

٣.٣ لَا تَجْعَلْ شِمَالَكَ جَرْدَبَانًا

303. Ne sinistra manu tua cibum tegas, ut alios, quominus edant, impedias!

Id est: Ne sinistra manu cibum, impediens, quominus alius eum capiat, tegas. Proverbio hoc aviditas vituperatur. Grammaticus Alferra hunc versum citavit:

إِذَا مَا كُنْتَ فِي قَوْمٍ شَهَاوَى فَلَا تَجْعَلْ شِمَالَكَ جَرْدَبَانًا

„Quotiescunque in gente avida es, ne sinistram tuam panis custodem facias! Metrum Wafir est. conf. p. 204.

٣٠٤ لَا يَدِي لَوَاحِدٍ بَعَشْرَةَ

304. Nulli manus mea decem valet.

Varia in codicibus est lectio. In meo لَا يَدِي, in Lugd. لَا يَدِي, in Paris et Berol. لَا يَدَيْنِ. Hoc ferri potest; in scholiis enim verborum explicandorum gratia „non potest“ additum est, et a Meidanio citatus poetae versus sensum confirmat:

أَعْبِدْ لِمَا تَعْلُو فَمَا لَكَ بِالْأَدْنَى لَا تَسْتَطِيعُ مِنَ الْأُمُورِ يَدَانِ

»I eo, quo adscendere potes, nam res, quas perficere non potes, te non spectant«. Metrum Camil est. p. 213.

٣٠٥ لَا يُرْسِلُ السَّاقَ إِلَّا مُمَسِّكًا سَاقًا

305. Arboris truncum non dimittit, donec arboris truncum capiat.

Proverbium hoc a chamaeleone desumptum est, chamaeleon enim solis ardore adfectus ad arboris truncum confugit, ut in eius umbra sit; sed quum is umbram non facit, ad alium confugit. Alii autem contrario modo proverbium explicant. Chamaeleonem summo solis ardore gaudere dicunt, ut nonnisi ob solis defectum in alium truncum procedat. Dicit poeta:

بَلَّتْ بِأَشْوَسَ مِنْ جِرْبَاءِ تَنْصِبَةٍ لَا يُرْسِلُ السَّاقَ إِلَّا مُمَسِّكًا سَاقًا

»Adhaeret viro contrahenti palpebras magis quam chamaeleon in arbore spinosa, non dimittens truncum donec alium truncum arripiat«. Metrum Basith est. c. l. m. p. 190. Conf. C. XXVIII, 90.

٣٠٦ لَا مَلِكٍ أَبْقَيْتِ وَلَا هَكَ أُنْقَيْتِ

306. Aquam tuam non conservasti et pudendum tuum non mundasti.

Legitur quoque loco vocis *هَكَ* vox *حَرَك* vel *دِرَنَك* »sordes tuas« (sic in Samachscharii codice). Narrant virum cum uxore sua iter facientem, quum uxor, quae menstruis laboraret, paucam aquam, quam secum haberet, adhibuisset ad se lavandam, aqua isti rei non sufficiente, proverbii verba dixisse. Almofadhdhelus autem dixit, proverbii auctorem Aldhabbum ben-Arwa Alcilahtam esse. Hic mercaturam facturus cum gente sua ex terra Iemen exierat. Per aliquot dies postquam cum sociis iter fecerat, eos reliquit et in deserto in gentem Hamadan incidit. Iuveni illi pulchro adspectu et eleganti Ahmram filiam Sobaii quam amabat, in matrimonium petenti primum quidam dare recusabant, quod neque poeta neque hariolus neque fontium gnarus esset, tandem precibus multis commoti consenserunt. Aliquo tempore post gens quaedam Arabum in hos incursionem facere volebat. Hac de causa gens Hamadan Dhabbum, quem ipsis infortunium adducturum esse putarent, cum uxore depulerunt. Per diem noctemque iter facientes a fonte non multum aberant. Uxor igitur, quae menstruis laboraret, spe fontis aquam in lavando adhibuit, sed isti rei aqua non suffecit. Ad fontem pervenientes cum sub terram demorsum invenerunt. Maritus tum temporis ista proverbii verba uxori dixit et in arboris umbra considens hos cecinit versus:

تَالَلِّهِ مَا طَلَّةٌ أَصَابَ بِهَا بَعْلًا سِوَايَ قَوَارِعِ الْعَطَبِ
وَأَيُّ مَنِّهِ يَكُونُ أَثْقَلُ مِنِّ مَا طَلَبُونَهُ إِذَنْ مِنَ الضَّيْبِ
أَنْ يَعْرِفَ أَلْمَاءُ تَحْتَ صَيْمِ الصَّغَا وَخَيْرَ النَّاسِ مَنْطِقَ الْخَطْبِ
أَخْرَجَنِي قَوْمُهَا بِأَنَّ الرَّحَا نَارَتْ بِشُومٍ لَهُمْ إِلَى الْقَطْبِ

„Per Deum! Non adflixerunt adversitates infortunii uxoris causa maritum sicut me! Quenam erat gravior dos

quam quod a Dhabbo postularunt, ut aquam sub duris petris videret, et picarum virilium loquelam hominibus indicaret. Eius (uxoris) gens me expulit, quod belli mola super axe se convertens eos afflixerat“.

Mulier autem istis versibus laeta dixit: Redeamus ad gentem, poeta enim es. Redeuntes quum verberare et repellere vellent, vir dixit: Audite versus meos et tum me occidite! Auditis versibus in gratiam eorum rediit. Proverbii rationem habuit Ferasdakus in versu sequente:

وَكُنْتَ كَذَاتٍ لِّلْحَيْضِ لَمْ تَبْقِ مَاءَهَا وَلَا عَيْ مِنْ مَاءِ الْعَدَاةِ طَافِرٍ

„Tu similis eras feminae menstruis laboranti, quae aquam suam perdidit, et non erat ab aqua uteri pura“.

Metrum Thawil est. p. 162. Proverbium vituperat eum, qui unam rem, ut alteram assequatur, perdit, sed illa altera non potitur.

٣٠٧ لَا أَبُوكَ نُشِرَ وَلَا التُّرَابُ نَفِدَ

307. Non pater tuus reviveret, et terra non penetraretur.

Ahmarus proverbii originem hanc fuisse dixit: Quum vir quidam dixisset, si locum, ubi pater meus occisus esset, scirem, terram eius super capite meo ponerem; alius quidam ista proverbii verba dixit significaturus, eum ista re patris caedem non vindicaturum esse. De eo dicitur, qui rem inutilem petit. Samachscharius dixit, proverbium de eo adhiberi, qui faciat rem, dum aliam quaerat; sed hanc non assequatur.

٣٠٨ لَا يَكُنْ حُبُّكَ كَلْفًا وَلَا بُغْضُكَ تَلْفًا

308. Ne sit amor tuus omnino te occupans, et odium tuum perdens!

Proverbium, ut et in amore et in odio modum rectum

teneamus, monet. Sic nos docent traditionis verba: احبيب حبيبك هونا عسى ان يكون بغيصك يوما وابغض بغيصك يوما „Leniter ames amatum tuum, quamdiu fieri potest, ut aliquo die in odium tibi veniat et leniter odias tibi exosum, quamdiu fieri potest, ut aliquo die tibi amoris sit“. Conf. C. VI, 96.

٣٠٩ لَا يُدْعَى لِلْجُلَى إِلَّا أَخُوهَا

309. Non advocatur ad rem gravem nisi frater eius.

Id est: Qui eam perficere potest. Haec verba debili dicuntur i. e. tu non es talis, quom ad rem gravem perficiendam advocent.

٣١٠ لَا يَعْدَمُ شَقِيٌّ مَهْرًا

310. Non deest misero equi pullus.

In Samachscharii libro legitur مهرة. Legitur quoque „pullulus equi“ Pullum equi educare, res difficilis et molesta est. De viro dicitur, qui re diu adfligitur et fatigatur. Conf. C. III, 143.

٣١١ لَا تَهْرَفْ بِمَا لَا تَعْرِفُ

311. Ne multum laudes quod nescis!

Proverbium nos monet, ne rem nobis non satis cognitam nimium laudemus. conf. Kam. et Dj. s. v. هرف

٣١٢ لَا تَنْسُبُوهَا فَانْظُرُوا مَا نَارُهَا

312. Ne genus eius rogetis; sed observate signum ei inustum!

A camelo, e cuius signo inusto genus cognoscitur, proverbium desumptum in homines translatum est. Conf.

C. XXV, 26. Ex externae conditionis indiciis internae scientiam comparari posse significat proverbium.

٣١٣ لَا أَحْسَنُ تَكْذَابِكَ وَتَأْتَاكَ تَشْوُلُ بِلِسَانِكَ
شَوْلَانُ الْبُرُوقِ

313. Non bene calleo, quemadmodum tu, mendacium proferre et crimen committere. Linguam tuam moves modo, quo camela non praeg-nans caudam movet.

Vox بَرُوقِ camelam significat, quae caudam movens gravis putatur, dum gravis non est. Huiusce proverbii originem fuisse tradunt hanc: Modjaschihus ben-Darem a rege, quem adierat, interrogatus, ubi frater Nahschalus esset, respondit, eum in praedio suo degere, neque ad reges venire. Rex eum advocari iussit. Rex advenientis pulchritudinem admirans, dixit: Loquere mecum, o Nahschale! Modjaschihus, quum ille silentium teneret, dixit: Alloquere regem, o Nahschale.! Tum dicens: الشمر كثير „Malum multum est!“ siluit, et quum iterum eum frater adhortaretur, ut cum rege loqueretur, ista proverbii verba protulit. Proverbium parum loquens contra eum, qui multa facit verba, adhibere solet.

٣١٤ لَا يَعْذَرُ الْخَوَارِ مِنْ أُمِّ حَنَّةَ

314. Non deest pullo cameli matris suae adfectus amoris.

Vocabulum حَنَّة proprie significat argutum sonum, quem camela pullum amans edit, tum adfectum amoris. Sic Abu-Ohbaidus proverbium legit et explicavit. Alius quidam dixit, حَنَّة significare similitudinem. Ebn-Alahrabius autem dixit, proverbium hoc simile esse illi loquendi modo „Ex arbore spinosa nascitur eius شكيرها

surculus“. Sunt denique, qui خنة legant, quae vox sonum per nares emissum significat; sed prior legendi modus Meidanio rectior videtur. Samachscharius dixit legi quoque: Non deest camelae a matre sua sonus per nares emissus.“

٣١٥ لَا آتِيكَ مَا حَنْتِ النَّيْبُ

315. Non ad te veniam, quamdiu annosae camelae argutum sonum in pullum edunt.

Iste sonus adfectus amoris indicium est. Annosae autem camelae maiore amoris adfectu in pullos impletae sunt. Sensu autem non variato dicitur: ما اظت الابل. Proverbium autem significat: Nunquam ad te veniam!“

٣١٦ لَا أَفْعَلُ كَذَا حَتَّى يَلْجَ الْجَمْدُ فِي سَمِّ الْحَيَّاطِ

316. Non faciam hoc, donec camelus in foramen acus intret.

Proverbium est vetus, quod in Coran: Sur VII, 38 occurrit et iam in Novo Testamento usurpatum fuit. c. Marc. X, 25. Luc. XVIII, 25. Sunt autem qui καμυλος nec non καμηλος funem crassum nauticum significare dicant. Conf. Suidas ad v. καμηλος, Aristophan. Vesp. 1036 schol. et Phavorin. κάμηλος. Rabbini denique דכחשא בקופא פילא בן פילא habent. conf. Buxtorfii lex. Chald. Talm. s. v. פילא

٣١٧ لَا يَضُرُّ الْحَوَارَ مَا وَطَّئَتْهُ أُمُّهُ

317. Cameli pullo tenero non nocet, quod mater eum calcat.

Legitur quoque لا يضير sensu non variato. Proverbium matris amorem et misericordiam significat.

٣١٨ لَا نَاقَتِي فِي ذَا وَلَا حَمَلِي

318. Non camelus meus in hoc et non camela mea.

Verba haec Alharitsus ben-Ahbbad dixit, quum Djassasus ben-Morrah Colaibum occidisset. Proverbium significat, se ab ista re et ista iniuria liberum esse. Dixit poeta Alrāi:

وَمَا هَجَرْتُكَ حَتَّى قُلْتُ مُعَلَّنَةً لَا نَاقَةَ لِي فِي هَذَا وَلَا جَمَلٌ

„Quaenam est alienatio tua (o femina!), ut publice dicas Non est mihi in hoc camela et non camelus“.

Metrum Basith est, sed primus pes regulis contrarius est. c. l. m. p. 190 et 195. Alii verba ista Alzadufae filiae Djalisi Ohdsritae adscribunt, quae Saido ben-Alachnas Ohdsritae nupta erat. Habuit ille filiam Alfareah appellatam ex alia uxore natam, cuius in separato tentorio degentis tutelam servae tradiderat. Haec puella iuvenem Schabats appellatum amabat et patre in Syria profecto quavis nocte cum eo in regionem desertam camelo vehens abibat ante Auroram in tentorium rediens. Pater e Syria redux filiam non invenit et servam interrogans audivit, eam profectam esse. Tum iratus quum ad uxorem rediisset, illa dixit: يَا زَيْد لَا تَعْجَلْ وَاقِفِ الْآثَرَ لَا نَاقَةَ لِي فِي هَذَا وَلَا جَمَلٌ „O Saide! Ne festinanter agas; sed vestigium sequaris, non est camela mihi in hoc et non camelus In Samachscharii opere proverbium sic legitur.

٣١٩ لَا تُقْسِطْ عَلَى ابْنِي حِبَالِ

319. Ne iniuste agas contra Abu-Hibalum!

Hibalus filius Tholaihahi ben-Chowailid a Tsabito Alakram et Ohcaschaho ben-Mohzin, quibus occurrerat, occisus erat, nam eius pater tempore Mohammedis pro-

pheticum munus sibi vindicaverat. Tholaihahus rei certior factus eos occidit, et hos versus dixit:

لَئِنْ تَكُ أَذْوَادُ أُصْبَيْنَ وَنِسْوَةٌ فَلَنْ تَذْهَبُوا فِرْعَا بِقَتْلِ حِبَالٍ
وَمَا ظَنُّكُمْ بِالْقَوْمِ إِذْ تَقْتُلُونَهُ أَلَيْسُوا وَإِنْ لَمْ يُسَلِّمُوا بِرِجَالٍ
عَشِيَّةً غَادَرْتُ أَبْنَ أَقْرَمَ ثَاوِيًا وَعُكَّاشَةً أَلْغَنِي عِنْدَ نَجَالٍ

»Profecto! Si camelorum agmina adficta essent et mulieres, tum Hibalum non impune occideretis. Quid autem est, quod putetis, quum homines occiditis, eos non esse viros, etsi Mohammedani non sunt. Vesperâ, quo ego sagittae iactu¹⁾ Akramum et Ohccaschahum Ghanmitam in proelii campo decepi«. Metrum Thawil est. c. l. m. p. 163.

Gens autem Banu-Asad, quum Tholaihahum de filii morto se vindicasse audivissent, ista verba dixerunt, quae proverbii loco significant, cuiusdam vindictam timendam esse.

٣٢. لَا يَكْظُمُ عَلَى حِرَّتِهِ

320. Ruminationem suam non retinet.

De camelo usitatus loquendi modus in hominem transfertur, qui secreta sua non continet. Sensu et ratione simile proverbium est sequens: لَا يَخْتَنِقُ عَلَى حِرَّتِهِ conf. Abulfed. Ann. T. II p. 78.

٣٣١. لَا فِي الْعَيْرِ وَلَا فِي النَّفِيرِ

321. Non in iter facientium agmine et non in agmine tecum fugientium.

1) Sic verti ثَاوِيًا pro ثَاوِيًا, quum hospitio excipiendi sensui convenire non videretur et Asaditae iaculandi arte clari essent. Vox أَثْوَاء et pro hoc أَثْوَى sagitta iaculatus est significat.

Almofadhdhelus dixit, proverbii huius, quod de eo adhibeatur, cuius res detrimentum capiat et potentia diminuat, auctorem Abu-Sofjanum ben-Harb fuisse, qui cum iter facientium agmine gentis Koraisch ex Syria redierit. Mohammedes enim reditus tempus exspectans suos contra illud agmen eduxerat, et contra Abu-Sofjanus Mohammedis occursum timens Koraischitis, ut ipsi obviam auxilio venirent, imperaverat. Abu-Sofjanus quum ad Medinam adpropinquaret, multo timore adfectus Almodjdijum ben-Ahmru interrogavit, num sociorum Mohammedis quendam appropinquantem videret. Ille respondit, se non vidisse nisi duos viros camelis vehentes, qui ad duos fontes, qui in Mohammedis ditione essent, Ahdi et Basbas appellatos venissent. Abu-Sofjanus ad illos fontes veniens e contrito camelorum stercore, quod dactylorum nucleos contineret, cognovit, illos viros Medinenses esse et ista re monitus a loco Bedr appellato iter ad dexterum latus deflexit et litoris tractum ingressus est. Simul Koraischitis iam e Mecca egressis nuntium misit, ut redirent. Hi autem excepta gente Banu-Sohrah, quae a loco Tsanijjah Adjdsja ad litus deflectens cum Abu-Sofjano conveniebat, redire nolentes apud locum Bedr a Mohammedanis magna clade adfecti sunt. Abu-Sofjanus gentem Sofrah proverbii verbis allocutus est, quae de eo adhibent, qui rem suam deicit et dignitatem suam deminuit.

٣٢٢ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا أَرْزَمْتُ أُمَّ حَايِلَ

322. Non faciam hoc, quamdiu argutum sonum edit mater pulli camelini feminini sexus.

Id est: Nunquam id faciam. conf. Kam s. v. رزم

٣٢٣ لَا تُرَاهِنَنَّ عَلَى الصَّعْبَةِ وَلَا تُنْشِدِ الْقَرِيضَ

323. Ne super camela difficili et indomita pignore certa et ne carmen metri Redjes recita!

Vocabulum قريض carmen significat; sed nonnisi de carmine metri Redjes, quod est minus artificiosum, adhi-
etur. Proverbium hoc poetae Alhothaiah appalla'o ad-
scribitur. Huic morte appropinquante circumstans familia
et propinqui dixerunt. Nobis mandata da! Respondit; De
quam re testamento mandatum mihi dandum est? Opes
meae inter filios meos dividendae sunt. Illi dixerunt: Hoc
scimus; praecipe autem nobis aliud! Dixit: ويل للشعر من
,,راوية السوء“ Vae carmini, cuius relator pravus est! quae
verba in proverbii consuetudinem venerunt. Tum dixit:
Annuntiate genti Zabii ben-Alharits, cum fuisse poetam,
qui dixisset:

لِكُلِّ جَدِيدٍ لَذَّةٌ غَيْرُ أَتْنَى وَجَدْتُ جَدِيدَ أَمُوتٍ غَيْرَ لَذِيذٍ

»Omni rei novae iucunditas est; sed non inveni novum
mortis esse iucundum«. Metrum Thawil est. c. p. 163.
Dixit denique ista nostri proverbii verba, quae monent, ut
vir caveat.

Alii autem diverso modo rem tradunt. Quae quum
utilia mihi esse videantur, omnia exscribam. في بعض
الروايات انه قيل يا ابا مليكة اوص قال ما لي للذكور دون الاناث
قالوا ان الله تعالى لم يامر بهذا قال فاني امر قال اوص قال
اخبروا ال الشماخ ان اخاهم اشعر العرب حيث يقول

وطلت باعراف صيما كآنها رماح تجاها وجهة الريح راكز

قالوا اوص فان هذا لا يغني عنك شيئا قال ابلغوا كنده ان
اخاهم اشعر العرب حين يقول

فيا لك من ليل كان نجومه بكل مغار انفتل شدت يبدل

يعني امرى القيس قالوا اوص فان هذا لا يغني عنك شيئا قال
اخبروا الانصار ان اخاهم امدح العرب حين يقول

يقشون حتى ما تهر كلابهم لا يسألون عن السواد المقيل

قالوا اوص فان هذا لا يغنى عنك شيئا قال اوصيكم بالشعر خيرا
ثم انشا يقول

الشَّعْرُ صَعْبٌ وَطَوِيلٌ سَلَمَةٌ إِذَا ارْتَقَى فِيهِ الْإِذَى لَا يَعْلَمُهُ
زَلْتُ بِهِ إِلَى اللَّصِيفِ قَدَمُهُ وَالشَّعْرُ لَا يَسْلِيْعُهُ مَنْ يَظْلِمُهُ
يُرِيدُ أَنْ يُعْرَبَهُ فَيُجِجُهُ وَلَمْ يَزَلْ مِنْ حَيْثُ يَأْتِي يَخْدِمُهُ
مَنْ يَسِرُّ الْأَعْدَاءَ يَبْقَى مَيْسَمُهُ

قالوا اوص فان هذا لا يغنى عنك شيئا فقال
قَدْ كُنْتُ أَحْيَانًا شَدِيدَ الْمُعْتَمَدِ وَكُنْتُ أَحْيَانًا عَلَى خَصْبِي أَلَدِ
قَدْ وَرَدَتْ نَفْسِي وَمَا كَانَتْ تَرُونِ

قالوا اوص فان هذا لا يغنى عنك شيئا فبكى قالوا وما يبكيك
قال ابكى للشعر للجيد من رواية السوء قالوا اوص للمساكين بشي قال
اوصيهم بالمسألة واوصى الناس ان لا يعطوهم قالوا اعتف
غلامك فانه قد رعى عليك ثلاثين سنة قال هو عبد ما بقى على
الارض عيسى ثم قال احملوني على حمارى وددروا بى حول
هذا التل (فانه لم يمت على الحمار كريم فعسى ربى ان
يرحمى فحملة ابناه واخذوا بضبعية ثم جعلوا يسوقان للحمار
حول التل وهو يقول

قَدْ عَجَّدَ الدَّهْرُ وَالْأَحْدَاثُ يَتِمُّكُمَا فَاسْتَعْنِيَا بِوَشِيكِ انِّى غَانُ
وَتَلَيَانِي فِي غَمَرَاءٍ مُظْلِمَةٍ كَمَا تُدْبِئُ ذَلَالَةٌ بَسِينٍ أَشْطَانُ
قالوا يا ابا مليكة من اشعر العرب فقال هذا للحمر اذا طمع بخير
واشار بيده الى فيه فكان اخر كلامه فمات وكان له عشرون

1) Sequentia usque ad وهو يقول in codice Lugd. non sunt.

Dixit: Praecipiam vobis poesis tanquam bonum! tum incepit dicere:

„Poesis difficilis, et eius scala longa est. Qui in eam ascendit eam non noscens, eius pes ad infimum delabitur, nam poesis ei, qui eam iniuste tractat, obediens non est. Eleganter et pure carmen dicere vult, et barbarice id dicit, quamvis ei semper inservit. Qui inimicis stigma inurit, eius instrumentum manet“¹⁾)

Dixerunt: Praeceptum nam illud tuo loco nil prodest. Dixit: Ego per longum temporis spatium firmiter fultus eram et contra adversarium meum acriter litigabam. Nunc anima mea descendit, et iam non demittebatur“²⁾)

Dixerunt: Praeceptum! nam illud tuo loco nil prodest: Tum ploravit. Dixerunt igitur: Cur ploras? Dixit: Ob poesis bonam, cuius malus relator est. Dixerunt: Praeceptum pauperibus rem! Dixit: Praecipio iis, ut rogent et praecipio hominibus, ut iis non dent, Dixerunt: Manumitte servum tuum, nam per triginta annos tibi pavit. Dixit: Is servus est, quamdiu in terra est Ahbsita. Tum dixit: In asino meo me vehi sinite et circum hunc collem me circumducite, nam in asino generosus mortuus non est; fieri igitur potest, ut dominus meus misericordia mei adficiatur. Eiusque igitur filii duo eum in asinum sustulerunt et eius brachiis captis circum collem asinum propulerunt, dum ipse hos versus dicebat:

Tempus iam festinavit et fortunae casus vestram adducere orbitatem. Contenti estote festinante, nam et ego contentus sum et me dimittite in terram obscuram, quemadmodum inter funes longos situla demittitur“³⁾)

Dixerunt: O Abu-Malicahe! quis optimus Arabum poeta est? Dixit: Hoc foramen, quando bonum cupit, et

1) Metrum Redjes est. p. 231.

2) Metrum Redjes est. p. 231.

3) Metrum Basith est. c. p. 190.

manu os indicavit. Haec autem eius postrema verba erant. Mortuus est centum et viginti annos natus, quorum septuaginta ante Mohammedis religionem, quinquaginta post vixit. Narrant uxorem eum iter facturum et iumentum adducentem interrogasse. Quando redibis? Eum dixisse: Numera annos, quando profectus sum, ob reditum meum et siue menses, nam breves sunt. Dixit illa: Memor sis amoris, quo te amplector et desiderii mei, quo teneor, et miserere filiarum tuarum, quae parvae sunt! Dixerunt, cum laude sua omnes elevasse, satyra sua omnes depressisse. Et se ipsum, quum se in speculo contemplaretur, erat enim deformis adspectu, satyra perstrinxisse dicentem.

„Labia mea hodie nisi mala proferre volunt, et nescio, cuinam ego ea dicam. Meam faciem esse deformem a Deo formatam esse video. At turpis habeatur illa facies, turpis declaretur is, qui eam portat!“ Metrum Thawil est. p. 162.

٣٣٤ لَا تَكُنْ أَذَى الْعَيْرَيْنِ إِلَى السَّهْمِ

324. Ne sis asinorum silvestrium proximus sagittae!

Ne sis inter socios tuos interitui proximus. Monet nos, ut caveamus.

٣٣٥ لَا يَأْتِي الْكِرَامَةَ إِلَّا حِمَارٌ

325. Non recusat honorem nisi asinus.

Ahlii principis verba sunt. Duobus viris ad ipsum venientibus, ut considerent, duo pulvinaria poni iusserat. Unus quum locum in pulvinari occuparet, alter non, Ahlius cum hisce verbis additis sedere iussit.

٣٣٦ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا حَبَجَ ابْنُ أَتَلَنْ

326. Non hoc faciam, quamdiu pullus asini pedit!

Id est: Nunquam id faciam. Legitur **حبج** et **حبج** cum eadem significatione.

٣٢٧ لَا تَحْبِقُ فِي هَذَا الْأَمْرِ عَنَاقُ حَوْلِيَّةٍ

327. Non pedet hac in re capella annicula.

Ahdijus ben-Hatim, quum Ohtsmanum occidisset, verba haec protulit significaturus, hanc rem ipsi innoxiam futuram esse et neminem Ohtsmani mortem vindicaturum. Quum die pugnae, qui dies cameli appellabatur, oculus Ahdijji erutus eiusque filius apud Zifinum occisus esset, quidam ei dixit: O Abu-Tharife! Nonne dixisti? Non pedet hac in re capella annicula? Imo! respondit per Deum! hircus magnus in ea pepedit.

٣٢٧ لَا تَنْفُطُ فِيهِ عَنَاقُ

328. Non sternutabit in eo capella.

Vocabulum **نفط** in capris, **عطس** in hominibus adhibetur. Neminem istius rei rationem habiturum esse, proverbium significat.

٣٢٩ لَا يَتَنَطَّحُ فِيهَا عَنَرَانُ

329. Duae caprae in eo se cornibus non petent.

Nemo ista de re sollicitus erit.

٣٣٠ لَا تَتَنَطَّحُ بِهَا ذَاتُ قَرْنٍ جَمَاءَ

330. Cornibus non petet in eo cornua habens cornibus carentem.

Proverbio hoc tempus calamitosum, in quo nulla est alacritas, significatur. Meid. In Samachscharii opere autem legimus, esse, qui proverbium significare dicant, homines

quietos pacem colere, ut robustus debili iniuriam non inferat. Alterum autem esse legendi modum: لا تنطم جماء „Cornibus carens cornua habentem non petit“, ut sensus sit, debilem robusto resistere non posse.

٣٣١ لَا أَفْعَلُ ذَلِكَ مَا لَأَاتِ الْغُورُ بِأَذْنَابِهَا

331. Non faciam hoc, quamdiu dorcades caudas movent!

Id est: Nunquam id faciam. Alter proverbii legendi modus est: ما لالات العفر sensu non variato.

٣٣٣ لَا لَعَا لِفُلَانٍ

332. Ne Deus quendam erigat!

Caespitanti dicere solent: لعا له „Deus eum erigat!“ Contrario autem sensu لا لعا له dicitur. Dixit poeta Alachthalus:

لَا هَدَىٰ آلَهُ قَيْسًا مِنْ صَلَاتِهِمْ وَلَا لَعَا لِبَنِي ذَكْوَانَ إِنْ هَتَرُوا

»Ne Deus gentem Kais ab errore in viam rectam ducat, et ne gentem Banu-Dsacwan, quum caespitat, erigat! Metrum Basith est. p. 190. In Samachscharii codice proverbium لا لعا لفلان legitur. conf. prov. 111.

٣٣٣ لَا قَرَّارَ عَلَى زَأْرٍ مِنَ الْأَسَدِ

333. Non est quies, quum leo rugit.

Alhadjdadjus verbis istis usus est, quum Ahbd-Almalicum ipsi iratum esse audivisset. Desumptum autem est proverbium e versu Alnabeghahi.

نَبُتُ أَنْ أَبَا قَابُوسَ أَوْعَدَنِي وَلَا قَرَّارَ عَلَى زَأْرٍ مِنَ الْأَسَدِ

»Certior factus sum eius, quod Abu-Kabusus mihi minatus est, et non est quies, quum leo rugita.

Metrum Basith est. p. 190.

٣٣٤ لَا تَقْتَنَنَّ مِنْ كَلْبٍ سَوْءٍ حَرَوًا

334. Ne emas pravi canis catulum!

Sensus huius proverbii e versu sequente cognoscitur:

تَرْجُو الْوَلِيدَ وَقَدْ أَغْيَاكَ وَالِدُهُ وَمَا رَجَاؤُكَ بَعْدَ الْوَلِيدِ الْوَلِيدَا

»In filio spem ponis; sed eius pater spem tuam fefellit; et quanam spes post patrem in filio erit?

Metrum Basith est. p. 190.

٣٣٥ لَا أَفْعَلُهُ سِوَى الْحَسَلِ

335. Id non faciam, quamdiu dens lacertae iuvencae erit.

Id est: nunquam id faciam, quippe lacertae pullo dens non excidit. Ante vocem *دوام* *سن* omissum est durante dente. conf. Kam. s. v. *حسل* et Dj. s. v. *سن*

٣٣٦ لَا يَكُونُ كَذَا حَتَّى يَجِنَّ الضَّبُّ فِي أَثَرِ

الْأَبْلِ الصَّادِرَةِ

336. Non erit hoc, donec lacerta argutum sonum edat sequens camelos ab aqua recedentes.

Id est: Nunquam, quia lacerta aqua non egens, aquam non adit.

٣٣٧ لَا أَدْرِي أَيُّ الْجَرَادِ عَارَةٌ

337. Nescio, quanam locusta eum perdiderit.

Id est: Nescio, quis eum abstulerit, perdiderit. conf. Kam. s. v. *جراد* et Dj. s. v. *هور*.

٣٣٨ لَا يَلْتَأْظُ هَذَا بِصَفَرِي

338. Hoc cordi meo non adhaeret.

Altera lectio est لَا يَلِيْقُ بِصَفَرِي sensu non diverso. Vocabulo autem صَفَرٌ vacuitatis significatio est. Id est: Res in vacuo cordis mei loco non est. De paucio consensu adhibetur. Samachschar.

٣٣٩ لَا تَأْكُلْ حَتَّى تُطَيِّرَ عَصَافِيرَ نَفْسِكَ

339. Ne edas, donec passeress animae tuae ad volatum excitentur.

Ne edas, donec cibi desiderio incendaris. Dicitur quoque: «Sonuerunt passeress ventris eius» et «Coaxaverunt ranae ventris eius» i. e. esurivit.

٣٤٠ لَا يَعْذَرُ مَا نَعِ عِلَّةٌ

340. Deneganti praetextus non deest.

In eum dicitur, qui avaritia commotus petenti rem denegat.

٣٤١ لَا عِلَّةَ لَا عِلَّةَ هَذِهِ أَوْتَادٌ وَأَخْلَّةٌ

341. Non est praetextus, non est praetextus, hi sunt paxilli lignaque acuta.

Mulier tentorium suum non bene figens causam huius rei dixit, quod paxillis careret. Maritus paxillos et ligna acuta, quibus tentorii partes distantes connectuntur, adferens ista verba dixit. De eo dicuntur verba, qui praetextu falso et non admittendo utitur. Samachscharius addidit

verba: *وَفَهَرْنَا فِي اللَّحَّةِ*: «Et securis nostra in sacco». Simile proverbium conferas C. XVIII, 117.

٣٣٢ لَا يَنَامُ مَنْ أَتَارَ

342. Non dormit qui se vindicat.

Hoc scholion legitur: *اى من طلب الثار حرم على*: «Qui vindictam petit, sibi quietem et somnum interdicit. Instigat ad obiurgandum». Sed scholii finis ipsi proverbio parum convenit, instigat enim ad vindictam. In codicibus Pocock. et Berol. post hoc proverbium duo sequentia leguntur:

لَا أَفْعَلُهُ مَا حَىٰ حَىٰ ۖ أَوْ مَا مَاتَ مَيِّتَ

«Non id faciam, quamdiu vivus vivit et quamdiu moribundus moritur.»

Cum brevi scholio. *اى ابدا*, i. e. nunquam et «Non est obiurgatio post mortem.» *بعد الموت لا عتاب* cum scholio: *يضرب في اللح في الاعتاب*: «Instigat ad obiurgationem». Ex hocce autem scholio conicere licet, olim in codicibus aliis haec duo proverbia exstitisse, tum ommissa esse, ita ut posterioris, quod postea (prov. 583) invenitur, scholion remaneret.

٣٣٣ لَا يَمْلِكُ الْحَايِنُ حَيْنَهُ

343. Periens exitium suum in potestate non habet.

Id est: Calamitatem suam repellere non potest. In Samachscharii opere legitur: *لا يملك حايين دمه*: «Periens sanguinem suum in potestate non habet» Significat, fatum hominem ad interitum propellere, ut cautio inutilis sit.

٣٣٤ لَا عَتَابَ عَلَى الْجَنَدَلِ

344. Non est obiurgatio lapidum.

Narrant, reginam fuisse in terra Sabae pluribus in matrimonium petitam. Eam procis, ut quisque se breviter describeret, imperasse. Primum eorum, Modricus cui nomen esset, dixisse: Pater meus excelsa dignitate gaudebat et alto generis honore fruebatur. Ego autem difficilis naturâ sum, impavidus in rerum vero statu. Regina ista audientem proverbii verba dixisse, quae in rem haud repellendam, quum accidit, adhibentur. Secundum, qui Dhabisus ben-Scharis appellaretur, dixisse: Magnas ego possideo opes, natura animi mei non est turpis, et generis mei honor non est parvus et convenienti hominibus modo ago addens واحذو النعل بالنعل واحذى القرض بالقرض. Tum reginam dixisse: لا يسرك غاييا من لا يسرك شاهدا Non laetitiam dabit absenti tibi, qui praesentem te laetitia non adficit, quae verba in proverbii consuetudinem venissent. Tertium denique talia protulisse: Ego sum Schammasus ben-Ahbbas notus liberalitate et fortitudine, pulchra indole naturae praeditus et acquitate in iudicio. Opes meae neque in paucis sunt prohibitae et porta mea non velo clausa in prosperis aut adversis rebus. Reginam autem ista verba audientem dixisse: الخير منيع والشر محظور Bonum est defensum et malum est prohibitum. Et haec quoque verba in proverbium venerunt. Eam autem Schammasum aliis praetulisse et dixisse: I, cum fortuna aut sine! " quae verba proverbii usum obtinuerint (conf. C. XII, 56.)

٣٤٥ لَا أَفْعَلُ كَذًا مَا أَنَّ السَّمَاءَ سَمَاءً

345. Non faciam hoc, quamdiu coelum coelum est.

Altera proverbii lectio est: ما أن في السماء نجما aut quamdiu in coelo stella apparuit. ما عسى في السماء نجم

٣٤٦ لَا أَتَيْكَ السَّمَرَّ وَالْقَمَرَ

346. Non ad te veniam, quamdiu tenebrae et luna existunt.

Voces السمر والقمر quoque transponuntur.

٣٤٧ لَا أَفْعَلُهُ مَا جَمَرَ أَبْنُ جَمِيرٍ

347. Non ad te veniam, quamdiu nox tenebrosa congregat.

Nox tenebrosa, qua rerum distantia non apparet, omnes res congregare videtur.

٣٤٨ لَا أَفْعَلُهُ مَا سَمَرَ أَبْنُ سَمِيرٍ

348. Non faciam hoc, quamdiu tempus existit.

Samachscharius proverbium sic explicavit: لَا أَفْعَلْ

ما سمر ابنا سمير لما كان من شأن المتسامرين أن يَخُوصَ هذا في حديثه إذا فرغ ذلك تابعا له توسعوا فقالوا صرنا الى فلان سمرا بوزن خدم أى بعضنا في أثر بعض وقيل للدهر سمير لا تباع بعضه بعضا فمعنى قولهم ما سمر ابنا سمير ما تعاقب الليل والنهار وتلا أحدهما صاحبه وهما ابنا الدهر ويروى ما سمر السمير أى ما اختلف الدهر قال العباس بن مرداس

فَإِنْ يَهْدُوا إِلَى الْإِسْلَامِ يَلْقُوا أَنْفَ أَنْثَى مَا سَمَرَ السَّمِيرُ

ويجوز أن يكون المعنى ما حدث المسامر قال الشاعر

مَا يَبْرَأُ الْأَحْمَقُ مِمَّا بِهِ مِنْ حَقِيقَةِ مَا سَمَرَ أَبْنَا سَمِيرٍ

»Quum noctis tempore confabulantium mos sic ferret, ut unus narrare inciperet altero cessante cum sequens, isti loquendi modo latius usi sunt dicentes: صرنا الى فلان modo, quo vox خدم enunciatur i. e. unus nostrum alterius vestigium sequitur. Tempus autem سمير appellabatur, quod una pars alteram sequitur. Sensus autem

proverbii *ما سمر ابنا سمر* est: Quamdiu nox et dies unus alterum sequitur, sunt enim filii duo temporis. Legitur quoque sic proverbium *ما سمر السمر* i. e. quamdiu tempus diversum est. Dixit Alahbbasus ben-Merdas:

»Quod si ad Islamismum ducuntur, hominum principibus occurrunt, quamdiu tempus variat«.

Nil quoque impedit, quominus sensus sit: quamdiu confabulans confabulatur. Dixit poeta:

»Stultitia stulti non sanatur, quamdiu nox et dies confabulantur: (nocti et diei adscribitur, quod homines faciunt)«

Metrum Sarih est. p. 243. conf. Kam. Dj. s. v. *سمر*

٣٤٩ لَا أَفْعَلُ كَذًا سَجِيسَ الْأَوْجَسِ

349. Non faciam hoc ullo unquam tempore.

Vox *الوجس* *سجيس* postremam partem temporis aut longitudinem temporis significat. Eodem sensu dicitur: *لا أتيك سجيس عجيس* »Non ad te veniam ullo unquam tempore«. conf. Kam.

٣٥٠ لَا أَفْعَلُهُ دَهْرَ الدَّهَارِ

350. Non faciam hoc ullo unquam tempore.

Chalilus dixit, vocem *دهار* singulari carentem significare primum diem temporis praeteriti. Eodem sensu dicitur *عوض العايضين* et *أبد الأبديين* *دهر الدهارير* conf. Kam. In Samachscharii opere legitur: *لا أفعل دهر الدهارير*

٣٥١ لَا يَلْبَثُ أَمْرٌ اخْتِلَافَ الْأَحْوَالِ مِنْ عَهْدٍ
شَوَالٍ وَبَعْدَ شَوَالٍ يُفَنِّينَهُ مِثْلَ فَنَاءِ السَّرْبَالِ

351. Non cunctatur vir esse in statu vicissitu

dinis a tempore mensis Schawwali et post Schawwalum. Perdunt eum, quo modo tunica perditur.

In Samachscharii opere nil nisi اختلاف الماء لا يلبث الماء اختلافاً. Postae versus sunt, o quibus proverbium desumptum est.

٣٥٢ لَا يُبَيِّسُ الْتَرَى يَيِّ وَيَبْنِك

352. Ne terram humidam inter me et te siccam reddas !

Legitur quoque لا تبوسن eodem sensu. Proverbij verbis alter alteri, se eum relicturum esse, minitatur.

Dixit poeta :

لَا تُؤْبِسُوا يَيِّ وَيَبْنِكُمُ الْتَرَى فَإِنَّ الْبَدَى يَيِّ وَيَبْنِكُمُ مَتَرَى

»Ne siccam reddatis inter me et inter vos humidam terram, quod enim inter me et vos est, id humidum est«.

Posterius versus hemistichium a Djeuhario tanquam proverbium adnotatum est, quod sensum praebet: Amicitiam mutuam non ruptam esse.

٣٥٣ لَا يَبْضُ حَجْرٌ

353. Lapis eius aquâ omnino non manat.

Vocabulum بَص minimum fluendi gradum significat.

Proverbium in avarum dicitur, qui omnino non beneficia in alios confert. In Samachscharii opere et Kamuso ما يبص legitur.

٣٥٤ لَا هَلَكَ بِوَادٍ خَيْرٌ

354. Non peribit in valle lotos proferente et loco, ubi aqua perennis est.

Proverbium in generosum, beneficium quadrat, qui cum tali vallo comparatur. Qui ad eum venit, ei interitus metuendus non est.

٣٥٥ لَا حُصْنَهَا حُصْنٌ وَلَا الرِّئَاءُ رِئَاءٌ

355. Non est pudicitia eius pudicitia et non est scortum eius scortum.

In eum dicitur, cuius conditio, sive bona sive prava sit, semper mutatur. Loco verborum الرِّئَاءُ زِنَاءُ in codice L. »podex podex« legitur.

٣٥٦ لَا يَغُرَّتْكَ الدُّبَا وَلَوْ كَانَتْ فِي الْمَاءِ

356. Ne te decipiat cucurbita, etsi in aqua fuerit (creverit).

Verba haec Arabs cam estris dixit, qui capiens cucurbitam coctam os laesit. De viro tranquillo aliis noxam inforente dicitur.

٣٥٧ لَا تُنْبِتُ الْبَقْلَةَ إِلَّا الْحَقْلَةُ

357. Olus non producit nisi terra arboribus nuda et bona.

Ut pater sic filius. Dixit Alasharius, proverbium sermonem turpem a viro pravo prolatum significare, qua in sententia Alahrabii auctoritatem secutus est. conf. Kam. s. v. حَقْلٌ. Samachscharius هَلْ يَنْبِتُ habet.

٣٥٨ لَا تَجْنِي مِنَ الشَّوْكِ الْعِنَبَ

358. Non decerpuntur a spinis uvae.

Si quis aliis injuriam intulit, eorum vindicta timenda est.

٣٥٩ لَا تَنْقُشِ الشَّوْكَةَ بِمِثْلِهَا فَإِنَّ ضَلْعَهَا مَعَهَا

359. Ne extrahas spinam spinæ ope, nam erga eam propensa est!

Id est: Ne contra alium ab eo auxilium pete, cui cum altero illo maior amicitia est, quam tecum. Loco verborum فان البها لها alii legunt فان صلحها لها nam eius propensio cum ea est. conf. Kam. s. v. الب صلح et استقوا

٣٥٩. لَا ذَنْبَ لِي قَدْ قُلْتُ لِلْقَوْمِ اسْتَقُوا

360. Crimen mihi non est; iam dixi hominibus: Aquam haurite!

Versus est, qui cum aliis sic cohaeret:

أَنْ تَرِدَ الْمَاءَ بِمَاءٍ أَرْفُفُ

لَا ذَنْبَ لِي قَدْ قُلْتُ لِلْقَوْمِ اسْتَقُوا

وَهُمْ إِلَى جَنْبِ غَدِيرٍ يَقْفُفُ

«Quod ad aquam cum aqua venis, melius est; non est mihi crimen, iam dixi hominibus: Haurite aquam! Et ii erant ad latus receptaculi aquâ pleni. Metrum Redjes est. c. p. 231».

Proverbium de eo dicitur, qui admonitionem non admittit, ut monens a culpa liber sit.

٣٦٠. لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا بَدَّ الْأَجْرُ صُوفَةً وَمَا أَنْ
فِي الْفَرَاتِ قَطْرَةً

361. Non faciam hoc, quamdiu mare lanam irrigat; quamdiu in Euphrate gutta est.

Duo sunt proverbia, quorum prius Samachscharius sic adnotavit: لا افعل ما بل بحر صوفة. Tum quoque sic habet: لا افعل ما بلك الصوفة ماء البحرين.

٣٣٢ لَا تَرَأَى نَارَاهُمَا

362. Ne eorum duorum ignes se invicem conspiciant!

Verba haec Mohammedes dixit: Id est: Mohammedani et aliam religionem habentis ignes, quo significare vult, Mohammedano non licere, in incredulorum regione habitare. Vox تترأى pro تترأى est.

٣٣٣ لَا قَدَحَ إِنْ لَمْ تُورِ نَارًا يَهَاجِرْ

363. Non est accensus, nisi in loco Hadjar ignem accendisti.

Verba haec Alahdjadjus Ahmrui ben-Mahmar dixit. Proverbii sensus est: Quo in loco ignem accenderis, nullius pretii est, nisi eum in loco Hadjar accendisti. In eum adhibetur, qui in re ipsi necessaria non agit, quemadmodum decet. Ad metrum Redjes referri potest. c. p. 231.

٣٣٤ لَا يَفْلُ الْحَدِيدُ إِلَّا الْحَدِيدُ

364. Non diffinditur ferrum nisi ferro.

Hemistichium metri Chafif est. c. l. m. p. 262. Proverbio huic similis ratio est, quam alteri بالحديد يفلح الحديد „Ferrum ferro finditur“. conf. C: I, 13. Dixit poeta:

قَوْمَنَا بَعْضُهُمْ يَقْتُلُ بَعْضًا لَا يَفْلُ الْحَدِيدُ إِلَّا الْحَدِيدُ

„In gente nostra unus alterum occidit, non diffindit ferrum nisi ferrum.“

Metrum Chafif est. p. 262.

٣٣٥ لَا يَجْمَعُ سَيْفَانِ فِي غِمْدٍ

365. Duo gladii in una vagina non coniunguntur
Dixit Abu-Dsowaihus:

تُرِيدِينَ كَيْمَا تَجْمَعِيْنِي وَخَالِدًا وَقَدْ يَجْمَعُ السَّيْفَانِ وَجَدَّكَ فِي غِمْدٍ

„Vis, (o mulier!) ut me Chalidumque coniungas. Num duo gladii, vach tibi! in una vagina coniunguntur?“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 161.

Samachscharius proverbium sic, ut in versu est, **هل** etc. expressit.

٣٦٦ لَا تَلْمِزِ الْأَحْمَقَ وَيَبْهِكِ السَّيْفُ

366. Ne securus sis a stupido, dum in eius manu gladius est!

Mulierum verba sunt, quae in Baihasum dixerunt. Conf. Cap. IV, 1. Admonemur, ne a stupido, qui nobis minatur, securi simus.

٣٦٧ لَا تَعْجَلْ بِالْإِنْبَاصِ قَبْلَ التَّوْتِيرِ

367. Ne festines dimittere nervum, ut tinniat, antequam nervo arcum instruxisti!

Proverbium nos monet, ne ante tempus aptum opus aggrediamur.

٣٦٨ لَا تَرْفَعْ عَصَاكَ عَنْ أَهْلِكَ

368. Ne tollas baculum tuum a familia tua?

Dixit Abu-Ohbaidahus: Notum est, Mohammedem, qui horum verborum auctor fuit, familiam percutiendam esse non voluisse; sed proverbium significare, bonis moribus familiam instruendam esse. Alii autem dicunt, absentiam significari, ut sensus sit: Ne eam relinquo! Dicitur enim: **فُيِّسَ فُيِّسَ**, „Fissus fuit eorum baculus“, quo significant, eos esse dissitos et dispersos.

٣٦٩ لَا تَدْخُلْ بَيْنَ الْعَصَا وَالْجَاهِ

369. Ne intres inter baculum et corticem interioriorem!

Proverbium hoc in duos amicos adhibetur. Dixit poeta:

لَا تَدْخُلَنَّ بَنِيْمَةً بَيْنَ الْعَصَا وَلِحَائِهَا

„Ne intres obtrectione inter baculum eiusque corticem interiorem.“

Versus metrum Camil est.

Id est. Ne duos viros amicitia coniunctos obtrectando separes!

٣٧. لَا يُحِزُّنَكَ دَمٌ هَرَأَقَهُ أَهْلُهُ

370. Nè sanguis te tristitiâ adficiat, quem gens sua effudit!

De eo dicitur, qui se periculo commisit, a quo liberari non potest. Proverbii legendi alius modus est: دَمًا ضَيَّعَهُ أَهْلُهُ, de quo Cap. VII, 9. videas.

٣٧١. لَا تَسْأَلِ الصَّارِخَ وَانْظُرْ مَا لَهُ

371. Ne interroga opem rogantem, sed vide, quanam eius conditio sit!

Desiderio opem rogantis satisfac, antequam opem tuam imploravit.

٣٧٢. لَا جَدِيدَ لِمَنْ لَا خَلْقَ لَهُ

372. Qui tritum non habet, ei novum non est.

In eum dicitur, qui vestem novam in usum quotidianum adhibet. Monetur, ut tritae vestis usu novam sibi conservet. Proverbii verba dixisse fertur Ahjescha Mohammedis uxor, qui parsimoniae operam dans pauperibus magnas opes dabat.

٣٧٣. لَا يَعْكَزُ مَسْكُ السَّوِّءِ عَنْ عَرَفِ السَّوِّءِ

373. Cutis prava pravum odorem retinere non potest.

In eum dicitur, qui vitiis omnino deditus pravam agendi rationem occultare non potest. Talis cum pelle non bene concinnata, foetente comparatur. conf Kam. s. v. عرف

٣٧٤ لَا تَحْفُنْهَا مِنِّي فِي سِقَاءٍ أَوْفَرِ

374. Non indes eam mihi ereptam in utrem amplum

Uter, qui nulla corii parte deficiente, ut amplus sit, conficitur, سقاء اوفر appellatur. Proverbium de viro adhibetur, qui iniuste tractatus dicit: اما واللد لا تحفنها: Per Deum! Non eam mihi ereptam in utrem amplum indes! i. e. لا تذهب بها مني حتى يستقاد منك „Non eam auferes a me, donec a te vindicta sumatur“. Dixit Ausus:

إِنْ كَانَ طَيْتِي فِي آيْنٍ هِنْدٍ صَادِقًا لَمْ يَحْقُقُوا فِي السِّقَاءِ الْاَوْفَرِ
حَتَّى تَلْفَ تَحْيِيلَهُمْ وَزُرُّوعَهُمْ لَهَبٌ كَنَاصِيَةِ الْخِصَانِ الْأَشَقَرِ

„Si opinio mea de Ebn-Hindo vera est, non eam in utrem amplum indunt, donec eorum palmas et segetes involvat flamma capronis rufi equi similis.“

Metrum Camil est. p. 212.

٣٧٥ • لَا أَكُونُ أَوَّلَ مَنْ أَلْتَبَا لَبَاءَ

375. Non ero primus, qui eius colostrum exsugat.

In Samachscharii opere لباء „colostrum“ legitur. Proverbi originem talem fuisse narrant. Hocaimus ben-Mo-ajjah ben-Rabiah, qui metro Redjes versus dicebat, uxorem e gente Banu-Salith in matrimonium duxerat. Quum autem Djerirus gentem Banu-Salith satyricis versibus per-

stringeret, ista gens ei dixit: Pessimus tu noster cognatus es, dum enim ille adolescens honorem nostrum laedit, tu gentis Tamim poeta auxilium nobis non fers. Hisce verbis commotus Hocaimus cum Djeriro certamen ingressurus cum gente Banu-Salith viam ingressus erat, quum nonnisi parvo terrae colle ab eo separatus subito recederet, Djerirum enim hunc versum recitantem audiverat:

لَا يَتَّقِي حَوْلًا وَلَا حَوَامِلًا يَتْرُكُنْ أَصْفَانَ الْخَصَى جَلَا جَلًا

„Non se abstinet a camelis non concipientibus et praegnantibus, quae scrota testiculorum tanquam tintinnabula relinquunt.“

Metrum Redjes est. p. 231.

Roganti autem genti dixit. „Iam testiculos tanquam tintinnabula movit, et non ero primus, qui eius colostrum exsugat. Tum recedens dixit: ايم الله لا جلاجلتنى Per Deum iuro! Ne me hodie sicut tintinnabulum moveas!“ Quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Proverbii sensus est: Non satyrae me exponam.

٣٧٦ لَا أَفْعَلُ كَذًا مَا اخْتَلَفَتِ الدَّرَّةُ وَالْجَرَّةُ

376. Non hoc faciam, quamdiu lactis effusio et rumen diversa sunt.

Lac ex mammis decedit, rumen autem in altum surgit Samachscharius proverbium sic adnotavit: ؟ افعل ما اختلف للجرة والدرة

٣٧٧ لَا حَرِيرَ مِنْ يَبَع

377. Non est res custodita a venditione.

Id est: Nulla res ita custodita apud me est, ut eam, si pretium eius solvas, tibi non vendam. Adhibetur proverbium in servanda et parcenda re, cuius pretium non datur. Samachschar. Homines, quando omni viae com-

meatu destituti sunt, unam vel alteram puellam vendere solent. Meid.

٣٧٨ لَا يَلْبَثُ لِلْحَلْبِ الْحَوَالِبُ

378. Non remoratur lac mulgentes.

Congregati opus statim aggrediuntur. Alii alium proverbii sensum statuerunt dicentes: proverbium significare, mulgentes ante camelorum dominos lac sibi necessarium sumere. Proverbium adhiberi, dixit Samachscharius, de perfidia, qua quis sibi rem asservot rei dominum decipiens.

٣٧٩ لَا تَكُنْ حُلُوا قُتْسِرَطَ وَلَا مُرًا قُتْعَقَى

379. Ne dulcis sis, ut deglutiaris et ne amarus sis, ut propter amaritudinem ex ore eiiciaris!

Vox قُتْعَقَى cum vocalibus activi, quod rectius est, aut passivi enunciat. Proverbium monet, ut medium in rebus modum tencamus. Dixit Abu-Sobaidus:

وَلَا تَكُ عِنْدَهَا حُلُوا قُتْحَسَى وَلَا مُرًا قُتْنَشَبَ فِي الْحَلْوَى

„Ne sis apud eam dulcis, ut bibaris et ne sis amarus, ut in faucibus hacreas!“

Metrum Wafir est. c. p. 204.

٣٨٠ لَا تَسْأَلْ عَنْ مَصَارِعِ قَوْمٍ ذَهَبَتْ أَمْوَالُهُمْ

380. Ne interroga de locis, in quibus gens prostrata est, cuius opes perierunt!

Id est: Talis gens dispergitur et usque quaque moritur.

٣٨١ لَا رَأَى لِمَكْدُوبٍ

381. Non est consilium mendacii arguto.

Conf. prov. 291, 436. Quae ad proverbium nostrum

explicandum utilia sunt, ea Almosadhdhelus ben-Mohammed Dhabbita ad proverbium Cap. VI, 10. narravit. Abschamsus¹⁾ filius²⁾ Sahb-ben-Said Manat ben-Tamim, nomen Ahbd-Alohssa gerens facie et corporis statura pulcher puellam Alhaidjomanijjah appellatam Alahnbari filiam vehementer amabat. Hic armorum vi quum ab ea retineretur, cum defendens Alharitsus ben-Cahb in pede vulneratus est, et claudicans cognomen الأعرج claudicans accepit. Abschamsus autem ea conditione, ut illius vulnerati pedis pretium solverent, ad pacem faciendam paratus erat; sed gens Banu-Alnhar ben-Ahmru ben-Tamim nolebat. Abschamsus autem suis dicebat: Si Masinus ben-Malic ben-Ahmru ad vos pedibus prodierit vestibus tectus et ornatus, malam de eo opinionem concipite! Abschamsus autem socium quendam clam misit, ut occulte audiret, quaenam eorum in re sententia esset. Hic pastorem cauentem audivit:

لَا نَعْقِلُ الْآرَجَلَ وَلَا نَدِيهَا حَتَّى تَرَى ذَاهِيَةً تُنْسِيهَا

„Pedis pretium non solvemus, donec apparet infortunium, quod eum (pedem) oblivioni tradit.“

Metrum Sarih est. p. 246.

Quae quum Abschamsus nuntiata essent, suos noctu ad latus secedere iussit, ut tentorium vacuum remaneret. Masinus interim, suis convocatis, tentorium cinxit; sed neminem invenit. Tum Abschamsus gente Banu-Sahd congregata illos invadere statuit. Nocte tenebrosa, in qua crebra fulgura et tonitrua erant, in regionem eis confinem perveniens, suos quiescere iussit, ut cum Aurora impetum facerent, ipse suos circumeundo custodiens, ne quis propius ad suos accedens hosti rem nuntiaret. Accidit, ut puella Alhaidjomanijjah appellata, quum menstruis laborans a gente, ut mos ferebat, separata habitaret et fulmine lucente Abschamsum videret. Illa statim rem patri nun-

1) هَيْءَ شَمْسٍ عِبْشَسْ contractum est ex هَيْءَ شَمْسٍ „Splendor solis“.

tiavit, qui gentem Banu-Ahmru convocari iussit. Quos quum rei certiores fecisset, Masinus dixit: **حَتَّ وَلَا تَ حَتَّ** Desiderio adfecta est; sed non est desiderii tempus et unde tibi Makrubus (crit?) “Cap. IV, 10; sed, o Ahnbare, male fecisti, quod nos ob puellae amorem convocasti. Tum eum reliquerunt. Alahnbarius autem ad filiam suam veniens dixit: **اَيُّ بَنِيَةِ اَصْدَقِيْ فَانْه لَيْسَ لِمَكْذُوبٍ رَاي** „O filiola mea! Verax sis! nam non est consilium mendacii arguto.“ Puella autem respondit: **يَا اِبْتَاهُ ثَكَلْتَكْ اَنْ لَمْ** „O pater mi! Te sim orbata, si verum tibi non dixi. Salvus evade! Sed non puto, te salvum evasurum esse.“ Gens Banu-Sahd multos autem hostes occidit; sed Alahnbarium, quem fuga clapsus assecutus erat Ahbschamsus, amatae suae precibus dono dedit. Meid. Samachscharius dixit, proverbium mendacium vituperare.

٣٨٢ لَا يَكْذِبُ الرَّايِدُ اَهْلَهُ

382. Pabulum quaerens genti suae non mentitur.

Vocabulum **رايد** virum designat, qui genti suae aut aquae aut pabuli locum, aut locum, quo fugiant ab hostium impetu, quaerit. Tali autem viro, etsi mendaci, fides omnino habenda est, causa enim sui ipsius interitus esset. Proverbium mendacii finem timendum designat. Dixit Alsahdius:

وَلَا يَكْذِبُ الرَّوَادُ مَا بُعِثُوا لَهُ اِذَا لَمْ يَكُنْ فِي الْاَرْضِ مَرْعٰى وَمَشْرَبٌ

„Non mentiuntur pabulum quaerentes in re, propter quam missi sunt, si in terra neque pratum neque aqua invenitur.“ Metrum Thawil est p. 162. Samachsch.

٣٨٣ لَا اَتِيْكَ مَا دَامَ السَّعْدَانُ مُسْتَلْقِيَا

383. Non ad te veniam, quamdiu planta Sahdan appellata in solo decumbit.

Vocabulum سعدان plantae nomen est, quae, camelis optimum pabulum, in solo decumbit.

٣٨٤ لَا أَفْعَلُهُ حَتَّى يَرْجَعَ ضَالَّةٌ غَطْفَان

384. Non id faciam, donec redeat errabundus gentis Ghatbfan.

Hoc cognomine Sinanus ben-Abi-Haritsah Morrita designatur. Qui quum a gente sua ad liberalitatem exerendam coactus esset, camelum conscendit et in desertum abiens nunquam rediit.

٣٨٥ لَا حُسَّاسَ مِنْ ابْنِي مَوْقِدِ النَّارِ

385. Non inveniuntur filii duo loci ubi, ignis accenditur.

Cognomen filii loci, ubi ignis accenditur, duo viri habebant, qui in via ignem accendentes omnes transeuntes hospitio excipere solebant. Gens autem ad istum locum transiens, quum eos non videret, ista verba dicebat, quae in proverbii consuetudinem venientia significant, rem omnino disparuisse, ut nullum eius vestigium superesset.

٣٨٦ لَا تَجْعَلَنَّ جَنْبِكَ الْأَسَدَ

386. Ne ponas in latere tuo vitia!

Proverbium nos monet, ne animum nostrum deprimamus, ut respondere non possimus sicut is, qui mutus est. Conf. Kam. et Dj. s. v. سد. Proverbium quoque sic adlatum est: لا تَحْفَلَنَّ بِجَيْتِكَ الْأَشَدَّ. Meidanus, qui hunc modum non probat, Alsalamium ita adnotasse dixit in sermone, quo Abu-Moslimus Ahbbsidarum princeps erga Rubahum poetam ob parvum mille aureorum ei oblatum donum se excusaverit. Legitur quoque in codicibus الْأَشَدَّ

٣٨٧ لَا أَبْقَى إِلَهَ عَلَيْكَ إِنْ أَبْقَيْتَ عَلَيَّ

387. Ne Deus te superstitem esse sinat, si tu me superstitem esse sinis!

Haec verba ei, qui alteri, dum minas perficere non potest, minitatur, ludibrii causa dicuntur.

٣٨٨ لَا فِي اسْفَلِ الْقَدْرِ وَلَا فِي أَعْلَاهَا

388. Neque in inferiore ollae parte neque in superiore.

Hoc simile est proverbio 321.

٣٨٩ لَا تَدَعَنَّ فِتْنَةً وَلَا مَرْعَاةً فَإِنَّ لِكُلِّ بَغَاةٍ

389. Ne sinas (incustoditam) puellam et pascuum, nam in qualibet re inveniuntur, qui eam cupiant.

Hoc proverbio monemur, ne occasionem effugere sinamus: sed ut cautionem adhibeamus.

٣٩٠ لَا أَلِيَّةَ لِحَرْبٍ

390. Non est iuramentum ei, qui camelos scabiosos habet.

De hoc proverbio vid. Cap. XXII, 214, quod huius sensu simile est.

٣٩١ لَا يَخْفَى عَلَيْكَ طَرِيقُ وَادٍ بِرِكَ وَإِنْ كُنْتَ

فِي وَادِي نَعَامٍ

391. Non tibi latet via vallis Birc, et si in valle Naahm es.

Birc et Naahm duorum locorum in regione Jemen

nomina sunt. De eo dicitur, qui rei notitiam possidet, et si alia occupatus est.

٣٩٢ لَا يَعْدَمُ خَابِطٌ وَرَقًا

392 Qui arborem percutit, ei folia non deerunt.

Baculo arbores percutere solent, ut folia decidant, quae camelis pabulo inserviunt. Proverbii sensus est: 'Qui pabulum quaerit, is pabulum invenit, tum in alias res transfertur.

٣٩٣ لَا يَرْكُضُ لِحَاجَتَيْنِ

393. Non movet baculum capite adunco.

Utilis non est (لا ينفع). In meo codice legitur لا ينتفع „utilitatem non cupit.“ In Kamuso vero „non a se malum repellit“ لا يدفع عن نفسه legitur. De vili adhibetur, qui bonum, quod habet, sibi soli vindicat. Meid. In codicibus Berol. et Pocock. proverbium hoc loco non legitur.

٣٩٤ لَا يَدْرِي الْمَكْذُوبُ كَيْفَ يَأْتِمُرُ

394. Nescit is, cui mendacium dictum est, quo modo obsequatur mandato.

Causa proverbii in eo est, quod nescit, num mandatum verum sit nec ne.

٣٩٥ لَا يَنْفَعُ حِيلَةٌ مَعَ غِيَلَةٍ

395. Inutilis est astutia contra inopinatum insultum.

In eum dicitur, qui te decepit, licet eo fretus eras. Meid. In Samachscharii opere تنفع legitur.

٣٩٦ لَا تَرْتَدِّ عَلَى قَرَوَاهَا

396. Non revertitur (verbum), quum ivit.

Subiectum verbi scil. كلمة „verbum“ omissum est; قردى autem nominis forma est ا ق ر ا , ivit, tetendit, peragravit derivanda. Simili ratione dicitur ارتد على اثره „In vestigiis suis rediit.“

٣٩٦ لَا بُقْيَا لِلْحَمِيَّةِ بَعْدَ الْكِرَائِمِ

397. Non est studium defendendi post amissas uxores.

Vox حريمه omnem rem desideratam significat, quae amissa obtineri nequit; hoc vero in proverbio ob significationem vocis حمية uxores designantur.

٣٩٨ لَا يَنْفَعُكَ مِنْ جَارٍ سَوْءٌ تَوَقَّ

398. Quum pravus vicinus tibi est, cautio inutilis.

٣٩٩ لَا يُحْسِنُ التَّعْرِيضَ إِلَّا قَلْبًا

399. Non bene implicatis verbis in indicando utitur, sed crasso modo alios vituperat.

Id est: Ignorans est, qui claris verbis et crasso modo homines calumniatur. In verbis لا ثلبا exceptio est sine genere, quippe quum تعريض i. e. implicatis verbis rem indicare genus non sit, ex quo illud alterum excipitur. Proverbio metrum Redjes est. p. 231. conf. Djeh. s. v. ثلب et Abulf. Ann. T. III p. 458.

٤٠٠ لَا تَمْرَقُلْ عَلَيْنَا

400. Ne fulgura sine pluvia contra nos!

In verbis, quae facta non sequuntur, dum quis se iactat, proverbium adhibetur.

٤٠١ لَا دَرَيْتَ وَلَا أَتَلَيْتَ

401. Ne scias et ne minus facias, quam debes!

Cum proverbio scholion sequens Meidanus coniunxit:

قال الفراء اتلّيت افعلت من الوت اذا قصرت فيقول لا دريت ولا قصرت في الطلب ليكون اشقى لك وانشد لامرئ القيس وما المرء ما دامت حشاشة نفسه بمدرك أطراف الخطوب ولا آلى

„Dixit Alfarrāus (gramaticus): octava forma verbi „minus fecit, quam debuit“ est. Et dixit: Nescias et ne minus facias, quam debes in quaerendo, ut tibi infelicius sit. Tum citavit Amru l’Kaisi versum:

„Vir, quamdiu vitae suae reliquiae in eo sunt, non attingit extremas rerum partes et non est minus faciens quam debet“. Metrum Thawil est p. 161.

Sed Kamusi, in quo sub radice الو proverbium legitur, interpres Turca verba traditionis, cui nomen منكر ونكير sit, esse contendit. Legi quoque لَا دَرَيْتَ وَلَا آلَيْتَ ut forma آليت formae دريت consona sit aut اتليت „Sequentes pullos habeant camelae tuae“. (conf. Dj. s. تلى). Voci autem ائتلى significationem potens fuit (مقتدر) tribuit. Dubito vero, num in proverbio vocabulo دري feram decipiendi significatio potius tribuatur. Proverbi autem verbis in male precando uti solent.

٤٠٢ لَا تَعْلَمَ الْيَتِيمَ الْبُكَاءَ

402. Orphanus ploratum non discit.

Verba haec Sohairus ben-Chabbub Calbita dixisse fertur. Ahlkamahus ben-Djisl - Althiahn ben-Feras ben-Ghanam

ben-Tsahlebah in gentem Banu-Ahbd-Allah-ben-Cenaah ben-Becr in loco Ohsfan degentem (Locus erat duorum dierum itinere ab urbe Mecca remotus.) incursionem hostilem fecerat. Occidebantur Ahbd Allahus ben-Hobal, Ohbaidahus ben-Hobal, Malicus ben-Ohbaidah et Zoraimus ben-Kais ben-Hobal; in captivitatem ducebatur Malicus ben-Ahbd-Allah ben-Hobal. Quum filia Malici ben-Ohbaidah ben-Hobal Sohairum interrogans, quoniam patris sui conditio esset, mortis nuntium accepisset, et in lacrymas erupisset, vir dixit: **مَا اسْوَدَ بِكَاهَا**, „Quam malus est eius ploratus!“; at vero Sohairus ei respondit proverbii verbis.

٤٠٣ لَا حَرْبَ بَوَادِي عَوْفٍ

403. Non est liber in valle Auhfi.

Auhfus ben-Mohallem ben-Dsohl ben-Schaiban significatur. Auhfus virum Merwan Alkarits appellatum in tutelam receperat, et quum Ahmruus ben-Hind postularet, ut eum sibi traderet, facere recusavit. At rex ista proverbii verba dixit significaturus, se omnes in ista valle doctos servorum loco habere et principes ipsi adversaturos non esse. Alius quidam dixit, hoc dictum esse, quod ille captivos occidere solebat. Abu-Ohbaidus (cod. Lugdun. Ohbaidahus) dixit, Almofadhdhelum proverbium Almondsiro ben-Mäi-ssemäi adscripsisse, qui ista verba in Auhfum ben-Mohallem dixisset. Auhfum defendisso Sohairum ben-Omajjah Schaibanitam, de quo rex se vindicare vellet. Abu-Ohbaidahus autem virum Auhf ben-Cahb ben-Sahd ben-Said Manat ben-Tamim appellat. De re autem, quae Merwano antea dicto cum Auhfo erat, conferas C. XXVI, 92. conf. Ebn-Kotaibah p. 133 ed. Eichhorn.

٤٠٤ لَا تَنْسَى الْمَرْأَةَ أَبَا عُدْرَهَا وَقَاتِلَ بَكْرَهَا

404. Non obliviscitur mulier raptoris virginitatis suae et occisoris primi infantis sui.

Adhibetur proverbium in custodiendis iuribus. conf.
Harir. p. 9. ed. de Sacy.

٤٥ لَا تَسْخَرَنَّ مِنْ شَيْءٍ فَجَحُورُ بِكَ

405. Ne rem irrideas, nam contra te redibit!

Quod si rem irrides, fieri potest, ut in eandem incidas, id quod et tibi ludibrio erit.

٤٦ لَا يَرْحَلَنَّ رَحْلَكَ مَنْ لَيْسَ مَعَكَ

406. Ne sellam tuam imponat is, qui tecum non est!

Auxilium viri, qui fiducia tuâ indignus est, ne implores! Alter proverbii legendi modus est: لا يرحل „Non imponit“ (Sic apud Scharaf-Aldin.), ut proverbii sensus sit. Qui amicus tuus non est, is auxilium tibi non feret.

٤٧ لَا تَبْرُكُ الْأَبْلُ عَلَى هَذَا

407. In hoc cameli non decumbunt.

Res tam gravis et molesta est, ut eam nemo ferre possit.

٤٨ لَا يُتْرَكُ مِثْلُ مَالِكٍ

408. Non relinquitur vir similis Malico.

Malic viri nomen erat, cuius consortium multi desiderabant. Proverbium hocce nonnisi in codicibus Berol. et Poc. legitur.

٤٩ لَا حَاءَ وَلَا سَاءَ

409. Neque Ha, neque Sa dixit.

Id est: Neque iussit neque interdixit. Dixit Abu-Ahmrus: ساءت „Oves tuas advoca“ et dicitur: حاء بضائك

بالحمار „Asino Sa dixisti“, quum asinum ad potum vocasti. Proverbium significat, virum senectute debilitatum esse, ut nil agat.

٤١. لَا تَنِي عَلَيْكَ وَلَا هَيَّ

410. Neque Bajjus neque Hajjus contra te est.

I.e. Nil te impedit. Hajjum unum ex posteris Adami, cuius genus perierit, fuisse dicunt, ut omnem personam ignotam significet. Sic quoque nomen Bajjus adhibetur. Interdum duo nomina coniunguntur Hajjus filius Bajji.

٤١١. لَا يَغُرَّنَكَ شَمَطُ بِيهِ رَبِّ شَيْخٍ فِي الْجَحِيمِ

411. Ne te decipiat, quod crines albos in capite mixtos habet! Saepe senex in igne inferni est.

٤١٢. لَا يَنْتَصِفُ حَلِيمٌ مِنْ جَهْلٍ

412. Non accipiet omne debitum ab ignorante intelligens.

Quod ignorans plus capit, quam dedit et intelligens se non humiliat, ut cum eo de stultitia certet. Adhibetur de victoria, quam ignorans de intelligente reportat.

٤١٣. لَا يَمْلِكُ حَاسِنٌ دَمَهُ

413. Cuius tempus venit, sanguinem suum retinere non potest.

Mortem effugere non potest vir, cuius moriendi tempus adest.

٤١٤. لَا يَقُومُ لَهَا إِلَّا ابْنُ أَحَدَاهَا

414. Ei non stabit, nisi filius unius eius.

Ad rem magnam depellendam nemo nisi magnus, excellens aptus est. De eo dicitur, qui magnae utilitatis, quasi dixissent, nisi filius generosorum inter parentes et camelos. Haec dixit Abu-Saidus. Suffixum autem لا ad nomen العظيمة, „magna res“ referendum est.

٢١٥ لَا يَنْفَعُ حَذَرَ مَنْ قَدَرَ

415. Inutilis est cautio contra decretum Dei.

Altera proverbii lectio est: لا ينفك من ردى حذار, „la utilis tibi est cautio mortis“.

٢١٦ لَا يَنْفَعُكَ مِنْ زَادٍ تَبَقَّ

416. Inutile tibi est commeatum relinquere.

Quia corrumpitur cibus. Monet igitur nos, ut erga alios benefici simus. Samachs.

٢١٧ لَا يَعْدُمُ عَايِشٌ وَصَلَاتٌ

417. Non desunt homini viventi coniunctiones.

Quamdiu homo vivit, res, qua ad aliam rem pervenit, ei non deerit. De homine dicitur, qui commeatu destitutus in alium incidit, a quo portionem accipit, cuius ope ad suos perveniat.

٢١٨ لَا يُمَارِحُ الشَّرِيفَ فَيَحْقِدُ عَلَيْكَ وَلَا الدَّنِيَ
فَيَجْتَرِي عَلَيْكَ

418. Neque cum nobili ioceris metuens, ne te odio habeat, neque cum vili metuens, ne contra te audax sit!

Verba haec Saihdus ben-Alahz frater Ahmrui dixit.
In Samachscharii opere legitur : دُفِيا، شَرِيفًا، تَمَازَحِنَ

٤١٩ لَا تَكْذِبَنَّ وَلَا تَشَبَّهَنَّ

419. Neque mentiaris neque mentienti similem
te geras!

Legitur quoque alio modo : وَلَا تَشَبَّهَنَّ „Et ne alii rem incor-
tam redde, ut res ei dubia sit.“ In Samachscharii opere le-
gitur : وَلَا تَشَبَّهَنَّ بِالْكَذِبِ i. e. ne affer rem similem men-
dacio.

٤٢٠ لَا تَنْدَ عَنْ خُلُقٍ وَتَأْتِي مِثْلَهُ

420. Ne indolem interdic, quae tibi ipsi est!

Cecinit poeta :

إِذَا مِيتَ أَمْرًا فَلَا تَأْتِيهِ فُذُو أَلْتَبِ مُجْتَنِبٌ مَا يَعِيبُ

„Si rem vituperas, ne eam suscipe, nam homo cordatus
res, quas vituperat, evitat.“

Metrum versus Motakarib est. p. 281.

٤٢١ لَا تُبَيِّفْ إِلَّا عَلَى نَفْسِكَ

421. Neminem nisi te superstitem esse sinas!

Haec verba in minitantem diriguntur. I. e. Tum mihi minitaris;
sed minas tuas non curo. Age, quemadmodum vis et mei
nullam rationem habe! Proverbio similis ratio est, quam
proverbio 384. conf. doct. Bertheau lib. p. 18.

٤٢٢ لَا تَعْقِرْهَا لَا أَبَا لَكَ إِمَّا لَنَا إِمَّا لَكَ

422. Ne eos (camelos) vulnera, aut nobis aut tibi!

Verba haec Malicus ben-Almontafic Basthamo ben-

Kais dixit, quum hic incursione facta eius camelos cepisset. Quum dispergarentur, eos vulneravit, ut congregarentur et celerius incederent. Proverbium vetat, ne quis rem dissipet et laceret. Samachsch.

٢٢٣ لَا تَطْعَنِي فَتَهْبِجِي الْقَوْمَ لِلطَّعْنِ

423. Ne abeas (o femina!), nam gentem ad migrationem impellis.

Metrum Basith est. c. p, 190. In eum dicitur, quem alii in agendi modo sequuntur. Te alii sequuntur, ne igitur id facias, quod te indignum est. Dixit poeta:

يَا رَبَّةَ الْعِيبِ رَبِّدِي لِمُتَعِدٍ لَا تَطْعَنِي فَتَهْبِجِي الْقَوْمَ لِلطَّعْنِ

„O domina agminis camelorum! repelle id ad pratum suum, ne abi, nam gentem ad migrationem impellis!“

Metrum Basith est. p. 190.

٢٢٤ لَا يُطَاعُ لِقَصِيرٍ أَمْرٌ

424. Nulla in re Kaziro (impotenti) mos geritur.

In Samachscharii opere loco vocis امر legitur رای, consilium. Adhibetur proverbium, quum monitor sincerus alteri suspectus est. Conf. Cap. VII, 9. IV, 39.

٢٢٥ لَا يَلْبَثُ الْغَوِيَّانِ الصِّرْمَةَ

425, Non cunctabuntur duo lupi gregem parvam (lacerare).

Vocabulum غوى proprie errantem tum quoque eum, qui omnibus cupiditatibus suis satisfacit, significat, hoc vero in proverbio lupi intelligendi sunt. In fine proverbii autem omissum est: „ان يفترقا وبهاكها“, ut cam dispergant et perdant. De eo proverbium dicitur, qui opes suas celeriter dilapidat.

٤٢٦ لَا قَتَى إِلَّا عَمْرُو

426. Non est vir nisi Ahmrus.

Significatur Ahmrū ben-Tikn. conf. C. I, 141.

٤٢٧ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا غَبَا غُبَيْسٌ

427. Non faciam hoc, quamdiu nox obscura est.

Meidanius dixit, se Allihjanii explicationem proverbii verbis aptissimam invenisse. Ille interpretes dixit, obscuritatem vocabulis غُبَيْس et غَبَا significari, et in opere Alchawaresmii Amali inscripto legi, verbum غبا idem esse ac اظلم „obscurus fuit“ et الغبيس noctis nomen esse. Ebn-Alahrabius autem se vocis originem ignorare dixit. Alius quidam sententiam protulit, غبيس esse formam deminutivi a voce اغبس lupo derivandam; verbum autem غبا esse ex غب ortum, ut proverbii sensus sit: „quamdiu lupo in gregem noctu irrumpit“. Retulit Alamawi hunc versum:

وَفِي بَيْتِ أُمِّ زُهَيْرٍ كَيْسٌ عَلَى الطَّعَامِ مَا غَبَا غُبَيْسٌ

„Et in filii matris Sohairi ingenium cernitur in cibo (dando), quamdiu lupo noctu in gregem irrumpit.“¹⁾

Alasharius autem Alahrabii auctoritatem sequens retulit, verborum sensum esse: Quamdiu tempus manet دامر الدهر. Quod si verum est, quod Allihjanus retulit, statuere licet, verbum غبا secundum Thajjitarum dialectum esse pro غبي, ut dicitur: الغبي الليل. Occulta

1) Isti genti liberalitas tribuitur. Sed Samachscharius dixit, tempus cum lupo, quod homines invadat, comparari. Esse autem, qui dicant, voce غبيس significari stellam polarem, per quam regio قبله appellata cognoscatur, quia illa stella occulta sit.

fuit nox“, dum noctu incedens occultatur, et rex ab homine, ut fieri solet, in noctem translata est. In Samach-scharii opere proverbium sic legitur: لَا أَفْعَلُ مَا غِبَا غَيْبِي.

٢٢٨ لَا يَلِدُ الْوَقْبَانُ إِلَّا وَقْبًا

428. Non gignit stultus nisi stultum.

Hisce verbis alter alterum calumniatur.

٢٢٩ لَا مُحَالَةَ مِنْ جَلْرِ بَعْلَبَاءَ

429. Non possum non firmiter obducere tendine colli.

Dixit poeta:

ضَرَبْتُ بِالسَّيْفِ حَتَّى أَرَفَضَ قَاتِمُهُ وَلَا مُحَالَةَ مِنْ جَلْرِ بَعْلَبَاءَ

„Percussi gladio, ut eius capulus absolveretur et non possum non firmiter obducere tendine colli (capulum).“

Metrum versus Basith est. p. 190.

Ad extremum, sic enim ab Abu - Ahm:ruo proverbii sensus definitus est, rei finem perveni. Oportet rem aggre-diar.

٢٣٠ لَا يُحْيِي الْبَيْضُ وَيَقْتُلُ الْفِرَاجُ

430. Non conservatur ovum et occiditur pullus.

Id est: Non conservatur parvum et perditur magnum.

٢٣١ لَا حَمْرَ وَلَا رَمَّ أَنْ أَفْعَلَ كَذَا

431. Non possum non illud facere.

٢٣٢ لَا تَحْسِدِ الضَّبَّ عَلَى مَا فِي جُحْرِهِ

432. Ne inideas lacertae eius, quod in eius latibulo est!

Ne homini bonorum, quae ei dantur, invid eas!

٢٣٣ لَا أُحِبُّ تَخْدِيشَ وَجْهِ الصَّاحِبِ

433. Non mihi placet vulnerare faciem socii.

Jonesus dixit, Arabes pròverbium sic explicare: Vulpes lapidem album in loco vallis angusto conspexit. Ut leonem perderet, ei dixit. In vallis loco angusto adeps est, quo facile potiri potes. Qui locus quum nimis angustus esset, quam ut corpus leonis intraret, vulpes ei dixit: Protrude caput! Leo vulpis consilium sequens mox firmiter loco inhaesit, ut neque redire neque prodire posset. Vulpes autem leonem in podice laesit et quum leo eum, quid ageret, interrogaret, respondit: Se cum liberare velle, et leone dicente, a capitis latere hoc faciendum esse, ista pròverbii verba protulit, quibus significant, virum se erga alterum amicum fidum ostendere, quum perfidus sit.

٢٣٤ لَا تَذَرُهُ بِعَرَضِكَ فَيَلُومَ

434. Ne eum contra honorem tuum excita, nam (tibi) adhaerebit!

Id est: Ne permittas, ut contra te audacem se gerat et honorem tuum laedat, nam ista agendi ratio in morem ei veniat.

٢٣٥ لَا تَرَى الْعُكْلَى إِلَّا حَيْثُ يَسُوكُ

435. Non vides Ohclitam nisi ubi tibi non placet.

In eum dicitur, qui res tibi ingratas semper tractat. Conf. Cap. VI, 47.

٢٣٦ لَا يَسُوغُ طَعَامَكَ يَا وَحَّوْحُ

436. Non leniter per gulam cibus tuus descendit, o Wahwahe!

Wahwah nomen viri est, qui beneficia in alios collata exprobrabat. Viro igitur aliis exprobranti beneficia proverbii verba dicuntur.

٤٣٧ لَا جِنَّ بِالْبَغْضَاءِ وَالنَّظَرِ الشَّرِّ

437. Non est occultum odium et intuitus a latere.

Proverbium hoc, quo significatur, viri cuiusdam odium esse manifestum, posterius versus hemistichium est ab Abu-Alhodsaliijo facti:

تُحَدِّثُنِي عَيْنَاكَ مَا أَتَّقِلُّبُ كَاتِمٌ وَلَا جِنَّ بِالْبَغْضَاءِ وَالنَّظَرِ الشَّرِّ

„Oculi tui, quod cor abscondit, mihi narrant, et non est occultum odium et intuitus a latere.“

Metrum Thawil est. c. p. 161.

٤٣٨ لَا أَخَاكَ بِالْعَبْدِ إِذَا قُلْتَ يَا أَخَاهُ

438. Non est frater tibi servus, quum dicis: O frater mi!

In eum dicitur, qui beneficia in virum indignum confert. Eo, quod frater virum appellas, frater tuus non fit. Similis ratio est proverbio 250. Conf. Cap. I, 357.

٤٣٩ لَا يَشْقَى بِقَعْقَاعٍ جَلِيسٌ

439. Miser non est per Kahkahum socius.

Vir Kahkah ben-Ahmru vel rectius Kahkah ben-Schaur appellatus pulchro erga vicinos agendi modo notus erat, ut eius agendi modus in proverbium veniret sicut Cabbi ben-Mamah. Solebat opum partem vicino dono dare, contra hostes adiuvere, rerum curam habere, et hanc ob causam vicino gratias agere, quod ipsius auxilio usus esset. Dixit poeta:

وَتُنْتُ جَلِيسَ قَعْقَاعِ بْنِ شَوْرٍ وَلَا يَشْقَى بِقَعْقَاعِ جَلِيسٍ

„Fui vicinus Kahkahi ben-Schaur et per Kahkahum vicinus infelix non est.“

Metrum Wafir est. p. 204. conf. Ebn-Kotaibah p. 131. edit. Eichhorn.

٢٤٠ لَا رَأَى لِمَنْ لَا يُطَاعُ

440. Non est consilium ei, cui non obeditur.

Verba haec princeps Ahlius sociis in sermone dixit, quo eos vituparabat. conf. prov. 291.

٢٤١ لَا حَىٰ فِيرَجَىٰ وَلَا مَيِّتٌ فِينَسَىٰ

441. Non vivus est, ut speretur, et non mortuus, ut oblivioni tradatur.

Verba haec in proverbio C. XXI, 23. adlata sunt, ubi loco vocis يَنْسَى legitur يَنْسَى.

٢٤٢ لَا يَذْهَبُ الْعُرْفُ بَيْنَ اللَّهِ وَالنَّاسِ

442. Non perit beneficium inter Deum hominesque.

Proverbium ex Alhothaiahi versu desumptum est:

مَنْ يَفْعَلُ الْخَيْرَ لَا يَعْتَمُ جَوَازِيَهُ لَا يَذْهَبُ الْعُرْفُ بَيْنَ اللَّهِ وَالنَّاسِ

„Qui bonum facit, is remuneratione sua non destituitur, nam beneficium inter Deum et homines non perit.“

Metrum Basith est. c. p. 190.

٢٤٣ لَا سَيْرُكَ سَيْرٌ وَلَا هَرْجُكَ هَرْجٌ

443. Incessus tuus non est incessus, et narratio tua non est narratio.

Vocabulum **فَرَج** narrationem significat, cuius sensus non intelligitur. In eum dicitur, qui multa verba facit. Proverbii sensus est: Neque pulchro modo incedit, neque pulchro modo loquitur.

٤٤٤ لَا بُدَّ لِلْمَصْدُورِ أَنْ يَنْفَتَ

444. Non potest non pectus morbidum habens ex ore eiicere (sputum).

Conf. Dj. "s. v. نَفَثَ.

٤٤٥ لَا زِيَالَ لِرِمِّ الْجَبَلِ الْعُنُقِ

445. Non cessat funis collum ligare.

Proverbium rem significat necessariam, quae evitari non potest.

٤٤٦ لَا يَرَامُ بَوُّ الْهَوَانِ

446. Non amat pellem stramine impletam contentus.

Scholion hoc proverbium explicat: **أَي لَا يَنْقَادُ وَالرِّيْمَانُ** ان تعطف الناقة على ولدها واليو جلد الخوار يسلمخ ويحشى ويعلق عليها فتظنه ولدها والمعنى في المثل انه لا يقبل الضيم „Id est: Non obeditur. Vox **ريمان** significat, camelam pullum suum amare, vox **بو** est cutis pulli cameli detracta et stramine repleta, quae apud eam (camelam) suspenditur. Ea autem pullum suum esse putat (ut large lacemitat). Sensus in proverbio est: Iniuriam non admittit.

٤٤٧ لَا عَيْشَ لِمَنْ يُضَاجِعُ الْخَوْفَ

447. Non est vita ei, qui cum timore concumbit.

Proverbio securitatis laus inest.

٤٤٨ لَا يَقْرَعُ لَهُ الْعَصَا وَلَا يَقْلَقُ لَهُ الْحَصَى

448. Non pulsatur ei baculus et non movetur ei glarea.

Virum esse experientia edoctum significat. Conf. I, 145.

Proverbio Haririus usus est. p. ovf sq.

٤٤٩ لَا أَكُونُ كَالضَّبْعِ تَسْمَعُ اللَّيْلَ فَتَخْرُجُ
حَتَّى تُصَادَ

449. Non ero similis hyaenae, quae sonum audit et tum prodit, ut capiatur.

Hoc ad modum, quo hyaena in latibulo suo capitur, adludit. Conf. Cap. VII, 24. 25. Verba haec Ablius princeps Mohammedanorum dixit significaturus, se esse vigilantem et non socordem.

٤٥٠ لَا تَأْمَنَنَّ شَعْبًا أَوْحَشَتْ أَهْلَهُ

450. Ne te securum puta in viarum angustiis, quarum incolas moerore adfecisti!

٤٥١ لَا يُخْدَعُ الْأَعْيَرَانِ إِلَّا وَاحِدَةً

451. Non decipitur Arabs nisi semel.

الأعيرابى est forma diminutivi ab الأعرابى, quam vocem in codice Lugd. legimus. Verba haec Arabs campester, quem semel deceptum altera vice decipere volebant, dixit.

٤٥٢ لَا يَطْمَحَنَّ بِكَ الْعَرُ الْفَطِيرُ

452. Ne te dignitas nova extollat!

Sic dicitur, quod in dignitate nova fiducia ponenda non est.

٤٥٣ لَا أَصِلُ لَهُ وَلَا قُصِّلُ

453. Non est ei genus aut eloquentia.

Aicesäius vocem اصل voce „nobilitas“ et vocem فصل voce لسان lingua, qua eloquentia designatur, explicavit.

٤٥٤ لَا تَرَأَلْ تَقْرِصُنِي مِنْهُ قَارِصَةً

454. Non cessat me laedere dictum mordens, quod profert.

٤٥٥ لَا يَصْدُقُ أَثَرُهُ

455. Non verax est vestigium eius

In mendacem dicitur, qui quum interrogatur, unde venis, mentitur, ut eius quoque vestigia in terra mentiri videantur.

٤٥٦ لَا أُمٌّ لَكَ

456. Non est tibi mater.

Mater libera et ingenua tibi non est, servae filius es. Hoc contumeliae causa dicunt.

٤٥٧ لَا أَبَا لَكَ

457. Non est tibi pater.

Laudando hoc inservit. Rarius quoque ad calumniandum adhibetur.

٤٥٨ لَا خَيْرَ فِي رَزَمَةٍ لَا دِرَّةَ مَعَهَا

458. Non est bonum in sono, quem camela pullum amans edit, quocum lactis effusio coniuncta non est.

Inutilis est sermo, quem factum non sequitur. Sic Meid. Vel de eo adhibetur, qui promissis non satisfacit. In Samachscharii codice لها loco vocis معها legitur. Adhibetur de eo, qui pauperis non miseretur et in eum beneficia non confert. Conf. Kam. et Dj. s. v. رزم.

٤٥٩ لَا يُثَنَّى وَلَا يُتَلَّثُّ

459. Neque secunda neque tertia vice surgere potest.

Grandaevus est, ut omnino surgere non possit.

٤٦٠ لَا تَرَكَّ إِلَهُ لَهُ فِي الْأَرْضِ مَقْعَدًا وَلَا فِي

السَّمَاءِ مَضْعَدًا

460. Ne relinquat Deus ei in terra sedendi locum aut in coelo adscendendi locum!

Verbis hisce femina filio suo male precata est. conf. prov. 608. In codice Lugd. proverbium لا يرين etc. hoc sequitur.

٤٦١ لَا يَصْلَحُ رَفِيقًا مَنْ كَمَرٍ يَبْتَلَعُ رَفِيقًا

461 Non est socius aptus, qui salivam non deglutit.

In eum dicitur, qui iram non cohibet. Voco رَفِيقٌ saliva ira significatur.

٤٦٢ لَا تَشْرَبِينَ مَشْرَبَ صَفْوٍ بِكَدْرٍ

462. Ne vendas (locum) potus puri pro impuro!

In eum dicitur, qui bonam rem pro prava dat.

٤٦٣ لَا بِلَادَ لِمَنْ لَا تِلَادَ لَهُ

463. Non est terra ei, cui opes non sunt.

Duplici ratione proverbii sensus explicatur. Pauper ob hominum despectum in regione locum firmum occupare non potest aut pauper alimentis destitutus e regione in aliam migrare coactus est.

٤٦٣ لَا مَالَ لِمَنْ لَا رِفْقَ لَهُ

464. Non sunt opes ei, cui lenitas morum non est.

Id est: Non asperitate morum, sed lenitate opes acquiruntur.

٤٦٤ لَا جَعَلَ اللَّهُ فِيهِ أَمْرَةً

465. Ne ponat Deus in eo incrementum!

Legitur aut أَمْرَةً, quod multitudinis significationem habere dicunt (conf. Abulfed. Ann. III, p. 104.) aut أَمْرَةً.

٤٦٥ لَا أَعْرَ وَلَا يَهِيمَ

466 Neque maculam in fronte habens neque unicolor.

Rom dubiam esse significat.

٤٦٦ لَا تَظْلِمَنَّ وَضَحَ الطَّرِيقِ

467. Ne iniuste agas erga viae evidentiam!

Monet nos proverbium, ne viam manifestam relinquentes dubia incedamus. Haec autem hominis in viam iniustitia est.

٤٦٧ لَا تَلْبَسَنَّ بَيِّقِينَ شَكًّا

468. Ne dubium cum certo misceas!

Haec enim est causa, cur consilium nostrum infirmum fiat.

٢٦٩ لَا يُوجَدُ الْعَجُولُ مَحْمُودًا وَلَا الْغَضُوبُ مَسْرُورًا
وَلَا الْمَلُولُ ذَا إِخْوَانٍ وَلَا الْحُرُّ حَرِيصًا وَلَا
الشَّيْءُ غَنِيًّا

469. Non invenis festinum esse laudatum aut iratum gaudio adfectum aut fastidiosum amicos habentem et generosum non (invenis) avidum aut cupidum contentum.

٢٧٠ لَا تَبْعَثِ الْمَهْرَ عَلَى وَجْهِ

470. Ne mittas pullum equi unguâ laesum.

In eum dicitur, qui ad rem peragendam eum mittit, cui res ingrata est aut qui rem perficere non valet.

٢٧١ لَا عَبَابَ وَلَا أَهَابَ

471. Neque sorbent neque aquam petunt.

Narrant, dorcades aquam invenientes non bibere haud interruptim (عَب) et aquam non invenientes eam non petere aut ad petendum paratas esse. Dicunt dorcades, struthio-cameles et vaccas silvestres aquam non petere nisi si in propinquo sit. Asinum silvestrem aquam e longinquo petere. In virum dicitur, qui a re, qua non eget, recedit. conf. Kam s. v. عَب

٢٧٢ لَا يُحْسِنُ الْعَبْدُ الْكُرَّ إِلَّا لِلْحَلَبِ وَالصَّرِّ

472. Non bene instituit servus repetitionem nisi
in mulgendo et liganda camelae papilla.

Vox **صِرَار**, a qua verbum **صَرَّرَ** derivatum est, funiculi nomen est, cuius ope camelae papilla liguo adligatur, ne pullus matrem sugat. Talia sunt servi opera. Schaddadus Ahbsita e serva Aethiopica natum filium Ahntarah servi loco habebat. (De Antharaho conf. Ahntarae Moallak. ed. Menil. p. 9 sqq.) Schaddadus quodam die Ahntarahum e pugna recedentem conspiciens dixit: **كِرْ عَنْتَرَه** „Redi in pugnam, o Ahnterahe!“ Ahntarahus autem ista verba dixit significaturus, servi non esse fortiter pugnare et in pugnam redire. Tum pater dixit: **كِرْ وَقَدْ وَجَّهْتُكَ عَيْلَةً** „Redi in pugnam, iam tibi Ahblam in matrimonium dedi.“ Post vocem **الصَّر** suppleandum est **بِحَسْنِهَا** „bene utramque rem instituit“, nam voces **الصَّر** **وَالْحَلَب**, quum exceptio in iis sit, cum antecedente verbo coniungi non possunt. Proverbium autem in eum dicitur, cui res imponitur, cui perficiendae impar est.

٤٧٣ لَا أُعَلِّقُ الْجَلْدَ مِنْ عُنُقِي

473. Tintinnabulum collo meo non appendam.

Non me publice ostendam et periculo exponam. Narrant leonem in habitacula gentis Ihdjl irrumpens camelos saepius lacerasse. Qua de re quum gens inter se consultaret, vir quidam, quem stupidum habebant, dixit: Leonis collo tintinnabulum appendite, ut quando vobis superveniat, tintinnabulo sonante moneamini. Abu-l'Nadjmus autem istis verbis tanquam proverbio usus est admissarium (**لُحْد**) describens:

يَعْبُدُ إِنْ يُوعِدُ قَلْبَ الْأَعَزِّ إِلَّا أَمْرًا يَعْقِدُ خَيْطَ الْجَلْدِ

„Tremore corripitur, si minatur, cor inermis nisi viri, qui alium tintinnabuli ligat (i. e. fortis vel stulti). Motrum Redjes est. c. p. 231.

٤٧٤ لَا تُهْدَى إِلَى حِمَاتِكَ الْكَتِفَ

474. Ne dono mittas protectoribus tuis humerum!

Proverbium in eum dicitur, qui amicos re vili et minimi pretii gaudio adficere vult. Verba لَا تُهْدَى إِلَى حِمَاتِكَ الْكَتِفَ „Ne dono des humerum defensoribus tuis, nam aqua inter utramque eius carnem fluit.“ mater adhortans filiam suam dixisse fertur. In meo codice proverbium sic legitur; in aliis posterior pars omissa est. Vocabulum الْكَتِفَ duas carnis partes in humero significat, in cuius intervallo carne remota aqua in osse fluit. Conf. Cap. I, 164.

٤٧٥ لَا تَرْكَبَنَّ مِنْ بَنَانٍ نَيْسَبًا

475. Ne incedas viâ Bonani!

Metrum Redjes est. p. 231. Bonan loci nomen est. Proverbium nos monet, ne mendacio et iniquo operam demus, etsi nobis commodo sit.

٤٧٦ لَا تُطِلَّ الذَّيْلَ فَقَدْ جَدَّ الْخُضْرُ

476. Ne humum veste verras, dum in cursu vehementi studium est adhibendum!

Metrum Redjes est. p. 231. Cunctanti dicitur, quum festinatione opus est.

٤٧٧ لَا تَشْمِرِ الْغَيْثَ فَقَدْ أَوْدَى النَّقْدُ

477. Ne observes pluviam, dum oves parvae periire!

Metrum Redjes est. p. 231. In eum dicitur, qui tristis est ob rem, quae praeteriit.

٤٧٨ لَا حَجْرَةَ أَمْشَى وَلَا حَوْطَ الْقَصَا

478. Non in latere incedo et non e longinquo caveo.

Metrum Redjes est. C. p. 231. Vox حَجْرَةَ pro حَجْرَةٍ est, et ante حَوْطَ supplendum est verbum احوطك „te caveo“. Haec verba minitanti dicta significant, virum non timere, ita ut a minitante recedat.“

٤٧٩ لَا غَزْوَ إِلَّا التَّعْقِيبَ

479. Non est incursio hostilis nisi iterum facta post aliam.

Verba haec Hodjro ben-Alharits ben-Ahmru, qui tempore Bihram-Djuri vivens اكل المرار „Edens plantam Morar“ cognomen gerebat, adscribuntur. Alharitsus ben-Mondalah unus e regibus Syriae, qui reges Salih¹⁾ et reges Dhadjaihm²⁾ appellabantur, in regionem Nedjd, ubi Hodjrus ben-Alharits imperium tenebat, incursionem fecit tempore, quo gens Hodjri contra gentem Nedjrani profecta erat, et direptis opibus Hodjri uxorem Hind Al-honud appellatam in captivitatem duxit. Hodjrus autem quum senex esset, uxor eum odio habens Ebn-Mondalahum ad festinationem in itinero impulit metuens, ne Hodjrus eos assequeretur. Hodjrus redux et a suis audiens, incursionem ante octo dies ab Ebn-Mondalaho factam esse, dixit: ثمان: ثمان لا غزو الا التعقيب „Octo dies in octo diebus, non est incursio hostilis, nisi iterum facta post aliam.“ Significare vult, post octo dierum spatium se hostes assecuturum et incursionem iterum intra illud spatium in eos factu-

1) ضَجْعَمُ nomen gentis Jemanensis est 2) ضَجْعَمُ nomen gentis est, e qua reges ضجاعمة et ضجاعمة in Syria originem duxerunt. Kam.

rum esse. Accelerato itinere quum prope ad hostes pervenisset, in valle, qua ab iis separabatur, se occultavit et Sadusum ben-Schaiban ben-Dsohl ben-Tsahlebah, virum acuto ingenio praeditum, exploratorem misit. Ebn-Mondalahus castris in pede montis positus quartam sibi prae-dae partem definiens ignem accendit et dactylos in terram proiciens dixit: Qui ligni fascem apportat, dactylorum manipulum sibi sumat! Sadusus cum ligni fascē accedens manipulum dactylorum sumsit et in pharetra sua posuit. Tum se turbas immiscuit, ut, quid loquerentur, audiret. Hinda autem pone Ebn-Mondalahum sedens cum eo verba faciebat et interrogata, quid ipsi de Hodjro videretur, respondit: Video eum lorica sua sellae medium percutientem et dicentem: *سيروا لا غزو الا التعقيب* „Iter facite, iter facite, non est incursio nisi iterum facta post aliam.“ Hodjrus autem quum dormit, semper unum eius membrum vivit et Ebn-Mondalaho, quomodo hoc sciret, interroganti narravit, se quodam die in mariti dormientis, qui ipsi in odium venisset, propinquo sedisse, quum serpens ad eius exporrectos pedes repsisset. Hodjrum autem pedes ad se adtraxisse, et quum ad manum adpropinquasset, eandem, et quum inde deflectens ad ronchum emittentis caput propius accessisset, cum statim surrexisse dicentem: Quid est hoc? o Hinda! Se autem inde, quod serpentem non vidisset, excusationem petiisse. Sadusus ista verba audiens ad Hodjrum rediit et ex pharetra dactylos effundens dixit:

أَتَاكَ الْمَرْجُفُونَ بِأَمْرِ غَيْبٍ عَلَى دَفْشٍ وَجِئْتَنِي بِالْيَقِينِ

„Falsos rumores spargentes ad te venerunt cum re dubia, quum mente attoniti essent, et ego rem certam tibi nuntio.“ Metrum Wafir est. p. 204.

Hodjrus audiens, quae Hinda Ebn-Mondalaho narrasset, nuntium verum esse non dubitavit et prae iracundia plantae Morar appellatae folia edit. Quae folia quum ipsi noxam non adferrent, quippe quum camolorum labia ex eorum pastu corrugentur, cognomen *أكل المرار* „Edens

plantam Morar^a accepit. Hodjrus tum incursionem faciens Ebn-Mondalaho, cui occurrerat, singulum inter se et ipsum certamen proposuit ea conditione, ut qui victor esset, ei victi exercitus obediret. Hodjrus Ebn-Mondalahum pugna occidit et Hindam statim necavit. Poeta Malic ben-Djowain Thajjita in hoc versu Mondalahi mentionem fecit:

فَنَانِكَ لَا أُعْطِيَ رَئِيسًا مَقَادَةً وَلَا مَلِكًا حَتَّى يُوَبَّ أَتَبُ مُنْدَنَةً
,,Neque principi nequo regi ducentis munus tradam, donec
Ebn-Mondalahus redit.“

Metrum Thawil est. p. 162.

٤٨٠ لَا يَأْيِسَنَّ نَائِمٌ أَنْ يَغْنَمَا

480. Ne desperet dormiens se praeda potiturum esse!

Narravit Almofadhdhalus, virum quendam in deserto se in viri, quem invenisset dormientem, tutelam recepissee; petenti autem istum virum dixisse, auxilium tibi praestabo contra omnes excepto Ahmiro ben-Djowain. Quod quum alter concedisset, virum istum, qui ipse Ahmirus ben-Djowain esset, eum in suam gentem abduxisse et direptis camolis stupefacto dixisse; Ego Ahmirus ben-Djowain sum! Quod quum vir intellexisset, ista proverbii verba dixit, cuius metrum *جزر* est.

٤٨١ لَا تَجْرَعَنَّ مِنْ سِنَّةٍ أَنْتَ سِرْتَهَا

481. Ne impatienter te geras ob morem, quem secutus es!

Hemistichium metri Thawil est. c. l. m. p. 162. p. 170. sqq. In codicibus Lugd. et Berol. لَا تَجْرَعَنَّ legitur, sed metrum لَا تَجْرَعَنَّ postulat. Chalidus filius sororis Abu-Dsuaibi Hodsailitae primus haec verba dixisse fertur. Abu-

Dsuaius in gente Banu-Ahmir ben-Zahzaah apud virum Ahbd-Ahmrū ben-Ahmir appellatum habitabat. Huius uxorem, quam ad se adlexerat, a marito alienavit, ut cum eo fugam caperet. Sed ad suos veniens ob familiam suam timorem concepit et hanc ob causam novam uxorem in loco aliis incognito occultavit. Internuntius inter utrumque erat filius sororis Chalidus appellatus. Qui quum adolevisset, mulier amore eum adlexit, ut, quemadmodum Abu-Dsuaius antea fecisset, in loco illi ignoto ipsam occultaret. Abu-Dsuaius de alterius perfidia questus hosce versus dixit:

مَا حَمَلَ الْبُخْتِيُّ عَامَ عَيَارِهِ عَلَيْهِ الْوُسُوقُ بُرْقَا وَشَعِيرَقَا
بِأَعْظَمِ مَا كُنْتُ حَمَلْتُ خَالِدًا وَبَعْضُ أَمَانَاتِ الرِّجَالِ غُرُوقَا
فَلَمَّا تَرَامَاهُ الشَّبَابُ وَغَيَّيْهُ وَتَبَعَ مِنْهُ فِتْنَةً وَفُجُورَقَا
لَوْ رَأَيْتُهُ عَنَّا وَمَالَ بُودِيهِ لَغَانِيَجَ خَوْدٍ كَانَ فِيمَا يَزُورَقَا

„Non impositum erat portandum camelo robusto anno, quo commeatum advexit, onera portans triticum hordeumque,

„Maius onus, quam ego Chalido imposueram et inter res, quas viri aliorum fidei committunt, habenda est eorum fiducia in rebus vanis posita;“

„Et quum id (onus) deiecisset iuvenis eiusque error et ille seductionem et improbitatem secutus esset,“

„Avertit a nobis caput et inclinatus est cum amore suo ad blanditias feminae pulchrae, quam in nostra re visitabat.“ Metrum Thawil est. p. 162.

Qui versus quum ad Chalidi notitiam pervenissent, sic respondit:

فَهَلْ أَنْتَ إِذَا أَمَرَ عَمْرُو تَبَدَّلْتَ سَوَاكَ خَلِيلًا دَائِبًا تَسْتَحْيِرُهَا
فَرَّرْتَ بِهَا مِنْ عِنْدِ عَبْدِ بَنِ عَامِرٍ وَهِيَ هُمُ فِي نَفْسِهِ وَتَجِيرُهَا

فَلَا تَجْزَعَنَّ مِنْ سُنَّةٍ أَنْتَ سِرَّتَهَا قَائِلٌ رَاضٍ سُنَّةً مَنْ يَسِيرُ قَهَا
وَلَا تَذْكُ كَأَثَرِ الْبَدَى دُفِنَتْ لَهُ حَدِيدَةٌ حَتْفٍ دَائِبًا يَسْتَشِيرُ قَهَا

„Num tu, si mater Ahmrui alium quam te sibi elegit amicum, diligentia utens eam ad eligendum impellis;“

„Fugâ enim eam ab Ahbdo ben-Ahmir abduxisti, dum illa eius cura in eius animo et sincerus eius (animae) amicus erat.“

„Sed ne impatienter feras agendi modum, quem tu ipse secutus es; nam qui agendi modum sequitur, eo contentus est,

„Et ne sis sicut taurus, qui ipsi occultatum in terra ferum mortis cum diligentia educere studet.“

Metrum Thawil est. p. 162.

٤٨٢ لَا يَعْلَمُ مَا فِي الْخَفِّ إِلَّا اللَّهُ وَالْأَسْكَافُ

482. Nescit, quid in ocrea sit, nisi Deus et sutor.

Narrant, sutorem in canem iecisse ocream, in qua formula esset, ut magno dolore affligeretur. Canem clamantem quum reliqui canes interrogarent, num tota doloris causa in ocrea esset, eum proverbii verbis respondisse. Proverbium in re adhibet, cuius vera conditio videntem latet.

٤٨٣ لَا تَصْحَبْ مَنْ لَا يَرَى لَكَ مِنَ الْحَقِّ مِثْلَكَ

مَا تَوَى لَكَ

483. Ne eius socius sis, qui in te non tantum iuris et dignitatis videt, quantum in eo vides!

Proverbium nos dehortatur ab eorum societate, qui nobis dissimiles sunt.

٢٨٤ لَا يَكْسِبُ الْحَمْدَ فَتَى شَاحِجٌ

484. Non acquirit laudem vir avarus.

Ad metrum Sarih referri potest p. 246. Avaritia vituperatur.

Forma comparativi.

٢٨٥ أَهْفُ مِنْ قَضِيبٍ

485. Magis gemens, quam Kadhibus.

Kadhib Arabs erat dactylos in regione Bahrain vendens. Mercator, a quo Arabs ille dactylos, quos aliis vendebat, emere solebat, multos viles dactylos habebat, inter quos crumenam nummis aureis impletam projecerat et tollere neglexerat. Oblivio rei cum cepit, quum Arabs ille dactylosum emendorum causa adveniret. Quocum res in causa erat, cur Arabi illi, quem dactylosum verum pretium non noscere putaret, illos viles dactylos, in quibus crumena illa lateret, traderet. Post autem, quum crumena in eius memoriam rediisset, intellexit, Arabem illam potitum esse. Statim cultro sumto eum in via secutus est et assecutum rogavit, ut sibi dactylos cum melioribus permutare permitteret. Ex effusis autem dactylis crumenam illam protraxit

Arabi dicens: Scisne, quamnam ob causam cultrum hunc mecum sumserim? Quum Arabs se scire negaret, dixit, ut ventrem meum funderem, nisi crumenam meam invenissem. Tum Arabs suspirans dixit: Ostende mihi cultrum istum et cultro sumto ventrem sibi aperuit multum gemoens. In huius viri agendi ratione proverbii causa est. Dixit Ohrwahu ben-Hasam:

أَلَا لَا تَلُومًا لَيْتَ فِي اللَّوْمِ رَاحَةٌ فَقَدْ لُمْتُ نَفْسِي مِثْلَ لَوْمِ قَصِيْبٍ
„Eheu! Ne vituperate! Non est quies in vituperatione, nam
ego sicut Kadhibus me ipsum vituperavi.“

Metrum Thawil est. p. 163.

٤٨٦ أَلَا مِّنْ أَسْلَمَ

486. Vilior, quam Aslamus.

Aslamus ben-Sorah Chorasanae praefectus genti maiora, quam mos erat, tributa imponere solebat, et quum audivisset, Persas mortuis suis Drachmam in ore ponere, mortuorum arcas aperibat, ut inde drachmam illam educeret. Haec est proverbii causa. Dixit Zohbanus Djormita:

تَعَوَّذْ بِنَجْمٍ وَاجْعَلِ الْقَبْرَ فِي صَفَا مِنْ الطَّوْدِ لَا يَنْبِشُ عِظَامَكَ أَسْلَمَ
فَو النَّابِشُ الْمَوْتَى الْمَحِيلُ عِظَامَهُمْ لِيَنْظُرَ مَا تَحْتَ السَّقَايِفِ دِرْهَمَ

»Confuge ad stellam et in montis petra sepulcrum pone,
ne Aslamus ossa tua effodiat!«

»Ille mortuos effodit, ossa e loco suo movet, ut videat,
num drachma sub tabulis sit.«

Metrum Thawil est. p. 162.

٤٨٧ أَلَنْقُ مِنْ بُرَامٍ وَالْزُقُ مِنْ عَدَلٍ

487. Magis adhaerens, quam ricinus cameli.

Duplex est proverbium idem significans; duae enim

voces برام et عل ricini illius nomina sunt. Ricinus cameli podici adhaerere solet, quapropter in alio proverbio est: هو مكان القراد من است الجمل «Is locus ricini est adhaerentis cameli podici».

٤٨٨ أَلْوَقُ مِنَ الْكَشُوتِ

488. Magis adhaerens, quam planta Caschuts appellata.

كشوت nomen plantae est in arbore crescentis eique firmiter adhaerentis. Dixit poeta:

هُوَ الْكَشُوتُ فَلَا أَمَلٌ وَلَا دَرَقٌ وَلَا نَسِيمٌ وَلَا طِدٌّ وَلَا ثَمَرٌ

»Ille planta Caschuts est et non radix et non folium, non lenis ventus, non umbra et non fructus«.

Metrum Basith est. p. 190.

٤٨٩ أَلْوَقُ مِنْ رِيْشٍ عَلَى غَرَاءٍ وَمِنْ قَارٍ وَمِنْ دَبَقٍ وَمِنْ حُمَى الْبَرْجِ

489. Magis adhaerens, quam plumā ad gluten; quam pix; quam viscus; quam febris quartana.

٤٩٠ أَلْوَقُ مِنْ جَعَلٍ وَأَلْوَقُ مِنْ قَرْنَبَى

490. Magis adhaerens, quam scarabaeus pilularius dictus; quam insectum Karanba.

Dicunt, insectum جعل appellatum sequi virum in desertum, ut in eius sinum incidat. Conf. T. I. p. 623. Scarabaeus Karanba dictus maior est illo خنفسا appellato, longis pedibus, brevi dorso praeditus.

٤٩١ أَلْوَمُ مِنْ شَعَرَاتِ الْقَمِصِ

491. Adsidiuor, quam crines pectoris.

Sic dicitur, quod crines isti abrasi semper redeunt.
In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere الزرق «firminus
adhaerens» legitur.

٤٩١ الزَّمُ لِلْمَرْءِ مِنْ ظِلِّهِ

492. Adsidiuor viro, quam eius umbra.

Dicit quoque vulgus: الزم من الذنب «Assidiuor quam
cauda». Sed in Scharaf-Aldini opere legitur الزم للمرء من
ذنبه «Assidiuor viro quam crimen ipsius».

٤٩٢ الزَّمُ مِنَ الْيَمِينِ لِلشَّمَالِ وَمِنْ نَبْرِ الْقَلْبِ

493. Adsidiuor, quam manus recta sinistrae; et
adsidiuor, quam contumelia cognominis.

Cognomen contumeliae causa datum viro semper
adhaeret.

٤٩٣ الزَّمُ لِلْمَرْءِ مِنْ إِحْدَى طَبَائِعِهِ

494. Adsidiuor viro, quam una conditionum na-
turalium suarum.

٤٩٤ أَلْتَجَّ مِنَ الْخَنَقَسَاءِ وَمِنْ كَلْبٍ وَمِنْ الدَّجَابِ
وَمِنْ الْحَمَى

495. Magis insistens, quam scarabaeus niger;
quam canis; quam musca; quam febris.

Canis latrando homines diu persequitur.*

٤٩٦. أَلْيَنُ مِنْ خَرْفٍ وَمِنْ أَلْبَدٍ وَمِنْ حَمِيرَةٍ

مَمَرَةٍ

496. Lenior, quam pullus leporis; quam lorum album ephippii emollitum.

Legitur حميرة et خميرة. Vocabulum حميرة lorum designat, cuius exterior cutis detracta est, quo ephippia firmantur, خميرة autem est fermentum, quod massae panis inditur.

٤٩٧. أَلَمٌ مِنْ ابْنِ قَرْصِعٍ

497. Vilior, quam Ebn-Kardhihus.

Dubitant, num قَرْصِعُ Kardhih an قَوْصِعُ Kaudhih legatur. Albajarius, quocum Meidani postremum exemplar consentit, posteriore modo nomen retulit; Alcharesendjijus autem priore modo. Vili animo noti viri Iemanensis nomen est. In Scharaf-Aldini opere ابنِ omisum est. In Kamusi opere قَرْصِعُ (sine puncto diacritico) et ابنِ قَرْصِعُ adnotatum est.

٤٩٨. أَلَمٌ مِنْ جَدْرَةٍ وَأَلَمٌ مِنْ ضُبَارَةٍ

498. Vilior, quam Djadrahus; et vilior, quam Dhobarahus.

Ebn-Bahrus in libro inscripto »de Arabum cibis« Ebn-Bahrus in libro inscripto »de Arabum cibis« dixit, viros istos omnium Arabum vilissimos fuisse. Djadrahus ad gentem Alharits ben-Ohdaj ben-Djondob ben-Alahnbar, in loco Mawijah sedes habens pertinebat. Quidam rex quum interrogasset, quinam inter Arabes vilissimi essent, Djadrahus et Dhobarahus nominantur. His ad eum adductis prioris nasum amputavit. Posterior fuga se eripuit. Inde proverbium ortum est.

»Salvus evasit Dhobarabus, quum Djadraho nasus amputatus esset«. Conf. C. XXV, 93.

٤٩٩ أَلَامٌ مِّنْ رَّاضِعِ اللَّبَنِ

499. Vilior, quam sugens lac.

Is significatur, qui lac ex mammis ovis exsugit, timens, ne quis, si id emulgeatur, cadentis in vas lactis sonum audiens lac petat. Vir quidam patruclem describens hos versus dixit:

أَحَبُّ شَيْءٍ إِلَيْنَا أَنْ يَكُونَ لَهُ حَلْقُومٌ وَإِنَّهُ فِي جَوْفِهِ غَارٌ
لَّا تَعْرِفُ الرِّيحُ مَمْسَاهُ وَمَصْبَغُهُ وَلَا يَشَبُّ إِذَا أَمْسَى لَهُ قَارٌ
لَّا يَجْلِبُ الصَّرَعُ لَوْماً فِي الْآثَاءِ وَلَا يُرَى لَهُ فِي تَوَاجِي الصُّحُنِّ أَكَّارٌ

»Omnium rerum iucundissima ei esset, quod haberet fauces vallis, in cuius interiore parte antrum esset. Ventus eius aut matutinum aut vespertinum habitaculum noscit et vespere ignis ei non accenditur. Ob avaritiam in vas lac non emulget et eius vestigia in impluvio non conspiciuntur«.

Metrum Basith est. p. 190. De tali viro quoque راضع لثيم dicitur conf. Kam. Dj. s. v. راضع

٥٠٠ أَلَامٌ مِّنْ رَّاضِعِ

500. Vilior, quam is, qui cibi reliquias, quae dentiscalpio adhaerent, edit.

Magna autem est inter lexicographos de vocis راضع significatione dissensio. Propria vocis significatio est sugens, ut proverbii sensus a praecedente proverbio non differat. Tum in eum transfertur, qui mulctrum secum non portat, ut lac petenti recusare possit, ipse dum mammas exsugit. Abu-Ahlius Aljemami dixit, eum, qui vilis natus

sit, significare, ut vilitatem quasi ex matris mammis exsuxerit. Quam autem significationem proverbio tribuimus, ea Thajjitae auctoritate, ab Almofadhdhelo ben-Selamah citati, nititur.

٥١. الْأُمُّ مِنَ الْبَرَمِ

501. Vilior, quam qui ob avaritiam ludi alcarum particeps non est.

Mactati cameli partes sortibus ductis inter ludi particeps socios distribuere solebant. Quibus in ludis quum epula instruerent et pauperibus carnes darent, is qui particeps ludi esse recusaret, avarus dicebatur.

٥٢. الْأُمُّ مِنَ الْبَرَمِ الْقُرُونِ

502. Vilior, quam qui ob avaritiam ludi alearum particeps non est et tamen duas simul cibi buceas sumit.

Vir quidam, qui ob avaritiam ludi alcarum particeps non fuerat, uxori suae ollam dederat, ut e ludentium domibus carnem peteret. Quam quum accepisset et suis apposuisset, maritus semper duas sibi buceas sumsit. Id quod videns uxor dixit: „أَبْرَمًا قُرُونًا“ Num is, qui ludi alcarum particeps non est, duas simul buceas sumit.“ Conf. Cap. II, 81. In Kamusi opere de eo dici, qui duos simul dactylos sibi sumat, adnotatum legimus. C. s. v. بَرَمِ.

٥٣. الْأُمُّ مِنَ سَقْبِ رَيَّانٍ

503. Vilior, quam pullus cameli potu satiat.

Sic dicitur, quoniam talis pullus ad matrem adductus lac non elicit. Cum hoc conferas Cap. XIII, 101.

هـ أَلَدُّ مِنَ الْغَنِيمَةِ الْبَارِدَةِ

504. Iucundior, quam praeda, in qua nil ingrati est.

Talis praeda est, propter quam ex. gr. belli molestiae non sunt ferendae. Sed in causa definienda, cur praeda iucunda appellata sit frigida, non consentiunt interpretes. Alii voci existentis, provenientis significationem tribuunt, quemadmodum برد حتى على فلان „Ius meum contra quendam existit“ dicitur; alii ab aqua frigida in praedam translatam esse significationem contendunt.

هـ أَلَدُّ مِنْ مُنَى

505. Iucundior, quam optata.

Hoc e poetarum versu desumptum esse dicunt:

مُنَى إِنْ تَكُنْ حَقًّا تَكُنْ أَحْسَنَ الْمُنَى وَإِلَّا فَقَدْ عَشْنَا بِهَا وَمَنَا رَغْدًا
„Optata si veritas sunt, pulcherrima optata sunt; sin minus; tempus iucundum per ea transegimus“.

Metrum Thawil est. p. 161.

Alius quidam dixit:

إِذَا أَزْتَحَمْتُ هُمُومِي فِي فَوَادِي طَلَبْتُ لَهَا الْمَخَارِجَ بِالتَّمَنَى

„Quando curae in animo meo (tanquam cameli ad aquam accedentes) se invicem premunt, iis per optata exitum quaero.“ Metrum Waflr est. p. 204.

Filia Alchossi interrogata: Quanam re diutissime fruere-
mur? respondit: Optatis. Baschscharus poeta dixit:
الإنسان لا ينفك من أمل فإن فاتته الأمل عول على المنى إلا أن
الأمل يقع بسبب وباب المنى مفتوح لمن تكلف الدخول فيه
„Homo a spe non separatur; tum si spes eum fallit, in
optatis fiduciam ponit; nisi quod spes propter causam se
ei offert, dum porta optandi ei aperta est, qui, ut intret, ope-

ram dat.“ Ebn-Almokaaffahus dixit: كثر ما إلى تحلق العقل
Optatorum multitudo intelligentiam in aerem extollit et repellit a nobis contentum animi et sensum nostrum corrumpit.“ Ibrahimus Alnathasam¹⁾ dixit: كنا نلهو بالأمانى ونطيب أنفسنا بالمواعيد فذهب
Optando oblectabamur et promissis animos nostros contentos reddebamus. Tum abiit promittens. Nos autem ab optatis superfluis recessimus.“ Dixit poeta:

فَلَا تَكُنْ عَبْدَ أَمْنَى قَالَتِي رُؤْسُ أَمْوَالِ الْمُفَالَيْسِ

„Ne sis optatorum servus, nam optata sunt summa principalis opum pauperum.“

Metrum Sarih est. p. 244.

Alius quidam dixit:

إِنْ أَلْمَنَى طَرَفٌ مِنَ التَّوَسَّاسِ

„Optata sunt pars eorum, quae a Satana hominibus suggeruntur.“ Metrum Sarih aut Redjes est.

Dixit Ahlijus ben-Hasan Albachersi optata vituperans:

تَرَكْتُ اتِّكَالَ عَلَى الْأَمَانِي وَبِثُّ أَصَاغُ الْيَاسِ الْمُرِيحَا

وَذَاكَ لِأَنِّي مِنْ قَبْلِ هَذَا أَكَلْتُ تَمَنِيَا فَخَرِيتُ رِيحَا

„Optatis non amplius nixus sum et pernoctavi concumbens cum desperatione quietante“.

„Et haec, quod ego ante hoc optata edi, et tanquam merdamentum eieci“.

Metrum Wafir est. p. 204. Sed post تركت vox aliave ommissa est.

٥٦ أَلَذُّ مِنْ إِبْغَاءَةِ الْفَاجِرِ

506. Iucundior, quam dormitio tempore Aurorae.

1) Ab hoc viro secta Nathathsamitarum originem duxit.

Proverbium hoc ex versu poetae, qui Madjaun gentis Bani-Ahmīr مجنون بنی عامر cognominatur, desumptum esse dicunt:

قُلُو كُنْتِ مَاءٌ كُنْتِ مَاءٌ غَمَامَةٍ وَلَوْ كُنْتِ نَوْمًا كُنْتِ اغْفَاءً الْفَاجِرِ
 „Quod si aqua fuisses, fuisses aqua nubis, et si somnus fuisses, dormitio tempore Aurorae fuisses“.

Metrum Thawil est. p. 162.

٥٧. أَلَدُّ مِنْ شَفَاءِ عَلِيلِ الصَّدْرِ

507. Iucundior, quam remedium aegrotum pectus habenti.

Proverbium ex poetae versibus, quos Alahrabius retulit, desumptum esse dicitur:

لَوْ كُنْتِ كَيْلًا مِنْ لَيْلِي الدَّهْرِ كُنْتِ مِنَ الْبَيْضِ وَفَاءَ الْبَدْرِ
 قَرَأَ لَا يَشْقَى بِهَا مَنْ يَسْرِى أَوْ كُنْتِ مَاءٌ كُنْتِ غَيْرَ كَدْرِ
 مَاءٍ سَخَابٍ فِي صَفَادِي صَخْرِ أَظْلُهُ أَلَّهُ بِعَيْصِ سَدْرِ
 فَهُوَ شَفَاءٌ لِعَلِيلِ الصَّدْرِ

„Si fuisses nox, e numero noctium temporis alba fuisses lunā plenā splendente, lunā clarā, in qua iter faciens infelix non est; aut si fuisses aqua, limpida fuisses, aqua nubis in petris saxosi loci, cui Deus umbram sylvae lothorum dederat, id quod aegrotum pectus habenti remedium est.“

Metrum Sarih est. p. 246.

٥٨. أَلَدُّ مِنْ زُبْدِ بُرْبٍ وَأَلَدُّ مِنْ زُبْدِ بِنْرِسِيَانِ

508. Iucundior, quam cremor lactis cum dactylis optimis Bazrae; iucundior, quam cremor lactis cum dactylis optimis Cufae.

Prius proverbium Bazrae incolis, posterius Cufae proprium est, زب enim nomen dactyli Bazrensis, qui et زب رباح appellatur, دactyli Cufensis est.

٥٩ أَلَوْتُ مِنْ رَبِّ

509. Magis addictus amori cum mare quam Robbus.

In Scharaf Aldini libro دب ursus legitur. Robb nomen Arabis cuiusdam isti flagitio dediti esse dicitur.

٥١ أَلَوْتُ مِنْ تَفَرِّ

510. Magis praepestero amori addictus, quam postilena iumentu.

Sic dicitur, quod postilena a iumentu podice non recedit. Sunt quoque, qui Tsafar nomen viri e posteris Lothi fuisse dicant. Scharaf-Aldin.

٥١ أَلَوْتُ مِنْ رَاهِبٍ

511. Magis deditus amori maris, quam monachus.

Hoc e versu poetae desumptum est:

وَأَلَوْتُ مِنْ رَاهِبٍ يَدْعِي بَأْنَ الْإِنْسَاءِ عَلَيْهِ حَرَامٌ

»Et magis addictus maris amori, quam monachus, qui dicit feminas sibi esse illicitas« Metrum Motakarib est. p. 281.

٥٦ أَلْهَفُ مِنْ أُنَى غُشْبَانِ

512. Magis gemens, quam Abu-Ghobschan.

Conf. C. VI, 152.

٥٣ أَلْهَفُ مِنْ مُغْرَقِ الدَّرِّ

513. Magis gemens, quam submersus margaritarum onere.

Narrant virum e gente Tamim somniasse, se in mari potitum esse onere margaritarum et ab iis submersum esse. Hac de causa gemens iste mortem obiit.

٥١٤ أَلْهَفُ مِنْ ابْنِ السَّوءِ

514. Magis gemens, quam filius pravus.

Parentibus viventibus inobediens est, sed mortuis illis multum gemit.

٥١٥ أَلْهَفُ مِنْ قَلْبِ الصَّخْرَةِ

515. Magis gemens, quam saxum vertens.

Conf. C. XVI, 70.

٥١٦ لَحْنٌ مِنْ قَيْنَتَيْ يَزِيدَ

516. Melius canens, quam duae puellae Iasidi.

Hababah et Salamah nominabantur. Iasidus ben-Ahbd-
Almalic Mohammedanorum imperator erat.

٥١٧ لَحْنٌ مِنَ الْجَرَادَتَيْنِ

517. Melius canens, quam Aldjeradatain (duae locustae).

Proverbium hoc vetus est. Duae locustae (جرادتان) cognomen duarum puellarum, quae Moahwijjah ben-Becr Ahmalekitae principi Ahmalekitarum erant, fuisse dicitur. Inde ortum est aliud proverbium: مار فلان حديثا للجرادتين »Factus est quidam narratio duabus locustis« i. e. Cuiusdem res patefacta et vulgata est.

٥١٨ الْأَمُّ مِنْ كَلْبٍ عَلَى عَرَقٍ

518. Vilior, quam canis super osse carne nudato.

٥١٩ أَلَمْ مِنْ ذَنْبٍ

519. Vilior, quam lupus.

٥٢٠ أَلَمْ مِنْ صَبِيٍّ

520. Vilior, quam puer.

Hoc ob pueri avaritiam dictum esse videtur.

٥٢١ أَلَمْ مِنْ لَجُوزٍ

521. Vilior, quam nux.

٥٢٢ أَلَدُّ مِنْ مَاءِ غَادِيَةٍ وَمِنْ مَذَاقِ لَحْمٍ وَمِنْ
نَوْمَةِ الضُّحَى وَمِنْ قُبْلَةٍ عَلَى عَجَلٍ

522. Grator, quam aqua nubis matutinae; quam
vini gustus; quam somnus die alto; quam
osculum in festinatione.

In Scharaf-Aldini opere legitur: «Grator
quam nub es matutina»; sed vitiosa lectio est, nam in Sa-
machscharii opere aliter legitur.

٥٢٣ أَلَسُّ مِنْ شَطَاطٍ

523. Furacior, quam Schiithsathsus.

Nomen furis cuiusdam ad gentem Dhabbah pertinentis
est.

٥٢٤ أَلَسُّ مِنْ بُرْجَانٍ

524. Furacior, quam Bordjanus.

٥٢٥ أَلَسُّ مِنْ فَارَةٍ

525. Furacior, quam glis.

٥٣٦ أَلَصُّ مِنْ عَقَّعَفْ

526. Furacior, quam pica.

In codice Berol. legitur قَعْقَاعٌ.

Proverbia recentiora.

٥٢٧ لَمْ يَحْمِلْ خَاتَمِي مِثْلَ خِنْصِرِي

527. Non portavit annulum meum, quo sigillum
imprimitur, sicut digitus meus medius

٥٢٨ لَيْسَ فِي الْحُبِّ مَشُورَةٌ

528. Non est in amore consilium.

٥٣٩ لَيْسَ فِي الشَّهَوَاتِ خُصُومَةٌ

529. In cupiditatibus non est litigatio.

٥٣٠ لَيْسَ بِصَبَاحِ الْغُرَابِ يَجِيءُ الْمَطَرُ

530, Ob procitationem corvi pluvia non venit.

٥٣١ كَيْسَ الْفَرَسِ جِلَّةٍ وَبَرْقَةٍ

531. Equus non est per stragulam suam . et
maculam albam suam in fronte.

Id est : Equi virtus non ex talium rerum conditione
cognoscitur.

٥٣٢ كَيْسَ الْجَمَالِ بِالْثِيَابِ

532. Pulchritudo non est in vestibus.

٥٣٣ كَيْسَ وَرَاءَ عَبَّادَانَ قَرْيَةٍ

533. Non est post Ahbbadanum vicus.

In id dicitur, pone quod nulla res est. Ahbbadan
nomen insulae est a duobus Tigridis brachiis formatae,
quae in mare Persicum effunduntur. Kam.

٥٣٤ كَيْسَ لِلْبَاطِلِ أَسَاسٌ

534. Non est vano fundamentum.

٥٣٥ كَيْسَ عَلَى الْإِنْسَانِ إِلَّا مَا مَلَكَ

535. Non est homini impositum nisi quod valet.

٥٣٦ كَيْسَ الْحَرِيصُ بِوَأَيْدٍ فِي رِزْقِهِ

536. Avido res ad vitam necessariae non augentur

٥٣٧ كَيْسَ حَتَّى عَلَى التَّوَّابِ بَقَا

537. Vivens vivendo tempus non vincit.

٥٣٧ لَيْسَ لِلْعَبْدِ مِنَ الْأَمْرِ أَحْيَرُ

538. Servo rei electiones non sunt.

٥٣٩ لَيْسَ الشَّامِيُّ لِلْعِرَاقِيِّ بَرَفِيقٍ

539 Syriacus Iracae incolae socius non est.

Vetus, ni fallor, inter Syriae et Iracae incolas odium erat, praesertim bellis inter Ahlium et Moahwijjahum gestis auctum.

٥٤٠ لَيْسَ الْمَشِيرُ كَالْحَبِيرِ

540. Indicium faciens similis non est rei gnaro.

٥٤١ لِلْمُشْتَارِ حَيْرَةٌ فَلْيُبْهَلْ حَتَّى يَغْبَ فِي رَأْيِهِ

541. Ei, qui consilium init, mentis perturbatio est. Mora igitur concedatur, donec ad finem in consilio pervenjat!

٥٤٢ لَيْسَ الْحِمَارُ الْوَاقِعُ كَصَاحِبِهِ

542. Non est asinus cadens ut dominus ipsius.

٥٤٣ لَيْسَ فِي التَّصْنَعِ تَمَتُّعٌ وَلَا مَعَ التَّكْلِيفِ تَنْظَرٌ

543. Non est in studio se ornandi commodum et in re molesta suscipienda indicium ingenii.

٥٤٤ كَفَّافٌ لَأَدِيمِهِ

544. Caro sua par est pelli ipsius.

٥٤٥ كَيْسَ لِقَوْلِهِ سَوْرٌ يَحْصِرُهُ

545. Verbo suo non est murus, qui id retineat.

٥٤٦ لَيْسَتْ يَدِي مَحْضُوبَةٌ بِالْحَنَاءِ

546. Non est manus mea tincta cypro.

Possibilitatem pensandi significat.

٥٤٧ لَيْسَ هَذَا بِنَاءَ إِبْرَاهِيمَ

547. Non est hoc Abrahami aedificium.

Triplex est proverbii legendi modus. In meo codice «Non est hoc ignis Ebn-Lohaimi» (filii magnae ollae), in codice Berol. «Ignis Abrahami», in codice Lugd. «Aedificium Abrahami» legitur.

٥٤٨ كَيْتُهُ بَتَاهَرَتْ الْعُلْيَا وَبِالسَّوْسِ الْأَبْعَدِ وَفِي
الْجَرِّ الْأَخْضَرِ وَفِي سَقَرٍ حَيْثُ لَا مَاءٌ وَلَا شَجَرٌ

548. Utinam is esset in Tahorto altissimo et Susa remotissima, et in mari viridi et in igne infernali, ubi neque aqua neque arbor est!

Tahortum est oppidum in Africa situm, quod olim imperii caput erat. conf. Abulf. Ann. T. II. p. 318. p. 467. In rem levem adhibetur.

٥٤٩ كَيْتَ الرَّجُلِ يَهْضُمُ نَفْسَهُ

549. Utinam raphanus se ipsum frangeret!

٥٥٠ لَيْسَ فِي الْبَيْتِ سِوَى الْبَيْتِ

550. Non est in domo nisi domus.

In codice Berol. legitur ليس في الدار إلا الديار

٥٥١ كَيْسَ فِي الْعَصَا سِير

551. Non est in baculo lorum.

In eum dicitur, qui id, quod vult, perficere non potest.
Lorum baculum retinet, ne e manu excidat portanti.

٥٥٢ كَوِّ الْقَمْتَةُ عَسَلًا عَضَّ أَصْبَعِي

552. Si ei mel deglutiendum dedissem, manus
meas momordisset.

٥٥٣ لَوْ وَقَعَتْ مِنْ السَّمَاءِ صَفْعَةٌ مَا سَقَطَتْ
إِلَّا عَلَى قَفَاءِ

553. Si colaphus e coelo decidisset, non nisi in
eius occiput decidisset.

Sic in codicibus legitur, sed dubito, num صَفْعَةٌ ful-
minis ictus legendum sit.

٥٥٤ لَوْ كَانَ فِي الْبُومَةِ خَيْرٌ مَا تَرَكَهَا الْوَيْدَادُ

554. Si in ulula bonum fuisset, eam venator non
reliquisset.

٥٥٥ لَوْ لَا الْقَيْدُ عَدَا

555. Si vinclum non fuisset, transgressus esset
(v. cucurrisset).

٥٥٦ كَيْسَ مِنْ سَوْدَ وَجْهِهِ قَالَ أَنَا حَدَادٌ

556. Non is, qui faciem suam nigriticavit, dixit:
Ego faber ferrarius sum.

٥٥٧ كَيْسَ مَعَ السَّيْفِ بَقِيَا

557. Non est cum gladio duratio.

٥٥٨ لَوْ عَيَّرْتُ كَلْبًا خَشِيتُ مَحَارَهُ

558. Si canem opprobrio affecissem, reditum eius timuissem.

٥٥٩ لَوْ بَلَغَ رَأْسُهُ السَّمَاءَ مَا زَادَ

559. Si caput eius coelum attigisset, auctus non esset.

٥٦٠ لَوْ سَدَّ مَحَسَاهُ لَنَبَسَ مَفْسَاهُ

560. Si locum suum bibendi obstruxisset, profecto ipsius podex locutus esset.

٥٦١ لَشَيْءٌ مَا قِيلَ دَعِ الْكَلَامَ لِلْجَوَابِ

561. Ob rem dictum fuit: Sine vērba ad responsum!

٥٦٢ لَحْظٌ أَصْدَقُ مِنْ لَفْظٍ

562. Intuitus veracior est, quam vox.

Conf. prov. 263.

٥٦٣ لَرِمَةٌ مِنْ الْكَوْكَبِ إِلَى الْكَوْكَبِ

563. Ei adhaesit a stella usque ad stellam.

٥٦٤ لَقِيَهُ بِدُهْنٍ أَيْ أَيُّوبَ

564. Occurrit ei cum oleo Abu-Ijjubi.

In socium suum potestatem habuit.

٥٦٥ لَكُلِّ عَمَلٍ ثَوَابٌ لِكُلِّ كَلَامٍ جَوَابٌ

565. Omni operi est retributio; omni sermoni est responsum.

Duo proverbia sunt in codice Lugd. et Berol.

٥٦٦ لِسَانُ التَّجْرِيبَةِ أَصْدَقُ

566. Experientiæ lingua veracior est.

٥٦٧ كَوَلَا تَلْجَبُوْا مَا عَبْدَ اَللّٰهَ

567. Si panis non fuisset, Deus cultus non esset.

٥٦٨ كَوَلَا بَلَغَ الرِّزْقُ فَاِذَا كَوَلَا قَفَا

568. Si victus quotidianus ad ejus os pervenisset, profecto ei occiput convertisset.

In infelicem dicitur.

٥٦٩ لَتَكُنِ الشَّرِيْدَةُ بِلِقَاءِ لَا الْقَصْعَةِ

569. Sit intrita albo nigroque colore variegata occurrens, non scutella!

٥٧٠ لَيْسَ يَوْمِيْ بِوَاحِدٍ مِّنْ ظُلُمٍ

570. Non est dies meus unus ex injusto

٥٧١ لِسَانُ الْمَرْءِ مِّنْ خَدَمِ الْفَوَادِ

571. Lingua viri est servus cordis.

٥٧٢ لِسَانُ الْبَاطِلِ عِيٌّ لِلظَّاهِرِ وَالْبَاطِنِ

572. Lingua vani (falsi) hæsitans est in re apparente et occulta.

٥٧٣ لَنَا إِلَى إِلَيْهِ حَاجَةٌ كَحَاجَةِ الدَّيْكِ إِلَى الدَّجَاجَةِ

573. Nobis eo opus est, quemadmodum gallo gallina opus est.

٥٧٤ لَيْسَ فِي الْبَرْقِ اللَّامِعِ مُسْتَمْتَعٌ لِمَنْ يَخْضُ
فِي الظُّلْمَةِ

574. Utilitatem non capit e fulgure splendente is, qui in tenebras ingreditur.

٥٧٥ لَوْ أُسْعِطْتُ بِكَ مَا دَمَعْتُ عَيْنِي

575. Si per te in nares mihi inditum fuisset medicamentum, oculus meus non lacrymasset.

٥٧٦ لَوْ أَتَجَرْتُ فِي الْأَكْفَانِ مَا مَاتَ أَحَدٌ

576. Si mercaturam exercuissem pannis lineis, quibus cadavera involvuntur, nemo mortuus esset.

Infelicem virum esse, significat.

٥٧٧ لِحَافٍ وَمَضْرِبَةٍ لِمَنْ يَعْلُو وَيُعَلَى

577. Lodix et acies ensis ei, qui adscendit et super quem adscenditur.

٥٧٨ لَنْ يَتَلَمَّظَ بِهِ شِدْقَاكَ وَلَنْ يُسَوِّدَ بِهِ كَفَاكَ

578. Non tanguntur eo oris tui anguli, et non nigrae fiunt eo manus tuae.

Frustrationem spei significat.

٥٧٩ كَيْسَ هَذَا الْأَمْرُ زِدُوا بِالْجَوْرِ وَلَا جَنَحًا بِالْكَعَابِ

579. Non est haec res ludere nuce et non est talos circumvertere.

٥٨٠ لِكُلِّ حَيٍّ أَجَلٌ

580. Omni vivo est terminus vitae.

٥٨١ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ

581. Omni morbo est remedium.

٥٨٢ لِكُلِّ جَدِيدٍ لَذَّةٌ

582. Omni novo voluptas est.

٥٨٣ لِكُلِّ قَدِيمٍ حُرْمَةٌ

583. Omni antiquo est reverentia.

٥٨٤ الْيَوْمَ الصِّحَّةُ يَلْزَمُكَ الْعَمَلُ

584. Si sanitas tibi necessaria est, opus faciendum tibi necessarium erit.

٥٨٥ التَّمَاسُ الْبَرِّيَّةُ عَلَى الْغَايَةِ مُحَالٌ

585. Petere augmentum extremo absurdum est.

اللَّدَاتِ بِالْمَوَاتِ ٥٨٦

586. Voluptates sunt in rebus ad vitam necessariis.

الْأَلْقَابُ تُنَزَّلُ مِنَ السَّمَاءِ ٥٨٧

587. Cognomina a coelo demittuntur.

الْلَيْلُ جَنَّةُ الْهَارِبِ ٥٨٨

588. Nox est clypeus fugientis.

لَا يَصْبِرُ عَلَى الْخَلِّ إِلَّا دُوَّةٌ ٥٨٩

589. Acetum ferre non potest nisi vermis eius.

لَا تَحْسِنُ اللَّثَغَةُ بِالْفِيلِ ٥٩٠

590. Blaesae linguae vitium per elephantem pulchrum non est.

لَا عِتَابَ بَعْدَ الْمَوْتِ ٥٩١

591. Non est obiurgatio post mortem.

لَا خَيْرَ فِي وَدِّ يَكُونُ بِشَافِعٍ ٥٩٢

592. Non est bonum in amore, qui per intercedentem (deprecantem) oritur.

لَا تَطْمَعُ فِي كُلِّ مَا تَسْمَعُ ٥٩٣

593. Ne cupias omnem rem, quam audis!

٥٩٣ لَا تَجْرِي فِيمَا لَا تَدْرِي

494. Ne curras in eo, quod nescis!

In codice Berol. تدرى legitur.

٥٩٥ لَا تَرِ الصَّبِيَّ بَيَاصَ سِنَّكَ فِيرِيكَ سَوَادَ آسِنَّهِ

595. Ne ostendas puero albedinem dentis tui, nam
is tibi nigredinem podicis sui ostendet.

٥٩٦ لَا تُنْكِحْ خَاطِبَ سِرِّكَ

596 Ne proco secretum tuum in matrimonium
des!

٥٩٧ لَا تَمُدَّنْ إِلَى الْمَعَالِي يَدَا قَصْرَتْ عَنِ الْمَعْرُوفِ

597. Ne extendas ad dignitatis altos gradus ma-
num, quae beneficium conferre non potuit.

٥٩٨ لَا تُدِلَّنْ بِحَالَةٍ بَلَّغَتْهَا بِغَيْرِ آلَةٍ

598. Ne nimis audax sis propter statum, ad quem
sine instrumento pervenisti!

٥٩٩ لَا بُدَّ لِلْحَدِيثِ مِنْ أَتَارِيضٍ

599. Narrationi aromata necessaria sunt.

٦٠٠ لَا أَحِبُّ دَمِي فِي طُسْتٍ ذَهَبٍ

600. Non amo sanguinem meum in vase aureo.

٦.١ لَا تُرْسِلِ الْبَارِي فِي الضَّبَابِ

601. Ne mittas falconem in lacertas!

٦.٢ لَا تَعْتَفْ طَالِبًا لِرِزْقِهِ

602. Ne duriter tracta eum, qui victum quotidianum suum petit!

٦.٣ لَا خَيْرَ مِنْ أَبٍ وَلَوْ أَلْقَاكَ فِي لَهَبٍ

603. Nil melius est quam pater et si in flammam te conjecerit.

٦.٤ لَا تَكُنْ رَطْبًا فَتُعْصِرَ وَلَا يَابِسًا فَتُكْسَرَ

604. Ne mollis sis, ut exprimaris et ne aridus sis, ut frangaris!

٦.٥ لَا تَجِيْ مِنْ خُلَّةِ عَصِيْدَةٍ

605. Non provenit ex planta Chollah appellata pulmentum!

٦.٦ لَا يَرَى وَرَاءَهُ خُضْرَةً

606. Non videt pone se virorem.

In cum dicitur, qui amore sui impletus est.

٦.٧ لَا يَمْلَأُ قَلْبَهُ شَيْءٌ

607. Res non implet cor ejus.

Fortis est.

٦٠٨ لَا يُفْرِجُ عَنْ إِنْسَانٍ بَرْمِضَ عَيْنِهِ

608. A nemine moerorem removet albis sordibus oculi sui.

Virum valde avarum esse designat.

٦٠٩ لَا تُعَلِّمِ الشَّرْطِيَّ التَّفَحُّصَ وَلَا الْوُطِّيَّ
التَّلَصُّصَ

609. Ne doceas satellitem praetorianum (disciplinae publicae custodem) diligentem inquisitionem et virum e gente Soth (ignobili) latrocinium.

٦١٠ لَا يَكَالُ الرِّجَالُ بِالْقَفَرَانِ

610. Viri magnis mensurae modis non mensurantur.

٦١١ لَا تَسُبَّ أُمِّيَ اللَّيْمَةِ فَاسْبُ أُمَّكَ الْكَرِيمَةَ

611. Ne contumelia adficias matrem meam vilem, nam matrem tuam generosam contumelia adficiam.

٦١٢ لَا يَعْرِفُ مَحْسَاهُ مِنْ مَفْسَاهُ

612. Non discernit locum suum, ubi sorbet, a loco suo, ubi pedit.

٦١٣ لَا تَأْكُلْ خُبْرَكَ عَلَى مَائِدَةِ غَيْرِكَ

613. Ne edas panem tuum ad mensam alius!

٦١٤ لَا يَمَيِّزُ بَيْنَ الْتَيْنِ وَالسَّرِقَيْنِ

614. Non distinguit ficum a fimo.

٦١٥ لَا يَقْرَأُ إِلَّا آيَةَ الْعَذَابِ وَكُتُبَ الصَّوَاعِقِ

615. Non legit nisi versum poenae et libros fulminum

In eum dicitur, qui aliis terrorem incutit.

٦١٦ لَا يَجِدُ فِي السَّمَاءِ مَصْعَدًا وَلَا فِي الْأَرْضِ مَقْعَدًا

616. Non invenit in coelo locum, ubi adscendat, et non in terra locum, ubi sedeat.

Virum timere significat. conf. prov. 460.

٦١٧ لَا يَقُومُ عِطْرُهُ بِفَسَائِدِهِ

617. Odoramentum ejus peditum eius non sustinet.

٦١٨ لَا تَسْقُطُ مِنْ كَفِّهِ خَرْدَلَةٌ

618 Non decidit e manu ejus semen sinapi unum.

Avarus est.

٦١٩ لَا يَطْنُ عَلَيْهِ الذَّبَابُ وَلَا تَهْبُ عَلَيْهِ الرِّيحُ

وَلَا تَرَاهُ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ

619. Non susurrant super eo muscae et non flat super eo ventus, et non videt eum sol et luna.

Custoditus est.

٦٢. لَا يَبْطُولُ حَيَوْنَهُ وَلَا يَقْصُرُ جَارِيَتُهَا

620. Non per longitudinem Hajjunae et non per brevitatem puellae ejus.

٦٣١ لَا تُؤَخِّرْ عَمَلَ الْيَوْمِ لِغَدٍ

621. Ne differas opus huius diei in crastinum diem

٦٣٢ لَا تُحَرِّكَنَّ سَاكِنًا

622. Ne quietum moveas!

٦٣٣ لَا يَمْسُكُ ضَرَاطُهُ خَوْفًا

623. Ob metum crepitum ventris cohibere non potest.

٦٣٤ لَا تَأْمَنِ الْأَمِيرَ إِذَا عَشَّكَ الْوَزِيرُ

624. Ne a principe securus sis, si Vezirus te odit!

٦٣٥ لَا تَلِدُ الْفَارَةُ إِلَّا الْفَارَةَ وَلَا الْحَيَّةُ إِلَّا الْحَيَّةَ

625. Mus nonnisi murem gignit et serpens non nisi serpentem.

Samachscharius habet: هل تلد الحية الا الحية reliquis omissis.

٦٣٦ لَا تَخْرُ عَلَى مَا دَهَكَ أَعْمَى أَصَمَّ

626. Ne irruas contra id, quod tibi accidit tanquam caecus et surdus!

٦٣٧ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ

627. Deo gratias non agit is, qui hominibus gratias non agit.

٦٢٨ لَا تَقْعُ عَلَيْهِ قِيَمَةٌ

628. In eum pretium non cadit.
Hominem vilem esse significat.

٦٢٩ لَا تَجْنِي يَمِينَكَ عَلَى شِمَالِكَ

629. Manus dextera tua contra manum sinistram tuam iniuste non aget.

٦٣٠ لَا قَلِيلٌ مِنَ الْعَدَاوَةِ وَالْأَحْنِ وَالْمَرَضِ

630. Non est paucum in inimicitia, odio et morbo.

٦٣١ لَا تَدْخُلُ بَيْنَ الْبَصَلَةِ وَقِشْرَتِهَا

631. Ne intres inter cepam eiusque pellem!

٦٣٢ لَا جُرْمَ بَعْدَ النَّدَامَةِ

632. Non est crimen post poenitentiam.

٦٣٣ لَا يَذْهَبُ الْعَرَفُ بَيْنَ اللَّهِ وَالنَّاسِ

633. Non perit beneficium inter Deum et homines.

Hoc in codice Berol. et Pocock. legitur.

٦٣٤ لَا يَسْتَمْتَعُ لَلْجُوزَةِ إِلَّا كَاسِرُهَا

634. Non fruitur nuce nisi eam frangens.

٦٣٥ لَا عِنْدَ رَبِّي وَلَا عِنْدَ أَسْتَاذِي

635. Non apud dominum meum et non apud magistrum meum.

٦٣٦ لَا تَسْخَرْ بِكُوسَجٍ مَا لَمْ تَلْتَحِ

- 636 Ne irrideas rara barba praeditum, quamdiu barbatus non es!

٦٣٧ لَا يَقْرَعُ الْبَارِي مِنْ صِيَاحِ الْكُرْكِيِّ

637. Non timet falco clamorem gruis.

٦٣٨ لَا تَبِعْ نَقْدًا بَدِيئًا

638. Ne vendas pecuniam paratam pro debito!

٦٣٩ لَا يُبْصِرُ الدِّينَارَ غَيْرُ النَّاقِدِ

639. Non considerat nummum aureum, nisi qui bonos a malis discernit.

٦٤٠ لَا رَسُولٌ كَالدِّرْهَمِ

640. Non est legatus instar drachmae.

٦٤١ لَا يَعْقُدُ لِحْمَلٍ وَلَا يَرْكُضُ لِحَاجِنَ

641. Non ligat funem et non movet baculum capite adunco.

Debilis est.

٦٤٢ لَا يَصْبِرُ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ

642. Non patienter fert cibum unum.

٦٤٣ لَا يَشْرَبُ الْمَاءَ إِلَّا بِحِمٍ

643. Non bibit aquam nisi per sanguinem.

Fortis est.

٦٤٤ لَا تَلْهَجُ بِالْمَقَادِيرِ فَإِنَّهَا مُضَرَّةٌ عَلَى الْأَسَاءَةِ
مَدْعَاةٌ إِلَى التَّقْصِيرِ

644. Ne deditus sis fatis, nam illa te impellunt
ad male faciendum et te incitant ad minus
faciendum quam debes.

In codice meo et Berol. legitur: بِالْمَقَادِيرِ „fatis“, in
Lugd. بِالْمَعَادِيرِ „excusationibus“.

٦٤٥ لَا تُؤَدِّبْ مَنْ لَا يُؤَاتِبُكَ وَلَا تَشْرَعْ فِيْمَا لَا يَعْنِيكَ

645. Ne edoceas eum, qui tecum non consentit,
et ne aggrediaris rem, quae ad te non spe-
ctat.

Caput. XXIV

L i t t e r a M i m

١ مَا تَنْفَعُ الشَّعْفَةُ فِي الْوَادِي الرَّغْبِ

1. Utilis non est pluvia lenis in valle ampla.

In eum dicitur, qui alteri parvum donum dat, ex quo utilitatem capere non potest. Idem proverbii legendi modus in Samachscharii opere observatur. Legitur quoque in proverbio مَا تَرْقِعُ »Non reparat. At vero in Kamusi opere tam Calcuttensi quam Turcico مَا تَنْفَعُ „non stagnat“ legitur, id quod mihi multum placet.

٢ مَا يَجْعَلُ قَدَّكَ إِلَى أُدِيمِكَ

2. Non ponit pellem haedinam tuam ad cutem magnam tuam.

Sic scholion: Id est: Non te impellit, ut parvam rei tuae partem cum magna compares. Praepositio إِلَى sensus

ratione habita posita est, quod in verbo **يَجْعَلُ** verbi **يَجْعَلُ** »coniungit« significatio inest. Proverbium autem significat, comparationis institutam rationem non rectam fuisse. Kamusi auctor dicit, proverbium quoque adhiberi de eo, qui terminum suum transgrediatur. Et sic Samachscharius, qui ut codex Berol. **ما يجعل** habet.

٣ مَا حَلَلْتَ بَطْنَ تَبَالَةَ لِتَحْرِمَ الْأَضْيَافَ

3. Non habitas medium regionis Tebalah appellatae, ut hospitum spem fallas.

Tebalah nomen regionis fertilis in terra Iemen est. Legitur quoque in proverbio **تَحْلِي** (habitas o fenina!) et **تَحْرِمِي**. In eum dicitur, qui beneficia, quae in alios conferre consuevit, abruptum vult.

٤ مَا عَلَى الْأَرْضِ شَيْءٌ أَحَقُّ بِطُولِ سِجْنٍ مِنْ
لِسَانٍ

4. Non est res in terra dignior, quae diu in carcere includatur, quam lingua.

Duplici modo vox **أَحَقُّ** enunciat, aut est accusativi casus dialecti regionis Hidjas ratione habita aut nominativi casus dialecto gentis Tamim proprius. Proverbium nos monet, ut in sermone cauti simus, ne damno adficiamur.

٥ مَا صَدَقَةٌ أَفْضَلُ مِنْ صَدَقَةٍ مِنْ قَوْلٍ

5. Non est eleemosyna praestantior, quam eleemosyna verbi.

Id est: Quam verbum, quae veritatem probat. Proverbium nobis linguae custodiam commendare, dixit Meid. In Samachscharii opere voces **صَدَقَةٌ** omnia sunt. Sa-

machscharius dicit, proverbium adhortari, ut nos adeuntem lenibus verbis benignequo excipiamus. Mohammedem quoque dixisse, benigna verba praefenda esse eleemosynae (cum asperitate datae).

٦ مَا بَلَلْتُ مِنْهُ بِأَفْوَقٍ تَاصِلٍ

6. Non potius sum ex eo sagitta, cuius crena fracta erat, quae cuspidem amiserat.

De eo dicitur, qui utilitati non est in re, quae eius curae committitur. Alii dicunt, proverbium significare, virum ab avaro nullam rem accepisse. Simile est proverbium decimum.

٧ مَا يُقَعِّعُ لَهُ بِالشَّيْءِ

7. Non excitatur ei strepitus motis utribus veteribus.

De eo dicitur, qui fortunae casibus non deprimitur et quem non terret res, in qua vera terroris causa non est. In Samachscharii opere لا loco vocis ما est. Nabeghahus timidum describens dixit:

كَأَنَّكَ مِنْ جِمَالِ بَنِي أَقْيَشٍ يُقَعِّعُ خَلْفَ رِجْلَيْهِ بَشِي

„Tu esse videris unus e camelis Banu-Okaisch post cuius pedes moto utre vetusto strepitus excitatur“ Metrum Wafir est. p. 204.

٨ مَا يُصْطَلَىٰ بِنَارِهِ

8. Nemo eius igne calefit.

Potens et fortis est, ut ad eum perveniri aut cum eo pugnari non possit. In Samachscharii opere لا يصطلى legitur. Interdum vero istis verbis sensus satyricus tribuendus est, ut in hoc Alanzarii versu:

إِنَّ آتِلِي لَا يُصْطَلَى بِنَارِهِ وَلَا يَنَامُ لِجَارٍ مِنْ سِقَارِهِ

„Utique is est, ad cuius ignem nemo calefit, et cuius vicinus ob famis ardorem non dormit“. Metrum Redjes est. p. 231.

٩ مَا تَقْرَنُ بِفُلَانٍ الصَّعْبَةِ

9. Non conjungitur cum quodam camela indomita.

Camelam indomitam et difficilem cum camelo mansueto, ut dometur, coniungere solebant. Proverbii igitur sensus est: Quidam nobilior et maior est, quam ut in hunc usum adhibeatur. De eo dicitur, qui tam potens est, ut, qui ei adversetur, oprimatur. Hunc proverbii explicandi modum Abu-Ohbaidus adnotavit. Albahelius autem dixit, proverbium sic dici: الصَّعْبَةُ تَقْرَنُ بِفُلَانٍ „Cum quodam camela indomita coniungitur“ i. e. ad rem perficiendam aptus est.

١. مَا يَلْتُمُ مِنْهُ بِأَعْوَلٍ

10. Non eum tanquam inermem assecutus sum.

Is rei perficiendae convenit, ut ei similis non sit, qui in bello arma non habet. Conf. prov. sextum.

١١ مَا يَحْسُنُ الْقَلْبَانِ فِي يَدَيِ حَالِبَةِ الْضَّانِ

11. Armillae duae non placent in manibus feminae oves mulgentis.

Femina oves mulgens serva est. Proverbium in eum dicitur, qui pulchra conditione, qua indignus est, utitur.

١٢ مَا وَرَأَيْكَ يَا عَصَامَ

12. Quid est pone te, o Ahzami!

Verba haec Alharitso ben-Ahmru regi Cendae adscri-

buntur. Causam autem talem fuisse dicunt. Auhfi ben-Mohallem filiam pulcherrimam corpore et ingenii dotibus ornatam esse audiverat rex. Quam rem ut exploraret, mulierem Cenditam prudentem et disertam, Ahzami appellatam misit. Haec filiae matri, Omamah dictae, quum adventus causam exposuisset, ad puellam introducta est. Tanta puellae pulchritudo erat, ut caeteras omnes superare videretur. Mulier autem, quae puellam velo non tectam vidisset, dixit: ترك الخداع من كشف القناع, Reliquit deceptionem, qui velum detexit“ indicatura, nullam in ista re deceptionem esse, quae verba postea in proverbii consuetudinem venerunt. Rex eam redeuntem conspiciens et, quem nuntium adferret, interrogans istis proverbii verbis usus est. Tum pulchritudinem puellae omnibus laudibus extulit sic locuta :
مرح المحص عن الزيد رايت جبهة كالمرأة المصقولة بينها
شعر حالك كاذناب الخيل ان ارسلته خلته السلاسل وان
مشطته قلت عناقيد جلاها الوابل وحاجبين كانما خطا
بقلم او سودا بحمر تقوسا على مثل عيمن الطيبة العهرية
بينها انف كحد السيف الصبيعي حقت به وجنتان
كالارجوان في بياض كالجمان شق فيه فم كالخاتم لذهب
المبتسم فيه ثنايا غر ذات اشر تقلب فيه لسانا بفصاحة
وبيان بعقل وافر وجواب حاضر تلتقى فيه شفتان حموان
تحلبان ريقا كالشهد اذا ذلك في رقبة بيبضاء كالفضة ركبت
في صدر كصدر تمثال دمية وعضدان مدمجان يتصل بهما ذراعان
ليس فيهما عظم يمس ولا عروق يجس ركبت فيهما كسنان
دقيق قصبهما لين عصبهما تعقد ان شئت منهما الانامل
نتا في ذلك الصدر ثديان كالسمرانتين بخرقان عليها ثيابها
تحت ذلك بطن طوى طوى القباطى المدمجة كسر عكنا
كالقراطيس المدرجة تحيط بتلك العكن سورة كالمدهن المجلو
خلف تلك ظهر فيه كالجدول ينتهى الى خصر لو لا رحمة
الله لانبتزلها كفل يقعدها اذا نهضت وينهضها اذا قعدت
كانه دعص الرمل لبدنه سقوط الطل يجعله فخذان لغوان
تحتهما ساقان خدلتان كالبرديتين شبيتا بشعر اسود كانه

حلف الزرد تحمل ذلك قدما من كخذو اللسان فتبارك الله مع صغرهما كيف تطيقان حمل ما فوقهما فأرسل الملك الى ابنيها فخطبها وزوجها اياه وبعث بصداقها فجهزت فلما ارادوا ان يحملوها الى زوجها قالت لها امها ابنية ان الوصية لو تركت لفصل في ادب تركت لذلك منك ولكنها تذكرة للغافل ومعونة للعافل ولو ان امراة استغنت عن الزوج لغنى ابويها وشدة حاجتهما اليها كنت اغنى الناس عليه (B et m. cod. عنه) ولكن النساء للرجال خلقن ولهن خلق الرجال اي بنية انك فارقت للو الذي منه خرجت وخلفت العش الذي فيه درجت الى وكر لم تعرفيه وقربى لم تالفه فاصبح بمالكه عليك رقيقا ومليكا فكوني له امة يكن لك عبدا وشيكا يا بنية احملى عني عشر خصال يكن لك ذخرا وذكر الصحة بالقناعة والمعاشرة بحسن السمع والطاعة والتعهد لموقع عينه وانتفقد لموضع انفه فلا تقع عيناه منك على قببح ولا يشم منك الا طيب ريح والكحل احسن للسن (الموجود) والماء اطيب الطيب المفقود والتعهد لوقت طعامه والهدوء عنه حين منامه فان حرارة الجوع ملهية وتنغيص النوم مبغضة والاحتفاظ ببيته وماله والارعاء على نفسه وحشمة وعياله فان الاحتفاظ بالمال حسن التقدير والارعاء على العيال وللشمر حسن التدبير ولا تغشى له سرا ولا تعصى له امرا فانك ان افشيت سره لم تاتى غدرة وان عصيت امره اوغرت صدره ثم اتقى مع ذلك الفرح ان كان ترحا والاكتئاب عنده ان كان فرحا فان لفصلة الاولى من التقصير والثانية من التكدير وكونى اشد ما تكونين له اعظاما فيكون اشد ما يكون لك اكراما وكونى اشد ما تكونين له موافقة فيكون اشد ما يكون لك مرافقة واعلمى انك لا تصلين منه الى ما تحبين حتى تؤثرى رضاه على رضاك وهواه على هواك فيما احببت وكرهت والله يخبر لك فحملت اليه فعظم موقعها منه فولدت له الملوك السبعة

Lac purum apparuit spuma remota; vidi frontem speculo polito similem, ornatam crinibus nigris, qui candis equorum (longitudine) similes sunt, quos

si dimittis, catenas esse putas, quos si pectus, dicis: racemi sunt, quos imber retexit; duo supercilia tanquam calamo picta aut carbone superducta, nigra, quae sicut oculus dorcadis pulchrae curva sunt. Inter ea est nasus (tenuis) ut cuspis gladii Zabihitici, quem duae cingunt genae purpurcae simul albae sicut margaritarum albedo est. Ibi os diffusum est annulo, quo sigillum imprimitur, simile, dulce ridens, impletum dentibus splendentibus acuminatis, in quo se movet lingua facunda et diserta, cum summa prudentia loquens et statim respondens. Duo autem labia rubra sibi invicem occurrunt, quae sputum dulce eliciunt, ut favus mellis, quando exprimitur, in collo albo sicut argentum, elato in pectore, quod simile est pectori idoli ex marmore ficti et brachia duo laevia, in cuius anterioribus partibus cum iis coniunctis neque os tangitur neque vena palpendo cognosci potest cum duabus manibus tenuia ossa habentibus nervosque lenes, quarum digitos (ita molles sunt), si vis, nodare potes. In isto autem pectore eminent duae mammae similes duobus malis Punicis, quae eius vestes (ob motum firmum) lacerant. Sub illa re venter est, qui complicatus est modo, quo panni Aegyptiaci (albi, tennes) laeves complicantur, plicis ob obesitatem instructus instar chartarum convolutarum. Adiacet autem istis plicis umbilicus ampullae oleariae deteresae similis. Pone illud dorsum, in quo rivulo similis cavitas est, quae perducit ad medium, quod (ob tenuitatem), si Dei non fuisset misericordia, profecto abruptum fuisset. Ei est podex, qui quum surgit, efficit, ut sedeat, et quum sedet, ut surgeat efficit, cumulo arenae similis, quem res decidens firmum reddidit, eumque duo femora sustinent crassa, sub quibus duo crura rotunda sunt similia rei Bordijjah appellatae¹⁾ mixta crinibus nigris, quasi annulli loricae sint, quod portant duo pedes linguae

1) Quenam vocis بريدية significatio sit, vehementer dubito, nullam enim in lexicis reperio, quae isti rei comparandae apta esse videatur.

mensurâ similes. Deus autem benedictus sit! Quomodo, quum tam parvae sint, illud, quo onusti sunt, portare valent? Rex igitur ad eius patrem misit puellam in matrimonium sibi petens. Pater autem dote missa eam in matrimonium dedit, ut ad novum maritum duceretur. Tempore autem, quo in eo erant, ut ipsam ad novum maritum ducerent, mater filiam sic allocuta est: O filiola! Quod si consilium ob praestantiam educationis intermitteretur, id tibi non darem; sed admonitio socordis et prudentis adiumentum est et si mulier marito carere posset ob divitias parentum et ob magnum desiderium, quo parentes erga ipsam impleti sunt, tu eo maxime carere posses; sed ut mulieres ob viros creatae sunt sic viri ob mulieres existunt. O filiola! Tu ab aëre, ex quo tu prodisti, te separasti et nidum tuum, ad quem adscenderas, relinquens ad alium, quem non noscis, ivisti et ad socium, quocum non consuevisti. Is autem potestate sua tuus factus est custos et possessor. Sis igitur serva ei, ut tuus sit servus celer. O filiola! Tecum sume a me decem proprietates, ut tibi sint tanquam thesaurus et recordatio. Societas cum contento animo, et consortium cum obedientia et cura assidua loci, quem videt et ratio diligens loci, quem olfacit, ne oculi eius in rem turpem, quam peragis, incidant, neque tui pravum odorem percipiat. Collyrium autem est pulcherrimum pulchritudinis (inventae) et aqua optimum odoramenti¹⁾ desiderati. Tum cura tempore, quo cibum sumit et quies tempore, quo dormit, nam famis ardor occupat et perturbatio somni odium movet. Tum custodia domus opumque et ratio habita ut personae ipsius sic ministrorum domesticorumque. Custodia opum autem consistit in eo, ut quantum detur, bene definiatur et ratio habita domesticorum et ministrorum in eo, ut res bene instituantur. Ne autem eius secretum divulges aut eius mandato inobediens sis, nam si

1) Sed in codice Lugd. signum Teschdidi nomen habet, ut boni verti possit.

eius secretum divulgas, ab eius perfidia securus esse non potes et si eius mandato inobsoquens es, eius pectus ira accendis. Tum quoque cave, ne laeta sis, quum ipse moestus est, et (fuge) tristitiam, quum ipse laetus est. Prior autem proprietas cohaeret cum eo, quod minus, quam debemus, facimus, posterior cum eo, quod vitam turbamus. Magni cum semper habet, ut honore te adficiat! Quam maxime cum eo consentias, ut te benignissime tractet. Scias autem, desiderio tuo ab eo te non potituram esse, nisi eius voluntatem tuae, eiusque cupiditatem in eo, quod cupis aut nolis, tuac praeferas. Deus autem efficiat, ut rectum eligas!') His verbis finitis deducta honorificum apud eum occupavit locum. Septem post eum regnantes in regione Jemen reges ex ea nati sunt. Abu-Ohbaidas ما وراك ita enunciarit, ut ك masculini generis sit; verba autem Al-nabeghah Aldsobjani tribuens Ihzamum ben-Schahbar regis Alnohmani cubicularium hoc versu interroganti, quamnam regis aegroti conditio esset. Sic quoque in Kamusi opere legitur.

١٣ مَا لِي ذَنْبٌ إِلَّا ذَنْبٌ ظَهَرَ

13. Non est mihi crimen praeter crimen Zohrae.

ظَهَرَ et ظُهِرَ (Zahr et Zohr) vox declinabilis et indeclinabilis nomen filiae Lokmani est.²⁾ Lokmanus cum filio suo Lokaimo praedatum profectus multis camelis potitus erat. Lokaimus quum ante Lokmanum domum reversus esset, Zohra unum ex eius camelis mactavit, ut patri cibum pararet. Lokmanus, qui odium in Lokaimum conceperat, quod ante ipsum domum venerat, filiae alapas duxit. Haec autem iniusta poena in proverbii consuetudinem venit et verba in eum dicuntur, qui pro beneficio noxa adficitur. Dixit Chaffafus ben-Nodbah:

1) Adhortationes hae leguntur quoque in Chrestomathia mea nova p. 41^m sq.

2) In Kamusi opere eam Lokmani sororem fuisse legimus.

وَعَبَّاسٌ يَدْبُ فِي الْمَنَآيَا وَمَا أَتَنَّبْتُ إِلَّا تَنَبَّ مُحَمَّدٌ

„Et quot austeri mihi mortes excitant, dum nullum crimen commisi, nisi crimen Zohrae.“

Metrum Waṣīr est. p. 204.

۱۴ فَحَسَنَةً فَهَيْلِي

14. Benefacientem (te video); effunde igitur, o femina!

Mulier e viri cuiusdam vase in suum vas cibum effudit et viri adventu attonita rursus e suo vase in viri vas evacuavit et illi interroganti, quid ageret, respondit: Effundo. Tum vir ista verba, quae in proverbium venerunt, dixit. De viro adhibetur, qui opus facit rectum, ita ut a nobis probetur. Vox autem *محسنة* et nominativi et accusativi casum admittit. Si nominativi casum ponis *انت*; sin autem accusativi casum admittis, *اراك*, video te splendendum est. conf. Dj. s. v. *هيل*

۱۵ مِنْ حَظِّكَ نَفَاقُ أَيِّمَكْ

15. Fortunae tuae tribuendum est, quod virgo tua innupta in matrimonium poscitur.

Scholion proverbium sic explicavit: *اى مما وهب الله لك من الخلد ان لا تبور عليك ايمك ويروى هذا في الحديث* „Id est: Fortunae tuae, quam Deo debes, tribuendum est, quod virgo tua innupta tibi damno non perit (dum in matrimonium non petitur). Et hoc in traditione refertur.

۱۶ مَصِّي مَصِيصًا

16. Suge, o femina!

Narrant, adolescentem ea conditione dactylos edendos dedisse puellae, ut, quamdiu dactylos ederet, sibi, quid vellet, facere permitteretur. At quum timeret, no dactyli

consumti essent, priusquam sibi satisfacisset, ista verba dixit. Proverbium in mandato, ut totum opus absolvatur, adhibent.

١٧ مَنْ أَضْرَبَ بَعْدَ الْأَمْرِ الْمَعَارَةِ

17. Quemnam verberabo post servam mutuo acceptam?

In eum dicitur, qui tibi contemptui est. Serva mutuo accepta multum verberatur et maximo contemptui est. Suae quisque servae parcat.

١٨ مَا يَعْرِفُ قَطَانَهُ مِنْ لَطَانِهِ

18. Discernere nescit nates suas a fronte sua.
Stupidum designat.

١٩ مَا بِالْدارِ شَفَرٌ

19. Non est in domo ullus.

Vocabulum شفر cum Fatha et Dhamma enunciari potest. Vox nonnisi in negando adhibetur. Sed in versu Dsu-l'Rommahi sine negatione vox reperitur. Dicitur quoque بالدار شفرة; voci autem a nonnullis unius significatio tribuitur, dum alii dicunt esse pro شو شفر crepidine palpebrae instructus, i. e. homo. Sunt, qui dicant, vocis شفر significationem capere esse, ut sensus sit: Non est in domo capiens.

٢٠ مَا بِهَا دَعْوَى

20. Non est in ea (domo) vocans.

In Samaebscharchi opere بالدار „Non in domo“ legitur.

٢١ مَا يَهَا دَبِّي

21. Non est in ea repens.

Omnes hi loquendi modi non nisi cum negatione adhibentur. In Samachscharii opere ما بالدار „Non in domo“ legitur.“

٢٢ مَقْتُلُ الرَّجُلِ بَيْنَ فَكَيْهِ

22. Locus mortis viri inter mandibulas est.

Voci مقتل triplicem significationem tribui posse dicunt aut caedis aut loci caedis aut occisoris. Verba autem haec Almofadhdhelus Actsami ben-Zaifi esse dixit eumque, quum mortem appropinquantem sentiret, inter alia haec filiis suis dixisse. In isto autem sermone viginti novem proverbia, quae diversis in Meidanii opere locis, occurrunt, reperiuntur. In lingua autem mortis causam saepius esse docet proverbium, ut silentium commendetur. Eandem rem plures protulerunt. Sic quidam dixit: رحم الله امرأ اطلق ما „Deus benevolentia sua bect virum, qui id, quod inter manus est, dimittit et id quod inter mandibulas est, retinet.“ Quam pulchre autem Abu-l'Fatach Albosti locutus est versibus sequentibus:

تَكَلَّمْ وَسَدِّدْ مَا اسْتَطَعْتَ فَإِنَّمَا كَلَامُكَ حَتَّى وَاسْكُوتَ جَمَادُ

فَإِنْ لَمْ تُجِدْ قَوْلًا سَدِيدًا تَقُولُهُ فَصَمْتُكَ مِنْ غَيْرِ السَّدِيدِ سَدَادُ

„Loquere et bene dirige quod potes, nam sermo tuus est vivus et silentium est inanimata res; sed si verbum rectum non invenis, silentium tuum, dum haud rectum taces, rectum est.“

Metrum Thawil est. c. p. 163.

Hocce iudex Abu-Ahmedes Manzûr ben-Mohammed Alherewi imitatus est, dixit enim:

إِذَا كُنْتَ ذَا عِلْمٍ وَمَارَاكَ جَاهِلٌ فَأَعْرِضْ فِي تَرْكِ الْجَوَابِ جَوَابٌ
 وَإِنْ لَمْ تُصِبْ فِي الْقَوْلِ فَاسْكُتْ فَإِنَّمَا سَكُوتُكَ عَنْ غَيْرِ الصَّوَابِ صَوَابٌ
 „Si scientia polles et tecum ignorans disputando certat,
 averte te, nam in omissione responsi responsum est, et
 si in sermone rectum non invenis, tace, nam silentium
 tuum, dum haud rectum non profers, rectum est.“

Metrum Thawil est. p. 163.

Abu-Sahlus sermonis conditiones hisce verbis indicavit:

أَوْصِيكَ فِي نَظْمِ الْكَلَامِ بِخَمْسَةِ إِنْ كُنْتَ لِلْمَوْصِي الشَّفِيقِ مُطِيعًا
 لَا تَغْفُلْ سَبَبَ الْكَلَامِ وَوَقْتَهُ وَالْكَيفَ وَالْأَيَّامَ وَالْمَكَانَ جَمِيعًا
 „Quinque res in componendo sermone tibi commendo,
 suadenti amico obsequium praestare vis. No neglig
 causam sermonis, tempus, quomodo loquaris, quot ver
 facias et locum sermonis!

Metrum Camil est. c. p. 213.

٢٣ مَاتَ حَتَفَ أَنْفِهِ

23. Mortuus est morte nasi sui.

Id est: Non occisus, sed morte naturae, dum extremus vitae spiritus e naso exiit. Legitur quoque حَتَفَ أَنْفِهِ.

٢٤ مُثْقَلٌ اسْتَعَانَ بِدَقْنِهِ

24. Onere gravatus a mento suo auxilium petiit.

Altera lectio est بِدَقْنِهِ a lateribus suis. De eo dicitur, qui ab eo, qui auxilium ferre non potest, auxilium petiit. Proverbium a camelo desumptum est, qui onere gravatus, ut surgere non possit, mentum terrae imponit.

٢٥ مَا لَهُ نَسْلٌ وَلَا قَتْلٌ وَلَا جُرَّةٌ

25. Non est ei animal ad genituram destinatum et non animal sella instructum et non animal, ut mactetur, destinatum.

Omnibus opibus caret.

٢٦ مَثَلُ الْجَلِيسِ السَّوِّ كَالْقَيْنِ إِنْ لَمْ يُحْرِقْ
تَوَكَّ بِشَرِّهِ يُؤْذِيكَ بِدُخَانِهِ

26. Socius pravus similis est fabro ferrario, si scintillis suis vestem tuam non laedit, fumo suo noxam tibi infert.

Huic proverbio verba Muzibi ben-Abi Wakkaz similia sunt: لا تجالس مفتونا فإنه لا يخطيك منه أحدى خلتين
Ne socius sis eius, qui in turbas coniectus (seductus) est, nam unam harum duarum rerum tibi continget aut te decipiet, ut eum sequaris aut te noxa adficiet, antequam eum relinquis.
In codicibus Lugd. et Berol. loco vocum لم legitur. ان

٢٧ مَا أَطْوَلَ سَلَا فُلَانٍ

27. Quam longae sunt secundinae cuiusdam!

Si secundinae longae sunt, tempus, quo ex utero exeunt, longum est et partus difficilis.

٢٨ مَا أَضْيَفَ شَيْءٌ إِلَى شَيْءٍ أَحْسَنُ مِنْ حِلْمٍ
إِلَى عِلْمٍ

28. Non est rei cum re conjunctio pulchrior,
quam mansuetudinis cum doctrina.

٢٩ مَا غَضِبِي عَلَى مَنْ أَمْلُكُ وَمَا غَضِبِي عَلَى
مَنْ لَا أَمْلُكُ

29. Non est ira mea contra eum, qui in potestate mea est, et non est ira mea contra eum, qui in potestate mea non est.

Id est: Si in mea potestate est, me ab eo vindicare possum; nulla igitur irae meae causa est; sin vero in mea potestate non est, ei ira mea noxia non est. Cur igitur ira mihi ipsi damnum infero? Nulla est igitur irae causa. Verba ista Moahwijjahō adscribuntur.

٣٠ مَا يُجْبَرُ فُلَانٌ فِي الْعِكْمِ

30. Non ligatur quidam in sarcina.

Id est: Eius locus occultus non est. Sunt, qui dicant, verbum حَجَرَ significationem habere“ circum stragulum volvere funem, quo constringitur“. Nonnulli contendunt, proverbium de forti adhiberi, qui in itinere, dum hostis impetus timeatur, sub clitellarum stragula se non abscondat. Samachsches.

٣١ مَا تَبَدَّلُ إِحْدَى يَدَيْهِ الْأُخْرَى

31. Non irrigat una eius manus alteram.
Valde avarus est.

٣٢ مَا لِي بِهَذَا الْأَمْرِ يَدٌ

32. Non est mihi hac in re manus.

Nil valco hac in re, nil possum. Conf. Kam. Dj.

٣٣ مَا أَبَالِي عَلَى أَيِّ قَتَرِيهِ وَقَعَ

33. Non curo, in quo latere deciderit.

Et legitur قطربه cum eadem significatione. 'De eo dicitur, cuius in calamitates incidentis nulla neque misericordiae neque gaudii ratio habetur.

٣٤ مَا أَبَالِي مَا نَهَى مِنْ ضَبِّكَ

34. Non curo, quid lacertae tuae non satis coctum sit.

Non me tangit, sive bonum sive malum tibi accadat. Legitur quoque ما نصح et ما نهو.

٣٥ مَا فِي بَطْنِهَا نَعْرَةٌ

35. Non est in eius ventre foetus immaturus.

De eo dicitur, qui parum possidet.

٣٦ مَاتَ فُلَانٌ بِبِطْنَتِهِ لَمْ يَتَغَضَّضْ مِنْهَا شَيْءٌ

36. Mortuus est quidam cum impletionem ventris sui, nulla eius deminutione adfectus.

Proverbium Ahmrue ben-Alahz adscribitur. Dixit Abu-Ohbaidus, in rebus religionis proverbium adhiberi i. e. integer e mundo exiit, ut religio detrimentum non ceperit. Fieri potest, ut Ahmrue hunc proverbio sensum tribuerit.

٣٧ مَاتَ دَهْوٌ عَرِيضُ الْبَطَانِ

37. Mortuus est, dum eius cingulum ventris largum erat.

A camelis omnino satiatis in homines translatus pro-

verbum significat, virum tempore, quo mortuus esset, opibus abundasse.

٣٨ مَا أَعْرَفَنِي كَيْفَ دَحَّرَ الظَّهْرُ

38. Quam bene novi, quomodo dorsum vulneraretur!

In eum dicitur, qui in medio gentis contumelia te adficit, dum tu maiore contumelia eum laedere potes. Id est: Si voluissem, eadem vel maiore etiam contumelia te adficere potuissem.

٣٩ مَا حَكَ ظَهْرِي مِثْلَ يَدِي

39. Non fricuit tergum meum nisi manus mea.

Nullam in hominibus fiduciam posui.

٤٠ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ تَحْفَظُ أَخَاكَ إِلَّا مِنْ نَفْسِهِ

40. Ab omni re custodis fratrem tuum nisi ab anima (a se ipso).

Ab hominibus fratrem tuum custodire potes, sed quominus sibi ipsi damnum inferat, impedire non potes. De noxa adhibetur, quam homo sibi ipsi infert. Samachschi.

٤١ مَذَكِّيَّةٌ تُقَاسُ بِالْجِدَاعِ

41. Equus septem annorum cum trienni confertur.

Vocabulum مذكى equum significat, cui annus unus vel duo anni post dentitionem praeterlapsedi sunt, quo aetatis tempore molestiis ferendis aptissimus est. In eum dicitur, qui magnum cum parvo comparat.

٤٢ أَمْهَلَنِي فَوَاقَ نَاقَةٍ

42. Moram mihi concede per temporis spatium,
quo lac in cameli uber vacuum iterum redit!

Hoc parvum temporis spatium significat, nempe usque ad tempus, quo iterum camela mulgetur. In codice Berolin. post proverbium 110 legitur مهلافواى ناقة cum eodem sensu.

٤٣ مَا أَرْخَصَ لِلْجَمَلِ لَوْ لَا آلْهَرَّةُ

43. Quam vile cameli pretium est, nisi felis esset

Vir camelum, quem amiserat, se drachmae pretio venditurum esse iuraverat. Postea quum eum iuramenti poeniteret, felem ad camelum appendens dixit, se animalia nonnisi coniuncta vendere, ut cameli pretium una drachma esset, felis autem mille drachmae essent. Quae res in causa erat, cur homines ista verba dicerent. Significant autem, unam rem pretiosam cum altera vili coniunctam esse.

٤٤ مَا بَقِيَ مِنْهُ إِلَّا قَدْرُ ظِمَى الْخِمَارِ

44. Non restat ex eo nisi quantitas sitis asini.

Asini sitis brevissima est, aqua enim diu carere non potest. Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium ad Merwanum ben-Alhacim referri. Eum tempore belli civilis dixisse: الآن حين نفذ عمرى فلم يبق الا قدر ظمء الخمار صرت اضرب للجیوس „Nunc quum vita mea iam periit, ut non restet nisi quantitas sitis asini iam unam partem exercitus per alteram profligo.“

٤٥ مَا بِالْعَبِيرِ مِنْ قِمَاصٍ

45. Non est in asino saltus.

Vox قِمَاصٍ cum vocali Kesre aut Dhamma enunciatur, sed prius praestat. De eo dicitur, cui nil roboris restat, ut se movere non valeat. Samachs. In Kamusi opere

legimus, proverbium quoque adhiberi de eo, qui vilis evaserit, postquam honoratus fuerit.

٤٦ مَا لَهُ عَافِطَةٌ وَلَا نَافِطَةٌ

46. Non est ei ovis aut capra.

Alii voci عَافِطَةٌ servae, voci نَافِطَةٌ ovis significationem tribuunt, alii autem dicunt عَافِطَةٌ significare crepitum ventris emittentem, نَافِطَةٌ sternutantem, utraque autem voce capras designari. Proverbio sensus est: Nulla ei res restat. conf. Kam. Dj.

٤٧ اَلْعَرَى تَبْهَى وَلَا تُبْنَى

47. Caprae lacerant et non aedificant.

Abu - Ohbaidus dixit, proverbii originem in eo quaerendam esse, quod caprarum pili tentoriis faciendis non inserviant. Caprarum autem possessoribus tentoria habitantibus accidere, ut caprae in tentoria adscendant eaque dilacerent. conf. Djeuh. s.v. يَبْهَى. In cum dicitur proverbium, qui res corrumpit et non reparat. Sunt autem, qui dicant, vocem تَبْهَى in proverbio significationem pulchritudine privat aut vacuum reddit aut amplam reddit lacerando habere posse.

٤٨ مَلْحٌ عَلَى رُكْبَتِهِ

48. Sal eius super genu suo.

Proverbium hoc in eum dicitur, qui pronus in iram est et prava indole praeditus, quemadmodum sal in hominis genu mox dispergitur. Alii voci ملح lactis significationem tribuunt, id quod Meidanio optimum videtur, ut proverbii sensus sit: „Non custodit uxores suas et non observat officium“, quemadmodum nemo in genu suo lac conservare potest. Ebn-Alahrabijs autem

dixit, proverbium significare: Parum fidei in eo est». Abu-Sāihdus denique putavit, in proverbio hunc esse sensum: Sal cius existit, quamdiu apud te sedet, sed quum surgit, dispergitur. Miscinus Daremita in uxorem suam dixit:

لَا تَلْمِهَا إِنَّمَا مِنْ أُمَّةٍ مِلْحُهَا مَوْضُوعَةٌ فَوْقَ آلِ كَرْبٍ

كَشْمُوسٍ لَلَّتَيْلِ يَبْدُو شَغْبُهَا كَلَّمَا قَيْدَ لَهَا حَاكِ وَهَبٍ

„No eam vituperes, nam ex familia oriunda est, cuius sal supergenubus positum est, ut sternax equa, cuius inobedientia apparet, quotiescunque ei dicis: Hacı et Hab'!).

Metrum Raml est. c. p. 237.

٤٩ مَا يَعْرِفُ قَبِيلًا مِنْ ذَبِيرٍ

49. Discernere non potest filum, quod inter nendum antrorsum ducitur, a filo, quod retro trahitur.

Alazmāihus autem hoc cum modo, quo aures ovium findantur, مقابلة et مدابة dicto cohaerere putat. conf.

Dj. s. دبر.

٥٠ مَا يَعْرِفُ هَرًّا مِنْ يَرٍ

50. Discernere non potest vocationem ovium a propulsione.

Ebn-Alahrabius dixit, vocem هَر advocacionem ovium, يَر propulsionem significare. Alii dicunt, هَر nomen esse derivatum a هَرَرْتِه abhorruī ab eo et يَر a بَرْتِه amavi eum, ut sensus sit. Non dignoscit eum, qui ipsum recusat, ab eo, qui cum benigno tractat. Dixit autem Chaledus ben Celsum, هَر esse felem et يَر

1) Legitur quoque هَال. Utraque voce equi increpantur.

murem, ut proverbii sensus sit: Felem a mure non dignoscit. Ex Abu-Ohbaidahi denique sententia vox الهر cum هرة بر, autem cum برة cohaeret, ut sic proverbium intelligendum sit: Non discernit vocem ovium a voce caprarum. Summa autem hominis ignorantia designatur. conf. Kam. et Dj. Legi quoque dixit Samachacharius: ما من ير

٥١ مَا لَهُ هَلَعٌ وَلَا هِلَعَةٌ

51. Non hoedus aut capella ei est.

Nil possidet. conf. Dj.

٥٢ مَا لَهُ هَارِبٌ وَلَا قَارِبٌ

52. Non est ei aut fugiens aut appropinquans,

Alazmāihus hunc verborum sensum esse dicit: Neque fugiens ab eo, neque appropinquans ad eum ei est. Alchalilus autem voci قارب noctu petentis aquam significationem tribuendam esse censuit, ut proverbii sensus sit: Neque recedens ad eam ei est i. e. Nullam rem possidet.

٥٣ مَا لَهُ سُمْ وَلَا حُمْ

53. Nulla in eo omnino spes est.

Utraque proverbii vox سم et حم cum Fatha, ut nomina actionis sint, aut cum Dhamma, ut nomina sint, enunciatur. Sed de vera utriusque vocis significatione interpretes inter se non consentiunt. Alferrāus dixit, utramque vocem spem significare, ut proverbii sensus sit: Nemo in eo spem ponit. Meidanus autem dixit, utriusque vocis significationem a loquendi modo: سميت سمك et حمت حنك, quod idem sit quam قصدت قصدك,, Idem propositum habui sumendam esse i. e. Quum in te nil boni sit, nemo te adit. In Kamusi opere proverbium sic legitur: ما له حم ولا سم. Auctor

dahus, vocem istam significare rem paucam ex gr. granum et cum hos cohaerere formulam: لا تعط فلانا قدعلة: „Ne des cuidam granum“ ut proverbii sensus sit: „Non est ei res pauca“, vocem enim قرطعة alteri similem significationem habere. In Samachscharii opere tanquam duo proverbia scripta sunt verba. Voci قدعلة rei parvae ut granorum, voci قرطعة panni laceri significatio tribuitur.

٥٨ مَا لَهُ سَعْنَةٌ وَلَا مَعْنَةٌ

58. Non est ei cibus multus et non cibus paucus.

Vario modo proverbii vocabula interpretati sunt. Allibjanius dixit, vocabulum سَعْنَةٌ idem esse ac دَكْ adeps, Ebn-Alahrabius autem ei multitudinis cibi aliasve rei significationem, et voci مَعْنَةٌ paucitatis cibi aliasve rei tribuit. Sensus igitur proverbii est: Ei neque multum neque paucum est. conf. Kam.

٥٩ مَا يَجْمَعُ بَيْنَ الْأَرْوَى وَالنَّعَامِ

59. Non congregantur ibices et struthiocameli.

Sic dicitur, quoniam caprae montanae in montium cacuminibus, struthiocameli in campis degunt. De rebus multum diversis proverbium adhibetur. Alter proverbii legendi modus est: مَا يَجْمَعُ الْأَرْوَى وَالنَّعَامِ i. e. Quomodo bonus et malus societatem ineunt?

٦٠ مَا نَهْوُ الضَّبَّ وَمَا نَضْبُجُ

60. Neque cruda neque benecocta est lacerta.

De eo adhibetur, qui incertus neque rem bene tractat, neque eam relinquit.

٦١ مَا هُوَ إِلَّا ضَبٌّ كُدِّيَّةٌ

61. Non est is nisi lacerta terrae durac.

Legitur quoque كَلْدَة cum eadem significatione. Quum lacerta in terra dura, quae effodi non possit, non capiatur, proverbium hominem designat, in quem nemo potestatem habet.

٦١ مَاتَ فُلَانٌ كَمَدَ الْحَبَارَى

62. Mortuus est quidam tristitiâ otidis.

Conf. C. XXII, 232.

٦٢ مَرَّتْ بِهِمُ الْجَمَاءُ الْغَفِيرُ

63. Transii ad eos tanquam clypeum caput tegentem.

Grammaticus Sibawaihi appellatus dixit, الْجَمَاءُ nomen esse, quod tanquam infinitivus poneretur. Accusativi locum habere ut vox العَرَائِ in hoc hemistichio metri Wafr (conf. p. 204.) «Et eos (camelos) ad aquationem adire sivit et eos non repulit». Alius quidam dixit, vocem الْجَمَاءُ idem significare quam vox الْبَيْضَةُ nempe galeam capitis, quod aequabilis جَمَاءُ sit i. e. in latere capitis prominentes partes non habeat. Adiectivum autem غَفِيرُ eum apposuisse, quod caput tegat. Dicitur في هذا الامر الْجَمَاءُ هم في هذا الامر الْغَفِيرُ et الْغَفِيرُ. Li in hac re clypeus caput tegens sunt i. e. omnes. Ebn-Alahrabius versum sequentem citavit:

صَغِيرُهُمْ وَكَبْلُهُمْ سَوَاءٌ هُمْ الْجَمَاءُ فِي الْوَلَمِ الْغَفِيرُ

«Parvus eorum et senex eorum aequalis est. Ii in vilitate galea tegens sunt i. e. omnes» Metrum Wafr est. p. 204. Dicitur quoque «Omnes (multi) venerunt» جاؤا جَمَاعَةً غَفِيرَةً. De quibus vocibus, quae diversissimo modo enunciantur, conf. Lexic m. s. v. غَفِيرُ et Kam. s. غَفِيرُ.

٦٤ مَا بِهِ قَلْبَةٌ

64. Non est in eo vitium.

Vocem قلبه cohaerere censent cum قلب morbo cordis, quo eodem die camelus moritur.

٦٥ مَا جُعِلَ الْعَبْدُ كَرِيهًا

65. Non collocatus est servus ut ipsius dominus.

Verba haec Rabiaho ben-Djerad Alaslami adscribuntur. Causam eorum hanc fuisse narrant. Alkahkahus ben-Mahbad ben-Sorarah ben-Ohdos ben-Said ben-Ahbd-Allah ben-Darem et Chaledus ben-Ribih ben-Silm ben-Djandal ben-Nahschal ad Actsamum ben-Zaifi venerant disceptantes, quis nobilior esset, pignore centum camelorum, quos nobilior acciperet, posito. Actsamus dicens: سفيهان يريدان الشر »Duo stulti malum volentes« eos ab ista re dehortatus est et quum nollent, retentis pignoris camelis eos ad Rabiahum ben-Djerad, qui litem dirimeret, misit dicens: قتل أرضا »Occidit terram is, qui eam noscitur et terra eum occidit, qui eam haud noscitur«. Primum Kahkahus interrogatus, quid proferret, dixit: Ego sum filius Mahbedi ben-Sorarah et mater mea filia Dhirari est. Ex patruis decem et ex avunculis meis decem principatum gesserunt et hic est arcus patrei mei, quem pro Arabibus pignori dedit. Avus autem meus Sorarahus tres reges in clientelam recepit. unum contra alterum protegens. Tum Chaledus interrogatus, quid proferret, dixit: Ego sum filius Ebn-Malici ben-Ribih ben-Silm, matre autem utor Kardaah filia Mendusi. Quae quum audivisset Rabiahus Kahkahum victorem pronuntiavit. Chaledus autem dixit: Num Ebn-Mahbadum ben-Sorarah parem Ebn-Silmo ben-Djendal facis? Respondit Rabiahus: Non par habitus est servus domino suo.

٦٦ مَا نَلْتَقِي إِلَّا عَنْ عَفْرِ

66. Non occurrimus nisi post mensis spatium

Vocabulum عفر ad temporis spatium maius, mensis aut duorum mensium definiendum adhibetur.

٦٧ مَا يَوْمٌ حَلِيمَةٌ بِسِرِّ

• 67. Non est dies Halimae secretum.

In omni re manifesta et nota adhibetur conf. C. XVIII 222. Ahbd-Alrahmanus patrem suum Almofadhdhelum sic rem retulisse narravit: Quum Almondsirus ben-Māi-ssema in expeditionem ipsi fatalem suos educeret, Alharitsus ben-Djehelah natu maior rex Ghassani eum metuebat. Erat in exercitu Almondsiri vir o gente Banu-Hanifah, Schamrus ben-Ahmru appellatus, cuius mater e gente Ghassan oriunda erat, qui cum exercitu exierat, ut ad Alharitsum transiret. Hic igitur Alharitso dixit, Almondsiri exercitum numerosiorem esse, quam ut ei resisteret. Qua de causa Alharitsus centum viros e suo exercitu fortissimos elegit et ad Almondsiri exercitum proficisci iussit, qui ei nuntiarent, se quod ei deberet solvere paratum esse, et si hostium exercitus incuriae se traderet, ut subito in regem impetum facerent, iis imperavit. Filiam autem suam Halimam puellam pulcherrimam singulos odoramento imbuere iussit. Dum autem mandatum filia perficiebat, strenuus adolescens Lebidus ben-Ahmru appellatus, ei oscula dedit. Qua de re quum puella apud patrem questus esset, is eam tacere iussit, in isto enim adolescente summam se fiduciam habere. Mandato autem isti centum iuvenes ita satisfaciebant, ut rex occideretur. Abul'Haitsamus autem narravit, Arabes Balkisam appellare Halimam. Alnabeghahus gladios describens istius diei mentionem fecit:

تُخَيَّرْنَ مِنْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا حَلِيمَةً إِلَى الْيَوْمِ قَدْ جَرَيْنِ كُلَّ التَّجَارِبِ

تَقْدُ السَّلَوِيُّ الْمَضَامِ نَسَجُهُ وَيُوقِدْنَ بِالصُّقَاحِ نَارَ الْبَاجِبِ

»Electi sunt (praehabiti sunt) a temporibus diei Halimae usque ad hunc diem omni experientiâ probati, diffundunt loricam Salukiticam dupliciter textam, et in lapidum tabula scintillas volantes eliciunt«. Metrum Thawil est p. 161.

٦٨ مَا أَرْزَمَتْ أُمُّ حَائِلٍ

68. Quamdiu sonum edit mater pulli camelini
recens nati.

Id est: semper. conf. Kam. Dj.

٦٩ مَا يَلْقَى الشَّجِي مِنْ الْحَلِيِّ

69. Quod accipit anxius a curis vacuo.

Nullum solatium vel auxilium adfert, quod ille aliorum curis vacuus est. Vox الشَّجِي sine Teschdido effertur. Qui autem cum Teschdido vocem enunciant, ei formam فَعِيل esse statuunt. conf. C. XXVI, 43 et Harir ٦٥.

٧٠ مَا أَمُرُ الْعَذْرَاءِ فِي نَوَى الْقَوْمِ

70. Non attinet virginis res ad gentis propositum.
De rebus publicis cum feminis non est consultandum.

٧١ مَا يُنْدَى الْوَتَرُ

71. Uvidam non reddit chordam.

٧٢ مَا يُنْدَى الرِّضْفَةُ

72. Uvidum non reddit lapidem candentem.

٧٣ مَا يُنْدَى صَفَاتُهُ

73. Uvidam non reddit petram suam.

Omnia haec hominis avaritiam designant. Lapidum candenti carnes assandae imponuntur. Parum est, quod lapidem candentem uvidum tantum reddit. In codice Lugd. ما تندى صفاته

٧٤ مَا فِي سَنَامِهَا هُنَانَةٌ

74. Non est in eius (camelae) gibbo adeps.

De eo dicitur, apud quem nil poni est.

٧٥ مَا كُلُّ عَوْرَةٍ تُصَابُ

75. Non omnis locus nudus attingitur.

Id est: Non omnis locus nudus et haud custoditus talis est, ut per eum in hostium terram intres.

٧٦ مَا أَنْتَ بِحَيَّةٍ وَلَا سَيَّةٍ

76. Tu neque benefaciens neque malefaciens es.

Simili modo dicitur: فلان لا حاء ولا ساء. Fieri autem potest, ut voces proverbii a حاء, qua voce camelus increpatur et a ساء, qua voce asinus increpatur, derivatae sint. Id est: Quum sit decrepitus et robore destitutus, eos increpare non potest.

٧٧ مَا أَنْتَ بِعَلَقٍ مَضِنَّةٍ

77. Tu non es res pretiosa.

Id est: Neque res, cui animus adhaeret neque cui parceretur, quum vilis sit. conf. Kam. Dj. s. v. ضن

٧٨ مَا يَرَوِي غَلْتَهُ بِالْمُضِيحِ

78. Non exstinguitur eius sitis vehemens lacte aqua mixto.

In eum dicitur, cuius noxa parva re non reparatur.

٧٩ مَا كُذِّ رَامِي غَرَضٍ يُصِيبُ

79. Non omnis iaculans scopum ferit.

Proverbio hoc Arabes de spe frustrata se consolari solent.

٨٠ مَا هَذَا أَلْبِرُّ الطَّارِقُ

80. Quae est haec beneficentia noctu veniens?

In beneficium dicitur, quod ab homine prodieus pro novo habetur. Loco vocis طارق «noctu veniens» legitur طارف «novus».

٨١ مِنْ قَرِيبٍ يَشْبَهُ الْعَبْدُ الْأَمَّةَ

81. Modo non similis est servus servae.

Non multum discriminis inter cos est. In duos vehementer similes adhibetur.

٨٢ مِنْ قَدَمٍ مَا كَذَبَ النَّاسُ

82. Diu est, quod homines mentiti sunt.

Mendacium non est res nova, sed diu ab hominibus adhibitum erat.

٨٣ مَا لَهُ رَوَاءٌ وَلَا شَاهِدٌ

83. Non est ei pulchritudo corporis et lingua.

Neque corporis pulchri adspectu neque sermone se commendat.

٨٤ مَنْ حَدَّثَ نَفْسَهُ بِطَوْلِ الْبَقَاءِ فَلْيُؤْطِنْ نَفْسَهُ

عَلَى الْمَصَائِبِ

84. Qui animae suae existentiam longam promittit,
is animam suam calamitatibus adsuescat !

Verba haec Ahbd-Alrahmano filio Abu-Becri Alziddik
adscribuntur. In Samachscharii opere loco vocis المصائب
legitur المأزى eadem cum significatione.

٨٥ مَنْ لَمَّ يَأْسٌ عَلَى مَا فَاتَهُ أَرَّاحَ نَفْسَهُ

85. Qui tristis non est ob rem, quae ipsum fugit,
is animam suam tranquillam reddit.

Sunt Actsami ben-Zaifi verba, quae hominem monent,
ut in rebus adversis tristitiam abiiciat.

٨٦ مَا أَشْبَهَ اللَّيْلَةَ بِالْبَارِحَةِ

86. Quam similis est haec nox praeteritae nocti !

Proverbium significat rerum duarum similitudinem et
maxime in malam partem adhibetur. Alhasanus proverbium
hoc in quodam sermone adhibuit hunc versum dicens:

كُلُّهُمْ أَرْدَى مِنْ قَعْلِبٍ مَا أَشْبَهَ اللَّيْلَةَ بِالْبَارِحَةِ

„Omnes isti astutiores quam vulpes sunt. Quam similis
est haec nox praeteritae!“ Metrum Raml est p. 237.

٨٧ أَمْرٌ بِخَلِيلِهِ

87. Vir per amicum suum.

Ex amico, quo utitur, viri conditio cognoscitur. Verba
haec, quae Mohammedis esse dicuntur, nunnisi in codice Be-
rolin. et Pocock. hoc loco leguntur.

٨٨ مَلِكٌ ذَا أَيْرٍ أَمْرُهُ

88. Fac, ut possessor rei rem suam possideat!

Id est: Omnis res dominum suum spectat. In cura, quam vir in opes suas impendit, adhibetur.

٨٩ مَا أَتَالِيَهُ عَبَكَّةُ

89. Non curo eum minima cura.

Vox عِبَكَّةُ est parva pars butyri in utre remanens, quae vilem et despectam rem designat. Accusativus عِبَكَّةُ locum vocis تَالِيَةً tenet, nam verbum تَالَى duplicem accusativum regit. Similis hic est loquendi modus alteri: ضَرْبُهُ سَوَاطٍ, ut sensus sit ضَرْبُهُا بِسَوَاطٍ „Percussit eam percutiendo flagello usus“.

٩٠ مَا عِنْدَهُ مَا يُنْدِي الرِّضْفَةُ

90. Non est aquid eum, quod lapidem candentem madefacit.

Conf. prov. 67. Alazmāihus dixit: Homines, quum ollam non habeant, vas e cutibus sibi parare solent, in quo iniecto lapide candente res coquunt. In avarum, qui nullam rem dat, adhibetur, In Samachscharii opere الرِّضْفَةُ ما يَبِيلُ „Non madefacit lapidem candentem“ legitur.

٩١ أَمْرَعُ وَأَدِيكَ وَأَجْنَى حُلْبٍ

91. Pabulo abundat vallis tua et eius plantae Hollab fructus ferunt.

Vox حُلْبٍ (Hollab) plantae nomen est in campo nascens, quae per terrae superficiem se expandit semper virens. Inde dicitur حُلْبٍ تَيْسٍ „hircus plantae Hollab

i. e. eam amans. In virum dicitur opibus abundantem, cuius conditio pulchra est. In Samachscharii et Scharaf-Aldini opere واحد eius vallis legitur.

٩٢ مَرعى وَلَا كَالسَّعْدَانِ

92. Pratum est; sed non ut planta Sahdan.

Planta Sahdan in campis crescens optimum camelorum pabulum est. De re bona dicitur, quae alteri bonitate inferior est. Verba autem ista Chansae filiae Ahmrui ben-Alscharid tribuuntur. Causam hanc fuisse tradunt: Quum Chansa a nundinis reverteretur, homines ad Hindam filiam Ahtbahi ben-Rabiah congregatos invenit, quibus elegias in familiam pronuntiabat. Ad eam propius accedens interrogavit, quacnam causa ploratus esset? Respondit: Principes gentis Modhar deploro. Rogavit igitur, ut et ipsi versus repeteret. Cecinit igitur hosce versus :

أُبْكِي عُمُودَ الْأَبْطَاحِينَ كِلَيْهِمَا وَمَانِعَهَا مِنْ كُلِّ بَاغٍ يُرِيدُهَا
أَلَى عَتَبَةِ الْفَقِيصِ وَجَحْكِ قَاعِلَمِي وَشَيْبَةِ وَالْحَامِي الْبَعَارِ وَلِيدُهَا
أُولَئِكَ أَهْلُ الْعِزِّ مِنْ آلِ غَالِبٍ وَلِلْمَجْدِ يَوْمَ حِينٍ عُدَّ عَدِيدُهَا

„Deploro columnam utriusque alvei et eius defendentem ab omni expotenti, qui eum cupit, patrem meum Ahtbahum exundantem (beneficiis), vaeh tibi! et soias o femina! et Schaibaham, cuius filius tutor sui iuris erat. Hi erant dignitate praediti inter gentem vincentem et laudi est dies, quando eius numerus numeratur“.

Metrum Thawil est. p. 161.

Quibus auditis ista proverbii verba dixit et versus recitavit sequentes:

أُبْكِي أَبَا صَمْرٍو بِعَيْنِ غَزِيرَةٍ قَلِيلٍ إِذَا تَغْفَى الْعَيُونُ رَقُودَهَا
وَصَخْرًا وَمِنْ ذَا مِثْلِ صَخْرٍ إِذَا بَدَا بِسَامِيَةِ الْأَبْطَالِ قُبَا يُقُودَهَا

„Deploro Abu-Ahmruum oculo lacrymis abundante, parum dormiente, quando oculi dormitant et Zachrum et quis est Zachro similis? quando apparet cum strenuis altis dux eos ducens“. Metrum Thawil est. p. 161.

Almofadhdhelus autem ista verba feminae Thajjitae tribuit, quae vidua ab Ahmru-l'Kaiso ben-Hodjr Alcendi in matrimonium ducta et ab eodem rogata, quomodo ipsi novus maritus placeret, ista verba dixerit significatura eum bonum esse, sed priorem meliorem fuisse. Samachscharius dixit, proverbium de benefico, qui in beneficiis modum teneat et ad summum finem non tendat, adhiberi. Vocabulo مرعى aut nominativi aut accusativi casus tribui potest. conf. Kam. Djeuh. s. v. سعد

٩٣ الْمَالُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ شَقٌّ الْإِبْلَمَةُ

93. Opes inter nos diffissio oleris Ailamah.

In hoc proverbio voci شق aut accusativi aut nominativi casus tribui potest. Legitur quoque الإبلمة. In priore nominis actionis forma est, ut sic explicetur: المال بيني وبينك مشقوق شق الإبلمة, in posteriore modo praedicati construitur, ut sic explicanda sit: شق المال بيني وبينك. conf. Scharaf-Aldin., Samachschar. et Kam. D. s. v. بلمر

٩٤ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلُ النَّخَامَةِ مِنَ التَّرْعِ يُقْبِئُهَا
الرَّيْحُ مَرَّةً هَهُنَا وَمَرَّةً هَهُنَا وَمَثَلُ الْكَافِرِ
مَثَلُ الْأَرْضِ الْمَجْدِبَةِ عَلَى الْأَرْضِ حَتَّى يَكُونَ
أَجْعَافُهَا مَرَّةً

94. Similitudo credentis (Mohamedani) est similitudo mollis segetis, quam ventus modo huc modo illuc inclinare facit et similitudo increduli est similitudo arboris pinus firmae super terra, quae una vice evellitur.

Loco vocis يَفِيثًا in codice Lugdun. et in Djeuharii opere تميلها legitur. Verba sunt Mohammedis Arabum principis. Dixit Abu-Ohbaidahus, Mohammedanum cum ista planta comparatum esse, quoniam in se, familia, liberis et opibus adfligatur, incredulum vero usquo ad mortem detrimentum non capere, et si detrimentum capiat, huiusce rei mercedis participem non fieri. Mortem autem eius, quippe quum peccatis suis onustus Deo occurrat, cum ista arboris evulsione comparatam esse.

٩٥ مَرَى وَلَا أَكُولَةً

95. Pratum et non est ovis ad saginam separata.

In divitem dicitur, cuius opibus nemo fruitur.

٩٦ أَمْرَعَتَ فَأَنْزِلَ

96. In locum pabulo abundantem venisti, descende igitur!

Legitur quoque اعشبت فانزل »Herbas invenisti, descende!“ Sensus est: Quod tibi opus est, attigisti, quiesce igitur! Simile est proverbium C. XVIII, 169. conf. Samachs.

٩٧ مَا ضَرَّ نَائِي شَوْلَهَا الْمَعْلَقُ أَنْ تَرِدَ الْمَاءَ بِمَاءٍ
أَوْثَقِ

97. Non nocuit camelae meae annosae paucae

aquae quantitas ad eam appensa. Quod ad
aquam venis cum aqua, fiducia dignius est.

De re adhibetur tibi innoxia, si eam tecum portas,
quae tempore necessitatis utilitatem tibi adfert. conf. C.
I, 129.

٩٨ مَاءٌ وَلَا كَصَدَاءِ

98. Aqua est; sed non aqua putei Zadda appellati.

Huiusce putei, qui etiam صَدَاءٌ appellatur, aqua optima
fuisse dicitur. Dixit Dherarus Sahdita:

وَإِنِّي وَتَهْيَايَ بِزَيْنَبَ كَأَلَدِي يُضَالِبُ مِنْ أَحْوَاصِ صَدَاءِ مَشْرَبًا

»Ego cum amore vehemente meo, quo Sainabam amplector,
similis sum ei, qui e cisternis putei Zadda potum petit.“

Metrum Thawil est. p. 161. conf. prov. 92.

٩٩ الْمَاءُ مَلِكُ أَمْرِي

99. Aqua est id, quo res mea subsistit.

In meo codice امرى vir legitur. Legitur quoque
ملك الامر i. e. Id, quo res substitit. Nec non legitur
»ملك امرى« Res eius continet Samachs. Scharaf-Aldia.
De re dicitur, qua altera subsistit. Hoc proverbium Abu-
Saidus retulit.

١٠٠ مَا أَقْوَمُ يَسِيلُ تَلْعَتِكَ

100. Non sto in torrente collis tui.

Id est: Tibi resistere non possum, i. e. satyra et con-
tumeliis te laedere non possum.

١٠١ مَا أَنْتَ بِلَحْمَةٍ وَلَا سَنَاءِ

101. Tu neque subtegmen neque stamen telae es.

Nullam utilitatem aliis adferre potes. In Samachscharii opere ما هو „Non is“ legitur.

١.٢ مَا أَنْتَ بِنِيرَةٍ وَلَا حَفَّةٍ

102. Tu neque lignum transversum (quod adhibent in texendo) neque liciatorium es.

Vox حَفَّةٌ verbis القصبات الثلاث „Arundines tres“ in scholiis explicata est. Vox القصبات autem instrumentum, quo textores utuntur, significat. conf. lex. meum. Proverbium in eum dicitur, qui neque prodest neque nocet. In Samachscharii opere ما هو „Non is“ legitur.

١.٣ مَا عَقَالِكَ بِأَنْشُوطَةٍ

103. Non est vinculum tuum nodus facile solvendus.

Id est: Amicitiae et amoris tui vinculum non facile rumpitur. عقال proprie funis est, quo camelus ligatur. Est autem ellipsis in proverbio, quae sic describitur: ما عقد عقالك بعقد انشوطة „Non est ligatio vinculi tui ligatio nodi facile solvendi. In Bertheauui libello p. 17. عقاله „Vinculum eius“ legitur

١.٤ مَا بِهَا نَافِخٌ ضِرْمَةٌ

104. Non est in ea (domo) sufflans ligna accensa.

In Samachscharii opere ما بالدار „Non in domo“ legitur. I. e. Nemo in domo est. conf. Kam.

١.٥ مَا عَلَيْهَا خَضَّاصٌ

105. Non est super ea parva res ornamenti.

Vocabulo خضصاص et conchulae albae, qui-

bus servae se ornant significantur. Omnino non ista femina ornata est.

١٠٦ مَا كَفَى حَرْبًا جَانِبَهَا

106. Non sufficit bello is, qui id accendit.

Dixit Abu-Alhaisamus: Qui rem corrumpit, ab eo eius reparatio non exspectatur. Dixit Hodjrus ben-Mahmud:

لَكِنْ قَرَّرْتَ حِدَارَ الْمَوْتِ مُنْكَفِيًّا وَلَيْسَ مُغْنِي حَرْبٍ عَنْكَ جَانِبَهَا

„Sed fugisti recedens propter mortis timorem et bellum accendens te absente utilitati non est“

Metrum Basith est c. p. 190.

Poeta Djerir proverbii verba versui sequenti inseruit:

فَإِنْ يَدْعُنِي بِاسْمِ الْبَغِيْثِ فَلَمْ يَجِدْ لِيَّيْمًا كَفَى فِي الْحَرْبِ مَا كَانَ جَانِبَهَا

„Et si nomine Albaihs me vocat, non invenit vilem, qui in bello ei rei, quam provocavit, sufficit“.

Metrum Thawil est. c. p. 161.

١٠٧ مَحَا السَّيْفُ مَا قَالُ ابْنُ دَارَةَ أَجْمَعًا

107. Delevit gladius omnia Ebn-Darae verba.

Hemistichium metri Thawil est c. l. m. p. 161. Filius Darae (a matre appellatus), cuius nomen Salim erat, ad gentem Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfan pertinebat. Qui quum Somailum unum e gente Banu-Fesarah hoc versu perstrinxisset:

أَبْلَغُ قَزَارَةٍ أَتَى لَمْ أَصَالِحَهَا حَتَّى يَنْيِكَ زُمَيْلٌ أَمْ دِينَارِ

„Perfer genti Fesarah nuntium, me cum ea pacem non facturum esse, donec Somailus matrem Dinari futuat.“

Metrum Basith est c. p. 190.

Somailus subito impetu cum occidit dicens:

أَنَا زَمِيلٌ قَاتِلُ ابْنِ دَارَةَ وَرَاحِصُ الْمَخْرَاطَةِ عَنْ قُرَارَةَ

»Ego sum Somailus occisor filii Darae et removens ignominiam a gente Fesarah.« Metrum Sarih est. p. 246.

Alcomaitus autem in hoc dixit sequentes versus:

أَبَتْ أُمُّ دِينَارٍ فَأَصْبَحَ فَرْجُهَا حِصَانًا وَقَلْدَتُهُمْ قَلَائِدُ قَوْزَعَا

خَذُوا الْعَقْلَ إِنْ أَعْطَاكُمْ الْعَقْلَ قَوْمَهَا وَكُونُوا كَمَنْ سِيمَ الْهَوَانَ وَارْتَعَا

وَلَا تُكْثِرُوا فِيهِ الصَّجَاجَ بَأَنَّهُ مَحَا السَّيْفِ مَا قَالَ ابْنُ دَارَةَ أَجْمَعَا

»Noluit mater Dinari et pudendum eius pudicum erat et vos torquibus semper manentibus (ignominiae) ornati eratis. Sumite piaculum et estote ut is, qui in contemptus pratum dimissus liber incessit in pabuli copia. Et ne multum clamorem tollatis, nam ensis verba omnia filii Darae delevit«. Metrum Thawil est c. p. 161.

Proverbium de timido adhibetur, qui minas profert; sed eas non peragit. Samachschar.

١٠٨ مَازِ رَأْسَكَ وَالسَّيْفَ

108. O Masine! caput tuum et gladium!

Proverbii huius originem talem fuisse Alazmäihus narravit. Vir Masin appellatus captivum fecerat, a quo alius quidam se vindicare volebat. Dixit igitur hic Masino ista verba et quum caput deflecteret, captivum capite truncavit. In explicanda voce مَاز interpretes non consentiunt. Sunt, qui dicant مَاز esse abbreviatum vocis مَازِن, ut ellipsis verbi مَد «extende» statuatur. Alasharius autem dixit, مَاز ex مَازِ, ut littera ي in imperativo abiecta sit, ortum esse. Kamusi auctor putavit, Masinum eum fuisse, qui capite truncaretur.

١٠٩ مَخْشُوبٌ لَا يَنْقَحُ

109. Amputatus (ramus) cuius cortex non detrahitur.

Vox **مخشوب** significat amputatus de arbore, antequam concinnatur. Dicitur **سيف خشيب** ensis nondum perfectus et contra politumensem significant verba. De re proverbium adhibetur, quae incepta sed non recte aptata est.

١١٠ مَا تَنْهَضُ رَابِضَتُهُ.

110. Non surgit eius praeda cubans.

Altera proverbii lectio est: **ما تقوم** «non stat». Vocabulum **رابضة**, praedam iactu occisam significat. Proverbii verba virum rei perficiendae peritum designant.

١١١ مَا أَصَبْتُ مِنْهُ أَقَدَّ وَلَا مُرِيْشًا

111. Non assecutus sum ab eo sagittam pennis carentem et non pennis instructam.

Legi potest **مُرِيْش** et **مُرِيْش**. Neque multum boni neque paucum ab eo accepi. Kamusi auctor id intelligi posseputat de opibus aut de familia.

١١٢ مَا لَهٗ لَا عُدَّ مِنْ نَفَرَةٍ

112. Quid ei? Ne in eorum numero habeatur!

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium invocationem Dei continere, quae laudis locum teneret, quemadmodum diceretur: **قاتله الله ما أفصحه** «Pugnet cum eo Deus, quam disertus est!» Dixit Amru-l'Kaisus:

فَهُوَ لَا تَنْمِي رَمِيَّتُهُ مَا لَهٗ لَا عُدَّ مِنْ نَفَرَةٍ

«Quod ad eum attinet, praeda ab eo petita a loco suo se non tollit, quid ei est? ne in eorum numero habeatur!

Metrum est Madid. Conf. l. m. p. 181.

Proverbii sensus est: Occidat cum Deus, ut in eorum numero non habeatur.

١١٣ مَعَ الْخَوَاطِي سَهْمٌ صَايِبٌ

113. Cum errantibus est sagitta feriens scopum.

De eo dicitur, qui saepius errans semel rectum invenit. Abu-l'Haitsamus dixit, primam verbi formam خَطَّتْ non recte adhiberi pro quarta اَخْطَات. Proverbio autem huic aliud, quo vulgus utitur, simile est: رِبْ رَمِيَّةٌ مِنْ غَيْرِ رَامٍ. »Interdum iactus est sine iaculatore«. conf. C. X, 62 et 71. Abu-Ohbaidus dixit, avarum interdum dona dare, proverbii nostri significationem esse.

١١٤ مِنْ أَيْنَ تَرْمِي الْأَقْرَعَ تَشَابَهُ

114. Unde calvum petis, eum vulneras.

De eo dicitur, qui honorem suum vituperanti et laedenti exponit omnino non cavens.

١١٥ مَا قُرِعَتْ عَصَا عَلَى عَصَا إِلَّا حَزَنَ لَهَا قَوْمٌ
وَسَّرَ بِهَا آخَرُونَ

115. Quotiescunque pulsatus fuit baculus baculo, tristitia adfecti sunt alii, alii gaudium perceperunt.

Dicit Abu-Ohbaidus, in mundo rem nullam accidere, in qua homines consentiant. Eandem ob rem, etsi minimi momenti sit, alios tristes alios laetos esse.

١١٦ مِثْلُ صَرْخَةِ الْحَبَلَى

116. Instar clamoris vehementis praegnantis.

Altera lectio est صِيحَةٌ لِلْبَلَىٰ cum eadem significatione.
Adhibetur in magno clamore, qui tollitur in calamitate vel alia re.

١١٧ مَا كَانُوا عِنْدَنَا إِلَّا كَلْفَةٌ آلَتَوْبِ

117. Non erant apud nos nisi ut involutio vestis.
Despecti erant apud nos.

١١٨ مَا عَلَيْهِ فِرَاصٌ

118. Non est super eo vestimentum.

Legitur quoque فِرَاصٌ i. e. Quod abrumpit ab eo oculum eum tegens. Eodem sensu dicitur: مَا عَلَيْهِ طَحْرِبَةٌ «Non est super eo panniculus». conf. Djeuh. De nudo abhibetur.

١١٩ مَا ذُقْتُ عَضَاضًا وَلَا لَمَاجًا وَلَا أَكَلًا وَلَا ذَوَاقًا
وَلَا قَضَامًا

119. Non gustavi rem, quae mordetur, rem, quae editur extrema oris parte, rem, quae editur, rem, quae gustatur, rem, quae frangitur.

Id est: nil gustavi et sic quoque dicitur: مَا ذُقْتُ «Non gustavi rem edulem» vel عَذُوقًا et عَذُوقًا ut عَذُوقًا et عَذُوقًا «Rem, quae comeditur.»

١٢٠ مَا يَدْرِى أَيْخُرُّ أَمْ يُذِيبُ

120. Nescit, utrum crassum relinquat an liquefaciat.

Dixit Alazmäihus, proverbii originem hanc esse. Mulier butyrum coquendo purificans crassum cum tenui miscebat, ut purum non fieret. Taedium autem rei capiens

nesciebat, utrum ollam tolleretur, an relinqueretur super igne, donec butyrum purificatum esset. In re dubia adhibetur, dum homo haesitat. Dixit poeta:

تَفَرَّقَتِ الْمَخَاضُ عَلَى ابْنِ بَوَ قَمَا يَدْرِي أَجُتُّرْ أَمْ يُذِيبُ

„Dispersae sunt camelae ad pellem stramine impletam et nescit, utrum crassum relinquat lac an liquefaciat.“

Metrum Wafir est p: 204.

وَكُنْتُمْ كَذَاتِ الْقَدْرِ لَمْ تَدْرِ أَنْ غَلَّتْ أَتَنْزِلُهَا مَلْهُومَةً أَمْ تُذِيبُهَا

„Eratis similes mulieri ollam habenti, quae quum bulliret, nesciebat, utrum eam ab igne removeret vituperata an liquefaceret.“ Metrum Thawil est. p. 161.

١٢١ مَا كُلُّ بَيْضَاءٍ شَحْمَةٌ وَلَا كُلُّ سَوْدَاءٍ تَمْرَةٌ

121. Omne album non est adeps et omne nigrum non est dactylus.

Narrant, Hindam filiam Auhfi ben-Ahmir Dsohlo ben-Tsahlebah nuptam Ahmirum et Schaibanum peperisse, tum mortuo Dsohlo eam Malico ben-Becr ben-Sahd ben-Dhabbah nuptam Dsohlum ben Malic genuisse. Filios autem eius Ahmirum et Schaibanum cum matre inter gentem Banu-Dhabbah vixisse et demum mortuo Malico ad suos rediisse. Hisce duobus autem opes apud patrum Kaisum ben-Tsahlebah appellatum fuisse. Quom ad patrum venientes, illum opes perdidisse viderent, Ahmirum ben-Dsohl in patrum insiliisse et eum strangulare incepisse. Patrum autem dixisse: O fili fratris mei! sine me! فَاِنَّ الشَّيْخَ مَتَوَا! „et utique senex est interitus“ quae verba in proverbii consuetudinem venerint, tum eum quoque dixisse: مَا كُلُّ بَيْضَاءٍ شَحْمَةٌ وَلَا كُلُّ سَوْدَاءٍ تَمْرَةٌ „Non omne album adeps est et non omne nigrum dactylus“ ut significaret, forma externa eum patri similem esse, non animi natura. Proverbium in suspicione adhibent. Quae verba Samachscharius sic explicavit: يَعْنِي

ان لم اعطك مالك قتلتني فدمني اعطك فلا اتسوى نفسي
فكف عنه وقال ذلك يريد أنك ظننت ان اتلاف مالي يسوغ لك
كما يظن للجاهل ان كل بيضاء شحمة يضرب في اختلاف اخلاق
Id est: Si tibi opes tuas non do, me
occides; sed sine me, ut tibi (eas) dem, nam me ipsum
non perdam. Tum alter eo abstinuit ista verba dicens,
ut significaret, eum putasse, direptionem opum ipsi licitam
esse, quemadmodum ignorans putet, omne album adipem
esse. Adhibetur proverbium de diversitate naturae et
indolis in hominibus.

۱۲۲ مَا أَصْدَيْتُ لَكَ إِنَاءً وَلَا أَصْفَرْتُ لَكَ فَنَاءً

122. Non effeci, ut tibi vas inclinatum esset, et
non effeci, ut locus ante habitaculum tuum
vacuus esset.

Nullam rem tibi ingratam peregi i. e. Non abduxi
camelos tuos, ut vasa tua inclinata essent, lacte non im-
pleta et locus ante habitaculum tuum camelis vacuus esset.

۱۲۳ مَا أَنْتَ بِخَلٍّ وَلَا خَمْرٍ

123. Tu neque acetum neque vinum es.

Dixit Abu-Ohbaidus: Nonnulli vinum ob eius delicias
bonum, acetum vero malum esse habuerunt, alii autem rem
contrariam huic esse dixerunt. Proverbii sensus est: In
te neque bonum neque malum est.

۱۲۴ مَا بِهَا طُلٌّ وَلَا نَاطِلٌ

124. In ea (domo) neque lac neque vinum est.

Suffixum ها ad دار domum referendum est. Nil boni
in domo est.

۱۲۵ مَتَى كَانَ حُكْمُ اللَّهِ فِي كَرَبِ النَّخْلِ

125. Quando fuit Dei sapientia in infima parte ramorum palmae?

Hemistichium metri Tháwil est. p. 160. Dixit Abu-Obbaidus, proverbi verba Djeriro ben-Alchathafi adscribi. Dixerat in eum poeta e gente Ahbd-Alkais hunc versum

أَرَى شَاعِرًا لَا شَاعِرَ الْيَوْمِ مِثْلَهُ جَرِيرًا وَلَكِنْ فِي كَلْبِيبٍ تَوَاضَعُ

»Video poetam, non est hodie poeta ei similis, Djerirum, sed in Colaibo est humilitas«. Metrum Thawil est. p. 161.

Respondit Djerirus hisce verbis:

أَقُولُ وَلَمْ أَمْلِكْ بِوَادِرٍ تَمَعْتَنِي مَتَى كَانَ حُكْمُ اللَّهِ فِي كَرَبِ النَّخْلِ

»Dixit, et non cohibui lacrymas meas properantes: Quando fuit sapientia Dei in infima parte rami palmae?

Sic dixit, ut significaret, Dei sapientiam non esse in agricolis et palmarum possessoribus, quoniam ditio gentis Ahbd-Alkais palmis abundabat. conf. Djeuh. s. كَرَب. Proverbium de viro adhibetur, qui ad certamen de excellentia provocat isto certamine indignus. Samachsch.

١٣٦ مَا ظَلَمْتَهُ نَقِيرًا وَلَا فَنِيْلًا

126. Non iniuste egi contra eum scrobiculo nuclei dactyli et pelle in medio ossis dactyli.

Id est: Nullo modo contra eum iniuste egi.

١٣٧ مَا لَلْخَوَافِي كَالْقَلْبَةِ وَلَا لَلْخَنَازِرِ كَالشَّعْبَةِ

127. Non sunt rami palmae ut medulla palmae, non lacerta variegata Chonnas appellata ut lacerta venenata Tsoabbah appellata.

Duo proverbia esse videntur, quorum prius unam rem alteri praeferendam esse significat. Vox ثَمْبُ تsoabbah crassam significat lacertam viridi capite, vene-

natam, cuius morsus interdum hominem occidit. Maior est corpore quam lacerta وزغة appellata. Proverbium posterius significare, unam rem altera leviores esse, Meidanius adnotavit.

١٢٨ مَا نَقَصَ مِنْ مَالِكَ مَا زَادَ فِي عَقْلِكَ

128. Non est detrimentum in opibus tuis habendum id, quod prudentiae tuae augmento erat.
conf. C. XXIII, 108.

١٢٩ الْمَسْئَلَةُ آخِرُ كَسْبِ الرَّجُلِ

129. Mendicatio postremus viri quaestus est.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Praecipit proverbium, ut homo nonnisi summa necessitate coactus mendicetur.

١٣٠ مَالُهُ أَحَالَ وَأَجْرَبَ

130. Pecora eius ne concipiant et scabie infecta sint!

Dira hisce verbis imprecantur.

١٣١ مَثَلُ الْعَالِمِ كَالْحِمَةِ يَأْتِيهَا الْبُعْدَاءُ وَيُوْهَدُ فِيهَا الْغُرَبَاءُ

131. Similis est doctus fonti calido, ad quem longe remoti accedunt et quo propinqui abstinant.

Conf. C. XI, 33.

١٣٢ مَلَكْتَ فَلَسَجِحْ

132. Rebus potitus es; condona igitur!

Narravit Abu-Ohbaidus, verba haec Ahjischam imperatori Ahlio dixisse die pugnae, qui dies cameli appellatur, quum in pileto camelino ad Ahlium victorem adduceretur. Ahlius autem splendido cum comitatu Medinam eam misit. conf. Djeuh. Proverbii autem originem Samachscharius hanc fuisse narravit. Doraidus ben-Alzammah viro Ahwanah ben-Almoschtahil appellato Ahbsitae occurrens postulavit, ut hic se ei captivum traderet. Ahwanahus quum esset corpulentus, alter autem emaciatus, facere nolebat. Post pugnam acrem quum Doraidus alterum vicisset, iste dixit: *ملكت فأسجج وطلبت فأسجج* "In potestatem redegistis, condona igitur! postulasti, voti nunc compos esto! Proverbium poetae in usum saepius converterunt.

١٣٣ المَلْسَى لَا عَهْدَةَ

133. Celeris, non reditus.

Samachscharius et Scharaf-Aldinus له عَهْدَةَ habent. Proverbium a Meidanio sic explicatum est: Dicitur *ملْسَى* Camela celeris, quippe quae evadit et cui nulla res ob celeritatem adhaeret. Et dicitur in vendendo: *البيعة المَلْسَى* i. e. *ابيعك المَلْسَى* et *ملْسَى لَا عَهْدَةَ* "venditionem celerem" et forma *فعل* adiectivi est. Vocabulum autem *عَهْدَةَ* est persecutio vendentis ob vitium (*تَبَعَة*). Sensus igitur est: Evadit res et tum ad me non redit. De eo dicitur, qui a re liber evadit, ut ea neque pro eo neque contra eum sit. Dixit Abu-Ohbaidahus, proverbium in aversatione vitiorum *كراهة الغايب* adhiberi. Scharaf-Aldinus et Samachscharius dixerunt, proverbium monere, ut societas eius, cui fides habenda non sit, caveatur.

١٣٤ مَا أَبَالِيهِ عِبَكَةَ

134. Eum non curo tanquam micam offae.

Proverbium significat, virum unum alterum nihili facere

Simili ratione dicitur ما أباليه بالة, Nullam omnino eius rationem habeo quod in rebus quoque adhibetur. In Samachscharii codice haec duo proverbia in unum contracta sunt.

١٣٥ مَا ذُقْتُ عِنْدَهُ عَبَكَةَ وَلَا لَبَكَةَ

135 Non gustavi apud eum micam offae et non bucceam.

Alii vocabulum عبكة butyri partem utri adhaerentem designat. conf. Kam.

١٣٦ الْمَرْءُ تَوَاقٍ إِلَى مَا لَمْ يَنْدُ

136. Vir maxime cupit rem, quam non cepit.

Simili ratione poeta dixit:

أَحَبُّ شَيْءٍ إِلَى الْإِنْسَانِ مَا مُنِعَا

»Maxime amata homini res est, quam attingere non potes!«

Metrum hemistichii Basith est. Conf. Meid. prov.

248. ed. Schult.

١٣٧ الْمَدْحُ الدَّبْحُ

137 Laus est mactatio.

Qui laude, qua alius eum ornat, decipitur, est quasi mactatus.

١٣٨ مَا يُمَعِنُ بِحَقِّي وَلَا يُذْعِنُ

138. Neque ius meum abnegat neque id confitetur.

Debitorem designat, qui debitum neque abnegat neque confitetur, tum in quemlibet dicitur, qui rem impedit.

١٣٩ مِنْ شَرِّ مَا أَلْقَاكَ أَهْلَكَ

139. Ob malum est, quod te familia tua reiecit.

Id est: Si in te bonum fuisset, familia tua te non fugisset. Alius autem proverbii legendi modus est: من شر ما طرحك اهلك «Ob malum est, quod te reiecit gens tua». Sic Samachscharius. De avaro dicitur, quem homines fugiunt.

١٣٩ مَا لَهُ تَأْغِيَةٌ وَلَا رَاغِيَةٌ

140. Neque balans neque barriens ei est.

Neque ovem neque camelum (i. e. nil) possidet.

١٤٠ مَا لَهُ تَقِيْقَةٌ وَمَا جَلِيْلَةٌ

141. Neque parva neque magna ei est.

Id est: Neque ovis neque camela. conf. Kam. s. r. دق
et Djeuh. s. v. جل

١٤١ مَا لَهُ دَارٌ وَلَا عَقَارٌ

142. Neque domus ei est neque supellex.

In voce عقار definienda non consentiunt. Aliis palmae sunt, aliis supellex domestica est. conf. Djeuh. s. v. عقر.

١٤٢ مَا فِي الدَّارِ صَافِرٌ

143. Non est in domo sibilans.

I. e. ullus. conf. Djeuh. s. v. صفر

١٤٣ مَا حَاجَّ وَلَكِنْ نَجَّ

144. Non est peregrinatus. Meccam; sed mercaturam fecit.

Dicitur الحاج والداج هم. Dicunt, vocem الداج adiuto-

res et camelorum locatores (الاعوان والمكاردون) significare. Alii dicunt, voce الداج eos significari, qui mercaturae faciendae causa exierint ut derivetur a دج, quod rependi significationem habeat.

١٢٥ مَا أَنْكَرَكَ مِنْ سُوءٍ

145. Non te repudio ob malum.

Id est: Te repudio, quod mihi non bene notus es.

١٢٦ مَا عِنْدَهُ طَائِدٌ وَلَا نَائِلٌ

146. Non est apud eum utilitas aut donum.

Neque meritis insignis neque liberalis est. Hocce proverbium nonnisi in codice Berolin. et Pocock. legitur.

١٢٧ مَا عِنْدَهُ خَيْرٌ وَلَا مِيرٌ

147. Non est apud eum bonum aut commeatus.

Inutilis est. conf. Djeuh. s. v. مير.

١٢٨ مَا لِي فِي هَذَا الْأَمْرِ دَرَكٌ

148. Non est mihi hac in re gradus.

Vocabulo درك gradus et locus, per quem ascenditur significatur; propriam autem vocis significationem esse dicunt funis inferne additi funi magno, ne in hauriendo illé magnus aqua semper madefactus corrumpatur. Sensus proverbii igitur est: In eo nulla utilitas est, neque per eum noxa avertitur.

١٢٩ اسْتَمْسِكْ فَإِنَّكَ مَعْدُو بَكَ

149. Te contine, nam in cursum actus es!

Monet proverbium, ut homo caveat. Fatum eum ad res a Deo ipsi decretas propellere. Dixit Alhasanus eundem fere sensum exprimens: من كان الليل والنهار مطيته فانه «Cuius iumentum dies et noctes (tempus) sunt, is proficiscitur et si eodem loco manet».

١٥٠ أَمْرٌ دُونَ عَبِيدَةِ الْوَلَمِ

150. Sine Ahbidaho lorum Wadsam appellatum firmiter torsum fuit.

Vocabulum ودم nomen lori est, quo situlae ansa ligatur. De eo dicitur, sine cuius ope res perficitur. Proverbium versus sequentis posterior pars est:

وَلَقَدْ هَمَمْتُ بِذَلِكَ إِذْ حَبَسْتُ وَأَمْرٌ دُونَ عَبِيدَةِ الْوَلَمِ

- «Hoc mihi proposueram, quum constricta esset et praefer Ahbidahum lorum firmiter torsum esset».

Metrum Camil est. p. 214.

١٥١ مَا تَيْطُّ مِنِّي لَهْ حَاسَّةٌ

151. Non stridet (commovetur) pro eo meus sensus.

Nulla eius commiseratione aut amore moveor.

١٥٢ مَا هَذَا الشَّقُّ الطَّارِفُ حَتَّى

152. Quaenam est haec commiseratio nova, o Hobba?

Hobba nomen feminae est.

١٥٣ مَا هُوَ بَابْنِ نَاطَانِ

- 153 Non est is Ebn-Tsathan.

Mollis non est sicut lutum.

١٥٤ ما الذُّبَابُ وما مَرَقَتُهُ

154. Quid est musca et quid portio iusculi eius?
In contemptu rei adhibetur.

١٥٥ ما يَخْذِرِي مَا أَيْ مِنْ بِي

155. Nescit, qualis sit unus respectu alterius.

أَيْ est quinam et بِي est homo vilis. Legitur quoque sic proverbium: ما يَخْذِرِي مَا أَيْ مِنْ بِي. Nescit qualis sit quisnam respectu cuiusnam.

١٥٦ مَا يَعْرِفُ لَلَّوْ مِنْ أَلَلَّوْ

156. Discernere non potest verum a falso.

In vocibus اللو et اللو definiendis interpretum dissensio est. Alii dicunt, اللو significare verum, اللو falsum; alii اللو esse camelorum propulsionem, اللو camelorum retentionem; aliis denique اللو est certe, اللو si (لو). Sunt quoque, qui proverbium sic proferant: مَا يَعْرِفُ لَلَّوْ مِنْ أَلَلَّوْ conf. lex. meum s. حَى et Harir p. 204.

١٥٧ مَا طَافَ فَوْقَ الْأَرْضِ حَافٍ وَنَاعِلٍ

157. Non circumivit super terra aut nudipes aut calceatus.

١٥٨ مَا يَعْوَى وَلَا يَنْبَحُ

158. Neque ad ululandum neque ad latrandum impellitur.

Tam debilis est, ut neque in malo neque in bono eius ratio sit habenda, canis enim latratus, quia hospitis adventum

adnunciat, pro bono habetur, lupi autem ululatus pro malo.

١٥٩ مَا جَعَلَ الْبُوسَ كَالْأَذَى

159. Frigus hiemis par non fecit aestui aestatis?

انى miseriam hoc in proverbio frigus hiemis, noxam calorem aestatis significare dicunt. Proverbium negat difficile et facile inter se conferri posse.

١٦٠ مَا أَكْثَلْتُ غَمَاضًا وَلَا حِثَانًا

160. Non illevis oculo meo collyrium somno.

Omnino non dormivi. Samachscharius, qui in proverbio غماضا omisit, legi quoque dixit: مَا أَجَعَلْتُ فِي عَيْنِي حِثَانًا. Hoc in proverbio غماض arcuatio oculorum et حِثَان somnus esse videtur. In Kamusi opere tanquam duo proverbio sub حِثَان et غمض adnotata sunt. conf. Djeuh.

١٦١ مَا لَدُ سِتْرٍ وَلَا عَقْلٍ

161. Non est ei velamen et non prudentia.

Voce velamine hoc in proverbio pudor significari dicitur.

١٦٢ مَا فِي كِنَانَتِهِ أَهْوَرُ

162. Non est in eius pharetra unica superstes.

De eo dicitur, cui nil opum restat. Dicitur quoque: «In domo ullas non est» ما في الدار أهْوَرُ.

١٦٣ مَا زَالَ مِنْهَا بَعْلِيَاءُ

163. Non cessavit esse ob illam (agendi rationem)
in loco alto (honoris).

Pronomen **ها** referendum est ad nomen **الفعلة** omissum.

١٦٣ أَمْسَكَ عَلَيْكَ نَفَقَتَكَ

164. Parcus sis in expensis tuis!

Verba haec Schoraihus ben-Alharits iudex viro, quem loquentem audiverat, dixit, ut moneret, ne nimium loqueretur. Sermouem igitur cum expensis comparavit.

١٦٤ الْمِنَّةُ تَهْدِمُ الصَّنِيعَةَ

165. Exprobratio beneficium delet.

De viro dicitur, qui primum beneficium confert, tum exprobrando id delet.

١٦٥ الْمَزَاحَةُ يُذْهِبُ الْمَهَابَةَ

166. Locus verecundiam tollit.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi tribuuntur. Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis dixisse fertur: **أياك والمزاح فانه يجبر القبيحة**: «Cave iocum, nam turpem agendi modum adducit et odii participem reddit». **ويورث الصغينة**

١٦٦ الْمَزَاحُ سَبَابُ النَّوْكَى

167. Locus est convicium stultorum.

Quod si cum stulto iocaris, ei similis fis. Stulto autem similem esse pro convicio habetur. Proverbii verba Chaledus ben-Zafwan dixisse fertur.

١٦٧ مَا زَالَ يَنْظُرُ فِي خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ

168. Non cessavit observare bonum aut malum.

In talem dicitur, qui, si bonam rem peragit, praemio donatur, sin malam, vituperatur. Similis ratio est proverbio, quod No. 163 legitur.

مَا ظَنُّكَ بِجَارِكَ فَقَالَ ضَيِّ بِنَفْسِي ١٦٩

169. Quam opinionem de vicino tuo habes? Dixit:
Eandem opinionem, quam de me, habeo.

Homo ex se ipso aut bene aut male iudicare de aliis solet.

١٧٠ مَثَلُ الْمَاءِ خَيْرٌ مِنَ الْمَاءِ

170. Res aquae similis melior est, quam aqua.

Vir, cui lac aqua mixtum bibendum offerebatur, dum quidam dicebat: lac hoc aquae simile est, verbis illis usus est. Virum paucio contentum esse significat.

١٧١ أَمْلِكُ النَّاسَ لِنَفْسِي أَكْتَمُهُمْ لِسِرِّي

171. Qui secreta sua maxime celat, is summam in se potestatem habet.

Proverbium laudat eum, qui secreta sua non divulgat. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus لاخيه »fratri suo«. additum est. Amicitiae enim conditionem interdum mutari dixerunt.

١٧٢ مَا فِي الْحَاجَرِ مَبْغَى وَلَا عِنْدَ فَلَانٍ

172. Non in lapide est modus expetendi et non apud quendam.

Id est: Nemo est, qui lapidem expetendum esse putet. Proverbio hoc vilitas affirmatur et boni paucitas designatur.

١٧٣ من الأزل حسن الآخر

173. A primo pendet postremi pulchritudo.

Si rei initium pulchrum est, eius finis bonus erit.

١٧٤ مِنْ مَأْمَنِكَ تَوْتِينَ

174. A duobus lateribus securis tuis peteris.

Tibi res ingrata superveniet e duobus lateribus propinquorum aut amicorum, quibus fidem habes.

١٧٥ مَا صَلَّى عَصَاكَ مُسْتَدِيمٌ

175. Cunctans baculum tuum rectum non reddidit.

Ignе adhibito ramus, ex quo hasta conficitur, rectus redditur, in isto autem opere festinatio evitanda est. Proverbium in quo vir cum baculo non recto comparatur, significat, virum esse ignorantem. Kaisus ben-Sohair dixisse fertur:

فَلَا تَعْجَلْ بِأَمْرِكَ وَأَسْتَدِمُهُ فَمَا صَلَّى عَصَاكَ كَمُسْتَدِيمٍ

»Ne festines in re tua; sed cuncteris in ea, non enim baculum tuum rectum reddet nisi cunctans«.

Metrum Wafir est. p. 204. conf. Djouh.

Similis est loquendi ratio: ما صليت عصا مثله i. e. Prudentiorem eo neminem reperi.

١٧٦ مَا ضَفَا وَلَا صَفَا عَطَاؤُهُ

176. Donum eius neque multum est neque purum.

Proverbium hoc Meïdanius sic explicavit: والصافي الكثير والصافي النقي أي لم يصف وفن الظن ولم يصف من كدر المني
»Vocabulum الصافي multus, الصافي purus est. I. e. Non multum est, ut opinioni consentiens sit et non purum est a sordibus exprobrationis«.

مَا هُوَ إِلَّا سَحَابَةٌ نَاصِحَةٌ ١٧٧

177. Non est is nisi nubes pluviam non emittens.

Dicitur سقاء ناصح »Uter e quo aqua non emanat«. Proverbium virum vehementer avarum esse significat.

مَا أَسَاءَ مِنْ أَعْتَبَ ١٧٨

178. Non male fecit is, qui contentum reddidit.

De eo dicitur, qui apud socium suum se excusantians, se eum contentum redditurum esse.

مَا يُخْنَفُ عَلَى جَرَّتِهِ ١٧٩

179. Non suffocatur rumine suo.

Omnia, quae in animo habet, loquitur nil veritus. conf. C. I, 359. Sed in codice meo et Lugdun. يَخْفُقُ legitur.

مَا أَسْكَتَ الصَّبِيَّ أَهْوَنُ مِمَّا أَبْكَاهُ ١٨٠

180. Quod puerum ad silentium redegit, levius fuit, quam quod eius fletum excitavit.

De eo dicitur, qui, si multum eum petiisse putas, parvo dono a te accepto contentus fit.

مَا لَكَ لَا تَنْبَحُ يَا كَلْبُ الدَّوْمِ قَدْ كُنْتَ نَبَاحًا فَمَا لَكَ الْيَوْمَ

181. Quid tibi est, quod non latres? O canis tranquille! Iam multum latrans eras. Quid tibi hodie est?

Versus sunt, quorum metrum Sarih est. p. 246. In eum dicitur proverbium, qui grandaevus et debilis factus est.

In codicibus Berol. et Pocockianis legimus. proverbii originem talem fuisse. Viri cuiusdam asinum habentis canis latrabat, quotiescunque asinus revertebatur. Quodam die, quum asinus non rediret et canis latratus non audiretur, vir ista verba dixit significaturus, asinum caectari.

١٨٢ مَا يَنْفُضُ أُذُنَيْهِ مِنْ ذَلِكَ

182. Non excutit aures suas ab eo.

Constans est illa in re et eam non permutat.

١٨٣ مَا دُونَهُ شَوْكَةٌ وَلَا دُبَّاحٌ

183. Non ab eo retinet spina et non fissura in interiore digiti parte.

De re dicitur, ad quam facile pervenitur. conf. Djeh.

٧. نَبِج

١٨٤ مَا دُونَهُ شَقْدٌ وَلَا نَقْدٌ

184. Non retinet ab eo propellens et abigens.

Id est: Non retinet ab illa re res timenda et ingrata. Dicit Meidanus, nil ad hoc proverbium explicandum additum esse; fortasse autem vocem شَقْدٌ derivari posse ab اشَقْدٌ repulit et شَقْدٌ repulsus fuit, quasi dictum esset: مَا دُونَهُ بَعْدُ »Non retinet ab ea re distantia longinqua«, ita ut نَقْدٌ praecedenti voci adiuncta esset. Verba autem مَا دُونَهُ شَقْدٌ وَلَا نَقْدٌ »Non est in eo motus« significare, Ebn-Alahrabi dicit. In Kamusi opere legimus: مَا لَهُ شَقْدٌ »Nulla ei res est« (et sic in Samachs.) et مَا بِهِ شَقْدٌ وَلَا نَقْدٌ »Non est in eo vitium«, quae posteriora etiam cum vocali Dhamma enunciari possunt.

١٨٥ مَا لَكَ مِنْ شَيْخِكَ إِلَّا عَمَلُهُ

185. Non est tibi a sene tuo nisi eius opus.

A sene nil, nisi quod perficere valet, postulari potest.
De viro grandaevo dicitur.

١٨٦ مَا يُحْسِنُ تَعَجُّوهُ وَلَا تَنَاجُوهُ

186. Neque bene propinat ei (infanti) lac neque bene cacare eum sinit.

Vox نَجَاو (merda) derivanda est. Dicitur de medicamento homini ventrem solvente نَجَاو futur. يَنْجُوهُ
»solvit eius ventrem». Pronomen ٤ ad omissum وَلَدِ refer-
endum est. Feminae stultitiam proverbium designat.

١٨٧ مَا نَزَعَهَا مِنْ لَيْتَ

187. Non recessit ab ea per vocem لَيْتَ utinam.

Suffixum ٤ ad vocem الفعلَة actionem referendum
est. I. e. Qui facinus turpe peregit, ab eo desistere non vult.
In virum dicitur, qui vituperium ipsi adhaerens vel rem
turpem quam peragit, a se non removet. Vox نَزَعَهَا autem
est pro نَزَعَ عنها omitta praepositione. Quod autem attinet
ad verba لَيْتَ مِنْ ea significant, eum non a se removere
illud facinus, poenitentiam dum agat, dicere enim solet
poenitens: لَيْتَنِي لَمْ أَفْعَلْ »Utinam ego id non fecissem».
Proverbii autem sensus est: Eum facti non poenitet.

١٨٨ مَا هَلَكَ أَمْرٌ عَنْ مَشُورَةٍ

188. Non periit vir propter deliberationem.

Verbis hisce deliberatio in rebus commendatur.

١٨٩ مَا لِلرِّجَالِ مَعَ الْقَضَاءِ مَحَالَةٌ

189. Non est viris cum fato astutia.

١٩. مَا النَّاسُ إِلَّا أَكْمَةٌ وَبَصِيرٌ

190. Non sunt homines nisi caecus et videns.

Diversae sunt hominum naturae.

١٩١. الْمَرْءُ أَعْلَمُ بِشَانِهِ

191. Vir rem suam optime noscit.

١٩٢. الْمَنَّاكِحُ الْكَرِيمَةُ مَدَارِجُ الشَّرَفِ

192. Mulieres generosae sunt viae, quibus ad celsitudinem adscenditur.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur.

١٩٣. الْمَشَاوَرَةُ قَبْلَ الْمَسَاوَرَةِ

193. Deliberatio ante congressum.

Proverbio huic similis ratio est, quam prov. C. I, 149 et C. III, 73.

١٩٤. الْمَدَارَاةُ قِوَامُ الْمَعَاشِ وَمِلَاكُ الْمَعَاشَةِ

194. Comitatus est columen vitae et fulcrum consortii.

١٩٥. مَا أَحْلَى فِي هَذَا الْأَمْرِ وَلَا أَمَرٌ

195. Neque dulcis est hac in re neque amarus.

Id est: Nil facit. In Samachscharii opere sic legitur: ما امر وما احلى et in versibus poetarum sic semper legitur. Conf. Djehh.

١٩٦. مَا لِي فِي هَذَا الْأَمْرِ يَدٌ وَلَا أَصْبَعٌ

196. Neque manus neque digitus hac in re mihi est.

Meritum mihi nullum hac in re est.

مَا رَأَيْتُ صَقْرًا يَرُصُّهُ خَرَبٌ ١٩٧

197. Non vidi accipitrem, cui avis tarda insidiaretur

De nobili adhibetur, quem vilis subiugat.

مَا أُمَامَةٌ مِنْ هِنْدٍ ١٩٨

198. Quam diversa est Omamah ab Hinda!

Duarum mulierum nomina sunt. conf. C. XXIV, 12.

Differentiam inter duas res significat, ut una alterius comparatione instituta definiri non possit.

مَا لُهُ حَابِلٌ وَلَا نَابِلٌ ١٩٩

199. Neque stamen telae neque subtegmen habet.

Nullam rem possidet.

مَا آسْتَبَقَاكَ مِنْ عَرَضِكَ لِلْأَسَدِ ٢٠٠

200. Superstitem te esse non voluit is, qui leoni te obiecit.

De eo dicitur, qui ad rem perficiendam te cogit, cuius finis tibi gratus non est.

مِثْلُ النَّعَامَةِ لَا طَيْرٌ وَلَا جَمَلٌ ٢٠١

201. Similis est struthiocamelo neque avis neque camelus.

In hominem dicitur, cui neque bonum neque malum adscribitur.

٢٠٢ مَا عَسَى أَنْ يَبْلُغَ عَضُّ النَّمْلَةِ

202. Non fieri potest, ut formicae morsus noceat.
Proverbium significat, unum alterius minas non curare.

٢٠٣ مَا سَدَّ فَقْرَكَ مِثْلُ ذَاتِ يَدِكَ

203. Paupertatem tuam non removet, nisi quod manus tua perficit.

Ne in re, quae nobis perficienda est, in alio fiduciam ponamus, proverbium monet.

٢٠٤ مَا قَلَّ سَفَهَاءُ قَوْمٍ إِلَّا مَذَلُّوا

204. Non sunt gentis stulti, nisi despecti sunt.

Similis ratio est proverbio لا بد للفقير من سفيه يناضل «Jurisconsulto oportet sit insipidus quem defendat» عنه

٢٠٥ مَا النَّارُ فِي الْفَتِيلَةِ بِأَحْرَقَ مِنَ التَّعَادِي لِلْقَبِيلَةِ

205. Non est ignis in ellychnio ardentior, quam inimicitia mutua tribui.

٢٠٦ مَا لَهُ حَلَبَ قَاعِدًا وَأَصْطَبَحَ بَارِدًا

206. Quid ei est? Mulgeat sedens et potum matutinum sumat frigidus.

Scholion sic proverbium explicavit: يقال معناه حلب «Proverbii» شاة وشرب من غير ثفل وهذا في الدعاء عليه

sensus talis esse dicitur: Mulgeat ovem et bibat cibo solidiore carens. Hisce autem verbis homini male precantur.

٢٧ مَقْنَعٌ وَأَسْتَدٌ بِأَدِيَةٍ

207. Calantica indutus, dum podex eius apparet.

De eo dicitur, qui arcana sua divulgat. Meid. Samachscharius dixit, proverbium significare, rem alieno loco adhibitam esse.

٢٨ مَا تَسَالَمَ خَيْلَاهُ كَذِبًا وَلَا تَسَايَرَ خَيْلَاهُ
كَذِبًا

208. Non pacem faciunt eius duo equi in mendacio; non simul incedunt eius duo equi in mendacio.

Do mendace utrumque proverbium adhibetur. Dixit poeta:

فَمَا تَسَالَمَ خَيْلَاهُ إِذَا التَّفَقُّتَا وَلَا يُعَوِّجُ عَنْ بَابٍ إِذَا وَقَفَا

»Non pacem colunt eius duo equi, quum occurrunt, et non deflectitur a porta, quum stat“.

Metrum 'Basith est. p. 190.

Dixit Ebn-Alahrabius: Dicitur: Mentitor, cuius duo equi non simul currunt et cuius duo equi pacem non colunt, verax non est, ut eius sermo admittatur.

٢٩ مَا عِنْدَهُ شَوْبٌ وَلَا رَوْبٌ

209. Non apud eum est mel mixtum et lac spissum.

Dixit Ebn-Alahrabius: Vocabulum شرب mel mixtum et روب, lac coagulatum significat. i. e. Nil boni apud eum est. Samachscharius dixit, sensum esse: Non miscet

lac cum aqua i. e. non corrumpit id et id non reparat. De eo adhiberi, qui neque noxius neque utilis sit. Traditionis verba sunt: *لا شوب ولا روب في الشرى*: „Non est deceptio in vendendo et emendo“. Tum quoque dicitur vendenti: *لا شوب* „Tu a vitiis mercis, quam vendidisti, liber es“ conf. Harir p. ٣٨٧

٢١٠ مَا الْإِنْسَانُ لَوْ لَا أَلِّسَانُ إِلَّا صُورَةٌ مُّهِمَلَةٌ
أَوْ بَهِيمَةٌ مُّهِمَلَةٌ

210. Homo, si lingua non fuisset, nil esset, nisi imago similis facta vel brutum neglectum.
Hoc proverbio sermonis facultas laudatur.

٢١١ مَا تَرَكَ اللَّهُ لَهُ شُفْرًا وَلَا ظَفْرًا وَلَا أَقْدَ وَلَا
مَرِيْشًا

211. Non reliquit ei Deus crepidinem palpebrae et unguem et sagittam alis carentem et alatum.
Plura proverbia coniuncta esse videntur, ut quodlibet verbum separatim adhibeatur. Id est: Omnes opes amisit.

٢١٢ مَا لَهُ لَا سُقَى سَاعِدَ الدَّرِّ

212. Quid ei est? Ne satiatur lactis copia in venis uberis!

Male precantur homini optantes, ut venae uberum camelorum lacte careant. Ante *ساعد* در omissam esse statuunt.

٢١٣ مَا يَقُومُ بِرُوبَةٍ أَهْلُهُ

213. Gentis suae res necessarias non perficit.

Alius proverbii legendi modus est: *أر، يروية امرئ*. c. Totam rem suam“. Primaria autem vocis *الروية* significatio esse dicitur res quae lacti inditur, ut coaguletur; aliis autem *الروية* necessitas, res necessaria est. Ebn-Alahrabius dixit, *روية الرجل*, prudentiam, ingenium viri significare. conf. Kamus.

٢١٣ مَا لَهُ جَوْلٌ وَلَا مَعْقُولٌ

214. Neque latus putei neque prudentia ei est.

Proverbii sensus est: Non est ei consilium firmum, sicut latus putei solidum, cuius ruina non timetur, neque prudentia, quae eum a rebus non convenientibus retinet.

٢١٤ مَا يُنْضِجُ كُرَاعًا وَلَا يَرُدُّ رَاوِيَةً

215. Non bene coquit cruris partem tenuiorem et non repellit iumentum aquam hauriens.

In virum debilem, despectum dicitur. Narravit Ahmrah filia Moahwijahi ben-Ahmru, se patrem suum nocte, in cuius fino moreretur, hunc versum recitantem audivisse:

يَا وَبَحَّ صَبِيَّتِي الْأَوْلَاءَ تَرَكْتَهُمْ مِنْ ضَعِيفٍ مَا يُنْضِجُونَ كُرَاعًا

„Vaeh! pueris meis hisce, quos tam debiles reliqui, ut ne cruris partem tenuiorem coquere possent“.

Metrum Camil est. p. 213.

٢١٥ مَا أَمْلِكُ شَدًّا وَلَا أَرْخَاءَ

216. Neque firmiter ligare neque laxare possum.

Quod mihi imponis, perficere non possum.

٢١٦ مَا يُسَاوِي مُتَكَ دُبَابٌ

217. Non valet nervum in muscae pene.

Rem vilem designat. Dixit Nozairus, vocabulum النك significare nervum in interioro penis parte filo similem.

٢١٨ مَا فَخَرَ غَيْرُ قَطُّ

218. Non gloriatus est unquam zelotypus.

Verba haec sapiens dixit, quippe quum انغير eum designet, qui in quamlibet mulierem zelotypus est.

٢١٩ مَا بِهَا عَرِيبٌ

219. Non est in ea (domo) distincte loquens (i. e. ullus).

٢٢٠ مَا بِهَا دَيِّبٌ

220. Non est in ea (domo) ullus.

Conf. lexic. meum sub voce ديب, sed legitur quoque ديب. In Samachscharii opere ما بالدار „non in domo“ legitur. Conf. Kam. Dj.

٢٢١ مَا بِهَا وَابِرٌ

221. Non est in ea (domo) ullus.

De voce وابر dubitant. Fieri potest, ut significet pilos habens aut commorans aut incedens. In Samachscharii opere ما بالدار „non in domo“ legitur.

٢٢٢ مَا أَحْنَى مَنَاحَ الْعُلُوقِ

222. Donavit mihi modo, quo camela in alienum pullum propensa donat.

Vocabulum علوق camela, quae in alienum pullum propensa lac suum retinet, quum odorem

eius percipit, significatur. De eo igitur adhibetur proverbium, qui hypocrisi usus aliam de se mentem palam facit, quam habet.

٢٢٣ مَا سَقَانِي مِنْ سُؤْيِدٍ قَطْرَةً

223. Non mihi bibendam dedit nigri guttam.

Vocabulum سُؤْيِدٍ deminutivi forma vocis سُودٌ est, qua aqua significatur, Arabes enim aquae et dactylis nigri cognomen dederunt. De eo dicitur, qui nullum tibi solatium adtulit.

٢٢٤ مَهْمَا تَعِشْ تَرَهُ

224. Quam diu vives, rem videbis.

Obiectum vocis تَرَهُ, in qua & non est pronominis signum, sed littera in fine addita, supplendum est, scilicet شَيْءًا rem I. a. quamdiu vives, res admirabiles videbis.

٢٢٥ مَا حَوَيْتَ وَلَا لَوَيْتَ وَمَا حَوَاهُ وَلَا لَوَاهُ

225. Non collegisti et non recondidisti; et non collegit id et non recondidit.

Duo sunt proverbia, quae de eo adhibentur, qui vanum petit. i. e. Non collegisti, quod petisti, quia vanum petisti.

٢٢٦ مَا جَاءَ بِمَا أَتَتْ يَدٌ إِلَى يَدٍ وَمَا جَاءَ بِمَا تَحْمِلُ قَرَّةٌ إِلَى جُحْرِهَا

226. Non attulit id, quod manus ad manum perduxit; et non adtulit id, quod formica in foramen suum portat.

Duo sunt proverbia, quae significant, hominem sine praeda et spo frustratum rediisse. In codice meo et Lugd. *يدا الى يد* legitur.

٢٢٧ مَا هُوَ إِلَّا غَرَقٌ أَوْ شَرَقٌ

227. Non est id nisi submersio aut suffocatio

De re dicitur, quae uno et altero modo difficilis perfectu est.

٢٢٨ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ زَبَلَةٌ وَلَا زِبَالٌ

228. Non ei tantum prodest, quantum ore formica portat.

Vocabula *زبلة* et *زبال* eadem significant et coniuncta sunt, ut omnes tales res amplectantur.

٢٢٩ مَا فِي الْإِنَاءِ زِبَالَةٌ

229. In vase res non est.

٢٣٠ مَا لَهُ نَقْرٌ وَلَا مُلْكٌ

230. Neque puteus neque aqua pauca ei est.

Vocabulum *نقرة* pluralis vocis *نقر* locum, ubi aqua restagnat et tum, puteum significat.

٢٣١ مَا أَدْرِي أَغَارَ أَمْ مَارَ

231. Nescio, utrum in regionem Ghaur appellatam an in regionem Nedjd venerit.

Ghaur est occidentalis provinciae Tchamae pars inter mare et Dsat-Ihrk sita.

٢٣٢ مَا بِالْأَدَارِ لَا عِي قِرْدٍ

232. Non est in domo lingens vas, e quo canis bibere solet.

In significatione vocis ٢٣٢ definienda interpretes non consentiunt. Proverbii sensus est: Ullus in domo non est.

٢٣٣ مَا لَكَ هَابِلٌ وَلَا أُبِلٌ

233. Non est ei insidians et camelos non bene pastum ducens.

De eo dicitur, cuius nemo curam habet.

٢٣٤ مَا كَانَ لِيَّيْلِي عَنْ صَبَاحٍ يَنْجَلِي

234. Nox mea Aurorae cedere nolebat.

Proverbium significat, virum re, quam initio assequi non potuisset, post longum temporis spatium potitum esse.

٢٣٥ مَآوُكَ مَاءٌ لَا يَنَالُ قَاحِدٌ

235. Aqua tua aqua est, quam hauriens non sumit.

Id est: Aqua tua tam pauca est, ut capi non possit. De re cum aqua putei comparata, quae pauca et parum utilis est, adhibetur. Sed in codicibus Berol. et Pocock. legitur ٢٣٥ لا ينام, "Non dormit".

٢٣٦ مَا يَشُقُّ غُبَارُهُ

236. Non diffinditur eius pulvis.

Propter celeritatem et levitatem cursus pulverem non excitat, qui diffindatur. De eo dicitur, quocum cursus certamen iniri non potest. Verba haec Kazirus Djasimaho dixit, cuius iam in parte libri, in qua res Sabbae narratae sunt, mentio facta est. conf. T. I. p. 426 C. VII, 9.

٢٣٧ الْمَرْءُ بِأَصْغَرِيهِ

237. Vir per res suas duas minimas est perfectus.

Res duae minimae viri cor et lingua sunt, quae res maximi momenti iure habentur. conf. C. III, 48 لان تسع
بالعیدی خیر من ان تراه et Scharaf-Aldin.

۲۳۸ مَا كَلِمَتُهُ إِلَّا كَحَسْوِ الدِّيكِ

238. Non locutus sum cum eo, nisi quemadmodum gallus aquam sorbet.

Id est : Summa cum celeritate locutus sum.

۲۳۹ مَا يَخْفَى هَذَا عَلَى الضَّبْعِ

239. Non latet hoc hyaenam.

De re omnibus nota dicitur, quia hyaena stupidissimum animal esse putatur.

۲۴۰ مَسَى سَخِيلَ بَعْدَهَا أَوْ صَحِي

240. Vespertino tempore, o Sochaila! post hoc factum aut matutino tempore venias!

Sochaila servae nomen erat, quae Ahmiri ben-Althsarib Alahdwani pecora pastum educebat. Eam Ahmirus semper vituperare solebat, si mane adveniebat vespera adveniens esse dicens, sin vespera, mane. Factum autem est, ut Ahmirus, ad quem, iudex quum esset, duplici sexu praeditum hominem, ut de eo iudicium ferret, adduxissent, in iudicio ferendo dubius haereret. Qua in causa quum serva consilium prudens dedisset, ei ista verba dixit significaturus, eam, postquam ipsum e dubio liberasset, in agendo omnino liberam esse. De eo dicitur proverbium, qui libere a nemine impeditus negotium tractare potest.

۲۴۱ مَا عِنْدَهُ أَبْعَدُ

241. Nil boni apud eum est.

Simili ratione dicitur ما عنده طایل „Non est apud eum longum“ et انه لغير ابعء „Ille profecto non longe remotus est“. Sic autem explicare licet proverbium: ما عنده Quod e rebus petendis apud eum invenitur longius remotum est, quam id, quod apud alios est vel hoc modo: Non est apud eum res, quae longius petatur i. e. res pretiosa.

۲۴۲ مَا لَكَ بِذَمِّ

242. Non est ei prudentia.

In explicanda voce بَذَمَ interpretes omnino non consentiunt. Conf. lex. meum.

۲۴۳ مَا لَكَ أَتَيْتَ مَعَ أَتَيْتِكَ

243. Non sunt tibi nates cum natibus tuis.

Abu-Saidus dixit, proverbium significare, cuidam neque opum multitudinem esse, neque copiam virorum.

۲۴۴ مِنَ الرَّفَشِ إِلَى الْعَرْشِ

244. A scopis ad thronum.

De eo dicitur, qui postquam humilis fuerat, elevatur. Sunt, qui vocem رفش, nomen actionis cum elevationis significatione esse dicant. Initio autem proverbi verbum ارتقى adscendit aut ارتفع elevatus est“ supplendum est. Proverbium genti Iracae proprium esse dicitur.

۲۴۵ مَخَايِدُ أَعْوَرَهَا السَّرَابُ

245. Nubes aptae ad pluviam, quarum melior pars vapor est.

Vapor autem, qui meridiei tempore in desertis apparet, speciem quidem aquae prae se ferens nullam aquam continet, quapropter nubes omnino pluvia carens istis proverbii verbis designatur. De eo dicitur, qui multa verba facit, quarum autem maior pars nihili est.

٣٤٦ مِنْ قَبْلِ تَوْتِيرِ تَرَوْمُ النَّبْضَ

246. Antequam arcum nervo instruxisti, tinnitum arcus vis.

Id est: Rem anto tempus suum vis.

٣٤٧ مَا مِنْ غُرَّةٍ إِلَّا إِلَى جَنْبِهَا غُرَّةٌ

247. Non est macula alba, in cuius latere scabies non est.

Macula alba in fronte equi quum sit signum generositatis, generosum ipsum significat. Proverbium de geuerosis, quibuscum viles mixti sunt, adhibent.

٣٤٨ مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ سَلِمَتْ لَهُ الْمَرْوَةُ

248. Qui certamen de viri virtute contra alios intermittit, ei viri virtus integra est.

٣٤٩ مَنْ عَاشَرَ النَّاسَ بِالْمَكْرِ كَافُوهُ بِالْغَدْرِ

249. Qui in consortio erga homines dolose agit, erga eum perfidia utuntur pensantes.

٢٥٠ الْمَعَاذِرُ مَكَاذِبُ

250. Excusationes sunt mendacia.

Verba haec sunt Motharrafi ben-Alschochajir. Similis ratio proverbio est, quod C. I, 19. legitur.

٢٥١ مَعَ الْمَخْضِ يَبْدُو الرَّبْدُ

251. Dum commoves lactis flores, butyrum recens apparet.

Si summam in re diligentiam adhibemus, voto potimur.

٢٥٢ مَا عَدَا مِمَّا بَدَا

252. Quid praeteriit ex re, quae primum apparuit.

Ahlius imperator Sobairo ben-Alahwwam die pugnae caeli dicto dixisse fertur: هَرَفْتَنِي بِالْحِجَازِ وَأَنْكَرْتَنِي بِالْعِرَاقِ فَمَا عَدَا مِمَّا بَدَا «In regione Hidjasi me cognovisti et in regione Ithrae me abnegasti. Quid autem praeteriit ex re, quae primum apparuit?» I. e. Quid te impedivit, quominus mihi fidem praestares, quemadmodum initio animo habebas?

٢٥٣ مَنْ صَدَّقَ اللَّهَ نَجَا

253. Qui erga Deum sincere agit, is salvus evadit.

Abu-Horairahus verba haec Mohammedem dixisse attulit. Tres viros in deserto simul iter fecisse narrant. Subito incidente pluvia ad montis antrum confugerant expectantes, donec pluvia cessaret. Accidit autem, ut petra e monte delapsa antri introitum omnino clauderet. Omnibus autem desperantibus unus eorum dixit: Quilibet vestrum optimum quod peregit opus, memoret et Deum invocet. Hoc consilium quum sequerentur, factum est, ut singulis joquentibus sensim sensimque petra ab antri introitu recederet. Mohammedes autem istam rem audiens illa verba dixit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt.

٢٥٤ مَنْ أَكْثَرَ أَهْجَرَ

254. Qui multa verba facit, absurde loquitur.

De eo dicitur, qui verbis suis res ipsum non spectantes attingit.

٢٥٥ مَنْ أَغْتَابَ خَرَقَ وَمَنْ أَسْتَغْفَرَ رَقَّ

255. Qui absentem traducit, lacerat et qui veniam petit, reparat.

Dicunt obiectum verbi خرق esse ستر الله „Dei velum“ et tum sensum esse: Si veniam petit, reparat id, quod laceravit. Proverbium imperat hominibus, ut peccatorum veniam petant. Loco vocis رَقَّ, legitur quoque رَقَا.

٢٥٦ مَنْ حَفَرَ مَغْوَةً وَقَعَ فِيهَا

256. Qui foveam fodit, in eam incidit.

Vocabulum مغواة fovea est, quae tegitur, ut lupus aut hyaena hoedo superimposito allekti in eam incidunt. conf. Djeuh. s. غوى. In Samachscharii opere sic legitur alterum proverbium: „Qui من حفر لاختيه جبا وقع فيه منكبا“ fratri suo foveam fodit, in eam pronus concidit.“

٢٢٧ مَنْ يُطِيعْ غَرِيبًا يُمَسِّ غَرِيبًا

257. Qui Gharibo obedit, is vespera peregrinus erit.

Inest proverbio verborum lusus in voce غريب, quod nomen proprium viri est, qui Gharib ben-Ihmlik (vel Ohmluk) ben-Lauds ben-Sem ben-Noah appellabatur et in voce غريب peregrinus. Iste vir opum dilapidator fuisse dicitur.

٢٥٨ مَنْ يُطِيعْ عَكْبًا يُمَسِّ مُنْكَبًا

258. Qui Ihcabbo obedit, is vespera prostratus est.

Ihcabb nomen viri est, cui ab Alnohmano ben-Almondsir carceris custodia tradita erat.

٢٥٩ مَنْ يُطْعَ نَمْرَةً يَفْقَدَ ثَمَرَهَا

259. Qui pardo obedit, fructu destitutus erit.

٣٦. مِنْكَ رِبْضُكَ وَإِنْ كَانَ سَمَارًا

260. Tuus est victus tuus sufficiens et si lacaqua dilutum est.

De propinquis vilibus et familia usurpatur proverbium
conf. Kam. s. رِبْضَ

٣٦١. مِنْكَ أَنْفُكَ وَإِنْ كَانَ أَجْدَعًا

261. Tuus est nasus et si amputatus est.

De eo dicitur, cuius tam malum quam bonum ad te attinet, et si non bene erga te agit. Verba haec Konfodsum ben-Djahwanah Masinitam Alrabiaho ben-Cahb Masinitae dixisse tradunt. Causam talem fuisse. Alrabiahus fratri suo Comaischo homini inepto equum generosum tradiderat, quo ad suos veheretur. Vir autem astutus quidam e gente Banu-Malic oriundus, cui nomen Korad ben-Djorm, isti genti se immiscuerat occasionem illius equi abripiendi capturus, occultaverat enim prudenter, quinam esset et quanam praesentiae causa. Qui quum Comaischum equo illo vehementem vidisset, camelam suam conscendit eique obviam venit, speravit enim fore, ut eum deciperet. Dixit autem illi inepto, se scire asinam multum pinguem et asinum cum ea aureum. Quibus si potitus es, gentis tuae ollas implebis et a paupertate securus eris. Quibus verbis ineptus fidem habens interrogavit, quomodo illis potiri posset. Alter dixit: Ego tibi eos adferam, sed nonnisi equo tuo nocte vehens ego eos assequi possum. Offerebat igitur

ineptus equum suum, quem alter tradita camela, ut ipsum loco quodam expectaret redeuntom, conscendit. Ineptus autem famo coactus, quum alter non reverteretur, ad suos rediit. Rabiahus ob illam rem vehementer iratus fratrem in terram prostravit, ut eum occideret. Quod quum Konfodsus videret ista proverbii verba dixit, significaturus, fratrem, etsi male egisset, ferendum esse. conf. C. I, 51. Legitur quoque وان ذن „et si muco manat“ Sámachsch. Koradus autem cum equo ad suos veniens rem versibus sequentibus narravit:

رَأَيْتُ كُمَيْشًا نَوَّكَهُ فِي نَافِعٍ وَلَمْ أَرْ نَوَّكًَا قَبْلَ ذَلِكَ يَنْفَعُ
يَوْمًا عَيْرًا مِنْ نَصَارٍ وَعَسَاجِدٍ فَهَلْ لَكَ فِي عَيْرٍ كَذَلِكَ مَطْمَعُ
فَقُلْتُ لَهُ أَمْسِكْ قُلُوصِي وَلَا تَرَمْ خِدَاهَا لَهُ إِنَّ ذُو الْمَكَائِدِ يَخْتَنِعُ
فَأَصْبَحَ يَرْمِي الثَّاقِفَيْنِ بِطَرْفِهِ وَأَصْبَحَ تَحْتِي ذُو أَفَانِينَ جُرْشَعُ
أَبْرَ عَلَى الْجَرْدِ الْعَنَاجِيحِ كُلِّهَا فَلَيْسَ وَلَوْ أَقْحَمْتَهُ الْوَعْرَ يَكْسَعُ

„Vidi Comaischum, cuius stupiditas mihi utilis erat, et non vidi stupiditatem ante illud utilem. Sperat asinum ex auro puro confectum. Et num tu talis asini cupidus es? Eique dixi: Prehende camelum meum iuvencum, et ne decipere eum quaeras, siquidem astutus decipit. Is mane occidentem orientemque versus oculum direxit, et sub me est equus varii cursus, amplo ventre praeditus, qui omnes glabros, praestantes equos superabat, et qui, etsi eum in salebrosam locum propulsem, pede non offenderet.“

Metrum Thawil est. p. 161.

٣١٣ مَا أَنْتَ بِأَتْجَاهِم مَرْقَة

262. Tu non es eorum celerrimus quoad animam.

المركة النفس وانجى من: Meidanus hoc scholion adtulit: النجاة يضرب لمن افلت من قوم قد اخذوا واصيبوا نجاة a انجى et النفس idem est, quod المركة Vocabulum, derivandum est. Adhibetur de eo, qui salvus evasit e gente, quae capta et poena adflicta erat.“ Dilucidus Samachscharius, qui ما هو ما habet, proverbium hisco verbis explicavit: جنى قوم جنابة فاخذوا وافلت احدهم فقيـل: ما هو باجاهم مركة اى نفسا واجاهم من النجا وهو السرعة. Gens crimen commiserat., اى انما اتجاه القدر ولا نجاة. Capta et punita est; sed unus eorum salvus evasit. Dicebatur igitur: ما هو باجاهم مركة id est نفسا (quoad animam). Vox اتجاهم autem ا نجا, quae vox celeritatem significat, derivanda est. Id est: Fatum eum eripuit et non celeritas.

٢٦٣ مَن نَجَا بِرَأْسِهِ فَقَدْ رِبِحَ

263. Qui caput suum e periculo liberavit, iam lucro potitus est.

Metrum Redjes est omissa prima syllaba. Proverbium significat, rem perdifficilem et periculosam fuisse, ut, qui e periculo salvus evaserit, contentus esse debeat. Abuhbaidus dixit, versus hos in noctes proelii Siffinensis compositos esse:

الَّيْلُ دَاجٌ وَالْكَبَاشُ تَنْتَطِبُّ بِطَاحِ أُسْدٍ مَا أَرَاهَا تَصْطَلِحُ

فَمَنْ نَجَا بِرَأْسِهِ فَقَدْ رِبِحَ

„Nox tenebrosa est et arietes cornibus petunt modo leonum, non eos video pacem ineuntes. Qui autem caput suum e periculo liberavit, iam lucratus est.“

Metrum Redjes est. conf. p. 231.

٢٦٤ مَتَى عَهْدُكَ بِأَسْفَلِ فَيْكِ

264. Quando vidisti inferiorem oris tui partem?

Meidanius proverbio hocce scholion adiecit: اى متى انفرت يضرب للامر القديم وللرجل يخرف قبل وقت الخرف وقال ابن الاعرابى يضرب للذى يطلب ما لا ينال ويعنى القايل به اسنانه ان كان صغيرا قال وهذا مثل قولهم هيهات طار غرابها بجردانك وقال ابو عمرو تقول انا قدم عهدك بالرجل ثم رايته متى عهدك باسفل فيك فيقول الحبيب زمن انسلام رطاب وربما قيل زمن الفطاحل يريدون قدم العهد Id est: Quando primores dentes abiecasti? De re antiqua adhibetur et de viro, qui mente sana privatur ante tempus. Dixit Ebn-Alahrabius: De eo adhibetur, qui invenit id quod non accipit. Dicens autem eo dentes suos significat, quando parvus erat. Et hoc simile est verbis: «Diu est, quod eius corvus cum muribus tuis avolavit» (conf. C. XXVII, 23.). Dixit Abu-Ahmrus: Quum diu virum non vidisti, tum vero cum vides, dicis: متى عهدك باسفل فيك «Quando vidisti inferiorem partem oris tui?» Et dicit respondens: من السلام رطاب «Tempore Alsalam rithab» et saepius dicitur زمن الفطاحل «tempore Alfithahli», quo antiquum tempus designant.

Samachscharius autem hoc scholion addidit: يقول الرجل اذا سئل عن الشى لم يعهد به منذ زمان طويل يعنى بعد عهدى كبعد عهدك باسفل فيك اى باسفل تغرك ومنبته وذلك قبل الاثغار الفم يذكر ويراد به الاسنان Verba haec dicit vir, quum interrogatus est de re, quam diu non vidit. I. e. Distantia temporis meae, quo vidi, est ut distantia temporis, quo vidisti inferiorem partem oris tui i. e. inferiorem dentium partem et locum, unde dentes nascuntur et hoc est, antequam primores dentes abiiciuntur. Oris vero mentio fit, quo dentes designentur. Et dicitur: Foetus lacertae Lybicae os non decidit, id est: eius dentes.

٣٦٥ مَنْ وَفَى شَرَّ لَقْلَقَةٍ وَبَقْبَعَةٍ وَدَبْدَبَةٍ فَقَدْ وَفَى

265. Qui custoditus est a malo linguae suae et ventris sui et penis sui, is omnino custoditus est.

Id est: Is ab omni malo securus est. De eo dicitur. qui multum loquitur etc. In Scharaf-Aldini libro legitur: اذا وقع et in fine كله الشر وفى et sic in codice Berolinens.

٦١ مَنْ يَسْمَعُ يَخْلُ

266. Qui audit, is opinatur.

Id est: Si quis rumores de aliorum vitiis accipit, eius animo opinio prava de aliis inhaeret.

٣٦٧ مَنْ كَلَا جَنْبَيْكَ لَا كَيْبِكَ

267- Ex utroque latere tuo tibi non obeditur.

Loco vocis جانبيك legitur جانبيك, quod idem est. De eo dicitur, qui spe et ope destitutus est.

٣٦٨ مَنْ يَطْلُ هُنَّ أَبْيَهُ يَنْتَطِقُ بِهِ

268. Cui penis patris sui longus est, is eo tanquam zona medium corporis sui cingit.

Id est: Cui multi sunt fratres, is potens et honoratus est. Dixit poeta:

فَلَوْ شَاءَ رَبِّي كَانَ أَبْرَ أَبْيَهُمْ طَوِيلًا كَأَبْرِ الْهَارِثِ بْنِ سَدُوسٍ

„Si dominus meus voluisset, penis patris eorum longus fuisset, ut penis Alharitsi ben-Sadus.

Metrum Thawil est. c. p. 163.

Ille enim Alharitsus viginti et unum filios habuisse dicitur. Ahlium imperatorem proverbii verba dixisse, Samachscharius narravit.

٣١٩ مَنْ يَطْلُ ذَيْلَهُ يَنْتَطِفُ بِهِ

269. Cuius lacinia longa est, is ea tanquam zona utitur.

Abu-Hatimus retulit, Alazmāihum dixisse, proverbium significare, virum divitias suas modo haud conveniente adhibere. Legitur quoque sic proverbium:

٢٧٠ مَنْ يَطْلُ ذَيْلَهُ يَطَأُ فِيهِ

270. Cuius lacinia longa est, is pede eam calcit. Quae proverbialia in divitem, qui prodigus est, dicuntur.

٢٧١ مَنْ يَنْكِحِ الْحَسَنَاءَ يُعْطِ مَهْرَهَا

271. Qui feminam pulchram matrimonio sibi iungit, is dotem eius dat.

Qui rem sibi necessariam petit, studium suum in ea acquirenda ponit et opes suas erogat. Proverbium docet, opibus aliorum favorem conciliandum esse.

٢٧٢ مَنْ سَرَّ بَنُوهُ سَاءَتْ لَهُ نَفْسُهُ

272. Quem filii sui laetitia adficiunt, ei anima sua displicet.

Verba haec Dhirarus ben-Ahmru Dhabbita dixisse fertur. Huius viri filii tredecim numero erant, quorum quisque incursionem hostilem fecerat et princeps factus erat. Quos quum die quodam cum filiis, quos haberent congregatos conspiceret, ista verba dixit, sciebat enim,

illos, quod ipse grandaevus esset, ad istam aetatem pervenisse. conf. Ibn-Kotaib p. 89. ed. Eichhorn.

٢٧٣ مِثْلُ ابْنَةِ الْجَبَلِ مِثْلُ مَهْمَا يُقْلَ تَقْلُ

273. Similis filiae montis (Echo), quae omnia, quae dicuntur, repetit.

In imbecillem mente dicitur, qui cuiusvis sententiam sequitur.

٢٧٤ مَنْ أَشْبَهَ أَبَاهُ فَمَا ظَلَمَ

274. Qui patri suo similis est, iniustus non est

Similitudo cum patre est res conveniens, nemo enim dignior, qui patri similis sit, quam filius. Alii autem dicunt: „Iniustus non est pater in eo, quod filius ipsi similis est.“ Hocce proverbium e versu Caahbi ben-Sohair derivatum esse dicunt:

أَنَا ابْنُ الْكَذَى لَمْ يَخْرُنِي فِي حَيَاتِهِ قَدِيمًا وَمَنْ يُشَبِّهَ أَبَاهُ فَمَا ظَلَمَ

,Ego filius eius sum, qui, dum vivebat, olim ignominia me non adfecit, et qui patri suo similis est, is iniuste non agit“. Metrum Thawil est p. 162. conf. Harir. p. 580.

٢٧٥ مَنْ يَكُنْ أَبُو حَدَاءٍ تَجِدْ نَعْلَاهُ

275. Cuius pater sutor est, eius calcei praestantes sunt.

In eum dicitur, cui adiutores auxilio sunt.

٢٧٦ مَنْ لَكَ بِأَخِيكَ كَلَّةٌ

276. Quis tibi frater tuus totus est?

Abu-l'Dardāi Anzaritae verba fuisse dicuntur. Id est: Amicus tuus non in omnibus rebus tibi placere potest,

eum igitur patienter feras oportet, etsi eius agendi ratio interdum tibi displiceat.

٢٧٧ مِنْ الْعَنَاءِ رِيَاضَةُ الْهَرَمِ

277. Molestiae est condocere aetate decrepitum.

Ad Almanzum chalifam schismaticorum unus pervenit. Quem quum Almanzum verbis perstringeret, dixit:

أَتَرَوْضُ عِرْسَكَ بَعْدَ مَا كَبُرَتْ وَمِنْ الْعَنَاءِ رِيَاضَةُ الْهَرَمِ

„Num uxorem tuam condocis, posteaquam grandaeva facta est, et condocere aetate decrepitum res molesta est“ Metrum Camil est. p. 214.

Almanzum, qui viri illius submisso loquentis verba non intellexisset, Alrabiahum praesentem interrogavit, quid senex dixisset. Alrabiahus respondit:

الْعَبْدُ عَبْدُكُمْ وَالْمَالُ مَالُكُمْ وَهَذَا عَذَابُكَ عَنِّي الْيَوْمَ مَصْرُوفٌ

„Servus est servus vester et opes sunt opes vestrae et num poena tua mihi hodie remittitur? Metrum Basith est. p. 190.

Almanzum virum impune dimisit et Alrabiahi factum gratum habuit.

٢٧٨ مَا أَسْتَتِرُ مِنْ قَادَ الْجَمَلِ

278. Qui camelum ducit, absconditus non est.

Dixit Alkolachus:

أَنَا الْقَلَاخُ بْنُ جَنَابِ بْنِ جَلَا أَخُو خَنَائِيزِ أَفْوَدَ الْجَمَلَا

„Ego sum Alkolachus filius Djanabi filii Djalae, fra-

1) Djanab avus eius erat.

ter¹⁾) malorum duco camelum. Metrum Redjes est. p. 231.

٢٧٩ مَا لَهُ سَارِحَةٌ وَلَا رَاحَةٌ

279. Non est ei aut pecus pastum incedens aut e prato vespera rediens.

Id est: Nil possidet. conf. Djcuħ.

٢٨٠ مَعْيُورَاءُ تَكَاتَمُ

280. Asini, qui se invicem mordent.

Stultos inter se concitatos et tumultuantes significat.

٢٨١ مَنْ لِي بِالسَّانِحِ بَعْدَ الْبَارِحِ

281. Quis efficere mihi potest, ut a latere sinistro veniat, postquam a latere dextero venit.

Ad virum quendam dorcades a latere dextero ipsi venientes, id quod Arabibus malo omni est, transierunt. Quod quum aegre ferret, alius quidam dicebat, illas ei a latere sinistro iam transituras esse. Respondit autem vir proverbii verbis significaturus, se de re desperare. In Samachscharii opere من لك legitur.

٢٨٢ مَنْ أَسْتَرَى الذِّئْبَ ظَلَمَ

282. Qui lupum esse vult pastorem, iniustus est.

Id est: Iniustus est in gregem. Alii autem dicunt, posse significare, eum iniustum in lupum esse, cui rei, cui praeesse non possit, curam tradat. Verba autem ista Actsamo ben-Zaifi tribuuntur. De eo dicitur proverbium, qui virum haud fidum rei praeficit. Narrant, Ahmirum ben-

1) In Kamusi opere pater legitur.

Ohbaid ben-Wahab filiam Zaifi sororem Actsami Zahbaham appellatam in matrimonium duxisse et ex ea tres filios Dsibum (lupum), Calbum (canem) et Sabohum (leonem) genuisse. Calbum, qui mulierem e gente Banu-Asad (sc. e familia Banu-Habib) in matrimonium duxisset, in gentes Kais (sc. Kais ben-Naufal, Kais ben-Wahban et Kais ben-Djabir) hostiliter irrupisse eorumque opes diripuisse. Tum gentem Banu-Asad in gentem Banu-Calb, qui sororis filii essent, irrupisse eosque pro gentibus Kais cepisse. Calbum autem filiam Ahmiri ad avunculum suum Actsamum venisse rogatum, ut ipsi Kaisitas eorumque opes traderet, se enim filios suos a gente Banu-Asad redempturum esse. Actsamum, qui rem facere vellet, patrem Zaifum dissuasisse dicentem: Ne facias, Calbus enim est vir angustus animo. Quod si ei opes tradideris, eas retinebit, sin vero Kaisitas ei dederis, eorum lytrum accipiet. Tradas potius opes Dsibi manibus, praestantissimus enim et generosissimus fratrum est. Tradidisse igitur Actsamum opes Dsibo, Kaisitas Calbo. Calbum autem, fratrem suum Dsibum quum decepisset, opes sumsisse et dixisse: Si vultis, capronis vestris amputatis vos libere dimittam, dum ego vestrum opibus potior, vos autem meos filios libere dimittatis eorum opibus retentis. Calbus lytri desiderio captus Kaisitas diutius apud se retinuit. Actsamus autem quum de re certior factus esset, dixit: **من استرعى الذئب ظلم** «Qui lupum pastorem esse vult, iniustus est» et ad eum veniens, dixit: **انك لفي اموال بني اسد واهلك في الهوان** «Tu possides opes gentis Banu-Asad, dum gens tua in contemptu est», tum dixit: **نعمير كلب في بوس اهله** «Voluptas Calbi (canis) in miseria gentis suae est,» quae quoque verba in proverbii consuetudinem venerunt. conf. Djeuh. s. **ري** et **ظلم** nec non Cap. VII, 126.

٢٠٣ مَن حَبَّ طَبَّ

283. Qui amat, industrius est.

Proverbium hisce verbis explicatur: قالوا معناه من أحب فطن واحتال لمن يجب والطب للذوق Dicunt, sensum eius esse: Qui amat rem intelligens est, et in re, quam amat, sibi acquirenda solers est, nam vocabulo طب solertiae significatio inest. Samachs. In Kamusi opere أحب legitur.

٢٨٤ مِنْ تَطَاتِيهِ لَا يَعْرِفُ قَطَاتَهُ مِنْ لَطَاتِهِ

284. Propter stupiditatem nates suas a fronte discernere nequit.

Legitur quoque طاته من significatione haud diversa.

٢٨٥ مَطْلُهُ مَطْلٌ نُعَاسِ الْكَلْبِ

285. Moram ei intulit, ut mora est somnolentiae canis.

Id est: Longam moram ei concessit, quippe canis somno deditus est. conf. Kam.

٢٨٦ أَلْمَنَّا عَلَى السَّوَايَا

286. Mortes super sellis.

Legitur quoque للوايا على cum eadem significatione. Proverbium Ohbaido ben-Alabraz adscribitur, qui verba dixisse fertur die infausto, quo Alnohmanus, ut versus diceret, eum rogasset. Abu-Ohbaidus dixit, alios esse, qui in proverbio voce للوايا mulierum clitellas significari dixerint, se autem putare proprium verborum sensum esse: homines mortui super sellis portati, et verba postea ad res calamitosas significandas adhibita esse. conf. Djouh. s. v. حوى.

٢٨٧ الْمَنِيَّةُ وَلَا الدَّنِيَّةُ

287. Mors et non dedecus.

Id est: Mortem dedecori prae habendam esse puto. Si accusativi casum admittis, verbum اختار prae habeo supplendum est, sin vero nominativum ponis, sic explicandum est: الْمَنِيَّةُ إِلَى أَحَبٍّ وَلَا الدَّنِيَّةُ «Mors mihi gratior est et non dedecus». Proverbii auctorem Ausum ben-Haritsah esse dicunt.

٢٨٨ الْمَوْتُ الْأَحْمَرُ

288. Mors rubra.

Dixit Abu-Ohbaidus, verba haec proferri in patientia noxae et molestiae. Alazmāihus dixit, hoc duplici modo explicari posse: Uti homines loquendi modo: mors rubra et mors nigra. Tribui morti colorem leonis, quasi mors tanquam leo in hominem irruat. Aliis autem rubro significari novum. Abu-Ohbaidahus autem dixit, homini terrore commoto totum mundum tum rubrum tum nigrum videri, quemadmodum Abu-Sobaidus Thajjita in describendo leone dixerit:

إِذَا عَلِقْتَ قَرْنًا خَطَاطِيفُ كَفِّهِ رَأَى الْمَوْتَ بِالْعَيْنَيْنِ أَسْوَدَ أَحْمَرَ

«Quando ungues manus suae adversario inhaerent, videt oculis suis mortem nigram, rubram».

Metrum Thawil est. p. 161.

٢٨٩ الْمَوْتُ السَّحِيحُ خَيْرٌ مِنَ الْحَيَاةِ الدَّامِنَةِ

289. Mors lenis melior est, quam vita vituperata.

٢٩. مَنْ عَتَبَ عَلَى الدَّهْرِ طَالَتْ مَعْتَبَتُهُ

290. Qui obiurgat tempus, eius obiurgatio diuturna est.

Legitur مَعْتَبَتْهُ et مَعْتَبَتْهُ. Meidanius autem sic vertendum putat: Qui irascitur tempori, eius ira longa est.

٢٩١ الْمِكْتَارُ كَحَاطِبِ اللَّيْلِ

291. Qui multum loquitur, ei similis est, qui noctu ligna colligit.

Proverbium, quod Actsamo ben-Zaifi adscribitur, de eo adhibetur, qui omnia, quae ipsi in mentem veniunt, loquitur. Ut noctu ligna colligens saepe aut serpentis aut scorpionis morsu laeditur, sic multa loquens verbis suis sibi nocet. In Scharaf-Aldini opere كَحَاطِبِ لَيْلٍ legitur.

Dixit poeta:

أَحْفَظْ لِسَانَكَ أَيُّهَا الْإِنْسَانُ لَا يَقْتُلَنَّكَ إِنَّهُ نَعْبَانٌ

كَمْ فِي الْمَقَابِرِ مِنْ قَنِيذِلٍ لِسَانِهِ كَانَتْ تَخَافُ لِقَاءَهُ الْأَقْرَانُ

»Custodi linguam tuam, o homo, ne te occidat, nam serpens est longus. Quot sunt in sepulchris occisi a lingua sua, quibus occurrere timebant hostes!

Metrum Camil est. p. 213.

Proverbium duplici modo adhiberi dixit Scharaf-Aldinus, tum de eo, qui in sermone bona cum pravis misceat tum de eo, qui sermone suo erga se iniustus sit.

٢٩٢ مَنْ يَرَى يَوْمًا يَرِيهِ

292. Qui diem videt, in eo conspicitur.

Verba haec Calhabus ben-Schubub Asadita primum

dixisse fertur¹⁾). Qui quum solus in gentem Thai incurreret, Haritsahus ben-Lam 'Thajjita virum gentis suae, qui Iht-
rimus appellabatur, fortem et strenuum ad se vocavit in-
terrogans, num ab isto pravo eum liberare posset. Qui
quum se posse respondisset, decem speculatores cum eo
misit. Invenerunt illum in umbra arboris Araca appellatae
dormientem et equum ad latus alligatum. Vir igitur ille
strenuus cum socio ad eum descendit. Eius manibus ar-
reptis in terra cubantem retinuerunt. At evigilans dexteram
manum ex unius manibus retrahens iugulo compresso virum
necavit. Tum reliqui advolarunt et iacentem vinculis con-
strinxerunt. Occisi autem filius Haudsahus ben-Ihtrim, ut
sibi ius vindicandi concederetur, petiit. Caeteri, se eum ad
Harithsahum adducturos esse, dixerunt. Advenienti Ha-
ritsahus dixit: يَا كَلْحَبْ اِنْ كُنْتَ اَسِيرًا فَطَالَمَا اَسَرْتَ «O Cal-
habe, si captus nunc es, et saepissime captivos fecisti». Cal-
habus autem istis verbis, quae in proverbii consuetudinem
venerunt, respondit. Haritsahus tum occisi filio, ut vin-
dictam sumeret, permisit. Reliqui autem dum inter se
sermonem faciebant, Calhabus vincula solvens fuga se
cripuit tanta celeritate, ut ipsi equis vehentes eum non at-
tingerent. Tali modo vindicandi spe frustrata Haudsahus
hos versus dixit:

اِلَى اَللّٰهِ اَشْكُوْا اِنْ اُوْبَ وَقَدْ تَوَيَّ قَتِيْلًا فَاَوْدَى سَيِّدُ الْقَوْمِ عِتْرِمُ

فَمَاتَ ضَيَاعًا هَكَذَا بَيِّدَ اَمْرُهُ لَثِيْمٍ فَلَوْ لَا قَبِيْلَ ذُو الْوَتْرِ مَعْلَمُ

«Apud Deum queror, quod redeo et iam substitit ille oc-
cidendus, periit enim gentis dominus Ihtrimus. Mortuus
autem est sine vindicta isto modo per manum viri vilis.
Et si non (hoc accidisset), dictum fuisset: Vindictam

1) Ad proverbium C. XXIV, 359. legitur oratio, quam Ahnsirus ben-
Althsarib genti suae habuit. In ista oratione proverbii huius
leguntur verba.

sumens cognitus factus est. Metrum Thawil est. p. 161.

Calhabus autem versus audiens sic respondit:

أَحْزَنَةُ إِنْ تَفْخَرُ وَتَذَعُمُ أَنَّنِي لَيْثِيْمٌ فَمَيِّ عَيْتُهُمُ الْكُؤْمُ الْأَمُّ
فَأَقْسَمُ بِالْبَيْتِ لَتَحْتَرُمَ مِنْ مَنَى الْيَةِ بِرِ صَادِقٌ حِينَ يَقْسَمُ
لَتَصَبُّ بِقَفْرِ فِي قِفَارٍ وَضَبْعَةٌ خَمْرٌ وَيَبُوعُ الْفَلَا مِنْكَ أَكْبَرُ
فَهَلْ أَنْتَ إِلَّا خُنْفَسَاءُ لَيْثِيْمَةٌ وَخَالِكَ يَبُوعُ وَجَدَكَ شَيْهَمُ
أَتَوَعِدُنِي بِالْمَنْكَرَاتِ وَأَنْنِي صَبُورٌ عَلَى مَا تَابَ جَلْدٌ صَلَاحَتُهُ
قَالِ أَفْنٌ أَوْ أَعْمَرٌ إِلَى وَقْتٍ مُدَّةٍ قَالِي أَبْنُ شُؤْبُوْبٍ جَسُورٌ غَشْمَشْمُ

»O Haudsaho! si gloriaris et contendis, me vilem esse, tum Ithrimus vilis me vilior est. Iuro per domum sacram ad Minam pertinentem iusurandum verissimum, verax quando iurat: Profecto! Lacerta in deserto, et hyaena claudicans et mus deserti to generosior est. Tu nonnisi vilis scarabacus et avunculus tuus mus et avus tuus crinaceus est. Num tu mihi minaris calamitates, dum ego sum patiens in ferendo eo quod accidit, tanquam durus, robustus (camelus). Sive ego interco sive in vita conservor usque ad tempus longinquum, ego sum filius vehementiae (vehemens) audax, intrepidus».

Metrum Thawil est. p. 161.

Samachscharius proverbium sic explicavit: اَي من راي

بصاحبه يوما غير صالح لسم يومن ان يرى مثل ذلك اليوم
به قال الشاعر

لَا تَشْمَتَنَّ فَإِنَّ الدَّهْرَ ذُو دُولٍ

ويروى من ير يوما اى من تهضم صاحبه واره يوما مكروها
رئى به غدا يصرب في تنقل احوال الدهر باهله قال الشاعر

مَنْ يَرِ يَوْمًا يَرَبَهُ وَالذَّهْمُ لَا يَغْتَرِبُهُ

Id est : Qui socium suum die infelici ad afflictum videt, securus non est, quod simili die non affligatur. Dixit poeta: »Ne ob aliorum calamitates laetus sis, nam tempori vicissitudines sunt«.

Hemistichium metri Basith est. p. 190.

Legitur quoque quarta verbi رای forma, ut sensus sit: Qui alium adfligit et causa est, ut ingratum ipsi diem videat, mox simili addicietur. Proverbium vicissitudines temporis significat. Dixit poeta:

»Qui diem vidit, in eo conspicitur, nam tempus per eum non decipitur.«

Metrum. Redjes est. p. 231.

۲۹۳۰ مَن يَنُكِ الْعَيْرَ يَنُكِ نِيَاكَ

293. Qui fuit asinum silvestrem, multum futu-
entem fuit.

Verba haec Chidhrus ben-Schibl Chotsahmita dixit, cuius uxor Haschimi amica erat. Chidhrus quum aurum et argentum sub arboris radice abscondidisset et uxori suae rem narrasset, haec servam ad amicum misit, ut opes auferret. Serva herum suum rei certiore fecit. Herus, qui ad locum illum Haschimum expectaturus accesserat, opes suas iam ablatas esse vidit. Per aliquot dies tacens uxori narravit, se urinatore quodam occiso duabus unionibus potitum esse et quodam loco abscondidisse, simul servae dicens, si hera tua te ad Haschimum misit, ad me prius venias. Factum est, quemadmodum praeviderat. Hera ad Haschimum servam misit. Tum Chidhrus fratrem Zojaidum secum ducens ad istum locum ante Haschimum pervenit. Ibi absconditi Haschimum audiverunt versus canentem, quibus tota res palam fieret. Chidhrus autem in Haschimum impetum faciens dixit: Qui fuit asinum sil-

vestrem, multum futuentem fuit; quae verba proverbii loco in eum dicuntur, qui cum victore certat. Haschimus manibus post tergum ligatis, ut confiteretur, ubi opes essent, coactus, capite tandem truncatus est. Serva autem, quae rem indicaverat, a Chidro loco uxoris, quam mortis poena mulctaverat, in matrimonium ducta est. De eo dicitur, qui saepius vincentem vincit. Samachs. Proverbio metrum Sarih est. c. p. 245.

مَنْ سَلَكَ لَجْدَ أَمِنَ الْعِثَارَ ٢٩٤

294. Qui incedit in terra dura ac plana, securus est, ne pede offenda.

Monet nos proverbium, ut incolumitatem quaeramus.

مَنْ تَجَنَّبَ لَجْبَارَ أَمِنَ الْعِثَارَ ٢٩٥

295. Qui evitat terram mollem, in qua lapides iacent, ne pede offenda, securus est.

Conf. Kam. s. v. خبير

مَنْ دَخَلَ طَغَارَ حَمَرٍ ٢٩٦

296. Qui vicum Taghari intrat, dialecto Himjaritica utitur.

Narrant Arabem campestem ad regem Iemanac venisse. Regem, ut eum honore adficeret, sua lingua Himjaritica usum dixisse: **ثَب** Sede; Arabem autem sali intellexisse et desilientem a loco alto periisse. Quod quum vidisset rex, de causa facti certiore factum ista verba dixisse. Proverbium significat, eum, qui se genti immisceat, eius mores imitari debere. Samachs. **طَغَار** Thaghari nomen vici Iemanensis est. Sunt, qui voci **حَمَر** significationem luto rubro tinxit tribuant, quia in illo vico luto rubro مغرة appellato uterentur.

٢٩٧ مَنْ يَرُدُّ السَّبِيلَ عَلَى أَذْرَاجِهِ

297. Quis est, qui torrentem in viam suam retrudat?

Rem significat, quae perfici nequit.

٢٩٨ مَنْ يَشْتَرِي سَيْفِي وَهَذَا أَثَرُهُ

298. Quis gladium meum emit et hoc est eius fulgur?

Metrum Sarih est c. p. 245. Almoſadhdelus, dixit, Alharitsumben-Thsalim Morritam verbis hisce primum usum esse. Causam eorum talem fuisse narrant: Chalidus ben-Djahfar ben-Cilab Sohairum ben-Djadsimah Ahbsitam occiderat. Huiusce rei causa vindictam gentis Ghathfan metuens ad Alnohmanum se in eius clientelam recipiens confugit. Ibi cum fratre suo Ohtbaho ben-Djahfar benigne exceptus ad cibum societatemque regis admissus est. Interim Kaisus ben-Sohair bellum contra gentem Banu-Ahmir parans ab irruente hieme impediabatur. Haritsus autem Kaiso dixit, se profecturum esse, ut Chalidum occidat, et Kaiso monenti, Alnohmanum eum in clientelam recepisse, nihilominus se eum occisurum esse, etsi in Alnohmani gremio esset, iuravit. Alharitsus vir pulcherrimo sermone utens et pugnarum Arabum quam maxime gnarus simul honorifice ab Alnohmano excipiebatur. Chalidus hoc videns et ira accensus dixit: O Abu-Laila! Nonne mihi gratiam habes, quod Sohairum occiderim, quum tu illo occiso gentis Ghathfan dominus sis? Alharitsus autem ista verba audiens tremore correptus, ut, quos manibus teneret, daçtyli in terram deciderent, dixit: Tu eum occisus es! Alnohmanus autem eius iram observans Chalido dixit: Hic te occidet. Chalidus quidem tentorium suum lobulis invicem insertis omnino clauserat, sed Alharitsus gladio illos disruptit et Chalidum e somno excitavit dicens: O Chalide, num putasti, Sohairi sanguinem impune effusum esse? eum

necavit. Tum interim expergefacto Ohtbaho dixit: Si loquens te commoves, te quoque occidam! His peractis equum conscendit et fuga salutem petiit. Ohtbahus autem clamore sublato ad regis aulam tetendit dicens, Alharitsum regis fidem datam occiso Chalido irritam fecisse. Alnohmanus statim ad persequendum equites misit. Primo diluculo eum assecuti sunt. Alharitsus cum iis pugnans singulos cum eo dimicantes occidit, agmina dispersit, dum pugnabat, hunc versum canens:

أَنَا أَبُو لَيْلَى وَسَيْفِي الْمَعْلُوبُ مَنْ يَشْتَرِي سَيْفِي وَهَذَا أَثَرُهُ

„Ego sum Abu-Laila et gladius meus in capulo nervo obligatus est. Quis emit gladium meum et hoc eius fulgor est?“ Metrum Sarih est. p. 245.

Eum persequentes infecta re recesserunt. Proverbium autem adhibetur in cautione, si ex eiusmodi re damnum percepimus. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de viro, qui rem aggrediatur, quam iam expertus sit.

Alaghlabus Ihdjlita proverbium versui inseruit dicens:

قَالَتْ لَهُ فِي بَعْضِ مَا تَسْطَرُّهُ مَنْ اشْتَرَى سَيْفًا وَهَذَا أَثَرُهُ

„Dixit (mulier) ei, inter ea, quae composuit. Quis gladium emit et hic eius fulgor est?“ Metrum Redjes est. p. 231.

٢٩٩ مَنْ عَزَّ بَزْ

299. Qui vincit, praeda potitur.

Dixit Almofadhdhelus, virum e gente Thai ad familiam Banu-Tsoahl pertinentem, cui Djabir ben-Ralan nomen esset, primum ista verba dixisse. Vir iste cum duobus sociis iter faciens in loco Altsawijjah, qui pone Hiram prope ad Cufam situs erat, Alnohmani ben-Mäi-ssemäi equitibus die infausto occurrit, quo Alnohmanus quemlibet in ipsum incidentem occidere solebat. Causa hujusce diei in libro Cit. Alagh. descripta est. Verba autem ibi Ohbaido b. Alabraz adscribuntur. Alnohmanus autem, quum adducerentur, sortes ducere eos iussit dicens, se eum, qui sorte vicisset, liberum dimissurum esse, duos reliquos occisurum. Accidit, ut Djabiro bona sors contingeret. Qua-

propter sociis, quos ad mortem abduci videret, ista verba, quae postea in proverbium venerunt, dixit.

٣٠٠ مَنْ يَأْكُلْ خَضْمًا لَا يَأْكُلْ قَضْمًا وَمَنْ يَأْكُلْ قَضْمًا يَأْكُلْ خَضْمًا

300. Qui edit toto ore, is non edet extremis dentibus et qui extremis dentibus edit, toto ore edet.

Monet proverbium, ut vitae nostrae rationem habentes res prudenter disponamus, ne perditis opibus penuria oriatur.

٣٠١ مَنْ يَرِ الزَّيْدَ يَخْلَهُ مِنْ لَبَنٍ

301. Qui vidit cremorem lactis, eum a lacte desumptum putat.

Narrant, virum interrogasse mulierem, num oves eius lacte abundarent. Quae quum, minime! respondisset, virum, qui cremorem lactis apud ipsam conspiceret, ista verba dixisse. De viro dicitur, qui rem haud occultam occultare cupit. Abu-l'Haitsamus vocem الزيد cum duabus vocalibus Fatha enunciavit. In Samachscharii opere loco vocis خله legitur: يعلم انه „scit eum esse“. Ad metrum Ramal pertinet.

٣٠٢ مَنْ اشْتَرَى بِمَالِهِ اشْتَوَى

302. Qui emit, assat.

In codice Abu-Ohbaidi et sic: من اشترى بماله اشتوى Proverbium hoc Alahmarus retulit. Opibus utendum esse, ut res nobis necessarias acquiramus, dicit.

٣٠٣ مَنْ فَازَ بِفُلَانٍ فَقَدْ فَازَ بِالسَّهْمِ الْأَخِيبِ

303. Qui quodam potitus est, is sorte frustrata potitus est.

Legitur quoque بالسهم الاخيب, ut بقدرج الاخيب significationem vocis الخيبة habeat. Abu-Ohbaid. De homine, qui utilitatem non praestat, adhibetur.

Narrant, Mohammedanorum principem Ahlium verba haec in socios suos dixisse. Significat, virum rem quacitam non consecutum esse.

٣٠٤ مَنْ مَالٍ جَعَدَ وَجَعَدَ غَيْرَ تَحْمُودٍ

304. Ex opibus Djahdi et Djahdus non est laudatus.

Verba haec Djahdus ben-Alhozain Alchodhrita pater Zachri ben-Djahd poetae dixisse fertur. Qui quum aetate provectus esset, filii et familia ab eo recesserunt, ut nemo nisi puella nigra remaneret. Haec autem in domum adolescentis, Ohrabah appellati, cuius amore capta erat, omnia e domo Djahdi transtulit. Quod quum Djahdus animadverteret, hos versus dixit:

أَبْلَغُ لَدَيْكَ بَنِي عَمْرٍو مُغْلَغَلَةٌ عَمْرٍو وَعَوْقًا وَمَا قَوْلِي بِمَرْدُودٍ
بَانَ بَيْنِي أُمْسَى فَوْقَ دَاهِيَةٍ سَوْدَاءَ قَدْ وَعَدْتَنِي شَرَّ مَوْعُودٍ
تُعْطِي عُرَابَةً بِالْكَفَيْنِ مُحْتَجِنًا مِنَ الْخُلُوقِ وَتُعْطِينِي عَلَى هَوْدٍ
أُمْسَى عُرَابَةً ذَا مَالٍ يُسْتَرَبُ مِنْ مَالٍ جَعَدَ وَجَعَدَ غَيْرَ تَحْمُودٍ

»Perfer de te genti Ahmrui celeriter nuntium, Ahmrui et Auhfo et non est verbum meum repulsum, meam domum esse super astuta nigra, quae mihi promissum malum dedit. Dat Ohrabaho duabus manibus ad se rapienti ex odoramento Alchaluk et mihi dat super ligno (super scutella lignea). Ohrabahus iam factus est opum pos-

1) In primo versu loco vocis عمرو Amrui legitur عَمِي patruellis mei. Secundus tertiusque versus in codice Lugd. non leguntur. De voce الخُلُوق dubito.

essor, quibus lactatur ex opibus Djahdi et Djahdus non est laudatus.« Metrum Basith est. p. 190.

De viro dicitur, qui opum iacturam patiens vituperatur.

۳.۵ مَنْ قَنَعَ قَنَعَ

305. Qui contentus est, opibus abundat.

۳.۶ مَنْ عُرِفَ بِالصَّدَقِ جَارَ كَذِبِهِ وَمَنْ عُرِفَ
بِالْكُذْبِ لَمْ يَجُزْ صِدْقُهُ

306. Cuius veracitas nota est, eius mendacium licitum est, et cuius mendacium notum est, eius veracitas non licita est.

۳.۷ مَنْ خَاصَمَ بِالْبَاطِلِ أَجَّحَ بِهِ

307. Qui litigat in re vana, eum (res vana) vincit.

Id est: Qui rem vanam petit, in eo argumenta sua perdit et vincitur.

۳.۸ مُخَرَّبٌ لِيَنْبَاعَ

308. Silens ut insiliat.

Verbum انباع de serpente in praedam insiliente potissimum adhibetur. Legitur quoque لينباق »ut calamitatem adforat«. conf. Kamus. Djeuh.

۳.۹ أَمَكْرًا وَأَنْتَ فِي الْحَدِيدِ

309. Num dolum (adhibes), dum tu in vinculis es?

Abu-Ohbaidus dixit, verba haec Abbd-Almalicum ben-

Merwan Saihdo ben-Ahmru ben-Alahz') qui compedibus vinctus esset, dixisse. Quem quum Ahbd-Almalicus occidere vellet, is dixit: Peto a te, ut me in conspectu hominum, quae res ignominia me adficeret, non occidas. Nil autem voluit, nisi ut Ahbd-Almelicus huius contrarium faceret, nam quum in conspectum hominum adductus esset, socii eum defenderunt. Hanc rem videns Ahbd-Almalicus ista verba dixit. De eo dicitur, qui dolose agere vult, dum vinctus est.

٣١. فَجَاهَرَةٌ إِذَا لَمْ أَجِدْ مَخْتَلًا

310. Vi aperta, quum decipiendi opportunitas mihi non est.

Palam inimicitiam ostendam et ius meum postulabo, si secreto nil obtinere possum.

٣١١. الْمَرْءُ يَعْجُزُ لَا لِلْحَالَةِ

311. Vir debilis est, non astutia,

Remedia contra calamitatem non desunt; sed debilis iis non utitur. Dixit poeta:

حَاوَلْتُ حِينَ ضَرَمْتَنِي	وَالْمَرْءُ يَعْجُزُ لَا لِلْحَالَةِ
وَالذُّهْرُ يَلْعَبُ بِالْفَتَى	وَالذُّهْرُ أَرَوُّ مِنْ ثَعَالَةِ
وَالْمَرْءُ يَكْسِبُ مَا لَهُ	بِالشَّيْءِ يُورِثُهُ الْكَلَالَةُ
وَالْعَبْدُ يُقَرِّعُ بِالْعَصَى	وَلَا تُكْفِيهِ الْمَقَالَةُ

»Expetiisti, quando me amputasti (te a me separasti) et vir debilis est sine dubio et tempus cum viro ludit et tempus

1) Scharaf-Aldin Ahmru ben-Saïd habet.

astutius est, quam vulpes et vir cum aviditate, quae lassitudinem ei procreat, opes suas acquirit. Et servus baculo percutitur; sed ingenuo sermo sufficit.

Metrum Camil est. p. 214.

۳۱۲ مَن جَحَلَ النَّاسَ تَجْلُوهُ

312. Qui homines pede anteriore percutit, eum (homines) percutiunt.

Qui prave se gerit erga homines, erga eum eodem agendi modo homines utuntur. Duplici modo aut confo-
diendo aut iaciendo vocabulum جَحَلَ explicari potest.
conf. Djeuh.

۳۱۳ مَن يَبْغِ فِي الدِّينِ يَصْلَفْ

313. Qui a iusto recedit, commodum inde non capit

Qui mundanas res per religionem petit, parum conse-
quitur. Dixit Alazmāihus: Nil obtingit apud homines et
eorum amorem non meretur. Samachscharius dixit, sensum
esse: Qui in religione caeteris se praestantiores esse pu-
tet et superbiat, eum parum boni ab hominibus consequi
conf. Kam. s. v. صلف

۳۱۴ مَن حَفَّنَا أَوْ رَفَّنَا فَلْيَقْتَصِدْ

314. Qui nos ornatur aut honorat, modum rectum teneat.

Vocem حَفَّنَا derivare licet, a حَفَّتِ الْمَرْأَةُ وَجْهَهَا, «Pilos
removit mulier e facie, ut se ornaret» et رَفَّنَا a رَفَّ الْغَزَالُ,
«Dorcas extremis labiis fructum arboris Arac
appellatae sumsit» i. e. Qui nos laudat aut ornat, modum
rectum teneat. Dixit Abu-Ohbaidus: Qui nos laudat ne

modum excedat, sed verum loquatur. Dicitur من حفنا „qui nobis servit et in nos propensus est“ et رفنا i. e. „nos circumdat, nos custodit.“ Et dicitur حاطنا „nos circumdat, nos custodit.“ Et dicitur رفنا i. e. qui ei servivit et eum custodivit. Et legitur quoque: من حفنا أو رفنا „Qui nobis servivit aut nos custodivit, omittat hoc facere“. Narrant mulierem invenisse struthiocamelum, cuius in faucibus pars gummi oblonga, tenuis, contorsa haereret et eius caput veste sua texisse. Tum ad gentem sibi propensam et utilem ivisse ista verba dicentem, quum sperasset, fore, ut struthiocamelo illo potita dives fieret. Struthiocamelum vero vestem eius abstulisse. Quapropter proverbium in eum dicitur, qui re parva valde laetatur, et in re haud certa fiduciam ponit.

۳۱۵ مَن قَلَّ ذَلَّ وَمَن أَكْثَرَ قَلَّ

315. Qui paucus est, vilis est et qui multus est, paucus est.

Id est: Cui pauci sunt adiutores, is vincitur et despectus est, at cuius propinqui multi sunt, pauci sunt eius inimici. Auso ben-Haritsah verba haec adscribuntur. In Samachscarii opere in fine قل legitur et sic explicatur „Qui adiutores multos habet, is adversarium suum vincit et frangit“.

۳۱۶ مِّنَ اللَّجَاجَةِ مَا يَضُرُّ وَيَنْفَعُ

316. Pertinacia tum nocet tum prodest.

Verba sunt Alasabri ben-Abi-Hamram Aldjahfi. Quum pullus equi generosus, cuius causa certamen cursus iniisset, periret, hunc verum dixit:

أَهْلَكْتُ مَهْرِي فِي الْإِرْعَانِ لِحَاجَةٍ وَمِنَ اللَّجَاجَةِ مَا يَضُرُّ وَيَنْفَعُ

»Perdidi pullum meum in certamine ob pertinaciam et pertinacia tum nocet tum prodest«.

Metrum Camil est. p. 212.

٣١٧ مِنْ غَيْرِ خَيْرٍ طَرَحَكَ أَهْلِكَ

317. Quum bonum non esses, gens tua te abiecit.

Vir foedo vultu praeditus in habitaculum ab incolis relictum veniens speculum invenit. Illud sumens inspexit; sed quum foedum vultum suum conspiceret, speculum abiciens verba ista dixit.

٣١٨ مِنْ مَّامِنِهِ يَوْتَى الْخَذِرُ

318. E loco securo suo invaditur cautus.

Verba haec Actsamus ben Zaiñ dixisse fertur. Id est: Cautio ab homine res ipsi necessario ferendas non depellit, et si summa diligentia utitur. Traditionis verba sunt: «لا يَنْفَعُ خَذِرٌ مِنْ قَدَرٍ» Contra decretum divinum cautio non prodest. Non nimium cavendum esse homini, docet proverbium.

٣١٩ أَلَمُوتٌ دُونَ الْجَمَلِ أَمَّا جَلَدٌ

319. Mors est infra camelum magnificiendum.

Id est: Mors potius ferenda est, quam ut camelus, quo Ajescha vehatur, occidatur. Ahbd-Alrahmano ben-Ahttab ben-Osaid ben-Abi-l'Ahz ben-Omajjah verba ista tribuuntur, quae die pugnae dies cameli appellatae in hoc versu dixit:

أَنَا أَتَيْنَ عَتَابَ وَسَيْفِي وَلَوْلَى وَأَلَمُوتٌ دُونَ الْجَمَلِ الْمَجْلَدُ

»Ego sum filius Ahhttabi et gladius meus sonans et mors infra camelum magnificiendum est«. Metrum Sarih est. p. 245.

٣٢. الْمَلِكُ عَقِيمٌ

320. Regnum sterile est.

Quod si gens de regno pugnat, propinquitatis vincula rumpuntur et pater contra filium se armat, ut pater filium non genuisse videatur conf. Kamus. Djeuh.

٣٢١. الْحَقُّ لِلْفِي إِذْكَارِ الْإِبِلِ

321. Clam opes delentur, si camelae pullos mares pariunt.

٣٢٢. مَنْ شَمَّ خِمَارِكَ بَعْدِي

322. Quis operimentum tuum post me olfecit?

Quaenam est causa, ut me fugias? De eo dicitur, qui post quietem fugit. Sed in Kamusi opere ما شم خمارك legitur et sensus talis esse dicitur: Quid statum tuum mutavit et te adflixit? Arabum mulieres velum aromatibus imbuere solent.

٣٢٣. مَنْ يَمْدَحُ الْعُرُوسَ إِلَّا أَهْلَهَا

323. Quis praeter familiam eius sponsam laudat?

Proverbium significat, propinquos mutuum sibi auxilium praestare et ipsorum admiratione adfici.

٣٢٤. مَنْ يَأْتِ الْحَكِيمَ وَحْدَهُ يَقْلَجُ

324. Qui solus ad iudicem venit, desiderio suo potitur.

Nemo enim erit, qui eum mendacii accuset.

٣٢٥. مَوَاعِيدُ عَرْقُوبِ

325. Promissa Ohrkubi.

Proverbii verba promissa non impleta designant. conf. C. VII, 103.

۳۳۱ مَنْ يَجْتَمِعُ يَتَقَعَّقُ عَمَدَهُ

326. Qui congregatur cum aliis, eius columnae strepunt.

Id. est: Non fieri potest, nisi ut, qui congregentur, separentur. Alii dicunt, sensum hunc esse: Quum homines congregantur et inter se propinqui sunt, discordia et malum inter ipsos nasci solet, ut separentur. Kamusi auctor addidit, sensum fortasse hunc esse: Qui ob magnum numerum et rem collectam invisus sit, ei timendum esse, quod status ille cesset et res dispergantur.

۳۳۷ مَتَى يَأْتِي غَوَاثُكَ مَنْ تُغِيثُ

327. Quando venit auxilii clamor tuus ad eum, cui tu opem fers.

In codice meo et Lugd. من ياتي, in codice Berol. متى ياتي legitur. Hoc praeferendum est, nam versus metri Wafir pars est. De viro dicitur, qui sero auxilium fert et de viro, qui promittens moram trahit. Dicitur غوث الرجل, quum dicit: «واغوثاء» «Ad auxilium!», dum nomen غوث et غواث cum vocali Dhamma aut Fhata enunciantum est. Alferra dixit, vocabulum غواث solum esse, quod vocalem Fatha haberet, reliqua omnia cum Dhamma aut Kesre efferri.

۳۳۸ مَنْ يَمْشِي يَرْصُ بِمَا رَكِبَ

328. Qui pedibus incedit, is eo, quod equitat. contentus est.

De eo adhibetur, qui ad rem ipsi ingratam cogitur.

۳۲۹ مَنْ عَالَ بَعْدَهَا فَلَا أَجْتَبِرَ

329. Qui post illud pauper est, is ne ditetur!

Verba haec ex versu Ahmrui ben-Celsum desumta sunt:

مَنْ عَالَ مِنَّا بَعْدَهَا فَلَا أَجْتَبِرَ وَلَا سَقَى الْمَاءَ وَلَا رَعَى الشَّجَرَ

»Qui pauper est ex nobis post id, is ne ditetur et aquam ne propinet et arbores ne depascatur«.

Metrum Redjes est. p. 231.

۳۳۰ مَنْ لَأَحَاكَ فَقَدْ عَادَاكَ

330. Qui dedecore te adficere (quasi corticem tuam detrahare) studet, is inimicitiam tecum

• exercet.

Proverbium hoc Actsamo ben-Zaifi adscribitur. conf. Djeuh. s. لحي. Monet proverbium, ne amicis adversemur. Samachschesch.

۳۳۱ مَنْ حَقَرَ حَرَمَ

331, Qui despicit, frustratur.

Qui despicit parvum, quod assequi potest, magno non potitur.

۳۳۲ مَنْ صَانَعَ الْمَالَ لَمْ يَجْتَشِمَ

332. Qui opes erogat, pudorem non concipit.

Abu-Ohbaidus proverbium sic adnotavit: صانع المال لم يجتشم من طلب الحاجة »Qui opes erogat, pudorem non concipit in re necessaria petenda«. Sunt, qui

legant بالمال Samachs. Hortatur proverbium, ut opibus non parcamus, quo certius res nobis necessarias consequamur.

٣٣٣ مَنْ يَلْقَ أَبْطَالَ الرِّجَالِ يُكَلِّمُ

333. Qui viris fortibus occurrit, vulneratur.

Verba haec Ohkailus ben-Ohloffah Morrita, quum eius filius Ahmalleus sagitta eius femora laesisset in versibus dixit:

إِنْ بَنَى رَمْلُوْنِي بِالدَّمِ شَنْشَنَةً أَعْرِفَهَا مِنْ أَخْرَمِ

مَنْ يَلْقَ أَبْطَالَ الرِّجَالِ يُكَلِّمُ

»Filii sanguine me inquinaverunt. Natura est, quam Achsamus esse scio. Qui viris strenuis occurrit, vulneratur¹⁾).

Metrum Sarih est. p. 245.

٣٣٤ مَنْ لَا يَحْدُ عَنْ حَوْضِهِ يَهْدِمُ

334. Qui a lacu suo (receptaculo aquae) non repellit, is vastabitur.

Est receptaculum aquae, e quo cameli bibunt. Fieri potest, ut camelis prementibus id vastetur. Proverbii sensus est. Qui se non defendit, iniuria adficitur.

٣٣٥ مِنْ الْعَجْرِ وَالْتَوَانِ نَتَجَتِ الْفَقَاةُ

335. Debilitate et cunctatione paupertas gignitur.

Hae duae res paupertatis praecipuae causae sunt. Meidanus hoc addidit scholion: وهذا من كلام أكثر بن صيفي حيث يقول المعيشة أن لا يني في استصلاح المال والتقدير

1) In Kamusi opere plures et varii versus adnotati sunt. Dixit auctor, Abu-Achsamum aut avum Hatimi Thajjilae aut abavum fuisse. Achsamo mortuo eius filios avum impetu facto vulnerasse.

واحوج الناس الى الغنى من لمر يصلحه الا الغنى وكذلك
الملوك وان التغيير مفتاح البوس يريد ان من كان في شدة
وفقر اذا غرر بنفسه بان يوقعها في الاخطار ويحمل عليها اعباء
الاسفار يوشك ان يفتخ عنه اقبال البوس ويبرل من حسن
الحال في اصفى اللبوس ومثل ما حكى من كلام صيفي ما
حكاه المورج بن عمرو قال سال الحجاج رجلا من العرب عن
عشيرته فقال اى عشيرتك افضل قال اتقاعمر لله
بالرغبة في الآخرة والزهد في الدنيا فايهم اسود قال ارزنيهم
حكما حين يستأجلك واستأجلك حين يسال قال فايهم ادعى

قال من كنتم سره ممن احب نخافة ان يشار اليه يوما قال
فايهم اكيس قال من يصلح ماله ويقتصد في معيشته قال فايهم
ارفق قال من يعطى بشر وجهه اصدقاءه ويتلطف في مسالته
ويتعاهد حقوق اخوانه في اجابة دعوتهم وعيادة مرضاهم
والتسليم عليهم والتمشي مع جنابهم والنصح لهم
بالغييب قال فايهم اظن قال من عرف ما يوافق الرجال من
الحديث حين يجالسهم قال فايهم اصلب قال من اشتد
عارضته في اليقين وحزم في التوكل ومنع جاره من الظلم

Verba haec Actsami ben-Zaifi sunt, quum diceret: Vitae ratio eo consistit, quod vir non latus est in bene administrandis opibus easque recte disponit. Is autem opibus maxime eget, qui in rebus suis bene administrandis opibus carere non potest. Haec est regum ratio. Semet autem periculo exponere est clavis calamitatis, quibus verbis significare vult, fieri posse, ut, qui penuria et paupertate laboret, si se ipsum periculo exponat, ita ut pericula subeat et onera itinerum sibi imponat, calamitatum claustra ab eo removeantur et candidissimis vestimentis pulcherrimae conditionis indutus incedat. His autem verbis similia sunt, quae Almoarredjus ben-Ahmru retulit. Dixit, interrogasse Alhadjdjadum quendam ex Arabibus campestribus: Quisnam in familia tua praestantissimus est? Alterum respondisse: Qui Deum maxime timet cum desiderio alterius mundi, et abstinentia in hoc mundo. Tum interrogasse: Quisnam eorum potentissimus est? Respondisse alterum: Firmissima

mansuetudine et intelligentia praeditus, quum ignorantiae accusatur et liberalissimus eorum, quum rogatur. Porro: Quisnam eorum subtilissimus ingenio est? Respondisse alterum: Qui secretum suum ab eo, quem amat, occultat timens, ne aliquando ei adversarius fiat. Porro: Quisnam eorum astutissimus est? Respondisse alterum: Qui opes suas bene administrat et in vitae ratione modum rectum tenet. Porro: Quisnam benignissimus eorum est? Respondisse alterum: Qui hilari vultu amicos excipit, in rogando comitatem ostendit, qui fratrum suorum iura observat in eo concedendo, quod sibi adsumunt, in visitandis aegrotis, in salute dicendo, in comitandis funeribus et in sincero monito de eo, quod ipsos latet. Quis autem eorum maxime intelligens est? respondit: is, qui in colloquio id cognoscit, quod viris, quibuscum convenit, maxime conveniens est. Denique: Quisnam eorum firmissimus est? Respondisse alterum: Is, cuius latus in re certa durum est, qui prudenter cavet simul fiduciam in Deo ponens et vicinum suum ab iniuria defendit.“

٣٣٦ مَوْتُ لَا يَجْرُ إِلَى عَارٍ خَيْرٌ مِنْ عَيْشٍ فِي رَمَاقٍ

336. Mors, quae dedecoris causa non est, melior est, quam vita in summa penuria.

Proprie: vita, in qua tantum victus nobis est, quantum ad extremum vitae spiritum ducendum sufficit. Hortatur proverbium, ut mortem nobilem vitae ignobili praefereamus.

٣٣٧ مَأْرَبَةٌ لَا حَقَاوَةَ

337. Necessitas, non rerum tuarum cura.

Id est: Te honore adficit, quod tu ei necessarius es, non quod te amat. De viro adhibetur, qui nonnisi ob rem ipsi necessariam te visitat. Samachs. Aut nominativi aut accusativi casus vocibus tribuitur. Si nominativi casum admittit, supplendum est هَذِهِ haec est necessitas

etc., sin vero accusativi casum esse statuis, proverbium sic explicandum est: *فَعَلْتُ هَذَا مَارَةً* feci hoc necessitate etc. *حِفَاوَةٌ* autem est animi conditio, qua res alius nos maxime movet, ut, quomodo se habeat, multum interrogemus. Proverbio similia sunt verba *أَرْبَ سَائِكِكَ* «Necessitas te propulit, non desiderio tuorum adfectus fuisti».

٣٣٨ مِنْ دُونِ مَا تَأْمَلُهُ نَهَابِرُ

338, Quominus assequaris id, quod speras, difficultates impediunt.

Vocabulo *نَهَابِرُ* impedimenta, quae nobis in via occurrunt, ut nox, fluvius, collis, terra aspera etc. significantur.

٣٣٩ مَوْلَاكَ وَأَنْ عَنَّاكَ

339. Herus tuus est, et si te adfligit.

Voci *مَوْلَاكَ* accusativi casum tribuunt, ut *أَحْفَظْ* aut *رَاعَ* «custodi, curae» supplendum sit.

٣٤٠ مَنْ كَكَ بِذُنَابَةِ لَوْ

340. Quis extremum vocis si (لو) verum esse efficit?

Id est: Quis efficere potest, ut (لو) (si) verum (حَقٌّ) sit. Et dixit poeta:

تَعَلَّقْتُ مِنْ أَذْنَابِ لَوْ بِلَيْتِي وَلَيْتَ كَلَوْ خَيْبَةً لَيْسَ تَنْفَعُ

«Adhaesisti ad vocem utinam ego, dum vocem si modo protuleras et utinam sic ut si est frustratio, quae nil prodest. Metrum Thawil est. c. p. 161.

Vocabulum autem *ذُنَابَةِ* et *مَذْنِبَةٍ* locus est, ad quem

torrens (fluctus) eius pervenit. Significare autem vult, caudam, quae est extremum membrorum iumentis.

۳۴۱ مَنْ سَبَّكَ قَالَ مَنْ بَلَّغَنِي

341. Quis te contumeliis verborum adfecit? Dixit:
Qui ad me rem pertulit.

Qui ad te contumelias ab aliis in te dictas pertulit, is contumeliam in te ipsum dixit, nam si tacuisset, illae contumeliae verborum tibi prorsus ignotae fuissent.

۳۴۲ مَشَى إِلَيْهِ أَمْلًا وَالْبَرَّاحَ

342. Palam ad eum ivit.

Duplex proverbium esse videtur مشى إليه الملا et مشى إليه البراح, quibus idem sensus est. Vocibus autem الملا et البراح deserti late patentis significatio hoc in proverbio est. Contrarius sensus inest verbis: (امشى إليه الخمر) In loco arboribus tecto (i. e. occulto) ad eum accessit et الضراء دب له Repsit ad eum inter arbores perplexas.

۳۴۳ مُعَاوِدُ السَّقْيِ سَقَا صَبِيًّا

343. Adsuetus rigationi iam puer rigavit.

De eo dicitur, cui rerum experientia est. Accusativus صبيًا statum et conditionem subiecti, id quod Arabum grammatici حال vocant, designat.

۳۴۴ مَنْ قَنَعَ بِمَا هُوَ فِيهِ قَرَّتْ عَيْنُهُ وَمَنْ لَيْسَ

1) Hoc in codice Berol. et Pocockiano novum proverbium est.

يَأْتِسَا عَلَى مَا فَاتَهُ وَدَعَّ بَدَنَهُ وَمَنْ رَضِيَ
بِالْيَسِيرِ طَابَتْ مَعِيشَتُهُ وَمَنْ عَتَبَ عَلَى
الْكَدِّ طَابَتْ مَعَتَبَتُهُ

344. Qui contentus est eo, quod habet, tranquil-
lus est. Qui desperationi se non tradit ob-
res, quae ipsum fugiunt, is corpus suum
quietat. Qui pauco contentus est, eius vita
bona est. Qui tempus vituperat, eius vitu-
peratio longa est.

Plura sunt proverbialia. Quae in codice meo, Lugd. et
Berolin. leguntur طالت الدهر طالت معتبتة, ea iam prov.
345 occurrunt. In codice P. recte omissa sunt. Verba autem
omnia Actsaami ben-Zaifi esse dicuntur.

٣٤٥ مَنْ يَرُدُّ الْفَرَاتَ عَنْ دِرَاجِهِ

345. Quis Euphratem in via sua retrudit?

Legitur quoque ادراجہ عن eadem significatione. Rem
impossibilem designat proverbium. Verba haec usurpasse
dicitur Saidus ben-Zuhan Ahbdita, qui oppido Cusae prae-
erat. Scripserat enim ad eum Ahjische Mohammedis vidua,
ut incolas Cusae dehortaretur, ne ad Ahlium imperatorem
profiscerentur. Lectis litteris dixit: امرت بامرنا وامرنا بامرنا
ان نقاتل حتى لا نكون فتنة وامرت ان تقعد في بيتها
»Ei res imperata est et
nobis res imperata est. Nobis imperatum, ut pugnemus,
donec rebellio cesset et ei imperatum est, ut domi maneat.
Nunc vero nobis imperavit id, quod ipsi imperatum est
et nobis interdixit id, quod nobis imperatum est. Tum tem-
plum intraus manum sinistram, quae die Iarnuc appellato
amputata erat, sustulit et inter alia ista verba protulit, quae

in proverbii consuetudinem venerunt, significaturus se rem impedire non posse, quum Cufae incolae proficisci vellent. In Samachscharii opere legitur: من يرد السيل على ادراجِه
»Quis torrentem in via sua retrudit?«

٣٤٦ مَدَّقَتِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مَحَضَةِ آخَرِ

346. Lac aqua mixtum meum gratius mihi est, quam lac purum alius.

Simile est proverbium: غشك خير من سمين غيرك
»Macrum tuum melius est, quam pingue alius«.

٣٤٧ مَنْ عَضَّ عَلَى شِبْدَعِهِ أَمِنَ الْأَنْتَامَ

347. Qui mordet super lingua sua, a peccatis securus est.

Qui linguam suam continet, ei poena timenda non est.

٣٤٨ مَنَاجِلُ تَحْصُدُ نُنَّا بِالْيَا

348. Falces, quae herbam aridam veterem rese-
cant.

De eo dicitur, qui rem laudat, dum nemo eius laudem
curat.

٣٤٩ مِنْ غَيْرِ مَا شَخِصَ ظَلِيمٌ نَافِرٌ

349. Struthiocamelus mas fugiens dum nulla per-
sona est.

De eo dicitur, qui de socio, cui nullum est crimen,
queritur.

٣٥٠ مَظْلُومٌ وَطَبٌ يَشْرَبُ الْحَبِّبُ

350. Lac non prorsus crassum utris bibit potu omnino satiat. *omnino satiat.*

De eo adhibetur, qui bonum, quo ei opus non est, consequitur.

٣٥١ مَقْنَأَةٌ رِيَّاحَهَا السَّيَّامُ

351. Locus sole non illustratus, cuius venti fer- vidi sunt.

Significatur vir dignitate pollens et potens, cuius bonum speratur; sed si quis ad eum se recipit, non is bene adiu- vatur.

٣٥٢ مَخَالِبُ تَنْسُرُ جِلْدَ الْأَعْرَلِ

352. Ungues, qui cutem inermis dilacerant.

Vocabulum *اعزل* inermis hoc in proverbio de ave, quao volare non potest, usurpari videtur. Proverbium eum designat, qui ipso inferiorem iniuste tractat.

٣٥٣ مَشِيمَةٌ تَحْمِلُهَا مِينَاتُ

353. Tunica foetum involvens, quam femineam prolem pariens portat.

Virum designat, in quo nulla aut laetitiae aut spei causa aliis est.

٣٥٤ مَشَامُ مُرْبِعٍ رَعَاهُ مُصِيفٌ

354. Locus, ubi observatur fulmen, vere parientes camelos habentis, quem aestate parientes ca- melos habens depavit.

De eo dicitur, qui e re utilitatem cepit, quae alii mo- lesta fuit.

٣٥٥ مُجِبِلٌ قِدَحٍ وَاجْزُورُ تَرْتَعِي

355. Sagittas sorti inservientes circumvertens, dum mactando destinatus camelus pabuli copia fruitur.

Sagittae, quae sorti inserviunt, circumvertuntur, postquam camelus mactatus est eiusque partes divisae sunt. Significat igitur proverbium virum, qui opus celeriter perficere studet, cuius tempus nondum elapsum est.

٣٥٦ فَحِيلَةٌ تَقْتُلُ نَفْسَ الْخَائِلِ

356. Superbia (quae) ipsum superbum occidit.

In eum dicitur, qui principatum petens se in interitum coniecit.

٣٥٧ مَسُّ الْأَثَرِ خَيْرٌ مِنَ السَّرَابِ

357. Terram humidam tangere melius est, quam vapor meridianus.

Voce السراب vapor meridiei tempore in desertis apprens significatur, quae aquae speciem habens viatores in errorem inducere potest. Monet igitur proverbium, ut paucis contenti simus et opum, quas alius possideat, spe non decipiamur.

٣٥٨ مَمَالِحَانِ يَشْحَذَانِ الْمَنْصَلَ

358. Collactanei duo, qui ensem acuunt.

Duos viros designat, qui amicorum speciem praeseferentes in animo odium mutuum fovant.

٣٥٩ مَنْ خَشِيَ الذِّئْبَ أَعَدَّ كَلْبًا

359. Qui lupum timet, canem sibi parat.

Adhortatur nos proverbium, ut contra inimicos nostros parati simus.

٣٦٠ مَنْ سَئِمَ الْحَرْبَ أَقْتَوَى لِلْسَلَامِ

360. Qui bellum fastidit, pacem summo pretio dato emit.

Cautionem adhibendam esse dicit in re periculosa et suadet, ut eam relinquentes ad res nobis tutiores nos convertamus.

٣٦١ أَمَّهَ لَكَ الْوَيْلُ فَقَدْ ضَلَّ الْجَمَلُ

361. In cursum (equum) adige, vaeh tibi! nam camelus erravit.

In rem gravem et periculosam si quis incidit, concedere debet, quod ab ipso petitur, ut o periculo liberetur.

٣٦٢ مُقَوِّزٌ عَلَفَ شَنَاً بَالِيَاً

362. Iter per desertum faciens utrem tritum et vetustum appendit (iumento.)

Eum significat, qui res magnas et periculosas non satis praeparatus aggreditur.

٣٦٣ مَنْ أَنْفَقَ مَالَهُ عَلَى نَفْسِهِ فَلَا يَتَحَمَدُ بِهِ

عَلَى النَّاسِ

363. Qui opes suas in suum usum erogavit, ne is de hominibus gloriatur!

Legitur quoque الناس الى, ut sensus sit, »ne laudem suam hominibus praedicet.« Legitur quoque فلا يتحمدن »no petat, ut eum hac de re homines laudent.«

٣٣٤ مَنْ فَسَدَتْ بَطَانَتُهُ كَانَ كَمَنْ غَصَّ بِالْمَاءِ

364. Cuius interior vestis corrupta est, is ei similis est, qui aqua suffocatus est.

Verba sunt Actsami ben-Zaifi, quibus significare vult, cuius conditio tam prava sit, ei nullum esse remedium, qui enim cibo suffocatur, is aquam adhibet, qui autem aqua suffocatur, ei rei nullum remedium restat. Samachscharius dixit, voce البطانة personae nostrae addictos (الخاصة) significari et hanc conditionem reparari non posse.

٣٣٥ مَعَاتِبَةُ الْأَخْوَانِ خَيْرٌ مِنْ فَقْدِهِمْ

365. Fratrum obiurgatio melior est, quam eorum defectus.

Id est: Quod obiurgas fratrem ob rem tibi non placentem melius est, quam quod eum omnino deseris. Ad Abu-l'Dardaum proverbium hoc refertur. conf. Samachschar. et Bertheau libell. p. 10. Proverbii huius ratio similis est alteri «In obiurgatione vita est inter gentes».

٣٣٦ مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ

266. Boni Mohammedani indicium est, quod res ipsum non spectantes non curat.

Verba haec Mohammedi Arabum principi adscribuntur. Narrant, Lokmanum sapientem, qui interrogatus esset, quaenam res ipsi fiducia maxime digna videretur, respondisse: Omittere res me non spectantes. Sic quoque Alahnafum, quum interrogatus esset a viro, qui eum vituperare vellet, quomodo gentis suae imperium obtinuisset, respondisse hisce verbis: بترك ما لا يعنيني (من امرى) كما عناك «Dum reliqui res me non spectantes

e rebus tuis, sicut te adfecit e rebus meis id, quod te non spectat. u.

٣٦٧ مَنْ يَزْرَعُ الشَّوْكَ لَا يَحْصُدُ بِهِ الْعَنْبَا

367. Qui spinas serit, uvas inde non decerpit.

Hemistichium metri Basith est. p. 190. Qui pravo modo erga homines se gerit, is eundem ab hominibus agendi modum exspectare debet.

٣٦٨ مُكْرَهٌ أَخُوكَ لَا بَطْلٌ

368. Coactus est frater tuus, non strenuus.

Sunt Heneschi avunculi Baihasi verba, de quibus vide C. IV, 1. De eo dicitur, qui rem perficere cogitur, quae ipsi conveniens non est.

٣٦٩ مَرَّةً عَيْشٌ وَمَرَّةً جَيْشٌ

369. Modo vita modo exercitus.

Vocabula عَيْش et جَيْش nminativi casum obtinuerunt, quod praedicati locum, cuius subiectum omissum est, tenent; sic enim est supplendum: الدهر مرة عيش والدهر مرة جيش Tempus modo vita et tempus modo exercitus est et hoc est pro دو عيش et دو جيش »possessor vitae et possessor exercitus« Voce vita significare vult conservationem vitae, voce exercitus interitum. Meid. Amrua'Kaisus verba proverbii dixisse fertur tempore, quo vino bibendo occupatus patris occisi nuntium acciperet. Vicissitudines temporis significare volebat.

٣٧٠ مَنْ ضَاقَ عَنْهُ الْأَقْرَبُ أَتَاهُ اللَّهُ لَهُ الْأَبْعَدُ

370. Cui propinquior impar est, ei Deus remotiorem per decretum suum destinat.

٣٧١ مَنْ يَرَنَا يَقْدُ سَوَادٌ رَكْبٌ

371. Qui nos videt, dicit: Persona vectus est.

Consensum et consociationem significat.

٣٧٢ الْمَرْءُ يَعْرِفُ لَا ثَوْبَهُ

372. Vir princeps factus est, non eius vestis.

De viro praestante dicitur, quem videntes ob sordidum eius habitum aspernantur.

٣٧٣ مَنْ لَمْ يُعْنِدْ مَا يَكْفِيهِ أَتَجَرُّهُ مَا يُغْنِيهِ

373. Qui contentus non est eo, quod satis ipsi est, is vincere non potest id, quod ipsum perdit.

Laudatur paucis contentus animus.

٣٧٤ مَوْتُ فِي قُوَّةٍ وَعِزٌّ أَصْلَحُ مِنْ حَيَوَةٍ فِي ذُلٍّ وَعَجْرٌ

374. Mors in robore et honore melior est, quam vita in contemptu et debilitate.

٣٧٥ مَنْ فَحَضَكَ مَوَدَّتَهُ فَقَدْ خَوَّلَكَ مُهَاجَتَهُ

375. Qui sincerum tibi praestitit amorem, is tibi sanguinem suum dedit.

٣٧٦ مَنْ يَكُنْ الطَّمَعُ شِعَارَهُ يَكُنْ الْخَشَعُ دِنَارَهُ

376. Cuius interior vestis cupiditas est, eius exterior vestis humilitas est.

٣٧٧ مِنْ لَحْبَةٍ تَنْشَأُ الشَّجَرَةُ

377. E grano arbor provenit.

Id est: E re parva magnae res oriuntur.

٣٧٨ مَنْ يُعَالِجْ مَا لَا غَيْرَهُ يَسَامُ

378. Qui tractat opes alius, fastidium habebit.

Proverbii ratio alteri simile est: ما حك طهرى الا «Non fricuit dorsum meum nisi unguis meus. طفرى»

٣٧٩ مِنْ شَفَرَةٍ إِلَى ظَفَرَةٍ

379. A crepidine palpebrae suae ad unguem suum-

Meidanius hoc scholion habet: يصرب لمن رجع اليه ما «De viro dicitur, ad quem res redit, كانه في شان غيره» quam contra alium dolose excogitaverat.

٣٨٠ مَنْ حَزَرَ الْيَوْمَ مِنَ الشَّرِّ ظَلَمَ

380. Qui hodie ob malum tristis est, iniuste agit.

Proverbium significat, conditionem pravam in meliorem mutatam esse. I. e. Hodie non est causa, cur ob malum tristes simus.

٣٨١ مَنْ جَعَلَ لِنَفْسِهِ مِنْ حُسْنِ الظَّنِّ بِإِخْوَانِهِ

نَصِيْبًا أَرَّاحَ قَلْبَهُ

381. Qui bonae opinionis de fratribus portionem sibi sumit, is animum suum tranquillum reddit.

Id est: Quod si quis fratrum in se animum mutatum esse vidit et huius rei excusationem quaerit, is ira in fratrem diminuta animum suum tranquillum reddit.

٣٨٢ مَنْ ذَهَبَ مَالُهُ هَانَ عَلَى أَهْلِهِ

382. Cuius opes periere, is genti suae despectus est.

Commendat nobis proverbium diligentiam et curam in opibus nostris conservandis.

٣٨٣ مَنْ نَهَشَتْهُ الْحَيَّةُ حَذَرَ الرِّسَنِ الْأَبْلَقِ

383. Quem serpens momordit, is funem albo nigroque variegatum timet.

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium hoc vulgo proprium esse. Dixit poeta:

إِنْ أَلْسَيْعٌ لِحَاذِرٍ مَتَوَحِّشٌ يَخْشَى وَيَرْقُبُ كُلَّ حَبَلٍ أَبْلَقِ

»Morsus a serpente cautus et timens est, timet enim et metuit omnem funem variegatum«.

٣٨٤ الْمَرْأَةُ مِنَ الْمَرْءِ وَكُلُّهَا دِمَاءٌ مِنْ أَدَمَ

384. Mulier ex viro et tota ea est sanguis ex Adamo.

Proverbium in codice Lugdun. sic legitur. Dicitur hoc esse primum ab Arabibus prolatum proverbium. In codice Berol. sic legimus: المرأة من المراء وكل ادماء من ادم
»Mulier ex hypocrisi et omnis effusio sanguinis ex Adamo«, id quod vitiosum mihi videtur.

٣٨٥ مَنْ نَامَ لَا يَشْعُرُ بِشَجْوِ الْأَرْقِ

385. Qui dormit, moerorem vigilantis non novit.

Eum significat, qui molestias socii sui non curat.

٣٨٦ مُخَلَّاءٌ يُمْسِي لِحَوْضٍ لَا يَطْأُ

386. Ab aqua depulsus vespera receptaculum reparans est.

De eo dicitur, qui rei molestiam fert, ex qua commodum non capit.

٣٨٧ مَنْ طَلَبَ شَيْءًا وَجَدَهُ

387. Qui rem quaerit, eam inveniet.

Verba haec Ahmirus ben-Althsarib dixisse fertur, qui gentis suae princeps et orator et Scherif erat. Qui quum morti propinquus esse videretur, gens ad eum conveniens rogavit, ut suo loco ipsis principem et oratorem et Scharifum crearet. Dixit autem: يا معشر عدوان كلفتموني بغيا ان كنتم شرفتموني فاني اريتكم ذلك من نفسي فاني لكم مثلي افهموا لي ما اقول لكم انه من جمع بين الحق والباطل لم يجتمعا له وكان الباطل اولى به وان الحق لم يزل ينفر من الباطل ولم يزل انباطل ينفر من الحق يا معشر عدوان لا تشمتوا بالذلة ولا تفرحوا بالعلم فبكل عيش يعيش انفقير مع الغني ومن ير يسوما ير به واعدوا لكل امرى جوابه ان مع السفاهة الندامة والعقوبة نكال وفيها دمامة وليد انعليا العاقبة والقود راحة لا عليك ولا لك واذا شئت وجدت مثلك ان عليك كما ان لك وللكترة الرعب وللصبر الغلبة ومن طلب شيئا وجده وان لم يجده يوشك ان يقع قريبا منه »O gens Ahdwan! Scharifum me creantes vos mihi iniustitiam imposuistis, et quomodo meam sententiam vobis patefeci et quomodo vobis mei similis est? Intelligite verba, quae vobis dico. Si quis verum et falsum coniungere vult, non coniungentur et falsum ei convenientius erit, nam verum semper fugit falsum et falsum semper fugit verum. O gens Ahdwan! Ne ob alius vilitatem gaudium concipiat et ne ob scientiam laetemini et in omni vita pauper cum divite vivit, et qui diem videt, is eo conspiciatur. Parate autem cuilibet viro ipsi conveniens responsum, nam cum stultitia est poenitentia et poena est exemplum (poena) et in ea turpitudine est. Et si vis, similem tui invenies, qui contra te est, sicut pro te erat. Mul-

titudini metus est et patientiae victoria. Et qui rem quaerit, eam inveniet, et si eam non invenit, fieri potest, ut prope ad eum decidat.

٣٨٨ مِنْ أَبْعَدِ أَدْوَانِهَا تَكُونُ الْأَبْلُ

388. Propter remotissimum morbum cameli uruntur.

Id est: Ob morbum, quo non laborant. De eo dicitur, qui re vana occupatus est et res ipsum spectantes negligit. Samachs.

٣٨٩ مَلَأَ عَيْنَيْكَ شَيْءٌ غَيْرَكَ

389. Oculos tuos alia res, quam tua implet.

Proverbium adhibetur, ut spem rei nanciscendae, quae in aliorum manibus est, cuidam cripiamus. Loquendi modus res oculos tuos implet Arabibus idem est, quam res tibi placet.

٣٩٠ مَنْ مَلَكَ اسْتَأْذَرَ

290. Qui regnat, praecellere vult.

De eo dicitur, qui rebus praefectus super se et gentem suam praecellere vult et hanc ob agendi rationem vituperatur.

٣٩١ مَنْ لَكَ بِأَخٍ مَنِيعٍ حَرَمٌ

391. Qui tibi fratris loco est, eius sacrum prohibitum est.

Adhibetur de viro, qui omnia defendit, quae pone eum sunt, ut nemo iis potiri cupiat.

٣٩٢ مَنْ لَا يُدَارِي عَيْشَهُ يُضِلُّ

392. Qui vitam suam non bene instituit, is erroris arguitur.

Talis stupidus putatur.

٣٩٢ مَا نِي أَنْتَ أَيُّهَا السَّوَادُ

393. Ad te veniam, o persona!

In eum dicitur, qui minis terrere vult. Tibi occurram, nam te non curo.

٣٩٣ مَرَحِي مَرَّاح

394. Infortunium.

Meidanius hoc scholion adnotavit: مثل قولك صبي

صمام يهيد به الداعية قال الشاعر

فَأَسْمَعَ صَوْتَهُ عَمْرًا قَوِيًّا وَآيَقَرَنَّ أَنَّهَا مَرَحِي مَرَّاح

»Simile est verbis صمام صبي; quo infortunium significatur.

Dixit poeta:

»Vocem suam pronuntiavit Ahmruc. Hic autem se convertens certo scivit, id esse infortunium».

Metrum Wafir est. p. 204. Conf. C. XIV. 17.

٣٩٤ مَا كَانَ مَرْبُوبًا لَمْ يَنْتَضَحْ

395. Quamdiu (uter) succum spissum continuit, humorem non emisit.

Quod si secretum apud virum firma mente praeditum deposuisti, nil inter homines divulgatur.

٣٩٥ أَمَعْنَا أَنْتَ أَمْ فِي مَجْلِيشِ

396. Utrum nobiscum tu es an in exercitu?

Num tu nobis auxilium praestas, an contra nos arma fers?

٣٩٧ مِنْكَ الْخَيْضُ فَأَغْسِلِيهِ

397. Tuus est menstruus sanguis, eum igitur lava!
Hoc te spectat; excusa te! conf. C. XXVIII, 17.

٣٩٨ مُعْتَرِضٌ لِعَيْنٍ لَمْ يَعْنِهِ

398. Se convertens ad initium sermonis, qui ipsum non spectat.

De eo dicitur, qui rebus ipsum non spectantibus se immiscet. Sic autem proverbium explicatum est: يضرب للمعترض فيما ليس من شأنه والعين شوط الدابة وأول الكلام
»De eo dicitur, qui se immiscet rei ipsum non spectanti et vox حنى est cursus iumentis, qui fit uno impetu ad scopum (aut scopus) et initium sermonis«.

٣٩٩ مَحْتَرِسٌ مِنْ مِثْلِهِ وَهُوَ حَارِسٌ

399. Se custodiens ab ipsi simili et is custos est.

Meidanius hoc scholion habet: أى أن الناس يجترسون منه ومن مثله وهو حارس وهذا كما تقول العامة اللهم احفظنا من حافظنا وإنما أورد أبو عبيد هذا المثل مع قولهم غير جبر بجرة لأن الحارس يبرى نفسه من السرقة وينسبها إلى غيره قال الأصمعي يضرب للرجل يعيب انفاً سقى بفعله وهو يفعل Id est: Homines ab eo et ei simili se custodiunt, dum custos est. Hoc autem proverbium ei simile est, quo vulgus utitur: اللهم احفظنا من حافظنا
»O Deus! Custodi nos ab eo, qui nos custodit«. Abu-Ohbaidus autem hocce proverbium simul cum illo: غير جبر بجرة: Exprobrat umbilici hernia laborans alteri herniam suam, quia custos de furto se purgat, et alii id tribuit. Dixit Alazmaihus, de viro proverbium adhiberi, qui pravam ob agendi rationem vituperet, dum ipse peiorem sequatur«. Et sic Samachscharius.

٤٠٠ مِنْ حَظِّكَ مَوْضِعُ حَقِّكَ

400. E felicitate tua (portione tua) est locus officii tui.

Meidanius hocce scholion. adnotavit: ویروی موقع ای وقوع حقک نتیجۂ حظک یرید ان وجوده منه وبسببه ویجوز ان یرید من حظک وحقک ان یکون حامل حقک ملیاء یقوم بادائه ولا یعجز عن قضائه وهذا معنی قول ای عبید ثانی قال معناه ان مما وهب الله لعباده من الظروف ان يعرف للرجل حقه فلا ینخسه قلبت وتقدير المثل حسن موضع حقک Legitur quoque i. e. officii tui existentia provenit e fortuna tua, quo significare vult, id inde provenire eiusque causa existere. Statuere quoque licet sensum esse hunc: Officium tuum portans omnia quae praestanda sunt, praestat, solvit quae solvenda sunt, perficit quae perficienda sunt. Hunc sensum Abu-Ohbaidus adnotavit dicens: Ex portionibus, quas Deus servis suis dedit, officium viri cognoscere licet; ne igitur minus faciat, quam debet. Dico ego: Proverbii sensus sic definiendus est: Locus officii tui portioni tibi datae aptus est.

٤٠١ مَنْ كَانَ مُحَاسِبِينَ أَوْ مُوَاسِينَ فَلْيَتَفَرَّ

401. Qui nobis bibendum dat aut nos consolatur, copiosus sit.

Conf. prov. 290.

٤٠٢ مَنْ أَجْدَبَ أَنْتَجَعَ

402. Qui annonae inopiam patitur, pabulum suo loco quaerit.

De eo dicitur, cui res necessaria est. Meid. et qui paupertate pressus opes acquirere studet. Samachsach. In Samachscharii opere اجذب جنابه انتجع.

Narrant Zahzaahum ben-Zuhan apud Moahwijjahum prae-
sum esse, et cibum, qui ante Moahwijjahum esset, sum-
sisse, et, quum Moahwijjahus dixisset: يا ابن صوحان
«O Ebn-Zuhane! Tu e longinquo paba-
lum quacris!» eum respondisse proverbii verbis. Meid.

٤٣ مَن بَاعَ بِعَرَضٍ انْفَقَ

403. Qui honorem suum vendit, is vendibilem eum
invenit.

Qui hominum ignominia se exponit, iis adficietur.

٤٤ مَن يَأْكُلُ يَدَيْنِ يَنْفَدَ

404. Qui duabus manibus edit, opes suas perdit.

Qui duabus rebus simul occupatus unam earum non
perficit, ambas perdit.

٤٥ مَن اعْتَمَدَ عَلَى حَيْرِ جَارِهِ اصْبَحَ غَيْرَهُ فِي
الْنداء

405. Qui fretus est stabulo vicini sui, eius asinus
mane in pluvia erit.

٤٦ مَرَّتْ بِهِمْ بَقَطًا

406. Transii ad eos dispersos.

Eadem ratione dicitur: ذهبوا في الارض بقطا
abierunt in terram. Dixit poeta:

رَأَيْتُ تَمِيمًا قَدْ اَضَاعَتْ اُمُورُهَا فَهُمْ بَقَطٌ فِي الْاَرْضِ فَرَّتْ طَوَائِفُ

«Vidi gentem Tamim, quae res suas perdiderat, et tum
erat dispersa in terra, finis agminum».

Metrum Thawil est. p. 161.

٤٠٧ مَن غَرَبَكَ النَّاسَ تَحْلُوهُ

407. Qui homines cribrat, eum eodem modo cribrant.

Qui hominum res et originem scrutatur, eum furfurum loco habebunt.

٤٠٨ مُسَاعَدَةُ الْغَاطِلِ يُعَدُّ مِنَ الْبَاطِلِ

408. Auxilium, quod ignoranti praestatur, res inanis habetur.

Verba haec: Alafaho Djerhamitae Nadjranitae Arabum arbitro adscribuntur.

٤٠٩ مَرَّةٌ غُرَابٌ شَمَالٌ

409. Transiit ei corvus sinistri lateris.

Res ingrata ei accidit.

٤١٠ مَن بَعَدَ قَلْبُهُ لَمْ يَقْرَبْ لِسَانُهُ وَيَدُهُ

410i Cuius cor remotum est, eius lingua et manus propinquae non sunt.

In timidum, ignavum dicitur.

٤١١ مِّنْ شُومِهَا رُغَاوُهَا

411. Propter infelicitatem suam est eius barritus

Proverbium significat, rem difficilem esse, ut multi in ea dissentiant.

٤١٢ مَن يَكْ ذَا وَفَرٍ مِنَ الصَّبِيَّانِ، فَإِنَّهُ مِنِ

كَمَاةٍ شَبَعَانَ، وَمِنْ بَنَاتِ أَوْبَرِ الثَّنَانِ

412. Qui multos habet pueros, is satur tuberum terrae erit et speciei, quae Benat-Aubar appellatur, in terris duris et altis crescentis.

Tres versus metri Sarih sunt c. p. 245. Nomine بنات اوبر species tuberum parvorum et lanugine obductorum, flavorum, stercori cameli similium significatur. Virum multos habere adiutores in rebus ipsi occurrentibus significat.

٢١٣ مَنْ سَاغَ رِيْقَ الصَّبْرِ لَمْ يَحْقَلْ

413. Qui sputum patientiae per gulam facile demittit, dolore ventris non laborat.

Monet proverbium, ut noxam, quae ab aliis nobis infertur, patienter feramus.

Forma comparativi.

٢١٤ أَمْنَعُ مِنْ أَمِّ قَرْفَةٍ

414. Magis inaccessus, quam Omm-Kirfah.

Mulieris nomen est ad gentem Fesarah pertinentis, Malico ben-Hodsaifah ben-Badr nuptae, in cuius domo quinquaginta gladii ei sacriati suspensi erant. c. C. XVIII, 223. et Kamus. s. قَرْفَ

٤١٥ أَمْنَعُ مِنْ أَسْتِ النَّمْرِ

415. Magis inaccessus, quam pardi podex.

In virum difficilem aditu dicitur.

٤١٦ أَمْنَعُ مِنْ عَقَابِ لُجُؤِ

416. Magis inaccessus, quam aquila aeris.

Verba haec Ahmrus ben-Ahdi Lachmita Kaziro ben-Sahd, quum de regina Sabae sermo esset, dixit. Simile est: أَمْنَعُ مِنْ عَقَابِ لُجُؤِ conf. C. VII, 9.

٤١٧ أَمَوْقُ مِنَ الرَّخْمَةِ

417. Stupidior, quam vulturis species Rachma appellati.

Loca ab hominum habitaculis remotissima et accessu difficillima incolit et omnium avium vilissima et stultissima habetur. Merda humana vescitur conf. C. VI. 183.

٤١٨ أَمَوْقُ مِنْ نَعَامَةِ

418. Stupidior, quam struthiocamela.

Narrant, struthiocamelam, si nido suo cibi quaerendi causa relictâ ovum alius invenerit, hoc incubare solere. conf. C. VI, 182.

٤١٩ أَمْضَى مِنْ سُلَيْكِ الْمَقَانِبِ

419. Celerius currens, quam Solaicus Almakani.

Viri nomen erat Solaicus ben-Salacah Sahdita, qui inter Arabes cursus celeritate celebris erat. conf. C. XVIII 231. Korraus Asadita sic dixit:

لَزْدَارُ تَيْلَى مِنْكُمْ أَلْ بُرْتَنَ عَلَى آلْهُوْلِ أَمْضَى مِنْ سَلْبِكِ الْقَانِبِ

»Profecto! Visitantes ex vobis Lailam, o gens Bortson!
propter terrorem celeriores sunt quam Solaic Almakanih
(agminum)«.

Metrum Thawil est. p. 161.

٤٢٠ أَمْرُقٌ مِنَ السَّهْمِ

420. Magis transfodiens, quam sagitta.

٤٢١ أَمْحَطُّ مِنَ سَهْمٍ

421. Penetrantior, quam sagitta.

٤٢٢ أَمْرٌ مِنَ الْخُطْبَانِ وَأَمْرٌ مِنَ الْغُرِّ

422. Amarior, quam planta Chothan; et amarior,
quam Aloe.

Nomen خُطْبَانِ plantae est ei similis, quae عليون
asparagus appellatur. In Scharaf-Aldini opere legimus,
plantam الخُطْبَانِ eandem esse, quam الخُطْلُ nisi, quod striis
praedita sit et nitorem coloris خُطْبَانِ appellati habeat. Nou-
nullis vocabulum مَقْرٌ venenum designat.

٤٢٣ أَمْرٌ مِنَ الْأَلَاءِ

423. Amarior, quam arbor Ala appella'a.

Dixit poeta:

فَاتَكُمُ وَمَدَحُكُمْ بِجَيْرٍ بِالْحَاءِ كَمَا أَمْتَدَحُ الْأَلَاءِ

يَرَاهُ النَّاسُ أَخْضَرَ مِنْ بَعِيدٍ وَتَمْنَعُهُ الْمَرَارَةُ وَالْأَلَاءُ

»Vos et laus vestra, qua Bodjairum vehementer ornatis

comparandi estis laudi, qua arbor Ala ornatur. Vident eam homines viridem e longinquo et amaritudo et fastidium eam defendunt. Metrum Wafir est. p. 204.

٢٢٤ أَمْسَخْ مِنْ لَحْمِ الْخَوَارِ

424. Magis insipidus, quam caro pulli cameli recens nati.

Eodem sensu dicitur املخ من لحم للخوار. Alaschahrus Alrakabanus e gente Asad patruelem suum Ridhwanum ob avaritiam, qua hospitem exceperat, vituperans hosce versus dixit:

شَجَاكَ رِضْوَانُ مَنْ ضَيْفِهِ أَلَمْ يَأْتِ رِضْوَانُ عَنِّي الْقُدْرُ
بِحَسْبِكَ فِي الْقَوْمِ أَنْ يَعْلَمُوا بِأَنَّكَ فِيهِمْ غَنِيٌّ مُصْرُ
وَقَدْ عَلِمَ الْعَشْرُ الطَّارِقُونَ بِأَنَّكَ لِلضَّيْفِ جَوْعٌ وَقَرُ
مَسِيخٌ مَلِيخٌ كَلَحِمِ الْخَوَارِ فَلَا أَنْتَ حُلْوٌ وَلَا أَنْتَ مَرُ
كَأَنَّكَ ذَاكَ الْكَلَى فِي الصُّرُوعِ قُدَّامَ صُرَّتِهَا الْمُنْتَشِرُ
إِذَا مَا أَتَبَدَى الْقَوْمُ لَمْ تَأْتِيهِمْ كُنْكَ قَدْ وَكَدْتَكَ لَحْمُ

»Declinavit Ridhwanus a hospite suo. Nonne ad Ridhwanum de mea parte dehortatio venit? Quod ad te addimet, gens scit, te inter ipsos esse divitem, opulentum et iam sciunt ad te venientes, te esse hospiti famis et frigoris loco Insipidus sicut caro pulli cameli recens nati, nam tu neque dulcis neque amarus es. Quasi tu sis id quod in mammis in anteriore parte papillae (lac in terram demissum!).

1) Duplici modo sensum huius versus explicant. Pars dicunt, significari rem inutilem mammis camelorum et ovium adnatarum, pars,

Quotiescunque gens convenit, non ad eam venis, quasi te asini genuissent.

Metrum Motakarib est. p. 281. sqq.

٢٢٥ أَمْنَعُ مِنْ صَبِيٍّ

425. Magis recusans, quam puer.

Conf. C. II p. 178.

٢٢٦ أَمْنَعُ مِنْ لَهَاءِ الْكَلْبِ

426. Magis defensus, quam columella faucibus leonis impendens.

Legitur quoque من لهاء الأسد Hoc desumptum est ex versu Abu-Hajjah Nomairitae:

وَأَصْبَحْتُ كَلَهَاءِ الْكَلْبِ فِي فَمِهِ وَمَنْ يُجَارِلُ شَيْءًا فِي فَمِ الْأَسَدِ

»Et fuit ut columella faucibus leonis impendens et quis rem in ore leonis expetit?»

Metrum Basith est. p. 190.

٢٢٧ أَمْنَعُ مِنْ عِتْرِ

427. Magis defensus, quam Ihtrus.

Vir fuisse dicitur ad gentem Ahd pertinens. Ishakus ben-Ibrahim Almauzeli auctoritate Ibn-Alcelbii frotus retulit, viro illi fuisse pastorem Ohbaidan appellatum, qui mille boves pastum duceret, quos si ad aquam duceret, neminem suos eodem tempore adduxisse. Hunc autem morem abrogasse Lokmanum, qui in pugna contra illum victoriam

significari lactis unum aut duos radios, quos ante mulgendum in terram demittunt, putant enim, illum primum e mammis effluens lac aquam flavam et noxiam esse. Illi ضرة, hi ضرة legunt.

reportasset. Djarwus ben-Isaf ben-Alkuthan rem versibus descripsit dicens :

قَدْ كَانَ عِثْرُ بَنِي عَادٍ وَأُسْرَتُهُ فِي النَّاسِ أَمْنَعُ مَنْ يَمْشِي عَلَى قَدَمِ
وَعَاشَ ذَهْرًا إِذَا أَقْوَارُهُ وَرَدَتْ لَمْ يَقْرَبِ الْمَاءَ يَوْمَ الْيُورْدِ ذُو نَسَمِ
لَوْ أَنَّ كَانَ مُبِيدَانٌ تَنَافَرَهُ رَهَاءُ عَادٍ وَبَرْدُ الْمَاءِ فِي الْبَقْسِمِ
أَشْصَ عَنْهُ أَخُو صَدِّ كَتَابِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا رَمَلُوا قُرْبَانَهُ بِسَبِّهِ
لَا تَرَكْبُونَا بِظَلَمٍ يَا بَنِي هَيْدَلٍ فَتَنْدَمُوا إِنْ غَبَّ الظُّلَمُ ذُو تَخْمِيرِ

»Ihtrus e gente Ahditarum eiusque familia inter homines, omnium, qui pedibus incedunt, maxime defensi erant; et vixerat tempus longum, quo, dum eius tauri ad aquam veniebant, anima praeditus die adventus ad aquam non appropinquabat, usque ad tempus, quo Ohbaidanum pastores Ahdi dehortati erant et accessus ad aquam erat inter plures partitus. Repulerat ab ea hostis eius agmina, posteaquam eius propinqui¹⁾ sanguine inquinati erant. Ne autem vos, o gens Banu-Ilohal iniuriam ferendam nobis imponite, ut poenitentiam agatis, nam finis iniuriae noxius est«.

Metrum Basith est. p. 190.

Ebn-Alahrafius cum Ebn-Calbio non consentiens, Ohbaidan aquae nomen esse dixit in extremis Arabiae felicitis finibus sitae, ad quam nonnisi ferae, quum nimis remota esset, bibitum accederent.

٢٢٨ أَمْطَلُ مِنْ عَقْرَبِ

428. Tardior in solvendo debito, quam Alkrabus.
Conf. C. III, 145.

¹ In meo codice فرسان equites legitur.

٢٢٩ أَحَدٌ مِنْ تَعْقَادِ الرِّثَمِ

429. Inutilior, quam nodatio, qua arboris rami coniunguntur.

Mos erat Arabum, ut, qui iter ingredi vellet, coniugis suae fidem ut cognoscere posset, filo duos arboris ramos coniungeret putans coniugem fidem rupisse, si rodens filii nodum dissolutum reperiret. Rem istam رَتْمٌ et رَتْمَةٌ appellabant. Ebn-Doraidus dixit, rem istam quoque رَتِيمَةٌ appellatam fuisse. Poeta huiusce rei mentionem fecit in hoc versu:

فَلْ يَنْفَعَنَّكَ الْيَوْمَ إِنْ هَمَّتْ بِهِمْ كَثْرَةُ مَا تُوَصِّي وَتَعْقَادُ الرِّثَمِ

»Num tibi hodie prodest, si eos allicero vult, multitudo adhortationis et ligatio arborum«

Metrum Redjes est. c. p. 231.

٢٣٠ أَحَدٌ مِنْ تَسْلِيمِ عَلَى طَلَلٍ

430. Inutilior, quam salutes domorum vestigiis dictae.

Proverbium hoc ex versu poetae desumptum est.

قَالُوا السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَطْلَالُ قُلْتَ السَّلَامُ عَلَى الْهَيْدِ نَحَالُ

»Dixerunt: Salutem vobis, o domus vestigia! Dixi: Salus rei per unum annum existenti dicta absurda est«.

Metrum Camil est. c. p. 213.

٢٣١ أَحَدٌ مِنْ حَدِيثِ خُرَافَةٍ

431. Inutilior, quam narrationes Chorafahi.

Chorafahus vir ad gentem Ohdsrah pertinens fuisse fertur. Hic quum aliquod tempus inter daemones, sic enim narrant,

deginset, ad suos redux incredibilia narravit, ut oīa verba in proverbium venirent. Alii خرافة nomen proprium non esse dicunt; sed ei significationem narrationis lepidae, mirae tribuunt.

٤٣٢ أَكْثَلُ مِنَ التَّرَهَاتِ

432. Inutilior, quam nugae.

Conf. C. XXVII, 163.

٤٣٣ أَمْضَى مِنَ الرِّيحِ وَمِنَ السَّيْفِ وَمِنَ السَّهْمِ

وَمِنَ النَّصْلِ وَمِنَ اللِّسَانِ وَمِنَ الشَّفْرِ فِي

الْوَتِينِ وَمِنَ السَّيْلِ تَحْتَ اللَّيْلِ وَمِنَ

الْقَدْرِ الْمَتَّاحِ وَمِنَ الْأَجْلِ وَمِنَ الدَّرْهِمِ

433. Penetrantior, quam ventus; quam gladius; quam sagitta; quam cuspis teli; quam cuspis hastae; quam cūlter magnus in venam cordis; quam torrens sub nocte; quam fatum a Deo definitum; quam fatum; quam drachma (pecunia).

٤٣٤ أَمْضُ مِنْ قَرْحَةٍ بَعْدَ قَرْحَةٍ

434. Magis dolens, quam ulcus post ulcus.

1) Sic in codice Berol. Pocock., opere Scharaf-Aldini, et Samachscharil legitur; in meo codice et Lugdun. اللسان quam lingua est.

Codices L. et meus habent امصى; in codice Berol. correctum est امص. Sed in operibus Scharaf-Aldini et Samachschi. legitur: امصى من ترحة بعد فرحة »Penetrantior quam moeror post laetitiam. Hoc rectum est.

٤٣٥ امص من ذباب

435. Imbecillior (vilior), quam musca.

٤٣٦ امر من العلقم ومن الحنظل ومن الدفلى
ومن الصبر والصبر

436. Amarior, quam colocynthis; quam colocynthis; quam oleander; quam myrrha.

٤٣٧ امنع من انف الاسد

437. Magis defensus, quam leonis nasus.

٤٣٨ احمل من بكاء على رسم منير

438. Inutilior, quam ploratus ob vestigia habitaculi (ab incolis relict).

Conf. 402.

Proverbia recentiora.

٢٣٩ مَن تَقَلَّ عَلَى صَدِيقِهِ خَفَّ عَلَى عَدُوِّهِ

439. Qui importunus est amico suo, is inimico suo levis est.

٢٤٠ مَن أَهَانَ مَالَهُ أَكْرَمَ نَفْسَهُ

440. Qui parvi facit opes suas, is se ipsum honore adficit.

٢٤١ مَا أَبْعَدَ مَا ذَاتَ وَمَا أَقْرَبَ مَا هُوَ آتٍ

441. Quam longe remotum est id, quod praeteriit et quam propinquum est id, quod venit.

٢٤٢ مَن ادَّبَ أَوْلَادَهُ ارْغَمَ حُسْنَهُ

442. Qui filios suos bene instruit (educat), is invidios suos ad iram excitat.

In codice B. legitur ارجم »lapidat«.

٢٤٣ مَن يَشْنُوكَ كَانَ وَزِيرًا

443. Qui te odit est Vezirus.

٢٤٤ مَنْ كَانَ لَكَ كُلُّهُ كَانَ عَلَيْكَ كُلُّهُ

444. Qui totus tibi est, totus contra te est.

٢٤٥ مَا نَظَرَ لَأَمْرٍ مِثْلَ نَفْسِهِ

445. Non tantam curam agit viro alius, quantam ipse.

In codice Lugd. legitur مثل نفسه

٢٤٦ مَا كُلُّ بَارِقَةٍ تَجُودُ بِمَائِهَا

446. Non omnis fulgurans (nubes) pluviam largiter emittit

٢٤٧ مَا وَعَظَ أَمْرًا كَتَجَارِيهِ

447. Nulla res virum monet modo, quo experientiae (eum monent).

٢٤٨ مَا يُدَاوَى الْأَحْمَقُ بِمِثْلِ الْأَعْرَاضِ عَنْهُ

448. Stulto non medicamur, si ab eo declinamus.

٢٤٩ مَنْ أَطَاعَ غَضَبَهُ أَضَاعَ أَدَبَهُ

449. Qui irae suae obedit, bonos mores suos amittit.

٢٥٠ مَنْ وَطَّنَ نَفْسَهُ عَلَى أَمْرِ هَانَ عَلَيْهِ

450. Qui summo cum studio in rem incumbit, ei res facilis est.

٤٥١ مَن دَارَى لِحَسَادِ أَسْقَهُمُ الْمَلَّ

451. Qui invidios benigne tractat, is in eorum
os tanquam ingratum medicamentum indit
prunas.

٤٥٢ مَن تَرَكَ قَوْلَ لَا أَدْرِي أُصِيبَتْ مَقَاتِلُهُ

452. Qui omittit dicere: Nescio, eius loci mortis
adficiuntur.

Id est: Loci, qui laesi ei mortem adferunt, attinguntur.

٤٥٣ مَن هَابَ الرِّجَالَ تَهَيَّبُوهُ

453. Qui viros reveritur, eum reveruntur.

٤٥٤ مَن لَّمْ يَتَّعِدْ بِدَانِقٍ تَعَشَى بِأَرْبَعَةٍ

دَوَانِيقٍ

454. Qui pransus non est pro uno Daneko, is
pro quatuor Danekis cibum vespertinum
sumet.

Danekus sexta pars Dracimae est. In codice meo
دوانق loco vocis دوانيق legitur.

٤٥٥ مَن دَقَّ نَظْرَهُ جَلَّ ضَرَرُهُ

455. Cuius consideratio parva est, eius noxa magna
est.

٤٥٦ مَنْ لَمْ يَرْضَ بِحُكْمِ مُوسَى رَضِيَ بِحُكْمِ
فِرْعَوْنَ

456. Qui iudicio Mosis contentus non est, is iudicio Pharaonis contentus erit.

٤٥٧ مَنْ أَكَلَ الْقَلَايَا صَبَرَ عَلَى الْبَلَايَا

457. Qui cibos frixos edit, is calamitates patienter feret.

٤٥٨ مَنْ بَلَغَ السَّبْعِينَ أَشْتَكَى مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ

458. Qui ad aetatem septuaginta annorum pervenit, is sine causa (morbo) queritur.

٤٥٩ مَنْ لَا ذَكَرَ لَهُ فَلَا ذَكَرَ لَهُ

459. Cui penis non est, ei gloria non est.
De sobole proverbium, ni fallor, adhibetur.

٤٦٠ مَنْ سَلَّ سَيْفَ الْبَغْيِ قَتَلَ بِهِ

460. Qui gladium insolentiae (iniustitiae) educit, is eo occiditur.

٤٦١ مَنْ أُعْجِبَ بِرَأْيِهِ ضَلَّ

461. Qui prudentiam suam admiratur, is errat.

٣٦٢ مَنْ اسْتَعَى بِعِلْمِهِ زَلَّ

462. Qui contentus est scientia sua, labitur.

In codice Berol. بحيله prudentia sua, in meo جملة opere suo legitur. In codice Berol. et Pocock. hoc proverbium cum praecedente coniunctum est, ut in hoc ومن legatur.

٤٦٣ مَنْ لَمْ يَكُنْ ذِيئًا أَكَلَتْهُ الذِّبَابُ

463. Qui lupus non est, eum lupi vorant.

٤٦٤ مَنْ جَعَلَ نَفْسَهُ عِظَامًا أَكَلَتْهُ الْكِلَابُ

464. Qui se ossium loco habet, eum canes vorant.

Proverbium hoc nonnisi in codicibus Berol. et Pocock. legitur.

٤٦٥ مَنْ طَلَى نَفْسَهُ بِالنَّحَالَةِ أَكَلَتْهُ الْبَقَرُ

465. Qui furfuribus se illinit, eum boves vorant.

٤٦٦ مَنْ دَخَلَ مَدَاخِلَ السُّوءِ أَتَتْهُمْ

466. Qui in loca mala intrat, is suspectus est.

٤٦٧ مَنْ عَادَى مُجْدُودًا فَقَدْ عَادَى اللَّهَ

467. Qui contra fortunatum inimicitiam exercet, is contra Deum inimicitiam exercet.

٤٦٨ مَنْ أَفْشَى سِرَّهُ كَثُرَ الْمُتَأَمِّرُونَ عَلَيْهِ

468. Qui secretum suum divulgat, in eum multi imperium habent.

٤٦٩ مَا بَقِيَ مِنْ سِتْرِهِ إِلَّا مَا يَشِفُّ عَلَى مَا دُونَهُ

469. Non restat ex eius velo nisi id, quod pelucidum est super eo, quod praeter eum est.

٤٧٠ مَا هُوَ إِلَّا نَارُ الْجُوسِ

470. Non est is nisi Magorum ignis.

De viro dicitur, qui neminem veneratur et a nemine abstinet, quippe ignis Magos comburit, etsi eum venerantur.

٤٧١ مَنْ سَابَقَ الدَّهْرَ عَثَرَ

471. Qui cum tempore cursu certat, is pedem offendit.

٤٧٢ مَنْ غَضِبَ مِنْ لَا شَيْءٍ رَضِيَ مِنْ لَا شَيْءٍ

472. Qui irascitur ob nihil, is nihili contentus est.

٤٧٣ مَنْ اسْتَحْيَى مِنْ ابْنَةِ عَمِّهِ لَمْ يُولَدْ لَهُ

473. Cui pudor est filiae patris sui, ei liberi non nascuntur.

٤٧٤ مَنْ لَمْ يَذُقْ لَحْمًا أَهْجَتَهُ الرِّبَةُ

474. Qui carnem non gustavit, ei pulmo placet.

٤٧٥ مَنْ عَمِيَ عَمِيَ

475. Qui alios opprobrio adficit, (ab aliis) opprobrio adficitur.

٤٧٦ مَنْ أَكَلَ السَّمِينَ اتَّخَمَ

476. Qui pinguem edit cibum, stomachi indigestione laborat.

ف۷۷ مَنِ اعْتَادَ الْبَطَالَهَ لَمْ يُفْلَحْ

477. Qui ioco semper indulget, desiderio non potitur.

ف۷۸ مَنِ اشْتَرَى الْحَمْدَ لَمْ يُغْبَنْ

478. Qui laudem emit, non decipitur.

ف۷۹ مَنِ اشْتَرَى الدُّونَ بِالدُّونِ رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ
وَهُوَ مَغْبُونٌ

479. Qui rem vilem re vili data emit, ad domum suam deceptus redit.

ف۸۰ مَنِ تَأَنَّى اَدْرَكَ مَا تَمَنَّى

480. Qui cunctatur, id quod optat assequitur.

ف۸۱ مَنِ اعْطَى بَصَلَةً اخَذَ ثُومَةً

481. Qui cepe dat, allium accipit.

ف۸۲ مَنِ تَسَمَعَ سَمِعَ مَا يَكْرَهُ

482. Qui auscultat, is quod ei displicet audit.

ف۸۳ مَنِ رَأَى فَقَدْ رَأَى وَرَحَلِي

483. Qui me videt, is me et sellam meam videt.

ف۸۴ مَنِ اكْثَرَ مِنْ شَيْءٍ عَرَفَ بِهِ

484. Qui rem saepius facit, is ista re cognoscitur.

٤٨٥ مَنْ تَرَكَ الشَّهَوَاتِ عَاشَ حُرًّا

485. Qui cupiditates relinquit, is liber vivit.

٤٨٦ مَنْ مَرَضَتْ سَرِيرَتُهُ أَتَتْ عِلَاقَتَهُ

486. Cuius animi arcanum aegrotum est, eius res publica ingemit.

Conf. prov. 574.

٤٨٧ مَنْ لَمْ يَصْلِحْهُ الطَّلِيَّ أَصْلَحَهُ الْكَيُّ

487. Quem unctio non sanat, eum ustio sanabit.

٤٨٨ مَا ذَاقَ أَحَدٌ مِنْ لَحْمِهِ إِلَّا أَنْطَوَى عَلَى لَوِي

488. Non gustavit unus carnem eius, nisi doloribus ventris contorsus fuit.

٤٨٩ مِنْكَ فَاسْتَقْرِضْ

489. A te ipso mutuo pete!

٤٩٠ مِنْ الشُّرُورِ بَكَاءٌ

490. Ex laetitia ploratus oritur.

٤٩١ مَنْ أَنْفَقَ وَلَمْ يَحْسُبْ هَلَكَ وَلَمْ يَدْرِ

491. Qui opes erogat et non computat, is perdit et nescit.

٤٩٢ مَنْ صَفَرَ مِنْ وَتِدٍ إِلَى وَتِدٍ يَدْخُلُ أَحَدُهُمَا

فِي آسْتِهِ

492. Qui a paxillo uno usque ad alterum salit, unus eorum in podicem eius intrabit.

٤٩٣ مَنْ أَكَلَ عَلَى مَیْدَتَيْنِ اخْتَنَقَ

493. Qui edit super duabus mensis, is suffocatur.
Aviditatem vituperat proverbium.

٤٩٤ مَا بَقِيَ مِنَ اللَّصِّ أَحَدُهُ الْعَرَافُ

494. Quod fur reliquit, id divinator sumit.

Adhibent enim ad furti auctorem detegendum divinatorem.

٤٩٥ مَنْ كَانَ طَبَّاحُهُ أَبُو جَعْرَانَ مَا عَسَى يَكُونُ
مِنَ الْأَلْوَانِ

495. Cuius coquus scarabaeus ابو جعران, appellatus est, eius cibus varius esse non potest.

Vocabulo ألوان varii cibi species significari videntur.

٤٩٦ مَنْ تَرَكَ حِرْفَتَهُ تَرَكَ بَخْتَهُ

496. Qui artem suam relinquit, eum fortuna sua relinquit.

٤٩٧ مَنْ بَكَى مِنْ زَمَانٍ بَكَى عَلَيْهِ

497. Qui ob tempus plorat, is deploratur.

٤٩٨ مَنْ أَحْسَنَ السُّؤَالَ عِلِمَ

498. Qui bene interrogat, is sciet.

٤٩٩ مَنْ رَقَّ وَجْهُهُ رَقَّ عِلْمُهُ

499. Cuius facies tenuis est, eius scientia tenuis est.

٥٠٠ مَنْ كَمَرُ يَدَارِ الْمَشْطِ يَنْتِفِ لِحِيَّتُهُ

500. Qui pecten haud leniter tractat, barbam suam evellit.

٥٠١ مَنْ يَجَعُ يَشْجَعُ

501. Qui dolore corripitur, strenuus est.

٥٠٢ مَنْ يَسْغَبُ يَشْغَبُ

502. Qui fame laborat, tumultum excitat.

٥٠٣ مَنْ أَكَلَ لِلسُّلْطَانِ زَبِيْبَةً رَدَّهَا تَمْرَةً

503. Qui principis uvam passam edit, eam tanquam dactylum reddet.

٥٠٤ مَنْ أَنْتَ فِي الرُّقْعَةِ

504. Quis tu es in tabula latrunculorum?

٥٠٥ مَنْ لَمْ تَنْفَعَكَ حَيَاتُهُ فَمَوْتُهُ عَرَسٌ

505. Cuius vita tibi non prodest, eius mors convivium nuptiale est.

٥٠٦ مَن سَعَى رَغَى

506. Qui operam dat, is pascit.

٥٠٧ مَن جَالَ نَالَ

507. Qui circumit, assequitur.

٥٠٨ مَن أَحْنَفَ أَعْتَلَفَ

508. Qui artem exercet, victam accipit.

٥٠٩ مَن غَلَبَ سَلَبَ

509. Qui vincit, rapit.

٥١٠ مَن نَامَ رَأَى الْأَحْلَامَ

510. Qui dormit, somnia videt.

٥١١ مَن زَرَعَ الْمَعْرُوفَ حَصَدَ الشُّكْرَ

511. Qui beneficium serit, gratias metit.

٥١٢ مَن ضَعُفَ عَنِ كَسْبِهِ اتَّكَلَ عَلَى زَادِ غَيْرِهِ

512. Qui lucrum suum facere non potest, is in alius commeatu fiduciam ponit.

٥١٣ مَن حَسَنَ طَنَّهُ طَابَ عَيْشُهُ

513. Cuius opinio pulchra est, eius vita bona est.

٥١٤ مَن اتَّكَلَ عَلَى زَادِ غَيْرِهِ طَالَ جُوعُهُ

514. Qui in alius commeatu fiduciam ponit, eius fames longa est.

٥١٤ مَنْ حَسَدَ مَنْ دُونَهُ فَلَا عُذْرَ لَهُ

515. Qui ipso inferiori invidet, ei excusatio non est.

٥١٥ مَنْ لَمْ يَصْلَحْهُ لِخَيْرٍ أَصْلَحَهُ الشَّرُّ

516. Quem bonum non reparat, eum malum reparabit.

٥١٦ مَنْ تَعَدَّى لِلْحَقِّ ضَاقَ مَذْهَبُهُ

517. Qui ad veritatem transgreditur, eius via angusta est.

٥١٧ مَنْ حَرَبَ الْحَرْبَ حَلَّتْ بِهِ الدَّامَةُ

518. Qui experimentis probatum experitur, ei poenitentia supervenit.

٥١٨ مَنْ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فَهُوَ عَلَى غَيْرِهِ أَهْوَنُ

519. Qui sibi contemnendus est, is aliis maiore contemtionem dignus reperitur.

٥١٩ مَنْ لَمْ يُحْسِنْ إِلَى نَفْسِهِ فَلَمْ يُحْسِنْ إِلَى غَيْرِهِ

520. Qui sibi non benefacit, is aliis non benefacit.

٥٢٠ مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ مِنْ ذِكْرِهِ

521. Qui rem amat, is eius multam mentionem facit.

٥٢٢ مَنْ اشْتَرَى مَا لَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ بَاعَ مَا يَحْتَاجُ

إِلَيْهِ

522. Qui res sibi haud necessarias emit, is res sibi necessarias vendit.

٥٢٣ مَنْ طَلَبَ الْغَايَةَ صَارَ آيَةً

523. Qui extremum petit, signum fit.

٥٢٤ مَنْ لَمْ يُرِدْكَ فَلَا تُرِدْهُ

524. Qui te non vult, eum tu ne velis!

٥٢٥ مَنْ عَبَدَ اللَّهَ فِي خَلْقِ اللَّهِ

525. Quis Deo servit in Dei creaturis?

٥٢٦ مِنْ الْكَيْسِ خَتْمُ الْكَيْسِ

526. Crumenam obsignare prudentiae est.

٥٢٧ مُصَارَمَةُ الْجَاهِلِ مُوَاصَلَةُ الْعَاقِلِ

527. Alienatio ab ignorante est coniunctio cum prudente.

٥٢٨ مَنْ لَانَتْ كَلِمَتُهُ وَجَبَتْ مَحَبَّتُهُ

528. Cuius sermo lenis est, eius amor necessarius est.

٥٢٩ مَنْ أَسْتَغْنَى كَرَّمَ عَلَى أَهْلِهِ

529. Qui dives est, a familia sua honoratur.

Monet proverbium, ne homines molestia adficiamus.
Samachschar.

٥٣٠ مِنْ تَمَامِ الْحَجِّ ضَرْبُ الْجَمَالِ

530. Ad perfectionem peregrinationis pertinet percussio ductoris camelorum.

Verba haec Alahmaschus dixisse fertur.

٥٣١ مَنْ أَصْطَنَعَهُ السُّلْطَانُ ضَيَّعَهُ الشَّيْطَانُ

531. Cui rex benefacit, eum diabolus amittit.

Conf. pr. 597.

٥٣٢ مَنْ يَقْدِرْ عَلَى زِدِّ أَمْسٍ وَتَطْيِينِ عَيْنِ الشَّمْسِ

532. Quis diem hesternum reducere potest et solem luto obducere?

٥٣٣ مَنْ لَمَرَ تَخَنُّهُ نِسَاؤُهُ تَكَلَّمَ بِمِلَّةٍ فِيهِ

533. Quem mulieres suae non decipiunt, is pleno ore loquitur.

٥٣٤ مَنْ رَفَقَ رَتَقَ وَمَنْ خَرَقَ خَرَقَ

534. Qui benignus et comes est, reparat et qui stupidus est, lacerat.

٥٣٥ مِنْ كَثْرَةِ الْمَلَاَحِينَ غَرِقَتِ السَّفِينَةُ

535. Propter multitudinem uantarum navis submersa est.

٥٣٦ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ خَصْمَهُ عَاقِلًا

536. Fortunae viri tribuendum est, quod eius adversarius prudens est.

٥٣٧ مِنْ عَادَةِ السَّيْفِ أَنْ يَسْتَخْدِمَ الْقَلَمَ

537. Gladii consuetudo est, ut calamum scriptorium in servitium adigat.

٥٣٨ مِنْ دُونِ ذَا قُتِلَ الْوَلِيدُ

538. Propter rem minoris momenti quam hoc Alwalidus occisus est.

٥٣٩ مِنْ نَكْدِ الدُّنْيَا مَنَفَعَةُ الْهَلِيلِجِ وَمَضَرَّةُ

اللَّوْزِينِجِ

539. Angustiae mundi tribuenda est utilitas myrobalanac et noxa dulciarii ex amygdalis parati.

٥٤٠ مَنْ أَحَبَّ وَلَدَهُ رَحِمَ الْإِيْتَامَ

540. Qui filium suum amat, erga orphanos misericors est.

٥٤١ مَنْ تَغَدَّى بِسَوْءِ السَّبِيَةِ تَعَشَّى بِزَوَالِ

الْقُدْرَةِ

541. Qui cum prava agendi ratione prandit, is cum potentiae defectu cibum vespertinum sumit.

٥٤٢ مَنْ فَعَلَ مَا شَاءَ لَقِيَ مَا سَاءَ

542. Qui facit quod vult, ei quod malum est, occurrit.

٥٤٣ مَنْ نَامَ عَنْ عَدُوِّهِ نَبِهَتْهُ الْمَكَائِدُ

543. Qui dormit inimicum negligens, eum doli expergefaciunt.

٥٤٤ مِنْ الْعَجَائِبِ أَعْمَشُ تَحَالٍ

544. Ad res admirabiles pertinet infirmitate visus cum lacrymarum frequenti fluxu laborans, qui stibio multum utitur.

٥٤٥ مِنْ فُرَصِ اللَّصِّ ضَاجَةُ السُّوقِ

545. Ad furiis occasiones pertinet quod in foro clamor et strepitus est.

٥٤٦ مَا يَنْفَعُ الْكَبِدَ يَضُرُّ الطِّحَالُ

546. Quod iecori prodest, id spleni nocet.

٥٤٧ مَا أَهْوَنَ لِلرُّبِّ عَلَى النَّظَرَةِ

547. Quam leve est bellum hominibus contemplantibus!

٥٤٨ مَا صَدَّنَا شَيْءٌ وَالَّذِي كَانَ مَعَنَا أَفَلَتَ

548. Nil venati sumus et quod nobiscum erat, periit.

٥٤٩ مَا تَرَكَ الْأَوَّلُ لِلْآخِرِ شَيْئًا

549. Primus postremo rem non reliquit.

٥٥٠ مَا أَحْسَنَ الْمَوْتُ إِذَا حَانَ الْأَجَلُ

550. Quam pulchra est mors, quando vitae finis adest!

٥٥١ مَا كُلُّ قَوْلٍ لَهُ جَوَابٌ

551. Non est omni verbo responsum.

٥٥٢ مَا لِلْحُبِّ إِلَّا لِلْحَبِيبِ الْأَوَّلُ

552. Non est amor nisi amato primo.

٥٥٣ مَا أَشَبَّ السَّفِينَةَ بِالْمَلَّاحِ

553. Navis quam similis est nautae!

٥٥٤ مَا صَنَعَ اللَّهُ فَهُوَ خَيْرٌ

554. Quod Deus fecit, id bonum est.

٥٥٥ مَا فِيهِ حَبَّةٌ مِلْحٍ

555. Non est in eo granum salis.

De odioso adhibetur.

٥٥٦ مَا جُمِسَ الْوُدُّ بِمِثْلِ الْعِتَابِ

541. Qui cum prava aggregatur.

cum potentiae vulnerat amorem quodquam sumit.

sed propter praepositionem ب sic
codice Berol. Passivi vocales sunt, ut
تأثرت تأثره

542. Lugd. حش est «congregatur», quod

considerandum videtur, ut sensus sit: Verbis, quae
reprehensionis similia sunt, amor dispergitur (deletur). In
codice حش habeo.

٥٥٧ مَا أَطْيَبَ لَلْمَرْءِ لَوْلَا لِلْخَمَارِ

557. Quam bonum esset vinum, nisi crapula esset.

٥٥٨ مَا حِيلَةُ الرِّيحِ إِذَا هَبَّتْ مِنْ دَاخِلِ

558. Quod remedium venti est, quum intrinsecus flat?

٥٥٩ مَا عَدَا الْفَرَسُ فَلَا حَاجَةَ لَكَ إِلَى السَّوْطِ

559. Quamdiu equus currit, tibi flagellum opus non est.

٥٦٠ مَعَ كُفْرِهِ قَدَرِي

560. Cum incredulitate sua Kadarita est.

٥٦١ مَا بِي نُخُولُ النَّارِ بِي طَنُ مَالِكِ

561. Non est per me introitus ignis inferni, per me est ludibrium Malici.

Malic nomen angeli est, qui inferno praeesse dicitur.

٥٦٢ مَا هُوَ إِلَّا بُسْتَانٌ

est ille nisi hortus.

elegante dicitur.

٥٦٣ مَا تَحْمِلُهُ الْأَرْضُ

563. Eum terra non portat.

De gravi dicitur.

٥٦٤ مِلْحٌ عَلَى جُرْحٍ

564. Sal super vulnere.

٥٦٥ مَنْ كَتَمَ عِلْمًا فَكَانَ مَآ جَهْلُهُ

565. Qui scientiam occultat, est ac si eam ignorat.

٥٦٦ مَا أَصْنَعُ بِشَمْسٍ لَا تُدْفِئُنِي

566. Quid cum sole faciam, qui me non calefacit?

Nullum ex eo commodum percipio.

٥٦٧ مَا الْمَرْءُ إِلَّا بِحِرْهِمِيَّةٍ

567. Non est vir nisi per drachmas suas duas.

Id est: Per unam, quam alteri dat, et alteram, quam retinet.

٥٦٨ مَا خَيْرٌ لَدُنَّ فِيهَا وَزْنُهَا مِنَ الْمَكْرُودِ

568. Quid boni in voluptate, cuius pondus ingratum est?

٥٦٩ مَشِينًا شَوْطَ بَاطِلٍ

569. Incessimus tanquam lux per fenestram intrans.

ov. مَوَدَّةُ الْأَبَاءِ قَرَابَةُ الْأَبْنَاءِ

570. Amor parentum est propinquitas filiorum.

ov. مَتَى فَرَزْتِ يَا يَدْنَق

571. Quando tanquam regina (in ludo latrunculorum) te gessisti, o pedes?

ov. مَعَ كُلِّ تَمَرَةٍ زَنْبُور

572. Cum quolibet dactylo vespa est.

ov. مَشْطٌ يُقَلِّبُهُ خَصِيٌّ أَصْلَعُ

573. Pecten, quod castratus calvus vertit.

ov. مَنْ لَمْ تَهْدِ بِهِ الْأَقَالِمُ هَدَبَهُ الْعِثَارُ

574. Quem non corrigit condonatio vitii, eum lapsus corrigere debet.

ovo مَنْ طَلَبَ عَيْبًا وَجَدَهُ

575. Qui vitium quaerit, id invenit.

ov. مَطَرَةٌ فِي نَيْسَانَ خَيْرٌ مِنَ أَلْفِ شَانَ

576. Pluvia una mense Nisan melior est, quam mille res.

ov. مَدُورُ الْكَعْبِ

577. Rotundum talum habens.

Infaustum designat.

۵۷۸ مِنْ الْأَدَبِ تَرَكَ الْأَدَبِ

578. Ad elegantes mores pertinet elegantes mores
non ostendere.

Nempe inter fratres.

۵۷۹ الْغُبُوبُ مَسْبُوبٌ

579. Amatus convicio adficitur.

۵۸۰ الْمَوْتُ فِي الْجَمَاعَةِ طَيِّبٌ

580. Mors in agmine bona est.

۵۸۱ الْمَذْبُوحَةُ لَا تَأْكُلُ السَّلَاحَ

581. Mactatum animal dolores non habet quum
ei pellis detrahitur.

۵۸۲ الْمُعْجِبُ أَبَدًا مُعْظَبٌ

582. Admiratione sui plenus semper iratus est.

۵۸۳ الْمُسْتَقْرِضُ مِنْ كَيْسِهِ يَأْكُلُ

583. Mutuo petens e crumena sua edit.

۵۸۴ الْمَرْءُ يُسْعَى بِجَدِّهِ

584. Vir per fortunam suam in cursum agitur.

۵۸۵ الْمَوْتُ حَوْضٌ مَوْرُودٌ

585. Mors est aquae receptaculum, ad quod accedendum est.

المال مَيَّال ٥٨٦

586. Opes multum inclinantes sunt.

المرأة فراش فاستوثروه ٥٨٧

587. Mulier stragula est, mollem eam vobis reddite!

المرأة السوء غل من حديد ٥٨٨

588. Mulier prava est vinculum cervicis ferreum.

المرء حيث يضع نفسه ٥٨٩

589. Vir ibi est, ubi se ipsum collocat.

الملوكه من اذنها تسمن ٥٩٠

590. Serva ab aure sua pinguis est.

De eo dicitur, qui verbis pulchris decipitur.

ما يومى منك بواحد ٥٩١

591. Non est dies meus a te unus.

Mañum a te ortum non ab uno latere me adficit.

من كان ذا دهن طلى استه ٥٩٢

592. Qui oleum possidet, podicem suum illinit.

Dives sine necessitate opes erogat. Samach.

٥٩٣ مِنْ الْحِيلَةِ تَرَكْ لِلْحِيلَةِ

593. Astutiae est non adhibere astutiam.

٥٩٤ مَنْ غَابَ غَابَ

594. Qui absens est, frustratur.

Legitur quoque من غاب غاب حظم »Qui absens est, eius sors (portio) absens est.» conf. Bertheau libell. p. 20 text. Ar.

٥٩٥ الْمَرْكُوبُ خَيْرٌ مِنَ الرَّكِيبِ

595. Iumentum melius est quam eques.

٥٩٦ مَنْ لِلْجِدَاعِ سَبَقَ الْقَرْحِ

596. Quis efficit, ut triennes equi cursu praevertunt quinquennes?

٥٩٧ مَنْ أَكَلَ مَرْقَةَ السُّلْطَانِ احْتَرَقَتْ شَفْتَاهُ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ

597. Qui principis iusculum edit, is labium laedit et si post tempus.

Conf. prov. 503.

٥٩٨ مِنَ الظُّفْرِ بِالْبُغْيَةِ تَحْجِيلُ الْيَاسِ

598. Qui desiderio suo potitur, is celeriter desperare solet.

٥٩٩ مِنْ شَهْوَةِ التَّمْرِ مَصُّ النَّوَى

599. Qui dactylos cupit, is nucleos sugit.

٦٠٠ مَنْ كَثُرَ عَدُوُّهُ فَلْيَتَوَقَّعِ الصَّرْعَةَ

600. Cui multi inimici sunt, is, ut prosteratur, expectet.

٦٠١ مَنْ خَدِمَ الرِّجَالَ خَدِمَ

601. Qui viris servit, ei servitia praestantur.

٦٠٢ مَنْ سَلِمَتْ سِرِّيَّتُهُ طَحَّتْ عَلَانِيَتُهُ

602. Cuius arcanum² incolume est, eius publicitas integra est.

Conf. prov. 458.

٦٠٣ مَنْ لَمْ يَنْتَفِعْ بِظَنِّهِ لَمْ يَنْتَفِعْ بِبَيِّنَتِهِ

603. Qui ex opinione sua utilitatem non capit, is ex certa cognitione sua utilitatem non capit.

Hoc proverbio ars divinandi (فراسة) laudatur.

٦٠٤ مَنْ أَيقَنَ بِالْخَلْفِ جَادَ بِالْعَطِيَّةِ

604. Qui de re in locum succedente certus est, is liberaliter donum dat.

٦٠٥ مَنْ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى كَلِمَةٍ سَمِعَ كَلِمَاتٍ

605. Qui unum verbum patienter non audit, is plura verba audiet.

٦٠٦ مَنْ صَغَرَ مَقْتُولًا فَقَدْ صَغَرَ قَاتِلُهُ

606. Qui occisum parvum facit, is eius occisorem parvum fecit.

٦٠٧ مَنْ جَهِلَ أَبَاهُ فَقَدْ جَهِلَ

607. Qui patrem suum ignorat, is re vera ignorans est.

٦٠٨ مَنْ كَرَّمَ يَحْصُنْ نَفْسَهُ ابْتَدَلَهُ غَيْرُهُ

608. Qui se ipsum non custodit, de eo conservando alii solliciti non sunt.

٦٠٩ مَنْ كَرَّمَ يَرْكَبِ الْأَهْوَالَ لَمْ يَنْدِلِ الْأَمَالَ

609. Qui pericula non obit, is rebus speratis non potitur.

٦١٠ مَنْ لَجَا إِلَى الرِّمَانِ أَسْلَمَهُ

610. Qui ad tempus confugit, eum tradit.

٦١١ مَنْ لَا يُكْرِمُ نَفْسَهُ لَا يُكْرَمُ

611. Qui se ipsum non honorat, is ab aliis non honoratur.

٦١٢ مَنْ غَلَبَ الْأَيَّامَ غُلِبَ

612. Qui cum diebus certat, is vincitur.

٦١٣ مَنْ عَمِلَ دَائِمًا أَكَلَ نَائِمًا

613. Qui semper opus facit, is dormiens edit.

٦١٤ مَنْ تَلَدَّدَ بِالْكَلَامِ تَنَغَّصَ بِالْجَوَابِ

614. Qui ex sermone voluptatem percipit, is per responsum infelix fit.

Caput XXV.

L i t t e r a N u n .

١ نَفْسُ عِصَامٍ سَوَّتْ عِصَامًا

1. Anima Ihzami principem constituit Ihzamum.

Proverbium hemistichium huius versus est:

نَفْسُ عِصَامٍ سَوَّتْ عِصَامًا وَعَلَّمَتْهُ الْكُرَّ وَالْأَقْدَامًا

- »Anima Ihzami principem constituit Ihzamum et impetum et audaciam eum docuit«

Metrum versus Sarih est. conf. p. 245. Kam. Djeuh.

Dicunt proverbium spectare Ihzamum ben-Schohair, qui Alnohmani ben-Almondsir cubicularius esset, ad quem Alnabeghahus Dsoobjanita, ab introitu ad Alnohmanum impeditus, hunc versum direxerit:

فَاتَى لَا أَلُوْمَكَ فِي دُخُولِ وَلَكِنْ مَا ذَرَأَكَ يَا عِصَامُ

„Ego ob introitum te non vitupero; sed quid pone te est, o Ihzame ?¹⁾“

Proverbium virum per se celebrem factum esse, dum eius maiores celebres non essent, significat. Hanc ob causam ab Arabibus الحارِجى cognominabatur, qui prodierit ad dignitatem nemine suorum praecedente. Narrant, ad Hadjdadjum virum venisse, ut rem peteret. Hadjdadjum de eius stultitia certiore factum, ut eum experiretur, interrogasse virum: „أَعْصَامِي أَمْ عِظَامِي“ et illum respondisse: „Meis meritis et maioribus clarus sum“²⁾. Quod quum audiret, Hadjdadjum cogitasse, virum esse summis meritis et dignitate insignem eamque ob causam eius desideriis omnino satisfecisse. At vero quum postea intellexisset, illum esse vehementer stupidum, eum dixisse: Verum mihi dic, nisi vis, ut te occidam! Quaenam erat causa, cur mihi interroganti tali modo responderes? virum autem hisce verbis se defendisse“. Quum neque unum neque alterum verbum, quid significaret, intellexisset, se cogitasse, rectum futurum, si utrumque verbum adhibuisset, nam si unum ipsi noceret, alterum ipsi prodesset. Quae verba audientem Hadjdadjum dixisse: „المقَابِرُ تَصِيرُ الْعِي خَطِيْبَا“ Coometeria efficiunt, ut qui lingua impeditus sit, pulchro modo loquatur.“ Et haec quoque verba in proverbii consuetudinem venerunt.

٢ نَفْسِي تَعْلَمُ أَنِّي خَاسِرٌ

2. Anima mea scit, me esse a via aberrantem

De eo dicitur, qui vituperatus, se esse vituperio dignum cognoscit et ea de se scit, quae aliis ignota sunt.

1) Quum aegrotus Alnohmanus esset, cupivit, ut de statu eius certior fieret. Metrum Wafir est. p. 208.

2) Conf. III. Wilken. hist. Samanid. p. 24.

٣ نَفْسُكَ بِمَا تُجَحِّجُ أَعْلَمَ

3. Anima tua optime scit, quae ipsa dicere non vult.

Tu melius, quam alius intimas animi tui cogitationes novisti.

٤ نَظْرَةٌ مِنْ ذِي عِلْقٍ

4. Adspectus amantis.

De eo dicitur, qui cum amore adspicit.

٥ نَعَمَ عَوْفَكَ

5. Bene se habeat conditio tua!

De vocis حرف significatione non consentiunt. Alii voci animi, rei significationem tribuunt, alii penis. Hisce diversis significationibus admissis aut generaliore aut specialiore bene precandi sensum habet. Conf. Kam.

٦ أَجْزَرَ حَرْماً وَعَدَّ

6. Perficit ingenuus quod promisit.

Metrum proverbii Redjes est. Conf. libr. meum p. 231. Dixit حر sine articulo cavens, ne se ipsum ingenuum appellaret, quae propria sui ipsius laus fuisset. Dixit Almofadhdhelus, haec verba Alharitsum ben-Ahmru cognominatum اكل المرار (edens plantam amaram) Cenditam Zachro ben-Nahschal ben-Darim dixisse. Haritsus enim sub conditione quintae partis praedae homines Iemanenses Zachro indicaverat, ut eos diriperet. Re perfecta Alharitsus ista proverbii verba dixit moniturus, ut promissis satisficeret. Zachri autem gens quum Haritsso praedae partem dare recusaret, Zachrus collis fastigium, per cuius angus-

1) Allis cognomen Amru-l'Kalsi est.

tias genti transeundum erat, Schadjaat appellati, occupavit dicens: *ازمت شجعات بما فيهن*, Clivus Schadjaat angustus est propter id, quod in eo est“. *conf. C. I, 138.* Hamsahus autem ben-Tsahlebah ben-Djahfar ben-Tsahlebah ben-Jarbut iuravit dicens: Per Deum! Nullam praedae nostrae partem accipiet“. Zachrus istum impetu facto occidit et hanc ob causam quintam praedae partem accepit, quam Alharitso dedit. Nahschalus sic rem verbis descripsit:

وَحَنُّ مَنَعَنَا لِّلْجَيْشِ أَنْ يَتَأَوَّبُوا عَلَى شَجَعَاتٍ وَلِجِيَادٍ بِنَا تَجْرِي
حَبَسْنَاهُمْ حَتَّى أَقْرُوا بِحُكْمِنَا وَأَتَى أَنْفَالُ الْقَمِيسِ إِلَى صَخْرٍ

„Impedivimus exercitum, quominus super clivo Schadjaat appellato iter faceret, dum equis generosis vehebamur. Retinuvimus eos, donec mandatum nostrum agnoscerent et ad Zachrum quinta pars praedae adportata esset“.

Metrum Thawil est. p. 161. Promissis satisfaciendum esse, proverbium docet. Samach.

٧ النَّفْسُ أَعْلَمُ مَنْ أَخُوهَا النَّافِعُ

7. Anima melius scit, quis ei frater utilis sit.

De eo dicitur, quem aut laudas aut vituperas, quum tibi necessarius sit.

٨ النَّفْسُ مُوَلَّعَةٌ بِحُبِّ الْعَاجِلِ

8. Anima est dedita amori properantis.

Verba haec sunt Djeriri ben-Alchathafi:

إِنِّي لَأَرْجُو مِنْكَ شَيْئًا عَاجِلًا وَالنَّفْسُ مُوَلَّعَةٌ بِحُبِّ الْعَاجِلِ

„Ego, profecto! spero a te rem properantem et anima dedita est amori properantis“. Metrum Camil est. p. 212.

Properans mundum caducum designat.

٩ النَّفْسُ عَرُوفٌ

9. Anima patiens est in rebus ingratis ferendis.

Anima res ingratas, si ab aliis auxilium non exspectat, patienter fert.

١٠ نَظَرَ إِلَيْهِ عَرَضَ عَيْنٍ

10. Eum intuitus est intuitu subito.

Sic in scholiis: اعترضته عينه من غير تعمد ونصب عرض على المصدر «Incidit in eum oculus haud data opera et vocabulum عرض accusativi casum obtinuit, tanquam nomen actionis.»

١١ نَرَتْ بِهِ الْبِطْنَةَ

11. Abripuit eum petulantia.

De eo dicitur, qui vitam commodam non ferens petulanter se gerit. conf. C. XVI, 29.

١٢ أَنْكَحَنِي وَأَنْظِرِي

12. Mihi nupta fias et videas!

Vir deformis mulieri, quam in matrimonium petebat, verba ista dixit significaturus, se animi dotibus pulcherri-
mis praeditum esse, etsi corporis pulchritudo ipsi non
casset.

١٣ النَّاسُ إِخْوَانٌ وَشَتَّى فِي الشِّيمِ

13. Homines fratres sunt et diversi natura.

Id est: Homines, etsi tanquam fratres congregati, ta-
men natura diversi sunt. Samachscharius et Scharaf-Al-
dinus huiusce proverbii explicandi causa addiderunt: قيل
الشِّيم «Dicitur الشِّيم بيت للاسكاف فيه من كل جلد رقعة
est domus sutoris, in qua omnis cutis segmentum est»

١٤ أَنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا

14. Adiuva fratrem tuum sive is iniuriam infert sive iniuriam patitur!

Verba haec Mohammedem, Arabum prophetam, dixisse narrant et quum interrogaretur, quomodo iniustus adiuvandus esset, respondisse eo, ut ab iniuria removeretur. Abu-Ohbaidus retulit, Arabes, licet Mohammedes istis verbis usus esset, ita adhibere proverbium, ut significet, fratrem omni modo adiuvandum esse. Djondabo ben-Alahnbar ben-Ahmru ben-Tamim ista verba adscribuntur. Placet autem addere ex Meidanii opere lepidam, qua res explicatur, narrationem:

قال الفضل أول من قال ذلك جندب بن العنبر بن عمرو بن تميم وكان رجلا نميما فاحشا وكان شجاعا وأنه جلس هو وسعد بن زيد مناة يشربان فلما أخذ الشراب فيهما قال جندب لسعد وهو يمازحه يا سعد لشرب لبن اللقاح وطول النكاح وحسن المزاج أحب اليك من الكفاح ودعس الرماح وركض الوقاح فقال سعد كذبت والله أني لأعمل العامل وأحرق البازل وأسكت القايل قال جندب أنك لتعلم أنك لو فرغت دعوتي عجلا وما ابتغييت بي بدلا ولرايتني بطلا أركب العظيمة وأمنع الكريمة وأحمي الحريمة فغضب سعد وأنشأ يقول

هل يسود الفتى إذا قبح الوجه وامسى قراه غير عتييد
وإذا الناس في الندى راوه ناطقا قال قول غير سديد
فاجابه جندب لبس زين الفتى للجمال ولكن زينه الضرب بالحسام التليد
ان ينلك الفتى فزيين والا ربما ضن باليسير العتييد
قال سعد وكان عايفا اما والذي احلف به لتاسرنك ظعينة بين العربنة
والدهينة ولقد اخبرني طبري انه لا يغيثك غيري قال جندب
كلا أنك لجبان تكرة الطعان وتحب القيان فتفرقا على ذلك
فغبرا حينئذ ثم ان جندبا خرج على فرس له يطلب القنص
فأتى على أمة لبني تميم يقال ان أصلها من جرهم فقال لها
لتمكنيني مسرورة او لتقررين مجبورة قالت مهلا فان المرء من نوكه

يشرب من سقاء لم يوكه فنزل اليها عن فرسه مذلا فلما دنا منها قبضت على يديه بيد واحدة فما زالت تعصرهما حتى تركته لا يستطيع ان يحركهما ثم كتفتته بعنان فرسه وراحت به مع غنمها وهي تحذو به وتقول

لا تامين بعدها الولايديا فسوف تلقى باسلا موارد

وحية تنصحي لحي راصدا

قال فمر بسعد في ابله فقال يا سعد اغثنى قال سعد ان اللبان لا يغيث فقال جندب

يا ايها المرء الكريم المشكور انصر اخاك ظالما او مظلوما فاقبل اليه سعد فاطلقه ثم قال لو لا ان يقال قتل امرأة لقتلتك قالت كلا لم يكن ليكذب طيرك ويصدق غيرك قال *Dixit Almofadhdhelus, Djondabum ben-Alahnbar ben-Ahmru ben-Tamim ista verba primum dixisse. Erat enim vir turpis, deformis, sed strenuus. Is quum aliquando cum Sahdo filio Saidi Manat vino bibendo indulgeret et utrumque vinum occuparet, Djondabus Sahdo iocans dixit: O Sahde! Profecto! Bibere lac camelarum et cum feminis diu concumbere et pulchre iocari tibi gratius est, quam adversarium aggredi et confodere hasta et cursus equorum duris ungulis praeditorum. Sahdus respondit: Mentitus es, per Deum, profecto! Ego hastae cuspidem tracto, et robustum camelum maeto et loquentem ad silentium redigo. Dixit autem Djondabus: Tu cognosces, te, si timore impletus esses, ad auxilium me vocaturum esse. Et, profecto! Strenuum me esse videres, nam pericula subeo et mulieres defendo. Haec ob verba Sahdus iratus hosce versus recitavit:*

»Num vir foedo vultu praeditus, qui hospites parato cibo vespera non excipit, regnare potest, quem in hominum consensu audiunt proferre verba insulsa«. Horum et sequentium versuum metrum Chasif est p. 262.

Djondabus autem respondens dixit:

»Viri ornamentum pulchritudo non est, sed ornamentum

cuius est percutere gladio antiquo. Quod si tibi dat vir, ornatur; si non, interdum parcus est in paucis, paratus.

Sahdus autem, qui ex avibus futura cognoscebat, dixit: Iuro, mulierem inter camelos morbo عرن laborantes et camelas parum lactis habentes captivum te facturam esse. Et aves mihi nuntiarunt, alium quam me te liberaturum non esso. Tum Djondabus dixit: Minime, nam tu pavidus es, hastarum confossionem fugis et ancillas amas. Se separarunt. Tempore praetorlapo Djondabus equo vehens venatum exiit. Incidens autem in servam Tamimitarum, quam e gente Dzorham ortam esse tradunt, dixit: Aut te mihi tradas laeta aut patiaris coacta! Illa: Lente agas! Vir propter stultitiam suam bibet ex utre, quem non ligavit. Ille eam despiciens ab equo suo descendit. Quum autem appropinquasset ea una sua manu eius manus arripens, eas comprimere non cessavit, donec eas movere non posset. Tum habenâ equi manibus post tergum ligatis vespera cum pecoribus domum recedens eum canens propulit et dixit: Ne posthac a servis securum te esse putes, tu enim occurrens strenuo, simul ad aquam accedenti, et serpenti, qui vivo insidiatur. Dixit (narrator): Transiens autem ad Sahdum, qui camelos suos domum ducebat, dixit: O Sahdelopem mihi fer! Sahdus autem respondit: Pavidus opem non fert. Djondabus tum dixit: O vir generose, remuneratione dignus! Opem fer fratri tuo sive iniustus sive iniuria adfectus es. Tum accedens Sahdus eum liberavit et dixit: Nisi dicerent, me mulierem occidisse, te occiderem. Tum illa dixit. Minime, factum enim non est, ut avis tua mentiretur et alius quam tu verax esset. Ille autem dixit: Verum dixisti.

Verba autem duplici modo grammaticè explicare licet, aut ut duo status accusativi sint, qui ad vocem اخاك pertinet aut qui e pronomine (tu) in imperativo occulto pendet. Istud autem fraternitatis officium fratris omni modo adiuvandi poeta versibus expressit sequentibus:

أَنَّ أَخَا الصَّدِّيقِ الَّذِي يَسْعَى مَعَكَ وَمَنْ يَضُرُّ نَفْسَهُ لِيَنْفَعَكَ
وَمَنْ إِذَا ضَرَفَ زَمَانٍ صَدَعَكَ شَتَّتَ أَمْرَ نَفْسِهِ لِيَجْمَعَكَ
وَأَنْ عَدَوْتَ ظَالِمًا عَدَا مَعَكَ

„Verus amicus est is, qui tecum it, et qui sibi nocet, ut tibi prosit, et qui, quum temporis calamitas te diffindat, res suas dispergit, ut te colligat, et qui, si iniustus curris, tecum currit.“

Metrum Redjes est. p. 231. conf. Bertheau libell. p. 8. text.

١٥ نَابٌ وَقَدْ تَقَطَّعَ الدَّيَّيَّةُ

15. Annosa camela et iam desertum peragrat.

De viro grandaevo cui vires restant, ut in eo fiducia ponatur, proverbium adhibent.

١٦ نَزَّو الْفَرَارِ اسْتَجْهَلَ الْفَرَارِ

16. Adsultus pulli vaccae silvestris commovit pullum vaccae silvestris.

Metrum Sarih est. p. 246. Vaccae silvestris pullus, quum adultus est, insilire incipit, quam rem alii videntes imitantur. Monet igitur nos, ut pravorum societatem fugiamus, fieri enim potest, ut eorum agendi rationem imitantes corrumpamur. Sunt, qui voci نزو accusativi casum tribuant, ut verbum نَزَّو suppleatur „Insiliit modo pulli vaccae silvestris“ Legitur quoque الْفَرَارِ (oves) Conf. proverbium تسفَهِت قَرَارًا قَرَارِ

١٧ أَنْكَحْنَا الْفَرَى فَسَتَرَى

17. In matrimonium dedimus asinum et iam videmus.

Vir quidam, qui patri minime placebat, puellam in matrimonium petiit. Mater, cui istae nuptiae gratae essent, patrem commovit, ut quamvis invito animo consentiret. At malum illius rei finem praevidens ista verba dixit. Proverbium nos monet, ut rei finem infelicem caveamus. Legitur quoque فسوف نرى. Novus maritus cum asino comparatur. Scharaf-Aldinus dixit, proverbium quoque adhiberi, quum res necessaria a viro potente peteretur et quid ageret expectaretur. conf. Samach.

١٨ نَجَّا عَيْرًا سَمْنَهُ

18. Asinum pinguedo sua e periculo liberavit.

Abu-Saidus dixit: Dum asini emaciati ob pabuli inopiam periissent, asinum pinguem salvum evasisse. Adhibetur igitur proverbium ad hominem monendum, ut rem caveat, antequam acciderit. Dicitur quoque de eo, quem opes suae e periculo liberarunt.

١٩ نَعِمَ كَلْبٌ فِي بُوسِ أَهْلِهِ

19. Commode vivit canis tempore calamitatis gentis suae.

Legitur quoque: نعيم الكلب في بؤس أهله et نعيم الكلب في بؤس أهله „Commoda vita canis calamitate gentis suae nititur“. Tempore calamitatis canis cadaveribus gaudet. De servo aut alio adhibetur, qui, dum gens calamitate occupata est, eius opibus potitur. Virum laudans dixit poeta:

تَرَاهُ إِذَا مَا الْكَلْبُ أَنْكَرَ أَهْلَهُ يُقَدِّى وَحِينَ الْكَلْبُ جَذَلَانُ نَاعِمٌ

„Vides eum, quotiescunque canis gentem suam non novit, liberantem et quando canis hilaris et bene nutritus est i. o. tempore calamitatis. Metrum Thawil est p. 161.

٢٠. النَّبْحُ مِنْ بَعِيدٍ أَهْوَنُ مِنَ الْهَرِيرِ مِنْ قَرِيبٍ

20. Latratus e loco remoto facilius est, quam gannitus e propinquo.

Id est: Ne prope accedas ad rem, quam times, sed e longinquo contra eam remedium quaeras.

٢١. أَنْطِقِي يَا رَحْمُ إِنَّكَ مِنْ طَيْرِ اللَّهِ

21. Loquere, o avis Racham! nam tu e numero avium Dei es.

Avis Racham, vulturum formam habens, corvi magnitudine, collo et corpore albo, sed extremis alis nigra hominibus multum despecta est, quippe quum cadaveribus vescatur. Quapropter quum sonum edat ut caeterae aves, nemo autem eius rationem habeat, ista proverbii verba ludibrii causa dicuntur. Proverbium de viro dicitur, cuius nemo ullam rationem habet aut ad eius verba aures intendit. Dixit Alcomaitus virum vituperans:

أَنْشَأَتْ تَنْطِقُ فِي الْأُمُورِ كَوَيْدِ الرَّحْمِ الدَّوَاهِرِ

إِذْ قِيلَ يَا رَحْمُ أَنْطِقِي فِي الطَّيْرِ إِنَّكَ شَرُّ طَائِرٍ

فَأَتَتْ بِمَا هِيَ أَهْلُهُ وَالْعَيْ مِنْ شَلْدٍ قَحَّادٍ

Adolevisti loquens in rebus sicut adveniens ex avibus Rachm in gyrum volantibus. Quando dicitur: O avis Rachm! loquere inter aves, tu es pessima avis, adfert quae ea digna sunt et haesitationis in sermone causa in mutilatione respondentis est.

Metrum Camil est. p. 215.

٢٢. نَامَ نَوْمَةً عَبُودَ

22. Dormivit somno Ahbbudi.

Alsarkius virum istum, se mortuum esse fingentem suis dixisse: Deplorate me tanquam mortuum, ut videam, quomodo me revera mortuum deplorabitis. Eum autem isto in statu mortem obiisse. Almosadhdhelus fabulam ad rem explicandam adferens dixit, eum servum nigrum fuisse, qui per septem annorum spatium e somno non evigilasset. Proverbium autem in omnem adhiberi, qui diu dormivisset, ut diceretur: انوم من عبود, Diutius dormiens quam Ahbbudus.“

٢٣ النَّدُّ عِنْدَ الْخَافِرَةِ

23. Pecunia parata apud terram est, quam equus pede effodit.

Dixit Tsahlabus, proverbium significare pecuniam paratam esse apud victoriam in equorum certamine, quia rem pignori depositam is accipiat, cuius equus cursu vicerit. Dixit Alferraus: Audivi quendam Arabem sic proverbium proferentem: النقد عند الخافر „Pecunia parata apud ungulam (equi) est.“ Primum in equos dictum ad alios transferri proverbium. Alazmāihus dixit, verborum النقد عند الخافر „Pecunia parata apud ungulam est“ sensum esse: pecunia parata in venditione, ut statim pretium detur, nam equum, ut Kamusi auctor dixit, qui sit animal omnium praestantissimum, mora solvendi concessa vendere non solent. Alius quidam dixit in venditione adhibitum proverbium النقد عند الخافر esse i. e. apud primum verbum. Dicitur رجع فلان „Rediit quidam in rei suae initio.“ Sunt denique, qui dicant, verborum النقد عند الخافر sensum esse, conversionem et beneplacitum, siquidem fossor terram effodiat, ut videat, num bona sit nec ne.

٢٤ أَحَدٌ مِّنْ رَّأَى حَضَنًا

24. In regionem Nedjd pervenit, qui montem Hadhan vidit.

Hadhan montis in alta Nedjd regione siti nomen est, ut qui cum conspexerit, istam terram intraverit. Proverbium significat, rei indicium adesse. conf. Djeuh. s. v.

حصن

٢٥ النبع يقرع بعضه بعضا

25. Una arbor Nabah alteram percutit.

Arbor نبع Nabah appellata in montium cacuminibus crescit. Illam arborem magni habent, quod ex eius ligno arcus et sagittae conficiuntur. Proverbium hoc Sijadus in se et Moahwijjahum dixit. Sijadus oppidi Bazrac praefecturam gerebat, dum Almoghirahus Ebn-Schahbah oppido Cufae praeerat. Mortuo Almoghirahe Sijadus, qui timeret, ne illius loco Ahbd-Allahus ben-Ahmir oppido praeficeretur, Moahwijjahus suasit, ut illius oppidi imperium Aldhahhaco ben-Kais traderet. Moahwijjahus autem, quid vellet cognoscens ei rescripsit: قد فهمت كتابك فليقرخ روعك ابا المغيرة لسنا نستعمل ابا البصرة «Iam intellexi litteras tuas. Sit vero tranquillus animus tuus, (conf. C. XX, 66.) o Abu-l'Moghirahe! Abu-Ahmirum Cufae non praefecimus; sed illius loci praefecturam cum tua coniunximus!» Quae verba quum Sijadus legisset, ista proverbi verba dixit significaturus, duos viros ingenii acumine et intelligentia aequales esse. conf. XVIII, 24. et Bertheau libell. p. 19 text. nec non Hamas. p. ٧١

٣٦ نَجَارُهَا نَارُهَا

26. Origo eius est eius (cameli) stigma.

Vocabulo نار ignis signum camelo inustum designatur, ut dicatur الناقة «Quodnam signum huic camelae inustum est?» Ex stigmatibus camelorum inustis

origo cognosci potest. Proverbium adhibent significaturi ex signis externis rei internam conditionem cognosci posse.

٢٧ نَبَذَ الْعَبْدُ أَكْثَرَهَا الْهَرَامَى

27. Maior pars sagittarum servi sagittae scopi sunt.

Vir ingenuus caro pretio sagittas emit, emit enim sagittas lata cuspide praeditas et sagittas longas cuspides habentes tum bello tum venando aptas, dum servus, qui neque bello neque venando operam dat, nonnisi sagittas, quibus scopus feritur, minore pretio venales sibi comparat.

٢٨ نَافِرَةٌ لَا خَيْرَ فِي سَهْمٍ زَلَجَ

28. Scopum ferientes sunt (eius sagittae). Nil boni est in sagitta ex arcu delabente.

De viro dicitur, qui argumentis suis adversarium vincit. Voci نَافِرَةٌ nominativi casus tribuitur, quod supplendum est سَهْمِ eius sagittae sunt scopum ferientes aut مَبْتَدِ, eius iactus est scopum foriens. Quod si vero accusativi casum admittis, supplendum est رَمَى, iecit iactu (scopum feriente). Ad metrum Redjes referri potest. c. p. 232.

٢٩ النَّفَاضُ يَقْطُرُ الْجَلْبَ

29. Pabuli inopia efficit, ut in seriem (vendendi causa) cameli disponantur.

Proverbium monet nos, ut opibus nostris conservandis operam demus, priusquam percant. Conf. Kam. et Djeuh. Sunt, qui vocabulo in latus convertendi significationem tribuant, ut de mactandis camelis et calamitate adhibeatur.

٣. أَنْجُ وَلَا إِخَالَكَ نَاجِيَا

30. Libera te; sed non puto, te salvum evasurum esse.

Verba haec puella Alhaidjomanijjah appellata incursum hostilem Almakruhi patri suo nuntians dixit. Alahsahsus ben-Salamah proverbii verba versui inseruit dicens:

فَإِنْ تَنْجُ مِنْهَا تَنْجُ مِنْ ذِي عَظِيمَةٍ وَإِلَّا فَإِنِّي لَا إِخَالَكَ نَاجِيَا

„Et si liberaris ab ea, a magna calamitate liberaris et sin minus, tum non puto te salvum evasurum esse.“

Metrum Thawil est. p. 161. Proverbii verbis, ut metrum hostis iniiciant, utuntur. Conf. C. VI, 10. XXIII, 381.

٣١. النَّجَاحُ مَعَ الشَّرَاحِ

31. Prosper successus cum explicatione est.

Sic Alazmāihus proverbium retulit et talem ei sensum tribuit: Explica mihi rem meam, tum rebus meis prosper successus erit.

٣٢. النَّاقَةُ حِينَ ضَرَأَ سِهَا

32. Camela per initium malignitatis suae.

Meidanius hoc scholion adiunxit: يقال ناقة ضروس اذا كانت سيئة الخلق عند النتاج واذا كانت كذلك حامت على ولدها وجن كل شئ اوله وقرب عهده يضرب للرجل الذي «Dicitur de camela ضروس, quando in pariendo maligna naturâ est, et quum talis est, obiit circa pullum suum. Vocabulum جن initium rei et propinquitatis eius designat. Adhibetur de viro, cuius natura in defendendo prava est.

٣٣ النَّقْبُ مِيعَادُ مَرَّاحِيْفِ الْمَطِيِّ

33. Via per montes ducens est locus promissus iumentis saepius fatigatis.

Proverbium significare dicitur, res ex eventu cognosci.

٣٤ أَنْقَعَ لَهُ الشَّرُّ حَتَّى سَتَمَ

34. Malum ei maceravit (medicamentum), donec fastidium caperet.

Malum eum summopere adflixit.

٣٥ نَشَطَنَهُ شَعُوبٌ

35. Dente suo mors eum inomordit.

Morte abreptus fuit.

٣٦ نَظَرَ الْمَرِيضُ إِلَى وَجْهِ الْعَوْدِ

36. Aegrotus visitantium vultus observavit.

De eo dicitur, qui vi oppressus amantem intuetur.

٣٧ نَفْسِي تَمَقَّسُ مِنْ سَمَانِي الْأَقْبَرِ

37. Animus meus male habet ex coturnice sepulchrorum.

Narrant, puerum bubonem venatum esse eamque, quam coturnicem esse putaret, edisse. Quum inde vomitus crearetur, eum ista verba dixisse. Proverbium significat, rem spurcam haberi.

٣٨ فَأَوْصَ الْجُودَةَ ثُمَّ سَأَلَهَا

38. Lignum retis movit (dorcās), tum pacem cum eo fecit.

Primum dorcās capta multum se movet, ut lignum, quo rete tenetur, frangat, tum autem fatigata tranquilla est. De eo dicitur, qui primum adversatur, tum ad consensum cogitur. conf. Djeuh. s. v. جر

٣٩ نَظَرَ التَّبْيُوسُ إِلَى شِفَارِ الْجَارِ

39. Hirci magnos lanii cultros observaverunt.

De eo dicitur, qui victus et vi coactus inimicum adspicit.

٤٠ أَنْجُ سَعْدٌ فَقَدْ هَلَكَ سَعِيدٌ

40. Eripe te, o Sahde! nam Soaihds iam periit.

Sahds et Soaihds duo Dhabbahi ben-Odd filii erant. Monet proverbium, ut re elapsa id, quod restet, nobis conservemus. Proverbium hoc Alhadjdjadjus adhibuit, res autem C. VI, 29. narrata est. Scharaf-Aldin.

٤١ أَنْبَاضٌ بِغَيْرِ تَوْتِيرٍ

41. Attractum arcum remittit, quem nervo non instruxit.

Minatur et minas perficere non potest, fieri enim non potest, ut arcus attrahatur, nisi is nervo instructus sit. In Scharaf-Aldini libro غير من legitur. Simile sensui est proverbium: «Ut canendo ducens cui camelus non est» et غير شبع «Ructum emisit Lokmanus non satiat.» Legitur quoque sic proverbium: «لا تعجل بالانْبَاضِ قَبْلَ التَّوْتِيرِ» «Ne festines arcum attrahere, antequam eum nervo instruxeris.» Id est: Ne in re festines, antequam tempus adest.

٢٢ النَّاسُ كَأَسْنَانِ الْمَشْطِ

42. Homines dentibus pectinis similes sunt.

Id est: Origine similes, omnes enim filii Adami sunt. Meid. In malo similes sunt. Scharaf-Aldin.

٢٣ النَّاسُ بِخَيْرِ مَا تَبَايَنُوا

43. Homines statu gaudent bono, quamdiu inter se distincti sunt.

Necesse est, homines sint iubentes et obedientes, nam aequales inter se perirent. In Scharaf-Aldini et Samach-scharii codicibus proverbio addita sunt verba: فَلَمَّا تَسَاوَوْا هَلَكُوا «Et quando inter se aequales sunt, pereunt.»

٢٤ النَّاسُ كَأَيْلٍ مِائَةٍ لَا تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً

44. Homines centum camelis similes sunt, inter quos ne unus quidem est ad vecturam idoneus.

Multi sunt homines, sed in paucis bonum est.

٢٥ النِّسَاءُ حَبَايِلُ الشَّيْطَانِ

45. Mulieres diaboli laquei sunt.

Verba haec Ebn-Masuhdus dixit. conf. Vita Timuri T. I. p. 24. ed. Manger.

٢٦ نَقَطُ عَرُوسٍ وَأَبْعَارُ طَبَّاءٍ

46. Notae sponsae et stercora dorcadum.

Poeta Djerirus hoc proverbio usus est, quum transiens poetam Dsul'Rommahum hominibus congregatis ver-

sus suos recitantem audiret, significaturus, versus illos dorcadis stercorei similes esse, quorum bonus odor perciperetur; sed quod contritum pravum reperiretur. Notae sponsae autem illas notas, quibus sponsa se ornat, significare videntur.

٤٧ نَقِي نَقِيكَ فَمَا أَنْتِ إِلَّا حَبَارَى

47. Vocifereris modo tuo consueto, nam tu non es nisi avis Hobara!

Bubonem quum vir venando cepisset, et illa in manu eius vociferaretur, ista verba protulit. Abu-Ahmruus dixit: Significat, rem turpem non curandam esse ratione habita
التغيبص على الحبيث لحساب الطيب

٤٨ تَجَا فَلَانٌ حَرِيضًا

48. Evasit quidam iam extremum spiritum ducens.

E summo periculo vix salvus evasit.

٤٩ أَنْسَتِ أُمُّ مَعْرِفَةَ

49. Utrum generis commemoratio an notitia?

Id est: Num generis commemoratio et notitia aequales sunt in necessitate iuris (حق) et utilitatis?

٥٠ نَعَمْ مَاوَى الْمِعْوَى تَرْمِدَاءَ

50. Quam pulcher est locus commorationis caprarum locus Tsermida!

Tsermida nomen loci est, pabulo abundantis. Proverbium iubet audire virum liberalitate sua notum.

٥١ نَشَرَ لِذَلِكَ الْأَمْرِ أُذُنَيْهِ فَرَأَى عِبْرَ عَيْنَيْهِ

51. Huic rei aures suas expandit, et res oculo suo fletum parientes vidit.

In cum dicitur, qui rei desiderio adfectus res ipsi ingratas videt. In codice Lugd. proverbium hoc post proverbium 53 positum est.

٥٢ نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ الْقَلْبِ بَعْدَ الْكُثْرِ

52. Ad Deum confugimus a paucis post multum.

٥٣ النَّوْمُ فَرَخَ الْغَضَبِ

53. Somnus iram fugat.

Proverbii sensus est: Iratus quum dormit, ira fugit.

٥٤ تَجَا مِنْهُ بِأَفْوَقِ نَاصِلِ

54. Ab eo liberatus est cum sagitta ruptam crenam habente.

Dammo adfectus ab eo liberatus est.

٥٥ نَشِبَ فِي حَبْلٍ غَيٍّ

55. In laqueo erroris haesit.

Legitur quoque: غَيٍّ فِي حَبَالَةٍ غَيٍّ cum eadem significatione. Id est: In rem ingratam, quam fugere non poterat, incidit.

٥٦ نَقَضَ الدَّهْرُ مِرَّتَهُ

56. Tempus eius funem dissolvit.

Tempus eum afflixit, ut vestigia noxae remanerent.

٥٧ نَطَحَ بِقَرْنِ أُرْوَمَةٍ نَقْدَ

57. Petivit cornu, cuius radix vermibus erosa erat.

De eo dicitur, qui haud praeparatus tibi adversatur.

٥٨ اَلنَّكَمَةُ تَوْبَةٌ

58. Poenitentia est, quod a peccatis ad Deum nos convertimus.

Verba haec Mohammedi Arabum prophetae adscribuntur. Traditione ad nos delata sunt. conf. Djeuh.

٥٩ اَلنَّاسُ مَجْرُيُونَ بِاَعْمَالِهِمْ اِنْ خَيْرًا فَخَيْرٌ وَّاِنْ شَرًّا فَشَرٌّ

59. Hominum facta pensantur, si bona sunt, bono, sin mala, malo.

Enunciari quoque potest : ان خيرا فخير وان شرا فشر : ut verbum suppleatur.

٦٠ اَنْفَقَ بِلَالٌ وَلَا تَخَشَّ مِنْ ذِي الْعَرْشِ اَفْلَاكًا

60. Eroga opes, o Bilale! et ne time ab eo, qui thronum possidet, deminutionem (paupertatem).

Verba haec Mohammedes, Arabum propheta, Bilalo dixisse fertur¹⁾. Proverbium avaritiam fugere nos iubet.

٦١ اَلنَّارُ خَيْرٌ لِلنَّاسِ مِنْ خَلْفَةٍ

61. Ignis melior est hominibus, quam quod ferae modo a facie modo a tergo veniunt.

1) De Bilalo, qui apud Mohammedem precum horae annunciandae muneri praeerat, conferas librum meum. Selecta ex historia Halebi p. 49 adnot.

Proverbium hoc scholio Meidanii sequente explicatur:

زعموا أن الصبح رأت سنا نار من بعيد فقابلتها ثم أقعت
ورفعت يديها فعل المصطفى وإيهات منها النار ثم قالت عند
ذلك النار خير للناس من خلقة يضرب لمن يفرج بما لا
Narrant, hyaenam splendorem ignis
e longinquo videntem clunibus terrae affixis sedisse et ex
adverso ignem adspexisse, dum se calefacientis modo pedes
anteriores tolleret et quam remotus ab ea ignis erat! Tum
eam dixisse isto statu: Ignis melior est hominibus, quam
quod praeda modo a facie modo a tergo venit. Prover-
bium autem de eo adhibetur, qui re laetatur, ex qua non
multum boni percipit. Sed in proverbio de voce خلقة
dubito, Pocockius et Schultensius dubitantes verterunt.
Ignis melior est hominibus, quam quod post eum est. In
cod. Berol. vocales additae sunt, ut Chali fah enunciatur, sed
nescio, quamnam ob causam factum sit. In scholiis de voce
وايهات, quae et in meo et codice Lugdunensi legitur,
dubitavit Reiskius, qui in margine codicis Lugdunens.
وايهات adscripsit. In codice Berol. وانهات legimus.

النَّاسُ نَقَائِعُ الْمَوْتِ ٦٢

62. Homines sunt praeda ante distributionem
mactata mortis.

Vocabulum نقيعة camelum significat, q̄hi, antequam
praeda facta inter singulos disiribuitur, mactatur. cf. Hamas.
٢٥٨. Id est: Mors homines mactat, quemadmodum lanus
illum camelum mactat. conf. Kam. Djeuh.

النَّفْسُ عَزُوفٌ الْوَفِّ ٦٣

63. Anima est abstinens a rebus et adsueta rebus.

Animam nostram rei adsuefacere et a re desuefacere
possumus. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus
الرف omisum est.

٦٤ نَعَمْ أَجَلٌ مُسْتَأْخِرٌ

64. Quam praeclarus clypeus est finis vitae tardans !

Verba haec Abhūs Mohammedanorum imperator dixisse fertur.

٦٥ نَعَمْ الدَّوَاءُ الْأَزِمُّ

65. Quam bonum est remedium mordens !

Febris significatur. Narrant Mohammedanorum imperatorem Ohmarum interrogasse Alharetsum ben-Caldah de remedio optimo et hunc hisce verbis respondisse. Simili modo dicunt: ليس للبطنه خير من خمسة تتبعها. „Non est impletioni ventris (e qua morbus oritur) melior res, quam fames, quae eam sequitur.

٦٦ نَاصِعٌ أَخَاكَ لِلْخَيْرِ

66. Purum et non mutatum nuntium fratri tuo adfer !

٦٧ نَزَقُ الْحَقَاقِ

67. Levitas rixae!

Significat, viro levitatem et inconstantiam in rixa esse. conf. Kam. s. v. حق

٦٨ نَجَوْتُ وَأَرْهَنْتُهُمْ مَالَكَا

68. Salvus evasi, eisque Malicum pignori dedi.

Verba haec sunt Ahbd-Allahi ben-Hammam Alsaluli in versu sequente dicentis :

فَلَمَّا خَشِيتُ أَظْهَرْتُهُمْ نَجَوْتُ وَأَرْهَنْتُهُمْ مَالَكَا

»Quum ungues eorum timerem, salvus evasi et pignori iis Malicum dedi.« Metrum Motakarib est. p. 281.

Omnes in eo consentiunt, quod et forma quarta et prima adhiberi possit excepto Alazmāiho, qui voci vocales futuri primae formae dedit. »Dum eis Malicum pignori do.« De eo dicitur proverbium, qui e periculo liberatur, in quo socii eius retinentur.

٦٩ نَكَأَ الْقَرْحَ بِالْقَرْحِ أَوْجَعُ

69, Quod ulcus escharâ nudatur cum ulcere, maiore dolore adficit.

Ulcus cuticula recenti obductum si nudatur, ut iterum ulcus oriatur, id maiore nos dolore adficit. بِالْقَرْحِ hoc in proverbio eundem sensum offert quam مع الْقَرْحِ cum ulcere.

٧٠ نَاجِزًا بِنَاجِزٍ

70. Praesens pro praesente.

Proverbii huius explicatio talis legitur: كَقَوْلِكَ يَدَا بيد أي تعجلا بتعجيل وفي الحديث لا تبيعوا إلا حاضرا بناجز أي حاضرا بحاضر يعني في الصرف ويقال البيع ناجز بناجز أي نقد بنقد وناجزا في المثل منصوب بفعل مضمر أي ابيعك ناجزا وهو نصب على الحال «Ut dicis بيد يدا i. e. Festinando pro festinando. Et traditione delata ad nos sunt verba: لا تبيعوا إلا حاضرا i. e. in mutatione (صرف) et dicitur: البيع ناجز بناجز» «Ne vendatis nisi praesentem pro praesente» i. e. pecunia parata pro pecunia parata. In proverbio autem ناجزا accusativi casus est, quod ابيعك verbum supplendum est. Accusativi autem casus modo, quem Arabes حال statum appellant, positus est.

٧١ نَعَمَ مَعْلَقَ الشَّرْبَةِ هَذَا

71. Quam bonam est hoc poculum potus!

Dixit Alazmāihus: Vocabulum معلق poculum, quod camelo vehens suspendit, significat. Vox autem هذا indicat القدح poculum. Id est: Bibenti, qui illo utitur, sufficit usque ad mansionem, quam petit, potus unus, altero non eget. Proverbium autem de eo dicitur, qui suo consilio in rebus utitur et cui alius consilium opus non est.

٧٢ النَّزَايِعَ لَا الْقَرَابِيبَ

72. Peregrinas et non propinquas!

Dicitur quoque eodem sensu: الغرايب لا القرايب. Accusativi casus ex verbo omisso pendet, ut sic proverbium explicandum sit: «تزوجوا الغرايب ولا تزوجوا القرايب» In matrimonium ducite peregrinas et ne in matrimonium ducite propinquas! In opibus Scharaf-Aldini et Samachscharii legitur: «النزايح أجب» Peregrinae praestantiores sunt.

٧٣ النَّاسُ يَمَامَةٌ

73. Homines columbae sunt.

Proverbium mouet nos, ut benigne et comiter erga homines agamus et ne eos abigamus a domibus nostris, quemadmodum columbae domibus nostris adsuefiunt.

٧٤ اُنْتِزَاعُ الْعَادَةِ شَدِيدٌ

74. Consuetudinis remotio difficilis est.

Legitur quoque hoc modo: انتزاع العادة من الناس «Remotio consuetudinis ab hominibus peccatum computatum est». Hoc ei simile est, quod dicitur: «العظام شديدة» Ossa sunt dura. Dicitur simili modo «العادة طبيعة خامسة» Consuetudo est quinta natura.

٧٥ النَّدَاءُ بَعْدَ النَّجَاءِ

75. Convocatio post clanculum sermonem.

• Id est: Palam res tractetur, postquam secreta fuit. Proverbium, ut caveamus, monet.

٧٦ نَوَّانٌ شَالَا مُحَقَّبٌ وَبَارِحٌ

76. Duae stellae elatae fuerunt, una retenta pluvia, altera ventus fervidus.

Sic autem proverbium explicandum est: فما نوان ارتفعا, Illi duo (viri) sunt duae stellae in coelo elatae, quarum altera nullam pluviam adducit, altera ventum calidum aestatis tempore flantem adfert. Proverbium duos viros significat externa dignitate praeclari, sed aequales in eo, quod parum boni adferunt. Comparantur cum duabus stellis.

٧٧ نَشِيطَةٌ لِلرَّأْسِ فِيهَا مَأْكُلٌ

77. Praeda in via obtingens duci, in qua lucrum est.

Vocabulum نشيطه eam praedam significat, quae duci, antequam ad hostium locum pervenit, in manus incidit. Proverbium, quod rem parvam designat, cuius desiderio capimur, adhibetur in virum in debito suo postulando auxilium petentem ab eo, qui omnibus eius opibus potiri cupit.

٧٨ نَامَ عِصَامٌ سَاعَةَ الرَّحِيلِ

78. Dormivit Ihzamus hora profectionis.

De viro dicitur, qui rem, postquam ea abiit, petit.

٧٩ نَامِ بَعَيْنِ الْأَمَنِ الْمَشِيعِ

79. Dormivit oculo securi, fortis.

In virum debilem dicitur, qui res tales petit, quales viri fortes petere solent.

٨٠ نَعْلُكَ شَرٌّ مِنْ خَفَاكَ فَأَتْرُكْ

80. Solea tua peior est, quam nuditas pedum tuorum; relinque eam igitur!

De viro dicitur a viro auxilium petente, qui ratione eius non habita auxilium non fert.

٨١ تَحْنُ بِأَرْضِ مَاوْهَا مَسُوسِ

81. Nos sumus in terra, cuius aqua dulcis et pura est.

Versus hemistichium metri Sarih (p. 246) est. Sequitur: «لولا عقاب صيدها نسوس», Nisi aquila fuisset, cuius praeda est avis Nasus appellata. Proverbium locum significat, in quo bene vivitur; sed in quo debilis iniusti noxa adficitur.

٨٢ نَفُورَ ظَبْيٍ مَا لَهُ زَوِيرٌ

82. Fugâ dorcadis, cui dux non est.

Sic explicandum est proverbium: «نفر نفور ظبي ما له», Fugit modo dorcadis, quae refugium non habet, quo se recipiat. Fugam acerrimam designat, dum eum fugimus, cuius natura et agendi modus pravi sunt.

٨٣ النَّسَى مِنْ خَيْرِ أَمَارَاتِ الرَّبَعِ

83. Initium obesitatis est optimum indicium liberi accessus ad aquam.

A camelis in homines translatus loquendi modus de eo adhibetur, qui de vita dura questus in facie commodae vitae indicia habet.

٨٤. حَنَّ بَوَادٍ غَيْثُهُ ضُرُوسٌ

84. Nos in valle sumus, cuius pluvia pauca est.

De eo dicitur, cuius bonum parum est et ad multos non attinet.

٨٥. نَفْطٌ وَقُطْنٌ أَسْرَعُ احْتِرَافًا

85. Naphtha et gossypium celeriter comburuntur.

Legitur quoque اسرعا. In codice B. autem اسرعا ext. Proverbium duo mala commixta inter se significat.

٨٦. النَّاسُ أَخْيَافٌ

86 Homines sunt diversi.

Pluralem اخياف derivant a plurali خيف, cuius singularis اخيف fem. خيفاء est, aut ab infinitivi seu nominis actionis forma خيف. Vocabulum اخيف proprie significat diversos oculos habentem, ut unus niger altor caeruleus sit. Diversas esse naturas proverbium docet.

٨٧. النَّاسُ شَجَرَةٌ بَغْيٌ

87. Homines arbor iniustitiae sunt.

Homines arbor iniustitiae appellati sunt, ut inde cognoscatur, homines crescere et augeri iniustitiâ.

٨٨. نَقَّتْ ضَفَادِعُ بَطْنِهِ

88. Coaxaverunt ranae ventris eius.

I. e. Esurivit. Simili modo dicitur: صاحت عصافير بطنه „Passeres ventris eius pipiverunt“.

٨٩ النَّمِيمَةُ أَرْثَةُ الْعَدَاوَةِ

89. Obtrectatio est inimicitiae fomes.

٩٠ قَارُ الْحَرْبِ أَشْعَرُ

90. Belli ignis multum ardet.

Arabes, quotiescunque belli consilium ceperant, ignem accendere solebant, ut signum ad id surgentibus esset. conf. Alcoran. C. V, 69.

٩١ النَّدَمُ عَلَى السَّكُوتِ خَيْرٌ مِنَ النَّدَمِ عَلَى

الْقَوْلِ

91. Poenitentia silentii melior est, quam poenitentia verbi.

Proverbio hoc multiloquium vituperatur.

٩٢ النَّخْسُ يَكْفِيكَ الْبَطِيَّ الْمُنْقَدَّ

92. Incitatio tardum, segnem propellit.

Legitur الخنل pravus, vilis loco vocis الممثل. Vox النخس pungere, fodicare significat, dum stimulo iumentum ad celerem gressum impellimus.

٩٣ نِصْفُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ تَعَالَى مُدَارَاةُ

النَّاسِ

93. Dimidium prudentiae post fidem Deo habendam est benigna hominum tractatio.

Haec verba referuntur in traditione, qua Mohammedis socius ipsa Mohammedis verba adlegat.

٩٣ نَجَا ضَبَارَةً لَمَّا جَدَعَ الْجَدْرُ

94. Salvus evasit Dhobarahus, quum Aldjadari nasus amputatus esset.

Nomina duorum virorum vilissimorum inter Arabes sunt, de quibus vide C. XXIII, 498. Illo in loco nec non in scholiis nomen unius viri جدرة Djadrah scriptum est.

٩٥ نَابِلٌ وَأَبْنُ نَابِلٍ

95. Peritus et filius periti.

Proprie est: Peritus in sagittis iaciendis vel conficiendis.

Forma comparativi.

٩٦ أَنْسَبُ مِنْ تَغَقَلٍ

96. Genealogiae gnarior, quam Daghfalus.

Daghfalus vir e gente Banu-Dsohl ben-Tsahlebah ben-Ohcanah erat. conf. C. I, 35. XVIII, 267. XX, 98.

٩٧ أَنْسَبُ مِنْ آبْنِ لِسَانِ الْحُمَةِ

97. Genealogiae gnarior, quam Ebn-Lisanil'Homrahus.

Vir iste ad gentem Banu - Taim-Allat ben-Tsahlebah pertinebat et nomen Waka ben-Alaschahr gerebat. Cognomen Abu-l'Cilab habebat. conf. C. XVIII, 268.

٩٨ أَنْسَبُ مِنْ كَثِيرٍ

98. Praestantior encomio amatae, quam Catsirus.

Laus amatae, quam initio carminum poetae canere solebant, Arabes نسيب appellat. Proverbium hoc e versu poetae desumptum esse dicunt:

وَكَاَنَّ قُشَا فِي عَاظٍ يَخْطُبُ وَأَبْنُ الْقَفْعِ فِي أَيْتِيْمَةٍ يُسْهِبُ
وَكَاَنَّ لَيْلَى الْأَخْيَلِيَّةِ تَنْدُبُ وَكَثِيرَ عَزَّةٍ يَوْمَ بَيْنٍ يَنْسَبُ

»Quasi Kossus in nundinis Ocathsi orationem haberet et Ebn-Almokaffahus') in Aljatimah multum donaret et Catsirus Ahssahi die separationis encomio amatam laujaret. Metrum Camil est. p. 212.

٩٩ أَنْسَبُ مِنْ قَطَاةٍ

99. Saepius memorans genus, quam avis Katha.

1) Abu-Mohammed Ahbd-Allah ben-Almokaffah erat facundus et disertus. Eius nomen Rusabah vel Dadabah ben-Dadahlschnisch erat, antequam Mohammedanum se confessus erat. Cognomen Abu-Ahmru gerebat. Eius pater cognomen Almokaffah accepit, quod a Hadjdjado verberatus in pede incurvatos digitos acciperet. Kam.

Sic dicitur, quia avis haec sono, quem edit, nomen suum semper appellat. conf. C. XIV, 90.

١٠٠ أَنْكَحُ مِنْ ابْنِ الْغَزَا

100. Vehementior in initu, quam Ebn-Alghasa.

Quae hoc de proverbio Arabes tradiderunt, ea sine damno omitti possunt. Caeterum de viri nomine multa inter Arabes dissensio est. Abu-l'Iakhsanus cum appellatum esse Sahdus ben-Alghasa Alajadi dicit; Ebn-Alcalbius eum Alharitsum ben-Alghasa appellat; Alhamsahus cum fuisse tradit Ohrwahum ben-Aschjam Alajadi. Magno pene praeditus erat. In scholiis legimus: وَيَقَالُ أَنْكَحُ مِنْ خَوَاتِ يَعْنِي صَاحِبَ ذَاتِ النَّحْيَيْنِ وَقَدْ مَرَّ ذِكْرُهُ فِي بَابِ الشَّيْنِ conf. C. XIII, 115.

١٠١ أَنْكَحُ مِنْ حَوْثَرَا

101. Vehementior in initu, quam Hautsarahus.

Vir fuisse dicitur ad gentem Ahbd-Alkais pertinens, cuius nomen Rabiabus ben-Ahmru esset. Magnus is pene praeditus erat, ut proverbiali modo diceretur: اعظم ايرا من حوثره «Maiore pene praeditus, quam Hautsarahus.» Cognomen inde accepisse dicitur, quod, quum in nudinis Ohcatsi mulieris amplum scyphum, quem emturus esset, quod illa magnum pretium postularet, glando penis sui implevisset.

١٠٢ أَنْتَمُ مِنَ الْكَسَعِي

102. Maiorem poenitentiam agens, quam Alco-säihjus.

Alhamsahus virum ad gentem Cosaah كسعة pertinuisse et nomen Moharib ben-Kais gessisse dixit. Alius quidam, eum

ad gentem Banu-Cosah (كسح), tum ad gentem Moharib pertinuisse, nomen autem Ahmir ben-Alharits habuisse. Conf. Harir. p. 95.

١٠٣ أَحَبُّ مِنْ مَارِيَّةَ

103. Nobilior, quam Maria.

Filia Ahbd-Almanat ben-Malic ben Said ben Ahbd-Allah ben-Darim erat. Hamsahus autem contendit, cam ad gentem Darim pertinuisse et peperisse Hadjibum, Lakithum et Mahbadum, filios Sorarahi ben-Ohdos ben-Said Manat ben-Darim. Conferas quoque C. VII, 3.

١٠٤ أَحَبُّ مِنْ فَاطِمَةَ

104. Nobilior, quam Fathima.

Loco huius proverbii in libro Scharaf-Aldini أَحَبُّ مِنْ بنت الخرشب «Nobilior quam filia Chorschobi» legitur et sic in Samachscharii opere. Fathima erat filia Alchorschobi ad gentem Anmar pertinentis, nempe Anmari Baghid ben-Raits ben-Ghathfan. Huius autem proverbii causa est, quod Sijado Ahbsitae peperit Rabiahum Alcamil (perfectum), Kaisum Alhafiths (memoria tenentem), Ahmarahum Alwahhab (donatorem), Insum Alfawaris (optimum equitem). Nulla autem femina منجبة appellabatur, antequam tres filii nati erant.

١٠٥ أَحَبُّ مِنْ أُمِّ الْبَنِينَ

105. Nobilior, quam Omm-Albanin (mater filiorum).

Mulier ista filia Ahmrui ben Ahmir equitis gentis Aldhahja (الضحياء) Malico ben-Djahfar ben-Cilab nupta quinque filios Abu-Bera cognominatum Molahib Alasinnah Ahmirum et equitem Korsoli Thofail Alchail, qui pater Ahmiri ben-Althofail erat, et Rabiahum Almoktar ben-Rabiah et Nas-

salum Almadhik Solami et Moahwwidsum Alhocama Moah-
wijahu.n peperit. conf. De Sacy Notice sur le poete
Lebid. p. 116. Monumenta antiq. hist. Arabum. p. 115.

١.٦ أَتَجَبُ مِنْ خَبِيئَةٍ

106. Nobilior, quam Chabiah.

Erat filia Rijahi ben - Alaschall Alghanawi. Narrant, eam
quum somniaret, audivisse interrogantem: Num tibi decem
viles, an tres, qui decem viris aequales sunt, gratiores
habentur? Quod quum altera nocte repetitum esset, eam
maritum, Djafarum ben - Cilab, quid ipsa responderet, in-
terrogasse et ex mariti consilio dixisse tertia nocte inter-
roganti: Tres aequales decem viris. Peperisse igitur eam
tales tres, Chalidum Alazbagh cognominatum, quod in an-
teriore capite maculam albam haberet, Malicum Althajjan,
quod ventrem collapsum haberet et Rabiandum Alahwaz,
quod parvis oculis praeditus esset.

١.٧ أَتَجَبُ مِنْ عَائِكَةٍ

107. Nobilior, quam Ahticah.

Erat filia Helali ben - Falih ben - Morrah ben Dsicwan Al-
solamijjah, nupta Ahbd - Menafo ben - Kozzajj, cui Haschi-
mum, Ahbd - Schemsum et Almothallebum peperit.

١.٨ أَتَنْتُ مِنْ مَرَّاتٍ الْغَنَمِ

108. Foetidior, quam lana foetida ovium.

Lana foetens, quae e pellibus nondum omnino concin-
natis (aliis antequam concinnati sunt), evellitur.

١.٩ أَنْتَكُمُ مِنْ يَسَارٍ

109. Saepius iniens, quam Jesarus.

Jesarus cliens gentis Banu-Taim a Djobaihão Aschdjaihto capram, ut eius lacte uteretur, acceptam domino reddere nolebat. Quapropter Djobaihãos cum pluribus hunc versum dixit:

أَمْوَالِي بَنِي تَيْمِ أَلَسَتْ مُوَدِّيَا مَنِحَتَنَا فِيمَا يُودَى الْمَنَاجِيحُ

»Cliens gentis Banu-Taim! tu non reddis rem tibi mutuo datam, dum tales res mutuo datae redduntur?

Metrum Thawil est. p. 161.

Respondit Taimita:

بَلَى سَنُودِيهَا إِلَيْكَ لَمِيمَةً فَتَنَكَّحَهَا إِذْ أَعُوْزُكَ الْمَنَاجِيحُ

»Imo, eam reddam tibi vituperandam, et tu eam inibis, quum tibi mulieres desunt« Metrum Thawil est. p. 161.

Tum iterum Djobaihãos dixit:

ذَكَرْتُ نِكَاحَ الْعَنْزِ حِينًا وَلَمْ يَكُنْ بِأَعْرَاضِنَا مِنْ مَنَكِّحِ الْعَنْزِ قَادِحُ
فَلَوْ كُنْتُ شَيْخًا مِنْ سَوَاةِ نَكَحْتَهَا نِكَاحَ يَسَارِ عَنْزِهِ وَهُوَ سَارِحُ

»Mentionem fecisti initus caprae tempore quo non erat, qui honorem nostrum propter initum caprae vituperaret. Sed si fuisset princeps gentis Savat'), eam iniissem, quemadmodum Jesarus capram suam inivit, dum pastum incedebat. Metrum Thawil est. p. 161.

١١. أَنْمٌ مِنَ الصُّبْحِ

110. Magis divulgans, quam Aurora.

Sic dicitur, quoniam illa nullam rem tegit.

١١١. أَنْمٌ مِنَ التُّرَابِ

111. Magis divulgans, quam terra.

Quia in ea vestigia apparent.

1) Gens Sawat illius rei accusata est.

١١٢ أَنْتُمْ مِنْ جُلُجُلٍ

112. Magis divulgans, quam tintinnabulum.

Hoc e versu sequente derivatum est :

فَتَنَكَمَا يَا أَبَتَى جَنَابٍ وَجِدْتُمَا كَمَنْ دَبَّ يَسْتَخْفِي وَفِي الْعَنْقِ
جُلُجُلٍ

»Vos duo, o filii Djenabi! reperti estis ei similis, qui reptans, ut se occultet, dum in eius collo tintinnabulum est«.

Metrum Thawil est p. 161.

١١٣ أَنْتُمْ مِنْ زَجَاجَةٍ عَلَى مَا فِيهَا

113 Magis divulgans, quam vas vitreum res, quas continet.

Viri eloquentiae laude insignes aut vituperantes aut laudantes vitrum descripserunt. Vituperium eius verissimum, verbis inest: يسرع اليه الكسر ولا يقبل الجبر «Celeriter frangitur, reparari non potest.» Apud regem quendam quum Schaddadus Haretsita aurum descripsisset, Sahlus ben-Harun contra vitrum laudavit. Placet autem utriusque sermonem ipsissimis verbis addere: قل شداد الذهب ابقى للجواهر على الدفن واصبرها على الماء واقلها نقصانها على النار وهو اوزن من كل ذي وزن اذا كان في مقدار شخصه وجميع جواهر الارض والفلز كله اذا وضع على ظهر الزبيب في انائه طفا ولو كان ذا وزن ثقيل وحجم عظيم ولو وضعت عليه قيراطا من ذهب لرسب حتى يضرب قعر الاناء ولا يجوز ولا يصلح ان تشد الاسنان المقلعة بغيره وان يوضع في مكان الانوف المصطلمة سواء وميله اجود الاميال والهند تمرة في العين بلا كحل ولا ضرر لصلاح طبعه وموافقة جوهره لجوهر الناظرين وله حسنة ومنه الزرياب والصفايح التي تكون في سقف الملوك وعليه مدار التبايع مذ كان التبايع وهو ثمن كل شئ سواء ثم عرفت في الفضة مع حسن الفضة وكرمها وحظها في الصدور

وانه ثمن لكل شئ مبيع / باضعاف واضعاف واهضعاف وله المرجوع وقلة
النقصان والارض التى تنبتة ويسامر عليها تحيل الغصة الى
جوهرها فى السنين اليسيرة وتغلب الحديد الى طبعها فى الايام
القليلة والطبيخ الذى يكون فى قدوره اغذى وامراء واصبح فى
الجوف واطيب وسئل على رضى الله عنه عن الكبريت الاحمر
فقال هو الذهب وقال النبى عليه السلام لو ان لى طلاع الارض
ذهبا فاجراه فى ضرب الامثال كل مجرى فحسده سهل بن هارون
على ما حاصر به من البلاغة والخطابة فقال يعترض عليه بعيب
الذهب وفصل الزجاج وتفضيله عليه الذهب مخلوق والزجاج
مصنوع وان فضله الذهب بالصلابة فقد يفضل الزجاج بالصفاء
ثم الزجاج مع ذلك ابقى على الدخن والغرق والزجاج مجل
نورى والذهب مناع ساتر والشراب من الزجاج احسن منه فى
كل معدن ولا يفقد معه وجه النديم ولا يتقل اليد ولا يرتفع
فى السوم واسم الذهب اسم يتطير منه ولا يتغال به وان سقط
عليك قتلك وان سقطت عليه عقرك ومن لومه سرعتة الى بيوت
الليام وملكهم له وابطاؤه عن بيوت الكرام وملكهم وهو فاتن
قاتل لمن صانه وهو ايضا من مصايد ابليس ولذلك قالوا اهلك
الرجال الاحمران واهلك النساء الاحامر وقدور الزجاج اطيب
من قدور الحجارة وهى لا تصدء ولا يتداخل ثخن حيطانها
ريح القمر واساخ الوصر وان اتسخت فالماء وحده لها جلاء
ومتى غسلت بالماء عادت جددا ولها مرجوع حسن وهواشبه
شى بالماء وصنعتة عجيبه وصناعتة اعجب وكان سليمان بن داود
عليهما السلام اذا عب فى الاناء كلحت فى وجهه مردة الجن
والشياطين فعلمه الله صنعة القوارير فحسم بها عن نفسه تلك
للمرأة وذلك التهجين ومن كرم فيه شارب ماء فكانه يكرع فى
اناء من ماء وهواء وضياء ومراته المركبة فى الحائط اصواء من
مراىى الفولان والصور فيها ابين وقد يقدح النار من قنينة
الزجاج اذا كان فيها ماء فحاذوا بها عين الشمس لان طبع
الزجاج والماء والهواء والشمس من عنصر واحد وليس فى كل

ما يدور عليه الفلك جوهر اقبل لكل صبيغ واجدر ان لا يفارقه حتى كان ذلك الصبيغ جوهريه فيه منه ومتى سقط عليه صياء انفضه الى الجانب الآخر من الهواء واعاره لونه وان كان لجام ذا ألوان اراك ارض البيت احسن من وشى صنعاء ومن ديباج تستمر ولم يتخذ الناس انية لشرب الشراب اجمع لما يريدون من الشراب منه قال الله تعالى قيل لها ادخلي الصرح فلما راته حسبته لجة وكشفت عن ساقها قال انه صرح مبرد من قوارير وقال تعالى واكواب كانت قوارير قوارير من فضة فاشتق الفضة اسما من اسمها وقال النبی عليه السلام للحادی وقد عنف في سياق ظعنه يا انيس وفقا بالقوارير فاشتق للنساء اسما من اسمها ويقولون ما فلان الا قارورة على انه اقطع من السيف واحد من الموسيقى واذا وقع شعاع المصباح والقنديل على جوهر الزجاج صار المصباح والزجاج مصباحا واحدا ورد انصماء كل واحد منهما على صاحبه واعتبروا ذلك بالشعاع الذي يسقط في وجه المرأة وعلى وجه الماء وعلى الزجاج ثم انظروا كيف يتضاعف نوره وان كان سقوطه على عيين انسان اعشاه وربها اعماه قال الله تعالى الله نور السموات والارض مثل نوره كمشكاة فيها مصباح المصباح في زجاجة الزجاج كانها كوكب دري يوقد من شجرة الاية فللزيت في الزجاج Dixit Schaddadus: Aurum in terra defossum omnium rerum durabilissimum est, aquam maxime tolerat, ex igne minimum detrimenti capit, quantitatis ratione habita omnium rerum maximum pondus habet. Omnes quoque terrae res omniaque metalla magni ponderis magnique ambitus in vase argento vivo impleto posita supernatant excepto auro, cuius minima particula (Kerathium) submergitur, ut fundum tangat. Evulsos autem dentes non convenit adligari nisi auro et in locum amputati nasi nil nisi aurum succedere potest. Styli, quorum ope collyrium oculis inditur, ex auro confecti, praestantissimi sunt, quibus Indi sine collyrio et pulvere utuntur, quum per

oculos, quorum naturae auri natura maxime conveniat, eos traduci utile videatur. Est quoque auro singularis pulchritudo. Auri aqua, qua res deaurantur et lamina, quae in tectis regum sunt, inde parantur. Commmercium quoque eo semper nitebatur, quum omnium rerum pretium sit. Argento praestat, licet illud pulchrum et honoratum in hominum animos vim habeat. Eius pretio caeterae res multipliciter duplicatae emi possunt. Ad nos redit et parum diminuitur, dum terra, quae id producit et super qua incolume est, paucis annis argentum ita permutat, ut ad naturam suam redeat, et paucis diebus ferrum ad pristinam suam naturam reducit. Cibus autem in ollis ex eo confectis coctus gravior, salutarior, ventri convenientior meliorque est. Ahlius ben-Abi-Thaleb de sulphure rubro interrogatus dixit, aurum esse. Mohammedes autem dixit: Si mihi aurum, quot terrae colles sunt, esset! et quocumque proverbiali modo de auro locutus est. Sahlus ben-Harun facundiam in sermone de auro probatam isti viro invidens auri vitia et vitri praestantiam contra describens dixit: Aurum natura productum, vitrum arte factum est et quantum aurum duritie praestat, tantum vitrum puritate. Nec non vitrum, quum defoditur aut in aqua submergitur, auro durabilior est. Vitrum est quasi politum et lucis naturam habet, dum aurum utensile abscondens est. Bibere ex vase vitreo iucundius est, quam bibere ex vase metallico, quale sit. Facies compotoris cum eo non desideratur (dum tegitur), manus non gravatur et pretium maximum non est. Ex auri nomine (abitus) malum omen capitur, nunquam bonum. Si in te decedit, te occidit, si tu in id decidis, te vulnerat. Maxime autem vituperandum est (aurum), quod ad vilium domos properat, et ab iis possidetur, tarde autem in generosorum domos et potestatem venit. Qui id custodit, eum tentat occiditque. Unus laqueorum diaboli est, quapropter dicunt: Duo rubra viros perdunt, rubra mulieres perdunt. Ollae vitreae meliores sunt, quam ollae lapideae, rubigine non inficiuntur.

Neque odor carnis neque sordes adipis in crassa earum latera inrant. Sordidae ope aquae poliuntur et lavatae renovantur, et pulchro modo ad pristinum statum redeunt. Aquae omnium rerum simillima est, artificium est admirabile et ars, qua conficitur, admirabilior est. Salomo quum vasi ad bibendum os admoveret, daemones rebelles diabolique austero vultu eum adspexerunt. Deus tum eum ampullas facere docuit, quarum ope istam audaciam et opprobrium a se retineret. Qui autem ad bibendum vitro os admovit, is vasi ex aqua, aura, splendore os admoveere videtur. Specula autem ex vitro confecta in pariete clariora sunt, quam specula ex chalybe parata et figurae, quae in iis adparent, distinctiores. Ope ampullae vitreae aqua impletae ignis elicitur. Tum in eo ipsum solem aemulati sunt, quoniam natura vitri, aquae, aerae et solis eiusdem elementi est. Nulla autem res sub coelo pigmenta melius in se excipit et conservat, ita ut cum substantia eius intime coniungantur. Lucis autem splendorem in alterum aeris latus transmittens colorem suum in illud transfert. Quod si vero terram habitaculi per poculum colores habens contemplaris, ea pulchrior quam pictura Zanaae¹⁾ et sericum Tostari videtur. Homines autem ad vinum bibendum aptius vas quam vitreum sibi non pararunt. Dixit Deus altissimus (Sur. XXVII, 44): « Dictum ei est: Intra, o femina, in palatium! Quod quum vidisset, id magnam aquae molem esse putans crura sua denudavit. Ille autem dixit: Palatium est levigatum ex ampullis » Dixit porro (Sur. LXXV, 10): « Et canthari, qui ampullae sunt, ampullae argenteae ». Nomen autem argento dedit inde derivatum. Propheta autem agasoni, camelos uxores portantes vehementer impellenti dixit: O Onaise! cum ampullis leniter agas! Nomen igitur mulieribus inde derivatum dedit. Dicere solent: » Quidam nil

1) Nomen urbis Arabiae feliciae pannis striatis notae est.

2) Nomen oppidi est.

nisi ampulla est; dum secantior quam gladius et acutior quam novaculum est. Quod si vero lucernae lux in vitrum cadit, lucerna et vitrum una lucerna fiunt, dum altera res in alteram lucem reiicit. Huiusce rei exemplum in speculo, aquae superficie et vitro cernitur, in quas res si lucis radii incidunt, lux duplicatur, ita ut, si in hominis oculos incidat, is cernere non possit, imo interdum caecus fiat. Dixit Deus altissimus (Sur XXIV, 35): Deus est lux coelorum et terrae. Eius lux comparanda est cum fenestro, in quo lucerna est. Lucerna in vitro est. Vitrum simile est stellae fulgenti, accensae ex arbore etc. Oleo autem in vitro est lux duplicata et splendor duplicatus. conf. Harir. p. ١٧٢, ١٨٠.

١١٤ أَنْقَى مِنْ لَيْلَةِ الصَّدَرِ

114. Purior, quam nox Alzadar appellata.

Proprie est nox reditus ab aqua. Sic appellata est nox, qua Meccam peregrinantes, finitis rebus sacris, e valle Mina domum redire solebant, quia nemo ad aquam remanebat. conf. Reisk. ad Abulfed. Annal. T. II, p. 304. et C. XIV, 110.

١١٥ أَنْقَى مِنْ مِرَاةِ الْغَرِيبَةِ

115. Purior, quam speculum peregrinae.

Peregrina hoc in proverbio puella est, quae a viro peregrino in matrimonium ducta est. Talis autem puella quum peregrinorum vituperationem timeat, speculum suum poliro solet, ut omnia, quae aliis displicere possint, a se removeat. Conf. Cap. XXVI, 107. Dixit poeta Dsu'l-Rommah camelam describens:

لَهَا أُذُنٌ حَشْرٌ وَذِفْرَى أَسِيلَةٌ وَخَدٌّ كَمِرَاةِ الْغَرِيبَةِ أَسَجَحٌ

„Ei est auris tenuis et cranii pars protuberans pone aures

laevis et gena ut speculum peregrinae aequabilis.“ Metrum Thawil est. p. 161.

١١٦ أَنْكَدُ مِنْ تَالِي النَّجْمِ

113. Infaustior, quam stella, quae sequitur Plejades

Meidanius sequente scholio proverbium explicavit:

يعنون بالنجم المطلق الثريا وتاليه الدبران قال الاخطل
فَهَلَّا زَجَرَتْ الطَّيْرُ إِذْ جَاءَ خَاطِبًا بِصِيقَةٍ يَبِينُ النَّجْمُ وَالدَّبْرَانِ
وقال الاسود بن يعفر يصف رفعة منزله

نَزَلْتُ (الْجَادِي النَّجْمِ يَجْدُو قَرِينَهُ وَيَنْقَلِبُ قَلْبُ الْعَقَرِبِ الْمُتَوَقِّدِ
والعرب تقول ان الدبران خطب الثريا واراد انقمر ان يزوجه
فنبت عليه وولت عنه وقالت للقمر ما اصنع فهذا السبروت
الذى لا مال له فجمع الدبران قلاصه يتمول بها فهو يتبعها حيث
توجهت يسوق صداقها قدومه يعنون القلاص وان الجدى قتل
نعشا فبناته تدور به تريده وان سهيلا ركض للجوزاء فركضته
يرجلها فطرحته حيث هو وضربها هو بالسيف فقطع وسفلها وان
الشعري اليمانية كانت مع الشعري الشامية ففارقها وعبرت
النجرة فسميت الشعري العبور فلما رات الشامية فراقها بكنت
عليها حتى غمضت عينها فسميت الشعري الغميصاء
„Vocabulo sidus absolute dictum Plejades significant,
idque sequens stella oculus tauri appellata est. Dixit
Alachthal:

Cur non avem abegisti, quum in mansione lunae inter
Plejades et oculum tauri in matrimonium petens venisset.)

Dixit Alaswadus ben-Jahfur mansionem suam ele-
vatam describens:

1) Sed in Scharaf-Aldini opere ولدت natus sis legitur, ut infeli-
citas isto versu significetur.

2) Avis الطائر hoc in versu idem, quod الطائر nomen astri cygnicse
videtur. Metrum Thawil est. p. 161.

„Habito apud agasonem Plejedum¹⁾ et apud cor sc. cor scorpionis ardentis.²⁾“

Arabes dicunt, stella oculi tauri quum in matrimonium petisset Plejades, lunam illas ei in matrimonium dare voluisse, illas autem renuisse et retrocessisse dicentes: Quid cum hoc paupere, cui opes non sunt, facimus? Hanc ob causam stellam oculi tauri camelas iuvenças suas (قلام) (conf. Ideler p. 137, 142.) congregasse, ut se divitem esse ostenderet, dum eas omni loco, quo tenderent, sequeretur, sponsalium donum nempo illas stellas قلام ante se propellens. Dicunt porro Arabes, Capricornum (الجدى) necasse stellam ناعش appellatam, quam ob causam huius filias (بنات ناعش sidus ursae) cum circumdare petentes. Dicunt porro, stellam Canopum pede percussisse sidus Orionis, hoc vero eam pede percussisse et projecisse, ut locum, quem nunc habeat, occuparet. Eam (Canopum) autem tum id gladio percutientem medium eius dissecuisse. Dicunt porro, stellam Sirium Iemanensem olim fuisse cum Syriaca, tum se segregasse et viam lacteam transgressam esse, quapropter cognomen العبور accepisset. Stellam autem Syriacam, quum illam se separasse vidisset, lachrymas fudisse, qua de causa oculi fluxu albo laborans cognomen الغيصة accepisset. Conf. de hisco rebus ill. Ideleri lib. plur. locis. Dicitur quoque اشام من تالى النجم eodem sensu. Eadem stella التبع et التابع et التوبيع cognominatur. Scharaf-Aldinus dixit, stellam oculi tauri (الدبران) cognominatam quoque esse حادى النجوم Stellarum

-
- 1) حادى النجم Agaso P'ejadum nomen stellae est. conf. ill. Ideleri librum: Untersuch. über die Sternnamen etc. p. 96, 137
Sic quoque العقب قلب Cor scorpionis et القلب cor nomen stellae est. ibid. p. 179. 181.
2) Metrum Thawil est. p. 161.

agasonem» et Arabes infaustam ipsis illam stellam putasse.

١١٧ أَتَنُّ مِنْ رِيحِ الْجُورِ

117. Magis foetens, quam odor panni, quo pes obvolvitur.

Proverbium hoc ex poetæ versu sequente desumptum esse dicunt:

أَتَنِي عَلَيَّ بِمَا عَلِمْتُ فَأَنِينِي مَثْنٍ عَلَيْكَ بِمَثَلِ رِيحِ الْجُورِ

„Laudavit me ob res, quas scis; sed ego te laudo ob res, quae similes sunt odori panni, quo pes obvolvitur.“

Metrum Camil est. p. 212.

١١٨ أَتَنُّ مِنَ الْعَذْرَةِ

118. Magis foetens, quam merda humana.

١١٩ أَنْشَطُ مِنْ طَبِّ مُقْمِرٍ

119. Alacrior, quam dorcas luna lucente.

Conf. Harir. p. ٥٨٣. conf. Cap. XIX, 44.

١٢٠ أَنْفَرُ مِنَ أَرْبٍ

120. Fugacior, quam pilosus.

Simili ratione dicitur: „Omnis pilosus fugax est.“ Camelus pilosus pilorum longitudine territus, quod personam eos esso putet, fugax esso dicitur. Dixit poeta Alnabeghahus:

أَثَرْتُ الْغَيْثَ ثُمَّ نَزَعْتُ عَنْهُ كَمَا نَفَرَ الْأَرْبُ عَنِ الْبَطْعَانِ

„Elegi errorem, tum fugi ab eo, quomodo pilosus confos-
sionem fugit.“

Metrum Wafr est. p. 204.

Dixit poeta Said-Alchail:

وَلَمَّا أَنْ رَأَيْتُ الْخَيْلَ زُورًا رَمَيْتُ بِهَا سَوَادَ أَبِي ذُوَالِ
فَحَادَ عَنِ الطَّعَانِ أَبُو أَثَالِ كَمَا حَادَ الْأَرْبُ عَنِ الظِّلَالِ

„Quum vidissem equos in unum latus inclinare firmiter in-
cedentes, cum in personam Abu-Doali irrui; sed Abu-
Otsalus a confossione declinavit, quemadmodum pilosus
ab umbris declinat.“

Metrum Wafr est. p. 204.

١٣١ أَنْبَشُ مِنْ جِبَالِ

121. Magis effodiens terram cadaverum causa, quam
hyaena.

Hyaenae cadavera effodere solent.

١٣٢ أَنْعَسُ مِنْ كَلْبِ

122. Somnolentior, quam canis.

Proverbium inde ortum dicitur, quod canis interdum somno
indulgeat. E versu Rubahi id derivatum esse putant:

لَأَقْبِتُ مَطْلًا كُنْعَاسِ الْكَلْبِ وَعِدَّةَ عَادَ عَلَيْهَا فَحْبَى

كَالشَّهْدِ بِآلِمَاءِ الزَّلَالِ الْغَلْبِ

„Occurri morae somnolentiae canis simili et promisso, ad
quod socii mei rediere, simili melli cum aqua limpida,
dulci.“

Metrum Sarih est. p. 246.

At quum canis noctu vigilet, contraria ratione dicitur:
„Vigilantior, quam canis.“

١٢٣ أَنُومٌ مِّنْ فَهْدٍ

123. Magis dormiens, quam lupus cervarius.

Lupi cervarii natura in somnum propensi sunt.

١٢٤ أَنُومٌ مِّنْ غَزَالٍ

124. Magis dormiens, quam dorcadis pullus.

Sic dictum est, quoniam dorcadis pullus sugendo satius somno indulgere solet.

١٢٥ أَنُومٌ مِّنْ عَبُودٍ

125. Magis dormiens, quam Ahbbudus.

Viri nomen est, qui per septem annos dormivisse dicitur. Almofadhdhelus ben-Salamah, socius Alferrae, dixit, illum Ahbbudum fuisse servum nigrum, qui postquam septem dies ligna colligens non dormivisset, tum septem dies somno indulgere soleret, ut eius gravis somnus in proverbii consuetudinem veniret et diceretur: «قد نام نومة عبود» Somno Ahbbudi dormivit. Alii dicunt, eum fuisse virum, qui se mortuum fingeret, ut videret, quomodo eum deplorarent. Re facta eum re vera mortuum fuisse. Conf. proverb. 22.

١٢٦ أَنُعَمٌ مِّنْ خَرِيمٍ

126. Commodius vivens, quam Choraimus.

Nomen viri erat: Choraim ben-Chalifah ben-Folan ben-Folan') ben-Senan ben-Abi-Haritsah Morrita. Interrogatus ab Alhadjdjadjo, quaenam esset eius commodae vitae ratio? respondit, se aestatis tempore veste nova, hiemis tempore veste trita non uti. Tum interrogatus: In

1) Proprie filii cuiusdam filii cuiusdam (horum nomina incognita fuisse videntur).

quam re consisteret commoda vita, dixit, in securitate, quia timentem nullam ex vita utilitatem capere vidisset. Tum ut in describendo pergeret rogatus dixit, in iuventute, quia seni vita utilis non esset, tum in sanitate, quia aegrotus nullum e vita commodum caperet, denique in opulentia, quia pauper vita commoda non uteretur.

١٢٧ أَنَعَمُ مِنْ حَيَّانٍ أَخِي جَابِرٍ

127. Mollius vivens, quam Hajjanus Achu-Djaber (frater Djaberi).

Molliter hic omnino vivebat. Poeta Alahscha, qui eius compotor erat, versum sequentem dixit, qui proverbii causa fuisse videtur:

شَتَّانَ مَا يَوْمِي عَلَى كُورَفَا وَيَوْمَ حَيَّانٍ أَخِي جَابِرٍ

»Quam diversus est dies in sella cameli et Hajjani fratris Djabiri«.

Metrum Sarih est. p. 244.

Fratris nomen ob homoioteleuton versus poeta addiderat; sed quum isto frater Hajjano dissimilis esset, Hajjanus rem aegre tulit, ut causa dissidii fieret

١٢٨ أَنَزَى مِنْ هِجْرَسٍ

128. Magis assiliens, quam ursus.

Id est: Initus causa.

١٢٩ أَنَزَى مِنْ ضَبُونٍ

129. Magis assiliens, quam felis mas.

Hoc de initu intelligendum est.

١٣٠ أَنَزَى مِنْ طَبِّي وَأَنَزَى مِنْ جَرَادٍ

130. Magis saliens, quam dorcas; magis saliens, quam locusta.

١٣١ أَنْصَحُ مِنْ شَوْلَةٍ

131. Fidelior, quam Schaula.

Servae nomen in oppido Cufa servientis erat. Quae quovis die, ut butyrum drachmae pretio emeret, a domina sua missa quum semel drachmam inveniens duplum butyri emisset et dominac suae reportasset, verberata est, quod domina putaret, eam antea dimidium butyri furatam esse. Quae res in causa erat, ut eius fidelitas in proverbii consuetudinem veniret. Conf. C. V, 129. XIII, 153.

١٣٢ أَنْدَمُ مِنْ أُنَى غُبْشَانَ وَمِنْ شَيْخِ مَهْوٍ وَمِنْ

قَضِيبٍ

132. Magis poenitens, quam Abu-Ghobschanus, quam princeps gentis Mahw, quam Kadbibus.

Conf. C. VI, 152. Conf. Cap. XII, 98. Conf. Cap. XXIII, 485.

١٣٣ أُنْخَبُ مِنْ بَرَاةٍ

133. Debilior (timidior) quam arundo.

De voce بَرَاةٍ dissentiunt. Sunt, qui dicant esse arundinem, alii struthiocamelam, alii, organum, quod cavum sit.

١٣٤ أَنْدُ مِنْ نَعَامَةٍ

134. Fugacior, quam struthiocamelus.

١٣٥ أَنَمُّ مِنْ ذُكَاءٍ وَمِنْ جَرَسٍ وَمِنْ جَوَزٍ فِي

جُوالِفٍ

135. Magis divulgans, quam sol; quam tintinnabulum; quam nuces in sacco.

De nucibus hoc dictum est, quod commotae sonum edunt.

١٣٦ أَنْقَى مِنَ الدَّمْعَةِ وَمِنَ الرَّاحَةِ وَمِنْ طَسْتِ

الْعُرْسِ

136. Purior, quam lacryma; quam vola manus; quam pelvis sponsae.

١٣٧ أَنْكَدُ مِنْ كَلْبٍ أَحَصَّ وَمِنْ أَحْمَرٍ عَادٍ

137. Magis recusans quam canis raris pilis praeditus;¹⁾ quam Ahmar Ahditarum²⁾.

١٣٨ أَخْيَ مِنْ دِيكٍ

138. Gloriosior, quam gallus.

١٣٩ أَنُورُ مِنْ صُبْحٍ وَمِنْ وَضَحِ النَّهَارِ

139. Magis lucens, quam Aurora; quam lux diei.

1) Dubito, num vox أنكد infelicior an magis recusans vertatur.

Sed in Scharaf-Aldini et Samachscharii opere أنكم من كلب
„Ingratior quam canis raris pilis“ legitur.

2) C. XIII, 117

١٤٠. أَنْضَرُ مِنْ رَوْضَةٍ

140. Magis florens, quam hortus.

١٤١. أَنْدَى مِنَ الْجَحْرِ وَمِنَ الْقَطْرِ وَمِنَ الرِّبَابِ وَمِنَ

الَّيْلَةِ الْمَاطِرَةِ

141. Humidior, quam mare; quam pluvia; quam
nubes; quam nox pluviosa.

١٤٢. أَنْغَدُ مِنْ سِنَانٍ وَمِنْ خَارِقٍ وَمِنْ خِيَّاطٍ

وَمِنْ إِبْرَةٍ وَمِنْ الدِّرْهِمِ

142. Penetrantior, quam cuspis; quam cuspis ha-
stae; quam acus; quam acus; quam drachma.

١٤٣. أُنَايَ مِنَ الْكَوْكَبِ

143. Remotior, quam stella.

١٤٤. أَنْشَطُ مِنْ ذَنْبٍ وَمِنْ عَيْرِ الْفَلَاةِ

144. Magis discurrens ex una regione in alteram,
quam lupus; quam onager deserti.

١٤٥. أَنْطَقُ مِنْ سَحْبَانَ وَمِنْ قَسِّ بْنِ سَاعِدَةَ

145. Disertior, quam Sahbanus; quam Kassus
ben-Säihdah.

C. VII, 94. Conf. C. II, 139. VII, 138.

١٤٦ أَنْكَحُ مِنْ أَعْمَى

146. Magis iniens, quam caecus.

١٤٧ أَنْزَى مِنْ عُصْفُورٍ وَمِنْ تَيْسِ بَنِي حِمَّانَ

147. Magis assiliens, quam passer; quam hircus gentis Banu-Himman.

Hoc de initu intelligendum est.

١٤٨ أَنْهَمَ مِنْ كَلْبٍ

148. Cibi avidior, quam canis.

١٤٩ أَنْفَسُ مِنْ قُرْطَى مَارِيَةَ

149. Pretiosior, quam inaures duae Mariae.

Conf. C. VII, 3.

١٥٠ أَنْدَسُ مِنْ ظَرَبَانَ

150. Saepius pedens, quam animal Thsariban appellatum.

De significatione vocis اندس non consentiunt. Nonnulli dicunt, significationem esse foetentior انتن. Scharraf-Aldinus a voce اندس sonus occultus vocem derivandam esse censet, ut de pedito intelligatur. Althabarius prudentioris significationem voci inesse putat, siquidem animal pedito camelos separet et lacertam voret. Conf. C. XX, 25. 83.

Proverbia recentiora.

١٥١ نَزَلَتْ سَلْمَى بِسَلْمَى

151. Salma apud Salmam habitatum venit.

١٥٢ نَحْنُ عَلَى صَيْحَةٍ لِّلْحَبْلِ

152. Nos super clamore praegnantium sumus.
Periculum esse significat.

١٥٣ نِكَ وَأَطْرَحْ وَأَتَكِ وَلَا تَبْرَحْ

153. Futue et proiice et fiduciam habe et ne prodi!

١٥٤ نَشَأَ مَعَ نُوحٍ فِي السَّفِينَةِ

154. Adolevit cum Noa in nave.

١٥٥ نَعْمَ الْعَوْنُ عَلَى الْمُرَّةِ الْمَالِ

155. Pulchrum est auxilium, dum fortitudini opes
adsunt!

١٥٦ نَعْمَ حَاجِبُ الشَّهَوَاتِ غَضُّ الْبَصَرِ

156. Bonus contra cupiditates ianitor est demissio
oculorum!

١٥٧ نَعَمَ الشَّيْءُ الْهَدِيَّةُ أَمَامَ الْحَاجَةِ

157. Bona res est donum ante necessitatem !

١٥٨ نِفَاقُ الْمَرْءِ مِنْ ذِلِّهِ

158. Hypocrisis viri ex vilitate eius (oritur.)

١٥٩ نَزَلْتُ مِنْهُ بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ

159. Diverti in vallem eius, ubi nulla erant sata

١٦٠ نَظَرَ الشَّحِيحُ إِلَى الْغَرِيمِ الْمَقْلِسِ

160. Adspexit avarus debitorem pauperem.

١٦١ نَظِيفُ الْقَدْرِ

161. Purus ollae.

Avarum esse hominem significat.

١٦٢ نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ حِسَابٍ يَبْرُدُ

162. Ad Deum confugimus a computo, qui redundat.

١٦٣ نَعَمَ الثَّوْبُ الْعَافِيَةُ إِذَا أُنْسِدَكَ عَلَى الْكَفَافِ

163. Pulchra vestis est incolumitas, quum super victum sufficientem demissa est!

١٦٤ نَطَفُ السُّكَارَى فِي أَرْحَامِ الْقَبِينِ

164. Guttae seminis ebriorum in uteris ancillarum.

النَّقْلَةُ مُثَلَّةٌ ١٦٥

165. Migratio est poena, quae in exemplum sumitur.

النَّاسُ أَتْبَاعُ مَنْ غَلَبَ ١٦٦

166. Homines eum, qui vicit, sequuntur.

النِّكَاحُ يُفْسِدُ الْحُبَّ ١٦٧

167. Coitus (matrimonium) amorem corrumpit.

النَّاسُ بِزَمَانِهِمْ أَشْبَهُ مِنْهُمْ بِأَبَائِهِمْ ١٦٨

168. Homines tempori suo similiores sunt, quam patribus suis.

النَّقْدُ صَابُونُ الْقُلُوبِ ١٦٩

916. Pecunia parata est animorum sapo.

النَّصْحُ يَبَيِّنُ الْمَلَأَةَ تَقْرِيعٌ ١٧٠

170. Monitum fœdum in hominum agmine datum reprehensio est.

In codice Berol. B. يرى الوري legitur.

النَّاسُ عَلَى دِينِ الْمُلُوكِ ١٧١

171. Homines religionem regum sequuntur.

النِّسْيَةُ نِسْيَانٌ ١٧٢

172. Mora in solvendo est oblivio.

النِّكَايَةُ عَلَى قَدْرِ الْجَنَايَةِ ١٧٣

173. Poena secundum rationem criminis.

النَّاسُ أَحَادِيثُ ١٧٤

174. Homines sunt narrationes.

النَّاسُ بِالنَّاسِ ١٧٥

175. Homines per homines.

النَّأَى فِي كُمَيِّ وَالرَّيْحُ فِي فُئِي ١٧٦

176. Fistula in manica mea et ventus in ore meo.

Verba haec Sonamus tibicen Almotawacelo dixisse fertur, quum exire cum eo vellet. Id est: paratus sum.

النَّاسُ عَبِيدُ الْإِحْسَانِ ١٧٧

177. Homines servi beneficiorum sunt.

In Pocockii codice «الانسان عبد الاحسان» Homo servus beneficii est» legitur.

أَنْفَقْتُ مَالِي وَحَجَّ الْجَمَلِ ١٧٨

178. Erogavi opes meas et camelus Meccam iter fecit.

أَتَجَسُّ مَا يَكُونُ الْكَلْبُ إِذَا اغْتَسَلَ ١٧٩

179. Maxime impurus est canis, quum lavatus est.

Quod so in terra volvere solet.

نَعَمَ الْمَوَدَّبُ الدَّهْرُ ١٨٠

180. Optimus praeceptor tempus est!

Caput XXVI.

Littera Waw.

ا وَافَقَ شَنْ طَبَقَةً

1. Congruit Schannus cum Thabaka.

Variis est proverbii interpretandi modus. Narravit Alscharkius ben-Alkathami: Arabs quidam, cui nomen Schannus erat, prudentia ingenioque insignis iuraverat, se per regiones iter facturum esse, donec mulierem sibi similem, quam in matrimonium duceret, invenisset. Hic in via viro occurrit eundem locum, quam ipse, petenti et cum eo itineris societatem inivit. Schannus socium suum sic interrogavit: اَتَحْمِلُنِي امْرَاُ احْمَلِكِ, „Utrum tu me portabis an ego te portabo?“ Alter, quum uterque camelo veheretur, quod ille interrogasset, absurdum putavit. Tum propius ad vicum accedentes viderunt fruges demessas et Schannus socium interrogavit: اَتَرَى هَذَا الزَّرْعَ اَكُلُ امْرَاُ لَا, „Putasne has fruges comestas esse nec no?“ Alter Schannum, quum ista quaereret, vix sana mente praeditum putavit. Denique quum in vicum intrantes feretrum, quo mortuus efferretur, viderent,

Schannus socium interrogavit؟ اميت صاـجـبـها ام حى
 „Num mortuus est, qui eo effertur, an vivus? Haec audiens alter se Schanno stupidiorem neminem vidisse dixit. Ad domum suam veniens Schannum, ut tanquam hospes intraret, invitavit. Erat autem Schanni socio filia ingenii acumine praedita. Cui quum pater Schanni interrogandi modum narravisset, istum virum stultum esse negavit et dixit, primae quaestioni hunc inesse sensum: Visne, ut tu mihi narrando viam minus iniucundam reddas, an ut ego faciam? secundae: Utrum fruges istas possessor vendidit et pretium earum edit nec ne? Tertiae denique: Utrum isti mortuo proles est, qua post mortem eius memoria vivat, nec ne? De hoc explicandi modo quum alter Schannum certiore fecisset, filiam in matrimonium petiit, ut inde proverbium oriretur, quo consensus inter duos significatur. Alazmāihus autem narravit, homines tritum utrem re congruente imposita reparasse, ut inde proverbii origo petenda esset. Tum vocis طبقة diversus est enunciandi modus. Hic est ab Abu-Ohbaido adlatus explicandi modus. Ebn-Alcalbius dixit, Thabakah nomen gentis ad Ijad pertinentis fuisse, in quam nemo potestatem haberet. Schannum autem ben-Afza ben-Ahbd-Alkais ben-Dohmi ben-Djodailah ben-Asad ben-Nesar irruptione facta se ab ea vindicavisse, ut postea istis proverbii verbis uterentur significaturi, duos inter se robore aliave re congruere. Conf. prov. 100, Kam. s. v. طبق, Harir. p. ۴۹. doct. Bertheau lib. p. 5.

۲ وَقَعَ الْقَوْمُ فِي سَلَا جَمَلٍ

2. Incidit gens in membranam cameli (maris).

Vocabulo سلا significatio membranae est, qua foetus in utero involutus est. Camelo autem mari illi membrana esse non potest, quapropter proverbium gentem in malum gravissimum, cui simile non esset, incidisse significat. conf. Kam. Dj. Samachsecharius الْقَوْمُ omisit.

٣ وَقَعُوا فِي أُمِّ جَنْدَبٍ

3. Inciderunt in matrem Djondabi.

Samachscharius وقع habet. Abu-Ohbaidus dixit: أم جندب »Mater Djondabi« mali, iniuriae cognomen esse videri. De eo dicitur proverbium, qui in iniuriam et malum incidit. Alius quidam proverbium sic retulit: وَقَعُوا بِأُمِّ جَنْدَبٍ, quod in eos dicitur, qui iniusti sunt et occidunt alios quam suorum occisores¹⁾). Sunt quoque, qui dicant, vocabulo جندب locustas significari, matremque earum arenam esse. Qui autem in arenas incidit, is in malum incidit. Sunt denique, qui vocem a verbo جدب derivandam censeant, ut sensus sit: Inciderunt in annum sterilem«. Conf. Kam. Dj.

٤ وَقَعُوا فِي وَادِي جَدَابَتٍ

4. Inciderunt in vallem Djadabat.

Vario modo proverbium refertur. Alii dicunt, جدبات pluralem esse vocis جدبة sterilitas anni, alii vocem جذبت derivandam esse putant a جذب الصبى Ablactavit infantem, quia ablactatio dura et interdum periculosa infanti sit. Meidanus autem putat, rectum explicandi modum Alasharium, qui Alazmāihi auctoritate nixus esset, adtulisse morsus serpentis significationem voci tribuentem. Proverbium autem adhiberi de eo, qui in interitum ruat et a scopo declinet. In Kamusi opere جدبات اخذوا في وادي legitur, ut sensus sit: Erraverunt et rectum non invenerunt«. conf. s. v. جذب

1) In Kamusi opere ظلموا „Iniuria laesi sunt“ legitur.

٥ وَقَعُوا فِي تَحَوُّطٍ

5. Inciderunt in annum infertilem.

Vocabulum تَحَوُّط vario modo enunciatum. Alferra grammaticus hasce formas adnotavit: تَحَوُّط تَحَوُّط تَحِيْط et تَحِيْط conf. lex. meum et Kam. Samachscharius وقع الناس »Inciderunt homines« habet.

٦ وَقَعُوا فِي دُوْكَةٍ وَبُوحٍ

6. Inciderunt in malum; et perturbationem.

Duae sunt, ni fallor, proverbia, ut dicatur وَقَعُوا فِي دُوْكَةٍ et وَقَعُوا فِي بُوحٍ. Vocabulum دُوْكَةٍ aut cum Fatha aut cum Dhamma; vocabulum autem وَقَعُوا فِي بُوحٍ cum ح et خ enunciatum. De eo dicitur, qui in malum et rixam incidit.

٧ وَقَعُوا فِي وَادِيٍّ تَضَلَّلَ وَتُخَيَّبَ

7. Inciderunt in rem vanam.

Tria sunt proverbia وَقَعُوا فِي وَادِيٍّ تَضَلَّلَ et وَقَعُوا فِي وَادِيٍّ تَخَيَّبَ, quorum tres voces aut cum Dhamma primae radicalis et Kesre secundae aut cum Fatha primae radicalis enunciantur; sed rectior enunciandi modus prior est.

٨ وَقَعُوا فِي الْاِهْيَغِيْنِ

8. Inciderunt in duas res bonas.

Quaenam vocis اِهْيَغٍ propria sit significatio, ignoratur. Dicitur وَقَعُوا فِي الْاِهْيَغِيْنِ annus fertilis, pabulo abundans.

Dualis cibum et potum, aliis cibum et coitum significat. conf. lex. meum et Kam. et Dj. Samachscharius وقع رأسه habet.

٩ وَقَعَ فُلَانٌ فِي سِيِّ رَأْسِهِ وَفِي سَوَاءِ رَأْسِهِ

9. Incidit quidam in bonorum copiam.

Duplici modo aut سى aut سواء in proverbio legitur. Dixit Abu-Ohbaidus, vocabulum سى significare numerum criminum in capite, ut bona eius crinibus multitudine aequentur. Ebn-Alahrabius autem putat, proverbii sensum esse: Tanta bonorum copia tectus est, ut capitis altitudinem habeant. Legitur quoque, id quod vitiosum habetur, سن رأسه sed conferas Samachscharii opus et lexicon meum.

١٠ وَقَعُوا فِي أَمِّ حَبُوكِرَ

10. Inciderunt in matrem arenarum.

Legitur ام حبوكرا et ام حبوكرا et tum omissa voce ام. Vocabulum حبوكر arenas, in quibus viae signum non est, significat. De eo dicitur, qui in magnam calamitatem incidit. conf. Kam. et Djeuh.

١١ وَقَعَتْ عَلَيْهِ رَحْمَةٌ

11. Cecidit in eum eius amor.

Vocabula رحمة et رحمة, significatione diversa non sunt. Proverbium, quendam amatum esse, significat.

١٢ وَذَقَّ الْعَبِيرُ إِلَى الْمَاءِ

12. Prope accessit onager ad aquam.

De eo dicitur, qui se alius voluntati submittit, post-

quam refractarius fuerat. Kamusi auctor dixit, proverbium significare, unum ob cupiditatem rei possidendae alteri se submittere.

۱۳ وَجَّهَ أَتَجَرَ وَجْهَهُ مَا لَهُ

13. Verte lapidem in convenientem ipsi situm !

Lapidi situs convenientis esse potest, ut, si iste situs ei non sit, in alium situm vertendus sit: Legitur وَجَّهَ et وَجَّهَهُ et وَجْهَهُ, quibus vocibus aut accusativi aut nominativi casus tribuitur. Quod si nominativi casum admittis, sic vertendum est proverbium: »Verte lapidem, nam ei situs conveniens est«. Monet igitur nos, ut prudenter res nostras instituamus. Conf Kam s. v. وَجَّهَ.

۱۴ وَأَهَا مَا أَبْرَدَهَا عَلَى الْفَوَادِ

14. Euge! quam gratum est animo!

In Samachscharii opere sic proverbium legitur, وَأَهَا, Quam pulcher est sonus, et quam gratus jecori! Adhibetur autem, ut laetitiam de lacto nuntio ostendamus. Narrant, Moahwijahum, quum ei Alaschtari mors nuntiata esset, ista verba dixisse. Narrant porro, Moahwijahum, nuntio de morte Taubahi Ebn-Al-homajjir Ohkailitae ipsi adlato, suggestum adscendisse et post Dei laudes praemissas populum sequentibus verbis adlocutum esse: يا اهل الشام ان الله تعالى قتل للعمار بن الحمير وكفى المسلمين دراه فاحمدوا الله فانها نغية كالشهد بل هي انقع لذى الغليل من الشهد انه كان خارجيا تخشى بوايقه فقال هم-ام-بن قبيصة يا امير المؤمنين انه كفاك عمله ولم يود حتى استكمل رزقه واجله كان والله لراز حرب يكره القوم دراه كما قالت الاخيلية

نراز حروب يكره القوم دراه ويمشى اليه الاقران بالسيف يخطر

مُطْلٌ عَلَى أَعْدَائِهِ يَحْدَرُونَهُ كَمَا يَحْدَرُ أَلَيْثُ الْهَزْبِ الْغَضَنُفُ

قال معاوية اسكت يا ابن قبيصة وانشا او انشد

فَلَا رَقَّتْ عَيْنٌ بِكَتْمِهِ وَلَا رَأَتْ سُورًا وَلَا زَالَتْ تُهَانٌ وَتُحْقَرُ

»O gens Syriae! Deus optimus maximus Alhimarum (asinum) bèn-Alhomajjir occidit et Mohammedanos ab eius invasione repentina defendit. Laudate igitur Deum! nam hic nuntius favo mellis similis est, imo, sitibundo sitim magis restinguit quam favus mellis, haereticus (rebellis) enim erat, cuius calamitates metuebantur. Tum Hammamum ben-Kabizah dixisse: O princeps fidelium! Te ab eius opere (Deus) defendit; sed ille morte abreptus non est, donec eius victus portio et terminus perfectus esset!). Per Deum! pertinax erat in bello, cuius impetum repentinum homines timebant, quemadmodum Laila Alachjalijjah dixit: Pertinax in bellis, cuius impetum repentinum homines timebant, ad hostes accedens cum vibrante gladio, hostibus imminens dum eum cavebant, sicut leo crassus, fortis cavetur«. Metrum Thawil est. p. 161.

Dixit Moahwijahus: Tace! o Ebn-Kabizah! Tum versum sequentem composuit vel recitavit:

»No oculus, qui eum deploravit lacrymis careat, ne laeta conspiciat, ne despectum et vilem esso cesset!«

Metrum Thawil est. p. 161.

١٥ وَجَدَ نَمْرَةً الْغُرَابِ

15. Invenit dactylum corvi.

1) De hoc loco paulum dubito, varii enim sunt in codicibus legendi modi.

In meo codice وَلَمْ يُوْدْ اَنْد كَفَى لَه عَمَلَه; in codice Legd.

اَنْد كَفَاك عَمَلَه, in codice Berol. وَلَمْ يُوْد

يُوْد legitur.

Rem optimam quandam assecutum esse significat, quippe quum corvus optimos dactylos sibi eligere soleat.

۱۶ وَجَدَتِ الدَّابَّةُ ظَلْفَهَا

16. Invenit iumentum ungulam suam.

In eum dicitur, qui instrumentum ad desiderium suum implendum invenit. Loco vocis ظلفها legitur ظلفها „Cursum suum“. Sed in Samachscharii opere sic legitur: هو غلط الارض يقال ارض ظلفة بينة الظلف غليظة لا يتبين فيها الاثار وه الاظلوة ايضا والخيل تستحب للجرى فيها وقيل هو من قولهم وجد ظلفه اى ما يحبه ويظلفه عن الشهوة التى يطمح اليها Id est: Durities terrae. Dicitur terra dura, in qua vestigia non apparent, quae quoque اظلوة appellatur. Equi in ea currere amant. Alii dicunt, proverbium derivatum esse a loquendi modo: وجد ظلفه, Invenit id quod amat et quod cum retinet a desiderio eius, quod adspicit“. Vocales تلف in uno et altero intelligendi modo habet.

۱۷ وَلَدِك مِّنْ دَمِي عَقِيْبِكِ

17. Filius tuus est is, qui calces tuas sanguine infecit.

Almofadhdhelus narravit, Cabscham filiam Ohrwahi ben-Djahfar ben-Cilab Ohkailum filium Thofaili, quem mulier e gente Balkain Althofailo ben-Malic ben-Djahfar ben-Cilab genuerat, adoptasse et quodam die, quo Ohkailus matri suae malum inferre vellet, Cabscham cum retinuisse, dum verbis: O fili mi! uteretur. Quod quum mater aegre tulisset, ista proverbii verba eam protulisse narrant,

۱۸ وَجَدْتُ النَّاسَ اخْبَرْتُ تَقْلَةً

18. Inveni homines: Proba! Odio habebis.

Id est: Scio in homines loquendi modum quadrare: **أخبر تقله**, i. e. si eos probas, odio eos habebis.“ Vocabulo **الناس** nominativi casus tribui potest, ut phrasis sit narratio (**حكاية**). Qui autem accusativi casum admittunt, statuunt, cum ab imperativo **أخبر** regi. Littera autem **و** in fine vocis **تقله** non effertur, nil nisi vim voci addit. Objectum autem est pronomen **هم**, ut **تقله** sit pro **تقلهم**. Proverbium homines vituperio dignos eorumque consortium pravam esse significat.

١٩ وَحْمَى وَلَا حَبَل

19. Appetitu vehementi laborans et non uterus plenus.

De avido cibi potusque et de eo, qui res sibi haud necessarias petit, dicitur.

٢٠ وَجْهُ الْخَرِشِ أَفْبَحَ

20. Facies eius, qui alios irritat, foedior est.

De viro dicitur, qui tibi alius in te contumelias dictas defert. I. e. Turpior est is, qui tibi alius in te dictas contumelias defert, quam is, qui eas dixit.

٢١ أَوْسَعْتَهُمْ سَبًّا وَأَوْدُوا بِالْأَبْلِ

21. Multam in eos contumeliam dixi et abstulerunt camelos.

Arabi cuidam cameli ab hostibus erepti erant. Quum hostes abiissent, collem conscendens contumelias dixit et a suis interrogatus, ubi cameli essent, istis proverbii verbis respondit. Dixit poeta :

وَمِثْرُ كَرَاعِي الْأَيْلِ قَالَ تَنَقَّسْتَ فَأَوْدَى بِهَا غَيْرِي وَأَوْسَعْتَهُمْ سَبَا

„Factus sum similis camelorum pastori, qui dixit: Disgregati sunt. Eos alius quam ego abstulit, et ego multâ contumelia eos adfeci.“

Metrum Thawil est. p. 161.

Sunt autem, qui Cahbum ben-Sohair verborum auctorem esse dicant. Alharitsus ben-Warka Alzaidawi in gentem Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfan impetum faciens, Sohairi camelos eorumque pastorem abduxerat. Sohairus primum ei carmen misit et quum cameli non redderentur, satyram confecit. At eius filius Cahbus ista verba dixit, quibus significatur, viro nil nisi verba ad vindicandum esse. conf. doct. Bertheau libr. p. 17.

٢٢ أَوْدَى الْغَيْرِ إِلَّا ضَرَبَا

22. Asinus periit excepto crepitu ventris.

De vili dicitur, cui nil roboris restat et sic de seno id adhibent. Accusativus ضَرْبَا est exceptio استثنى. In Scharaf-Aldini opere legitur ضَرْبَةً et sic Samachscharius. De re adhibetur, quae periit excepta parte eius inutili.

٢٣ أَوْدَهَا سَعْدٌ وَسَعْدٌ مُشْتَمِلٌ

23. Camelos ad aquam adduxit Sahdus et Sahdus est comprehendens.

Sahdus erat frater Malici ben-Said Manat. Malicus stupidus habebatur, quamvis camelos eosque tractandi rationem optime nosset (C. I, 409). Die, quo Malicus uxorem ducebat, eius frater camelos ad aquam ducebat. Qui ad aquam ducendi modus quum Malico non placeret, hunc fratri versum dixit:

أَوْدَهَا سَعْدٌ وَسَعْدٌ مُشْتَمِلٌ مَا هَكَذَا تَوَرَّدَ يَا سَعْدُ الْأَيْلُ

»Ad aquam eos adduxit Sahdus, et Sahdus omnes simul cogit. Non hoc modo, o Sahde! cameli ad aquam ducuntur«.

Metrum Redjos est. p. 231.

Dicunt, proverbium significare, quendam haud adfectum fatigatione satisfacisse desiderio suo; sed vera proverbii significatio est, quendam in re petenda minus, quam debuisset, fecisse. Contrarius sensus verbis inest: يبدین ما لوردھا زاید »Duabus manibus eos (camelos) Saji-dahus ad aquam adduxit, conf. C. II. 1.

۳۴ وَقَعَا كَعَكْمَى عَيْر

24. Ceciderunt ut duae asini sarcinae.

Duae sarcinae, quae asino ad portandum imponuntur, onere aequales sunt et simul decidunt, quapropter in proverbio duplex aut cadendi aut *roû* esse verbo وقع significatio tribuere licet. Duos autem viros inter se aequales esse proverbium significat.

۲۵ وَاقِيَّةٌ كَوَاقِيَّةِ الْكِلَابِ

25. Custodiâ ut custodiâ canum.

I. e. Optima custodia, canes enim pullos suos quam maxime custodiunt.

۳۶ وَعَيْدُ الْحَبَارَى الصَّقَرِ

26. Minae otidis accipitri factae.

Avis otis, quamvis armis caret, cum accipitre pugnat et interdum stercore cum inquinat, ut proverbiali modo dicatur: سلاحه سلاحه. »Arma eius sunt merda eius.« Proverbium minas debilis forti factas significat.

۲۷ وَرَدُوا حِيَاَصَ عَطِيَّش

27. Pervenerunt ad lacus Ohthaisch.

Legitur مياه عطيش "ad aquas Ohthaisch." Vapor ille meridiei tempore in desertis conspicuus, qui aquae speciem refert, aqua Ohthaisch cognominatur. Proverbium igitur, eos perisse, significat.

٢٨ الْوَكْدُ لِلْفَرَّاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَاجِرُ

28. Infans strato, moeche lapides.

Voce stratum coniuges, voce lapides frustrationem aut lapidationem significant, quemadmodum dicitur: بغيد "in eius ore sunt lapides" et "يا ائلب" "in eius ore sit terra". In eum dicitur, qui iure frustratur.

٢٩ أَوْدَى يَهُمَّ عَقَابُ مَلَاعٍ

29. Abstulit eos aquila deserti.

Dixit Abu-Ohbaidus, hoc proverbium et in singulari et in plurali dici. Ebn-Doraidus autem dixit, istam aquilam celerem esse, ut voci ملاع aut deserti plantis carentis aut celeritatis significatio tribuatur. Tsahlabus denique loquendi modum adduxit: انت اخف من عقيب ملاع "Tu celerior es, quam parva aquila deserti, aquilam illam non-nisi passeret et mures venari dicens. Proverbium hominum interitum indicat.

٣٠ وَقَعَ الْقَوْمُ فِي دَرَّطَةٍ

30. Incidit gens in praecipitium.

Abu-Ohbaido vox ورطة terram aequabilem via carentem significat i. e. In interitum gens irruit.

٣١ وَجَدَتِ النَّاسَ إِنْ قَارَضْتَهُمْ قَارِضُونَ

31. Homines invenies tales, ut, si iis benefacias, tibi benefaciant.

Verba, quae Abu-l'Dardäus protulisse dicitur, duplicem explicandi rationem patiuntur. Vocabulo قرض aut mutuo creditoque dandi, ut beneficia, aut secandi, ut calumnias indicet, significatio tribui potest. Addiderat autem Abu-l'Dardäus verba: «وان تركتهم لم يتركوك» Et si eos reliqueris, te non relinquent, ut totus, si priorem significationem admittis, proverbii sensus sit. Si in homines beneficia conferre consuevisti, tum ista abruptis, non te relinquent i. e. a te non recedent, ut porro in eos beneficia conferas. Quod si vero alteram significationem admittis, talis proverbii sensus est: Si hominum honorem calumniando laedis, te laedent, tum si hoc facere intermittis, illi ob pravam naturam in ista agendi ratione pergent.

٣٢ وَأَمَّ بِشَقِّ أَهْلِهِ جِبَاعٌ

32. Domus firma in loco Schakk, cuius incolae esurientes sunt.

De eo dicitur, qui ex opibus suis utilitatem non capit.

٣٣ الْوَحْدَةُ خَيْرٌ مِنْ جَلِيسِ السُّوءِ

33. Solitudo melior est, quam socius pravus.

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium hoc antiquis temporibus usitatum fuisse.

٣٤ أَوْدَى بِذِي الْأَرْزَمِ الْجَنَعُ

34. Abstulit eos tempus.

Voco الْأَرْزَمِ (extremas aurium partes amputatas habens) tempus designatur, cui tanquam adjectivum الْجَنَعُ iuvenis additur, quia nunquam decrepitem est, sed semper novum. Dicitur de eo, quem tempus perdidit, ut recuperari non posset. Legitur quoque الْأَرْزَمِ.

٣٥ وَقَعَ فِي رَوْضَةٍ وَعَدِيرٍ

35. Incidit in hortum et lacum.

Pabuli copia abundavit.

٣٦ أَوْضَعَ بِنَا وَأَمَلْ

36. Herbas Hamadh appellatas pascere nos sine et herbas Choblah depascere nos sine!

Modo hoc modo illud depascere nos sine, ne fastidio capiamur. Proverbium suadet, ut nimium in re evitantes modum rectum semper teneamus.

٣٧ وَرَيْتُ بِكَ زَقَادِي وَزَهَرْتُ بِكَ نَارِي

37. Ignitabulum tuum ignem mihi emisit; Ignis tuus mihi splenduit.

Id est; Tu fecisti id quod mihi auxilio erat. Duo proverbia, quae in felici rei successu adhibentur.

٣٨ وَجَدَانُ الرَّقِيقِ يَغْطِي أَفْنَ الْأَفِينِ

38. Drachmae inventae stupiditatem stupidi tegunt.

Praestantiam divitiarum proverbium ostendit. Kamusi auctor proverbium sic adnotavit: ان الرقيق يغطي افن الافين »Drachmae stupiditatem stupidi tegunt«, conf. s. v. افن

٣٩ وَشَكَانُ ذَا أَدَابَةٍ وَحَقْنَا

39. Quam celeriter hoc (butyrum) liquefactum et in utrem inditum fuit!

Proverbium significat, rem celeriter accidere et de eo quoque dicitur, qui rem ante tempus suum annuntiat. In Samachscharii opere proverbium sequens legitur: لَوْشَكَانُ

نا اهالة «Profecto! Celeriter hoc liquefit». Narrant, stupidum ovem macram, cuius e naso mucor flueret, emisse. Quem quum mater ob istam rem vituperaret, verba pro-verbii eum dixisse, quippe quum putaret, liquefactum adipem effluere.

٤٠ وَقَعَ عَلَى الشَّحْمَةِ الرُّقَى

40. Incidit in adipem cito liquescentem.

Verius dicitur رُقَى, at vulgus dicit رُقَى. Uuum alteri in negotio opem necessariam non ferre, proverbium significat. Meid. Kam. In Samachscharii opere legitur: يضرب لمن وقع على امر لا يقاسى فيه عناء «De viro adhibetur, qui in rem incidit, in qua molestias non perfert»

٤١ وَقَعُوا فِي عَافُورٍ شَرٍّ وَعَافُورٍ شَرٍّ

41. Inciderunt in fossam calamitatis.

Vocabulum عَافُورٍ fossam, quae ad capiendum leonem et unde egressus non est, paratur, significat. Vocabulum عَافُورٍ eandem significationem habet. Duplici igitur modo dicitur: وَقَعُوا فِي عَافُورٍ شَرٍّ et وَقَعُوا فِي عَافُورٍ شَرٍّ. Proverbii sensus est: In calamitatem, quam effugere non poterant, inciderunt. conf. Kam. s. عَفَرٌ, Djeuh. s. عَثَرٌ

٤٢ أَوْهَيْتَ وَهْيًا فَارَقَعَهُ

42. Lacerasti; repara igitur id!

Si rem corrupisti, vitium corrigendum est. In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere أَوْهَيْتَ وَهْيًا legitur.

٤٣ أَوْدَتِ أَرْضٌ وَأَوْدَى عَامِرُهَا

43. Periit terra et eam colens periit.

De re dicitur, quae evanuit, dum simul is abiit, qui eam reparare solebat.

٤٤ وَيَدُّ لِلشَّجِيِّ مِنَ اللَّيْلِ

44. Vae! curis presso a curis libero!

Id est: Quamnam utilitatem ille ab hoc capere potest? De hoc proverbio conf. C. XIV, 30. Alii autem modo, quo ibi res relata est, Almadajenius et Mohammedes ben-Selam Aldjomhi rem narrant. Actsamo ben-Zaifi Tami-mitae verba ista tribuuntur, Actsamus enim grandaevus, quum Mohammedes in oppido Mecca homines, ut suam religionem sequerentur, invitaret, filium suum misit, qui ipsi, quid esset, nuntiaret et tum rei certior factus gentem suam, ut Mohammedis res adjuvaret, cohortatus est. Malicus autem Nowairahi filius Actsami verbis auditis dixit: Princeps vester mente alienatus est. Actsamus ista tum proverbii verba dixit. conf. Harir. ٥٥٩

٤٥ وَرَدُّوا حِيَاضَ غَتِيمٍ

45. Descenderunt ad lacum mortis.

Vocabulum غتيم Alashario mortis nomen est, quod a significatione aestus vehementis et suffocantis derivatum esse dicit. In Samachscharii opere ورد legitur.

٤٦ وَسَّعَ رَقَاعُ قَوْمِكَ

46. O Rikahe! genti tuae rerum copiam da!

Rikah nomen viri maligni est. Moarredjus dixit, proverbium hoc interdum in bonam partem accipi, maximo autem in malam partem. De eo dicitur, qui contra gentem suam iniustus est.

٤٧ وَرَثَتُهُ عَنْ عَمَةٍ رَقُوبٍ

47. Haereditate accepi illud ab amita liberis orba.

Ea, quae liberis orba est, clementissima in filium fratris sui esse solet.

٤٨ وَقَعُوا فِي تَغْلِس

48. Inciderunt in calamitatem.

Sunt quoque, qui تغلس cum Dhamma litterae Latine efferant.

٤٩ وَلِ حَارَّهَا مَنْ وَلَى قَارَّهَا

49. Praefice calido eius eum, qui praefuit frigido eius!

Legitur quoque من تولى. Verba haec Ohmarus ben-Alchaththab aut Ahtabaho ben-Ghaswan aut Abu-Masuhdo Alanzari dixit. i. e. Onus tuum ei impone, qui ex te utilitatem cepit.

٥٠ وَآ حَبَدًا وَطَاءَ الْمَيْلِ

50. Eheu! quam pulcher est incessus inclinationis!

Verba haec vir iumento vehens dixit, quum vituperatus esset, quod in latus inclinaretur. Vulneravit autem iumentum sui dorsum. In eum dicitur, qui bonum consilium non admittit.

٥١ وَأَهْلَ عَمْرٍو قَدْ أَضَلُّوْهُ

51. Et gens Ahmrui eum in errorem induxit.

Meidanius hoc scholion habet: قالوا هو عمرو بن الاحوص ابن جعفر بن كلاب قاله ابو لهيا لما قتل عمرو فلم يرجع اليه والمثل هكذا يضرب مع الواو في واهل لما اهلكه صاحبه بيده »Dixerunt, eum esse Ahmruium ben-Alahwaz ben-Djahfar ben-Cilab et patrem eius ista verba dixisse, quum Ahmruius occisus esset, nam ad eum non redierat. Proverbium autem sic adhibetur cum littera و in واهل quum auctor

mano sua eam delevisset». In Samachscharii autem opere sic legitur: هو عمرو بن الاحوص بن جعفر بن كلاب غزا بني حنظلة في يوم ذي نجب فقتله خالد بن مالك بن رعي وكان ابوه شهيداً له وكان اذا سمع باكية قال ذلك يضرب Is est Ahmrus ben-Alahwaz ben-Djahfar ben-Cilab, qui die Dsu-Nadjab in gentem Bannu-Henthseleh incursionem fecerat. Occiderat eum Cholidus ben-Malic ben-Ribih. Pater eum vehementer amabat et quum plorantem audiret ista verba dixit. Adhibetur proverbium, quum adflictus ex adflicto solatium capit.

٥٢ اودى اودى كرم

52. Periit Darimus.

Narravit Abu-Ahmruus, Alnohmanum ben-Almondsir persecutum esse Darimum ben-Dobb-ben Morrah ben-Dsohl ben-Schaiban et praemium ei promisisse, qui eum adduceret. Quidam viro petiti sunt, sed antequam eum ad Alnohmanum adducere poterant, mortem obiit. De eo dicitur, a quo vindicta sumi non potest. Duplex autem est huiusce proverbii legendi modus, unus quem adnotavit auctor libri الجمهرة appellati دارم اودى, alter, quem Samachscharius in libro suo اودى كما اودى دارم »Periit sicut periit Darimus« adnotavit. Alii dicunt, proverbium de re, quae efugit et praeteriit, adhiberi, Darimum autem fuisse viri nomen, qui, pabulum ut quaereret, missus periisset. Dixit poeta Alahscha.: -

وَلَمْ يُوَدَّ مَنْ لَأَنْتَ تَسْعَى لَهُ كَمَا قَبِلَ فِي الْحَرْبِ أَوْدَى كَرَمٌ
»Non periit is, cui tu in bello operam dabas, sicut dictum fuit: Periit Darim«.

Metrum Motakarib est. p. 281. conf. prov. 69.

٥٣ وَلَغَ حَرْبِي كَانَ مَحْشُومًا

53. Sorbitio catuli parvi, qui pudore adfectus erat.

Talis legitur huiusce proverbii explicatio in scholiis: Dixit Ebn-Alahrabius, حشمته idem esse, quod لمخالته »pudore eum adfecisti«. Legitur quoque sic proverbium: بلغ جرى كان محسوما erat«. Tali modo Ebn - Cetswahus (ابن كثوة) proverbium retulit. Significat proverbium, avidum multum rei expetere, qua potiri possit, postquam potiundi copiam non habebat. conf. Samach.

٥٤ وَجَدْتَنِي الشَّحْمَةَ الرُّقَى طَرَفًا

54. Invenisti me adipem cito liquescentem in latere.

Id est: Tenuem in latere, ut nil te a me retineret. nullave in me tibi resistendi facultas esset. In Kamusi opere legitur: وَجَدْتَنِي الشَّحْمَةَ الرُّقَى عَلَيْهَا الْمَائِي »Invenit me adipem cito liquescentem, ad quem perveniri potest«. Explicandi causa additum est: يقولها لصاحبه اذا استضعف »Haec verba socio suo dicit, quem debilem esse putat«.

٥٥ وَلَوْعٌ وَلَيْسَ لِشَيْءٍ مَرَدٌ

55. Cupidus et nulla res redditur.

Cupidus est rei, qua potiri non potest et nulla res, quam vult, ei conceditur.

٥٦ وَقَعُوا فِي أَمٍّ خَنَوَرٍ

56. Inciderunt in fortunam secundam.

Duplex proverbii explicandi ratio est, dum Abu-

Ahmruus admisit, ut **خنور** am fortunae secundae cognomen sit, sed alii infortunii significationem voci tribuunt. Vox **خنور** duplici quoque modo aut Channur aut Cainnaur enunciatur.

وَيَشْرَبُ جَمَلَهَا مِنَ الْمَاءِ ٥٧

57. Et camela eius aquam bibit.

Proverbii originem talem fuisse narrant. Vir uxorem, quam odio habebat, repudio dimiserat. Aliquo tempore post in camelis vehentes mulieres rogarunt, ut camelis bibendum daret. Quod faciens quum inter caeteros suae repudio dimissae uxoris camelum conspiceret, ista verba dixit, quibus irridendi causa in odiosum utuntur.

وَعَدَةٌ عِدَّةُ الشَّرِّ بِالْقَمَرِ ٥٨

58. Promisit ei modo, quo Plejades lunae promittuntur.

Sic dicitur, quoniam Plejades, et Luna quovis mense semel occurrunt.

أَوْرَثَتْ مَا لَمْ تُصْجِرْ ٥٩

59. Ab aqua adduxisti id, quod ad aquam non adduxisti.

Id est: Verba locutus est, quae ad te revocare non potes vel turpe factum perfecisti.

وَأُ بَطِّينَا بَطِّن ٦٠

60. Eheu! Bothaine! ab interiore parte seca!

Narrant, plures puellam sibi in matrimonium petiisse. Patrem autem iis secundam proposuisse pedis anterioris anteriorem

partem et promississe, se ei qui secundo compagem bene attigisset, puellam in matrimonium daturum esse. Quod quum plures frustra tentassent, adolescenti Bothaim appellato, qui puellae placeret, id faciendum fuisse. Cui ut secandi modum puella indicaret, ista verba eam dixisse. Proverbii autem verba in prudentia et quum quis rem assequitur, adhibentur.

٦١ وَلَدَتْ رَأْسًا عَلَى رَأْسٍ

61. Peperit caput super capite.

De muliero dicitur, quae quovis anno filium parit.

٦٢ وَيَلْأَهْوَنُ مِنْ وَيْلَيْنِ

62. Calamitas una levior est, quam duae calamitates

Conf. C. II, 28. et Harir. p. ٢١٣. Solatii causa haec verba dicuntur.

٦٣ وَيَلْ لَعَالِمٍ أَمْرٍ مِنْ جَاهِلَةٍ

63. Vae ei, qui rem scit, ab eo, qui rei ignarus est!

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Proverbium quoque hoc modo legitur وَيَلْ عَالِمٍ أَمْرٍ مِنْ جَاهِلٍ.

٦٤ وَرَأَيْكَ أَوْسَعَ لَكَ

64. Pone te est amplior tibi.

Id est: Retromane, ampliorem enim tibi locum invenies. Contrario sensu dicitur: «أمامك أوسع لك» Ante te est amplior tibi, i. e. praecede!

٦٥ وَجَدَ عَذُوكَ يُعْرَبُ عَنْ ضَمِيرِهِ

65. Facies inimici tui animum diserte explicat.

Simili ratione dicitur: البغص يبيده لك العينان: Odium tibi oculi duo ostendunt.

٦٦ وَهَلْ يَغْنَى مِنَ الْخَتَّانِ لَيْتَ

66. Num vocabulum utinam contra casus fortunae tibi utile est?

Similis sensus verbis ان ليتا وان لوا عناء »Vox utinam et vox si est molestia«. C. I, 429.

٦٧ أَوْسَعُ الْقَوْمِ ثَوْبًا

67. Inter gentem largissimam vestem habens.

I. e. Eorum beneficentissimus et potentissimus. Simili ratione liberalis غم الرداء »tegens pallium habens« appellatur.

٦٨ الْوَفَاءُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ

68. Fidei apud Deum locus est.

Id est: Fides in promissis Deo grata est. Proverbium igitur laudem fidei continet.

٦٩ الْوَأَقِيَّةُ خَيْرٌ مِنَ الرَّقِيَّةِ

69. Custodia melior est, quam incantatio.

Hoc in proverbio voci واقية, eadem ratio quam voci الرقية esse videtur, ut pro رقية sit. Si Deus nos servat, melius est, quam si incantamentis utimur. Sanitatem esse pro praeda habendam proverbium docet.

٧٠ أَوْدِي عَتِيبَ

70. Periiit Ahtibus.

Dixit Ebn-Alcalbius: Viri huiusce nomen est Ahtibus ben-Aslam ben-Malic ben-Schanuah ben-Kodail et ab eo gens Jemanensis originem et nomen duxit. Cuius gentis viros quum in captivitatem abduxisset rex quidam, et servos eos fecisset, sperabant, fore, ut si parvuli, quos reliquissent, adulti essent, liberarentur Quae spes eos omnino fefellit. Inde factum est, ut Arabes dicerent: Periiit Ahtibus, quemadmodum dicunt: Periiit Darimus (prov. 51) Dixit Ahdijus ben-Said:

تَرْجِيهَا وَقَدْ وَقَعْتَ بِقَرِّ كَمَا تَرْجُو أَصَاغِرَهَا عَتِيبُ

»Tu in ea spem ponis et iam incidit in locum, ubi manet, quemadmodum gens Ahtib in parvulis suis spem ponit.«

Metrum Wafir est. p. 204.

In Samachscharii et Scharaf-Aldini operibus proverbium sic legitur: أَوْدَى كَمَا أَوْدَى عَتِيبُ »Periiit quemadmodum gens Ahtib periiit«.

٧١ وَقَعُوا فِي أَمِّ عَيْبٍ تُصَايِحُ حَيَّاتَهَا

71. Incidit in matrem Ohbaidi (desertum), cuius serpentes sibilant.

In calamitatem et periculum magnum inciderunt.

٧٢ وَلَوْ الْوَعْدَ عَاقِرُ الْأَجَازِ

72. Promissum pariens sterilis in complendo (promisso).

De eo dicitur, qui multa promittit, sed promissis non satisfacit.

٧٣ وَجَدْتَهُ لَا يَسَا أَدْنِيَهُ

73. Inveni eum aures suas tegentem .

Id est: Socordem. Dixit poeta :

لَيْسَتْ لِيْغَالِبُ أَذُنَى حَتَّى أَرَادَ يَرْقِطَهُ أَنْ يَأْكُلُوهُ

»Ghalibo aures meas texi, ut, cum gente sua me edere vellet«. Metrum Wafir est. p. 204.

٧٤ وَصَلَ رَيْبَعُهُ بِضَرَّةٍ

74. Coniunctum fuit eius ver cum macie.

Id est: Mutata fuit vitae ratio, ut malum cum bono coniunctum esset.

٧٥ وَقَعْتُ فِيْ مِرْنَعَةٍ فَعَيْشَى

75. Incidisti in opum copiam; grassare igitur!

In eum dicitur, qui opes suas non bene administrat, quum multarum opum copia ei sit. In Kamusi operè proverbium sic legitur: وَقَعْتُ فِيْ مِرْنَعَةٍ فَعَيْشَى »Incidisti in opulentiam; vive igitur!« Ex Saniahscherii sententia ista verba stultae feminae, quae opes suas non bene administrat, dicuntur.

٧٦ الْوَحْشَةُ ذَهَابُ الْأَعْلَامِ

76. Metus est abitus principum.

Verba proverbii Actsamo adscribuntur. Metuunt homines, quando principes desunt, ad quos in periculis confugiant. Dixit poeta:

لَعَمْرُكَ مَا الرَّزِيَّةُ فَقْدُ مَالٍ وَلَا فَرَسٌ يَمُوتُ وَلَا بَعِيرٌ

وَلَكِنْ الرَّزِيَّةُ فَقْدُ حَرْ يَمُوتُ لِمَوْتِهِ بَشَرٌ كَثِيرٌ

»Per vitam tuam! Calamitas non est defectus opum et non quod equus moritur aut camelus; sed calamitas est

defectus generosi, ob cuius mortem homines multi moriuntur.“ Metrum Wafir est. p. 204.

وَدَعَ مَلًا مُودَعًا ٧٧

77. Qui opes alii asservandas tradit, iis valedixit.

Fieri enim potest, ut opes ipsi non reddantur. Proverbium de parva fiducia adhibetur Samach.

٧٨ الْوَقْسُ يُعِدِّي فَتَعَدَّ الْوَقْسَا مَنْ يَدْنُ لِلْوَقْسِ
يَلَاقِ تَعَسَا

78. Scabies contagio inficit; transi igitur ad scabiem! Qui ad scabiem adpropinquat, is calamitati occurrit.

Proverbium monet, ut pravos fugiamus, ne malitia eorum inficiamur. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: الْوَقْسُ يُعِدِّي فَتَعَدَّ الْوَقْسَا »Scabies contagio inficit; transi igitur ad scabiem«. In Scharaf-Aldini opere sic: الْوَقْسُ يُعِدِّي فَتَوَقَّ الْوَقْسَا »Scabies contagio inficit; scabiem igitur cave!« Sequentem versum adnotavit:

الْوَقْسُ يُعِدِّي فَتَوَقَّ الْوَقْسَا مَنْ يَدْنُ الْوَقْسَ يَلَاقِ تَعَسَا
»Scabies contagio inficit; scabiem igitur cave! Qui scabiem gustat, exitio occurrit«.

Metrum Sarih est. p. 246.

٧٩ وَقَعُوا فِي هُوَّةٍ تَتَرَامَى بِهِمْ أَرْجَاؤُهَُا

79. Inciderunt in harathrum, cuius latera eos invicem proiecerunt.

In summam calamitatem irruerunt.

٨٠ وَرَبِّا يَقَطُّ الْعِظَامَ رَبِّا

80. Pure (eum adficiat Deus), quod ossa extenuando disrumpit!

Initio proverbii verba وراء الله »Pure cum Deus adficiat!« supplenda sunt. Verbis autem hisce, quibus metrum Sarih esse videtur (p. 248), homini mala imprecantur.

٨١ وَتَعَوُّوا فِي ضِلْعٍ مُنْكَرَةٍ

81. Inciderunt in regionem petrosam ingratam.

Vocabulo ضلع hoc in proverbio significatio regionis inaequalis vel petrosae similis costae tribuenda videtur. De eo dicitur, qui in rem ingratam incidit.

٨٢ وَتَعَوُّوا فِي حَرَّةٍ رَجِيلَةٍ

82. Inciderunt in terram lapidosam, asperam.

In rem ingratam et difficilem inciderunt.

٨٣ وَشَيْعَةٌ فِيهَا ذِيَابٌ وَتَقْدَدُ

83. Caula e virgis facta, in qua lupi sunt et oves parvae.

Proverbio, cui metrum Redjes est p. 230, locus significatur, in quo iniusti sunt et debiles adiutoribus destituti.

٨٤ أَوْدَى بَلْبٌ لِحَاظِ الْمَطْرُوقِ

84. Prudentis consilium infirmus mente abstulit.

In prudentem dicitur, quem ignorans decepit. Aut metrum Redjes aut Sarih verbis esse videtur. p. 230. 346.

٨٥ وَمَوْرِدُ الْجَهْدِ وَبِىَ التَّهْلُ

85. Locus aquae ignorantiae est locus aquae haud salutaris.

Vocabulum **وَبِي** aquam pecori haud utilem, ut non pingue fiat, significat. Sed in codice Berol. legitur **الْوَبِي** in Lugd. **الدنى** «vilis». Monet nos proverbium. ut ignorantiae vitium evitemus. Metrum Redjes (p. 230) est.

٨٦ أَوْرَدَتْ مَاءَ نَامَ عِنْدَ الْغَارِطِ

86. Ad aquam adductus es, ad quam praecessurus dormivit.

Ad aquam adductus es et sine molestia bibere potuisti, quum nemo eam ante te occupasset. Proverbium igitur significat, virum sine molestia negotium suum perfecisse.

Metrum Redjes est. p. 230.

٨٧ أَوْدٌ مِنْ عَيْشِكِ شَوْكُ الْعُرْطِ

87. Magis amata, quam vita tua est spina fruticis Ohrfoth.

Vocabulum **عُرْط** speciem fruticis vel arboris designat, quae ad genus **عضاء** appellatum pertinet. Id est: Vita tua durior est, quam illa spina. De eo dicitur, cuius vita perquam molesta et dura est. Metrum Redjes est. p. 230.

٨٨ أَوْقَدَ فِي ظَلِيفَةٍ لَا تُسْلَكُ

88. Ignem accendit in terra dura, in qua viator non est.

Sic viri magna avaritia describitur, nam qui in terra tali ignem accendit, ad eum viatores hospitii causa non accedunt. Metrum Redjes est. p. 230.

٨٩ وَاجِدَةٌ جَاءَتْ مِنْ أَلْسَبَعِ الْمَعْرِ

89. Una advenit ex septem pilos non habentibus.

Id est: Una calamitas ex septem non occultis ei supervenit. De viro dicitur, qui monitus ut caveret, cautionem omisit et calamitate obrutus est.

٩٠ وَحَىٰ فِي حَجَرٍ

90. Scriptura in lapide.

In secretis adhibetur. Secretum tuum scripturae in lapide simile est, siquidem lapis secretum non divulgat. Usurpatur quoque de re apparente. Samachsches.

٩١ وَقَعَ الْكَلْبُ عَلَى الدِّيبِ

91. Cecidit canis super lupum.

Verba haec Ahcramahus, cliens Ebn-Ahbbasi dixisse fertur. Vir quidam alterius opes diripuerat. Post ille alter, quum faciendi potestatem nactus esset, idem fecit. Ahcramahus hac de re interrogatus, ista verba respondit. Proverbium significat, quendam ab iniusto se vindicasse.

٩٢ أَوَّلَى الْأُمُورِ بِالتَّجَاحِ الْمُوَاطَّئَةِ وَالْإِلْتِحَاحِ

92. Perseverantissimus et constantissimus quisque optimum in rebus successum habet.

Monemur, ut constantes et perseverantes in rebus tractandis simus.

Forma comparativi.

٩٣ أَوْفَىٰ مِنَ السَّمَوَاتِ

93. Fidelior, quam Samuel.

Samuel ben-Hajjan ben - Ahdija Iudaeus Amru-l'Kaisi ben-Hodjr ad imperatorem Graccorum proficiscentis depositas loricas habebat. Mortuo Ahmru-l'Kaiso rex quidam Syriae contra Samuelem exercitum ducens istas loricas postulavit. Tempore autem quo Samuelem in arce sua oppugnabat, filius ex arce prodierat. Hunc ille rex captivum factum ad muros adduxit minitans, nisi loricae sibi traderentur, se filium trucidaturum esse et quum Samueles, licet omnes sui, ut loricas traderet, suasissent, rem denegaret, minas perfecit. Rex autem frustratus, quum in regionem suam reversus esset, Samueles in nundinis Ohcatsi loricas illas Ahmru-l'Kaisi haeredibus tradidit. Rem ipse versibus hisce descripsit:

وَقَيْتُ بِأَدْرِعِ الْكَنْدِيِّ أَنِّي إِذَا مَا خَانَ أَقْوَامٌ وَقَيْتُ
وَقَالُوا إِنَّهُ كُنْزٌ رَّغِيبٌ فَلَا وَاللَّهِ أَغْدِرُ مَا مَشَيْتُ
بَنَى لِي عَادِيًا حَصْنًا حَصِينًا وَمَاءَ كُلِّمَا شَيْتُ اسْتَقَيْتُ
طَبْرًا تَزْلُقُ الْعُقْبَانُ عَنْهُ إِذَا مَا نَابَنِي ظُلْمٌ أَيْتُ

„Fidus fui in loricis reddendis, nam ego, quotiescunque alii perfidi sunt, fidelis sum. Et dixerunt: Thesaurus desiderandus est; sed, per Deum! Ego perfidus non sum, quamdiu in terra incedo. Aedificavit mihi Ahdija arcem

firmam et aquam, quotiescunque volo, haurio, petram
in coelo elatam, a quo aquilae delabuntur (quum glaber
sit). Quotiescunque iniustitia me petit, rocuso.“

Metrum Waafir est. p. 204.

Poeta Alahscha istam rem versibus pulchre narravit:

كُنْ كَالسَّمُوعِ إِذْ طَافَ الْهَمَامُ بِهِ فِي جَحْفَلٍ كَرِهَاهُ الْثَلِيلِ جَرَارِ
بِالْأَبْلَقِ الْفَرْدِ مِنْ تَيْمَاءٍ مَنَزَلُهُ حُصْنٌ حَصِينٌ وَجَارٌ غَيْرُ غُدَارِ
إِذْ سَامَهُ خُطَّتْنِي خَسِيفٌ فَقَالَ لَهُ مَهْمَا تَقْلَهُ فَإِنِّي سَامِعٌ حَارِ
فَقَالَ غَدْرٌ وَتَكَلُّ أَلَنْتَ بَيْنَهُمَا فَاخْتَرِ وَمَا فِيهِمَا حَظٌّ لِمُخْتَارِ
فَشَكَّ غَيْرَ طَوِيلٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ أَقْتُلْ أَسِيرَكَ إِنِّي مَانِعٌ جَارِي
عِنْدِي لَهُ خَلْفٌ إِنْ كُنْتَ قَاتِلُهُ وَإِنْ قَتَلْتَ كَرِيمًا غَيْرَ عَوَارِ
فَقَالَ تَقْدِيمَةً إِذْ قَامَ يَقْتُلُهُ أَشْرَفُ سَمُوعٍ فَأَنْظِرْ لِسَلَمٍ لِحَارِي
أَقْتُلْ أَبْنَكَ صَبْرًا أَوْ تَجِدْ بِهِ طَوْعًا فَانْكَرْ هَذَا أَقَى أَنْكَارِ
فَشَكَّ أَوْدَاجَهُ وَالصُّدْرُ فِي مَضِضٍ عَلَيْهِ مُنْظَوِيَا كَاللَّدْعِ بِالنَّارِ
وَاخْتَارَ أَدْرَاعَهُ أَلَّا يُسَبَّ بِهَا وَلَمْ يَكُنْ عَهْدُهُ فِيهَا بِخَتَارِ
وَقَالَ لَا أَشْتَرِي عَارًا بِمَكْرُمَةٍ فَاخْتَارَ مَكْرُمَةَ الدُّنْيَا عَلَى الْعَارِ
وَالصَّبْرُ مِنْهُ قَدِيمًا شِيمَةً خُلِفَ وَزَنَدُهُ فِي أَلْوَاهِ الثَّقَابِ الْوَارِي

„Sis ut Samuel, quum eum circumdaret heros cum exer-
citu magno, simili noctis agmini, multis impedimentis
gravi. In arce Alablak Alfard regionis Taima, eius ha-
bitaculum erat arx firma et vicinus haud perfidus. Quum
duas res noxias ei proponeret, dixerat enim ei: Quid di-

cis, ego audiens sum, dignus¹⁾). Et dixit: Inter perfidiam et orbitatem tu es; clige igitur et non in iis eligenti portio bona est. Sed non diu dubitans, ei dixit: Occide captivum tuum, ego vicinum meum defendo. Apud me ei successor est, si tu eum occidis, licet generosum, haud impavidum occidis. Tum alter dixit (filium) procedere iubens, quum eum occidere paratus esset: Adspice, o Samuel, et vide sanguinem fluentem! Num occidam filium tuum ligatum an tu obediens vonies? Ille autem hoc omnimodo recusavit. Tum eius vonas in collo diffudit²⁾ et pectus erat dolore adfectus propter eum dum erat complicatum, sicut ustio per ignem. Et elegit loricas suas, ne propter eas dedecore adficeretur et promissum, quod de iis dederat, perfidum non erat. Et dixit: Loco actionis generosae dedecus non emo, et genere agere in hoc mundo dedecori praetulit. Constantia enim ab antiquo tempore eius innata indoles erat et eius ignitabulum fidei scintillas emittens accendit.“

٩٤ أَوْقٍ مِنْ عَوْفٍ بِنِ مُحَمَّدٍ

94. Fidelior, quam Auhfus ben-Mohallem.

Merwanus Alkarits³⁾ ben-Sinbah [incursionem hostilem in gentem Becr ben-Wajel appellatam fecerat. Gens autem illa quum exercitus redeuntis vestigia sequeretur, accidit, ut vir quidam, qui eum non cognosceret, Merwanum ipsum captivum faceret. Mater redeuntem et ob captivum superbia elatum videns dixit: Tu superbire mihi

1) حار quod in pluribus codicibus legitur idem esse videtur, quod حار dignus, conveniens.

2) شق hoc in loco est pro شق.

3) Cognomen inde accepit, quod in terram Jemanensem, regionem, ubi fructus acaciae قَرْظٌ frequentes erant, incursiones facere solebat.

vidoris non aliter ac si ipsum Merwanum captivum fecis-
ses. Tum Merwanus dixit: Et tu quid a Merwano speras?
Magnum lytrum, respondit mulier; et quantum? ille inter-
rogare perrexit. Mulier quum centum camelos se sperare
dixisset, Merwanus tot camelos ei promisit, si ipsum ad
Chomaaham filiam Auhfi ben-Mohallem duxisset. Merwa-
nus enim hanc Auhfi filiam ab Ahmrui ben-Karib et Dsu-
abo ben-Asma, qui eam captivam fecerant tempore, quo
gens Banu-Ahbs tentorium mortui Laitsi ben-Malic, cui
nupta fuerat, diriperent, in libertatem vindicaverat. Factum
est. Interim Ahmrui ben-Hind de re certior factus, quippe
qui iratus contra Merwanum iuraverat, se veniam ei daturum
non esse, donec manum suam in manu eius posuisset ad
Auhfum, ut illum ad ipsum adduceret, misit. Auhfus autem
se id facere non posse dixit, nisi permetteret, ut suam ma-
num inter manus utriusque haberet. Venia tum Merwano
data Ahmrui dixit: لا حر في وادي حوف, Non est liber
in valle Auhfi. Conf. Cap. XXIII, 403.

٩٥ أَوْفَى مِنَ الْخَارِثِ بْنِ ظَالِمٍ

95. Fidelior, quam Alharithsus hen-Thsalim.

Narrant, Ihjadhū ben-Daihat ad Alharitsi pasto-
res, aquam camelis haurientes, transeuntem veniam rogasse
suis camelis aquam hauriendi. Venia data, quum funis eius
nimis brevis esset, pastores Haritsi funis partem, quam
cum suo coniungeret, ei commodasse. Re autem finita quum
Ahmrui ben-Alnohman regis ministri camelos diriperent,
virum clamasse: O vicine opem fer! Alharitsus quum
ista verba pronuntiantem audiret, dixisse: Quando vicinus
tuus eram? Alterum autem respondisse: Funem tuum
cum meo coniunxi, et tu camelis meis potum dedisti; et
dum aqua tua in ventribus camelorum meorum erat, impetus
in eos factus est. Alharitsum tum vicinitatis iura agnos-
centem rogasse Alnohmanum, ut sibi Ihjadhi opes redde-

rentur. Alnohmanum autem, ut significaret, Alharitsum Chalidum ben-Djafar ben-Cilab, qui vicinus Alaswadi ben-Almondsir esset, occidisse, dixisse: اقلا تشد ما وهي من اديمك: „Nonne tu corii tui partem ruptam firmiter ligas?“ Alharitsum autem respondisse: هل تعدون لليلة الى نفسى: „Num equos ad certamen prodeuntes ad me veniens transibis?“ quibus verbis, quae in proverbii consuetudinem venerint, significaret, eum, si ipsum perderet, nullum nisi ipsum occideret. Alnohmanum autem istis verbis commotum, opes raptas reddidisse.

٩٦ أَوْفَى مِنْ أُمِّ جَمِيلٍ

96. Fidelior, quam Omm-Djamila.

Mulier ista ad familiam Abu-Horairahi ben-Dus, Alsarat incolentem pertinebat. Heschamus ben-Alwalid ben-Almoghira Machsumita occiderat Abu-Sohairum Alsahrani, qui ad tribum Asd Schanuah pertinebat et propinquus Abu-Sofjani ben-Harb erat. Re audita eius gens in oppido Alsarat in Dhirarum ben-Alchaththab, ut eum pro illo occideret, irruit. At hic in domum Omm-Djamilae fugiens ab ea convocatis suis defensus est.

٩٧ أَوْفَى مِنْ أَبِي حَنْبَلٍ الطَّائِي

97. Fidelior, quam Abu-Hanbalus Thajjita.

Viri nomen erat Haritsah ben-Morr. Causa proverbii erat, quod Amru-l'Kaiso cum uxoribus, opibus armisque ad eum devertenti fidem servaverat. Duae autem uxores ei erant una Djodulitica altera Tsoahlitica, quarum prior, ut fidem falleret, altera ut servaret, suadebat. Quarum consilium quum audivisset, ovem bimam mulsit et lac eius bibens et ventrem suum detergens dixit: Per Deum! Non perfide agam, quamdiu lac ovis bimae mihi suffecit, et sequentes versus recitavit:

لَقَدْ آلَيْتُ أَغْدِرُ فِي جَدَاعٍ وَإِنْ مُنِيتُ أُمَاتِ السَّرْبَاعِ

لَإِنَّ الْغَدْرَ فِي الْأَقْوَامِ عَارٌ وَإِنَّ الْحُرَّ يُجْزَأُ بِالْكَرَاعِ

„Iam iuravi anno sterili me perfidum non futurum esse, et si septennes camelae mihi decernerentur; nam perfidia inter gentes ignominiae est et ingenuo pars cruristenuior sufficit.“

Metrum Waafir est. p. 204.

Tum illa prior eius crura tenuia videns ludibrii causa dixit: *Per Deum!* Non vidi sicut hodie duo crura fidem servantis! At ille Abuhanbalus dixit: *Ea tanquam crura perfidi malum essent,* quae verba in proverbii consuetudinem venerunt.

٩٨ أَوْفَى مِنَ الْحَرِثِ بَنُ عَبَّادٍ

98. Fidelior, quam Alharitsus ben-Ahbbad.

Alharitsus Ahdijjum ben-Rabiah captivum fecerat. Hic ei, quem non cognosceret, promisit, se ipsum libertate donaturum esse, si ei Ahdijjum indicaret. Quum alter se promittere diceret, postulavit, ut Auhfus ben-Mohallem promissi sponsor esset. Qui quum sponsionem interposuisset, se ipsum Ahdijjum esse dicens e captivitate dimissus est. Alharitsus autem hunc versum dixit:

لَهْفُ نَفْسِي عَلَى عِدِّي وَقَدْ أَسْقَبَ لِلْمَوْتِ وَأَخْتَوْتَهُ الْيَدَانِ

„Heu animam meam propter Ahdijjum! Nam morti propinquus erat, et manus duae eo potiti erant.“

Metrum Chafif est. p. 262.

٩٩ أَوْفَى مِنْ خُمَاعَةٍ

99. Fidelior, quam Chomaali.

Est filiae Auhfi ben-Mohallem nomen, cuius mentio facta est in proverbio 94.

٤٠ أَوْفَى مِنْ فُكَيْهَةٍ

100. Fidelior, quam Focaihah.

Mulier est ad gentem Banu-Kais ben-Tsahlabah perti-
nens. Hamsahus dixit, eam fuisse filiam Ketadahi ben-
Maschnu, materteram Tharafahi poetae celeberrimi, quia
Tharafahi mater Waradaha filia Ketadahi erat. Narrant,
Solaicum ben-Solacah in gentem Beer ben-Wajel incur-
sionem facturum propter eorum vigilantiam praedandi occa-
sionem non invenisse. Tum, quum ad aquam venientis ve-
stigia cognovissent, eos exspectasse, donec potu satiatum
recederet. In cursu autem, cuius celeritati confideret, sa-
lutem petere coactum, eum multitudine aquae, quam bi-
bisset, impeditum fuisse, ita ut sub Fokaihahae indusio
se abscondere cogeretur. Illam autem fratribus et filiis
convocatis persecutores repulisse. Istam vero rem Solaicus
versibus hisce celebravit:

لَعَمْرُ أَبِيكَ وَالْأَنْبَاءُ تَنْمِي لِنِعْمِ النَّجَارِ أَخْتُ بَنِي عَوَارَا
هَنَيْتُ بِهَا فُكَيْهَةً حَيْرَ قَامَتْ لِنَصْلِ السَّيْفِ فَانْتَرَعُوا الْجَمَارَا
مِنْ الْخَفَرَاتِ لَمْ تَصْفَحْ أَخَاها وَلَمْ تَرْفَعْ لَوَالِدِها شَنَارَا

„Per vitam patris tui! et nuntii deferuntur, quam pulchra
vicina est soror gentis Ohwar! Focaiham dico, quum
staret contra gladii cuspidem, nam velum ei detraxerant
Propter defensiones fratrem suum ignominia non adfecit
et patri suo dedecus non elevavit.“

Metrum Wafir est. p. 204.

١٠١ أَوْفَدُ مِنَ الْحَجِيرَيْنِ

101. Saepius accedentes ad reges, quam fracturas ossium reparantes.

Fracturas ossium reparantes المجبرون cognomen est, quod filii Ahbd-Manafi ben-Kozajj gerebant, qui inter omnes Arabes saepissime reges adire solebant. Conf. Cap. XXI, 132.

١٠٢ أَوْفَقُ لِلشَّيْءِ مِنْ شَنِ طَبَقَةٍ

102. Convenientior rei, quam Schannus Tabakahae.

Conf. Cap. XXVI, 1. Ebn-Alcalbius ab Alscharikijjo ben-Alkathami in legendo et explicando proverbio dissociens sic retulit: أَوْفَقُ مِنْ طَبَقٍ لَشَنِ. Convenientior, quam Thabakus Schanno“ vel لَشَنِهِ. Dixit autem Thabak gentis nomen esse ad Ijad pertinentis, quam nemo unquam supervisset, Schannum ad Rabiah pertinuisse. Schannum ben-Akza ben-Dohmi ben-Djadilah ben-Asad ben-Rabiah ben-Nesar impetum in illam facientem ei par fuisse, ut diceretur: وافق شنا طبقه „Schann suo Thabako conveniens erat“ ut iste loquendi modus in proverbii consuetudinem veniens, duos robore vel alia re pares esse, significaret. Hunc quoque versum recitavit:

لَقِيْتُ شَنَا إِيَادٍ بِالْقَنَى وَلَقَدْ وَافَقَ شَنَا طَبَقَهُ

„Gens Ijad cum lanceis genti Schann obviam venerat et gens Schann genti suae Thabak par fuerat.“

Metrum Raml est. p. 237.

Alii dicunt, vocabulum طبق significare agmen hominum alteri aequale; gentem autem Schann iter facientem genti occurrisset, a qua in fugam ageretur. Pronomen in vore طبقه ad vocem شَنِ refratur, necesse esse, si طبقه legatur. Alii denique dicunt, شَنِ et طبقه virorum nomina fuisse, qui in proelio occurrerent. Dictum igitur esse „Convenit Schannus Thabaka-

ho, convenit ei, tum manu in collum iniecta cum eo pugnavit. Conf. prov. 1.

١٠٣ أَوَّلَمَ مِنَ الْأَشْعَثِ

103. Magis epulum instruens, quam Alaschahtsus.

Hic Alaschahtsus erat filius Kaisi ben-Mahdi Carb Cenditae. Cum pluribus a religione Mohammedica quum defecisset, ad Abu-Becrum captivus adductus est. Abu-Becrus e vinculis eum dimisit, et ob genus praeclarum, unde originem ducebat, matrimonio cum sua sorore Farwaha filia Abu-Kehafae coniunxit. Ab Abu-Becro exiens omnibus ipsi occurrentibus quadrupedibus tum camelis, tum equis, tum bobus suffragines dissecuit et in domum cuiusdam Medinensis, unius eorum, qui Mohammedi advenienti opem tulerat, secessit. Hoc videntes homines Abu-Becro nuntium tulerunt, eum iterum a religione defecisse. Misit igitur Abu-Becrus viros, qui eum caperent. At ille in tectum domus adscendens homines ita allocutus est: Ego inter vos, o Medinenses, peregrinus sum, et vobis epula instruxi. Edat igitur quilibet, quod velit. Sumserunt autem omnes Medinenses carnes, ut eius factum in proverbium veniret. Huiusce rei mentionem poeta sequentibus versibus fecit:

لَقَدْ أَوَّلَمَ الْكِنْدِيُّ يَوْمَ مَلَائِكِهِ وَلَيْمَةَ حَمَالٍ لِثِقَلِ الْعِظَائِمِ
لَقَدْ سَلَّ سَيْفًا كَانَ مُدًّا كَانَ مُغْمَدًا لَدَا الْحَرْبِ مِنْهُ فِي الظُّلَا وَالْجَمَاجِمِ
فَأَغْمَدَهُ فِي كُلِّ بَكْرٍ وَسَابِغٍ وَعَيْيَرٍ وَثَوْرٍ فِي اللَّحْشَى وَالسَّقَوَائِمِ
فَقُلْ لِّلْفَتَى الْكِنْدِيِّ يَوْمَ لِقَائِهِ لُعْبَتَ بِلْسَتِي ذِكْرِي أَوْلَادِ آدَمِ

„Cindita die connubii sui praeiuit epulum baiuli ob grave pondus magnarum bestiarum. Evaginavit gladium, qui

in bello, ex quo tempore in vagina reconditus erat, in collis et craniis erat. Iam eum in vagina recondidit omnis cameli iuveni et equi velociter incedentis et asini et tauri in visceribus pedibusque. Dic autem viro Cinditae die occursum: Pulcherrimam hominum laudem abstulisti.“

Metrum Thawil est. p. 161.

١٠٤ أَوْفِرْ فِدَاءً مِّنَ الْأَشْعَثِ

104. Maiore lytro redemptus, quam Alaschahtsus.

Quum gens Modhidj eum captivum fecisset, tanto lytro, quantum nemo adhuc neque rex neque privatus dederat, se redemit, tribus millibus camelorum datis, pro regibus enim captivis mille cameli lytro dabantur. Huusce rei Ahmrus ben-Mahdi Carb in versu mentionem fecit dicens:

فَكَانَ فِدَاؤُهُ أَلْفَى قُلُوبٍ وَأَلْفًا مِّنْ طَرِيفَاتٍ وَتَدٍ

„Et eius lytrum erat duo millia camelarum iuencarum et mille cameli tum novi tum haereditate accepti.“

Metrum Wafir est. p. 204.

١٠٥ أَوْحَىٰ مِنْ عَقُوبَةِ الْفُجَاءَةِ

105. Celerior, quam poena Alfodjahi.

In opere Scharaf-Aldini legitur: أَوْحَىٰ عَقُوبَةُ مِنَ الْفُجَاءَةِ. Fodjahus ad gentem Banu-Solaim pertinens tempore Abubecri latrocinia faciebat. Qui quum captus et cum viro ad gentem Banu-Asad pertinente Schodjah ben-Warka appellato, qui in podice futuebatur, adductus esset, Abubecrus utrumque igne cremari iussit, ita ut prior ligatus, posterior haud ligatus iniiceretur. Prior statim in carbonem mutatus est, posterior exiens aliquo tempore post crematus

ost. Talis erat verborum causa, quae Medinae incolae protulerunt.

١٠٦ اَوْغَلُ مِنْ طَغِيلٍ

106. Bibentibus saepius superveniens, quam Thofailus.

Conf. Cap. XVI, 72. Contendit Abu-Ohbaidahus, cum Cufae incolam, cui nomen esset Thofail ben-Dallal, ad gentem Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfan pertinentem fuisse, qui haud invitatus ad epula accederet. Cognomen habet ثَغِيلُ العَرَايسِ Thofailus nuptiarum et ثَغِيلُ الاَعْرَاسِ Thofailus sponsarum. Qui quum primus omnium in oppidis tali modo ageret, factum est, ut eius agendi rationem imitans ثَغِيلِي appellaretur. Arabes campestris eum, qui ad cibum haud invitatus accedebat, دَارَشَ, ad potum accedentem autem وَاغَلَ appellare solebant. Oppidani autem ei, qui ad cibum accedebat haud invitatus, nomen وَاغَلَ dederunt. Sic eorum poeta in versibus:

أَوْغَلُ فِي التَّطْفِيلِ مِنْ ذُبَابٍ عَلَى طَعَامٍ وَعَلَى شَرَابٍ
لَوْ أَبْصَرَ الرُّغْفَانَ فِي السَّحَابِ لَطَارَ فِي الْجَوِّ بِلَا حِجَابٍ

»Importunius ad epula aliorum accedens, quam musca ad cibum potumque. Si conspexisset liba in nubibus, profecto in aerem advolasset sine velo.«

Metrum Thawil est. p. 161.

Alazmäihus contendit, vocem طَغِيلِي eum significare, qui haud invitatus ad homines intret, ut derivata sit significatio a طفل „supervenit nox diei“, dum Abu-Aharruus voci طفل obscuritatis significationem tribuit. Ebu-Alahrabi denique dixit, qui طَغِيلِي appellatus esset, cum quoque لَعْمَطِي appellari.

١٧. أَوْلَعُ مِنْ كَلْبٍ

107. Magis inserta in vas lingua bibens, quam canis.

١٨. أَوْلَعُ مِنْ قِرْدٍ

108. Imitando magis deditus, quam simius.

١٩. أَوْضَحُ مِنْ مِرَاةٍ الْغَرِيبَةِ

109. Clarior, quam speculum peregrinae.
Conf. C. XXV, 115.

١١٠. أَوْطَأُ مِنَ الرِّيَاءِ

110. Mollior, quam hypocrisis.

Scharaf-Aldinus scholion sequens habet: يعنى ان الريا
وطى المركب لا يحتاج النفس الى كلفه في تحصيله بل هو
من طبعها الذى يحتاج في التخلص منه الى احتمال مشقة وقال
المبرد في تفسيره ان اهل كل صناعة هم احذق بها ممن
سواهم ومن ذلك ما يروى عن محمد بن واسع انه قال اتقوا
على العمل اشد من العمل يعنى انه يتقى عليه ان يشوبه حب
الرياء والسمعة ومن ذلك ما يحكى عن ابي قرة الجابح انه قال
للحمية اشد من العلة وذلك ان الحمية يتعجل الاذى في
Id est: quod hypocrisis est molle iumentum et animae non opus est studium,
ut cam consequatur; sed ea est pars naturae ipsius, ut
natura ad se ab ea deliberandum molestias ferre debeat')

1) Comparatur hypocrisis cum iumento molli, quod molestiam non parat insidenti.

Almobarredus in explicando proverbio dixit. artis cuiuslibet et sermonis possessores in eo esse celeriores quam ceteros. Hoc id spectat, quod de Mohammede ben-Wasih relatum est, eum nempe dixisse: Cautio propter opus molestior est, quum opus i. e. quod caret. ne ipso (opere) permisceatur amor conspectus et auditus¹⁾. Hoc spectat quoque id, quod de Abu-Korraho Aldjahi retulerunt, eum dixisse, victus rationem (Diāt) molestiorem esse, quam morbum, quia victus rationem habens cito noxam in antecessum capit, dum cupiditati suae non satisfacit ob spem sanitatis recuperandae“.

||| أَوْحَىٰ مِنْ صَدَىٰ وَمِنْ طَرَفِ الْمَوْقِ

111. Celerior, quam Echo et latus anguli interioris oculi.

||| أَوْضَعَ مِنْ أَيْنَ قَرَضَعَ

112. Humilior, quam Ebn-Karzah.

Nomen viri vilissimi ex incolis regionis Iemen.

||| أَوْكَجُ مِنْ رِيحٍ وَمِنْ زَجٍّ

113. Magis intrans, quam ventus; quam cuspis ferrea in inferiorem hastae extremitatem.

||| أَوْقَدُ مِنْ وَعِيدٍ وَمِنْ غُفْرٍ

114. Altius in montem adscendens, quam caper montanus; quam pullus rupicaprae.

1) I. e. Dum capinus ab aliis in agendo audiri et conspici.

١١٥ أُوتِبُ مِنْ فَهْدٍ

115. Magis insiliens, quam lupus cervarius.

١١٦ أُوقِحَ مِنْ ذَيْبٍ

116. Impudentior, quam lupus.

١١٧ أَوْقَى لِدْمِهِ مِنْ عَيْرٍ

117. Magis custodiens sanguinem suum, quam asinus silvester.

Conf. C. XVIII, 37. proverb. العير أوقى لدمه. De viro multum cauto adhibetur, nam inter bestias asinus silvester omnium cautissima est.

١١٨ أَوْقَى مِنْ كَيْلِ الزَّيْتِ

118. Perfectior, quam olei mensura.

١١٩ أُوجِدَ مِنَ الْمَاءِ وَمِنَ التُّرَابِ

119. Magis inventus (existens), quam aqua et terra.

In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus duo proverbialia sunt, ut اوجد repetatur.

٢٢٠ أَوْفَرُ مِنَ الرِّمَانِ

120. Plenior, quam malum Punicum.

In Scharaf-Aldini, Samachscharii operibus nec non in codicibus Berol. et Pocock. الرمانه legitur.

١٢١ أَوْسَعُ مِنَ الدَّهْنَاءِ وَمِنَ اللَّوْحِ

121. Amplior, quam desertum et quam acr.

١٢٢ أَوْثَقُ مِنَ الْأَرْضِ

122. Fiducia dignior, quam terra.

Conf. C. I, 415, 416.

١٢٣ أَوْطَأُ مِنَ الْأَرْضِ

123. Magis conculcatus, quam terra.

١٢٤ أَوْهَنُ مِنْ يَبْتِ الْعَنْكَبُوتِ

124. Infirmior, quam domus araneae.

١٢٥ أَوْهَى مِنَ الْأَعْرَجِ

125. Debilior, quam claudus naturâ.

Proverbia recentiora.

١٢٦ وَعُظِّتَ لَوْ أَنْعَمْتَ

126. Monitus es, si admonitionem admittere voluisses.

١٢٧ وَقَرَّ نَفْسَكَ تَهَبْ

127. Te ipsum gravem esse ostendas, ut te vernerentur.

١٢٨ وَضِيعَةً عَاجِلَةً خَيْرٌ مِنْ رِبْحٍ بَاطِلٍ

128. Pars deminuta pretii celeriter dati melior est, quam lucrum tardum.

١٢٩ وَقَعَ اللَّصُّ عَلَى اللَّصِّ

129. Incidit fur in furem.

١٣٠ وَجْهَهُ يَرُدُّ الرِّزْقَ

130. Vultus eius res ad vitam necessarias repellit.

In Burckhardtii libro p. 210 يقطع logitur. Nisi fallor, sensus est: Facies eius tam deformis est, ut res ad vitam necessarias, quas Deus cuilibet creaturae concedit, ei non concedantur. conf. Burckh.

١٣١ وَقَعَ نَقْبُهُ عَلَى كَنِيفٍ

131. Cecidit foramen eius super locum tecium.

Loco huius proverbii post proverbium 127 Pocockius habet: وقع نقبه على كشف, quod Arabs quidam vertendum putavit. „Incidit perfossio eius in domum vacuum.“

١٣٢ وَجْهٌ مَدَّهُونٌ وَبَطْنٌ جَائِعٌ

132. Facies oleo uncta et venter esuriens.

١٣٣ وَاحِدٌ أُمِّهِ

133. Unicus matris suae.

Hisce verbis honoratus designatur.

١٣٤ وَقَعَتْ أَجْرَةٌ وَلَبِنَةٌ فِي أَلْمَاءٍ فَقَالَتْ أَأَجْرَةٌ

وَأَبْتَلَالَةٌ فَقَالَتْ أَلَلْبِنَةُ فَمَاذَا أَقُولُ أَنَا

134. Inciderant later coctus et later crudus in aquam. Later coctus dixit: Eheu! madefactus sum, tum dixit later crudus: Et quid mihi dicendum est?

١٣٥ وَعَدَّ الْكَرِيمُ الزَّمْنَ مِنْ دَيْنِ الْغَرِيمِ

135. Promissum generosi magis necessario solvendum est, quam debitum debitoris.

١٣٦ الْوَلَدُ ثَمَرَةُ الْقَوَادِ

136. Infans fructus cordis est.

١٣٧ الْوَجْهَ الطَّرِيقُ سَفْتَجَةٌ

137. Facies juvenilis syngrapha bona est.

١٣٨ الْوَيْبَةُ عَلَى قَدْرِ الْأَمْكَانِ

138. Adsultus est secundum facultatem.

Id est: Nemo altius salit, quam vires eius permittunt.

١٣٩ الْوَثِيقَةُ فِي نَصِّ الْحَدِيثِ إِلَى أَهْلِهِ

139. Fiducia, quam in narrationis verbis ponimus, narranti tribuenda est.
-

Caput XXVII.

L i t t e r a H a.

١ هُدْنَةُ عَلَى تَخْنٍ

1. Lenitas cum corruptione.

Vocabulum دُخْنٍ cibi corruptionem ex fumo significat, tum in mentem corruptam transfertur.

٢ هَلْ بِالرَّمْلِ أَوْشَالٌ

2. Num in arenis aqua e rupibus destillans est?

Proverbium in boni paucitate, in re, in qua fiduciam non ponimus et in avaro, qui beneficus non est, adhibetur. conf. Djeuh. s. v. وشل

٣ هَلْ تَنْتَجِ النَّاقَةُ إِلَّا لِمَنْ لَقِحتْ لَهُ

3. Non parit camela, nisi ei, per quem concepit.

Proverbii sensus est: Infans non erit nisi ei, cui semen est. Proverbium in comparatione unius rei cum altera (تشبيه) adhibetur. Legitur quoque: لَمَّا لَقَحَتْ لَهْ i. e. quoniam uterus admissarii aquam concepit. Proverbium similitudinem indicat. Meid. Samach.

٤ هَيْنَ لَيْنٍ وَأَوَدَّتِ الْعَيْنُ

4. Lenis, mollis et abiit pulchritudo.

Verba haec mulier Dogha appellata (conf. C. VI. 163) protulit. Lora in clitellis eius quum stridorem ederent, mulieres loris novis invidentes dixerunt. Quod si viri hunc stridorem audiunt, dicent: Dogha crepitum ventris emittit; sin vero oleo id emollis, isto tu opprobrio liberata eris. Se facturam esse dixit. Mulieres igitur ei, quum domum pervenisset, oleum adtulerunt. Lorum illa tum sumens, in latus eius oleum stillatim fluere sivit et lorum nigrescere quum videret, ista verba protulit. In eum dicitur proverbium, qui rem perdit vel potius eius pulchritudinem delet, dum eam reparare vult. Dixit Abu-Ahmruus, in eum proverbium adhiberi, cui quum res superveniat, dicatur: Patientia utaris, maiora enim tibi perferenda sunt. In Samachscharii opere legitur: يَضْرِبُ لَدَى مُخْبِرٍ لَا مَنْظَرَ لَهُ „De viro adhibetur, cui interna bonitas, sed externi nil est.“

٥ هُوَ الْعَبْدُ زَلَمَةٌ

5. Servus ille est corporis staturâ.

Vocabulum زَلَمَةٌ vario modo enunciatur. Proverbium significat: Omnino servus est et a Deo talis creatus est, ut ab omnibus servus putetur i. e. homo vilis est. Legitur quoque زَلَمَةٌ Samachs. Conf. lexic. meum s. voc. زَلَمٌ et زَلَمٌ.

٦ هَاجَتْ زَبْرَاءُ

6. Concitata est Sabra.

Alahnafo serva impudens et clamosa erat, Sabra appellata. Quoties ea irascebatur, Alahnafus هاجت زبراء „Concitata est Sabra“, dicere solebat. Postea ista verba in proverbii consuetudinem venerunt, ut si quis irasceretur, dicere solerent: قد هاج زبراء „Eius ira iam exarsit.“

٧ هَجَمَ عَلَيْهِ نَقَابًا

7. De improvviso in eum irruit.

٨ هُوَ فِي مِثْلِهِ رَأْسُهُ

8. Ib in plenitudine capitis eius est.

De viro dicitur, qui ob rem gravem ipsi accidentem alios negligit.

٩ هُوَ قَفَا غَادِرٍ شَرٍّ

9. Illud si esset occiput perfidi, malum esset.

Proverbii huius originem talem fuisse narrant. Quidam ad gentem Tamim pertinens virum, ab ipso in clientelam receptum, contra gentem suam defenderat. Puella patrem suum rogavit, ut ipsi virum, qui promissis steterit, ostenderet. Quod quum pater faceret, deformem eum esse videns dixit: لم أر كالـيوم قفا واف „Non vidi, quemadmodum hoc die, occiput viri promissis stantis.“ Quao verba vir ille audiens ista proverbii verba protulit. Duplici autem ratione verba ista grammatice explicare licet. Aut, ut verba هو حال accusativi locum teneant conditionem indicantia tali modo: هو شر إذا كان قفا غادر „Malum id est, quum occiput perfidi est“ quibus sensus tribuitur: لو كان هذا القفا على دمامته لغادر كان أقبح از هو جمع „Si hoc occiput foedum perfido fuis-

set, turpius id esset, quippe quum perfidia et foeditas coniunctae essent“. Aut ita, ut prouominis rei, quod Arab um grammatici ضمير الشأن والامر appellant, locum occupet, et voci قفا nominativi casus sit modo, quem Arabum grammatici ابتداء appellant. Tum proverbium sic explicandum est: „الامر والشان قفا غادر شر في دماسته Res et negotium tale, occupat perfidi malum esset in foeditate sua“. Proverbium de eo dicitur, cui pulchra animi indoles est, dum corporis forma foeda est. Legitur quoque هي قفا غادر ut vocis القصه historia locum teneat, aut ut voci قفا feminiini genus tribuatur. conf. C.XXVI, 95.

١. هُوَ أَلَزَمَ لَكَ مِنْ شَعَرَاتِ قَصِّكَ

10. Is tibi magis adhaeret, quam pili pectoris tui.

Eum a te removere non potes. De eo dicitur, qui a socio suo depellitur, nec non de eo, qui rem ipsi necessario praestandam denegat. Sunt quoque, qui voci قص nominis actionis significationem tribui posse putent.

١١ هُوَ أَزْرَقُ الْعَيْنِ

11. Caeruleo oculo praeditus est.

Caeruleis oculis quum Graeci, Arabum inimici, praediti essent, proverbium virum inimicitiam et odium fovere significat. Simili ratione dicitur هو اسود الكبد „Is nigrum iecur habet“, هم سود الاكباد „Ii nigra iecora habent“, هم صهب السبال „Ii flavam super labiis barbam habent“.

١٢ هُوَ عَلَى حَنْدَرِ عَيْنِهِ

12. Is super pupilla oculi eius est.

De eo dicitur, qui alteri propter odium molestus est,

ut eius adspectum ferre nequeat. Conf. Kam et Dj. s. حدر. In Samachscharii opere حندرة عينية et حندر عينية legitur.

١٣ هُمْ فِي مِثْلِ حَذَقَةِ الْبَعِيرِ

13. Ii conditione fruuntur simili pupillae cameli.

Homines vita comoda frui significat, ex pupilla enim cameli cognoscere solent, num pinguis sit nec ne. In oculo autem cameli et ossiculo infimi pedis postremo pinguedinis signum remanet caeteris disparentibus. Sed in Samachscharii codice حذقة legitur. Poeta camelos describens dixit:

لَا يَشْتَكِينَ عَمَلًا مَا أَنْقَيْنَ مَا دَامَ مَخٌّ فِي سُلَامَى أَوْ عَيْنٍ

„Non queruntur de opere, quamdiu pingues sunt, quamdiu medulla in osse infimi pedis aut oculo est“.

Metrum Sarih est. p. 246.

١٤ هُوَ فِي مِثْلِ حَوْلَاءِ الذَّاقَةِ

14. Is conditione gaudet simili secundis membranis camelaee.

Allihjanus dixit حَوْلَاءُ et حَوْلَاءُ significare قلابد السلا rem ante secundam membranam ex utero exiens in partu. Hac autem voce multae herbae designantur, siquidem aqua ista multum viridis est. Proventum abundantem igitur proverbium describit.

١٥ هُوَ يَقْرَعُ سِنَّ نَادِمٍ

15. Fricat dentem poenitentis.

Legitur quoque سن الندم „Dentem poeniten-

tiae“. Proverbii sensus est: Poenitet eum facti. Dixit poeta Djerirus:

إِذَا رَكِبْتَ قَيْسَ خَيْلٍ مُّغِيرَةٍ عَلَى أَثْقَيْنَ يَفْرَعُ سِنَّ خَرَبَانَ نَادِمٍ

„Quando gens Kais cum equitibus incursionem facturus est contra Alkainum, dentes pudibundi, poenitentis fricat“.

Metrum Thawil est. p. 161.

١٦ أَتَدِ لِحَارَكَ أَشَدَّ لِمَصْغِكَ

16. Affer (donum) vicino tuo; erit durius manducationi tuae.

Meidanius hoc scholion habet: يعني انك اذا اهديت Id est: „لِحَارَكَ اهدى اليك فيكون اهداؤه اشد لمصغك Quod si tu vicino tuo adfers (donum), tibi adferet (donum) et eius adlatio manducationi tuae durior erit“. In codice Lugdun. sic proverbium legitur: هو لِحَارَكَ اشد لمصغك nec non in scholii fine لمصغك legitur.

١٧ هُوَ يَحْطُّ فِي هَوَاةٍ

17. Is incumbit in cupidine eius.

Id est: nititur eius utilitate, ut ei utilitatem adferre cupiat. Similis ratio verbis hisce est: هو يحطب في حبله Ligna colligit in fune eius (i. e. eum adiuvat). Verbum حط hoc in proverbio significationem nixus fuit in habena habet, ut cupido cum habena comparata sit.

١٨ هَذَا أَمْرٌ لَيْسَ دُونَهُ نَكْبَةٌ وَلَا ذَبَاحٌ

18. Haec est res, a qua non impedit aut laesio lapide facta aut fissura in pede.

Res est, quae facile attingitur.

١٩ قَهِيَّاتٌ تَضْرِبُ فِي حَدِيدٍ بَارِدٍ

19. Apage! ferrum frigidum percutis.

Posteriorius versus hemistichium metri Camil (p. 212) est. Prius sic sonat: يا خانع البخلاء عن اموالهم O tu, qui avaros decipere vis, ut opes suas tibi concedant. Proverbium significat, in homine nil utilitatis esse.

٢٠ هَا أَنَا ذَا وَلَا أَنَا ذَا

20. Ohe! ego sum ille et ego non sum ille.

Verba haec vir dicit, qui interrogatur: اَيْنَ اَنْتَ Ubi tu es? Id est: ego tibi non prosum.

٢١ الْهَابِي شَرٌّ مِنَ الْكَابِي

21. Pulveri similis factus peior est, quam in carbonem mutatus.

Dicitur عبا للجم „quievit pruna“ i. e. mutata est in cinerem volantem et dicitur: كبا للجم „Pruna in carbonem mutata est extincto igne. In duos corruptores adhibetur, quorum unius corruptio peior est quam alterius.

٢٢ هَرِيقٌ صَبُوحُهُمْ عَلَى غُبُوقِهِمْ

22. Effusus est potus matutinus eorum super potum vespertinum eorum.

De hominibus dicitur, quos poenitet rei patfactae. Alius quidam dixit sensum esse: Uterque abiit, ut neque potus matutinus neque potus vespertinus esset.

٢٣ قَهِيَّاتٌ طَارَ غُرَابُهَا جَرْدَانِك

23. Procul esto ! avolavit eius corvus cum muribus tuis.

De re dicitur, quam praeteritam nemo reparare cupit. Similis ratio est proverbio, quod C. XXIV, 264 legitur.

٣٤ هَوَّلَاءِ عِيَالِ آبِي حَوْبِ

24. Haec est familia Ebn-Haubi.

De eo dicitur, qui molestia adffictus est. Vocabulum حَوْبِ Haub calamitatem, molestiam significat.

٢٥ هَذَا الَّذِي كُنْتَ تَخْبِئِينَ

25. Hoc erat, quod tu occultares

Vir quidam puellam, quam pulchram putarat in matrimonium petens, quum spem suam falsam esse videret, ista verba protulit. In eum, qui spem tuam in eo positam fallit, dicitur.

٣٦ هَيْهَاتَ مِنْ رُغَاكَ لِلْحَنِينِ

26. Multum differt a vociferatione tua adfectio desiderii.

Proverbium a camela desumptum est, quae ob pulli desiderium argutum et tenuem sonum edit. Significat igitur, duos inter se conditione omnino diversos esse.

٢٧ هَيْهَاتَ تَطْرِيقُ مَعَ الرَّجُلِ كَذِبٌ

27. Ohe! partus cum capite et simul cum pede praecedente mendacium est.

Proverbium explicatum est scholio sequente: Vocabulum تَطْرِيقُ partum significat, quo manus infantis cum capite

prodit. Quod si vero pes ante manum prodit, res يَتَن appellatur. Est autem periculosus hic pariendo modus, ut interdum et infans et mater moriatur. Illo autem modus pariendo تَطْرِيْق appellatus cum pede coniungi non potest. Proverbium de eo adhibetur, qui agendi modum sequitur, quo ad verum bonumque non perducitur.

٢٨ هَيْهَاتَ مَحْفَى دُونَهُ وَمَرْمَضُ

28. Ohe! locus in quo ob asperitatem pedes vulnerantur et locus, cuius arena fervida est, accessum ad id impediunt.

Metrum Redjes est. p. 230. Rem significat, ad quam nonnisi magna cum molestia perveniri potest.

٢٩ هُوَ ابْنُ شَفٍ فَدَعَ الْعَنَابَا

29. Is filius defectus est; omitte igitur vituperationem!

Metrum Sarih est. c. p. 246. Is filius defectus in virtute et amore est, si autem tibi amorem ostendit, eum vituperare omittas et in eo fiduciam ne ponas. De eo dicitur, cuius vinculum amoris rumpitur.

٣٠ هَنِيتَا مَرِيَا غَيْرَ دَاءِ مُجَامِرِ

30. Salutare et proficiens, non morbus interiores partes occupans.

Hemistichium metri Thawil est. c. p. 161. Alschahbius homines ipsum vituperantes audiens ista dixit verba. Narrant, Cotsajjirum in oppido Bazra ab hominibus circumdatum versus recitasse tempore, quo ad eum Ahssa cum marito suo transiret. Maritum ab Ahssa postulassee, ut Cotsajjirum ira accenderet. Quod vero quum illa pudore retenta facere recusasset, maritum minis eam coegisse, ut

propius ad hominum circulum accedens versus cuiusdam poetae proferret. Cotsajjirum tum, qui eam cognovisset, hos dixisse versus:

يَكْلِفُهَا الْخَزِيرُ شَتْمِي وَمَا بِهَا قِرَانِي وَلَكِنْ لِلْمَلِكِ اسْتَدَلَّتِ
قَيْنِمًا مَرِيئًا غَيْرَ دَاهٍ مُخَامِرٍ لِعَزَّةٍ مِنْ أَعْرَاضِنَا مَا اسْتَخْدَلْتِ

„Porcus eam iussit, mihi contumeliam dicere, dum me non contemnebat; sed domino obsequium praestitit. Salutare et proficiens, non morbus internas partes occupans sit Ahssac propter digaitatis meae partem, quam licitam sibi habuit“.

Metrum Thawil est. p. 161.

٣١ أَلْهَوَى الْهَوَانَ

31. Amor est contemptus.

Vir ad gentem Banu-Dhabbah pertinens, Asahdus ben-Kais appellatus, ista verba amorem descripturus protulit dicens: هو اظهر من ان يخفى واخفى من ان يرى فهو كاس كمن النار في الحجر ان قدحته ادرى وان تركته تسارى وان الهوى الهوان ولكن غلط باسمه وانما يعرف ما اقول من ابكته Amor apertior est, quam ut occultus sit et occultior est, quam ut conspiciatur. Absconditus est sicut ignis in lapido; si eum percutis, ignem emittit, sin autem eum relinquis, absconditus est. Et amor contemptus est; sed nomine eius in errorem inducimur. Veritatem autem verborum meorum is cognoscit, cuius lacrymas domus et vestigia domorum excitant (post amicae abitus).“

٣٢ هَذَا أَحَقُّ مَنَیْلٍ يَتْرَكُ

32. Hoc est habitaculum dignissimum, ut relinquatur.

Metrum Sarih est. p. 246. De omni re, sive vir sive mulier sive alia res sit, quae digna est, ut relinquatur, dicitur. Dixit Abu-Ahsadjahus:

هَذَا أَحَقُّ مَنْزِلٍ يَتْرَكَ الذِّئْبُ يَعْوَى وَالْغُرَابُ يَبْكِي

„Hoc habitaculum dignissimum est, ut relinquatur. Lupus ululat et corvus plorat“. Metrum Sarih est. p. 246.

٣٣ هُوَ مَكَانُ الْقَرَادِ مِنْ أَسْتِ الْجَمَلِ

33. Is est locus ricini in podice cameli.

Eum significat, qui nunquam a re se separat.

٣٤ هَذَا أَوَّانُ شِدِّكُمْ فَشُدُّوا

34. Hoc est tempus currendi; currite igitur!

Conf. prov. 54.

٣٥ هُوَ لَكَ عَلَى ظَهْرِ الْعَصَا

35. Id tibi est super dorso baculi.

Simili modo dicitur: هو على طرف الثمام „Id est super extremitate herbae Tsomam appellatae“. Id est: res sine molestia attingitur.

٣٦ هُوَ كَدَاءِ الْبَطْنِ لَا يُدْرَى أَنَّى يُونَى

36. Is est instar morbi ventris, qui nescitur, quomodo attingatur.

Nonnisi in codice Berolin. scholion legitur: „يَضْرِبُ لَمَنَ“ In eum, a quo liberari non possumus, dicitur.

٣٧ هُمُ الْمَعَا وَالْكَرِشُ

37. *It sunt intestinum et ventriculus.*

Res gentis bene dispositas esse, significat. Dixit poeta:

يَا أَيُّهَا النَّائِمُ ائْتَمِرْ كَسْتِ عَلَى شَيْءٍ فَقَمَرٌ فَأَنْكَبِشْ

كَسْتِ كَقَوْمٍ أَصْلَحُوا أَمَرَقَمَرٌ فَأَصْبَحُوا مِثْلَ أُنْبَعَا وَالْكَرِشْ

„O tu dormiens, expanse! tu nil perficis; surge igitur et propera! Non es similis genti, quae rem suam bene egit, ut similis sit intestino et ventriculo“.

Metrum Sarih est. p. 243.

٣٨ هُوَ حَيَاءٌ مَارَحَةٌ

38. *Hic pudor Masihae est.*

Masihah mulieris nomen est, quae quum pudorem multum de se patefecisset, sepulcrum effodiens inveniebatur. Proverbium igitur magnam impudentiam designat.

٣٩ هَادِيَةُ الشَّاةِ أَبْعَدُ مِنَ الْأَدَى

39. *Collum ovis remotius est a noxa. -*

Vocabulo هَادِيَةٌ collum, humerus, brachium (ذراع) significatur. Ista autem corporis pars a noxa remota dicitur, quod remota est a ventriculo, intestinis, iliis faucibusque podicis. In Kodhaae gente familia Baliija appellata erat, quae clunes, quod propinquo faucibus podicis essent, non edere solebat.

٤. هَدَمَةُ التَّعَلْبِ

40. *Dirutio vulpis.*

Vocabulo هَدَمَةٌ latibulum vulpis dirutum significari scholion dixit. Proverbium autem de gente adhibetur, cuius res bonae et pacis conditio turbatae sunt.

٤١ هُوَ تَرَجٌ يَدِكَ

41. Is tibi obsequens est.

Dicitur quoque هم درج aut هما درج aut هي درج.
Sensus proverbii est: Is tibi obsequens est. Haec dixit Alschar-
kîus, quocum Abu-Ahmrus consentit, qui voci modo, quem
Arabum grammatici طرف appellant, accusativi casum tribuit,
quemadmodum dicitur: انفذته درج كتابى „Transmisi
id in plicis epistolae meae“ (في درج). Almondsarius
autem درج (cum Fatha litterae legit, quemadmodum dicitur:
ذهب معه درج الرياح Abiit eius sanguis via ventor-
um i. e. sine vindicta occisus fuit.

٤٢ هُوَ عَلَى حَبْلِ ذِرَاعِكَ

42. Id super vena magna brachii tui est.

Res tibi ita propinqua est, ut facile capiatur. Dixit
Alazmâihus, proverbium fratrem, qui cum fratre omnino consen-
tiat eique omnino obsequium praestet, significare. Dicitur quo-
que: هو لك على حبل الذراع: „Id tibi praesto est“. Conf.
Djeuh. s. v. حبل.

٤٣ هَذِهِ يَدِي لَكَ

43. Haec manus mea tibi est.

Ego me tibi submitto.

٤٤ هُوَ عِنْدِي بِالْيَمِينِ

44. Is apud me in latere dextero est.

In honore cum habeo.

٤٥ هُوَ عِنْدِي بِالشِّمَالِ

45. Is apud me in latere sinistro est.

In honore eum non habeo.

٤٦ هُمْ عَلَيْهِ بَدَّ وَاحِدَةً

46. Ii contra eum manus una sunt.

Ii contra eum coniuncti sunt. Samachscharius واحدة, omisit.

٤٧ هَلَكُوا عَلَى رَجُلٍ فَلَانَ

47. Periere super pede cuiusdam.

Id est : Tempore cuiusdam. Dicitur : كان ذلك على رجل, „Fuit illud dum quidam vivebat“. Kam. فلان

٤٨ هَذَا حِرٌّ مَعْرُوفٌ

48. Hoc est pudendum cognitum.

Verba haec Lokmano ben-Ahd adscribuntur. Soror eius viro debili nupta optavit, ut filium prudentia et astutia Lokmano similem pareret. Rogavit igitur uxorem fratris sui, ut ipsi lectum fratris per unam noctem cederet. Haec origo Lokaimi erat. At Lokmanus sequente nocte ad suam uxorem veniens ista verba dixit.

٤٩ هُنْتُتَ وَلَا تُنَكِّهْ

49. Bene tibi sit, neque noxa adficiaris !

Vox تنك is pro تنك noxa adficiaris addita littera s. Sic Abu-l'Haitsamus proverbium retulit; sed Abu-Ahmruus sic proverbium adnotavit : هُنْتُتَ وَلَمْ تُنَكِّهْ i. e. Haereditatem eius, quem non deploravisti, consequaris! Verbis hisce Arabes bene precantur.

٥٠ هُمْ فِي أَمْرِ لَا يُنَادَى وَلَيْدُهُ

50. Ii in re sunt, cuius infans non vocatur.

In Scharaf-Aldini opere voces في omissae sunt. Dixit Abu-Ohbaidus, rem esse gravissimam, ut non parvuli, sed senes in ea vocentur. Dixit Alferräus, hisce verbis extremum rei tam bonae quam malae significari. Dixit autem Cilabita, proverbii verba homines adhibere, ut significant, multas esse opes, multumque terrae proventum, ut si puer rem capturus sit, non revocetur. Kamusi auctor denique dixit, proverbium de re adhiberi, qua tam occupati sint, ut si puer manum ad capiendum extendat, is non revocetur. Dixit Ahbd-Alkais:

قَالِي إِلَهَ أَشْتَكِي طَوْلَ حُرْنِي. وَبَلَايَا وَلِيْذَهَا لَا يُنَادِي

»Apud deum queror de longitudine tristitiae meae et de calamitatibus, quarum infans non vocatur«.

Metrum Chatif est. c. p. 262.

أه هَوَتْ أُمِّدُ

51. Cadat mater eius!

Verbis hisce mala imprecatio proprie inesse videtur; sed nonnisi ad laudem et admirationem significandam ea adhibentur. conf. Hamas. p. 424 et Djeuh.

هـ هَذَا لَكَ فِي أُمِّكَ مَهْرُوكَةٌ قَالَ إِنَّ مَعَهَا إِحْلَابَةً

52. Num tibi matris tuae emaciatæ (desiderium) est? Dixit: Cum ea lac mulctum est.

Metrum Sarih est. conf. p. 243 sq. Vocabulum إِحْلَابَةٌ, quod lac mulctum vorti, significat e prato virum lac mulctum suis domum mittere. Sic autem explicata sunt proverbii verba: هَذَا لَكَ طَمَعٌ فِي أُمِّكَ فِي حَالٍ »Num tibi desiderium matris tuae pauperrimæ est. i. e. desiderium eius, dum nil possidet, te ne teneat. At alter respondet: أَن مَعَهَا

احلالة »cum ea est lac mulctum«. Proverbium significat, filio semper manere desiderium beneficiorum matris suae.

٥٣ هَذَا التَّصَافِي لَا تَصَافِي الْخَلْبَ

53. Haec amicitia mutua non est amicitia mulctri.

Metrum Redjes est. c. l. m. p. 230. Narravit Abu-Ahmruus ben-Alahla, viros duos, qui ad gentem Hodsail ben-Modricalr pertinerent, exiisse impetum facturos in gentem Fahm. Qui quum Fahmitam unum occidissent, eos captivos factos interrogatos esse, quisnam eorum virum illum occidisset. Uterque eorum, se et non alterum virum interfecisse, quum confiteretur, gentem senem, quia pro iuvene lytrum sperarent, necasse. Virum autem e gente Fahm, qui eorum amicitiae certamen videret, dixisse ista verba, quibus significaret, hanc non esse amicitiam edendi et bibendi appellandam, sed veram esse amicitiam. Samach-scharius في المشجب habet et dicit, proverbium de mutua amicitia adhiberi.

٥٤ هَذَا أَوَانُ الشَّدِّ وَشَتْدَى زِيمٍ

54. Hoc est tempus currendi, curre igitur, o Sijame!

Metrum Redjes est, p. 230. sq. Dixit Alazmäibus, Sijam hoc in proverbio equi nomen esse. Proverbium hortatur, ut diligentia in re tractanda adhibeatur. Abu-Ohbaidus proverbium una cum altero: ليس هذا بعشك فادرجي »Hic nidus tuus non est, abi igitur!« adtulit. Proverbium autem hoc in eum dicitur, qui rem aut honorem sibi arrogat, quo dignus non est. Quae autem inter utrumque proverbium cognatio reperitur, alia esse non potest, nisi quod dicitur, contrarium priori proverbio sensum praebere cum scilicet, non quiescendi sed agendi tempus esse. conf. prov. 34.

ه هَا كَفَرَسَى رِهَان

55. Duo illi similes sunt equis duobus certaminis.

Duos homines significat, qui viribus, ut videtur, aequales unum eundemque finem assequi student. Haec autem aequalitas in initio, non in rei fine conspicitur. conf.

Kam. s. فَرَسَين

ه هَا كَرَكَبَتَى الْبَعِيرِ

56. Ii ut duo cameli genua sunt.

Dixit Ebn-Alcalbius, Harimum ben-Kothbah Fesaritam proverbio isto in Ahlkamahum ben-Ohlatsah et Ahmirum ben-Althofail, qui ad eum de gloria et honore disceptaturi venissent, usum esse, ut significaret, eos gloria et honore inter se aequales esse, quippe quum cameli genua eodem tempore in terram decidant. Quum isti duo viri disceptaturi ad eum vespera venissent, quemlibet seorsim interrogavit, quatenam veniendi causa esset, et quum utrumque ut de honore cum socio disceptaret, venisse audiret, sibi ingratum certamen evitaturus et uni et alteri dixit, socio victoriam adiudicandam esse, si in certamen venisset. conf. C. VI, 172. Quae autem res in causa erat, cur et unus et alter a certamine absisteret. Quum vero poeta Alahscha utrique in itinere occurrens de itineris causa certior factus esset, Ahmiro dixit: Quid mihi dono das, si effecero, ut gloria Ahlkamahum vincas? Ahmirus respondit: Centum camelos tibi do! et quum Alahscha interrogasset, num ipsi contra Arabes tutelae futurus esset? alter respondit: أجيرك من

Tutelae tibi sum contra gentem coeli terraeque! Ahmirus interrogatus, quid verbis gens coeli vellet, respondit: Quod si unus e filiorum aut uxorum numero mortuus fuerit, mortis pretium dabo et si iumentum tibi perierit, loco eius alterum dono tibi dabo. Quod quum Alahscha gratum haberet, Ahmirum laudavit et Ahlkamahum satyra perstrinxit dicens:

أَعْلَمُ قَدْ حَكَمْتَنِي فَوَجَدْتَنِي بِكُمْ عَالِمًا عِنْدَ الْكُومَةِ غَائِبًا
 لَا أَبُوتُكُمْ تَكُنْ فَرَعَى دِعَامَةٍ وَلَكِنَّهُمْ زَادُوا وَأَصْبَحَتْ لَنَا
 تَبِيتُونَ فِي الْمَشْتَى مِلَاءَ بَطُونِكُمْ وَجَارَاتُكُمْ غَرَّتِي يَبْتَنُ خَمَائِصًا
 فَمَا نَدَبْنَا إِنْ جَاشَ بَحْرَانِي عَيْنَكُمْ وَحَرَّكَ سَاحَ مَا يُوَارِي الدَّعَامِصَا

»O Ahlkamahe! voluisti, ut iudicium ferrem et invenisti. me vestrum gnarum esse in iudicio penetrantem. Patres vestri erant columnae rami (principibus progeniti), sed illi creverunt, tu autem deminutus es. Vos hieme pernoctatis ventribus plenis et vicinae vestrae fame afflictæ pernoctant ventribus collapsis. Non autem est crimen nostrum, si mare patruclis vestri aestuat, dum mare tuum leniter incedit, animalcula nigra non occultans.

Metrum Thawil est. e. p. 161.

Dicere autem solebant tum temporis Arabes, quem Alahscha laudaverit, eum elatum esse, quem satyra perstrinxerit, eum abiectum esse.¹⁾ Ahlkamahus Mohamedanorum fidei se addicens e numero sociorum Mohammedis erat, non item Ahmirus.

هَذَا الَّذِي كُنْتَ تُحَيِّينَ ٥٧

57. Hoc tibi pudori erat.

Narrant, mulieri, cuius pudendum apparuisset, dum faciem tegetet, haec dicta esse verba. De eo dicitur, qui rem, quam disponere vult, corrumpit.

هَذَا أَمْرٌ لَا يُتَّقَى لَهُ قَدْرِي ٥٨

58. Haec est res, cui olla mea tripodibus non fulcitur.

أى امر لا اقرب ولا اقبله : Meidanus hocce scholion habet

1) Conf. libr. m. Darstellung d. Arab. Verskunst etc. p. 375.

i. e. res, quam non adduco et quam non accipio». Sed in codice Berol. لا اقر به »quam non confiteor«, ut duae sint voces, legitur.

٥٩ اٰهٰنَا الْمَعْرُوْفُ اَوْحَاةٌ

59. Utilissimum beneficium est celerrime in nos collatum.

Conf. Chrestom. meam novam p. 40, lin. 15.

٦٠ هٰذِهِ خَيْرُ الشَّائِئِيْنَ حِرَّةً

60. Haec est optima duarum ovium tonsurá.

De duabus rebus dicitur, quarum una alteri parum praestat.

٦١ هَآنَ عَلَى الْأَمَلِسِ مَا لَاقَى الدَّبِيرَ

61. Leve videtur integro dorso praedito id, quod patitur laesum dorsum habens.

Ad metrum Redjes referri potest. p. 230. Proverbium significat, virum socii sui res parum curare.

٦٢ هٰذَا أَمْرٌ لَا تَبْرُكُ عَلَيْهِ الْإِبِلُ

62. Haec est res, super qua cameli in genua non procumbunt.

Cameli in loco durissimo quum procumbant molestias magnas patienter ferentes, proverbium rem gravem, quae ferri non potest, significat.

٦٣ هُوَ أَزَلٌّ مِّنْ حِمَارٍ مُّقَيَّدٍ

63. Is vilior est, quam asinus vinctus.

Conf. C. IX, 52.

٦٤ هُوَ يَبْعَثُ الْكِلَابَ عَنْ مَرَابِضِهَا

64. Is excitat canes e locis, ubi cubant.

In virum avidum dicitur qui noctu mendicans homines adit, ut canes latrent. Alii dicunt, virum istum avidum canes e loco, ubi cubent, excitare, ut res sub iis latentes et cibi reliquias quaerat.

٦٥ هَلْ أَوْفَيْتَ قَالَ نَعَمْ وَتَغَلَّيْتُ

65. Num totum dedisti? Dixit: Certe et terminum transgressus sum.

Significat proverbium, virum ad extremum rei pervenisse et plus fecisse, quam ei imperatum esset.

٦٦ هُمَا يَتَمَاشَانِ جِلْدَ الظَّرْبَانِ

66. Ii duo pellem animalis Tsariban appellati inter se percutiunt.

ظربان nomen animalis feli similis et foetentis est. Proverbium significat, inter viros duos inimicitiam excitatam esse, ut unus contra alterum obscena proferret. conf. XX, 25, 83. XXV, 150. In Samachscharii opere يتماسيان »Ceperunt inter se«. legitur.

٦٧ هُوَ يَبْنِي حَائِظٍ وَقَلْفٍ

67. Is est inter baculo percutientem et lapides proiicientem.

Dicunt hoc de lepore adhiberi, qui baculo percutiatur et lapidibus petatur. In eum dicitur, qui inter duo mala est modo hoc modo illo adfectus.

٦٨ هُمْ فِي خَيْرٍ لَا يَطِيرُ غُرَابُهُ

68. *li in bono sunt, cuius corvus non avolat.*

Proverbium significat, eos copiâ proventus et pabuli gaudere, ut corvus ob pabuli copiam, si in illum locum deciderit, non avolet. Dixit Dsobjanita:

وَلَرَفِطُ حَرَابٍ وَقَدْ سُرَّةٌ فِي الْمَجْدِ لَيْسَ غَرَابًا بِمَطَارٍ

»Et familiae Harrabi et Kaddi est celsitudo in laude, cuius corvus non avolat«.

Metrum Camil est. p. 213.

٦٩ هُوَ وَاقِعُ الْغَرَابِ

69. *Is est, cuius corvus decidit.*

Eodem paene modo dicitur: هو ساكن الريح »Is est, cuius ventus quiescit«. i. e. Quietus, gravis, mansuetus¹⁾ est. Dixit poeta:

وَمَا زِلْتُ مُدَّ قَامَ ابْنِ مَرْوَانَ وَابْنَهُ كَأَنَّ غَرَابًا بَيْنَ عَيْنَيَّ وَاقِعُ

»Et non cessavi, ex quo tempore Ebn-Merwanus eiusque filius stabant, conditione uti, quasi corvus inter meos oculos decidebat«.

Metrum Thawil est p. 161.

٧٠ هُوَ غَرَابُ بَنٍ دَايَةَ

70. *Is Ghorabus filius Dajae (seu corvus filius corvi est).*

Eum designat, qui de origine sua falsa praedicat.

٧١ هُوَ أَحَدَى الْأَنْكَلِي

1) Loco vocis وقور, quae in codice Berol. legitur, in Lugd. قوي fortis invenitur.

71. Is unum sustentaculorum ollae est.

In eum dicitur, qui hostem tuum adiuvat.

٧١ هُوَ أَبْنَةُ الْجَبَلِ

72. Is filia montis est.

Filia montis cognomen echus est. Eum designat, qui cum quolibet est.

٧٢ هَيْهَاتُ هَيْهَاتُ لِلْجَنَابِ الْأَخْضَرِ

73. Multum abest latus viride!

Metrum Redjes est. p. 230. Alscharkius dixit, proverbium antiquis esse adnumerandum. Quum Dhabbahus ben-Odd vehementi morbo premeretur, eius filius dixit: «Si ad latus pervenerimus, iste te dolor deseret». Pater autem respondens ista proverbii verba protulit, ut significaret, se ad latus viride non perventurum esse. Proverbium de re, ad quam perveniri non potest, adhibetur.

٧٣ هَلْ عَادَ مِنْ كَرَمٍ بَعْدِي لِدَكَّوَانِ

74. Num rediit generositatis pars post me ad Dsacwanum?

Dicunt istum fuisse virum avarum. De eo dicitur, qui de se rem promittit, quam eum antea fecisse, nemo scit. Dicitur igitur ei: Num te post me quidam mutavit? Te talem puto esse, quale.n te cognovi.

٧٤ هَلْ صَاعَكَ بَعْدِي صَايَغُ

75. Num quidam post me te finxit?

Huic similis ratio quam praecedenti est et in malam et bonam partem accipitur.

٧٦ هَكَذَا فَصَدَى

76. Talis est venae sectio mea.

Narrant Cahbo ben-Mahmah in gente Ahnasah captivo domus natronam imperasse, ut camelae venam secaret. Camelam autem quum mactasset et hac de causa vituperatus esset, ista cum verba dixisse, ut significaret, se nonnisi modo generosorum agere.

٧٧ هُوَ أَعْلَى النَّاسِ ذَا فَوْقِ

77. Altissimus hominum est sagittae ratione habita.

Praestantissimus eorum est. Simili ratione dicitur: هو اعلى الناس كعبا »Is altissimus hominum est tali ratione habita. In Samachscharii opere اعلاه legitur.

٧٨ هُوَ أَصْبَرُ عَلَى السَّوْفِ مِنْ ثَالِثَةِ الْأَثْنَيْنِ

78. Is morbum lethalem pecorum suorum patientius fert, quam tertium ollae sustentaculum.

De eo dicitur, qui ferre pecorum interitum assuetus est.

٧٩ هُوَ أَمْعَةٌ وَهُوَ أَمْرَةٌ

79. Is imbecillis mente est;

Duplex est proverbium. Dicitur هو امعة et هو امرة. In eum dicitur, qui cuiuslibet consilium sequitur.

٨٠ هَنِئْنَا لِسَحَامٍ مَا أَكَلْ

80. Salutare sit Sohamo id, quod edit!

Soham nomen canis est; sed rectius Kamusi auctori adhibetur proverbium in gaudio, quo quis ob inimici calamitatem, dum eius pecora pereunt, addicitur.

٨١ هَيْهَاتَ مِنْكَ ضَعِيفَعَان

81. Quam longe distat a te Koaihkiahn!

Duo montes sunt nomen Koaihkiahn habentes, unus apud Meccam, alter in regione Alahwas. Uter eorum in proverbio significetur, dici non potest. Hominem rei, quam optet, assequendae nullam spem habere, significat.

٨٢ هَذَرَا هَذِرِيَان

82. Delira, o delire!

Hisce verbis proverbium explicatur: اى اكثر من كلامك «Multum profer tui sermonis et confusionis tuae, o delire!» وتخليطك يا هذريان

٨٣ هُوَ الضَّلَالُ بْنُ بَهْلٍ وَتَهْلٍ وَفَهْلٍ

83. Is est Aldhalal ben-Bahlal et Tahlal et Fahlal.

I. e. Vanus filius vani est. Tria sunt proverbia. Vocibus hisce vanus significatur. Sunt autem indeclinabiles, tanquam nomina propria ex lingua Arabica non derivanda. Legitur تهلل et تهلل, quod vario modo enunciatur. Tum quoque الضلال بن التلال dicitur.

٨٤ هُوَ قَرِيبُ الْمُنْعَةِ

84. Is est propinquus consilii.

٨٥ هَذِهِ مِنْ مُقَدَّمَاتِ أَفْعَيْكَ

85. Haec sunt praemissa agmina viperarum tuarum.

Initia calamitatum sunt.

٨٦ هُوَ الْفَعْلُ لَا يُقَدِّعُ أَنْفُهُ

86. Is admissarius est, cuius nasus non percutitur.

Is est, qui non repellitur a camelis. De nobili admissario, qui ab initu non retinetur, in virum nobilem translatus est, cuius cognationem quilibet cupit.

٨٧ هُوَ يَلْطِمُ عَيْنَ مِهْرَانٍ

87. Is oculum Mihrani percutit.

Proverbium, quod in Pocockii opere non legitur significat, virum in narrando mentiri. Mohallemo versus sequentes tribuuntur:

إِذَا مَا أَجْتَمَعَ لِلزُّنَى وَالْكَوْفَى وَالْأَعْلَمِ

فَكَمْ مِنْ سَيِّئٍ يُنْثَى وَكَمْ مِنْ حَسَنٍ يُكْتَمُ

وَكَمْ هَيْنَ لِمِهْرَانٍ إِذَا مَا أَجْتَمَعُوا تَلْطَمُ

»Quotiescunque congregantur Djasnita et Cufita et maximo gnarus, quot res pravae divulgantur et quot res pulchrae occultantur, et quot oculi Mihrani, quotiescunque congregantur, percutiuntur!«

Metrum Hesedj est. p. 230.

٨٨ هُوَ يَنْسَى مَا يَقُولُ

88. Is obliviscitur quod dicit,

Dixit Tsahlabus, proverbium significare, verba viri mendacia esse.

٨٩ هُوَ يَخْصِفُ حَدَاةً

89. Is calceum suum consuit.

Addit in narrando res, quae ad rem pertinent.

٩. أَهْلَكَتَ مِنْ عَشَرَ تَمَانِيَا وَجِئْتَ بِسَائِرِهَا

حَبِيبَةً

90. Perdidisti octo e decem et reliquos emaciato adduxisti.

Vocabulum حَبِيبَةً emaciato, debiles significare in scholio legimus. Ebn-Alahrabius adnotavit, a vocabulo حَبِيبَةً appellari debilem ignem نَارُ ابْنِ حَبِيبَةٍ ignem Abu-Habbabahi. Alius quidam voci حَبِيبَةً propulsus vehementioris significationem tribuit. Accusativi casum habet modo infinitivi (مصدر) aut status (حال), ut Arabum loquendi modo utar. Proverbium de vitio, quo quis opes perdidit, adhibuerunt.

٩١. هُوَ يَدِبُ مَعَ الْقَرَادِ

91. Is cum ricinis repit.

In pravum et turpem virum dicitur. Proverbium a viro desumptum esse dicitur, qui utrem ricinis impletum ad cameli caudam adligaverit. Morsus tum a ricinis camelus quum curreret, simul reliqui cameli cucurrerunt. Qua autem re illi pravo unum ex agmine furandi occasio data est.

٩٢. هَنَا وَهَنَا عَنْ جَمَالٍ وَغَوَعَةٍ

92. Longe absis a camelis Wahwaah!

Duplici modo explicatur. Nonnulli وَغَوَعَةٍ nomen loci

est, ut proverbii sensus sit: Si salvus sum, neminem praeter te curo! quemadmodum dicitur: كل شى ولا وجع الراس «Omnis res et non dolor capitis». Abu-Saidus vero dixit, Wahwaah nomen viri e gente Banu-Kais ben-Hentselah esse, et hunc loquendi modum similem esse sequenti: كل شى ما خلا الله جل «Omnis res praeter Deum levis est».

٩٣ هُوَ أَهْوَنُ عَلَى مَنْ طَلَبَهُ

93. Is vilior mihi est quam pannus, quo pice cameli illinuntur.

Vilem et despectum esse virum designat. Dixit poeta:

يَا بَعِيدَ الْلَوْمِ لَوْ لَا نِعْمَتِي كُنْتُ كَالرَّيْدِ تُلْقَى بِالْفَنَاءِ

«O homo vilis! nisi benevolentia mea fuisset, similis fuisses panno, quo pice illinuntur cameli et qui in atrium proiicitur». Metrum Raml est. p. 237.

٩٤ هُوَ أَسْكُ الْأَمَةِ

94. Is ora vulvae servae est.

Dicitur quoque: هو أسك الاماء. Foetidum, vilem designat.

٩٥ هُمْ كَنَعِمِ الصَّدَقَةِ

95. Ii sunt ut pecora tributi.

Multum diversi sunt. Similiter dicitur: هم كبيت «Ii ut domus coriorum sunt» quippe quum in ea tam nobilis quam vilis habitet. Conf. C. II, 41, 182.

٩٦ هُمْ كَالْحَلَقَةِ الْمَفْرَغَةِ

96. Ii sunt ut solidus annulus.

Nescitur, ubi solidi annuli extremum sit. Proverbium

igitur homines congregatos et non dissentientes significat Samachscharius habet: *فم كحلقة مفرغة لا يدرى أين طرفها* «*Ii sunt sicut solidus annulus, cuius extremitas nescitur.*»

٩٧ أَهْدِ لِجَارِكَ الْأَدْنَى لَا يَقْلُكَ الْأَقْصَى

97. Dona da vicino tuo propinquo, te odio non habebit remotus.

Meidanius hocce scholion adtulit: *اى انك اذا اهديت* للادنى يعذرك الاقصى لبعده *ويروى لا يقلك ومن روى لا يقلك اراد اى لا تفعل ما يوذى الاقصى فكانه يامر بالاحسان* «*Id est: Quod si dona das vicino tuo propinquo, excusatum te habebit remotus, quod procul abest. Et legitur يقلك* لا يقلك. Et qui hunc legendi modum sequitur, hunc sensum exprimere vult, te non nocere remoto, quasi utriusque benefacere te iubeat proverbii auctor.» In uno legendi modo vox يقلك a verbo قل odit, in altero a قل parvus fuit derivanda est.

٩٨ هُوَ قَاتِلُ الْشَّتَوَاتِ

98. Is occisor hiemum est.

Benefactori dicitur, qui pauperibus hieme cibum et lignum ad calefaciendum dat. Legitur quoque: *هو قاتل* «*Is occisor annorum sterilium est.*»

٩٩ هُمْ عَلَيْهِ ضَلَعٌ جَائِرٌ

99. Ii contra eum costa iniusta sunt.

Contra eum iniusti sunt. Legitur quoque *هو* «*nis.*»

١٠ هَذَا جَنَائِ وَخِيَارَةٌ فِيهِ

100. Hoc est quod collegi et optimum eius in eo est.

Legitur quoque sic proverbium: هذا جناى وهجانه قيد
 »Hoc est quod collegi et album eius in eo est.«
 Verba haec Ahmrus ben- Abdi filius sororis Djadsimahi
 dixisse fertur. Conf. C. XXII, 37.

١٠١ هو عبد عين

101. Is servus oculi est.

In servum dicitur, qui praesento domino iussa peragit,
 sed absente domino nil curat. Simili modo dicitur: هو اخو
 »Is frater oculi est« et هو صديق عين »Is ami-
 cus oculi est«.

١٠٢ هَذَا وَلَمَّا تَرَدَّى تَهَامَةً

102. Hoc et nondum in Tehamam pervenisti.

Verba haec vir in regione Nedjd camelae suae dixit,
 quum in Tehamam iter faceret, lassa enim et adflicta
 eius camela erat. Metrum Sarih est p. 246.

١٠٣ هُوَ لَشَدُّ حُمْرَةٍ مِنَ الْمَصْعَةِ

103. Is intensiore rubore est, quam fructus Zi-
 zyphi.

١٠٤ هُوَ عَلَى طَرَفِ الثَّمَامِ

104. Is super extrema herba Tsomam appellata est.

Tsomam ثمام nomen herbae tritico similis est, qua
 domorum rimae obstruuntur. Herba illa quum longa non
 sit, proverbium rem designat, qua quisque facile potitur.

١.٥ هُوَ حَوَاطَةُ

105. Is planta Huwwaah est.

Vocabulum حَوَاطَةُ (Huwwaah) nomen plantae est florem album habentis. Similia plantae Hendoba habet folia, quae per terram expanduntur. De viro dicitur, qui e loco suo non prodit.

١.٦ هَذَا لَجَنَى لَا أَنْ يُكَدَّ الْمَغْفَرُ

106. Haec est collectio, non modo quo manna manu colligitur.

Metrum Redjes est. c. p. 230. Abu-Ahmruus legit: لا ان تكد المغفرا. Vox مَغْفَرٌ aut vocali Fatha aut Kesre in initio enuncianda mannae speciem, quae in plantis Remts (رمت) Ohschar (عشر) et Tsomam (ثمام) reperitur, significat. Parum autem per anni spatium inde colligitur, ut proverbium significet, rem generi suo praefendam esse et virum multum doni consecutum esse. Conf. Kam. s. v. غفر

١.٧ هُوَ يَرْقُمُ فِي الْمَاءِ

107. Is in aqua scribit.

Virum ingeniosum esse et solertem significat. Dixit poeta:

سَارَقُمُ فِي الْمَاءِ الْقَرَّاحِ إِلَيْكُمْ عَلَى نَائِكُمْ إِنْ كَانَ فِي الْمَاءِ رَاقُمُ
»Ego in aqua limpida ad vos scribam, dum remoti estis, si in aqua scribens est«.

Metrum Thawil est. p. 161.

١.٨ هَذَا بَرَّضٌ مِنْ عِدَّةٍ

108. Haec est quantitas parva ex aqua perenni.

De eo dicitur, qui parum e multo dat.

١٠٩ هَذَا يَحْطُبُ فِي حَبْلِهِ

109 Hic in funem eius ligna colligit.

Eum significat, qui in rebus, quas agit, alius commodi rationem habet.

١١٠ هُوَ تَأْقِبُ الرِّندَ

110. Is ardens ignitabulum habet.

Eodem modo dicitur: هو داري الرند, „Is ignem emittens ignitabulum habet“. De eo dicitur, a quo bonum petimus et consequimur.

١١١ هُوَ كَانِي الرِّندَ

111. Is ignem non emittens igniarium habet.

Eundem sensum praebent verba هو صلود الرند. Id est: Parum boni in eo est.

١١٢ هَرَّقَ عَلَى جَمْرِكَ مَاءً

112. Effunde aquam super prunas tuas!

Iram tuam mitiga! Dixit Rubah poeta:

يَا أَيُّهَا الْكَاسِرُ عَيْنِ الْأَغْصَنِ وَالْقَائِلُ الْأَقْوَالِ مَا لَمْ تَلْقَيْ

هَرَّقَ عَلَى جَمْرِكَ أَوْ تَبَيَّنَ بَاقِي ذَلِكَ إِذْ غَرَفْنَا تَسْتَبِي

„O tu, qui oculo compresso me adspicis et verba dicis, quamdiu mihi non occurristi, affunde super prunam tuam aquam aut clare explica, quam situla usurum, quum haurimus, te haurire velle“.

Metrum Redjes est. p. 231.

١١٣ هُوَ أَوْثَقُ سَهْمٍ فِي كِنَانَتِي

113. Is est sagitta pharetrae meae, in qua maximam fiduciam pono.

Hominem, in quo maximam fiduciam ponimus, significat. Verba haec Malicus ben-Mismah in Ohbaid-Allahum ben-Sijad ben-Tsibjam Taimitam dixit.

١١٤ هُمَا فِي بَرْدَةِ أَخْمَاسٍ

114. Ii duo in panno striato Chimsi sunt.

Vocabulum خمس speciem panni striati designat, qui in Arabia felici conficiebatur. Nomen aut a rege Chimsi appellato aut a numero quinque, quod longitudine quinque spithamarum (اشبار) fuerit, derivatur. Duos viros inter se propinquitatis et amoris intimi viaculo coniunctos aut idem factum peragentes, ita ut in eo similes quasi una veste induti sint, significat. Conf. Kam, s. v. خمس.

١١٥ هُوَ الشَّعَارُ دُونَ الدِّثَارِ

115. Is interius amiculum corporis est et non exterius amiculum.

Virum intime cum altero coniunctum, ut eius res perfecte noscat, designat.

١١٦ هُوَ مَوْدِمٌ مُبَشِّرٌ

116. Is est talis, ut tam exterius quam interius cutis latus adhibeatur.

Vocabulum ادمة interius cutis latus designat. Quod si hoc latus, qua parte corium lenius est, in conficiendis rebus ita adhibent, ut in exteriori rei parte sit, res مودم appel-

atur, contrarium مبشر est. Perfectum omnimodo virum, ut in se bene latus interior et asperum latus exterior coniunctum habeat, proverbium designat. conf. Kam. s. آدم et Djeuh. s. بشر

هَذَا حَظُّ جَدِّ مِنَ الْمَبْنَةِ llv

117. Haec est portio corii ad insidendum destinati Djaddo concessum.

Djaddus vir prudens ad gentem Ahd pertinens fuisse dicitur. Qui quum ad hospitem initio noctis pervenisset, ibi alios ante ipsum advenientes, qui multum cibi potusque sumserant, invenit. Noctu autem, omnibus in uno eodemque corio dormientibus, ne, quod unus hospitem in corio ventrem exonerasset, in ipsum culpa coniiceretur, metuens suam corii partem abscidit et ista domino verba dixit. Proverbium significat, virum aliorum culpae insontem esse. Huiusce rei poetae mentionem fecerunt. Sic Malicus ben-No-wairah dibens:

وَلَمَّا أَتَيْتُمْ مَا تَمَتَّى عَدُوَّكُمْ عَدَلْتُ فِرَاشِي عَنْكُمْ وَوَسَادِي
وَكُنْتُ تَجِدُ حِينَ قَدْ بَسِيفُهُ حَذَارَ الْخِلَاطِ حَظُّهُ بِسَوَادِ

»Quum id peregissetis, quod inimicus vester optaverat, lectum et pulvinar meum a vobis removi et Djaddo similis eram, quum gladio suo cavens, ne cum turba misceretur, portionem suam amputaret,“

Metrum Thawil est. c. p. 161.

هَرَقَ لَهَا فِي قَرَقَرِ ذُنُوبَا llx

118. Effudit ei in lacum putei situlam aqua impletam.

Vocabulum هَرَقَ in scholio hisce verbis explicatum est:

Vocabulum قرقر est lacus i. e. lacus putei. Virum, qui infirmus habetur et vincitur, ab alio adiutum et liberatum esse, proverbium significat.

١١٩ هُوَ يَشُوبُ وَيَرْوِبُ

119. Is conturbat et concinnat.

Vox يشوب hoc in proverbio ob antecedens يروپ loco vocis يروپ posita est. Proverbii sensus est: Modo falso modo recte agit. Sunt autem, qui contendunt, vocem يشوب idem esse ac يدفع repellit et يروپ mente turbatus est significare. Hisce autem verborum significationibus admissis, proverbii sensus est: Modo mente turbatus est, ut se non moveat, modo se aliosque defendit dimicans. Legitur quoque sic proverbium: هُوَ يَشُوبُ وَلَا يَرْوِبُ. Hunc legendi modum Alazmāihus adtulit. Sensus est: Aquam lacte miscet et non coagulatum est (lac), i. e. Vera falsis miscet, lac enim aqua mixtum non coagulatur.

١٢٠ هُوَ الْسَّمْنُ لَا يَخْمُ

120. Is est adeps non foetens.

Hisce verbis viri pulchrae indoles, ut nil mali in eo sit, laudantur.

١٢١ هِيَ لِلْحَمْرِ تُكْتَى الطَّلَا

121. Ea vinum est, sapae cognomen habet.

Verba haec Ahbidus ben-Alabraz Mondsiro dixisse fertur, quum hic eum occidere vellet, significaturus, se honore ab Almondsiro affici, licet eum occidere vellet. Vinum licet pulchrum cognomen habet, tamen hominibus noxam infert. conf. Djeuh. s. طَلَا. In virum dicitur, cuius exterior habitus pulcher est, interior autem animi conditio prava.

١٢٢ هَذِهِ بَيْتُكَ وَالْبَادِي أَظْلَمُ

122. Haec pro illa; sed incipiens iniustior est.

Ferasdakus inter gentem suam carmina recitans sedebat, quum Djerirus iumento vehens transiret. Ferasdakus quum audivisset interrogans, eum Djerirum esse, versum hunc dixit, eumque Djeriro nuntiare virum iussit:

فِي حَرِّ أُمِّكَ إِسْكَةٌ مَعْرُوفَةٌ لِلنَّاطِرِينَ وَمَا لَهُ شَفَتَانِ

„In pudendis matris tuae ora est nota videntibus, cui duo labia non sunt.“

Djerirus eum audiens alium et quidem eo acriorem Ferasdako versum renuntiare iussit:

لَكِنْ حَرٌّ أُمِّكَ ذُو شِفَاةٍ جَمَّةٌ مُخَضَّرَةٌ كَقَبَاغِبِ الثَّيْمَرَانِ

„Sed pudendum matris tuae labia habet crassa, viridia sicut iugula taurorum.“

Versus ad metrum Camil (p. 212) referendus est; sed initio una syllaba abundat. Qui versus verborum causa erat, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. Sic autem verba explicantur: هذه القالة مستحقة أو مجلوبة: „Hic sermo dignus est illo aut adductus est per illum.“ Incipientem autem iniustorem esse dixit, quod ille initium faciens causam responsi adduxerat. De retributione adhibetur.

١٢٣ الْهَيْبَةُ مِنَ الْخَيْبَةِ

123. Timor causa frustrationis est.

Eodem sensu dicitur: الهمية خيبة: „Timor frustratio est“. Id est: Si metuis, rem non assequeris. De viro adhibetur, qui licet rem cupit, eam aggredi non audet. Hunc sensum poeta expressit:

مَنْ رَاقَبَ النَّاسَ مَاتَ مَمًا وَفَارَ بِاللَّيْلِ لِحْسُورٍ

„Qui homines timet, is moerore moritur, sed audax gaudio potitur“. Metrum Basith est. p. 194.

۱۳۴ هَذِهِ بَيْتُكَ فَهَلْ جَزَيْتَكَ

124. Hoc pro illo et num tibi pār pari reddidi?

Samachscharius in fine addidit يا عمرو O Ahmrue! Vidit Ahmrus ben-Ālahwaz ad gentem Bann-Nahschal pertinens Iasidum ben-Almondsir, qui eiusdem gentis erat, iocantem cum ipsius uxore, ita ut eam repudio dimitteret. Quae res in causa erat, cur Iasido Ahmri pudor esset. Accidit autem, ut quum uterque incursionem hostilem faceret, Ahmrus confossus equum suum amitteret. Iasidus eum liberans et equum reddens, quum fuga se eripientem conspiceret, ista verba dixit.

۱۳۵ هَمُّكَ مَا هَمُّكَ

125. Sollicitudo tua te anxium reddidit.

Eodem sensu dicunt Arabes: هَمُّكَ مَا هَمُّكَ et sic Samachacharius adnotavit. In eum dicitur, qui cura socii sui sollicitus non est, sed quem alia res sollicitum habet. Haec Abu-Ohbaidus adtulit. Vocabulum aut هَمُّكَ aut هَمُّكَ enunciat. Prius sic explicatur: شَاذَكَ الَّذِي يَجِبُ أَنْ تَهْتَمَّ بِهِ „Res tua sollicitum te reddere debet“, posterius sic: „Emaciavit te id quod te sollicitum tenet“.

۱۳۶ هَلَمْ جَرًّا

126. Adesdum! leniter!

Scholion ista verba sic explicavit: Dixit Almofadhdheius: „I. e. adscendite cum commoditate vestra, quomodo facile vobis est.“ Vocabulum جَرٍّ a leniter propellendo desumptum est, dum oves et cameli

in incedendo pascuntur. Verba ista Ahjidsus dixisse fertur Ahmrue ben-Hamran Djahditae, quum ab eo cremorem lactis et cameli gibbum petiisset et ille his quoque dactylos addidisset. conf. C. XXII, 98. Ahjidsus filius Isidi Ieschcoritae fratre usus est Djendelah appellato. Hic eius frater redeunti hos dixit versus :

أَعَايِدُ لَيْتَ شِعْرِي أَىْ أَرْضٍ رَمَتْ بِكَ بَعْدَ مَا قَدْ غَبَيْتَ دَهْرًا
فَلَمْ يَكْ يَرْجُحْ لَكُمْ إِيَابٌ وَلَمْ تَعْرِفْ لِدَارِكَ مُسْتَقَرًّا
فَقَدْ كَانَ الْفِرَاقُ أَذَابَ جِسْمِي وَكَانَ الْعَيْشُ بَعْدَ الْصَفْوِ كَدْرًا
وَكَمْ قَاسَيْتَ عَايِدٌ مِنْ فُطَيْعٍ وَكَمْ جَاوَزْتَ أَمَلَسَ مُقَشَّعِرًا

إذا جاوزتها استقبلت أخرى وأقود مشجرا البنيق وعرا
O Ahjids! Utinam nossem, quoniam terra te proiecerit,
posteaquam diu absens fuisti. Non autem vester reditus
sperabatur, et domo tuae locum non novimus. Et sepa-
ratio corpus meum iam emaciaverat, et vita, postquam
pura fuerat, turbulenta facta est, Quot autem tu, o
Ahjidse! tolerasti graves calamitates et quot deserta
sterilia peragrasti! Quum autem tu unum superavisses,
ad alteram te convergebas et ad montem alto vertice praedi-
tum, difficilem“.

Metrum Wafr est, p. 204.

Ahjidsus autem hisco versibus sequentibus respondit :

أَجْتَدُلُ كَمْ قَطَعْتُ إِلَيْكَ أَرْضًا يَمُوتُ بِهَا أَبُو الْأَشْبَالِ نَعْرًا
قَطَعْتُ وَلَا مِعَاتُ آلٍ تُجْرِي وَقَدْ أَوْتَرْتُ فِي أَلْوَمَاتٍ كُدْرًا
وَمَا مَسَتْ أَلْتَمِينَ نَعْرَتْ فِيهَا خَوَاصِبُ ذَاتِ أَرَالٍ وَغُبْرًا
وَأَنْ جَاوَزْتَ مَقْفَرَةً رَمَتْ بِي إِلَى أُخْرَى كَيْتَلَكْ هَلُمَّ جَرًّا

قَلْبًا لَّاحٍ فِي سَعْبٍ وَلَوْحٍ وَقَدْ مَتَّعَ النَّهَارَ لَقِيْتُ عَمْرًا
فَقُلْتُ قَهَاتٍ زَيْدًا أَوْ سَنَامًا فَقَدْ كَلَّافَمَا وَيَزَادُ تَمْرًا
فَقَعْتُمُ لِلْقَرَى شِطْبًا وَزَيْدًا وَظَلْتُ نَدِيهِ عَشْرًا ثُمَّ عَشْرًا

„O Djandale! quoties ad te tendens terram peragravi, in qua leo ob terrorem moritur; peragravi dum rutilans vapor fluebat et iam in desertis onagros crassos iaculatus sum, nec non dissitas terras altas, in quibus terre feci crucibus rubescentibus praeditos struthiocamelos et lupos. Si desertum peragrabam, ad alterum (desertum) me duxit, ut illud in quo dicebatur: *هلم جرا*. Et quum fames sitisque die vesperascente me invaderet, Ahmruo occurri. Tum dixi: Adfer cremorem aut cameli gibbum! Ille autem dixit: Utrumque et dactylos addam. Et adduxit ad me excipiendum segmenta gibbi longa et decem et tum decem (dies) apud eum permansi.“

Metrum Wafir est. p. 204.

١٢٧ الهوى من النوى

127. Amor ex absentia oritur.

Homo despiciere solet eum, quem quovis die videt, fastidio videndi captus. Quapropter dicitur: *اغترب تتجدد* „Peregrineris et novus fies!“ et *رب ثاو يمل منه ثواء* „Subsistens saepe fastidium producit commemoratione.“

١٢٨ الهيدان والريدان

128. Pavidus et fortis.

De viro dicitur, qui modo procedit modo recedit, ut pavidus et fortis significetur. Dixit Abu-Ahmruus: *فلان يعطى* „Quidam dona dat ei, quem noscit et ei, quem non noscit.“

١٣٩ هُوَ خَمِيرٌ لِلْجَائِعَاتِ

129. Is asinus parvus necessitatum est.

Is in servitium adhibetur. De vili et despecto dicitur.

١٣٠ هَيَّجَ عَلَى غَيٍّ وَذَرَّ

130. Concitavit ad errorem et se avertit.

Meidanus hoc scholion habet: يضرب للمتسرع الى الشر: أى هيج بينهم حتى اذا التخمت للحرب كف عن المعونة „De viro adhibetur, qui ad malum festinat. I.e. Concitavit inter eos (bellum) ita ut, si accensum esset, auxilium non ferret.“ Samachscharius sequentia verba explicandi gratia adtulit: „Excitavit gentem, أى ابعث القوم على الشر وانتبذ جانباً ad malum et ad latus recessit.“

١٣١ هَلَا بِصَدْرٍ عَيْنِكَ تَنْظُرُ

131. Nonne anteriore oculi tui parte cernis?

De eo dicitur, qui a latere homines adspicit.

١٣٢ هَلْ مِنْ مَغْرِبَةٍ خَبَرٌ

132. Num nuntius ex peregrina terra?

Legitur quoque: „Num nuntius, qui terram peragravit?“ In Djeuharii opere legitur: هل جاءكم „Num ad vos venit nuntius, qui terras peragravit?“ De nuntiorum investigatione adhibetur.

١٣٣ هَلْ يَخْفَى عَلَى النَّاسِ الْقَمَرُ

133. Num luna homines latet?

De re manifesta, omnibus nota dicitur. Dixit poeta Dsu'l-Rommah:

وَقَدْ يَهَرَّتْ قَمَا تَخْفَى عَلَى أَحَدٍ إِلَّا عَلَى أَحَدٍ لَا يَعْرِفُ الْقَمَرَا

„Iam viciisti, tum nemini occultus es nisi ei, qui lunam non noscit.“ Metrum Basith est. p. 190.

١٣٤ هَلْ يَنْهَضُ الْبَارِي بِغَيْرِ جَنَاحٍ

134. Num accipiter sine alis in aerem se extollit?

Proverbium adhibent, ut homines ad mutuum auxilium praestandum et consensum incitentur.

١٣٥ هَوْنٌ عَلَيْكَ وَلَا تَوَلَّعَ بِاشْفَاقٍ

135. Læve tibi sit et ne amoris deditus sis!

Metrum Basith est. p. 190. Monet nos proverbium, ne magna ob res mundanas tristitia addiciamur, quum mundum relicturi simus. Posterius autem versus hemistichium est: «فلما مالنا للوارث الباقي» Nam opes nostrae haerediturunt.

١٣٦ هُمُ أَلْسَةُ السُّفْلَى

136. Illi podex inferior sunt.

Homines vilissimos esse, ex quibus commodum non capiatur, proverbium significat. Dixit poeta:

شَاتَكَ قُعَيْنٌ غَتُّهَا وَسَمِينُهَا وَأَنْتَ أَلْسَةُ السُّفْلَى إِذَا دُعِيْتَ نَصْرٌ

„Te praecossit gens Kouihn¹⁾, eius maori et pinguis et tu es podex inferior, quando gens Nazr vocatur.“

Metrum Thawil est p. 161.

١٣٧ هَلْ يَجْهَلُ فَلَانَا إِلَّا مَنْ يَجْهَلُ الْقَمَرَ

1) Gens Kouihn pars gentis Baou - Asad est.

137. Num ignotus est quēdam nisi ei, cui luna ignota est.

Idem sensus hemistichio sequenti est: وقد بهرت لما
Omnes splendore tue vicisti, et neminem
latet. conf. prov. 133.

١٣٨ اللَّهُمَّ مَا دَعَوْتُ أَجَابَ

138. Sollicitudo, quotiescunque eam vocas, tibi respondet.

Proverbium, quod ad metrum Redjes aut Sarih referri potest (conf. p. 230, 246.), nos hortatur, ut laetitiae occasionem arripiamus.

١٣٩ هَنِيئًا لَكَ الْبَنَاجِيَّةُ

139. Proficiat tibi augens?

Hisce verbis Arabes ante Mohammedis tempus ei congratulari solebant, cui filia nata erat. Vox البنَاجِيَّةُ voce المعظمة in scholiis explicata est. Sic autem filia isto tempore cognominabatur, quod dote accepta opes patris augebantur. conf. Djeuh. نعم

١٤٠ هَامَةُ الْيَوْمِ أَوْ غَدَ

140. Bubo huiusce diei aut crastini.

Id est: هو ميت اليوم أو غدا "Is mortuus huiusce diei aut crastini est". Sic scholiou. Verba autem ista Schottairus ben-Chaled ben Nofail Dhiraro ben-Almru Dhabbitae dixit, qui eum captivum fecerat. Dhirarus enim dixerat: E tribus rebus unam tibi eligere potes. Quum igitur alter, ut illas proponeret, postulasset, Dhirarus dixit: Reddas mihi filium meum Alhozatium, quem tuus filius Ah-tabahus occidit. Quum se mortuos resuscitare non posse dixisset; postulavit, ut ipse filium suum traderet occidendum

et quum verbis sequentibus يدخو ان. Non gratum erit genti Banu-Ahmir, tradere equitem fortem pro sene lusco. Bubo huiusce diei aut crastini, respondisset, te occidam, dixit et filio suo, ut eum occideret imperavit. Clamavit autem Schotairus وبضبي O gens Ahmir! Num victus occidit et per Dhabbitam? Conf. XIV, 82. In Samach-scharii codice legitur هامة.

١٤١ هَبَّتْهُ أُمُّهُ

141. Amittat eum mater!

Verbis hisce male precantur homini. conf. Kam. Dj.

١٤٢ اهْتَبِلْ هَبْلَكَ

142. Rem tuam age!

De eo dicitur, qui adversario suo adversatur. Abu-Saidus, verba haec nonnisi ab irato adhiberi dixit. conf. Kam.

١٤٣ هُوَ عَلَى خَلِّ خَيْدَبَةٍ

143. Is in semita viae suae manifestae est.

الطريق الواضح in scholiis verbis: خيدبة „via manifesta“ explicatur; at in lexicis voci خيدبة consilii, quod vir primum cepit, significatio tribuitur; nec vero dubito, quia haec in proverbio admittenda sit, adhibetur enim de eo, qui rem, quam aggressus est, non deserit. Dicitur quoque: اقبل على خيدبتك conf. Djeuh. s. v. خدب

١٤٤ هَلْ تَرَى الْبَرْقَ فِي شَانِيكَ

144. Num vides montem Albark in ore osoris tui?

Sic scholion habet: البرق جبل قالوا هو مثل قولك حجر: Vocabulum البرق nomen montis est. Dicunt, hunc loquendi modum similem esse illi: Lapis in ore osoris tui!

١٣٥ هَلَكُوا فَبَارُوا حَتَّى بَنَّا

145. Periere et facti sunt aridum et evanescens?

Id est: Omnino perierunt sicut folia arida, quae deciderunt, evanescent.

١٣٦ هُوَ كُيَادَةُ الظَّلِيمِ

146. Is similis est augmento in struthiocamelo mare.

Res, quae plantae pedis struthionis adnascitur, digito similis neque nocet neque utilis est, quapropter proverbium virum aliis neque utilem neque nocentem designat.

١٣٧ هُوَ أَبُو عَلَى ظَهْرِ الْأَنَاءِ

147. Is eius pater est super dorso vasis.

Talis eorum similitudo est, ut omnibus adpareat, quemadmodum res super vase omnibus conspicitur. Sunt autem, qui proverbium modo, quo in sequente legitur, enuncient.

١٣٨ هُوَ أَبُو عَلَى ظَهْرِ الثَّمَةِ

138. Is eius pater est super dorso manipuli herbarum aridarum.

Vocabulum الثمة duplici modo vocali Dhamma aut Fatha enunciat. Ista herba Tsomam appellata significatur, quam aridam e terra evulsam utribus supponunt. Proverbii igitur sensus talis est: Eius cum illo similitudo tanta est, ut omnibus adpareat, quemadmodum uter herbis aridis impositus ab omnibus conspicitur, conf. prov. 35.

Forma comparativi.

١٢٩ أَهَوْنُ مَرْزِيَّةٍ لِسَانٍ مُمِخٍّ

149. Levissimum detrimentum est lingua medullosa.

Quod verbis tantum, non opibus homini auxilium praestatur, id parvi momenti est, ut eo facile carere possit. Verba autem pulchra in proverbio lingua medullosa appellantur, quippe quae homini inutilia sunt, opibus enim potius auxilium ferendum est. In Scharaf-Aldini nec non in Samachscharii opere proverbium sic legitur: أَهَوْنُ مَا لَعَلَّتْ لِسَانٍ مُمِخٍّ „Levissimum, quod operi adhibes, lingua medullosa est“. Sensum vero proverbii poeta versu seguente expressit:

وَأَيْسَرُ مَا يَجُوبُهُ الْمَرْءُ خَلُّهُ مِنَ الْعَاقِبِينَ الْمَوْجُودِ أَنْ يَتَكَلَّمَا

„Levissimum, quod vir amico suo dono dat ex opibus antiquis, est id, quod loquitur“. Metrum Thawil est p. 161

١٣٠ أَهَوْنُ هَالِكٍ عَجُوزٍ فِي عَامٍ سَنَةٍ

150. Levissimus periens est vetula anno sterili.

Parum curamus, quod vetula anno sterili perit. De re dicitur, quae perdita nos non affligit. In Scharaf-Aldini nec non Samachscharii opere vox عام in proverbio omissa est. Legitur quoque في سَبَدٍ „in delirio senili“. Dixit poeta:

وَأَقْرَبُ مَقْرُودٍ إِذَا أَلَمَّتْ نَابَهُ عَلَى الْمَرْءِ مِنْ أَصْحَابِهِ مَنْ تَقَنَعَا

„Levissime desideratus, quando mors ei supervenit, viro
e sociis suis calantica iuduta (mulier) est“.

Metrum Thawil est. p. 161.

١٥١ أَهْوَنُ مَظْلُومٍ عَجُوزٌ مَعْقُومَةٌ

151. Levissimus iniuriâ laesorum est vetula sterilis.

Id est: Cuius vindicta minime timenda est. De eo
dicitur, quem, quum impotens sit, parum curamus.

١٥٢ أَهْوَنُ مِنْ عَفْطَةٍ عَنْزٍ بِالْحَرَةِ

152. Levior, quam crepitus ventris caprae in re-
gione petrosa.

١٥٣ أَهْوَنُ مَظْلُومٍ سِقَاءٌ مَرُوبٌ

153. Levissimus iniuriâ adflictorum est uter nondum
agitatus, dum in eo lac coagulatum est.

Vocabulum مَظْلُومٍ proprio est iniuria adflictus, tum
lac designat, quod potatur, antequam prorsus crascescit.
Haec autem duplex significatio proverbio inest. De eo di-
citur, qui noxam, qua adfligitur, patienter fert.

١٥٤ أَهْوَنُ أَلْسَقِي التَّشْرِيعِ

154. Facillima potatio est, quum ad flumen ipsum
adducitur pecus.

De eo dicitur, qui in re tractanda summam diligentiam
non adhibet, sed leviter agit. Narrant, familiam viri oc-
cisi, quam suspicio socios eum occidisse,prehendisset, rem
ad Schoraihum detulisse, ut in rem inquireret, et quum

Schoraihus, ut de caede facta argumenta proferret, postulasset, ad Ahlium eam ivisse. Ahlium hunc versum dixisse:

أَوْرَدَهَا سَعْدٌ وَسَعْدٌ مُشْتَبِلٌ يَا سَعْدُ لَا تَرَوْى عَلَى هَذَا الْإِبْرَ

„Sahdus eos aquam adduxit et Sahdus omnes simul adducit. O Sahde! Hoc modo cameli sitim non explent.“

Metrum Redjes est. p. 231. Conf. C. XXVI, 23.

Tum dixit: اهون السقى التشريع «Facillima potatio est, quum ad flumen ipsum pecus adducitur». Tum eos (socios) quum separatim interrogasset, discrepantia protulerunt et se eum occidisse confessi sunt“.

١٥٥ اهون من قعيس على عمته

155. Levior (contemtibilior), quam Koaihsus amittae suae.

Narrant, Koaihsu Cufensem in domum amittae suae venisse. Quae domus quum angusta esset, illa, pluvia et frigore incidente, canem suum intromisit et Koaihsu inde exire iussit. Viro autem haec causa mortis fuit. Alscharikijus Alkathamijus rem aliter retulit. Koaihsus ben-Mokahis ben-Ahmru ad gentem Bauu-Tamim pertinens patre mortuo ab amita mercatori in pignus pro tritici quantitate haud magna traditus, quum pretium tritici non solveretur, in servitutem redactus est.

١٥٦ اهون من نغلة

156. Contemtibilior, quam corrupta (pellis).

Vocabulum نغل corruptionem designat, quae in pecorum pelles incidit. Proverbii loco Arabes dicere solent: قلت: النغلة لا اكون وحدي „Dixit corrupta (pellis): Non ero sola“. Ovi enim adhuc vivae lana evellitur. Quod si vero pellis a coriario nondum instructa concinnatur, ceterae pelles

circa eam corrumpuntur. Quapropter proverbii sensus est: Quae in viro conspicitur prava indoles, sola non est, sed aliae cum illa cohaerentes reperiri possunt.

أَهْوَنُ مِنْ دِحْدِجٍ ١٥٧

157. Levior (contemtibilior) quam Dihindih.

Vocabulum دِحْدِجٍ Dihindih aliis nullam rem designat, aliis ludi puerilis nomen est, quo vocem istam دِحْدِجٍ enunciant. Qui autem in enunciando erraverit, ei una pede subsistendum et septem vicibus subsultim incedendum est.

أَهْوَنُ مِنْ ضَرْطَةِ الْعَنْزِ ١٥٨

158: Contemtior, quam caprae crepitus ventris.

Proverbium desumptum esse dicitur e poetae Ahmru ben-Hormus appellati versu:

لَسَيَّانٍ عِنْدِي قَتْلُ الرَّبِيِّ وَضَرْطَةُ عَنْزٍ بِذِي اللَّحْفَةِ

„Aequales sunt apud me caedes Alsobairi et crepitus ventris a capra in loco pasturae idoneo emissa“.

Metrum Motakarib est. p. 281.

أَهْوَنُ مِنْ ثَمِيلَةٍ وَمِنْ طَلِيَةٍ وَمِنْ رَبْدَةٍ ١٥٩

159. Contemtior, quam pannus parvus, quo picem liquidam camelis scabiosis illinunt.

Sunt tria proverbia, vocabula enim رِبْدَةٍ, طَلِيَةٍ, ثَمِيلَةٍ eandem rem significant. In Scharaf-Aldini nec non Samachscharii libro من ثَمِيلَةٍ legitur.

أَهْوَنُ مِنْ مَعْبَاةٍ ١٦٠

160. Contemtior, quam pannus quo femina menstruum sanguinem excipit.

١٦١ أَهْوَنُ مِنْ لَقْعَةٍ بَبْعَةٍ

161. Contemptior, quam iactus, qui fit stercoreis globo.

Verbum *لَقَعَ* etiam de maligni aspectu, quo quis occiditur, adhibetur. Ut hanc significationem probaret, Meidanius haec adtulit : *ورد* حكى أن هشام بن عبد الملك ورد المدينة حاجا فدخل عليه سالم بن عبد الله بن عمر فقال له كم تعد يا سالم فقال ثلاثا وستين قال تالله ما رأيت في ذوى أسنانك أحسن كدغة منك فما طعامك قال الخبز والزيت قال افلا تاجمه قال اذا اجمته تركته حتى اشتبهه فانصرف سالم الى منزله وحر فجعل يقول لقعى الاحول بعينه حتى مات واجتاز *Narrant*, ad Hischamum ben-Ahbd-Almalic, quum in itinere sacro Medinam intrasset, venisse Salimum ben-Ahbd-Allah ben-Ohmar. Hunc quum interrogasset Hischamus, quot annos vixisset et quum alter se sexaginta tres annos habere, respondisset, Hischamum dixisse: Non vidi pulchriorem te carne, et quoniam res tibi nutrimento sunt? Alterum respondisse: Pane et oleo se vivere. Hischamum interrogasse: Nonne hae res fastidium creant? et alterum dixisse: Quod si earum rerum fastidium me movet, eas relinquo, donec desiderium earum rediit. Sapium autem domum reversum et feбри correptum dixisse: Strabus ille oculo suo me laesit. Quum autem mortem obisset, Hischamum pede incedentem funus eius secutum esse et preces solitas fecisse“.

١٦٢ أَهْوَنُ مِنْ تَبَالَةٍ عَلَى الْحُجَّاجِ

162. Contemptior, quam oppidulum Tabálah Al-hadjdjadjo.

Tabálah nomen oppiduli est in regione Arabiae felicitis siti. Proverbium incolis regionis Thajef proprium fuisse

dicatur. Narravit Abu-l'Iekhsanus, oppiduli istius Al-hadjdjadji primam fuisse praefecturam. Ad quod oppidum quum proficiscens viao ducem interrogasset, ubi situm esset, et hic pone collem id situm esse, respondisset, Al-hadjdjadjus, se oppidi praefecturam, quod collis abscondere possit, contemnere dicens qua venerat via rediit. Ab isto inde tempore proverbium illud usu tritum erat. conf. Vit. Timur. T. I p. 582 ed Mang.

١٦٣ أَهْوَنُ مِنَ النَّبَاحِ عَلَى السَّحَابِ

163. Contemptior, quam latratus canis nubi.

Canes apud scenitas viventes, quum semper sub coelo commorantes ex pluvia, quam nubes adferunt, molestiam percipiant, quoties coelo nubem conspiciant, latrare dicuntur. Simile huic alterum proverbium est: لا يضر السحاب Non nocet nubi latratus canum et non petrae vitri ruptura. Dixit poeta:

وَمَا لِي لَا أَغْزُو وَلِلدَّهْرِ كُرَّةٌ وَقَدْ نَجَحْتُ تَحْتَ السَّمَاءِ كِلَابُهَا

»Quamnam ob causam incursionem non facio et temporis est reditus et iam sub coelo eius canes latrarunt«.

Sic quoque canes lunam orientem adlatrare dicuntur in hoc versu:

يَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ أَنْتَ مَعَ زُفْرِ كَالْكَلْبِ يَنْبِجُ مِنْ بَعْدِ عَلَى الْقَمَرِ

»O Djabiro bon-Ahdijz tu cum agmine cani similis es, qui e longinquo lunam adlatrat«.

١٦٤ أَهْلُكَ مِنْ تَرْهَاتِ الْبَسَابِيسِ

1) In Scharaf-Aldini opere تَغْلُفٌ „commotio“ legitur.

164. Magis perdens, quam viae parvae in desertis vastis.

Proverbium genti Tamim proprium esse dicitur; gens enim illa formae primae هلك significationem perdendi, quae est quartae اهلك propria, tribuit. In vastis desertis si quis viis parvis incedit, facile fieri potest, ut a via recta aberret.

١٦٥ أَهْدَى مِنْ دُعَيْبِصِ الرَّمْلِ

165. Melius ducens, quam Doahmizus arenarum.

Dicunt Doahmizum virum fuisse viarum maxime gnarum eumque unicum fuisse, qui in regionem Wabar a daemonibus cultam pervenerit. Alii eum servum nigrum fuisse dicunt. Inde reversum in nudinis versum eum recitasse sequentem:

فَمَنْ يُعْطَى تِسْعًا وَتِسْعِينَ بَكْرَةً هِجَانًا وَأَتَمًا أَهْدَى لَوَبَارِ

»Si quis mihi dederit nonaginta novem inveneas camelas nobiles et fuscas, cum ad locum Wabar¹⁾ ducam«.

Metrum Thawil est. p. 161.

Vir ad gentem Mahrah مَهْرَة pertinens postulata obtulit et iter cum eo ingressus, quum daemones viae ducem in errorem induxissent, periit. conf. Kam. et Djeh.

١٦٦ أَهْنَأُ مِنْ كَنْزِ النَّطْفِ

166. Grator, quam thesaurus Alnathfi.

Conf. C. XXIII, 71.

١٦٧ أَهْوَنُ مِنْ تَبْنَةٍ عَلَى لِبْنَةٍ

1) Wabar est nomen deserti inter regionem Iemen, Ohman, Bahraim et Iemamah siti.

176. Levior (contemptior), quam straminis particula super latere sole cocto.

١٢٧ أَهْوَنُ مِنْ ذُبَابٍ وَمِنْ صَوَابَةٍ وَمِنْ حُنْدَجٍ
وَمِنْ الشَّعْرِ السَّاقِطِ وَمِنْ قَرَاظَةِ الْجَلَمِ وَمِنْ خَنَازِيرِ
الْقَرْظِ وَمِنْ ضَرْطَةِ الْجَمَلِ وَمِنْ ذَنْبِ الْخِمَارِ
عَلَى الْبَيْطَارِ

168. Contemptior, quam musca; quam lens (dis); quam pediculus; quam crinis deciduus; quam particula decidua lanae tonsae; quam dispersa folia arboris Salam appellatae; quam cameli crepitus ventris; et quam cauda asini veterinario.

١٦٩ أَهْوَلُ مِنَ السَّيْلِ وَمِنْ الْحَرِيقِ

169. Magis terrens, quam aquarum fluctus irruentes; et quam flammae incendii:

Unicus codex Berol., quocum Scharaf-Aldinus consentit, rectum habet, nam in codice meo et Lugdun. اهون legitur.

١٧٠ أَهْمُّ مِنَ لَبَدٍ وَمِنْ قَشَعَمٍ

170. Aetate magis decrepitus, quam vultur Lokmani Lobad appellatus; quam vultur annosus.

2) Folia sunt, quibus coria concianantur.

١٧١ أَهْدَىٰ مِّنَ الْيَدِ إِلَى الْفَمِ وَمِنَ النَّجْمِ
وَمِنَ قَطَاةٍ وَمِنَ حَمَامَةٍ وَمِنَ جَمَلٍ

171. Melius ducens, quam manus ad os; quam stellae; quam avis Katha appellata; quam columba; quam camelus.

Conf. C. VI, 189.

Proverbia recentiora.

١٧٢ هَلَّا التَّقَدُّمُ وَالْقُلُوبُ صِحَاحٌ

172. Quid non praecedere, dum animi integri sunt?

١٧٣ عَدُّ الْأَرْكَانِ فَقَدْ الْإِخْوَانِ

173. Quum columnae diruuntur, fratres desiderantur.

In codice Berol. B. legitur عدم الأركان.

١٧٤ هَاذَىٰ مِّنْ لَّاحِي

174. Deliravit, qui disputavit.

١٧٥ هَانَ عَلَى النَّظَارَةِ مَا يَمُرُّ بِظَهْرِ الْمَجْلُودِ

175. Observantibus lene videtur id, quo dorsum flagellati adficitur.

Conf. C. XXVII, 61 et Harir p. ٥٥١.

١٧٦ هَذِهِ الطَّاقَةُ مِنْ هَذِهِ الْبَاقَةِ

176. Hic fragrantium herbarum fasciculus ex hoc florum fasciculo.

١٧٧ هَذَا الْمَيِّتُ لَا يُسَاوِي الْبَكَاءَ

177. Hic mortuus ploratum non valet.

Conf. Burckhardt. p. 201. In codice Berol. B. legitur

مَا يَسُورِي

١٧٨ هَهُنَا تُسَكَّبُ الْعَبْرَاتُ

178. Hic lacrymae effunduntur.

In codice Berol. B. هُنَا legitur.

١٧٩ هُوَ أَضْرَطُّ النَّاسِ فِي دَارٍ فَارِغَةٍ

179. Is omnium hominum maxime pediens est in domo vacua.

١٨٠ هَبَّتْ رِيحُهُ

180. Ventus eius flat.

Id est: Res eius floridae sunt.

١٨١ هُوَ أَحَدَى الْأَيَاتِ

181. Is unum signorum est.

In eum dicitur, qui opprobrio adfectus est.

١٨٢ هُوَ مِنْ كُلِّ زَيْ رُقْعَةٍ وَمِنْ كُلِّ قَدْرِ مَغْرَفَةٍ
وَمِنْ كُلِّ كُتَابٍ صَبِيٍّ

182. Is ex omni ulre pars est, qua reparatur, et
ex omni olla haustum, et ex omni schola
puer.

١٨٣ هَذَا حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ الْمَيِّتَ يَضْطَرُّ

183. Hoc, donec scis, mortuum edere crepitum
ventris.

١٨٤ هُوَ لِي كَالطَّبِيبِ لَا كَالْمُغَنِّيِّ

184 Is mihi ut medicus est, non ut cantor.

١٨٥ هُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ

185. Is e numero gentis Paradisi est.

De simplicibus dicitur, nam Mohammedis traditione
ad nos delata verba sunt: «أكثر أهل الجنة أبلة» Maior pars
incolarum Paradisi simplices (in rebus muadanis) sunt.

١٨٦ هُوَ عَلَيْنَا بِحَرَّةِ التَّكْلِ

186. Is contra nos est sorbitio orbae.

In iratum dicitur.

١٨٧ هُمَّةٌ لَا يُجَاوِزُ طَرَفَ رِدَائِهِ

187. Cura eius duas pallei, quo vestitus est, extremitates non transit.

١٨٨ هَذَا نَبَأٌ قَدْ تَغَنَّتْ عَلَيْهِ الْأَمَاءُ الْحَوَاطِبُ

188. Hic est nuntius, quem ancillae ligna colligentes cantu iam divulgaverunt.

De re omnibus nota, nisi fallor, dicitur.

١٨٩ هَذَا وَرَبِّ الْكَعْبَةِ آخِرُ مَا فِي الْجَعْبَةِ

189. Hoc, per dominum templi sacri, ultimum eius est, quod in pharetra erat.

١٩٠ هَلَكَ مَنْ أَتْبَعَ هَوَاهُ

190. Qui cupiditates suas sequitur, perit.

١٩١ الْهَوَىٰ إِلَهٌ مَّعْبُودٌ

191. Cupiditas est Deus cultus.

١٩٢ هُوَ الدَّهْرُ وَعِلَاجُهُ الصَّبْرُ

192. Is tempus est et medicina contra eum adhibenda patientia est.

١٩٣ هُوَ أَنَسٌ خِدْمَتُهُ وَبَلَالٌ نَعْوَتُهُ وَعُكَاشَةٌ مَوَالِيَتُهُ

193. Is Anasus servitii eius est, et Belalus advocacy eius, et Ohcaschahus mutuae consuetudinis eius est.

Anasus ben-Malic minister Mohammedis erat. Belalus celeberrimus ille tempore Mohammedis ad preces convocans vir, Ohcaschahus ben-Tsaur et Ohcaschahus ben-Mihzan

et Ohcaschah Alghanawi e numero sociorum Mohammedis erant. In codice Berol additur : وحسان مدحته وأبو هريرة مجلسه » Et Hassanus rei laudabilis eius et Abu-Horairahus consensus eius. Omnia autem ista mihi significare videntur: Is apud eum in magno honore est.

١٩٤ اَعْلِكْ سَتُورَ الشَّكِّ بِالسُّوَالِ

194. Lacera interrogando vela dubii!

Conf. Burckhard. p. 206.

١٩٥ هَلْ يَخْفَى عَلَى النَّاسِ النَّهَارُ

195. Num dies homines latet?

Caput XXVIII.

Littera Ja.

ا يَا بَعْضِي دَعْ بَعْضًا

1. O pars mei! sine partem alteram!

Ebn-Alcalbius proverbii huiusce auctorem Sorarahum ben-Ohdos Tamimitam, cuius filia Sowaido ben-Rabiah nupta esset, fuisse tradidit. Sowaidus quam Ahmrui ben-Hind regis fratrem parvum occidisset, fugâ vindictae se eripuit. Misit igitur rex ad Sorarahum, ut cum filiis illius, qui novem essent, ad ipsum veniret. Non poterat non mandato obsequium praestare. Quos igitur occidi rex iussit. Pueri autem illud mandatum audientes avo se adhaeserunt. Avus ista verba pronuntiavit, quae in proverbii consuetudinem venerunt, et mutuam cognatorum propensionem designant. Filios autem ex filia natos partem sui appellat, se ipsum partem alteram. Verborum sensus est: Sinite me, qui opem ferre non possim eidem quam vos periculo expositus.

٢ يَا عَاقِدُ أَذْكَرَ حَلًّا

2. O ligans! memor sis solvendi.

Legitur quoque يا حامل »o portans«. Ne onus cameli dorso impositum firmitus liges cavens noxam in solvendo. In codice B. est lectio يا راحل »O iter faciens!« Quod si hic legendi modus admittitur, voci حل divertendi significatio tribuenda est. Monet autem proverbium, ut in agendo finis rationem habeamus. Modum, quo cliellae in camelis ligantur, proverbii verba spectant.

٣ يَا طَبِيبُ طِبِّ لِنَفْسِكَ

3. O medice! te ipsum cura!

Simile proverbium est: ان كنت ذا طب فطب لعينك »Si tibi medicinae scientia est, oculum tuum cura!« In eum dicitur, qui rei scientiam, qua non pollet, sibi arrogat. Meidanus autem dicit, طب لنفسك linguae regulis aptum esse, si verbo طب verba عاليج tractandi, curandi significatio tribuatur. Praepositionem ل additam esse, quia accusativus داءها omissus sit L. e. cura animae tuae morbum. Alter autem verborum intelligendorum modus hic est: اعلم هذا النوع من العلم لنفسك ان كنت ذا علم وعقل »Hac scientiae specio in tuum usum gaudcas, si scientia ingenioque polles«.

٤ يَا مَاءُ لَوْ بَغَيْرِكَ غَصَصْتُ

4. O aqua! si per aliam rem, quam per te suffocatus fuisset!

De eo dicitur, quem res, a quo auxilium expectaverat, multum afflixit. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: يا ماء غصصت بغيرك اجزت بك »O aqua! quod

si per aliam rem quam per te suffocatus fuisset, per te id transmisisset».

٥ يَا عَبْرِي مُقْبِلَةً وَسَهْرِي مُدْبِرَةً

5. O plorans (femina), dum a facie advenis, et vigilans, dum a tergo venis!

Dixit Abu-Ofbaidus, feminarum proverbium esse, sed Abu-Ofbaidahus id retulit. De re dicitur, quae ab una et altera parte ingrata est.

٦ يَا ضُلًّا نَمَّا تَجْرِي بِهِ الْعَصَا

6. Oh gens! Oh interitum, quem currens equus Alahza adfert!

Verba haec Ahmraus ben - Alahdijj dixit videns equum Djadsimahi Alahza appellatum et in eo Kazirum vehentem. Post vocem يَا vocabulum قوم gens omissum est; ضل autem admirationis significationem habet, ut sit pro «O gens! quam magna est mors! Interitum Djadsimahi designat. Proverbium de malo, quod timetur, adhibent. Conf. Kam. v. ضل

٧ يَا لِلْأَفْيَكَةِ

7. O magnum mendacium!

Similis loquendi modus est in verbis يَا لِلْبَهِيْتَةِ et يَا لِلْعَصِيْبَةِ, quae eundem sensum praebent. Quodsi mendacium profertur, verbis hisce in admirando utuntur.

٨ يَا مُهْدِيْ أَمَالٍ كُلِّ مَا أَهْدَيْتَ

8. O tu, qui opes offers, ede quod obtulisti!

I. e. Opes nonnisi in tuum usum erogas, ne igitur aliis beneficia tua exprobres! De avaro dicitur, qui in suum solummodo usum opes erogat.

٩ يَا جُنْدُبُ مَا يُصْرِكُ قَالَ أَصِرُّ مِنْ حَرِّ غَدٍ

9. O locusta ! quænam causa est, cur strideas ?

Dixit : Strideo propter calorem crastini diei.

De eo dicitur, qui sibi rem timet, in quam postea non incidit. In codicibus verba: قَالَ أَصِرُّ مِنْ حَرِّ غَدٍ a proverbio, interpositis explicandi causa verbis مَا يَحْمِلُكَ عَلَى الصَّرِيرِ, separata sunt, sed quoque a Pocockio ad proverbium referuntur.

١٠ يَهَيِّجُ لِي السَّقَامَ شَوْلَانُ الْبَرُوقِ فِي كُلِّ عَامٍ

10. Excitat mihi morbum, quod camela non grava quovis anno caudam tollit.

Vocabulo بَرُوقِ camela non grava significatur, quæ caudam tollit, ut grava habeatur. In re adhibetur, qua alius quidam, quam is, qui volebat, potitur.

١١ يَسَارُ الْكَوَاعِبِ

11. Jesarus puellarum sororantibus mammis præditarum.

Jesar servi nigri nomen fuisse tradunt, qui camelos domini sui cum altero servo pastum duxerit. Quodam die domini filia ad camelos pascentes transiens lac accepit a servo isto et quum servus pedibus divaricatis incederet, illa risit. Servus ob risum puellæ gaudio elatus alteri servo rem narravit. Monuit autem ille, ut ingenuorum filias caveret. Nihilominus tamen noctu illi filiae lac bibendum obtulit et quum illa, quænam veniendi causa esset interrogasset, respondit: Quod ei adrisisset veniendi causam esse. Quapropter puella irata, sed iram occultans, membrum virile ei amputavit et aures nasumque resecauit. Pro-

verbum autem in hominem adhibetur, qui modum ipsi tenendum transgressus noxam sibi infert. Alterum autem erat nomen, quo appellabatur يسار النساء «Jesarus mulierum». Poeta erat praeclarus (مفلح), qui filium poetam «Jomailum filium Jesari mulierum» appellatum habebat. Dixit poeta Farasdakus Djerirum alloquens:

وَإِنِّي لَأَخْشَىٰ إِنْ خَطَبْتَ إِلَيْهِمْ عَلَيْكَ أَلْبَدَىٰ لَأَقَىٰ يَسَارَ الْكَوَاعِبِ

»Et ego tibi metuo, si ab iis uxorem in matrimonium petis, idem, quod Jesaro puellarum accidit«. Metrum Thawil est. p. 161.

١٢ يَحْمِلُ شَنْ وَيُعْدِي لَكَيْزُ

12. Imponit iumento Schannus et liberatur Locaisus.

In codice Lugdun. يحمل legitur; in caeteris nec non in opere Samachscharii يحمل. Schannus et Locaisus, Almofadhdhelo referente, Afzāi ben-Ahbd-Alkais filii erant. Qui quum essent in itinero cum matre Laila filia Korrani ben-Balijj, haec loco Dsa-Thowan, ubi quieverat, filium Schannum, libere dimisso Locaiso, advocavit, ut ei in iumento conscendendo auxilium praestaret. Fecit, quidem; sed iratus. In clivo igitur montis matrem a iumento deiecit et ista, quae in proverbii consuetudinem venerunt, verba pronuntiavit. Mater mortem inde obiit. Dixit quoque: «Sume tibi matris tuae merdam, o Locaisus!» Et haec quoque verba in proverbium venerunt. Alterum autem illud significare videtur, unum filium a matre alteri praeferri. Similem proverbii sensum poeta versu sequente expressit:

وَإِذَا تَكُونُ كَرَاهَةً أَدْعَىٰ لَهَا وَإِذَا يُحَاسُّ لَخَيْسٍ يُدْعَىٰ جَنْدَبُ

»Quando res ingrata est, ad eam ego vocor; sed quando
cibus Hais paratur, Djondobus vocatur«.

Metrum Camil est. p. 212.

١٣ يَا جَهِيْزَةَ

13. O Djahisa!

Chalilus dixit, Djahisam stultae feminae nomen fuisse,
quapropter ista verba omnem stultum designant. conf.
C. VI, 157.

١٤ يَا شَنْ اَنْخِيْ قَاسَطًا

14. O Schannie! debilita gentem Kasith!

Proverbii verbis ad malum inferendum instigatur. Tempore,
quo inter gentem Rabiah ben-Nesar bellum gerebatur,
Schannus contra gentem Kasith missus erat. Proficienti
vir quidam ista verba dixit, eum cohortaturus, ut hostibus
magnam cladem inferret. At Schannus respondit: حَارُ سُو
»Reditus mali« i. e. Reditus ad pugnandum cum iis mihi
non placet«. Et haec quoque verba in proverbii consue-
tudinem venientia significant, occupationem rei displicere.

١٥ يَا عَبْدُ مَنْ لَا عَبْدَ لَهُ

15. O serve eorum, quibus servus non est!

In adolescentem dicitur, qui cum aetate provectis de-
git et eis servitio est.

١٦ يَعْتَدُّ بِالْأَعْسَارِ وَكَانَ فِي الْيَسَارِ مَانِعًا

16. A paupertate praetextum petit, et in opulen-
tia denegabat.

In avarum dicitur, qui, quum dives nil dederit, iam a
paupertate recusandi praetextum petit.

يَدَاكَ أَوْكَتَا وَفُوكَ نَفَخَ ١٧

17. Manus tuae coustrinxerunt et os tuum flavit.

Narrant, virum in insula maris consilium cepisse, utris inflati ope mare traiciendi. Qui quum medium maris nando attigisset, utre non firmiter constricto et vinculo soluto eum periisse. In summo autem vitae periculo virum in auxilium vocans istud responsum tulit. Verba autem significant, virum suâ culpâ perire.

١٨ أَلَيْدُ الْعَلْيَا خَيْرٌ مِنْ أَلَيْدِ السُّفْلَى

18. Manus superior melior est, quam manus inferior,

Manus superior manus dantis, manus inferior manus petentis est. Hasano manus inferior manum avari significare dicitur. Haec sunt verba Mohammedis Arabum prophetae, quibus ad eleemosynas dandas incitavit.

١٩ يَعُودُ لِمَا أَبَى فَيَهْدِمُهُ جِسْلُ

19. Redit ad id, quod aedifico, tum id Hislus destruit.

De eo dicitur, qui res, quas alter instruxit, corrumpit. Hislus viri, qui proverbii verba protulerit, filius fuisse dicitur. De posteris pravis id adhiberi dixit Samachscharius.

٢٠ يَجْلُبُ بَنِيَّ وَأَشَدُّ عَلَى يَدَيْهِ

20. Mulget filiulus meus et ego in manus eius impetum facio.

De eo dicitur, qui rem, quam ipse agit, alii tribuit. Verba haec mulier dixisse fertur, qui necessitate coacta mulgebat; sed quum res Arabum mulieribus dedecori du-

cerotur, filii sui manus in usum adhibebat, ut filius ubera strinxisse videretur. Legitur autem loco verborum اشد اضب على يديه sic يديه «quatuor digitis adhibitis super eius manibus mulgeo». Dixit poeta Farasdakus:

كَمْ عَمَةٍ لَكَ يَا جَرِيرُ وَخَالَةٍ فَدَعَاءُ قَدْ حَلَبْتُ عَلَى عِشَارِي
شَغَارَةٍ تَقْدُ الْفَصِيلَ بِرَجْلِهَا فَطَارَةٍ لِقَوَادِمِ الْأَبْكَارِ

»Quot amitae et matererae tuae, o Djerire! distortos pedes habentes pro me camelas meas generosas mulserunt, in ningendo pedem tollentes, vehementer pede percutientes camelos ablactatos, pollice et indice mulgentes anteriores papillas camelarum iuvenearum«. Metrum Camil est. p. 212.

٢١ جَرِيرُ بَلِيقٌ وَيَدَمُ

21. Currit Bolaïkus et vituperatur.

Bolaïkus equi nomen erat, qui cursu victoriam reportans vituperabatur. Benefacientem vituperari significat. conf. Kam. s. v. بلق

٢٢ يَخْبِطُ خَبْطَ عَشَوَاءَ

22. Pede terram percutit sicut caeca (camela).

De eo dicitur, qui a re recedit sic ut eius notitiam non habere videatur, et in eum quoque adhibetur, qui nil curans sine prudentia in re proruit. conf. Kam. et Djeuh.

٢٣ يَا إِبْلَى عُوْدِي إِلَى مَبْرَكِكْ

23. O cameli mei! redite ad locum quietis vestrum!

Legitur مبارکک et مبرکک. Viro haec verba dicuntur,

qui rem ipsi utilem relinquit, nec non ei, qui rem ipsi necessariam fugit. Vir camelis, qui locum quietis fugerent, quum unum camelum resectis nervis pedum posteriorum prostravisset, dixisse fertur: *عودى فان هذا لك ما مشت*:
 »Redi, hoc enim tibi erit, quamdiu vivis«.

٢٤ يَوْمَ يَوْمٍ لِّخَفْضِ الْمَاجُورِ

24. Dies pro die utensilium proiectorum.

Proverbio, cui metrum Redjes (p. 230) est, is utitur, qui alius malis laetatur. Originem proverbii talem fuisse narrant: Vir patru sui decrepiti utensilia huc illuc, ut nullus ordo esset, proicere solebat. Quod quum eidem decrepito fieret, ista verba pronuntiavit.

٢٥ يَا شَاةُ أَتَيْنَ تَذْهَبِينَ قَالَتْ أَجْرُ مَعَ الْمَاجُورِينَ

25. O ovis! quo abis? Dixit: Ego cum tondendis tondeor.

In stultum dicitur, qui cum aliis est, quorum neque agendi rationem neque agendi finem scit.

٣١ يَشْجُ وَيَأْسُو

26. Frangit et sanat.

In eum dicitur, qui modo recte et prudenter, modo falso et stulte agit. Dixit poeta:

إِنِّي لَا أَكْثُرُ مِمَّا سَمَتْنِي فَجَبَا يَدٌ تَشْجُ وَأُخْرَى مِنْهُ تَأْسُونِي

»Ego magna eius admiratione adficior, quod mihi imposuisti. Una manus vulnerat et altera tua me sanat«.

Metrum Basith est. p. 190.

٢٧ يَرْبُضُ حَجْرَةٌ وَيَرْتَعَى وَسْطًا

27. Cubat in latere domus (atrio) et in medio pascitur.

Alter huius proverbii legendi modus hic est: ياكل خصرة „Edit viride, et cubat in latere domus (atrio)“ De camelo aliove animali desumptum in virum dicitur, qui tibi, quamdiu secunda fortuna uteris, auxilium fert. In Haririi opere p. 520 sic legitur: يرتع وسطا ويربص حجرة Proverbii autem sensum expressit poeta:

مَوَالِينَا إِذَا افْتَقَرُوا إِلَيْنَا وَإِنْ أَثَرُوا فَلَيْسَ لَنَا مَوَالِي

„Clientes nostri sunt, dum pauperes sunt, sed si divites sunt, nobis non sunt clientes“. Metrum Wafir est. p. 204. conf. doct. Bertheau libell. p. 9. text.

٢٨ يَذْهَبُ يَوْمَ الْغَيْمِ وَلَا يُشْعِرُ بِهِ

28. Dies nubium abit et non animadvertitur.

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium in eum adhiberi, qui incurius agendi occasionem, dum nesciat, praetermisit.

٢٩ يَرْعَدُ وَيَبْرِقُ

29. Tonat et fulgurat.

Alter proverbii enunciandi modus est, quod quartae formae vocales, sensu verborum non mutato, adhibentur Dixit poeta:

أَرْعَدُ وَابْرِقُ يَا يَزِيدُ فَمَا وَعِيدُكَ لِي بِضَائِرٍ

„Tona et fulmina, a Jaside! sed minae tuae mihi non nocent.“ Metrum Camil est. p. 214.

Virum minas iacere significat.

٣٠ يَا تَنِيكَ كُلُّ غَدٍ بِمَا فِيهِ

30. Quodvis crastinum tempus tibi id quod in eo est, adfert.

Res a Deo decretas sive bonas sive malas quivis dies tibi adfert.

٣١ يَوْمَ النَّازِلِينَ بُنِيَتْ سَوْقُ ثَمَانِينَ

31. Die descendantium forum Tsamanin aedificatum est.

In Pocockii codice loco vocis سور forum legitur muri. Vocabulo النازلين descendantium Noachus cum suis, qui e navi descendebant, significatur. Erant octoginta (ثمانون) personae, quapropter vicus, quem, ut fama fert, in Mesopotamia non dissitum ab urbe Mosul extruxerant, Tsamanun (octoginta) nomen accepit. De eo dicitur, qui grandaevus temporum vicissitudines hominesque vidit.

٣٢ الْيَوْمُ ظَلَمَ

32. Dies iniustus est.

Id est: Loco non conveniente rem posuit. Proverbii verba in virum dicuntur, qui rem, quam antea peragere noluerat, iussus perficit i. e. Dies me coegit facere, quae antea facturus non eram. Ahthäus ben-Muzihb dixit, esse proverbialem loquendi modum: أخبرك واليوم ظلم, „Nuntium tibi fero, nam hic dies iniustus est“ i. e. Debilis factus sum, postquam robustus fueram, ut hoc die faciam, quae ante hunc diem non feci. Alferräus autem hunc adduxit versum:

قُلْتُ لَهَا بَيِّى فَقَالَتْ لَا جَرَمَ إِنَّ الْفِرَاقَ الْيَوْمَ وَالْيَوْمَ ظَلَمَ

„Ei dixi: Separa te! Tum illa dixit: Haud dubie, separatio hoc die erit, et dies hic iniustus est“.

Metrum Canil est. p. 212.

Alter autem proverbii legendi modus est: بلى واليوم „Sane, et dies iniustus est“. Verbis autem hisce ظلم

utitur vir, cui res imperatur. De proverbii auctore dissentiunt. Alii narrant, virum ad aquam praemisisse homines, qui aquam in lacum colligerent, eum autem, quum adveniens alios inveniret, qui suis camelis aquam praeberent, dixisse :

خَذْ سَبِيلَ الْوَرْدِ قَالِيَوْمَ ظَلَمَ

„Viam fac, ut ad aquam accedam, nam dies hodie iniustus est. Metrum Redjes est. p. 231.

Alii autem narrant, mulieribus e gente Hentselah iter facientibus, virum quendam ad gentem Banu Jarbuh, quae despecta erat, pertinentem Hadjibi ben-Sorarah matrem, qui in pilento esset, adiisse postulantem, ut ipsi aquam daret. Eam dixisse: *نَعْمَ قَالِيَوْمَ ظَلَمَ* „Faciam, nam dies iniustus est.“

٣٣ يُرِيكَ يَوْمَ رَأْيِهِ

33. Ostendet tibi dies consilium suum.

Putavit Meidanius, voci *الرأى* in hocce proverbio significationem participii passivi (id quod conspicitur) tribui posse, quod interdum nomina actionis participiorum passivorum significationem admitterent. Praepositionis *ب* causam in eo autem videt, quod verbo *يُرِيكَ* significatio verbi *يُظْفَرُ* insit i. e. Dies efficiet, ut potiaris eo, quod tibi in eo ostendit ex numero vicissitudinum rerum. Est autem, qui tali modo proverbium protulerit: *يُرِيكَ كُلَّ يَوْمٍ رَأْيِهِ* „Ostendit tibi quivis dies consilium suum i. e. Quovis die tibi apparebit res, quam te videre decet. In Samachscharii opere sic legitur: *يُرِيكَ وَهُوَ يَوْمَ رَأْيِهِ* et sic explicatur: Quivis dies tibi ostendit res, quas tu in eo videre cupis. Proverbium significat, dies res miras et peregrinas ostendere.

٣٤ يُوْهِى الْاَدِيمَ وَلَا يَرْفَعُ

34 Rumpit corium et non reparat.

Hominem corrumpere res et non reparare significat.

يَحْتُ وَهُوَ الْآخِرُ ٣٥

35. Instigat et ipse est ultimus.

Hominem alios ad festinationem incitantem, dum ipse cunctabundus est, designat.

يَا رَبِّمَا خَانَ النَّصِيحُ الْمَوْتَمِنُ ٣٦

36. Oh! fidus monitor, cui fides habebatur, interdum deceptus.

Ad metrum Redjes referri potest (p. 230.). Monet nos proverbium, ne in hominibus nimiam fiduciam ponamus.

يُخْبِرُ عَنْ مَجْهُولٍ مَرَاتَهُ ٣٧

37. Conspectus eius indicat partem eius aliis incognitam.

Ad metrum Redjes referri potest. (p. 230.) Quanam sit animi eius conditio, ex externo habitu cognosci potest. Similis ratio est proverbio, quod Cap. I, 5. legitur.

يَدِبُّ لَدَى الضَّرَاءِ وَيَمْشِي لَدَى الْحَمْرِ ٣٨

38. Repit ei in latebris sylvosus et incedit ei in locis ipsum tegentibus.

Duo sunt proverbia in Samachscharii opere diversis locis adnotata. In voce الضَّرَاءِ explicanda lexicographi non consentiunt. Alii voci significationem latebrarum sylvosarum in valle, alii loci depressi tribuunt. Vocabulum autem الْحَمْرُ locum significat, ubi incedens ob prostantem collem aut ripam fluvii exesam absconditus est.

De eo dicitur, qui socium decepit. Conf lexic. meum
s. ضراء.

٣٩ يَحْسِبُ الْمَطُورُ أَنَّ كُلَّ مِطَرٍ

39. Pluvia adfectus putat, omnes esse pluvia madidos.

In divitem dicitur proverbium, qui omnes homines eadem, qua ipse, opulencia frui putat.

٤٠ يَجْمَعُ سَيْرِينَ فِي خُرْزَةٍ

40. Colligit duo lora in una sutura.

Virum duas res necessarias uno modo colligere significat.

٤١ يَلْقَمُ لُقْمًا وَيَغْدِي زَادَةً يَرْمِي بِأَمْتَالٍ الْقَطَا
فَوَادَةً

41. Deglutit buccellas et nutrit commeatum suum, iacit cor suum buccellis similibus magnitudine avibus Katha.

Metrum Sarih est. p. 246. In eum dicitur, qui suis opibus parcens, aliorum opibus nutritur.

٤٢ يَسِرُّ حَسَوًا فِي ارْتِغَاءٍ

42. Clam bibit (lac), dum spumam bibere videtur.

De eo dicitur, qui, dum alii auxilium ferre videtur, suo commodo inservit, ac si quis, cui lac adfertur, ut spumam inde auferat, una cum spumâ lac bibit.

٤٣ يَمْنَعُ دَرَّةً وَدَرَّ غَيْرَهُ

43. Impedit fluxum lactis suum et fluxum lactis alius.

In avarum dicitur, qui et alium, quominus beneficus sit, impedit. Dixit Abu-Ahmruus, proverbii originem talem fuisse, quod camela, quae calcando pullum suum, necaverit, non solum lac suum, pullo mortuo, retineret, sed in causa esset, cur altera camela, quae ob pulli illius amorem lac emisisset, iam, isto mortuo, lac suum cohiberet.

٤٣ يَرُوى عَلَى الْمَصِيحِ الْخَلْبُ

44. Satiatur lacte aquâ diluto.

Meidanio auctore vox المصيح lac spissum aqua infusa dilutum significat. Citissime quidem tale lac bibenti sitim sedat; sed mox sitis redit, ut parum vel nihil inde commodi bibens capiat. In virum dicitur, cuius promissa nullam prorsus alteri utilitatem adferunt. Silentio hand praetermittendum videtur, Pocockium vertisse: Irrigat, ut sit verbi forma quarta. Vox الخلب, si codicis mei et Berolin. ratio habetur, pars proverbii est, qua de re dubitare licet; in proverbio enim quum sit superflua, fieri potest, ut in scholiis vocis المصيح explicandae gratia addita sit; sic enim tum scholium incipit: الخلب المصيح اللبن الخائر رقف بالماء يصب عليه: »Lac المصيح appellatum est lac spissum aqua dilutum, quae ei affunditur.«

٤٥ يَكْفِيكَ نَصِيْبُكَ شَحُّ الْقَوْمِ

45. Portio tua contra avaritiam hominum te tuetur.

Portio victus tui tibi sufficit, ut tibi ab hominibus avaris res ad vitam necessarias petere non opus sit. Ne mendicemus, proverbium monet.

٤٦ الْيَوْمَ خَمْرٌ وَعَدَا أَمْرٌ

46. Hodie vinum et cras negotium.

Conf. prov. 70. Verba proverbii, quae significant: hodie vinum nos occupat, cras belli negotium, Amru-l'Kaiso filio Hedjri Cenditae poetae celeberrimo tribuuntur. Causa verborum talis fuisse dicitur: Amru-l'Kaisum pater ob amorem, quo ille poesi et carminibus amatoriis indulgeret, relegaverat. Apud locum Dammun in Arabia felici, quo se recuperat, occisi a gente Banu Asad ben-Chosaimah patris adlatum nuntium accepit per Alahwarum Ihdjlitam. Dixit igitur:

تَخَاوَلَ اللَّيْلُ عَلَيْنَا دُمُونُ دُمُونُ أَنَا مَعَشَرُ يَمَانُونَ
وَأَنَا لِقَوْمِنَا مُحِبُونَ

»Superbe se gessit erga nos hac nocte Dammun, Dammun quod ad me attinet, o gens Iemanensium! et nos amamus gentem nostram.« Metrum Sarih est. p. 246.

ضيعة صغيرا وحملتي دمه كهيلا لا صكو اليوم ولا شرب غدا
»Amisit me quum parvus essem, et mihi portandum impesuit quum magnus essem, sanguinem suum. Hodie mentis compos non sum et cras non bibo. Hodie vinum est et cras negotium«; quae ultima verba in proverbii consuetudinem venientia significant, rerum esse vicissitudines tam tristium quam laetarum. Tum, postquam per septem dies vino indulserat, hos versus dixit:

أَتَانِي وَأَصْحَابِي عَلَى رَأْسِ صَيْلَعٍ حَدِيثُ أَطَارِ النَّوْمِ عَنِّي فَأَنْعَمَا
وَقُلْتُ لِعَبْجَلِي بَعِيدِ مَابَهُ تَبَيَّنَ وَبَيَّنَ لِي لِلْحَدِيثِ الْجَمْعَمَا
فَقَالَ أَيْبَتِ اللَّعْنِ عَمْرُو وَكَاهِلُ أَبَا حُوا جَمِي خَجَرٍ فَلَصَبَحَ مُسْلِمَا

»Ad me venit, dum socii mei super cacumine montis Zailah erant, nuntius, qui somnum a me depulit dulcem, et dixi Ihdjlitae e loco longingo ad me venienti: Distinctus sis et

mihi nuntium obscurum explices! Tum dixit: Nihil sinistri tibi eveniat!« Ahæruus et Cahilus Hodjri sacram ditionem laeserunt, et is in hostium potestatem pervenit.

Metrum Thawil est p. 161. Silentio praetermittendum non est et de Hodjro et de Amru-PKaiso varia et dissentientia tradi, quae si enarrare vellem, longius foret. Conf. quoque Hengstenbergii cl. Amrulkeisi Moallakah p. 6. sqq. Ab aliis autem proverbium Mohalhelo adscribitur, qui verba Hammamo ben-Morrah, quum certior factus esset, Colaibum a Djassaso occisum esse, dixerit. Proverbium quoque sic traditur: اليوم قحاف وغدا نفاق »Hodie multum bibendum est, cras capita sunt percutienda«. Scharaf-Aldin. Samachs.

٤٧ يَا حَبْدَا الْأَمَارَةَ وَلَوْ عَلَى الْحِجَارَةِ

47. Quam pulchra est praefectura, etiamsi in lapides exercenda sit!

Verba haec dixisse fertur Abbd-Allahus ben-Chaled ben Osaid, qui aedificandae domus in oppido Mecca filio suo mandatum dederat permittens, ut in eadem sibi habitandi locum conficeret. Ahbd-Allahus domum intrans, quum videret locum lapidibus pulchre exornatum, interrogavit, cuinam ille locus destinatus esset, et quum filium sibi illum parasse audivisset, ista verba pronuntiavit. In Scharaf-Aldini opere, in quo الامارة ولو على الحجارة est, legimus verba ista Sijanum dixisse, quum de opulentia viri certior factus esset, quem aedificando templo in oppido Bazra praefecisset.

٤٨ يَا حَبْدَا التَّرَاثَ لَوْ لَا الدَّلَّةُ

48. Quam pulchra esset haereditas, nisi vilitas esset!

Bahasi verbis haec accenseatur, quorum in proverbio C. IV, 1. mentio facta est.

٤٩ يَأْتِيكَ بِالْأَمْرِ مِنْ فَصِّهِ

49. Adfert tibi rem omnino distinctam.

Prop. rem ex distinctione sua. Dixit Ahbd-Allahus ben-Djahfar:

وَرُبَّ أَمْرٍ تَزِدُّ بِهِ الْعَيُّونُ يَأْتِيكَ بِالْأَمْرِ مِنْ فَصِّهِ

»Saepe vir, quem oculi contemnunt, rem omnino distinctam tibi adfert«. Metrum Motakarib est. p. 281.

De viro, qui rerum internam et veram conditionem cognovit, dicitur.

٥٠ يَنْبَحُ النَّاسَ قُبْلًا

50. Coram homines adlatrat.

Contumelias in homines dicit.

٥١ يَدَيَّ مِنْ يَدِهِ

51. Periere manus eius.

Quod si ما له anteponitur, male precandi formula est conf. Dj., et simili ratione dicitur: ما له تربت يداه »Terrae adhaereant manus eius«. Hamas. p. 275. Explicandi pro-
verbii causa additum est: لمن يجنى على نفسه »In eum dicitur, qui contra se ipsum iniustus est«, ut verba يَدَيَّ
من يده verti possint »pereunt eius manus per ipsius ma-
num« In meo codice يخشى على نفسه legitur.

٥٢ يَا حَرَزَا وَأَبْتَغِ النَّوَافِلَا

52. Oh rem custodiendam! et dona desidero.

Metrum Redjes est. p. 231. Quo in proverbio expli-
cando quum interpretes non consentiant, scholion addere

ويرى ('واحرزا قالوا يريد وا حرزا placet e codice Lugdun. فحذف واصله للخطر يضرب لمن طمع في الربح حتى فاته رأس المال هذا قول بعضهم وقال ابو عبيد يريد ادركت ما اردت واطلب الزيادة قال يضرب في اكتساب المال ولثت عليه وللحرص عليه قالوا وللحرص بمعنى المحرز كانه اراد يا قوم ابصروا ما احرزت من مرادى ثم ابتغى الزيادة وحرزا يريد به حرزى الا انه فر من الكسرة الى الفتححة لثفتها كقولهم يا غلاما في موضع يا حرز وا حرزا Legitur quoque Dixerunt, eum voluisse scribere واحرزا Eheu! rem custodiendam! abiecta littera » in fine, qua voce nux illa, qua in alearum ludo pueri utuntur, للخطر appellata significatur. Proverbium in eum adhibetur, qui dum lucrum desiderat, opum summam amittit. Sic quidam proverbium explicavit. Abu-Ohbaidus autem proverbii hunc esse sensum dixit. »Assecutus es id quod voluisti, maiora igitur pete!«, et proverbium adhiberi in opum quaestu, ut earum cupiditas accenderetur. Alii contenderunt, vocem المحرز significationem vocis الحرز custodiendae habere, ita ut hic proverbio sensus tribuendus esset: »O gens mea, vide, quale id sit, quod mihi custodiendum putaverim et iam plura peto.« Vocem حرز esse pro حرزى; sed proverbii auctorem vocalem Kesre, quae levis esset, evitasse, quemadmodum يا غلاما loco vocis يا غلامى diceretur. conf. Djeuh. s. حرز

٥٣ يَرْكَبُ الصَّعْبَ مَنْ لَا ذُلُوكَ لَهُ

53. Vebitur camelo indomito is, cui domitus non est.

1) In codice Berol. واحترزى; sed in Djeuharii opere rectius واحرزى legitur. Codicis Berol. vitiosa scribae correctio esse videtur.

Qui rem desideratam sine molestiis assecutus non est, is, ut ea potiat, molestias perfert. Meidanus dixit proverbium adhiberi, quum quis parte rei ipsi necessariae contentus esset.

٥٤ يَكْسُو النَّاسَ وَأَسْتَهْ غَارِيَّةٌ

54. Homines vestit, dum ipsius podex nudus est.
Eum designat, qui, dum aliis benefacit, sibi nocet.

٥٥ يَا وَيْلَى رَأَيْتِ رَبِيعَةً

55. Vae mihi! Rabiabus me vidit.

Verba haec mulieri adscribuntur, quae quum optaret, ut eam yir ad ipsam transiens nulla eius ratione habita conspiceret, ista verba protulit, quae in causa erant, ut ille in ipsam visum converteret. Proverbium igitur significat, quendam, quamvis speciem se abscondentis prae se ferat, tamen, ut alteri locum suum indicet, optare.

٥٦ يَا لَيْتَنِي لَخْنِي عَلَيْهِ

56. Utinam ego essem is, contra quem pulvis spargitur.

Tempore, quo vir apud mulierem sedebat, mulieris amatus advenit. Mulier, ut conditionem suam celaret, in advenientis faciem, ne propius accederet pulverem sparsit. At alter veram rei conditionem cognoscens ista verba dixit significaturus, se alterius loco esse cupere. Proverbium igitur desiderium hominis designat, qui loco palam detestati, sed occulte honorati esse cupit.

٥٧ يَا عَمَاءُ هَلْ كُنْتَ أَعْوَرَ قَطُّ

57. O patruelis mi! Num unquam monoculus fuisti?

Narrant mulieris amatorem, quotiescunque eam visitaret, oculum unum suum compressisse, ne a mulieris filio alio loco cognosceretur. Patrem, ad quem puer rem retulisset, puerum in gentis concionem introduxisse, ut quis esset, indicaret. Puerum autem virum quidem cognoscentem sed dubitantem, quia monocus non amplius esset, proverbii verbis eum allocutum esse. Proverbium in eum dicitur, qui forma sua exteriori quandam indolis suae partem indicat.

يَضْرِبُنِي وَيَصَائِي ٥٨

58. Verberat me et pipit.

Proverbio huic eadem ratio est, quam proverbio, quod C. III, 33. legitur.

يَوْمَ تَوَلَّى شَاوَةٌ وَنَعْمَةٌ ٥٩

59. Dies est, cuius oves et cameli completi sunt.

Vox تَوَلَّى pro تتَوَلَّى esse potest. Proverbium res disgregatas esse congregatas significat.

يَوْمٌ مِنْ حَبِيبٍ قَلِيلٍ ٦٠

60. Dies ex dilecto parum est.

Si dilecti societate nonnisi per unum diem fruimur, parum est. Adhibetur in re, quae parva putata augetur.

يَشْتَهِي وَيُنَاجِعُ ٦١

61. Cupit et prosper est.

In eum dicitur, qui accipere vult, sed non dare.

يُجْبِرُكَ أَدْنَى الْأَرْضِ عَنْ أَقْصَاهَا ٦٢

62. Certiorem te facit propinquior pars terrae de remotiore eius parte.

Si in initio rei bonum est, idem in fine invenitur.

٦٣ يَأْكُلُهُ بَضِيرٌ وَيَطْوُهُ بِظُلْفٍ

63. Dente molari eum edit et ungula eum conculcat.

In eum dicitur, qui ingratus in benefactorem est.

٦٤ يَشَاجِنِي وَيَبْكِي

64. Me vulnerat et plorat.

In eum dicitur, qui hominis, quem decepit, fidus amicus haberi vult.

٦٥ يَا لَهَا دَعَا لَوْ أَنَّ سَعَةَ

65. O quietem! Si opulentia esset.

Quiete fruar; sed opes mihi non sunt, ut quiete mea laeter.

٦٦ يَعْيشُ الْمَرْءُ بِأَصْغَرِيهِ

66. Vir ope minimorum duorum suorum vivit.

Cor et linguam Arabes cognomine الأصغران minima duo appellarunt. Loco vocis يعيش legitur يستمتع ob-
jectatur. Cor autem seu animus et lingua in homine maxime valent. conf. C. III, 47. adnot.

٦٧ يَا ابْنَ أَسْتِهَا إِذْ أَحْمَضَتْ حِمَارَهَا

67. O fili podicis eius (mulieris)! Quando asino suo ea plantam حمص appellatam edendam dedit.

Asino ista planta non porrigitur; sed contumeliosa sunt verba, quibus mater hominis cuiusdam petitur. Proverbii sensus est: Tempore, quo mater tua asino suo illud pabulum porrigebat, in recessu copiam sui viro fecit. Metrum Redjes est. p. 231.

٦٨ يَا نَعَامُ إِنِّي رَجُلٌ

68. O struthiocamele! ego vir sum.

Narrant, homines laqueum super ovis, ut struthionem caperent, disposuisse et virum, cui laqueum illum custodiendum tradidissent, ut caveret, ne a struthiocamelo conspiceretur aut nimis festinanter ad illam accedentem accurreret, monuisse. Virum, illorum monitis neglectis, se struthiocamelo advenienti ostendisse et verba illa pronuntiasset, quibus ille statim in fugam ageretur. Verbis proverbii is deridetur, qui rem sibi cavendam negligit.

٦٩ يَمْشِي رَوِيدًا وَيَكُونُ أَوَّلًا

69. Leniter incedit et primus est.

Virum cum quiete et commoditate rem assequi significat. Cecinit poeta:

تَسْأَلُنِي أُمُّ الْوَلِيدِ جَمَلًا يَمْشِي رَوِيدًا وَيَكُونُ أَوَّلًا

»Petit a me mater Alwalidi camelum, qui leniter incedens primum advenit«. Metrum Redjes est. p. 231.

٧٠ أَلَيْمِينَ حَنْتٌ أَوْ مَنْدَمَةٌ

70. Iuramentum crimen aut poenitentia est.

Verba Ohmaro Mohammedanorum principi adscribuntur, quibus iurare dissuasit. Scharaf Aldin. Samachs. Iuramentum enim si falsum est, pro crimine habendum, sin verum, eius poenitentiam agimus. Rem ab utraque parte homini ingratam proverbium significat. Meidan.

٧١ أَلْيَوْمَ قَحَافٌ وَغَدًا نِقَافٌ

71. Die hodierno est potatio multa et crastino capitis percussio.

Vocabulum قَحَفٌ vas, quod potui inservit, significat. Inde قَحَافٌ potatio multa est, quae magno poculo (قَحَفٌ) fit. Eadem autem proverbii ratio est quam proverbio 25. Nec non Amrul-Kaiso adscribitur.

٧٢ يَدُكَ مِنْكَ وَإِنْ كَانَتْ شَلَالَةً

72. Manus tua tui pars est, etsi arida est.

Proverbii sensus ab eo, qui proverbio C. I, 51 inest, non differt. Conf. C. X, 52.

٧٣ يَا رَبِّ هَيِّجَا هِيَ خَيْرٌ مِنْ دَعَا

73. O! interdum pugna quietem praestat.

Metrum Redjes est. p. 231. Hisce verbis tanquam excusatione in rixa utuntur.

٧٤ يَا مُتَنَوِّرًا

74. O tu, qui me observas!

Narrant, virum amore captum e longinquo mulierem observasse. Alius quidam hoc videns, monuit illam, ut caveret. At illa tollens vestis anteriorem partem et se ad eum convertens, ista verba dixit. Vir autem ab isto inde tempore eam fugit. Proverbium significat, hominem turpem agendi rationem neque cavere neque pulchro deditura esse.

٧٥ يَصْبِحُ ظَمَانٌ وَفِي الْبَحْرِ قَمَّةٌ

75. Sitibundus est, dum eius os in mari est.

Metrum Redjes est. p. 231. De eo dicitur, cui cum opulento avaro consortium est.

٧٦ يَمِينٌ طَلَعَتْ فِي الْمَخَارِمِ

76. Iuramentum, quod in viis inter montes apparuit.

Iuramentum significatur, quod iurantem rem perficere non cogit, viis effugii relictis. Cecinit Djerirus :

وَلَا خَيْرَ فِي مَالٍ عَلَيْهِ الْيَمِينُ وَلَا فِي يَمِينٍ غَيْرِ ذَاتِ مَخَارِمِ

»Non est bonum in opibus, super quibus iuramentum est, et non in iuramento cui nullae sunt effugii viae.

Metrum Thawil est. p. 161.

٧٧ يَمَلُّ الدَّلَوُ إِلَى عَقْدِ الْكَرْبِ

77. Implet situlam usque ad nodos funis.

Vocabulum كَرْبِ funem parvum designat, qui ad mediam urnae ansam adligatur, ne maior funis aqua corrumpatur. Proverbium, quod in eum dicitur, qui cum summa diligentia negotio praeest, e versu Alfadhli ben-Alahbbas ben-Ahtabah ben-Abi-Lohab desumptum est:

مَنْ يُسَاجِلُنِي يُسَاجِلْ مَا جِدَا يَمَلُّ الدَّلَوُ إِلَى عَقْدِ الْكَرْبِ

»Qui mecum de gloria certat, certat cum gloria conspicuo, qui situlam usque ad nodos funis implet.

Metrum Raml. est. p. 237.

٧٨ يَعْدُ فِي مِثْلِ الصَّوَابِ وَفِي عَيْنِيهِ مِثْلُ الْجَزْءِ

78. Computat in me rem similem lendi et in eius oculis est res similis lanae ovis.

In eum dicitur, qui parva in aliis vitia vituperat, magna autem ipsius vitia non videt. Proverbii sensum exprimens adduxit Rijaschita versus hosce:

أَلَا أُنْهَدُ الْآلَائِمِي فِي خَلِيقَتِي قَدِ الْتَفَسَ فِيهَا كَانَ مِنْكَ تَلَوْمٌ
فَكَيْفَ تَرَى فِي عَيْنِ صَاحِبِكَ أَتَقْدَأُ وَتَنْسَى قَدْ أَعْيَنَيْكَ وَقَوَّعَ عَظِيمٌ

»Eheu tu, qui me vituperas ob meam naturam, num te ipsum ob tua vitia vituperas? Et quomodo in oculo socii tui festucam conspicias et festucae oculorum tuorum, quae magna est, oblivisceris«. Metrum Thawil est. p. 163.

٧٩ يَذُقُ دَقَّ الْأَيْلِ لِلْإِمْسَةِ

79. Frangit modo, quo cameli per quinque dies sitientes frangunt.

Dixit Alahrabius sitim, dum quinto die cameli ad-
aquentur, vehementissimam omnium esse, quippe quum
illa tempore aestatis sit, nam exeunte aestate per plures
dies cameli sitim tolerare possunt. Tempore autem ae-
statis, si per quinque dies sitim tolerarunt cameli, ad aquam
adducti summa cum vehementia bibunt et inde ad pratum
reducti summa cum vehementia omnes herbas vorant. Quae
autem res in causa est, cur ista verba in proverbii con-
suetudinem venerint ad summam vehementiam in re agenda
significandam.

٨٠ يَا قَرَفَ الْقَمْعِ

80. O crustula infundibuli!

Infundibulum utris, in quod lac inditur, propter lac ei
adhaerens spurcum semper est. Crustula igitur lactis,
quod infundibulo adhaeret, significatur. Spurcum esse ho-
minem, proverbium significat.

٨١ يَا مَهْدَرِ الرَّحْمَةِ

81. O tu, qui avem Rachamah ad barritum exci-
tare vis!

Avis Rachama quum barrire non possit, stultum pro-
verbii verba designant.

٨٢ يَا مَنْ عَارَضَ النَّعَامَةَ بِالصَّاحِفِ

82. O tu, qui struthiocamelo cum Alcorani exem-
plaribus obviam is!

Gens quaedam Arabum, quae struthiocamelam nun-
quam vidisset, calamitatem eam esse putans, Alcorani ex-
emplaria eduxit dicens: بَيْنَا وَبَيْنَكَ كِتَابُ اللَّهِ لَا تَهْلِكُنَا
»Inter nos et inter te liber Dei sit, ne nos perdas!« Sti-
pidum et timidum proverbii verba designare videntur.

٨٣ يَوْمَ ذُنُوبٍ

83. Dies longa praeditus caudâ:

Id est: Dies, cuius malum diuturnum est, ut vix
cesset.

٨٤ يَا عَمَاهُ هَلْ يَتَمَطُّ لَبَنُكُمْ كَمَا يَتَمَطُّ لَبَنُنَا

84. O patruelis mi! num lac vestrum extenditur,
quemadmodum lac nostrum extenditur?

De eo dicitur, cuius conditio antea exigua, bona eva-
sit. Narrant puerum divitem factum patrueli suo, qui pau-
per factus esset, ista verba dixisse. Intelligebat autem lac
radiatim ex uberibus effluens, ut quasi extenderetur. Huic
simile est proverbium: كُلُّكُمْ فُلٌ يَحْتَلبُ صَعُودًا „Omnes vos
ut abortum passam camelam mulgeatis!“

٨٥ يَطْلُبُ الدَّرَجَ فِي خَيْسِ الْأَسَدِ

85. Quaerit attagenem in leonis lustro!

Ad metrum Raml referri potest. p. 237. Rem diffi-
lem inventu virum quaerere significat.

٨٦ يَحْفَظُ الْمَرْءُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِهِ

86. Vir ab omni re, nisi a se ipso custodiri potest.
Hisce verbis vir, qui contra se ipsum peccat, obiurgatur.

٨٧ يَطْرُقُ أَعْمَى وَالْبَصِيرُ جَاهِلٌ

87. Iacit silices vaticinandi ergo caecus et videns
ignarus est.

Do eo dicitur, qui rem tractat, cuius perficiendae ignarus est; tum autem alius quidam extra (i. e. quem res non spectat) de rei modo certior eum facit. Metrum Redjes est. p. 231.

٨٨ يَحْمِلُ حَالًا وَلَهُ حِمَارٌ

88. Portat fascem et ei asinus est.

Metrum Sarih est. p. 246. Vocabulo لَحَال pannorum fascis, quem fullo in dorso portat, designatur. Proverbium indicat, hominem, ut opibus potiatur, inferiorem vitae sortem in se suscipere.

٨٩ يَكْرِفُ غَوْنًا لِحِفِّ مَمْعُولٍ

89. Odoratur asinorum silvestrium agmen admissarius corio ab ineundo impeditus castratus.

Ad metrum Sarih referri potest. p. 246. Vocabulum نجاف corii nomen est, quod inter veretrum animalis et anteriorem ventrem, ne coire possit, adligatur et inde نجف tali corio instructus derivatum est. Vocabulum مَمْعُول si Meidanio fides habenda est, castrati significationem habet. Corrigendus est error s. v. معمول in lexico meo ortus ex vitiosa codicis lectione. Proverbium in eum dicitur, qui propius accedere cupit ad eum, qui ipsum a bono suo prohibet removetque.

٩٠. يَصْبُ فُوهُ بَعْدَ مَا أَكْتَظَّ لَلْأَشَا

90. Fluit eius os, postquam eius venter cibo omnino impletus erat.

Metrum Redjes est c. p. 231. Verbis يَصْبُ فُوهُ Fluit eius os sc. saliva hominis summam rei cupiditatem significant, quemadmodum تُصْبُ لُثَامُهُ Fluunt eius gingivae dicere solent. Proverbii igitur verba hominem avidissimum designant, qui rebus, quas optaverat, potitus, non contentus est, sed plura cupit.

٩١. يَأْكُلُ قَوِيَّيْنِ وَقَاتِبًا يَرْتَقِبُ

91. Edit duos pullos avis et pullum iam expectat.

Ad metrum Redjes referri potest p. 231. Interpretes in definienda vocis قَرَب et قَاتِب significatione non consentiunt. Nonnullis vox قَرَب et قَاتِب et قَاتِب avis pullum significat, aliis قَرَب ovum est aliis قَاتِب ovum. Meidanius autem voces قَاتِب et قَرَب pulli avis, قَاتِب vero et قَاتِب ovi significationem habere contendit. De eo dicitur, qui duas res sibi necessarias poscit, tertiam vero aviditate adductus iis addi vult. Huius proverbii simile est proverbium Cap. XXIII, 303.

٩٢. يَرْكَبُ قَيْنَيْهِ وَإِنْ ضَبًّا دَمًا

92. Vehitur pedibus suis et si sanguine fluunt.

Ad metrum Redjes pertinet. p. 231. Meidanius vocem القَيْنَان voce الرِغْغَان explicavit. Vocabulo رِغْغَان locus in pedo significatur, ubi os tenue est et ubi in iumentis vinculum adligatur. In meo lexica error ex Kamuso ortus corrigendus est, quippe قَيْنَان Kainani, ut dualis forma sit, scribatur, necesse est. Proverbium hominem patienter ferentem calamitates describit.

102. Haurit e puteo non profundo (et pervenit)
ad sinum maris.

Ad metrum Sarih referri potest. p. 246. De eo dicitur, qui a paupero capiens ad locupletem propellitur. Observandum est scriptionem حريص rectiorem haberi, quam خريص.

١٠٣. يَعُودُ لِلْأَذْنِ مَنَاتِيفُ الزَّبِّ

103. Redeunt auri pili evulsi.

Metrum Redjes est. p. 231. Quatuor in codicibus sunt lectiones. Una in meo الذنب, altera in codice L. الزنب, tertia in B. الزبب, in cod. P. الزبت. Quartum et primum vitiosum est. Rectum الزبب videtur. Num الذنب et الزنب ferri possit, dubitare licet. De homine dicitur, qui arte adhibita conditionem suam permutat, tum vero ad naturam suam redit.

١٠٤. يَرْضَى بِعَقْدِ الْأَسْرِ مَنْ أَوْفَى التَّلْكَ

104. Qui interitui propinquus est, is captivitatis pacto contentus est.

Ad metrum Redjes referri potest. p. 231. Proprie verbum أَوْفَى ope praepositionis عَلَى cum sequenti nomine coniungitur. In eum dicitur proverbium, qui e maiore periculo salvus evadens contento animo malum minoris momenti tolerat.

١٠٥. الْبَيْنُ الْغُمُوسُ تَدْعُ الدِّيَارَ بِلَاقِعٍ

105. Iuramentum falsum, ut domus vacuae sint, efficit.

De significatione vocabuli غُمُوس interpretes non semper

consentiunt. conf. lex. meum. Iuramenti falsi tristes effectus proverbium describit.

١٠٦ يَعودُ عَلَى الْمَرْءِ مَا يَأْتِمُرُ

106. In virum redit id, quod suam mentem secutus peragit.

Metrum Motakarib est. p. 281. Verbo اَتَمُرُ obediendi significatio inest. Proverbium, ut alios consulamus, nobis praecipit, proprium enim consilium perniciosum habetur.

Cecinit Amru l'Kaisus:

أَحَارِيزْ، عَمْرُو كَأَنِّي خَيْرٌ وَيَعْدُو عَلَى الْمَرْءِ مَا يَأْتِمُرُ

„O Haritse ben-Ahmru! Est ac si crapula adfectus essem; et in virum incurrit id quod secutus proprium consilium agit.“ Metrum Motakarib est. p. 281.

In proverbio autem, ut in versu, loco vocis يعود legitur quoque يعدو.

١٠٧ يَأْكُلُ بِالضَّرْسِ الَّذِي لَا يَخْلُقُ

107. Edit dente molari, qui non laevis est.

De homine dicitur, qui, quamvis nemini benefecit, laudari cupit.

١٠٨ يَفْنَى الْكِبَاثُ وَتَتَعَارَفُ

108. Fructus arboris Arac appellatae pereunt, et nos invicem nos cognoscimus.

Vocabulum كِبَاثُ fructum arboris Arac maturum designat, quem veris tempore colligere solebant. Vir quidam isto fructu colligendo tantopere occupatus erat, ut nunquam amicum, quo uteretur, visitatum iret. Quapropter amicus iste versus sequentes composuisse dicitur:

جَاءَ زَمَانُ الْكِبَاثِ مُقْتَبِلًا فَلَا خَلِيلَ لِحِلِّهِ يَقِفُ

قَدْ لَعِمُوا مَقَالَ مُعْتَبِرٍ إِذَا تَوَلَّى الْكِبَاثَ نَعْتَرِفُ
كُنَّا بَعْدَ الْمَلَايِفِ فِي رُبْعٍ غَرِيبٍ مَحَلُّهُ سَرِفُ

„Advenit tempus fructus Arac colligendi et amicus amico suo non adest. Dic igitur Ahmrue sermonem experientia edocti: Quando tempus colligendi praeteriit, nos cognoscimus; quasi eius verna domus mihi contigua esset domus peregrina, cuius locus est neglectus.“

Metrum Monsarih est. p. 255.

Vox سرف negligens significat. Locus negligens est pro loco neglecto. At vero non est silentio praetermittendum id, quod in codice Berol. quasi manu cuiusdam scribae post versus insertum legitur: موضع وقال الأزهري هو سرف بكسر: Locum, et dixit Alasharius, eum Sarif enuntiandum esse. „Veritas igitur, si hanc explicandi rationem non reiciis: „Cuius locus est Sarif.“ Proverbium significat, quendam ob negotia non evitanda amicos suos non videre.

١٠٩ يَقْلِبُ كَفِيَهُ

109. Vertit manus suas.

Virum poenitentem rei praeteritae significat. Legitur in Corano Sur. XVIII, 40: أصبح يقلب كفيه على ما انفق: Tum mane convertibat manus suas de impensis in eam factis.“

١١٠ يَغْلِبَنَّ الْكَرَامَ وَيَغْلِبَهُنَّ اللَّيَامُ

110. Eae (mulieres) vincunt generosos (viros) et viles (viri) eas vincunt.

Sc. Mulieres viros generosos vincunt, sed ab avaris et vilibus vincuntur.

۱۱۱ یَوْمَ لَنَا وَيَوْمَ عَلَيْنَا

111. Dies pro nobis et dies contra nos.

Vicissitudines temporibus esse, ut modo bonum, modo malum homini accidat, proverbium docet. Hoc in calamitatibus solatio esse debet.

۱۱۲ يَظُنُّ عَيْنَ الشَّمْسِ

112. Faciem solis luto oblnit.

Veritatem manifestam celat. Forma verbi secunda, quae a nonnullis lexicographis reiicitur, in codicibus adnotata erat.

۱۱۳ يَكْفِيكَ مِمَّا لَا تَرَى مَا قَدْ تَرَى

113. Res, quas vides, tibi satis ostendunt res, quas non vides.

Metrum Redjes est. p. 231. Ut exemplo rerum praeteritarum doceamur, proverbium monet.

۱۱۴ يَسْقَى مِنْ كُلِّ يَدٍ بِكَاسٍ

114. Ex quavis manu poculo rigat.

Multum mutabilem hominem esse proverbium docet.

۱۱۵ يُوْشِكُ مَنْ أَسْرَعَ أَنْ يُوْبَ

115. Fieri potest, ut qui festinet, redeat.

Ad metrum Sarih referri potest. p. 246. In valedicendo adhibetur.

۱۱۶ يُمْسِي عَلَى حَرٍّ وَيُصْبِحُ بَارِدًا

116. Vespera calidus est, mane iam frigidus.

Hemistichium metri Camil est. p. 212. Eum designat, qui summo cum studio rem aggrediens mox lassus fit.

يُكَائِلُهُ الْكَشْرُ وَجَاسِيَةٌ ١١٧

117. Mensuram ei facit mali et illud ei bibendum est.

In codice Pocockiano جَاسِيَةٌ computum cum eo init legitur. Par pro pari refert.

يَجِرُّ عَلَيْهِ وَيَبْرِدُ ١١٨

118. Modo calidum contra eum, modo frigidum adfert.

Modo duriter modo leniter in eum agit.

يَأْتِيكَ بِالْأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تَرَوُدْ ١١٩

119. Nuntios tibi adfert is, quem commeatu non instruxisti.

Non opus est nuntios interrogare. Haud data opera nuntius tibi adferctur.

الْأَيَّامُ عَوْجٌ رَوَاجِعُ ١٢٠

120. Dies curvi, redeuntēs sunt.

Tempus s. fortuna modo a te deflectit cursum, modo ad te redit. Verba is profert, de cuius infortunio alii laetantur.

الْيَسِيرُ يَجْنِي الْكَثِيرَ ١٢١

121. Parvum adducit multum.

Res, quae initio parvae sunt, magnae fiunt. Verba

Actsamo - ben-Zaifi adscribuntur. Simili ratione dicitur
(C. XVIII, 40.) *Malo initium parvum. Dixit Ahdius:*

شَطَّ وَحَصْلُ الَّذِي تُرِيدِينَ مَتَى وَبَعِيدُ الْأُمُورِ تَجْنِي الْكَبِيرَا

„Multum abest, ut ad id, quod a me vis, pervenias, et res
parva magnam adducit.“ Metrum Chasf est. p. 262.

In Pocockii codice, nec non in Samachscharii opere in
proverbio الْكَبِيرِ magnum loco vocis الْكَثِيرِ legitur.

يَمْدَعُ الْعَيْنَ وَيَطْلُبُ الْأَثَرَ ١٢٢

122. Rem ipsam relinquit et petit vestigium.
Conf. Cap. III, 44.

يَا أُمُّهُ أَنْكَلِيهِ ١٢٣

123. O mater! Eo orbata sis!

Ohmari, principis Mohammedanorum verba sunt, quae
diris inserviunt.

Forma comparativi.

أَيْقُظُ مِنْ ذِيْبٍ ١٢٤

124. Vigilantior lupo.

أَيْبَسُ مِنْ صَاخِرٍ ١٢٥

125. Aridior, quam petra.

١٣٦ أَيَّاسٌ مِنْ غَرِيفٍ

126. Magis desperabundus, quam aqua submersus.

١٣٧ أَيَّسَرٌ مِنْ لُقْمَانَ

127. Alearum ludo magis deditus, quam Lokman.

Lokmanus ille antiquissimis temporibus vivens Abdi filius significatur, qui alearum lusui multum deditus erat, ut ista res in proverbium veniret. Octo autem personae cum eo isti ludo indulgere solebant: Bidh, Homanah, Thotail, Dsokafah, Malic, Faraah, Tsomail, Ahumar. Qui viri quum ob generositatem suam in proverbii consuetudinem venirent, cum eis generosissimi aleatores comparantur. Dicitur: هم كاييسار لقمان, „Ii, ut aleatores Lokmani sunt.“ Cecinit Tharafahus:

وَقَدْ أَيَّسَارُ لُقْمَانَ إِذَا أَغْلَبَتِ الشَّتْوَةُ أَبْدَاءَ الْخِزْرِ

„Ii sunt Lohmani aleatores, quando hiems membra mactatorum animalium coquit.“ Metrum Raml est. p. 237.

Sensus versus hic est: Liberalitate Lokmani socii similes sunt, quando hiemis tempore animalium membra coquantur.

Proverbia recentiora.

١٣٨ يُغْنَى مَا فِي الْقُدُورِ وَيَبْقَى مَا فِي الصُّدُورِ

128. Perit id, quod in ollis est, sed id quod in animis est, manet.

١٢٩ يَحْمِلُ التَّمْرَ إِلَى الْبَصْرَةِ

129. Bazram dactylos portat.

In codice L. P. B. التمر legitur; in meo autem التمرة; id quod homoioteleuto; quod in recentibus proverbiiis saepe observatur, conveniens neque sensui contrarium est. Unum ille dactylum Bazram portat, ubi dactyli frequentes sunt. In eum dicitur, qui homini id, quod ipse possidet, adfert. Conf. C. X, 195.

١٣٠ يَدَّهْنُ مِنْ قَارُورَةٍ فَارِغَةٍ

130. Ungit ex ampulla vacua.

De homine dicitur, qui promissis datis non stat.

١٣١ يَجْعَلُ الْعَظْمَ لِلْحَمِّ إِذَا مَا

131. Ponit os carni obsonium.

De homine dicitur, qui optimam opum partem perdit, ut re nullius pretii potiatur.

١٣٢ يَجِدُّكَ مِنْ لَحْفٍ إِلَى الْمِقْنَعَةِ

132. Narrat tibi ab ocrea usque ad calanticam.

Virum rei omnino gnarum esse significat.

١٣٣ يَصِيدُ مَا بَيْنَ الْكُرْكِيِّ إِلَى الْعَنْدَلِيبِ

133. Venatur tam gruem quam lusciniam.

Eum significat, qui tam parvum quam magnum dicit.

١٣٤ يَسْتَفُّ التُّرَابَ وَلَا يَخْضَعُ لِأَحَدٍ عَلَى بَابٍ

134. Pulverem edit et ne uni quidem ad portam se humiliat.

In refractarium dicitur, qui summa paupertate pressus aliis se non submittit.

١٣٥ يَهْبُ مَعَ كُلِّ رِيحٍ وَيَسْعَى مَعَ كُلِّ قَوْمٍ
وَيَخْرُجُ فِي كُلِّ وَكْرٍ

135. Spirat cum omni vento et currit cum omni gente et incedit in omni nido.

In imbecillem mente dicitur.

١٣٦ يَابَسُ الطَّيْنَةِ صُلْبُ الْجَبَنِ

136. Lutum siccum habens, caseum durum habens. Avarum designat.

١٣٧ يُجِدِلُ بِنَظَرِهِ وَيَنِيكُ بَعَيْنَيْهِ

137. Praegnantem facit cogitatione sua et futuit oculis suis.

Virum mulieribus deditum designat.

١٣٨ يَغْسِلُ تَمًا بَدَمٍ

138. Lavat sanguinem sanguine.

De eo dicitur, qui ab uno sumit et alteri reddit, itaut aere alieno obstrictus maneat et rem inutilem agat.

١٣٩ يَأْكُلُ خُبْرَهُ بِلُحُومِ النَّاسِ

139. Panem suum edit cum carnibus hominum.

De eo dicitur, qui absentes traducit.

١٤٠ يَكْذِبُ لِذَيْلِهِ عَلَى حَبِيْبِهِ

140. Mentitur pro lacinia sua contra sinum vestis suae.

Mendacem esse hominem significat.

١٤١ يَحُولُ الْيَاسُ دُونَ طَمَعِهِ

141. Desperatio retinet eum a desiderio suo.

١٤٢ يَبْنِي قَصْرًا وَيَهْدِمُ مَصْرًا

142. Aedificat palatium et urbem vastat.

De eo dicitur, cuius mala, quae aliis infert, maiora sunt, quam bona, quae peragit.

١٤٣ يَنْصَحُ نَصِيحَةَ السِّنَّورِ لِلْفَارِ وَالشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ

143. Dat consilium felis muri datum et diaboli homini.

١٤٤ يَأْكُلُ أَكْلَ الشَّصِّ فِي بَيْتِ الْلِصِّ

144. Edit modo vafri in domo furis.

١٤٥ يَا وَجْهَ شَيْطَانٍ

145. O facies diaboli!

Hominem facie deformem esse significat.

١٤٦ يَقْدِمُ رَجُلًا وَيُوْخِرُ أُخْرَى

146. Unum pedem protendit, alterum retrahit.

Haesitantem in re dubia proverbium describit.

١٤٧ يَجْمَعُ مَا لَا يَجْمَعُهُ أَمُّ أَبْنَانٍ

147. Coniungit id quod non coniungit mater eius,
qui foedissima libidine laborat.

Virum in lenocinio versatissimum esse, proverbium dicit.
Fieri quoque potest, ut Omm-Abban nomen lenae sit.

١٤٨ يَدْخُلُ شَعْبَانَ فِي رَمَضَانَ

148. Mensem Schahhan in mensem Ramadhan
introducitur.

In virum res miscendo conturbantem dicitur.

١٤٩ يَضْرِبُ أَلْمَاشَ بِالْأَلْمَاشِ

149. Percutit Almaschum per Aldormaschum.

Vocabulum الماش legumen parvum rotundum significat, sed quum voci الدرماش nulla prorsus significatio insit, vocem الماش significatione carere hoc in proverbio puto, ut sensus sit, voces et res haud intelligibiles miscet. In virum enim dicitur, qui tam in dictis quam in factis omnia porturbat.

١٥٠ يَنْبِيكَ خُمْرَ الْحَاجِّ

150. Futuit asinas Meccam peregrinantis.

Otiosum esse hominem significat.

١٥١ يَضْرِبُ بَيْنَ الشَّاةِ وَالْعَلْفِ وَالْأَدَابَةِ وَالشَّعِيرِ

151. Excitat disensionem inter ovem et pabulum
et inter iumentum et hordeum.

١٥٢ يَلْجِئُ الْفَارَّ فِي بَيْتِهِ

152. In domo sua glirem freno instruit (ne voret).
Amodum davarus est.

١٥٣ يَكْفِيكَ مِنْ قَضَاءِ حَقِّ الْخَلِّ ذَوْقُهُ

153. Gustu veram aceti conditionem cognoscere potes.

Adhibetur proverbium, quum quis rem obiter agit non altius peretrans.

١٥٤ يَشْفِيكَ مِنَ الْحَاسِدِ أَنْدُ يَغْتَمُّ عِنْدَ سُورِكِ

154. Medicinam invidi tibi adfert, quod is ob laetitiam tuam moerore adficitur.

١٥٥ يَبَسَ بَيْنَهُمُ الْتَرَى

155. Arida est inter eos humida terra.

Inimici facti sunt. Conf. Bertheau doct. libell. p. 8. text.

١٥٦ يَقُولُ لِلسَّارِقِ أَسْرِقْ وَلِلصَّاحِبِ الْمَنْزِلِ أَحْفَظْ مَتَاعَكَ

156. Dicit furi: Furare! et domino habitaculi:

Custodi utensilia tua!

In virum bilinguem dicitur.

١٥٧ يَأْكُلُ الْفِيلَ وَيَغْتَصُّ بِالْبَقَّةِ

157. Elephantem edit et per culicem in angustiam redigitur.

In eum dicitur, qui per mendacium in angustiam se reductum esse sentit.

١٥٨ يَقْشُرُ لِي عَصَا الْعَدَاوَةِ

158. Decorticat mihi baculum inimicitiae.

De eo dicitur, qui odium alicui aperte ostendit. Conf. Cap. XXI, 44.

١٥٩ يَظُنُّ بِالْمَوْتِ مَا يَظُنُّ بِقَرِينِهِ

159. Talis vir esse putatur, qualis socius eius putatur.

Sic dicunt proverbiali modo: عن المرء لا تسأل وابصر قريبه
„Quis vir sit, ne interroges; sed eius socium adspice! Me-
trum Thawil est. p. 162.

١٦٠ يَغْرِفُ مِنْ بَحْرٍ

160. Haurit e mari.

In opulentum dicitur, qui pecuniam multam erogat.

١٦١ يَضْرُطُ مِنْ أَسْتٍ وَاسِعَةٍ

161. Pedit e podice amplo.

Falso gloriantem designat.

١٦٢ جَحْجَحَ وَالنَّاسُ رَاجِعُونَ

162. Meccam proficiscitur dum homines redeunt

Hominem, qui ab aliis diversam agendi rationem se-
quitur, proverbium describit.

١٦٣ يَتَمَضَّضُ بِذِكْرِ الْأَعْرَاضِ وَيَتَفَكَّرُ بِهَا

163. Leviter adficitur mentione facta opum iisque
laetatur.

Hic certe de affectu iucundo sermo est.

١٦٤ يَخْرِجُ الْحَقَّ مِنَ خَاصِرَةِ الْبَاطِلِ

164. Producit rectum ex hypochondrio falsi.

De eo dicitur, qui verum a falso distinguit.

١٦٥ يَا لَكَ مِنْ ضَرَسٍ لِلْخَمِيَّاتِ مُخَضَّمٍ

165. Oh! Te dentem molarem! Qui turpia pleno ore edit.

De eo dicitur, qui et verbis et factis multum turpis est et alios multum vituperat.

١٦٦ يَنْبُو الْوَعْظُ عَنْهُ نَبْوُ السَّيْفِ عَنِ الصَّفَا

166. Retunditur adhortatio ab eo, quemadmodum gladius a petra retunditur.

De eo dicitur, qui adhortationem non admittit.

١٦٧ يَوْمُ السَّفَرِ نَصْفُ السَّفَرِ

167. Dies profectionis est dimidium itineris.

Id est: Dies profectionis ob multas in eo occupationes tantam nobis molestiam adfert, quantam dimidium totius itineris.

١٦٨ يَضْرِبُ عَنَّا بِسَيْفَيْنِ

168. Duobus gladiis nos defendit.

In eum dicitur, qui omnibus viribus alium defendit.

١٦٩ يَوْمٌ كَأَيَّامِ

169. Dies unus aequalis pluribus.

Diem gravem, calamitosum designat.

١٧٠ جَسَدٌ أَنْ يُفْضَلَ وَيَرْهَدُ أَنْ يُفْضَلَ

170. Invidus est, quod praestantiâ vincitur, et alio praestantes esse dicere abstinet.

١٧١ يَلْطِمُ وَجْهِي وَيَقُولُ لِمَ تَبَيْ

171. Faciem meam colaphis percutit et dicit:
Cur fles?

يَرَى الشَّاهِدُ مَا لَا يَرَى الْغَائِبُ ١٧٢

172. Praesens videt id, quod absens non videt.

يَعْنِي بِالشَّرِّ مَنْ جَنَأَ ١٧٣

173. Qui malum patravit, eo affligitur.

Qui peccatum commisit, ob id punitur.

Addenda et corrigenda.

C. I. prov. 16. 17. Horum proverbiorum metrum Wafir est. — C. I. prov. 90. Legendum est اعترضت كاعتراض, nam legitur quoque transpositis litteris: اذا ارتفعت كارتعاض, quemadmodum in Scharaf-Aldini et Samachschari operibus reperitur. — C. I. prov. 134. Fortasse melius vertitur: Quemnam virum fumus occidit? — C. II. 80. Proverbii verba conversa esse dicunt pro: ابعدت الرغبة عن الصريح. Proverbio huic plures legendi modi ex gr. المحض عن الزبد C. XIV, 6. صرح الصريح تحت وضع الصبح لئلا يبين, ورجع الخفاء C. XIV, 63. الرغبة C. XIV, 63. صرح الخلق عن محضه, similes sunt. Conf. Scharaf-Ald. et Samachschari. — C. II. 149. In Scharaf-Aldini libro legitur: ابصر بالليل من الوطواط. Sant, qui vocem بصيرة ا ابصر بالليل in intelligentia derivandam esse putent, ut sensus sit: Noctem melius noscens. — C. III, 57. Loco vocis اتقى in Scharaf-Aldini libro احذر legitur. — C. IX, 28. Silentio praetermittendum non est, in Samachscharii opere huiusce proverbii diversam explicandi rationem esse, sic enim legitur: هو الخلق الملك وبنات طمار الدواهي والشدايد. Is Almohattek rex est. Voces بنات طمار infortunia calamitates designant. Proverbium de optante et de eo, qui finem suum transgreditur, adhibetur. — C. X, 65. Hoc proverbium sic melius verti posse puto: Hominibus satisfacere scopus est, qui non attingitur. — C. XIV, 112. Verba اصبر من الذل, quae vertenda esse putavi: Patientior quam amor in ferendo contemptu, re diligentius perpensa iam verto: Patientior in vilitate quam paxillus, ut vox مطرَحٌ ex الولد contracta sit. — C. XVIII, 200. Si

Moththarah legeretur, proverbii metrum Redjes esset.

prov. 206. Si حَافِيكُمْ legis, proverbii metrum Redjes

est. — C. XX, 34. Dicitur quoque: وَآثَرُ نَبِيٍّ أَثِيرٌ وَأَثَرُ مَا

أَوَّلُ نَبِيٍّ أَثِيرٌ وَأَثَرُهُ نَبِيٍّ أَثِيرٌ وَأَثَرُ ذَاتِ يَدَيْنِ وَآثَرُ نَبِيٍّ أَثِيرٌ

أَثِيرٌ. Praeter illum, quem adnotavi, Alazmāihi

interpretandi modum, Almofadhdhelus dixit, sensum esse:

اِثَارًا عَلَى غَيْرِهِ „id praefereus“ et alius quidam اِثَارًا عَلَى غَيْرِهِ „hoc aliis praefereus“ conf. Schar.-Ahl. et lex. meum.

— C. XXI, 22. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus proverbium sic legitur: النَّعِيمُ يَضْرِبُ وَالْمَكْرَةُ فِي النَّارِ.

— C. XXI, 75. In Samachscharii opere sic proverbium legitur: لَوْ قِيلَ لِلشَّعْمِ اِهْمُ تَذَعْبُ قَالَ اَقْوَمُ الْعُوجُ.

Auctor adnotavit, proverbium vulgo proprium esse. — C. XXI, 108. Proverbio metrum Redjes est. — C. XXIII, 29.

Sic quidem, quemadmodum adnotavimus, in Samachscharii textu, cuius codex multis locis corruptus est, existere videtur; et vero iterum collatis verbis, quae in Meidanii codice invenimus, non dubitamus, quin Ohmarus imperator verbis لِكُلِّ اِنْسَانٍ فِي جَمَلِهِمْ خَيْرٌ vel, quem-

admodum in codice Lugd. legitur, مِنْ جَمَلِهِمْ, usus sit, quum Ablbäus ben-Alhaisum Sadusita tsitis vestibibus indutus apud ipsum diserte locutus esset. — C. XXIII, 102.

In Samachscharii opere duplex proverbium legitur, unum: امْثَلْ هَذَا كُنْتَ: امْثَلْ لِمَثَلِهَا كُنْتَ اسْتَقْبَلْكَ الْجَمْعُ:

احْسَبْكَ الْجَمْعُ. Sensus non differt. — C. XXIII, 193.

In Samachscharii opere جَابَةٌ legitur. Idem auctor adnotavit, legi quoque يَوْدُنْ a radice وَدُنْ haculo per-

cussit; proverbium autem adhiberi de eo, qui, postquam rem acceperit, iterum postulet. — C. XXIII, 582. Dixit

Dhabi Albordjomi:

لِكُلِّ جَدِيدٍ لَذَّةٌ غَيْرُ أَنِّي وَجَدْتُ جَدِيدَ الْمَوْتِ غَيْرَ لَذِيذٍ

„Omne novum laetitiam procreat; sed novo mortis laetitiam non inveni.“ Metrum Thawil est p. 163. — C.

XXIV, -31. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus

proverbium sic legitur: ان العالم كمثل الحمة ياتيها البعداء
تبين رويدا ما امامة من هند Sensus est: Doctus in patria non hono-
ratur. — C. XXIV, 198. In Samachscharii opere
sic adnotatum proverbium: تبيين رويدا ما امامة من هند
„Bene distingue, quaenam differentia inter Omamam Hin-
damque sit“ dilucidius explicatum est: Quum Ahmrus
ben-Hind frustra in regionem Jemamam incursione hostili
facta, in gentem Thai, quacum foedus ei esset, irrupis-
set, ne sine praeda rediret, Ahrikus Thajjita, qui rem
perfidiae tribueret, eum vituperavit et Ahmrus minitanti
sequentibus versibus respondit:

من مبلغ عمرو بن هند رجالة اذا استحققتها العيس تبنى من البعد
أتعودني والرميل يبنى وبينه تبيين رويدا ما امامة من هند

„Quis Ahmrus ben-Hind nuntium perfert tanto viae spa-
tio, ut, si albi cameli eum in dorso portarent, eorum
mors annuntiaretur? Num tu mihi minaris, dum arenae
nos separant? Bene distingue, quaenam differentia inter
Omamam Hindamque sit.“ Metrum Thawil est. p. 160.
Matrem suam Omamah praestantiorē esse regis matre
Hindā dicit. Unam rem alterā praestantiorē esse pro-
verbium significat. — C. XXIV, 329. Samachscharius,
qui in proverbio من عال منا, quemadmodum in versu
legitur, habet, proverbii causam talem fuisse adnotavit:
Ahmrus in gentem Banu-Sahd irruptione facta contra
gentem Banu-Kais cum copiis profectus magna praeda
captivisque multis potitus erat. Inde usque ad provin-
ciam Jemamah pergens genti Banu-Solaim ad pugnan-
dum paratae occurrit. Quam quum vidisset, ista verba
dixit significaturus occasione praedae faciendae oblata
utendum esse. — C. XXIV, 384. In Scharaf-Aldini et

Samachscharii operibus آدماء legitur, ut verti possit: Et
omnes fusci (homines) ex Adamo.“ Proverbium docet,
virum mulieremque amoris vinculo propter originem con-
iunctos esse.

Errata.

Tom. I.

P. 3 l. 3 leg. Ebn-Alahrabio. P. 14 l. 2 l. Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis. P. 25 l. 5. l. المحصرط. P. 48 l. 7 l. Alhobabus, tum leg. Alanzarita. P. 97 l. 2 l. vasis. P. 124 l. 7 l. suscipit. P. 129 l. 7 loco vocis omnino lege animo. P. 131 l. 14 l. cocto P. 139. l. 5. l. Mahkili. P. 169 l. 10 l. adligetur. P. 203 l. 1 l. infra. Loco vocis vas lege mercem. P. 223 l. 7 l. Ohdos. P. 259 l. 1 l. اتعجب من. P. 280 l. 13 l. وسوى وصيد, ut cum praecedentibus sensu coniungatur. P. 281 l. 1 l. vulneravit. l. 13 l. afflictum. P. 344 l. 6 infra l. velis P. 347 l. 10 infra l. Ohkailus. P. 432 l. 5. Loco verborum: Noctu veni, legas: Contice! P. 480 l. 8 loco vocis Allodjaidjus legas Allodjaimius. P. 508 l. 19 loco vocis فعييل (fahjallon) legas يفعل (jafahllon). P. 558 l. 16 legas (oculus). P. 563 l. 18 l. آرنسى. P. 596 l. 2 et 4 loco vocis eleemosyna melius legitur tributum. P. 597 l. 1 pro eleemosyna legas tributum. P. 609 l. 8 Legitur quoque شكمتى. الفصلان حتى القريعى. P. 664 l. 5 infra l.

Tom. II.

P. 6 l. 8 Loco 92 l. 86. P. 15 l. 5 infra. Loco 210 l. 214. P. 33 l. 3 l. الطعن. P. 34 l. 4 l. واشباهها. P. 50 l. 8. Loco vocis loco legas ioco. P. 54 l. 7 l. eis incedendum. P. 62 l. 7 infra l. ذو. P. 65 loco 221 l. 225. P. 80 l. 12 loco vocis Ahdhi legas Ahdli. P. 86 l. 11 loco 222 l. 229. P. 87 l. 4 infra. Loco 199 l. 200.

P. 104 Proverbio 72: metrum Sarih est. P. 111 l. 7 l. silentio. P. 139 l. 16 l. الهيثم. P. 147 l. 8 loco 2 l. 9. P. 153 l. 6 infra l. Aucta. P. 156 l. 2 l. Alsijadius. P. 171 l. 1 infra. Loco 197 l. 198. P. 179 l. 7 infra l. duabus. l. 8 l. elegantiam. P. 180 Proverbio 31 metrum Redjes est. P. 197 l. 1. Loco vocis لي legas الى. P. 206 l. 11 l. مثل. P. 208 l. 1 infra l. gentis. P. 220 l. 8 l. enunciandae. P. 231 l. 6 l. الجحاف et in versione adnotationibusque ubique Aldjahhaf. P. 233 l. 1 l. sororem eius. P. 238 l. 4 l. غير. P. 241 l. 8 loco vocis stupidis legas stultis. P. 251 l. 7 infra. Loco 437 l. 441. P. 253 l. 4. Loco 63 l. 64. P. 257 l. 19 l. Ebn-Wakidus. P. 272 l. 14 l. Paene. P. 288 l. 5 infra l. Turpes. P. 301 l. 1 l. alteram. P. 352 l. 16 l. postea. P. 355 l. 9 l. مينك. P. 363 l. 12 l. يصحبهم. P. 394 l. 5 l. تزد. P. 396 l. 4 l. Iudaeus perfectus. P. 420 l. 8 l. Amalekitam P. 444 l. 5 infra l. longa cilia. P. 458 l. 9 l. الشحى. P. 469 l. 7 l. non ex posterioribus. P. 477 l. 7 l. emaciata l. 8. l. Ad. P. 487 l. 7 l. virorum. P. 499 l. 1. l. جملى. P. 502 l. 3 infra l. هذا. P. 503 l. 14 l. الارض. P. 512 l. 7 l. Reginam. P. 517 l. 7 l. البحر. P. 526 l. 11 l. loci, ubi. P. 527 l. 10 l. يكثر. P. 528 l. 12 l. non capit. P. 592 l. 6 l. للحية. P. 540 l. 8 l. Abu-Djondabo Alhodsaliij. P. 555 l. 3 infra l. assecutus. P. 559 l. 3 l. leporis; quam cremor lactis; quam lorum etc. P. 560 l. 4 l. non noscit. P. 561 l. 1 l. significari. P. 573 l. 6 l. السماء. P. 593 l. 2 l. parva. P. 616 l. 11 l. eum P. 617 l. 7 l. altera. P. 618 l. 3 l. similis. P. 653 l. 1 infra l. باصغرية. P. 656 l. 5 l. quorum. P. 662 l. 9 infra l. وذلك. P. 673 l. 7 infra post sum adde: Ebn-Schububi seu. P. 682 l. 13 post recedit adde: in religione. P. 702 l. 8 l. يخشى. Metrum versus Motawafir est. P. 712 l. 10 l. الخطبان. P. 717 loco vocis اللسان legas السنان. P. 729 l. 7 l. احترق. P. 766 l. 7 infra l. distribuitur. P. 813 l. 8 l. أن. P. 819 l. 1 l. ad-

mittit. In proverb, 59 l. reduxisti et adduxeras. P. 861 l.
7 infra l. والارض. P. 862 l. 4 l. قدرى. P. 870 l. 1 infra
l. Nonnullis. P. 877 l. 17. l. dicens. P. 917 l. 20
l. ultima verba l. postrema verba.

14 DAY USE

PATIENT TV

**RETURN TO the circulation desk of any
University of California Library**

or to the

**NORTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
Bldg. 400, Richmond Field Station
University of California
Richmond, CA 94804-4698**

ALL BOOKS MAY BE RECALLED AFTER 7 DAYS

- 2-month loans may be renewed by calling
(510) 642-6753
- 1-year loans may be recharged by bringing
books to NRLF
- Renewals and recharges may be made
4 days prior to due date

DUE AS STAMPED BELOW

JAN 15 2003

FC

DD20 15M 4-02

U.C. BERKELEY LIBRARIES

C022882125

